નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

દ્વેમાતિકાપાળિ

ભિક્ખુપાતિમોક્ખપાળિ

પુબ્બકરણં-૪

સમ્મજ્જની પદીપો ચ, ઉદકં આસનેન ચ;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, “**પુબ્બકરણ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પુબ્બકિચ્ચં-૫

છન્દ, પારિસુદ્ધિ, ઉતુક્ખાનં, ભિક્ખુગણના ચ ઓવાદો;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, “**પુબ્બકિચ્ચ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પત્તકલ્લઅઙ્ગા-૪

ઉપોસથો , યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા;
સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તિ;
વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તિ, “**પત્તકલ્લ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પુબ્બકરણપુબ્બકિચ્ચાનિ સમાપેત્વા દેસિતાપત્તિકસ્સ સમગ્ગસ્સ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતું આરાધનં કરોમ.

નિદાનુદ્દેસો

સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો? અજ્જુપોસથો પન્નરસો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્ય, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્ય.

કિં સઙ્ઘસ્સ પુબ્બકિચ્ચં? પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામિ, તં સબ્બેવ સન્તા સાધુકં સુણોમ મનસિ કરોમ. યસ્સ સિયા આપત્તિ, સો આવિકરેય્ય, અસન્તિયા આપત્તિયા તુણ્હી ભવિતબ્બં, તુણ્હીભાવેન ખો પનાયસ્મન્તે ‘‘પરિસુદ્ધા’’તિ વેદિસ્સામિ. યથા ખો પન પચ્ચેકપુટ્ઠસ્સ વેય્યાકરણં હોતિ, એવમેવં એવરૂપાય પરિસાય યાવતતિયં અનુસાવિતં હોતિ. યો પન ભિક્ખુ યાવતતિયં અનુસાવિયમાને સરમાનો સન્તિં આપત્તિં નાવિકરેય્ય, સમ્પજાનમુસાવાદસ્સ હોતિ. સમ્પજાનમુસાવાદો ખો પનાયસ્મન્તો અન્તરાયિકો ધમ્મો વુત્તો ભગવતા, તસ્મા સરમાનેન ભિક્ખુના આપન્નેન વિસુદ્ધાપેક્ખેન સન્તી આપત્તિ આવિકાતબ્બા, આવિકતા હિસ્સ ફાસુ હોતિ.

ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાનં. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

નિદાનં નિટ્ઠિતં.

પારાજિકુદ્દેસો

તત્રિમે ચત્તારો પારાજિકા ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

મેથુનધમ્મ સિક્ખાપદં

૧. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખૂનં સિક્ખાસાજીવસમાપન્નો સિક્ખં અપ્પચ્ચક્ખાય દુબ્બલ્યં અનાવિકત્વા મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્ય, અન્તમસો તિરચ્છાનગતાયપિ, પારાજિકો હોતિ અસંવાસો.

અદિન્નાદાનસિક્ખાપદં

૨. યો પન ભિક્ખુ ગામા વા અરઞ્ઞા વા અદિન્નં થેય્યસઙ્ખાતં આદિયેય્ય, યથારૂપે અદિન્નાદાને રાજાનો ચોરં ગહેત્વા હનેય્યું વા બન્ધેય્યું વા પબ્બાજેય્યું વા ચોરોસિ બાલોસિ મૂળ્હોસિ થેનોસીતિ, તથારૂપં ભિક્ખુ અદિન્નં આદિયમાનો અયમ્પિ પારાજિકો હોતિ અસંવાસો.

મનુસ્સવિગ્ગહસિક્ખાપદં

૩. યો પન ભિક્ખુ સઞ્ચિચ્ચ મનુસ્સવિગ્ગહં જીવિતા વોરોપેય્ય, સત્થહારકં વાસ્સ પરિયેસેય્ય, મરણવણ્ણં વા સંવણ્ણેય્ય, મરણાય વા સમાદપેય્ય ''અમ્ભો પુરિસ કિં તુય્હિમિના પાપકેન દુજ્જીવિતેન, મતં તે જીવિતા સેય્યો''તિ, ઇતિ ચિત્તમનો ચિત્તસઙ્કપ્પો અનેકપરિયાયેન મરણવણ્ણં વા સંવણ્ણેય્ય, મરણાય વા સમાદપેય્ય, અયમ્પિ પારાજિકો હોતિ અસંવાસો.

ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મસિક્ખાપદં

૪. યો પન ભિક્ખુ અનભિજાનં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં અત્તુપનાયિકં અલમરિયઞાણદસ્સનં સમુદાચરેય્ય ''ઇતિ જાનામિ, ઇતિ પસ્સામી''તિ, તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાનો વા અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા આપન્નો વિસુદ્ધાપેક્ખો એવં વદેય્ય ''અજાનમેવં આવુસો અવચં જાનામિ, અપસ્સં પસ્સામિ, તુચ્છં મુસા વિલપિ''ન્તિ, અઞ્ઞત્ર અધિમાના, અયમ્પિ પારાજિકો હોતિ અસંવાસો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો ચત્તારો પારાજિકા ધમ્મા. યેસં ભિક્ખુ અઞ્ઞતરં વા અઞ્ઞતરં વા આપજ્જિત્વા ન લભતિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સંવાસં યથા પુરે, તથા પચ્છા, પારાજિકો હોતિ અસંવાસો. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પારાજિકં નિટ્ઠિતં.

સઙ્ઘાદિસેસુદ્દેસો

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો તેરસ સઙ્ઘાદિસેસા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

સુક્કવિસ્સટ્ઠિસિક્ખાપદં

૧. સઞ્ચેતનિકા સુક્કવિસ્સટ્ઠિ અઞ્ઞત્ર સુપિનન્તા સઙ્ઘાદિસેસો.

કાયસંસગ્ગસિક્ખાપદં

૨. યો પન ભિક્ખુ ઓતિણ્ણો વિપરિણતેન ચિત્તેન માતુગામેન સદ્ધિં કાયસંસગ્ગં સમાપજ્જેય્ય હત્થગ્ગાહં વા વેણિગ્ગાહં વા અઞ્ઞતરસ્સ વા અઞ્ઞતરસ્સ વા અઙ્ગસ્સ પરામસનં, સઙ્ઘાદિસેસો.

દુટ્ઠુલ્લવાચાસિક્ખાપદં

૩. યો પન ભિક્ખુ ઓતિણ્ણો વિપરિણતેન ચિત્તેન માતુગામં દુટ્ઠુલ્લાહિ વાચાહિ ઓભાસેય્ય યથા તં યુવા યુવતિં મેથુનુપસંહિતાહિ, સઙ્ઘાદિસેસો.

અત્તકામપારિચરિયસિક્ખાપદં

૪. યો પન ભિક્ખુ ઓતિણ્ણો વિપરિણતેન ચિત્તેન માતુગામસ્સ સન્તિકે અત્તકામપારિચરિયાય વણ્ણં ભાસેય્ય ‘‘એતદગ્ગં ભગિનિ પારિચરિયાનં યા માદિસં સીલવન્તં કલ્યાણધમ્મં બ્રહ્મચારિં એતેન ધમ્મેન પરિચરેય્યા’’તિ મેથુનુપસંહિતેન, સઙ્ઘાદિસેસો.

સઞ્ચરિત્તસિક્ખાપદં

૫. યો પન ભિક્ખુ સઞ્ચરિત્તં સમાપજ્જેય્ય ઇત્થિયા વા પુરિસમતિં પુરિસસ્સ વા ઇત્થિમતિં, જાયત્તને વા જારત્તને વા, અન્તમસો તઙ્ખણિકાયપિ, સઙ્ઘાદિસેસો.

કુટિકારસિક્ખાપદં

૬. સઞ્ઞાચિકાય પન ભિક્ખુના કુટિં કારયમાનેન અસ્સામિકં અત્તુદ્દેસં પમાણિકા કારેતબ્બા, તત્રિદં પમાણં, દીઘસો દ્વાદસ વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં સત્તન્તરા, ભિક્ખૂ અભિનેતબ્બા વત્થુદેસનાય, તેહિ ભિક્ખૂહિ વત્થુ દેસેતબ્બં અનારમ્ભં સપરિક્કમનં. સારમ્ભે ચે ભિક્ખુ વત્થુસ્મિં અપરિક્કમને સઞ્ઞાચિકાય કુટિં કારેય્ય, ભિક્ખૂ વા અનભિનેય્ય વત્થુદેસનાય, પમાણં વા અતિક્કામેય્ય, સઙ્ઘાદિસેસો.

વિહારકારસિક્ખાપદં

૭. મહલ્લકં પન ભિક્ખુના વિહારં કારયમાનેન સસ્સામિકં અત્તુદ્દેસં ભિક્ખૂ અભિનેતબ્બા વત્થુદેસનાય, તેહિ ભિક્ખૂહિ વત્થુ દેસેતબ્બં અનારમ્ભં સપરિક્કમનં. સારમ્ભે ચે ભિક્ખુ વત્થુસ્મિં અપરિક્કમને મહલ્લકં વિહારં કારેય્ય, ભિક્ખૂ વા અનભિનેય્ય વત્થુદેસનાય, સઙ્ઘાદિસેસો.

દુટ્ઠદોસસિક્ખાપદં

૮. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું દુટ્ઠો દોસો અપ્પતીતો અમૂલકેન પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેય્ય ''અપ્પેવ નામ નં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્ય''ન્તિ , તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાનો વા અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા અમૂલકઞ્ચેવ તં અધિકરણં હોતિ, ભિક્ખુ ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ, સઙ્ઘાદિસેસો.

અઞ્ઞભાગિયસિક્ખાપદં

૯. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું દુટ્ઠો દોસો અપ્પતીતો અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપાદાય પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેય્ય ''અપ્પેવ નામ નં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્ય''ન્તિ, તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાનો વા અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા અઞ્ઞભાગિયઞ્ચેવ તં અધિકરણં હોતિ કોચિદેસો લેસમત્તો ઉપાદિન્નો, ભિક્ખુ ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ, સઙ્ઘાદિસેસો.

સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદં

૧૦. યો પન ભિક્ખુ સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ ભેદાય પરક્કમેય્ય, ભેદનસંવત્તનિકં વા અધિકરણં સમાદાય પગ્ગય્હ તિટ્ઠેય્ય, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''માયસ્મા સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ ભેદાય પરક્કમિ, ભેદનસંવત્તનિકં વા અધિકરણં સમાદાય પગ્ગય્હ અટ્ઠાસિ, સમેતાયસ્મા સઙ્ઘેન, સમગ્ગો હિ સઙ્ઘો સમ્મોદમાનો અવિવદમાનો એકુદ્દેસો ફાસુ વિહરતી''તિ, એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બો તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાનો તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, સઙ્ઘાદિસેસો.

ભેદાનુવત્તકસિક્ખાપદં

૧૧. તસ્સેવ ખો પન ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખૂ હોન્તિ અનુવત્તકા વગ્ગવાદકા એકો વા દ્વે વા તયો વા, તે એવં વદેય્યું ''માયસ્મન્તો એતં ભિક્ખું કિઞ્ચિ અવચુત્થ, ધમ્મવાદી ચેસો ભિક્ખુ, વિનયવાદી ચેસો ભિક્ખુ, અમ્હાકઞ્ચેસો ભિક્ખુ છન્દઞ્ચ રુચિઞ્ચ આદાય વોહરતિ, જાનાતિ, નો ભાસતિ, અમ્હાકમ્પેતં ખમતી''તિ, તે ભિક્ખૂ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સુ વચનીયા ''માયસ્મન્તો એવં અવચુત્થ, ન ચેસો ભિક્ખુ ધમ્મવાદી, ન ચેસો ભિક્ખુ વિનયવાદી, માયસ્મન્તાનમ્પિ સઙ્ઘભેદો રુચ્ચિત્થ, સમેતાયસ્મન્તાનં સઙ્ઘેન, સમગ્ગો હિ સઙ્ઘો સમ્મોદમાનો અવિવદમાનો એકુદ્દેસો ફાસુ વિહરતી''તિ , એવઞ્ચ તે ભિક્ખૂ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્યું, તે ભિક્ખૂ ભિક્ખૂહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્યું, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્યું, સઙ્ઘાદિસેસો.

દુબ્બચસિક્ખાપદં

૧૨. ભિક્ખુ પનેવ દુબ્બચજાતિકો હોતિ ઉદ્દેસપરિયાપન્નેસુ સિક્ખાપદેસુ ભિક્ખૂહિ સહધમ્મિકં વુચ્ચમાનો અત્તાનં અવચનીયં કરોતિ ''મા મં આયસ્મન્તો કિઞ્ચિ અવચુત્થ કલ્યાણં વા પાપકં વા, અહમ્પાયસ્મન્તે ન કિઞ્ચિ વક્ખામિ કલ્યાણં વા પાપકં વા, વિરમથાયસ્મન્તો મમ વચનાયા''તિ, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''માયસ્મા અત્તાનં અવચનીયં અકાસિ, વચનીયમેવાયસ્મા અત્તાનં કરોતુ, આયસ્માપિ ભિક્ખૂ વદતુ સહધમ્મેન, ભિક્ખૂપિ આયસ્મન્તં વક્ખન્તિ સહધમ્મેન, એવં સંવદ્ધા હિ તસ્સ ભગવતો પરિસા યદિદં અઞ્ઞમઞ્ઞવચનેન અઞ્ઞમઞ્ઞવુટ્ઠાપનેના''તિ, એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બો તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય , યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાનો તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, સઙ્ઘાદિસેસો.

કુલદૂસકસિક્ખાપદં

૧૩. ભિક્ખુ પનેવ અઞ્ઞતરં ગામં વા નિગમં વા ઉપનિસ્સાય વિહરતિ કુલદૂસકો પાપસમાચારો, તસ્સ ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચ તેન દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''આયસ્મા ખો કુલદૂસકો પાપસમાચારો, આયસ્મતો ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચાયસ્મતા દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, પક્કમતાયસ્મા ઇમમ્હા આવાસા, અલં તે ઇધ વાસેના''તિ, એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તે ભિક્ખૂ એવં વદેય્ય ''છન્દગામિનો ચ ભિક્ખૂ, દોસગામિનો ચ ભિક્ખૂ, મોહગામિનો ચ ભિક્ખૂ, ભયગામિનો ચ ભિક્ખૂ તાદિસિકાય આપત્તિયા એકચ્ચં પબ્બાજેન્તિ, એકચ્ચં ન પબ્બાજેન્તી''તિ, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''માયસ્મા એવં અવચ, ન ચ ભિક્ખૂ છન્દગામિનો, ન ચ ભિક્ખૂ દોસગામિનો, ન ચ ભિક્ખૂ મોહગામિનો, ન ચ ભિક્ખૂ ભયગામિનો, આયસ્મા ખો કુલદૂસકો પાપસમાચારો, આયસ્મતો ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચાયસ્મતા દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, પક્કમતાયસ્મા ઇમમ્હા આવાસા, અલં તે ઇધ વાસેના''તિ, એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બો તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાનો તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, સઙ્ઘાદિસેસો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો તેરસ સઙ્ઘાદિસેસા ધમ્મા નવ પઠમાપત્તિકા, ચત્તારો યાવતતિયકા. યેસં ભિક્ખુ અઞ્ઞતરં વા અઞ્ઞતરં વા આપજ્જિત્વા યાવતીહં જાનં પટિચ્છાદેતિ, તાવતીહં તેન ભિક્ખુના અકામા પરિવત્થબ્બં. પરિવુત્થપરિવાસેન ભિક્ખુના ઉત્તરિ છારત્તં ભિક્ખુમાનત્તાય પટિપજ્જિતબ્બં, ચિણ્ણમાનત્તો ભિક્ખુ યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો, તત્થ સો ભિક્ખુ અબ્ભેતબ્બો. એકેનપિ ચે ઊનો વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો તં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, સો ચ ભિક્ખુ અનબ્ભિતો, તે ચ ભિક્ખૂ ગારય્હા, અયં તત્થ સામીચિ. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

સઙ્ઘાદિસેસો નિટ્ઠિતો.

અનિયતુદ્દેસો

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો દ્વે અનિયતા ધમ્મા

ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

પઠમઅનિયતસિક્ખાપદં

૧. યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સદ્ધિં એકો એકાય રહો પટિચ્છન્ને આસને અલંકમ્મનિયે નિસજ્જં કપ્પેય્ય, તમેનં સદ્ધેય્યવચસા ઉપાસિકા દિસ્વા તિણ્ણં ધમ્માનં અઞ્ઞતરેન વદેય્ય પારાજિકેન વા સઙ્ઘાદિસેસેન વા પાચિત્તિયેન વા, નિસજ્જં ભિક્ખુ પટિજાનમાનો તિણ્ણં ધમ્માનં અઞ્ઞતરેન કારેતબ્બો પારાજિકેન વા સઙ્ઘાદિસેસેન વા પાચિત્તિયેન વા, યેન વા સા સદ્ધેય્યવચસા ઉપાસિકા વદેય્ય, તેન સો ભિક્ખુ કારેતબ્બો, અયં ધમ્મો અનિયતો.

દુતિયઅનિયતસિક્ખાપદં

૨. ન હેવ ખો પન પટિચ્છન્નં આસનં હોતિ નાલંકમ્મનિયં, અલઞ્ચ ખો હોતિ માતુગામં દુટ્ઠુલ્લાહિ વાચાહિ ઓભાસિતું, યો પન ભિક્ખુ તથારૂપે આસને માતુગામેન સદ્ધિં એકો એકાય રહો નિસજ્જં કપ્પેય્ય, તમેનં સદ્ધેય્યવચસા ઉપાસિકા દિસ્વા દ્વિન્નં ધમ્માનં અઞ્ઞતરેન વદેય્ય સઙ્ઘાદિસેસેન વા પાચિત્તિયેન વા, નિસજ્જં ભિક્ખુ પટિજાનમાનો દ્વિન્નં ધમ્માનં અઞ્ઞતરેન કારેતબ્બો સઙ્ઘાદિસેસેન વા પાચિત્તિયેન વા, યેન વા સા સદ્ધેય્યવચસા ઉપાસિકા વદેય્ય, તેન સો ભિક્ખુ કારેતબ્બો, અયમ્પિ ધમ્મો અનિયતો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો દ્વે અનિયતા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

અનિયતો નિટ્ઠિતો.

નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયા

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

કથિનસિક્ખાપદં

૧. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુના ઉબ્ભતસ્મિં કથિને દસાહપરમં અતિરેકચીવરં ધારેતબ્બં, તં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ઉદોસિતસિક્ખાપદં

૨. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુના ઉબ્ભતસ્મિં કથિને એકરત્તમ્પિ ચે ભિક્ખુ તિચીવરેન વિપ્પવસેય્ય, અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અકાલચીવરસિક્ખાપદં

૩. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુના ઉબ્ભતસ્મિં કથિને ભિક્ખુનો પનેવ અકાલચીવરં ઉપ્પજ્જેય્ય, આકઙ્ખમાનેન ભિક્ખુના પટિગ્ગહેતબ્બં, પટિગ્ગહેત્વા ખિપ્પમેવ કારેતબ્બં, નો ચસ્સ પારિપૂરિ, માસપરમં તેન ભિક્ખુના તં ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં ઊનસ્સ પારિપૂરિયા સતિયા પચ્ચાસાય. તતો ચે ઉત્તરિ નિક્ખિપેય્ય સતિયાપિ પચ્ચાસાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પુરાણચીવરસિક્ખાપદં

૪. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા પુરાણચીવરં ધોવાપેય્ય વા રજાપેય્ય વા આકોટાપેય્ય વા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ચીવરપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૫. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા હત્થતો ચીવરં પટિગ્ગણ્હેય્ય અઞ્ઞત્ર પારિવત્તકા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૬. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતકં ગહપતિં વા ગહપતાનિં વા ચીવરં વિઞ્ઞાપેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, અચ્છિન્નચીવરો વા હોતિ ભિક્ખુ, નટ્ઠચીવરો વા, અયં તત્થ સમયો.

તતુત્તરિસિક્ખાપદં

૭. તઞ્ચે અઞ્ઞાતકો ગહપતિ વા ગહપતાની વા બહૂહિ ચીવરેહિ અભિહટ્ઠું પવારેય્ય, સન્તરુત્તરપરમં તેન ભિક્ખુના તતો ચીવરં સાદિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ સાદિયેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પઠમઉપક્ખટસિક્ખાપદં

૮. ભિક્ખું પનેવ ઉદ્દિસ્સ અઞ્ઞાતકસ્સ ગહપતિસ્સ વા ગહપતાનિયા વા ચીવરચેતાપન્નં ઉપક્ખટં હોતિ ‘‘ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન ચીવરં ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરેન અચ્છાદેસ્સામી’’તિ, તત્ર ચે સો ભિક્ખુ પુબ્બે અપ્પવારિતો ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ‘‘સાધુ વત મં આયસ્મા ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન એવરૂપં વા એવરૂપં વા ચીવરં ચેતાપેત્વા અચ્છાદેહી’’તિ કલ્યાણકમ્યતં ઉપાદાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

દુતિયઉપક્ખટસિક્ખાપદં

૯. ભિક્ખું પનેવ ઉદ્દિસ્સ ઉભિન્નં અઞ્ઞાતકાનં ગહપતીનં વા ગહપતાનીનં વા પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નાનિ ઉપક્ખટાનિ હોન્તિ ‘‘ઇમેહિ મયં પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નેહિ પચ્ચેકચીવરાનિ ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરેહિ અચ્છાદેસ્સામા’’તિ, તત્ર ચે સો ભિક્ખુ પુબ્બે અપ્પવારિતો ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ‘‘સાધુ વત

મં આયસ્મન્તો ઇમેહિ પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નેહિ એવરૂપં વા એવરૂપં વા ચીવરં ચેતાપેત્વા અચ્છાદેથ ઉભોવ સન્તા એકેના’’તિ કલ્યાણકમ્યતં ઉપાદાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

રાજસિક્ખાપદં

૧૦. ભિક્ખું પનેવ ઉદ્દિસ્સ રાજા વા રાજભોગ્ગો વા બ્રાહ્મણો વા ગહપતિકો વા દૂતેન ચીવરચેતાપન્નં પહિણેય્ય ‘‘ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન ચીવરં ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરેન અચ્છાદેહી’’તિ. સો ચે દૂતો તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ‘‘ઇદં ખો, ભન્તે, આયસ્મન્તં ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં આભતં, પટિગ્ગણ્હાતુ આયસ્મા ચીવરચેતાપન્ન’’ન્તિ. તેન ભિક્ખુના સો દૂતો એવમસ્સ વચનીયો ‘‘ન ખો મયં, આવુસો, ચીવરચેતાપન્નં પટિગ્ગણ્હામ, ચીવરઞ્ચ ખો મયં પટિગ્ગણ્હામ કાલેન કપ્પિય’’ન્તિ. સો ચે દૂતો તં ભિક્ખું એવં વદેય્ય ‘‘અત્થિ પનાયસ્મતો કોચિ વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ. ચીવરત્થિકેન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુના વેય્યાવચ્ચકરો નિદ્દિસિતબ્બો આરામિકો વા ઉપાસકો વા ‘‘એસો ખો, આવુસો, ભિક્ખૂનં વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ. સો ચે દૂતો તં વેય્યાવચ્ચકરં સઞ્ઞાપેત્વા તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ‘‘યં ખો, ભન્તે, આયસ્મા વેય્યાવચ્ચકરં નિદ્દિસિ, સઞ્ઞત્તો સો મયા, ઉપસઙ્કમતાયસ્મા કાલેન, ચીવરેન તં અચ્છાદેસ્સતી’’તિ. ચીવરત્થિકેન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુના વેય્યાવચ્ચકરો ઉપસઙ્કમિત્વા દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદેતબ્બો સારેતબ્બો ‘‘અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના’’તિ, દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદયમાનો સારયમાનો તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે અભિનિપ્ફાદેય્ય, ચતુક્ખત્તું પઞ્ચક્ખત્તું છક્ખત્તુપરમં તુણ્હીભૂતેન ઉદ્દિસ્સ ઠાતબ્બં, ચતુક્ખત્તું પઞ્ચક્ખત્તું છક્ખત્તુપરમં તુણ્હીભૂતો ઉદ્દિસ્સ તિટ્ઠમાનો તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, તતો ચે ઉત્તરિ વાયમમાનો તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. નો ચે અભિનિપ્ફાદેય્ય, યતસ્સ ચીવરચેતાપન્નં આભતં, તત્થ સામં વા ગન્તબ્બં, દૂતો વા પાહેતબ્બો ‘‘યં ખો તુમ્હે આયસ્મન્તો ભિક્ખું ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં પહિણિત્થ, ન તં તસ્સ ભિક્ખુનો કિઞ્ચિ અત્થં અનુભોતિ, યુઞ્જન્તાયસ્મન્તો સકં, મા વો સકં વિનસ્સા’’તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

કથિનવગ્ગો પઠમો.

કોસિયસિક્ખાપદં

૧૧. યો પન ભિક્ખુ કોસિયમિસ્સકં સન્થતં કારાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સુદ્ધકાળકસિક્ખાપદં

૧૨. યો પન ભિક્ખુ સુદ્ધકાળકાનં એળકલોમાનં સન્થતં કારાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

દ્વેભાગસિક્ખાપદં

૧૩. નવં પન ભિક્ખુના સન્થતં કારયમાનેન દ્વે ભાગા સુદ્ધકાળકાનં એળકલોમાનં આદાતબ્બા, તતિયં ઓદાતાનં, ચતુત્થં ગોચરિયાનં. અનાદા ચે ભિક્ખુ દ્વે ભાગે સુદ્ધકાળકાનં એળકલોમાનં, તતિયં ઓદાતાનં, ચતુત્થં ગોચરિયાનં, નવં સન્થતં કારાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

છબ્બસ્સસિક્ખાપદં

૧૪. નવં પન ભિક્ખુના સન્થતં કારાપેત્વા છબ્બસ્સાનિ ધારેતબ્બં, ઓરેન ચે છન્નં વસ્સાનં તં સન્થતં વિસ્સજ્જેત્વા વા અવિસ્સજ્જેત્વા વા અઞ્ઞં નવં સન્થતં કારાપેય્ય અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

નિસીદનસન્થતસિક્ખાપદં

૧૫. નિસીદનસન્થતં પન ભિક્ખુના કારયમાનેન પુરાણસન્થતસ્સ સામન્તા સુગતવિદત્થિ આદાતબ્બા દુબ્બણ્ણકરણાય. અનાદા ચે ભિક્ખુ પુરાણસન્થ તસ્સ સામન્તા સુગતવિદત્થિં, નવં નિસીદનસન્થતં કારાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

એળકલોમસિક્ખાપદં

૧૬. ભિક્ખુનો પનેવ અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નસ્સ એળકલોમાનિ ઉપ્પજ્જેય્યું, આકઙ્ખમાનેન ભિક્ખુના પટિગ્ગહેતબ્બાનિ, પટિગ્ગહેત્વા તિયોજનપરમં સહત્થા હરિતબ્બાનિ અસન્તે હારકે. તતો ચે ઉત્તરિ હરેય્ય, અસન્તેપિ હારકે, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

એળકલોમધોવાપનસિક્ખાપદં

૧૭. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા એળકલોમાનિ ધોવાપેય્ય વા રજાપેય્ય વા વિજટાપેય્ય વા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

રૂપિયસિક્ખાપદં

૧૮. યો પન ભિક્ખુ જાતરૂપરજતં ઉગ્ગણ્હેય્ય વા ઉગ્ગણ્હાપેય્ય વા ઉપનિક્ખિત્તં વા સાદિયેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

રૂપિયસંવોહારસિક્ખાપદં

૧૯. યો પન ભિક્ખુ નાનપ્પકારકં રૂપિયસંવોહારં સમાપજ્જેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

કયવિક્કયસિક્ખાપદં

૨૦. યો પન ભિક્ખુ નાનપ્પકારકં કયવિક્કયં સમાપજ્જેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

કોસિયવગ્ગો દુતિયો.

પત્તસિક્ખાપદં

૨૧. દસાહપરમં અતિરેકપત્તો ધારેતબ્બો, તં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ઊનપઞ્ચબન્ધનસિક્ખાપદં

૨૨. યો પન ભિક્ખુ ઊનપઞ્ચબન્ધનેન પત્તેન અઞ્ઞં નવં પત્તં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. તેન ભિક્ખુના સો પત્તો ભિક્ખુપરિસાય નિસ્સજ્જિતબ્બો , યો ચ તસ્સા ભિક્ખુપરિસાય પત્તપરિયન્તો, સો તસ્સ ભિક્ખુનો પદાતબ્બો ''અયં તે ભિક્ખુ પત્તો યાવ ભેદનાય ધારેતબ્બો''તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

ભેસજ્જસિક્ખાપદં

૨૩. યાનિ ખો પન તાનિ ગિલાનાનં ભિક્ખૂનં પટિસાયનીયાનિ ભેસજ્જાનિ, સેય્યથિદં – સપ્પિ નવનીતં તેલં મધુ ફાણિતં, તાનિ પટિગ્ગહેત્વા સત્તાહપરમં સન્નિધિકારકં પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ, તં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદં

૨૪. ''માસો સેસો ગિમ્હાન''ન્તિ ભિક્ખુના વસ્સિકસાટિકચીવરં પરિયેસિતબ્બં, ''અદ્ધમાસો સેસો ગિમ્હાન''ન્તિ કત્વા નિવાસેતબ્બં. ઓરેન ચે ''માસો સેસો ગિમ્હાન''ન્તિ વસ્સિકસાટિકચીવરં પરિયેસેય્ય, ઓરેન''દ્ધમાસો સેસો ગિમ્હાન''ન્તિ કત્વા નિવાસેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ચીવરઅચ્છિન્દનસિક્ખાપદં

૨૫. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ સામં ચીવરં દત્વા કુપિતો અનત્તમનો અચ્છિન્દેય્ય વા અચ્છિન્દાપેય્ય વા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સુત્તવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૨૬. યો પન ભિક્ખુ સામં સુત્તં વિઞ્ઞાપેત્વા તન્તવાયેહિ ચીવરં વાયાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

મહાપેસકારસિક્ખાપદં

૨૭. ભિક્ખું પનેવ ઉદ્દિસ્સ અઞ્ઞાતકો ગહપતિ વા ગહપતાની વા તન્તવાયેહિ ચીવરં વાયાપેય્ય, તત્ર ચે સો ભિક્ખુ પુબ્બે અપ્પવારિતો તન્તવાયે ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ''ઇદં ખો, આવુસો, ચીવરં મં ઉદ્દિસ્સ વિય્યતિ, આયતઞ્ચ કરોથ, વિત્થતઞ્ચ, અપ્પિતઞ્ચ, સુવીતઞ્ચ, સુપ્પવાયિતઞ્ચ, સુવિલેખિતઞ્ચ, સુવિતચ્છિતઞ્ચ કરોથ, અપ્પેવ નામ મયમ્પિ આયસ્મન્તાનં કિઞ્ચિમત્તં અનુપદજ્જેય્યામા''તિ. એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ વત્વા કિઞ્ચિમત્તં અનુપદજ્જેય્ય અન્તમસો પિણ્ડપાતમત્તમ્પિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અચ્ચેકચીવરસિક્ખાપદં

૨૮. દસાહાનાગતં કત્તિકતેમાસિકપુણ્ણમં ભિક્ખુનો પનેવ અચ્ચેકચીવરં ઉપ્પજ્જેય્ય, અચ્ચેકં મઞ્ઞમાનેન ભિક્ખુના પટિગ્ગહેતબ્બં, પટિગ્ગહેત્વા યાવ ચીવરકાલસમયં નિક્ખિપિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ નિક્ખિપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સાસઙ્કસિક્ખાપદં

૨૯. ઉપવસ્સં ખો પન કત્તિકપુણ્ણમં યાનિ ખો પન તાનિ આરઞ્ઞકાનિ સેનાસનાનિ સાસઙ્કસમ્મતાનિ સપ્પટિભયાનિ, તથારૂપેસુ ભિક્ખુ સેનાસનેસુ વિહરન્તો આકઙ્ખમાનો તિણ્ણં ચીવરાનં અઞ્ઞતરં ચીવરં અન્તરઘરે નિક્ખિપેય્ય, સિયા ચ તસ્સ ભિક્ખુનો કોચિદેવ પચ્ચયો તેન ચીવરેન વિપ્પવાસાય, છારત્તપરમં તેન ભિક્ખુના તેન ચીવરેન વિપ્પવસિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ વિપ્પવસેય્ય અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પરિણતસિક્ખાપદં

૩૦. યો પન ભિક્ખુ જાનં સઙ્ઘિકં લાભં પરિણતં અત્તનો પરિણામેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પત્તવગ્ગો તતિયો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયા નિટ્ઠિતા.

સુદ્ધપાચિત્તિયા

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો દ્વેનવુતિ પાચિત્તિયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

મુસાવાદસિક્ખાપદં

૧. સમ્પજાનમુસાવાદે પાચિત્તિયં.

ઓમસવાદસિક્ખાપદં

૨. ઓમસવાદે પાચિત્તિયં.

પેસુઞ્ઞસિક્ખાપદં

૩. ભિક્ખુપેસુઞ્ઞે પાચિત્તિયં.

પદસોધમ્મસિક્ખાપદં

૪. યો પન ભિક્ખુ અનુપસમ્પન્નં પદસો ધમ્મં વાચેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમસહસેય્યસિક્ખાપદં

૫. યો પન ભિક્ખુ અનુપસમ્પન્નેન ઉત્તરિદિરત્તતિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસહસેય્યસિક્ખાપદં

૬. યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

ધમ્મદેસનાસિક્ખાપદં

૭. યો પન ભિક્ખુ માતુગામસ્સ ઉત્તરિછપ્પઞ્ચવાચાહિ ધમ્મં દેસેય્ય અઞ્ઞત્ર વિઞ્ઞુના પુરિસવિગ્ગહેન, પાચિત્તિયં.

ભૂતારોચનસિક્ખાપદં

૮. યો પન ભિક્ખુ અનુપસમ્પન્નસ્સ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં આરોચેય્ય, ભૂતસ્મિં પાચિત્તિયં.

દુટ્ઠુલ્લારોચનસિક્ખાપદં

૯. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ દુટ્ઠુલ્લં આપત્તિં અનુપસમ્પન્નસ્સ આરોચેય્ય અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા, પાચિત્તિયં.

પથવીખણનસિક્ખાપદં

૧૦. યો પન ભિક્ખુ પથવિં ખણેય્ય વા ખણાપેય્ય વા પાચિત્તિયં.

મુસાવાદવગ્ગો પઠમો.

ભૂતગામસિક્ખાપદં

૧૧. ભૂતગામપાતબ્યતાય પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદં

૧૨. અઞ્ઞવાદકે, વિહેસકે પાચિત્તિયં.

ઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદં

૧૩. ઉજ્ઝાપનકે , ખિય્યનકે પાચિત્તિયં.

પઠમસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૪. યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકં મઞ્ચં વા પીઠં વા ભિસિં વા કોચ્છં વા અજ્ઝોકાસે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્ય, અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૫. યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્ય, અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનુપખજ્જસિક્ખાપદં

૧૬. યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકે વિહારે જાનં પુબ્બુપગતં ભિક્ખું અનુપખજ્જ સેય્યં કપ્પેય્ય ''યસ્સ સમ્બાધો ભવિસ્સતિ, સો પક્કમિસ્સતી''તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદં

૧૭. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું કુપિતો અનત્તમનો સઙ્ઘિકા વિહારા નિક્કડ્ઢેય્ય વા નિક્કડ્ઢાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

વેહાસકુટિસિક્ખાપદં

૧૮. યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકે વિહારે ઉપરિવેહાસકુટિયા આહચ્ચપાદકં મઞ્ચં વા પીઠં વા અભિનિસીદેય્ય વા અભિનિપજ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

મહલ્લકવિહારસિક્ખાપદં

૧૯. મહલ્લકં પન ભિક્ખુના વિહારં કારયમાનેન યાવ દ્વારકોસા અગ્ગળટ્ઠપનાય આલોકસન્ધિપરિકમ્માય દ્વત્તિચ્છદનસ્સ પરિયાયં અપ્પહરિતે ઠિતેન અધિટ્ઠાતબ્બં, તતો ચે ઉત્તરિ અપ્પહરિતેપિ ઠિતો અધિટ્ઠહેય્ય, પાચિત્તિયં.

સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૨૦. યો પન ભિક્ખુ જાનં સપ્પાણકં ઉદકં તિણં વા મત્તિકં વા સિઞ્ચેય્ય વા સિઞ્ચાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

ભૂતગામવગ્ગો દુતિયો.

ઓવાદસિક્ખાપદં

૨૧. યો પન ભિક્ખુ અસમ્મતો ભિક્ખુનિયો ઓવદેય્ય, પાચિત્તિયં.

અત્થઙ્ગતસિક્ખાપદં

૨૨. સમ્મતોપિ ચે ભિક્ખુ અત્થઙ્ગતે સૂરિયે ભિક્ખુનિયો ઓવદેય્ય, પાચિત્તિયં.

ભિક્ખુનુપસ્સયસિક્ખાપદં

૨૩. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુનુપસ્સયં ઉપસઙ્કમિત્વા ભિક્ખુનિયો ઓવદેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ગિલાના હોતિ ભિક્ખુની, અયં તત્થ સમયો.

આમિસસિક્ખાપદં

૨૪. યો પન ભિક્ખુ એવં વદેય્ય ‘‘આમિસહેતુ થેરા ભિક્ખૂ ભિક્ખુનિયો ઓવદન્તી’’તિ, પાચિત્તિયં.

ચીવરદાનસિક્ખાપદં

૨૫. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા ચીવરં દદેય્ય અઞ્ઞત્ર પારિવત્તકા, પાચિત્તિયં.

ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદં

૨૬. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા ચીવરં સિબ્બેય્ય વા સિબ્બાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સંવિધાનસિક્ખાપદં

૨૭. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં સંવિધાય એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જેય્ય અન્તમસો ગામન્તરમ્પિ અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, સત્થગમનીયો હોતિ મગ્ગો, સાસઙ્કસમ્મતો, સપ્પટિભયો, અયં તત્થ સમયો.

નાવાભિરુહનસિક્ખાપદં

૨૮. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં સંવિધાય એકં નાવં અભિરુહેય્ય ઉદ્ધંગામિનિં વા અધોગામિનિં વા અઞ્ઞત્ર તિરિયં તરણાય, પાચિત્તિયં.

પરિપાચિતસિક્ખાપદં

૨૯. યો પન ભિક્ખુ જાનં ભિક્ખુનિપરિપાચિતં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જેય્ય અઞ્ઞત્ર પુબ્બે ગિહિસમારમ્ભા, પાચિત્તિયં.

રહોનિસજ્જસિક્ખાપદં

૩૦. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં એકો એકાય રહો નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઓવાદવગ્ગો તતિયો.

આવસથપિણ્ડસિક્ખાપદં

૩૧. અગિલાનેન ભિક્ખુના એકો આવસથપિણ્ડો ભુઞ્જિતબ્બો. તતો ચે ઉત્તરિ ભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

ગણભોજનસિક્ખાપદં

૩૨. ગણભોજને અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ગિલાનસમયો, ચીવરદાનસમયો, ચીવરકારસમયો, અદ્ધાનગમનસમયો, નાવાભિરુહનસમયો, મહાસમયો, સમણભત્તસમયો, અયં તત્થ સમયો.

પરમ્પરભોજનસિક્ખાપદં

૩૩. પરમ્પરભોજને અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ગિલાનસમયો, ચીવરદાનસમયો, ચીવરકારસમયો, અયં તત્થ સમયો.

કાણમાતુસિક્ખાપદં

૩૪. ભિક્ખું પનેવ કુલં ઉપગતં પૂવેહિ વા મન્થેહિ વા અભિહટ્ઠું પવારેય્ય, આકઙ્ખમાનેન ભિક્ખુના દ્વત્તિપત્તપૂરા પટિગ્ગહેતબ્બા. તતો ચે ઉત્તરિ પટિગ્ગણ્હેય્ય, પાચિત્તિયં. દ્વત્તિપત્તપૂરે પટિગ્ગહેત્વા તતો નીહરિત્વા ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સંવિભજિતબ્બં, અયં તત્થ સામીચિ.

પઠમપવારણાસિક્ખાપદં

૩૫. યો પન ભિક્ખુ ભુત્તાવી પવારિતો અનતિરિત્તં ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

દુતિયપવારણાસિક્ખાપદં

૩૬. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું ભુત્તાવિં પવારિતં અનતિરિત્તેન ખાદનીયેન વા ભોજનીયેન વા અભિહટ્ઠું પવારેય્ય ‘‘હન્દ ભિક્ખુ ખાદ વા ભુઞ્જ વા’’તિ જાનં આસાદનાપેક્ખો, ભુત્તસ્મિં પાચિત્તિયં.

વિકાલભોજનસિક્ખાપદં

૩૭. યો પન ભિક્ખુ વિકાલે ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સન્નિધિકારકસિક્ખાપદં

૩૮. યો પન ભિક્ખુ સન્નિધિકારકં ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

પણીતભોજનસિક્ખાપદં

૩૯. યાનિ ખો પન તાનિ પણીતભોજનાનિ, સેય્યથિદં – સપ્પિ, નવનીતં, તેલં, મધુ, ફાણિતં, મચ્છો, મંસં, ખીરં, દધિ. યો પન ભિક્ખુ એવરૂપાનિ પણીતભોજનાનિ અગિલાનો અત્તનો અત્થાય વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

દન્તપોનસિક્ખાપદં

૪૦. યો પન ભિક્ખુ અદિન્નં મુખદ્વારં આહારં આહરેય્ય અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોના, પાચિત્તિયં.

ભોજનવગ્ગો ચતુત્થો.

અચેલકસિક્ખાપદં

૪૧. યો પન ભિક્ખુ અચેલકસ્સ વા પરિબ્બાજકસ્સ વા પરિબ્બાજિકાય વા સહત્થા ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા દદેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉય્યોજનસિક્ખાપદં

૪૨. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું ''એહાવુસો, ગામં વા નિગમં વા પિણ્ડાય પવિસિસ્સામા''તિ તસ્સ દાપેત્વા વા અદાપેત્વા વા ઉય્યોજેય્ય ''ગચ્છાવુસો, ન મે તયા સદ્ધિં કથા વા નિસજ્જા વા ફાસુ હોતિ, એકકસ્સ મે કથા વા નિસજ્જા વા ફાસુ હોતી''તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

સભોજનસિક્ખાપદં

૪૩. યો પન ભિક્ખુ સભોજને કુલે અનુપખજ્જ નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

રહોપટિચ્છન્નસિક્ખાપદં

૪૪. યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સદ્ધિં રહો પટિચ્છન્ને આસને નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

રહોનિસજ્જસિક્ખાપદં

૪૫. યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સદ્ધિં એકો એકાય રહો નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચારિત્તસિક્ખાપદં

૪૬. યો પન ભિક્ખુ નિમન્તિતો સભત્તો સમાનો સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા કુલેસુ ચારિત્તં આપજ્જેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ચીવરદાનસમયો, ચીવરકારસમયો, અયં તત્થ સમયો.

મહાનામસિક્ખાપદં

૪૭. અગિલાનેન ભિક્ખુના ચતુમાસપ્પચ્ચયપવારણા સાદિતબ્બા અઞ્ઞત્ર પુનપવારણાય, અઞ્ઞત્ર નિચ્ચપવારણાય. તતો ચે ઉત્તરિ સાદિયેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદં

૪૮. યો પન ભિક્ખુ ઉય્યુત્તં સેનં દસ્સનાય ગચ્છેય્ય અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા, પાચિત્તિયં.

સેનાવાસસિક્ખાપદં

૪૯. સિયા ચ તસ્સ ભિક્ખુનો કોચિદેવ પચ્ચયો સેનં ગમનાય, દિરત્તતિરત્તં તેન ભિક્ખુના સેનાય વસિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ વસેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉય્યોધિકસિક્ખાપદં

૫૦. દિરત્તતિરત્તં ચે ભિક્ખુ સેનાય વસમાનો ઉય્યોધિકં વા બલગ્ગં વા સેનાબ્યૂહં વા અનીકદસ્સનં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

અચેલકવગ્ગો પઞ્ચમો.

સુરાપાનસિક્ખાપદં

૫૧. સુરામેરયપાને પાચિત્તિયં.

અઙ્ગુલિપતોદકસિક્ખાપદં

૫૨. અઙ્ગુલિપતોદકે પાચિત્તિયં.

હસધમ્મસિક્ખાપદં

૫૩. ઉદકે હસધમ્મે પાચિત્તિયં.

અનાદરિયસિક્ખાપદં

૫૪. અનાદરિયે પાચિત્તિયં.

ભિંસાપનસિક્ખાપદં

૫૫. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું ભિંસાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

જોતિસિક્ખાપદં

૫૬. યો પન ભિક્ખુ અગિલાનો વિસિબ્બનાપેક્ખો જોતિં સમાદહેય્ય વા સમાદહાપેય્ય વા અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા, પાચિત્તિયં.

નહાનસિક્ખાપદં

૫૭. યો પન ભિક્ખુ ઓરેનદ્ધમાસં નહાયેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો ‘‘દિયડ્ઢો માસો સેસો ગિમ્હાન’’ન્તિ ‘‘વસ્સાનસ્સ પઠમો માસો’’ ઇચ્ચેતે અડ્ઢતેય્યમાસા ઉણ્હસમયો, પરિળાહસમયો, ગિલાનસમયો, કમ્મસમયો, અદ્ધાનગમનસમયો, વાતવુટ્ઠિસમયો, અયં તત્થ સમયો.

દુબ્બણ્ણકરણસિક્ખાપદં

૫૮. નવં પન ભિક્ખુના ચીવરલાભેન તિણ્ણં દુબ્બણ્ણકરણાનં અઞ્ઞતરં દુબ્બણ્ણકરણં આદાતબ્બં નીલં વા કદ્દમં વા કાળસામં વા. અનાદા ચે ભિક્ખુ તિણ્ણં દુબ્બણ્ણકરણાનં અઞ્ઞતરં દુબ્બણ્ણકરણં નવં ચીવરં

પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

વિકપ્પનસિક્ખાપદં

૫૯. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ વા ભિક્ખુનિયા વા સિક્ખમાનાય વા સામણેરસ્સ વા સામણેરિયા વા સામં ચીવરં વિકપ્પેત્વા અપ્પચ્ચુદ્ધારણં પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

અપનિધાનસિક્ખાપદં

૬૦. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ પત્તં વા ચીવરં વા નિસીદનં વા સૂચિઘરં વા કાયબન્ધનં વા અપનિધેય્ય વા અપનિધાપેય્ય વા અન્તમસો હસાપેક્ખોપિ, પાચિત્તિયં.

સુરાપાનવગ્ગો છટ્ઠો.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદં

૬૧. યો પન ભિક્ખુ સઞ્ચિચ્ચ પાણં જીવિતા વોરોપેય્ય, પાચિત્તિયં.

સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૬૨. યો પન ભિક્ખુ જાનં સપ્પાણકં ઉદકં પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉક્કોટનસિક્ખાપદં

૬૩. યો પન ભિક્ખુ જાનં યથાધમ્મં નિહતાધિકરણં પુનકમ્માય ઉક્કોટેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુટ્ઠુલ્લસિક્ખાપદં

૬૪. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ જાનં દુટ્ઠુલ્લં આપત્તિં પટિચ્છાદેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઊનવીસતિવસ્સસિક્ખાપદં

૬૫. યો પન ભિક્ખુ જાનં ઊનવીસતિવસ્સં પુગ્ગલં ઉપસમ્પાદેય્ય, સો ચ પુગ્ગલો અનુપસમ્પન્નો, તે ચ ભિક્ખૂ ગારય્હા, ઇદં તસ્મિં પાચિત્તિયં.

થેય્યસત્થસિક્ખાપદં

૬૬. યો પન ભિક્ખુ જાનં થેય્યસત્થેન સદ્ધિં સંવિધાય એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જેય્ય અન્તમસો ગામન્તરમ્પિ, પાચિત્તિયં.

સંવિધાનસિક્ખાપદં

૬૭. યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સદ્ધિં સંવિધાય એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જેય્ય અન્તમસો ગામન્તરમ્પિ, પાચિત્તિયં.

અરિટ્ઠસિક્ખાપદં

૬૮. યો પન ભિક્ખુ એવં વદેય્ય ''તથાહં ભગવતા ધમ્મં દેસિતં આજાનામિ, યથા યેમે અન્તરાયિકા ધમ્મા વુત્તા ભગવતા, તે પટિસેવતો નાલં અન્તરાયાયા''તિ, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''માયસ્મા એવં અવચ, મા ભગવન્તં અબ્ભાચિક્ખિ, ન હિ સાધુ ભગવતો અબ્ભક્ખાનં, ન હિ ભગવા એવં વદેય્ય, અનેકપરિયાયેનાવુસો અન્તરાયિકા ધમ્મા અન્તરાયિકા વુત્તા ભગવતા, અલઞ્ચ પન તે પટિસેવતો અન્તરાયાયા''તિ. એવઞ્ચ સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બો તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય. યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાનો તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉક્ખિત્તસમ્ભોગસિક્ખાપદં

૬૯. યો પન ભિક્ખુ જાનં તથાવાદિના ભિક્ખુના અકટાનુધમ્મેન તં દિટ્ઠિં અપ્પટિનિસ્સટ્ઠેન સદ્ધિં સમ્ભુઞ્જેય્ય વા, સંવસેય્ય વા, સહ વા સેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

કણ્ટકસિક્ખાપદં

૭૦. સમણુદ્દેસોપિ ચે એવં વદેય્ય ''તથાહં ભગવતા ધમ્મં દેસિતં આજાનામિ, યથા યેમે અન્તરાયિકા ધમ્મા વુત્તા ભગવતા, તે પટિસેવતો નાલં અન્તરાયાયા''તિ, સો સમણુદ્દેસો ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''માવુસો, સમણુદ્દેસ એવં અવચ, મા ભગવન્તં અબ્ભાચિક્ખિ, ન હિ સાધુ ભગવતો અબ્ભક્ખાનં, ન હિ ભગવા એવં વદેય્ય, અનેકપરિયાયેનાવુસો, સમણુદ્દેસ અન્તરાયિકા ધમ્મા અન્તરાયિકા વુત્તા ભગવતા, અલઞ્ચ પન તે પટિસેવતો અન્તરાયાયા''તિ, એવઞ્ચ સો સમણુદ્દેસો ભિક્ખૂહિ વુચ્ચમાનો તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સો સમણુદ્દેસો ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો ''અજ્જતગ્ગે તે, આવુસો, સમણુદ્દેસ ન ચેવ સો ભગવા સત્થા અપદિસિતબ્બો, યમ્પિ ચઞ્ઞે સમણુદ્દેસા લભન્તિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં દિરત્તતિરત્તં સહસેય્યં, સાપિ તે નત્થિ, ચર પિરે, વિનસ્સા''તિ. યો પન ભિક્ખુ જાનં તથાનાસિતં સમણુદ્દેસં ઉપલાપેય્ય વા, ઉપટ્ઠાપેય્ય વા, સમ્ભુઞ્જેય્ય વા, સહ વા સેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

સપ્પાણકવગ્ગો સત્તમો.

સહધમ્મિકસિક્ખાપદં

૭૧. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ સહધમ્મિકં વુચ્ચમાનો એવં વદેય્ય ''ન તાવાહં, આવુસો, એતસ્મિં સિક્ખાપદે સિક્ખિસ્સામિ, યાવ ન અઞ્ઞં ભિક્ખું બ્યત્તં વિનયધરં પરિપુચ્છામી''તિ, પાચિત્તિયં. સિક્ખમાનેન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુના અઞ્ઞાતબ્બં પરિપુચ્છિતબ્બં પરિપઞ્હિતબ્બં, અયં તત્થ સામીચિ.

વિલેખનસિક્ખાપદં

૭૨. યો પન ભિક્ખુ પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને એવં વદેય્ય ‘‘કિં પનિમેહિ ખુદ્દાનુખુદ્દકેહિ સિક્ખાપદેહિ ઉદ્દિટ્ઠેહિ, યાવદેવ કુક્કુચ્ચાય વિહેસાય વિલેખાય સંવત્તન્તી’’તિ, સિક્ખાપદવિવણ્ણકે પાચિત્તિયં.

મોહનસિક્ખાપદં

૭૩. યો પન ભિક્ખુ અન્વદ્ધમાસં પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને એવં વદેય્ય ‘‘ઇદાનેવ ખો અહં જાનામિ, અયમ્પિ કિર ધમ્મો સુત્તાગતો સુત્તપરિયાપન્નો અન્વદ્ધમાસં ઉદ્દેસં આગચ્છતી’’તિ. તઞ્ચે ભિક્ખું અઞ્ઞે ભિક્ખૂ જાનેય્યું નિસિન્નપુબ્બં ઇમિના ભિક્ખુના દ્વત્તિક્ખત્તું પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને, કો પન વાદો ભિય્યો, ન ચ તસ્સ ભિક્ખુનો અઞ્ઞાણકેન મુત્તિ અત્થિ, યઞ્ચ તત્થ આપત્તિં આપન્નો, તઞ્ચ યથાધમ્મો કારેતબ્બો, ઉત્તરિ ચસ્સ મોહો આરોપેતબ્બો ‘‘તસ્સ તે, આવુસો, અલાભા, તસ્સ તે દુલ્લદ્ધં, યં ત્વં પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાનેન સાધુકં અટ્ઠિં કત્વા મનસિ કરોસી’’તિ, ઇદં તસ્મિં મોહનકે પાચિત્તિયં.

પહારસિક્ખાપદં

૭૪. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ કુપિતો અનત્તમનો પહારં દદેય્ય, પાચિત્તિયં.

તલસત્તિકસિક્ખાપદં

૭૫. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ કુપિતો અનત્તમનો તલસત્તિકં ઉગ્ગિરેય્ય, પાચિત્તિયં.

અમૂલકસિક્ખાપદં

૭૬. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખું અમૂલકેન સઙ્ઘાદિસેસેન અનુદ્ધંસેય્ય, પાચિત્તિયં.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદં

૭૭. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ સઞ્ચિચ્ચ કુક્કુચ્ચં ઉપદહેય્ય ‘‘ઇતિસ્સ મુહુત્તમ્પિ અફાસુ ભવિસ્સતી’’તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

ઉપસ્સુતિસિક્ખાપદં

૭૮. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખૂનં ભણ્ડનજાતાનં કલહજાતાનં વિવાદાપન્નાનં ઉપસ્સુતિં તિટ્ઠેય્ય ‘‘યં ઇમે ભણિસ્સન્તિ, તં સોસ્સામી’’તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

કમ્મપ્પટિબાહનસિક્ખાપદં

૭૯. યો પન ભિક્ખુ ધમ્મિકાનં કમ્માનં છન્દં દત્વા પચ્છા ખીયનધમ્મં આપજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

છન્દંઅદત્વાગમનસિક્ખાપદં

૮૦. યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘે વિનિચ્છયકથાય વત્તમાનાય છન્દં અદત્વા ઉટ્ઠાયાસના પક્કમેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુબ્બલસિક્ખાપદં

૮૧. યો પન ભિક્ખુ સમગ્ગેન સઙ્ઘેન ચીવરં દત્વા પચ્છા ખીયનધમ્મં આપજ્જેય્ય ‘‘યથાસન્થુતં ભિક્ખૂ સઙ્ઘિકં લાભં પરિણામેન્તી’’તિ, પાચિત્તિયં.

પરિણામનસિક્ખાપદં

૮૨. યો પન ભિક્ખુ જાનં સઙ્ઘિકં લાભં પરિણતં પુગ્ગલસ્સ પરિણામેય્ય, પાચિત્તિયં.

સહધમ્મિકવગ્ગો અટ્ઠમો.

અન્તેપુરસિક્ખાપદં

૮૩. યો પન ભિક્ખુ રઞ્ઞો ખત્તિયસ્સ મુદ્ધાભિસિત્તસ્સ અનિક્ખન્તરાજકે અનિગ્ગતરતનકે પુબ્બે અપ્પટિસંવિદિતો ઇન્દખીલં અતિક્કામેય્ય, પાચિત્તિયં.

રતનસિક્ખાપદં

૮૪. યો પન ભિક્ખુ રતનં વા રતનસમ્મતં વા અઞ્ઞત્ર અજ્ઝારામા વા અજ્ઝાવસથા વા ઉગ્ગણ્હેય્ય વા ઉગ્ગણ્હાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં. રતનં વા પન ભિક્ખુના રતનસમ્મતં વા અજ્ઝારામે વા અજ્ઝાવસથે વા ઉગ્ગહેત્વા વા ઉગ્ગહાપેત્વા વા નિક્ખિપિતબ્બં ‘‘યસ્સ ભવિસ્સતિ, સો હરિસ્સતી’’તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

વિકાલગામપ્પવેસનસિક્ખાપદં

૮૫. યો પન ભિક્ખુ સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છાવિકાલે ગામં પવિસેય્ય અઞ્ઞત્ર તથારૂપા અચ્ચાયિકા કરણીયા, પાચિત્તિયં.

સૂચિઘરસિક્ખાપદં

૮૬. યો પન ભિક્ખુ અટ્ઠિમયં વા દન્તમયં વા વિસાણમયં વા સૂચિઘરં કારાપેય્ય, ભેદનકં પાચિત્તિયં.

મઞ્ચપીઠસિક્ખાપદં

૮૭. નવં પન ભિક્ખુના મઞ્ચં વા પીઠં વા કારયમાનેન અટ્ઠઙ્ગુલપાદકં કારેતબ્બં સુગતઙ્ગુલેન અઞ્ઞત્ર હેટ્ઠિમાય અટનિયા. તં અતિક્કામયતો છેદનકં પાચિત્તિયં.

તૂલોનદ્ધસિક્ખાપદં

૮૮. યો પન ભિક્ખુ મઞ્ચં વા પીઠં વા તૂલોનદ્ધં કારાપેય્ય, ઉદ્દાલનકં પાચિત્તિયં.

નિસીદનસિક્ખાપદં

૮૯. નિસીદનં પન ભિક્ખુના કારયમાનેન પમાણિકં કારેતબ્બં, તત્રિદં પમાણં, દીઘસો દ્વે વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં દિયડ્ઢં, દસા વિદત્થિ. તં અતિક્કામયતો છેદનકં પાચિત્તિયં.

કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિસિક્ખાપદં

૯૦. કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિં પન ભિક્ખુના કારયમાનેન પમાણિકા કારેતબ્બા, તત્રિદં પમાણં, દીઘસો ચતસ્સો વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં દ્વે વિદત્થિયો. તં અતિક્કામયતો છેદનકં પાચિત્તિયં.

વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદં

૯૧. વસ્સિકસાટિકં પન ભિક્ખુના કારયમાનેન પમાણિકા કારેતબ્બા, તત્રિદં પમાણં, દીઘસો છ વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં અડ્ઢતેય્યા. તં અતિક્કામયતો છેદનકં પાચિત્તિયં.

નન્દસિક્ખાપદં

૯૨. યો પન ભિક્ખુ સુગતચીવરપ્પમાણં ચીવરં કારાપેય્ય, અતિરેકં વા, છેદનકં પાચિત્તિયં . તત્રિદં સુગતસ્સ સુગતચીવરપ્પમાણં, દીઘસો નવ વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં છ વિદત્થિયો, ઇદં સુગતસ્સ સુગતચીવરપ્પમાણન્તિ.

રતનવગ્ગો નવમો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો દ્વેનવુતિ પાચિત્તિયા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પાચિત્તિયા નિટ્ઠિતા.

પાટિદેસનીયા

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો ચત્તારો પાટિદેસનીયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

પઠમપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૧. યો પન ભિક્ખુ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા અન્તરઘરં પવિટ્ઠાય હત્થતો ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા સહત્થા પટિગ્ગહેત્વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પટિદેસેતબ્બં તેન ભિક્ખુના ‘‘ગારય્હં, આવુસો, ધમ્મં આપજ્જિં અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમી’’તિ.

દુતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૨. ભિક્ખૂ પનેવ કુલેસુ નિમન્તિતા ભુઞ્જન્તિ, તત્ર ચે સા ભિક્ખુની વોસાસમાનરૂપા ઠિતા હોતિ ‘‘ઇધ સૂપં દેથ, ઇધ ઓદનં દેથા’’તિ. તેહિ ભિક્ખૂહિ સા ભિક્ખુની અપસાદેતબ્બા ‘‘અપસક્ક તાવ ભગિનિ, યાવ ભિક્ખૂ ભુઞ્જન્તી’’તિ. એકસ્સપિ ચે ભિક્ખુનો ન પટિભાસેય્ય તં ભિક્ખુનિં અપસાદેતું ‘‘અપસક્ક તાવ ભગિનિ, યાવ ભિક્ખૂ ભુઞ્જન્તી’’તિ, પટિદેસેતબ્બં તેહિ ભિક્ખૂહિ ‘‘ગારય્હં, આવુસો, ધમ્મં આપજ્જિમ્હા અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમા’’તિ.

તતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૩. યાનિ ખો પન તાનિ સેક્ખસમ્મતાનિ કુલાનિ, યો પન ભિક્ખુ તથારૂપેસુ સેક્ખસમ્મતેસુ કુલેસુ પુબ્બે અનિમન્તિતો અગિલાનો ખાદનીયં વા, ભોજનીયં વા સહત્થા પટિગ્ગહેત્વા ખાદેય્ય વા, ભુઞ્જેય્ય વા, પટિદેસેતબ્બં તેન ભિક્ખુના ‘‘ગારય્હં, આવુસો, ધમ્મં આપજ્જિં અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમી’’તિ.

ચતુત્થપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૪. યાનિ ખો પન તાનિ આરઞ્ઞકાનિ સેનાસનાનિ સાસઙ્કસમ્મતાનિ સપ્પટિભયાનિ, યો પન ભિક્ખુ તથારૂપેસુ સેનાસનેસુ પુબ્બે અપ્પટિસંવિદિતં ખાદનીયં વા, ભોજનીયં વા અજ્ઝારામે સહત્થા પટિગ્ગહેત્વા અગિલાનો ખાદેય્ય વા, ભુઞ્જેય્ય વા, પટિદેસેતબ્બં તેન ભિક્ખુના ‘‘ગારય્હં, આવુસો, ધમ્મં આપજ્જિં અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમી’’તિ.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો ચત્તારો પાટિદેસનીયા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પાટિદેસનીયા નિટ્ઠિતા.

સેખિયા

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો સેખિયા ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

પરિમણ્ડલસિક્ખાપદં

૧. પરિમણ્ડલં નિવાસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨. પરિમણ્ડલં પારુપિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુપ્પટિચ્છન્નસિક્ખાપદં

૩. સુપ્પટિચ્છન્નો અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૪. સુપ્પટિચ્છન્નો અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુસંવુતસિક્ખાપદં

૫. સુસંવુતો અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૬. સુસંવુતો અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓક્ખિત્તચક્ખુસિક્ખાપદં

૭. ઓક્ખિત્તચક્ખુ અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૮. ઓક્ખિત્તચક્ખુ અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉક્ખિત્તકસિક્ખાપદં

૯. ન ઉક્ખિત્તકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૦. ન ઉક્ખિત્તકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પરિમણ્ડલવગ્ગો પઠમો.

ઉજ્જગ્ઘિકસિક્ખાપદં

૧૧. ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૨. ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉચ્ચસદ્દસિક્ખાપદં

૧૩. અપ્પસદ્દો અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૪. અપ્પસદ્દો અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કાયપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૫. ન કાયપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૬. ન કાયપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

બાહુપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૭. ન બાહુપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૮. ન બાહુપ્પચાલકં અન્તરઘરેનિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સીસપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૯. ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૦. ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉજ્જગ્ઘિકવગ્ગો દુતિયો.

ખમ્ભકતસિક્ખાપદં

૨૧. ન ખમ્ભકતો અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૨. ન ખમ્ભકતો અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદં

૨૩. ન ઓગુણ્ઠિતો અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૪. ન ઓગુણ્ઠિતો અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉક્કુટિકસિક્ખાપદં

૨૫. ન ઉક્કુટિકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પલ્લત્થિકસિક્ખાપદં

૨૬. ન પલ્લત્થિકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સક્કચ્ચપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૭. સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તસઞ્ઞીપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૮. પત્તસઞ્ઞી પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમસૂપકપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૯. સમસૂપકં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમતિત્તિકસિક્ખાપદં

૩૦. સમતિત્તિકં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ખમ્ભકતવગ્ગો તતિયો.

સક્કચ્ચભુઞ્જનસિક્ખાપદં

૩૧. સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તસઞ્ઞીભુઞ્જનસિક્ખાપદં

૩૨. પત્તસઞ્ઞી પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સપદાનસિક્ખાપદં

૩૩. સપદાનં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમસૂપકસિક્ખાપદં

૩૪. સમસૂપકં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

નથૂપકતસિક્ખાપદં

૩૫. ન થૂપકતો ઓમદ્દિત્વા પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓદનપ્પટિચ્છાદનસિક્ખાપદં

૩૬. ન સૂપં વા બ્યઞ્જનં વા ઓદનેન પટિચ્છાદેસ્સામિ ભિય્યોકમ્યતં ઉપાદાયાતિ સિક્ખા કરણીયા.

સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૩૭. ન સૂપં વા ઓદનં વા અગિલાનો અત્તનો અત્થાય વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉજ્ઝાનસઞ્ઞીસિક્ખાપદં

૩૮. ન ઉજ્ઝાનસઞ્ઞી પરેસં પત્તં ઓલોકેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળસિક્ખાપદં

૩૯. નાતિમહન્તં કબળં કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

આલોપસિક્ખાપદં

૪૦. પરિમણ્ડલં આલોપં કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સક્કચ્ચવગ્ગો ચતુત્થો.

અનાહટસિક્ખાપદં

૪૧. ન અનાહટે કબળે મુખદ્વારં વિવરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ભુઞ્જમાનસિક્ખાપદં

૪૨. ન ભુઞ્જમાનો સબ્બહત્થં મુખે પક્ખિપિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સકબળસિક્ખાપદં

૪૩. ન સકબળેન મુખેન બ્યાહરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પિણ્ડુક્ખેપકસિક્ખાપદં

૪૪. ન પિણ્ડુક્ખેપકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળાવચ્છેદકસિક્ખાપદં

૪૫. ન કબળાવચ્છેદકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

અવગણ્ડકારકસિક્ખાપદં

૪૬. ન અવગણ્ડકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હત્થનિદ્ધુનકસિક્ખાપદં

૪૭. ન હત્થનિદ્ધુનકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સિત્થાવકારકસિક્ખાપદં

૪૮. ન સિત્થાવકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

જિવ્હાનિચ્છારકસિક્ખાપદં

૪૯. ન જિવ્હાનિચ્છારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ચપુચપુકારકસિક્ખાપદં

૫૦. ન ચપુચપુકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળવગ્ગો પઞ્ચમો.

સુરુસુરુકારકસિક્ખાપદં

૫૧. ન સુરુસુરુકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હત્થનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૨. ન હત્થનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૩. ન પત્તનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓટ્ઠનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૪. ન ઓટ્ઠનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સામિસસિક્ખાપદં

૫૫. ન સામિસેન હત્થેન પાનીયથાલકં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સસિત્થકસિક્ખાપદં

૫૬. ન સસિત્થકં પત્તધોવનં અન્તરઘરે છડ્ડેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

છત્તપાણિસિક્ખાપદં

૫૭. ન છત્તપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

દણ્ડપાણિસિક્ખાપદં

૫૮. ન દણ્ડપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સત્થપાણિસિક્ખાપદં

૫૯. ન સત્થપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

આવુધપાણિસિક્ખાપદં

૬૦. ન આવુધપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુરુસુરુવગ્ગો છટ્ઠો.

પાદુકસિક્ખાપદં

૬૧. ન પાદુકારુળ્હસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉપાહનસિક્ખાપદં

૬૨. ન ઉપાહનારુળ્હસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

યાનસિક્ખાપદં

૬૩. ન યાનગતસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સયનસિક્ખાપદં

૬૪. ન સયનગતસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પલ્લત્થિકસિક્ખાપદં

૬૫. ન પલ્લત્થિકાય નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

વેઠિતસિક્ખાપદં

૬૬. ન વેઠિતસીસસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદં

૬૭. ન ઓગુણ્ઠિતસીસસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

છમાસિક્ખાપદં

૬૮. ન છમાયં નિસીદિત્વા આસને નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

નીચાસનસિક્ખાપદં

૬૯. ન નીચે આસને નિસીદિત્વા ઉચ્ચે આસને નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઠિતસિક્ખાપદં

૭૦. ન ઠિતો નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પચ્છતોગમનસિક્ખાપદં

૭૧. ન પચ્છતો ગચ્છન્તો પુરતો ગચ્છન્તસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉપ્પથેનગમનસિક્ખાપદં

૭૨. ન ઉપ્પથેન ગચ્છન્તો પથેન ગચ્છન્તસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઠિતોઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૩. ન ઠિતો અગિલાનો ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હરિતેઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૪. ન હરિતે અગિલાનો ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉદકેઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૫. ન ઉદકે અગિલાનો ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પાદુકવગ્ગો સત્તમો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો સેખિયા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

સેખિયા નિટ્ઠિતા.

અધિકરણસમથા

ઇમે ખો પનાયસ્મન્તો સત્ત અધિકરણસમથા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

ઉપ્પન્નુપ્પન્નાનં અધિકરણાનં સમથાય વૂપસમાય સમ્મુખાવિનયો દાતબ્બો.

સતિવિનયો દાતબ્બો.

અમૂળ્હવિનયો દાતબ્બો.

પટિઞ્ઞાય કારેતબ્બં.

યેભુય્યસિકા.

તસ્સપાપિયસિકા.

તિણવત્થારકોતિ.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો સત્ત અધિકરણસમથા ધમ્મા. તત્થાયસ્મન્તે, પુચ્છામિ કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

અધિકરણસમથા નિટ્ઠિતા.

ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાનં,

ઉદ્દિટ્ઠા ચત્તારો પારાજિકા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા તેરસ સઙ્ઘાદિસેસા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા દ્વે અનિયતા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા દ્વેનવુતિ પાચિત્તિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા ચત્તારો પાટિદેસનીયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા સેખિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા સત્ત અધિકરણસમથા ધમ્મા, એત્તકં તસ્સ ભગવતો સુત્તાગતં સુત્તપરિયાપન્નં અન્વદ્ધમાસં ઉદ્દેસં આગચ્છતિ, તત્થ સબ્બેહેવ સમગ્ગેહિ સમ્મોદમાનેહિ અવિવદમાનેહિ સિક્ખિતબ્બન્તિ.

વિત્થારુદ્દેસો પઞ્ચમો.

ભિક્ખુપાતિમોક્ખં નિટ્ઠિતં.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

ભિક્ખુનીપાતિમોક્ખપાળિ

પુબ્બકરણં-૪

સમ્મજ્જની પદીપો ચ, ઉદકં આસનેન ચ;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, “**પુબ્બકરણ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પુબ્બકિચ્ચં-૫

છન્દ, પારિસુદ્ધિ, ઉતુક્ખાનં, ભિક્ખુનિગણના ચ ઓવાદો;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, “**પુબ્બકિચ્ચ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પત્તકલ્લઅઙ્ગા-૪

ઉપોસથો, યાવતિકા ચ ભિક્ખુની કમ્મપ્પત્તા;
સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તિ;
વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તિ, “**પત્તકલ્લ**”ન્તિ વુચ્ચતિ.

પુબ્બકરણપુબ્બકિચ્ચાનિ સમાપેત્વા દેસિતાપત્તિકસ્સ સમગ્ગસ્સ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતું આરાધનં કરોમ.

નિદાનુદ્દેસો

સુણાતુ મે અય્યે સઙ્ઘો, અજ્જુપોસથો પન્નરસો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્ય, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્ય.

કિં સઙ્ઘસ્સ પુબ્બકિચ્ચં? પારિસુદ્ધિં અય્યાયો આરોચેથ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામિ, તં સબ્બાવ સન્તા સાધુકં સુણોમ મનસિ કરોમ. યસ્સા સિયા આપત્તિ, સા આવિકરેય્ય, અસન્તિયા આપત્તિયા તુણ્હી ભવિતબ્બં, તુણ્હીભાવેન ખો પનાય્યાયો, ‘‘પરિસુદ્ધા’’તિ વેદિસ્સામિ. યથા ખો પન પચ્ચેકપુટ્ઠસ્સા વેય્યાકરણં હોતિ, એવમેવં એવરૂપાય પરિસાય યાવતતિયં અનુસાવિતં હોતિ. યા પન ભિક્ખુની યાવતતિયં અનુસાવિયમાને સરમાના સન્તિં આપત્તિં નાવિકરેય્ય, સમ્પજાનમુસાવાદસ્સા હોતિ. સમ્પજાનમુસાવાદો ખો પનાય્યાયો, અન્તરાયિકો ધમ્મો વુત્તો ભગવતા, તસ્મા સરમાનાય ભિક્ખુનિયા આપન્નાય વિસુદ્ધાપેક્ખાય સન્તી આપત્તિ આવિકાતબ્બા, આવિકતા હિસ્સા ફાસુ હોતિ.

ઉદ્દિટ્ઠં ખો, અય્યાયો, નિદાનં. તત્થાય્યાયો પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

નિદાનં નિટ્ઠિતં.

પારાજિકુદ્દેસો

તત્રિમે અટ્ઠ પારાજિકા ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

મેથુનધમ્મસિક્ખાપદં

૧. યા પન ભિક્ખુની છન્દસો મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્ય, અન્તમસો તિરચ્છાનગતેનપિ, પારાજિકા હોતિ અસંવાસા.

અદિન્નાદાનસિક્ખાપદં

૨. યા પન ભિક્ખુની ગામા વા અરઞ્ઞા વા અદિન્નં થેય્યસઙ્ખાતં આદિયેય્ય, યથારૂપે અદિન્નાદાને રાજાનો ચોરં ગહેત્વા હનેય્યું વા બન્ધેય્યું વા પબ્બાજેય્યું વા ચોરાસિ બાલાસિ મૂળ્હાસિ થેનાસીતિ, તથારૂપં ભિક્ખુની અદિન્નં આદિયમાના અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા.

મનુસ્સવિગ્ગહસિક્ખાપદં

૩. યા પન ભિક્ખુની સઞ્ચિચ્ચ મનુસ્સવિગ્ગહં જીવિતા વોરોપેય્ય, સત્થહારકં વાસ્સ પરિયેસેય્ય, મરણવણ્ણં વા સંવણ્ણેય્ય, મરણાય વા સમાદપેય્ય ''અમ્ભો પુરિસ, કિં તુય્હિમિના પાપકેન દુજ્જીવિતેન, મતં તે જીવિતા સેય્યો''તિ, ઇતિ ચિત્તમના ચિત્તસઙ્કપ્પા અનેકપરિયાયેન મરણવણ્ણં વા સંવણ્ણેય્ય, મરણાય વા સમાદપેય્ય, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા.

ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મસિક્ખાપદં

૪. યા પન ભિક્ખુની અનભિજાનં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં અત્તુપનાયિકં અલમરિયઞાણદસ્સનં સમુદાચરેય્ય ''ઇતિ જાનામિ, ઇતિ પસ્સામી''તિ, તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાના વા અસમનુગ્ગાહીયમાના વા આપન્ના વિસુદ્ધાપેક્ખા એવં વદેય્ય ''અજાનમેવં, અય્યે, અવચં જાનામિ, અપસ્સં પસ્સામિ, તુચ્છં મુસા વિલપિ''ન્તિ, અઞ્ઞત્ર અધિમાના, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા.

ઉબ્ભજાણુમણ્ડલિકાસિક્ખાપદં

૫. યા પન ભિક્ખુની અવસ્સુતા અવસ્સુતસ્સ પુરિસપુગ્ગલસ્સ, અધક્ખકં ઉબ્ભજાણુમણ્ડલં આમસનં વા પરામસનં વા ગહણં વા છુપનં વા પટિપીળનં વા સાદિયેય્ય, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા ઉબ્ભજાણુમણ્ડલિકા.

વજ્જપ્પટિચ્છાદિકાસિક્ખાપદં

૬. યા પન ભિક્ખુની જાનં પારાજિકં ધમ્મં અજ્ઝાપન્નં ભિક્ખુનિં નેવત્તના પટિચોદેય્ય, ન ગણસ્સ આરોચેય્ય, યદા ચ સા ઠિતા વા અસ્સ ચુતા વા નાસિતા વા અવસ્સટા વા, સા પચ્છા એવં વદેય્ય ''પુબ્બેવાહં,

અય્યે, અઞ્ઞાસિં એતં ભિક્ખુનિં ‘એવરૂપા ચ એવરૂપા ચ સા ભગિની’તિ, નો ચ ખો અત્તના પટિચોદેસ્સં, ન ગણસ્સ આરોચેસ્સ’’ન્તિ, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા.

ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકાસિક્ખાપદં

૭. યા પન ભિક્ખુની સમગ્ગેન સઙ્ઘેન ઉક્ખિત્તં ભિક્ખું ધમ્મેન વિનયેન સત્થુસાસનેન અનાદરં અપ્પટિકારં અકતસહાયં તમનુવત્તેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ‘‘એસો ખો, અય્યે, ભિક્ખુ સમગ્ગેન સઙ્ઘેન ઉક્ખિત્તો, ધમ્મેન વિનયેન સત્થુસાસનેન અનાદરો અપ્પટિકારો અકતસહાયો, માય્યે, એતં ભિક્ખું અનુવત્તી’’તિ, એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયં ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકા.

અટ્ઠવત્થુકાસિક્ખાપદં

૮. યા પન ભિક્ખુની અવસ્સુતા અવસ્સુતસ્સ પુરિસપુગ્ગલસ્સ હત્થગ્ગહણં વા સાદિયેય્ય, સઙ્ઘાટિકણ્ણગ્ગહણં વા સાદિયેય્ય, સન્તિટ્ઠેય્ય વા, સલ્લપેય્ય વા, સઙ્કેતં વા ગચ્છેય્ય, પુરિસસ્સ વા અબ્ભાગમનં સાદિયેય્ય, છન્નં વા અનુપવિસેય્ય, કાયં વા તદત્થાય ઉપસંહરેય્ય એતસ્સ અસદ્ધમ્મસ્સ પટિસેવનત્થાય, અયમ્પિ પારાજિકા હોતિ અસંવાસા અટ્ઠવત્થુકા.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો, અય્યાયો, અટ્ઠ પારાજિકા ધમ્મા. યેસં ભિક્ખુની અઞ્ઞતરં વા અઞ્ઞતરં વા આપજ્જિત્વા ન લભતિ ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં સંવાસં યથા પુરે, તથા પચ્છા, પારાજિકા હોતિ અસંવાસા. તત્થાય્યાયો, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પારાજિકં નિટ્ઠિતં.

સઙ્ઘાદિસેસુદ્દેસો

ઇમે ખો પનાય્યાયો સત્તરસ સઙ્ઘાદિસેસા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

ઉસ્સયવાદિકાસિક્ખાપદં

૧. યા પન ભિક્ખુની ઉસ્સયવાદિકા વિહરેય્ય ગહપતિના વા ગહપતિપુત્તેન વા દાસેન વા કમ્મકારેન વા અન્તમસો સમણપરિબ્બાજકેનાપિ, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ચોરીવુટ્ઠાપિકાસિક્ખાપદં

૨. યા પન ભિક્ખુની જાનં ચોરિં વજ્ઝં વિદિતં અનપલોકેત્વા રાજાનં વા સઙ્ઘં વા ગણં વા પૂગં વા સેણિં વા, અઞ્ઞત્ર કપ્પા વુટ્ઠાપેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

એકગામન્તરગમનસિક્ખાપદં

૩. યા પન ભિક્ખુની એકા વા ગામન્તરં ગચ્છેય્ય, એકા વા નદીપારં ગચ્છેય્ય, એકા વા રત્તિં વિપ્પવસેય્ય, એકા વા ગણમ્હા ઓહિયેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ઉક્ખિત્તકઓસારણસિક્ખાપદં

૪. યા પન ભિક્ખુની સમગ્ગેન સઙ્ઘેન ઉક્ખિત્તં ભિક્ખુનિં ધમ્મેન વિનયેન સત્થુસાસનેન અનપલોકેત્વા કારકસઙ્ઘં, અનઞ્ઞાય ગણસ્સ છન્દં ઓસારેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ભોજનપટિગ્ગહણપઠમસિક્ખાપદં

૫. યા પન ભિક્ખુની અવસ્સુતા અવસ્સુતસ્સ પુરિસપુગ્ગલસ્સ હત્થતો ખાદનીયં વા, ભોજનીયં વા સહત્થા પટિગ્ગહેત્વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ભોજનપટિગ્ગહણદુતિયસિક્ખાપદં

૬. યા પન ભિક્ખુની એવં વદેય્ય ‘‘કિં તે, અય્યે, એસો પુરિસપુગ્ગલો કરિસ્સતિ અવસ્સુતો વા અનવસ્સુતો વા, યતો ત્વં અનવસ્સુતા, ઇઙ્ઘ, અય્યે, યં તે એસો પુરિસપુગ્ગલો દેતિ ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા, તં ત્વં સહત્થા પટિગ્ગહેત્વા ખાદ વા ભુઞ્જ વા’’તિ, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

સઞ્ચરિત્તસિક્ખાપદં

૭. યા પન ભિક્ખુની સઞ્ચરિત્તં સમાપજ્જેય્ય ઇત્થિયા વા પુરિસમતિં, પુરિસસ્સ વા ઇત્થિમતિં, જાયત્તને વા જારત્તને વા અન્તમસો તઙ્ખણિકાયપિ, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

દુટ્ઠદોસસિક્ખાપદં

૮. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં દુટ્ઠા દોસા અપ્પતીતા અમૂલકેન પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેય્ય ‘‘અપ્પેવ નામ નં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્ય’’ન્તિ, તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાના વા અસ મનુગ્ગાહીયમાના વા અમૂલકઞ્ચેવ તં અધિકરણં હોતિ, ભિક્ખુની ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

અઞ્ઞભાગિયસિક્ખાપદં

૯. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં દુટ્ઠા દોસા અપ્પતીતા અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપાદાય પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેય્ય ''અપ્પેવ નામ નં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્ય''ન્તિ, તતો અપરેન સમયેન સમનુગ્ગાહીયમાના વા અસમનુગ્ગાહીયમાના વા અઞ્ઞભાગિયઞ્ચેવ તં અધિકરણં હોતિ. કોચિદેસો લેસમત્તો ઉપાદિન્નો, ભિક્ખુની ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ, અયમ્પિ ભિક્ખુની પઠમાપત્તિકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

સિક્ખંપચ્ચાચિક્ખણસિક્ખાપદં

૧૦. યા પન ભિક્ખુની કુપિતા અનત્તમના એવં વદેય્ય ''બુદ્ધં પચ્ચાચિક્ખામિ ધમ્મં પચ્ચાચિક્ખામિ, સઙ્ઘં પચ્ચાચિક્ખામિ, સિક્ખં પચ્ચાચિક્ખામિ, કિન્નુમાવ સમણિયો યા સમણિયો સક્યધીતરો, સન્તઞ્ઞાપિ સમણિયો લજ્જિનિયો કુક્કુચ્ચિકા સિક્ખાકામા, તાસાહં સન્તિકે બ્રહ્મચરિયં ચરિસ્સામી''તિ. સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યે કુપિતા અનત્તમના એવં અવચ 'બુદ્ધં પચ્ચાચિક્ખામિ, ધમ્મં પચ્ચાચિક્ખામિ, સઙ્ઘં પચ્ચાચિક્ખામિ, સિક્ખં પચ્ચાચિક્ખામિ, કિન્નુમાવ સમણિયો યા સમણિયો સક્યધીતરો, સન્તઞ્ઞાપિ સમણિયો લજ્જિનિયો કુક્કુચ્ચિકા સિક્ખાકામા, તાસાહં સન્તિકે બ્રહ્મચરિયં ચરિસ્સામી'તિ, અભિરમાય્યે, સ્વાક્ખાતો ધમ્મો, ચર બ્રહ્મચરિયં સમ્મા દુક્ખસ્સ અન્તકિરિયાયા''તિ, એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

અધિકરણકુપિતસિક્ખાપદં

૧૧. યા પન ભિક્ખુની કિસ્મિઞ્ચિદેવ અધિકરણે પચ્ચાકતા કુપિતા અનત્તમના એવં વદેય્ય ''છન્દગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, દોસગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, મોહગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, ભયગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો''તિ, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યે, કિસ્મિઞ્ચિદેવ અધિકરણે પચ્ચાકતા કુપિતા અનત્તમના એવં અવચ 'છન્દગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, દોસગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, મોહગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, ભયગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો'તિ, અય્યા ખો છન્દાપિ ગચ્છેય્ય, દોસાપિ ગચ્છેય્ય, મોહાપિ ગચ્છેય્ય, ભયાપિ ગચ્છેય્યા''તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

પાપસમાચારપઠમસિક્ખાપદં

૧૨. ભિક્ખુનિયો પનેવ સંસટ્ઠા વિહરન્તિ પાપાચારા પાપસદ્દા પાપસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સુ વચનીયા ''ભગિનિયો ખો સંસટ્ઠા વિહરન્તિ પાપાચારા પાપસદ્દા પાપસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, વિવિચ્ચથાય્યે, વિવેકઞ્ઞેવ ભગિનીનં સઙ્ઘો વણ્ણેતી''તિ, એવઞ્ચ તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્યું, તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે

સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્યું, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્યું, ઇમાપિ ભિક્ખુનિયો યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

પાપસમાચારદુતિયસિક્ખાપદં

૧૩. યા પન ભિક્ખુની એવં વદેય્ય ''સંસટ્ઠાવ, અય્યે, તુમ્હે વિહરથ, મા તુમ્હે નાના વિહરિત્થ, સન્તિ સઙ્ઘે અઞ્ઞાપિ ભિક્ખુનિયો એવાચારા એવંસદ્દા એવંસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, તા સઙ્ઘો ન કિઞ્ચિ આહ તુમ્હઞ્ઞેવ સઙ્ઘો ઉઞ્ઞાય પરિભવેન અક્ખન્તિયા વેભસ્સિયા દુબ્બલ્યા એવમાહ – 'ભગિનિયો ખો સંસટ્ઠા વિહરન્તિ પાપાચારા પાપસદ્દા પાપસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, વિવિચ્ચથાય્યે, વિવેકઞ્ઞેવ ભગિનીનં સઙ્ઘો વણ્ણેતી'''તિ, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યે, એવં અવચ, સંસટ્ઠાવ અય્યે તુમ્હે વિહરથ, મા તુમ્હે નાના વિહરિત્થ, સન્તિ સઙ્ઘે અઞ્ઞાપિ ભિક્ખુનિયો એવાચારા એવંસદ્દા એવંસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, તા સઙ્ઘો ન કિઞ્ચિ આહ, તુમ્હઞ્ઞેવ સઙ્ઘો ઉઞ્ઞાય પરિભવેન અક્ખન્તિયા વેભસ્સિયા દુબ્બલ્યા એવમાહ – 'ભગિનિયો ખો સંસટ્ઠા વિહરન્તિ પાપાચારા પાપસદ્દા પાપસિલોકા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા, વિવિચ્ચથાય્યે, વિવેકઞ્ઞેવ ભગિનીનં સઙ્ઘો વણ્ણેતી'''તિ, એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

સઙ્ઘભેદકસિક્ખાપદં

૧૪. યા પન ભિક્ખુની સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ ભેદાય પરક્કમેય્ય, ભેદનસંવત્તનિકં વા અધિકરણં સમાદાય પગ્ગય્હ તિટ્ઠેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યા, સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ ભેદાય પરક્કમિ, ભેદનસંવત્તનિકં વા અધિકરણં સમાદાય પગ્ગય્હ અટ્ઠાસિ, સમેતાય્યા, સઙ્ઘેન, સમગ્ગો હિ સઙ્ઘો સમ્મોદમાનો અવિવદમાનો એકુદ્દેસો ફાસુ વિહરતી''તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ભેદાનુવત્તકસિક્ખાપદં

૧૫. તસ્સાયેવ ખો પન ભિક્ખુનિયા ભિક્ખુનિયો હોન્તિ અનુવત્તિકા વગ્ગવાદિકા એકા વા દ્વે વા તિસ્સો વા, તા એવં વદેય્યું ''માય્યાયો, એતં ભિક્ખુનિં કિઞ્ચિ અવચુત્થ ધમ્મવાદિની ચેસા ભિક્ખુની, વિનયવાદિની ચેસા ભિક્ખુની, અમ્હાકઞ્ચેસા ભિક્ખુની છન્દઞ્ચ રુચિઞ્ચ આદાય વોહરતિ, જાનાતિ, નો ભાસતિ, અમ્હાકમ્પેતં ખમતી''તિ, તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સુ વચનીયા ''માય્યાયો, એવં અવચુત્થ, ન ચેસા ભિક્ખુની ધમ્મવાદિની, ન ચેસા ભિક્ખુની વિનયવાદિની, માય્યાનમ્પિ સઙ્ઘભેદો રુચ્ચિત્થ, સમેતાય્યાનં સઙ્ઘેન, સમગ્ગો હિ સઙ્ઘો સમ્મોદમાનો અવિવદમાનો એકુદ્દેસો ફાસુ વિહરતી''તિ, એવઞ્ચ તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્યું, તા ભિક્ખુનિયો ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં

પટિનિસ્સજ્જેય્યું. ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્યું, ઇમાપિ ભિક્ખુનિયો યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

દુબ્બચસિક્ખાપદં

૧૬. ભિક્ખુની પનેવ દુબ્બચજાતિકા હોતિ ઉદ્દેસપરિયાપન્નેસુ સિક્ખાપદેસુ ભિક્ખુનીહિ સહધમ્મિકં વુચ્ચમાના અત્તાનં અવચનીયં કરોતિ ''મા મં અય્યાયો કિઞ્ચિ અવચુત્થ કલ્યાણં વા પાપકં વા, અહમ્પાય્યાયો, ન કિઞ્ચિ વક્ખામિ કલ્યાણં વા પાપકં વા, વિરમથાય્યાયો, મમ વચનાયા''તિ, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યા, અત્તાનં અવચનીયં અકાસિ, વચનીયમેવ, અય્યા, અત્તાનં કરોતુ, અય્યાપિ ભિક્ખુનિયો વદતુ સહધમ્મેન, ભિક્ખુનિયોપિ અય્યં વક્ખન્તિ સહધમ્મેન, એવં સંવદ્ધા હિ તસ્સ ભગવતો પરિસા યદિદં અઞ્ઞમઞ્ઞવચનેન અઞ્ઞમઞ્ઞવુટ્ઠાપનેના''તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

કુલદૂસકસિક્ખાપદં

૧૭. ભિક્ખુની પનેવ અઞ્ઞતરં ગામં વા નિગમં વા ઉપનિસ્સાય વિહરતિ કુલદૂસિકા પાપસમાચારા, તસ્સા ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચ તાય દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''અય્યા, ખો કુલદૂસિકા પાપસમાચારા, અય્યાય ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચાય્યાય, દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, પક્કમતાય્યા ઇમમ્હા આવાસા, અલં તે ઇધ વાસેના''તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તા ભિક્ખુનિયો એવં વદેય્ય ''છન્દગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, દોસગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, મોહગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, ભયગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો, તાદિસિકાય આપત્તિયા એકચ્ચં પબ્બાજેન્તિ એકચ્ચં ન પબ્બાજેન્તી''તિ, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ''માય્યા, એવં અવચ, ન ચ ભિક્ખુનિયો છન્દગામિનિયો, ન ચ ભિક્ખુનિયો દોસગામિનિયો , ન ચ ભિક્ખુનિયો મોહગામિનિયો, ન ચ ભિક્ખુનિયો ભયગામિનિયો, અય્યા ખો કુલદૂસિકા પાપસમાચારા, અય્યાય ખો પાપકા સમાચારા દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, કુલાનિ ચાય્યાય દુટ્ઠાનિ દિસ્સન્તિ ચેવ સુય્યન્તિ ચ, પક્કમતાય્યા, ઇમમ્હા આવાસા અલં તે ઇધ વાસેના''તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, અયમ્પિ ભિક્ખુની યાવતતિયકં ધમ્મં આપન્ના નિસ્સારણીયં સઙ્ઘાદિસેસં.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો સત્તરસ સઙ્ઘાદિસેસા ધમ્મા નવ પઠમાપત્તિકા, અટ્ઠ યાવતતિયકા,

યેસં ભિક્ખુની અઞ્ઞતરં વા અઞ્ઞતરં વા આપજ્જતિ, તાય ભિક્ખુનિયા ઉભતોસઙ્ઘે પક્ખમાનત્તં ચરિતબ્બં. ચિણ્ણમાનત્તા ભિક્ખુની યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, તત્થ સા ભિક્ખુની અબ્ભેતબ્બા. એકાયપિ ચે ઊનો વીસતિગણો ભિક્ખુનિસઙ્ઘો તં ભિક્ખુનિં અબ્ભેય્ય, સા ચ ભિક્ખુની અનબ્ભિતા, તા ચ ભિક્ખુનિયો ગારય્હા, અયં

તત્થ સામીચિ. તત્થાય્યાયો પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

સઙ્ઘાદિસેસો નિટ્ઠિતો.

નિસ્સગ્ગિય પાચિત્તિયા

ઇમે ખો પનાય્યાયો તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

પત્તસન્નિચયસિક્ખાપદં

૧. યા પન ભિક્ખુની પત્તસન્નિચયં કરેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અકાલચીવરભાજનસિક્ખાપદં

૨. યા પન ભિક્ખુની અકાલચીવરં ''કાલચીવર''ન્તિ અધિટ્ઠહિત્વા ભાજાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ચીવરપરિવત્તનસિક્ખાપદં

૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં ચીવરં પરિવત્તેત્વા સા પચ્છા એવં વદેય્ય ''હન્દાય્યે, તુય્હં ચીવરં, આહર મેતં ચીવરં, યં તુય્હં તુય્હમેવેતં, યં મય્હં મય્હમેવેતં, આહર મેતં ચીવરં, સકં પચ્ચાહરા''તિ અચ્છિન્દેય્ય વા અચ્છિન્દાપેય્ય વા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૪. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેત્વા અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞચેતાપન સિક્ખાપદં

૫. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞં ચેતાપેત્વા અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પઠમસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદં

૬. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞદત્થિકેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞુદ્દિસિકેન સઙ્ઘિકેન અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

દુતિયસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદં

૭. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞદત્થિકેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞુદ્દિસિકેન સઙ્ઘિકેન સઞ્ઞાચિકેન અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પઠમગણિકચેતાપનસિક્ખાપદં

૮. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞદત્થિકેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞુદ્દિસિકેન મહાજનિકેન અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

દુતિયગણિકચેતાપનસિક્ખાપદં

૯. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞદત્થિકેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞુદ્દિસિકેન મહાજનિકેન સઞ્ઞાચિકેન અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પુગ્ગલિકચેતાપનસિક્ખાપદં

૧૦. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞદત્થિકેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞુદ્દિસિકેન પુગ્ગલિકેન સઞ્ઞાચિકેન અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પત્તવગ્ગો પઠમો.

ગરુપાવુરણસિક્ખાપદં

૧૧. ગરુપાવુરણં પન ભિક્ખુનિયા ચેતાપેન્તિયા ચતુક્કંસપરમં ચેતાપેતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

લહુપાવુરણસિક્ખાપદં

૧૨. લહુપાવુરણં પન ભિક્ખુનિયા ચેતાપેન્તિયા અડ્ઢતેય્યકંસપરમં ચેતાપેતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

કથિનસિક્ખાપદં

૧૩. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુનિયા ઉબ્ભતસ્મિં કથિને દસાહપરમં અતિરેકચીવરં ધારેતબ્બં. તં અતિક્કામેન્તિયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ઉદોસિતસિક્ખાપદં

૧૪. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુનિયા ઉબ્ભતસ્મિં કથિને એકરત્તમ્પિ ચે ભિક્ખુની તિચીવરેન વિપ્પવસેય્ય, અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુનિસમ્મુતિયા નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અકાલચીવરસિક્ખાપદં

૧૫. નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુનિયા ઉબ્ભતસ્મિં કથિને ભિક્ખુનિયા પનેવ અકાલચીવરં ઉપ્પજ્જેય્ય, આકઙ્ખમાનાય ભિક્ખુનિયા પટિગ્ગહેતબ્બં, પટિગ્ગહેત્વા ખિપ્પમેવ કારેતબ્બં, નો ચસ્સ પારિપૂરિ, માસપરમં તાય

ભિક્ખુનિયા તં ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં ઊનસ્સ પારિપૂરિયા સતિયા પચ્ચાસાય. તતો ચે ઉત્તરિ નિક્ખિપેય્ય સતિયાપિ પચ્ચાસાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૧૬. યા પન ભિક્ખુની અઞ્ઞાતકં ગહપતિં વા ગહપતાનિં વા ચીવરં વિઞ્ઞાપેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો અચ્છિન્નચીવરા વા હોતિ ભિક્ખુની, નટ્ઠચીવરા વા, અયં તત્થ સમયો.

તતુત્તરિસિક્ખાપદં

૧૭. તઞ્ચે અઞ્ઞાતકો ગહપતિ વા ગહપતાની વા બહૂહિ ચીવરેહિ અભિહટ્ઠું પવારેય્ય, સન્તરુત્તરપરમં તાય ભિક્ખુનિયા તતો ચીવરં સાદિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ સાદિયેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પઠમઉપક્ખટસિક્ખાપદં

૧૮. ભિક્ખુનિં પનેવ ઉદ્દિસ્સ અઞ્ઞાતકસ્સ ગહપતિસ્સ વા ગહપતાનિયા વા ચીવરચેતાપન્નં ઉપક્ખટં હોતિ ''ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન ચીવરં ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખુનિં ચીવરેન અચ્છાદેસ્સામી''તિ. તત્ર ચેસા ભિક્ખુની પુબ્બે અપ્પવારિતા ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ''સાધુ વત, મં આયસ્મા ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન એવરૂપં વા એવરૂપં વા ચીવરં ચેતાપેત્વા અચ્છાદેહી''તિ કલ્યાણકમ્યતં ઉપાદાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

દુતિયઉપક્ખટસિક્ખાપદં

૧૯. ભિક્ખુનિં પનેવ ઉદ્દિસ્સ ઉભિન્નં અઞ્ઞાતકાનં ગહપતીનં વા ગહપતાનીનં વા પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નાનિ ઉપક્ખટાનિ હોન્તિ ''ઇમેહિ મયં પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નેહિ પચ્ચેકચીવરાનિ ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખુનિં ચીવરેહિ અચ્છાદેસ્સામા''તિ. તત્ર ચેસા ભિક્ખૂની પુબ્બે અપ્પવારિતા ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ''સાધુ વત મં આયસ્મન્તો ઇમેહિ પચ્ચેકચીવરચેતાપન્નેહિ એવરૂપં વા એવરૂપં વા ચીવરં ચેતાપેત્વા અચ્છાદેથ ઉભોવ સન્તા એકેના''તિ કલ્યાણકમ્યતં ઉપાદાય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

રાજસિક્ખાપદં

૨૦. ભિક્ખુનિં પનેવ ઉદ્દિસ્સ રાજા વા રાજભોગ્ગો વા બ્રાહ્મણો વા ગહપતિકો વા દૂતેન ચીવરચેતાપન્નં પહિણેય્ય ''ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન ચીવરં ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખુનિં ચીવરેન અચ્છાદેહી''તિ. સો ચે દૂતો તં ભિક્ખુનિં ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ''ઇદં ખો, અય્યે, અય્યં ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં આભતં, પટિગ્ગણ્હાતાય્યા ચીવરચેતાપન્ન''ન્તિ. તાય ભિક્ખુનિયા સો દૂતો એવમસ્સ વચનીયો ''ન ખો મયં, આવુસો, ચીવરચેતાપન્નં પટિગ્ગણ્હામ, ચીવરઞ્ચ ખો મયં પટિગ્ગણ્હામ કાલેન કપ્પિય''ન્તિ. સો ચે દૂતો તં ભિક્ખુનિં એવં વદેય્ય ''અત્થિ પનાય્યાય, કોચિ વેય્યાવચ્ચકરો''તિ, ચીવરત્થિકાય, ભિક્ખવે, ભિક્ખુનિયા વેય્યાવચ્ચકરો નિદ્દિસિતબ્બો આરામિકો વા ઉપાસકો વા ''એસો ખો, આવુસો, ભિક્ખુનીનં વેય્યાવચ્ચકરો''તિ. સો ચે દૂતો તં વેય્યાવચ્ચકરં સઞ્ઞાપેત્વા તં ભિક્ખુનિં ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ''યં ખો, અય્યે, અય્યા વેય્યાવચ્ચકરં નિદ્દિસિ, સઞ્ઞત્તો સો

મયા, ઉપસઙ્કમતાય્યા કાલેન, ચીવરેન તં અચ્છાદેસ્સતી''તિ. ચીવરત્થિકાય, ભિક્ખવે, ભિક્ખુનિયા વેય્યાવચ્ચકરો ઉપસઙ્કમિત્વા દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદેતબ્બો સારેતબ્બો ''અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના''તિ, દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદયમાના સારયમાના તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે અભિનિપ્ફાદેય્ય, ચતુક્ખત્તું પઞ્ચક્ખત્તું છક્ખત્તુપરમં તુણ્હીભૂતાય ઉદ્દિસ્સ ઠાતબ્બં, ચતુક્ખત્તું પઞ્ચક્ખત્તું છક્ખત્તુપરમં તુણ્હીભૂતા ઉદ્દિસ્સ તિટ્ઠમાના તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. તતો ચે ઉત્તરિ વાયમમાના તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. નો ચે અભિનિપ્ફાદેય્ય, યતસ્સા ચીવરચેતાપન્નં આભતં, તત્થ સામં વા ગન્તબ્બં, દૂતો વા પાહેતબ્બો ''યં ખો તુમ્હે આયસ્મન્તો ભિક્ખુનિં ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં પહિણિત્થ, ન તં તસ્સા ભિક્ખુનિયા કિઞ્ચિ અત્થં અનુભોતિ, યુઞ્જન્તાયસ્મન્તો સકં, મા વો સકં વિનસ્સા''તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

ચીવરવગ્ગો દુતિયો.

રૂપિયસિક્ખાપદં

૨૧. યા પન ભિક્ખુની જાતરૂપરજતં ઉગ્ગણ્હેય્ય વા ઉગ્ગણ્હાપેય્ય વા ઉપનિક્ખિત્તં વા સાદિયેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

રૂપિયસંવોહારસિક્ખાપદં

૨૨. યા પન ભિક્ખુની નાનપ્પકારકં રૂપિયસંવોહારં સમાપજ્જેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

કયવિક્કયસિક્ખાપદં

૨૩. યા પન ભિક્ખુની નાનપ્પકારકં કયવિક્કયં સમાપજ્જેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ઊનપઞ્ચબન્ધનસિક્ખાપદં

૨૪. યા પન ભિક્ખુની ઊનપઞ્ચબન્ધનેન પત્તેન અઞ્ઞં નવં પત્તં ચેતાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. તાય ભિક્ખુનિયા સો પત્તો ભિક્ખુનિપરિસાય નિસ્સજ્જિતબ્બો, યો ચ તસ્સા ભિક્ખુનિપરિસાય પત્તપરિયન્તો, સો તસ્સા ભિક્ખુનિયા પદાતબ્બો ''અયં તે ભિક્ખુનિ પત્તો યાવભેદનાય ધારેતબ્બો''તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

ભેસજ્જસિક્ખાપદં

૨૫. યાનિ ખો પન તાનિ ગિલાનાનં ભિક્ખુનીનં પટિસાયનીયાનિ ભેસજ્જાનિ, સેય્યથિદં – સપ્પિ નવનીતં તેલં મધુ ફાણિતં, તાનિ પટિગ્ગહેત્વા સત્તાહપરમં સન્નિધિકારકં પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ. તં અતિક્કામેન્તિયા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

ચીવરઅચ્છિન્દનસિક્ખાપદં

૨૬. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા સામં ચીવરં દત્વા કુપિતા અનત્તમના અચ્છિન્દેય્ય વા અચ્છિન્દાપેય્ય વા, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સુત્તવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૨૭. યા પન ભિક્ખુની સામં સુત્તં વિઞ્ઞાપેત્વા તન્તવાયેહિ ચીવરં વાયાપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

મહાપેસકારસિક્ખાપદં

૨૮. ભિક્ખુનિં પનેવ ઉદ્દિસ્સ અઞ્ઞાતકો ગહપતિ વા ગહપતાની વા તન્તવાયેહિ ચીવરં વાયાપેય્ય, તત્ર ચેસા ભિક્ખુની પુબ્બે અપ્પવારિતા તન્તવાયે ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ''ઇદં ખો આવુસો ચીવરં મં ઉદ્દિસ્સ વિય્યતિ, આયતઞ્ચ કરોથ, વિત્થતઞ્ચ અપ્પિતઞ્ચ સુવીતઞ્ચ સુપ્પવાયિતઞ્ચ સુવિલેખિતઞ્ચ સુવિતચ્છિતઞ્ચ કરોથ, અપ્પેવ નામ મયમ્પિ આયસ્મન્તાનં કિઞ્ચિમત્તં અનુપદજ્જેય્યામા''તિ, એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની વત્વા કિઞ્ચિમત્તં અનુપદજ્જેય્ય અન્તમસો પિણ્ડપાતમત્તમ્પિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

અચ્ચેકચીવરસિક્ખાપદં

૨૯. દસાહાનાગતં કત્તિકતેમાસિકપુણ્ણમં ભિક્ખુનિયા પનેવ અચ્ચેકચીવરં ઉપ્પજ્જેય્ય, અચ્ચેકં મઞ્ઞમાનાય ભિક્ખુનિયા પટિગ્ગહેતબ્બં, પટિગ્ગહેત્વા યાવ ચીવરકાલસમયં નિક્ખિપિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ નિક્ખિપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પરિણતસિક્ખાપદં

૩૦. યા પન ભિક્ખુની જાનં સઙ્ઘિકં લાભં પરિણતં અત્તનો પરિણામેય્ય, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

પત્તવગ્ગો તતિયો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો, અય્યાયો, તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા ધમ્મા. તત્થાય્યાયો, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયા નિટ્ઠિતા.

સુદ્ધપાચિત્તિયા

ઇમે ખો પનાય્યાયો, છસટ્ઠિસતા પાચિત્તિયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

લસુણસિક્ખાપદં

૧. યા પન ભિક્ખુની લસુણં ખાદેય્ય પાચિત્તિયં.

સમ્બાધલોમસિક્ખાપદં

૨. યા પન ભિક્ખુની સમ્બાધે લોમં સંહરાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

તલઘાતકસિક્ખાપદં

૩. તલઘાતકે પાચિત્તિયં.

જતુમટ્ઠકસિક્ખાપદં

૪. જતુમટ્ઠકે પાચિત્તિયં.

ઉદકસુદ્ધિકસિક્ખાપદં

૫. ઉદકસુદ્ધિકં પન ભિક્ખુનિયા આદિયમાનાય દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમં આદાતબ્બં. તં અતિક્કામેન્તિયા પાચિત્તિયં.

ઉપતિટ્ઠનસિક્ખાપદં

૬. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુસ્સ ભુઞ્જન્તસ્સ પાનીયેન વા વિધૂપનેન વા ઉપતિટ્ઠેય્ય, પાચિત્તિયં.

આમકધઞ્ઞસિક્ખાપદં

૭. યા પન ભિક્ખુની આમકધઞ્ઞં વિઞ્ઞત્વા વા વિઞ્ઞાપેત્વા વા ભજ્જિત્વા વા ભજ્જાપેત્વા વા કોટ્ટેત્વા વા કોટ્ટાપેત્વા વા પચિત્વા વા પચાપેત્વા વા ભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદં

૮. યા પન ભિક્ખુની ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા સઙ્કારં વા વિઘાસં વા તિરોકુટ્ટે વા તિરોપાકારે વા છડ્ડેય્ય વા છડ્ડાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

દુતિયઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદં

૯. યા પન ભિક્ખુની ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા સઙ્કારં વા વિઘાસં વા હરિતે છડ્ડેય્ય વા છડ્ડાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

નચ્ચગીતસિક્ખાપદં

૧૦. યા પન ભિક્ખુની નચ્ચં વા ગીતં વા વાદિતં વા દસ્સનાય ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

લસુણવગ્ગો પઠમો.

રત્તન્ધકારસિક્ખાપદં

૧૧. યા પન ભિક્ખુની રત્તન્ધકારે અપ્પદીપે પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા સન્તિટ્ઠેય્ય વા સલ્લપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

પટિચ્છન્નોકાસસિક્ખાપદં

૧૨. યા પન ભિક્ખુની પટિચ્છન્ને ઓકાસે પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા સન્તિટ્ઠેય્ય વા સલ્લપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

અજ્ઝોકાસસલ્લપનસિક્ખાપદં

૧૩. યા પન ભિક્ખુની અજ્ઝોકાસે પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા સન્તિટ્ઠેય્ય વા સલ્લપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

દુતિયિકઉય્યોજનસિક્ખાપદં

૧૪. યા પન ભિક્ખુની રથિકાય વા બ્યૂહે વા સિઙ્ઘાટકે વા પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા સન્તિટ્ઠેય્ય વા સલ્લપેય્ય વા નિકણ્ણિકં વા જપ્પેય્ય દુતિયિકં વા ભિક્ખુનિં ઉય્યોજેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનાપુચ્છાપક્કમનસિક્ખાપદં

૧૫. યા પન ભિક્ખુની પુરેભત્તં કુલાનિ ઉપસઙ્કમિત્વા આસને નિસીદિત્વા સામિકે અનાપુચ્છા પક્કમેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનાપુચ્છાઅભિનિસીદનસિક્ખાપદં

૧૬. યા પન ભિક્ખુની પચ્છાભત્તં કુલાનિ ઉપસઙ્કમિત્વા સામિકે અનાપુચ્છા આસને અભિનિસીદેય્ય વા અભિનિપજ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

અનાપુચ્છાસન્થરણસિક્ખાપદં

૧૭. યા પન ભિક્ખુની વિકાલે કુલાનિ ઉપસઙ્કમિત્વા સામિકે અનાપુચ્છા સેય્યં સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા અભિનિસીદેય્ય વા અભિનિપજ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

પરઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદં

૧૮. યા પન ભિક્ખુની દુગ્ગહિતેન દૂપધારિતેન પરં ઉજ્ઝાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પરઅભિસપનસિક્ખાપદં

૧૯. યા પન ભિક્ખુની અત્તાનં વા પરં વા નિરયેન વા બ્રહ્મચરિયેન વા અભિસપેય્ય, પાચિત્તિયં.

રોદનસિક્ખાપદં

૨૦. યા પન ભિક્ખુની અત્તાનં વધિત્વા વધિત્વા રોદેય્ય, પાચિત્તિયં.

રત્તન્ધકારવગ્ગો દુતિયો.

નગ્ગસિક્ખાપદં

૨૧. યા પન ભિક્ખુની નગ્ગા નહાયેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉદકસાટિકસિક્ખાપદં

૨૨. ઉદકસાટિકં પન ભિક્ખુનિયા કારયમાનાય પમાણિકા કારેતબ્બા, તત્રિદં પમાણં , દીઘસો ચતસ્સો વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં દ્વે વિદત્થિયો. તં અતિક્કામેન્તિયા છેદનકં પાચિત્તિયં.

ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદં

૨૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા ચીવરં વિસિબ્બેત્વા વા વિસિબ્બાપેત્વા વા સા પચ્છા અનન્તરાયિકિની નેવ સિબ્બેય્ય, ન સિબ્બાપનાય ઉસ્સુક્કં કરેય્ય અઞ્ઞત્ર ચતૂહપઞ્ચાહા, પાચિત્તિયં.

સઙ્ઘાટિચારસિક્ખાપદં

૨૪. યા પન ભિક્ખુની પઞ્ચાહિકં સઙ્ઘાટિચારં અતિક્કામેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચીવરસઙ્કમનીયસિક્ખાપદં

૨૫. યા પન ભિક્ખુની ચીવરસઙ્કમનીયં ધારેય્ય, પાચિત્તિયં.

ગણચીવરસિક્ખાપદં

૨૬. યા પન ભિક્ખુની ગણસ્સ ચીવરલાભં અન્તરાયં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

પટિબાહનસિક્ખાપદં

૨૭. યા પન ભિક્ખુની ધમ્મિકં ચીવરવિભઙ્ગં પટિબાહેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચીવરદાનસિક્ખાપદં

૨૮. યા પન ભિક્ખુની અગારિકસ્સ વા પરિબ્બાજકસ્સ વા પરિબ્બાજિકાય વા સમણચીવરં દદેય્ય, પાચિત્તિયં.

કાલઅતિક્કમનસિક્ખાપદં

૨૯. યા પન ભિક્ખુની દુબ્બલચીવરપચ્ચાસાય ચીવરકાલસમયં અતિક્કામેય્ય, પાચિત્તિયં.

કથિનુદ્ધારસિક્ખાપદં

૩૦. યા પન ભિક્ખુની ધમ્મિકં કથિનુદ્ધારં પટિબાહેય્ય, પાચિત્તિયં.

નગ્ગવગ્ગો તતિયો.

એકમઞ્ચતુવટ્ટનસિક્ખાપદં

૩૧. યા પન ભિક્ખુનિયો દ્વે એકમઞ્ચે તુવટ્ટેય્યું, પાચિત્તિયં.

એકત્થરણતુવટ્ટનસિક્ખાપદં

૩૨. યા પન ભિક્ખુનિયો દ્વે એકત્થરણપાવુરણા તુવટ્ટેય્યું, પાચિત્તિયં.

અફાસુકરણસિક્ખાપદં

૩૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા સઞ્ચિચ્ચ અફાસું કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

નઉપટ્ઠાપનસિક્ખાપદં

૩૪. યા પન ભિક્ખુની દુક્ખિતં સહજીવિનિં નેવ ઉપટ્ઠહેય્ય, ન ઉપટ્ઠાપનાય ઉસ્સુક્કં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદં

૩૫. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા ઉપસ્સયં દત્વા કુપિતા અનત્તમના નિક્કડ્ઢેય્ય વા નિક્કડ્ઢાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સંસટ્ઠસિક્ખાપદં

૩૬. યા પન ભિક્ખુની સંસટ્ઠા વિહરેય્ય ગહપતિના વા ગહપતિપુત્તેન વા, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ‘‘માય્યે, સંસટ્ઠા વિહરિ ગહપતિનાપિ ગહપતિપુત્તેનાપિ, વિવિચ્ચાય્યે, વિવેકઞ્ઞેવ ભગિનિયા સઙ્ઘો વણ્ણેતી’’તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય, યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

અન્તોરટ્ઠસિક્ખાપદં

૩૭. યા પન ભિક્ખુની અન્તોરટ્ઠે સાસઙ્કસમ્મતે સપ્પટિભયે અસત્થિકા ચારિકં ચરેય્ય, પાચિત્તિયં.

તિરોરટ્ઠસિક્ખાપદં

૩૮. યા પન ભિક્ખુની તિરોરટ્ઠે સાસઙ્કસમ્મતે સપ્પટિભયે અસત્થિકા ચારિકં ચરેય્ય, પાચિત્તિયં.

અન્તોવસ્સસિક્ખાપદં

૩૯. યા પન ભિક્ખુની અન્તોવસ્સં ચારિકં ચરેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચારિકનપક્કમનસિક્ખાપદં

૪૦. યા પન ભિક્ખુની વસ્સંવુટ્ઠા ચારિકં ન પક્કમેય્ય અન્તમસો છપ્પઞ્ચયોજનાનિપિ, પાચિત્તિયં.

તુવટ્ટવગ્ગો ચતુત્થો.

રાજાગારસિક્ખાપદં

૪૧. યા પન ભિક્ખુની રાજાગારં વા ચિત્તાગારં વા આરામં વા ઉય્યાનં વા પોક્ખરણિં વા દસ્સનાય ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

આસન્દિપરિભુઞ્જનસિક્ખાપદં

૪૨. યા પન ભિક્ખુની આસન્દિં વા પલ્લઙ્કં વા પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

સુત્તકન્તનસિક્ખાપદં

૪૩. યા પન ભિક્ખુની સુત્તં કન્તેય્ય, પાચિત્તિયં.

ગિહિવેય્યાવચ્ચસિક્ખાપદં

૪૪. યા પન ભિક્ખુની ગિહિવેય્યાવચ્ચં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

અધિકરણસિક્ખાપદં

૪૫. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા ‘‘એહાય્યે, ઇમં અધિકરણં વૂપસમેહી’’તિ વુચ્ચમાના ‘‘સાધૂ’’તિ પટિસ્સુણિત્વા સા પચ્છા અનન્તરાયિકિની નેવ વૂપસમેય્ય, ન વૂપસમાય ઉસ્સુક્કં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

ભોજનદાનસિક્ખાપદં

૪૬. યા પન ભિક્ખુની અગારિકસ્સ વા પરિબ્બાજકસ્સ વા પરિબ્બાજિકાય વા સહત્થા ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા દદેય્ય, પાચિત્તિયં.

આવસથચીવરસિક્ખાપદં

૪૭. યા પન ભિક્ખુની આવસથચીવરં અનિસ્સજ્જેત્વા પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

આવસથવિહારસિક્ખાપદં

૪૮. યા પન ભિક્ખુની આવસથં અનિસ્સજ્જિત્વા ચારિકં પક્કમેય્ય, પાચિત્તિયં.

તિરચ્છાનવિજ્જાપરિયાપુણનસિક્ખાપદં

૪૯. યા પન ભિક્ખુની તિરચ્છાનવિજ્જં પરિયાપુણેય્ય, પાચિત્તિયં.

તિરચ્છાનવિજ્જાવાચનસિક્ખાપદં

૫૦. યા પન ભિક્ખુની તિરચ્છાનવિજ્જં વાચેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચિત્તાગારવગ્ગો પઞ્ચમો.

આરામપવિસનસિક્ખાપદં

૫૧. યા પન ભિક્ખુની જાનં સભિક્ખુકં આરામં અનાપુચ્છા પવિસેય્ય, પાચિત્તિયં.

ભિક્ખુઅક્કોસનસિક્ખાપદં

૫૨. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખું અક્કોસેય્ય વા પરિભાસેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

ગણપરિભાસનસિક્ખાપદં

૫૩. યા પન ભિક્ખુની ચણ્ડીકતા ગણં પરિભાસેય્ય, પાચિત્તિયં.

પવારિતસિક્ખાપદં

૫૪. યા પન ભિક્ખુની નિમન્તિતા વા પવારિતા વા ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

કુલમચ્છરિનીસિક્ખાપદં

૫૫. યા પન ભિક્ખુની કુલમચ્છરિની અસ્સ, પાચિત્તિયં.

અભિક્ખુકાવાસસિક્ખાપદં

૫૬. યા પન ભિક્ખુની અભિક્ખુકે આવાસે વસ્સં વસેય્ય, પાચિત્તિયં.

અપવારણાસિક્ખાપદં

૫૭. યા પન ભિક્ખુની વસ્સંવુટ્ઠા ઉભતોસઙ્ઘે તીહિ ઠાનેહિ ન પવારેય્ય દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, પાચિત્તિયં.

ઓવાદસિક્ખાપદં

૫૮. યા પન ભિક્ખુની ઓવાદાય વા સંવાસાય વા ન ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઓવાદૂપસઙ્કમનસિક્ખાપદં

૫૯. અન્વદ્ધમાસં ભિક્ખુનિયા ભિક્ખુસઙ્ઘતો દ્વે ધમ્મા પચ્ચાસીસિતબ્બા ઉપોસથપુચ્છકઞ્ચ ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ. તં અતિક્કામેન્તિયા પાચિત્તિયં.

પસાખેજાતસિક્ખાપદં

૬૦. યા પન ભિક્ખુની પસાખે જાતં ગણ્ડં વા રુધિતં વા અનપલોકેત્વા સઙ્ઘં વા ગણં વા પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા ભેદાપેય્ય વા ફાલાપેય્ય વા ધોવાપેય્ય વા આલિમ્પાપેય્ય વા બન્ધાપેય્ય વા મોચાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

આરામવગ્ગો છટ્ઠો.

ગબ્ભિનીસિક્ખાપદં

૬૧. યા પન ભિક્ખુની ગબ્ભિનિં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પાયન્તીસિક્ખાપદં

૬૨. યા પન ભિક્ખુની પાયન્તિં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમસિક્ખમાનસિક્ખાપદં

૬૩. યા પન ભિક્ખુની દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ અસિક્ખિતસિક્ખં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસિક્ખમાનસિક્ખાપદં

૬૪. યા પન ભિક્ખુની દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ સિક્ખિતસિક્ખં સિક્ખમાનં સઙ્ઘેન અસમ્મતં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમગિહિગતસિક્ખાપદં

૬૫. યા પન ભિક્ખુની ઊનદ્વાદસવસ્સં ગિહિગતં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયગિહિગતસિક્ખાપદં

૬૬. યા પન ભિક્ખુની પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સં ગિહિગતં દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ અસિક્ખિતસિક્ખં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

તતિયગિહિગતસિક્ખાપદં

૬૭. યા પન ભિક્ખુની પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સં ગિહિગતં દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ સિક્ખિતસિક્ખં સઙ્ઘેન અસમ્મતં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમસહજીવિનીસિક્ખાપદં

૬૮. યા પન ભિક્ખુની સહજીવિનિં વુટ્ઠાપેત્વા દ્વે વસ્સાનિ નેવ અનુગ્ગણ્હેય્ય ન અનુગ્ગણ્હાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પવત્તિનીનાનુબન્ધનસિક્ખાપદં

૬૯. યા પન ભિક્ખુની વુટ્ઠાપિતં પવત્તિનિં દ્વે વસ્સાનિ નાનુબન્ધેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસહજીવિનીસિક્ખાપદં

૭૦. યા પન ભિક્ખુની સહજીવિનિં વુટ્ઠાપેત્વા નેવ વૂપકાસેય્ય ન વૂપકાસાપેય્ય અન્તમસો છપ્પઞ્ચયોજનાનિપિ, પાચિત્તિયં.

ગબ્ભિનિવગ્ગો સત્તમો.

પઠમકુમારિભૂતસિક્ખાપદં

૭૧. યા પન ભિક્ખુની ઊનવીસતિવસ્સં કુમારિભૂતં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયકુમારિભૂતસિક્ખાપદં

૭૨. યા પન ભિક્ખુની પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સં કુમારિભૂતં દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ અસિક્ખિતસિક્ખં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

તતિયકુમારિભૂતસિક્ખાપદં

૭૩. યા પન ભિક્ખુની પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સં કુમારિભૂતં દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ સિક્ખિતસિક્ખં સઙ્ઘેન અસમ્મતં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઊનદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદં

૭૪. યા પન ભિક્ખુની ઊનદ્વાદસવસ્સા વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદં

૭૫. યા પન ભિક્ખુની પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સા સઙ્ઘેન અસમ્મતા વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

ખિય્યનધમ્મસિક્ખાપદં

૭૬. યા પન ભિક્ખુની ‘‘અલં તાવ તે, અય્યે, વુટ્ઠાપિતેના’’તિ વુચ્ચમાના ‘‘સાધૂ’’તિ પટિસ્સુણિત્વા સા પચ્છા ખિય્યનધમ્મં આપજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમસિક્ખમાનનવુટ્ઠાપનસિક્ખાપદં

૭૭. યા પન ભિક્ખુની સિક્ખમાનં ‘‘સચે મે ત્વં, અય્યે, ચીવરં દસ્સસિ, એવાહં તં વુટ્ઠાપેસ્સામી’’તિ વત્વા સા પચ્છા અનન્તરાયિકિની નેવ વુટ્ઠાપેય્ય, ન વુટ્ઠાપનાય ઉસ્સુક્કં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસિક્ખમાનનવુટ્ઠાપનસિક્ખાપદં

૭૮. યા પન ભિક્ખુની સિક્ખમાનં ‘‘સચે મં ત્વં, અય્યે, દ્વે વસ્સાનિ અનુબન્ધિસ્સસિ, એવાહં તં વુટ્ઠાપેસ્સામી’’તિ વત્વા સા પચ્છા અનન્તરાયિકિની નેવ વુટ્ઠાપેય્ય, ન વુટ્ઠાપનાય ઉસ્સુક્કં કરેય્ય, પાચિત્તિયં.

સોકાવાસસિક્ખાપદં

૭૯. યા પન ભિક્ખુની પુરિસસંસટ્ઠં કુમારકસંસટ્ઠં ચણ્ડિં સોકાવાસં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનનુઞ્ઞાતસિક્ખાપદં

૮૦. યા પન ભિક્ખુની માતાપિતૂહિ વા સામિકેન વા અનનુઞ્ઞાતં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

પારિવાસિકસિક્ખાપદં

૮૧. યા પન ભિક્ખુની પારિવાસિકછન્દદાનેન સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનુવસ્સસિક્ખાપદં

૮૨. યા પન ભિક્ખુની અનુવસ્સં વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

એકવસ્સસિક્ખાપદં

૮૩. યા પન ભિક્ખુની એકં વસ્સં દ્વે વુટ્ઠાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

કુમારિભૂતવગ્ગો અટ્ઠમો.

છત્તુપાહનસિક્ખાપદં

૮૪. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના છત્તુપાહનં ધારેય્ય, પાચિત્તિયં.

યાનસિક્ખાપદં

૮૫. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના યાનેન યાયેય્ય, પાચિત્તિયં.

સઙ્ઘાણિસિક્ખાપદં

૮૬. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘાણિં ધારેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઇત્થાલઙ્કારસિક્ખાપદં

૮૭. યા પન ભિક્ખુની ઇત્થાલઙ્કારં ધારેય્ય, પાચિત્તિયં.

ગન્ધવણ્ણકસિક્ખાપદં

૮૮. યા પન ભિક્ખુની ગન્ધવણ્ણકેન ન્હાયેય્ય, પાચિત્તિયં.

વાસિતકસિક્ખાપદં

૮૯. યા પન ભિક્ખુની વાસિતકેન પિઞ્ઞાકેન ન્હાયેય્ય, પાચિત્તિયં.

ભિક્ખુનિઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદં

૯૦. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા ઉમ્મદ્દાપેય્ય વા પરિમદ્દાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સિક્ખમાનઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદં

૯૧. યા પન ભિક્ખુની સિક્ખમાનાય ઉમ્મદ્દાપેય્ય વા પરિમદ્દાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સામણેરીઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદં

૯૨. યા પન ભિક્ખુની સામણેરિયા ઉમ્મદ્દાપેય્ય વા પરિમદ્દાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

ગિહિનિઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદં

૯૩. યા પન ભિક્ખુની ગિહિનિયા ઉમ્મદ્દાપેય્ય વા પરિમદ્દાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

અનાપુચ્છાસિક્ખાપદં

૯૪. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુસ્સ પુરતો અનાપુચ્છા આસને નિસીદેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઞ્હાપુચ્છનસિક્ખાપદં

૯૫. યા પન ભિક્ખુની અનોકાસકતં ભિક્ખું પઞ્હં પુચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

અસંકચ્ચિકસિક્ખાપદં

૯૬. યા પન ભિક્ખુની અસંકચ્ચિકા ગામં પવિસેય્ય, પાચિત્તિયં.

છત્તુપાહનવગ્ગો નવમો.

મુસાવાદસિક્ખાપદં

૯૭. સમ્પજાનમુસાવાદે પાચિત્તિયં.

ઓમસવાદસિક્ખાપદં

૯૮. ઓમસવાદે પાચિત્તિયં.

પેસુઞ્ઞસિક્ખાપદં

૯૯. ભિક્ખુનિપેસુઞ્ઞે પાચિત્તિયં.

પદસોધમ્મસિક્ખાપદં

૧૦૦. યા પન ભિક્ખુની અનુપસમ્પન્નં પદસો ધમ્મં વાચેય્ય, પાચિત્તિયં.

પઠમસહસેય્યસિક્ખાપદં

૧૦૧. યા પન ભિક્ખુની અનુપસમ્પન્નાય ઉત્તરિદિરત્તતિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસહસેય્યસિક્ખાપદં

૧૦૨. યા પન ભિક્ખુની પુરિસેન સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

ધમ્મદેસનાસિક્ખાપદં

૧૦૩. યા પન ભિક્ખુની પુરિસસ્સ ઉત્તરિછપ્પઞ્ચવાચાહિ ધમ્મં દેસેય્ય અઞ્ઞત્ર વિઞ્ઞુના ઇત્થિવિગ્ગહેન, પાચિત્તિયં.

ભૂતારોચનસિક્ખાપદં

૧૦૪. યા પન ભિક્ખુની અનુપસમ્પન્નાય ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં આરોચેય્ય, ભૂતસ્મિં પાચિત્તિયં.

દુટ્ઠુલ્લારોચનસિક્ખાપદં

૧૦૫. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા દુટ્ઠુલ્લં આપત્તિં અનુપસમ્પન્નાય આરોચેય્ય અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુનિસમ્મુતિયા, પાચિત્તિયં.

પથવીખણનસિક્ખાપદં

૧૦૬. યા પન ભિક્ખુની પથવિં ખણેય્ય વા ખણાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

મુસાવાદવગ્ગો દસમો.

ભૂતગામસિક્ખાપદં

૧૦૭. ભૂતગામપાતબ્યતાય પાચિત્તિયં.

અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદં

૧૦૮. અઞ્ઞવાદકે, વિહેસકે પાચિત્તિયં.

ઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદં

૧૦૯. ઉજ્ઝાપનકે, ખિય્યનકે પાચિત્તિયં.

પઠમસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૧૦. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘિકં મઞ્ચં વા પીઠં વા ભિસિં વા કોચ્છં વા અજ્ઝોકાસે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તી નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્ય, અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુતિયસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૧૧. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તી નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્ય, અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

અનુપખજ્જસિક્ખાપદં

૧૧૨. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘિકે વિહારે જાનં પુબ્બુપગતં ભિક્ખુનિં અનુપખજ્જ સેય્યં કપ્પેય્ય ‘‘યસ્સા સમ્બાધો ભવિસ્સતિ, સા પક્કમિસ્સતી’’તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદં

૧૧૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં કુપિતા અનત્તમના સઙ્ઘિકા વિહારા નિક્કડ્ઢેય્ય વા નિક્કડ્ઢાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

વેહાસકુટિસિક્ખાપદં

૧૧૪. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘિકે વિહારે ઉપરિવેહાસકુટિયા આહચ્ચપાદકં મઞ્ચં વા પીઠં વા અભિનિસીદેય્ય વા અભિનિપજ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

મહલ્લકવિહારસિક્ખાપદં

૧૧૫. મહલ્લકં પન ભિક્ખુનિયા વિહારં કારયમાનાય યાવ દ્વારકોસા અગ્ગળટ્ઠપનાય, આલોકસન્ધિપરિકમ્માય દ્વત્તિચ્છદનસ્સ પરિયાયં અપ્પહરિતે ઠિતાય અધિટ્ઠાતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ અપ્પહરિતેપિ ઠિતા અધિટ્ઠહેય્ય, પાચિત્તિયં.

સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૧૧૬. યા પન ભિક્ખુની જાનં સપ્પાણકં ઉદકં તિણં વા મત્તિકં વા સિઞ્ચેય્ય વા સિઞ્ચાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

ભૂતગામવગ્ગો એકાદસમો.

આવસથપિણ્ડસિક્ખાપદં

૧૧૭. અગિલાનાય ભિક્ખુનિયા એકો આવસથપિણ્ડો ભુઞ્જિતબ્બો. તતો ચે ઉત્તરિ ભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

ગણભોજનસિક્ખાપદં

૧૧૮. ગણભોજને અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ગિલાનસમયો, ચીવરદાનસમયો , ચીવરકારસમયો, અદ્ધાનગમનસમયો, નાવાભિરુહનસમયો, મહાસમયો, સમણભત્તસમયો, અયં તત્થ સમયો.

કાણમાતુસિક્ખાપદં

૧૧૯. ભિક્ખુનિં પનેવ કુલં ઉપગતં પૂવેહિ વા મન્થેહિ વા અભિહટ્ઠું પવારેય્ય, આકઙ્ખમાનાય ભિક્ખુનિયા દ્વત્તિપત્તપૂરા પટિગ્ગહેતબ્બા. તતો ચે ઉત્તરિ પટિગ્ગણ્હેય્ય, પાચિત્તિયં. દ્વત્તિપત્તપૂરે પટિગ્ગહેત્વા તતો નીહરિત્વા ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં સંવિભજિતબ્બં, અયં તત્થ સામીચિ.

વિકાલભોજનસિક્ખાપદં

૧૨૦. યા પન ભિક્ખુની વિકાલે ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

સન્નિધિકારકસિક્ખાપદં

૧૨૧. યા પન ભિક્ખુની સન્નિધિકારકં ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા, પાચિત્તિયં.

દન્તપોનસિક્ખાપદં

૧૨૨. યા પન ભિક્ખુની અદિન્નં મુખદ્વારં આહારં આહરેય્ય અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોના, પાચિત્તિયં.

ઉય્યોજનસિક્ખાપદં

૧૨૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં ''એહાય્યે, ગામં વા નિગમં વા પિણ્ડાય પવિસિસ્સામા''તિ તસ્સા દાપેત્વા વા અદાપેત્વા વા ઉય્યોજેય્ય ''ગચ્છાય્યે, ન મે તયા સદ્ધિં કથા વા નિસજ્જા વા ફાસુ હોતિ, એકિકાય મે કથા વા

નિસજ્જા વા ફાસુ હોતી’’તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

સભોજનસિક્ખાપદં

૧૨૪. યા પન ભિક્ખુની સભોજને કુલે અનુપખજ્જ નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

રહોપટિચ્છન્નસિક્ખાપદં

૧૨૫. યા પન ભિક્ખુની પુરિસેન સદ્ધિં રહો પટિચ્છન્ને આસને નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

રહોનિસજ્જસિક્ખાપદં

૧૨૬. યા પન ભિક્ખુની પુરિસેન સદ્ધિં એકેનેકા રહો નિસજ્જં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

ભોજનવગ્ગો દ્વાદસમો.

ચારિત્તસિક્ખાપદં

૧૨૭. યા પન ભિક્ખુની નિમન્તિતા સભત્તા સમાના સન્તિં ભિક્ખુનિં અનાપુચ્છા પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા કુલેસુ ચારિત્તં આપજ્જેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો, ચીવરદાનસમયો, ચીવરકારસમયો, અયં તત્થ સમયો.

મહાનામસિક્ખાપદં

૧૨૮. અગિલાનાય ભિક્ખુનિયા ચતુમાસપ્પચ્ચયપવારણા સાદિતબ્બા અઞ્ઞત્ર પુનપવારણાય, અઞ્ઞત્ર નિચ્ચપવારણાય. તતો ચે ઉત્તરિ સાદિયેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદં

૧૨૯. યા પન ભિક્ખુની ઉય્યુત્તં સેનં દસ્સનાય ગચ્છેય્ય અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા, પાચિત્તિયં.

સેનાવાસસિક્ખાપદં

૧૩૦. સિયા ચ તસ્સા ભિક્ખુનિયા કોચિદેવ પચ્ચયો સેનં ગમનાય, દિરત્તતિરત્તં તાય ભિક્ખુનિયા સેનાય વસિતબ્બં. તતો ચે ઉત્તરિ વસેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉય્યોધિકસિક્ખાપદં

૧૩૧. દિરત્તતિરત્તં ચે ભિક્ખુની સેનાય વસમાના ઉય્યોધિકં વા બલગ્ગં વા સેનાબ્યૂહં વા અનીકદસ્સનં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિયં.

સુરાપાનસિક્ખાપદં

૧૩૨. સુરામેરયપાને પાચિત્તિયં.

અઙ્ગુલિપતોદકસિક્ખાપદં

૧૩૩. અઙ્ગુલિપતોદકે પાચિત્તિયં.

હસધમ્મસિક્ખાપદં

૧૩૪. ઉદકે હસધમ્મે પાચિત્તિયં.

અનાદરિયસિક્ખાપદં

૧૩૫. અનાદરિયે પાચિત્તિયં.

ભિંસાપનસિક્ખાપદં

૧૩૬. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં ભિંસાપેય્ય, પાચિત્તિયં.

ચારિત્તવગ્ગો તેરસમો.

જોતિસિક્ખાપદં

૧૩૭. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના વિસિબ્બનાપેક્ખા જોતિં સમાદહેય્ય વા સમાદહાપેય્ય વા અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા, પાચિત્તિયં.

નહાનસિક્ખાપદં

૧૩૮. યા પન ભિક્ખુની ઓરેનદ્ધમાસં નહાયેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા, પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો ‘‘દિયડ્ઢો માસો સેસો ગિમ્હાન’’ન્તિ ‘‘વસ્સાનસ્સ પઠમો માસો’’ ઇચ્ચેતે અડ્ઢતેય્યમાસા ઉણ્હસમયો, પરિળાહસમયો, ગિલાનસમયો, કમ્મસમયો, અદ્ધાનગમનસમયો, વાતવુટ્ઠિસમયો, અયં તત્થ સમયો.

દુબ્બણ્ણકરણસિક્ખાપદં

૧૩૯. નવં પન ભિક્ખુનિયા ચીવરલાભાય તિણ્ણં દુબ્બણ્ણકરણાનં અઞ્ઞતરં દુબ્બણ્ણકરણં આદાતબ્બં નીલં વા કદ્દમં વા કાળસામં વા. અનાદા ચે ભિક્ખુની તિણ્ણં દુબ્બણ્ણકરણાનં અઞ્ઞતરં દુબ્બણ્ણકરણં નવં ચીવરં પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

વિકપ્પનસિક્ખાપદં

૧૪૦. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુસ્સ વા ભિક્ખુનિયા વા સિક્ખમાનાય વા સામણેરસ્સ વા સામણેરિયા વા સામં ચીવરં વિકપ્પેત્વા અપચ્ચુદ્ધારણં પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

અપનિધાપનસિક્ખાપદં

૧૪૧. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા પત્તં વા ચીવરં વા નિસીદનં વા સૂચિઘરં વા કાયબન્ધનં વા અપનિધેય્ય વા અપનિધાપેય્ય વા અન્તમસો હસાપેક્ખાપિ, પાચિત્તિયં.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદં

૧૪૨. યા પન ભિક્ખુની સઞ્ચિચ્ચ પાણં જીવિતા વોરોપેય્ય, પાચિત્તિયં.

સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૧૪૩. યા પન ભિક્ખુની જાનં સપ્પાણકં ઉદકં પરિભુઞ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

ઉક્કોટનસિક્ખાપદં

૧૪૪. યા પન ભિક્ખુની જાનં યથાધમ્મં નિહતાધિકરણં પુનકમ્માય ઉક્કોટેય્ય, પાચિત્તિયં.

થેય્યસત્થસિક્ખાપદં

૧૪૫. યા પન ભિક્ખુની જાનં થેય્યસત્થેન સદ્ધિં સંવિધાય એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જેય્ય અન્તમસો ગામન્તરમ્પિ, પાચિત્તિયં.

અરિટ્ઠસિક્ખાપદં

૧૪૬. યા પન ભિક્ખુની એવં વદેય્ય ‘‘તથાહં ભગવતા ધમ્મં દેસિતં આજાનામિ, યથા યેમે અન્તરાયિકા ધમ્મા વુત્તા ભગવતા, તે પટિસેવતો નાલં અન્તરાયાયા’’તિ. સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ‘‘માય્યે એવં અવચ, મા ભગવન્તં અબ્ભાચિક્ખિ, ન હિ સાધુ ભગવતો અબ્ભક્ખાનં, ન હિ ભગવા એવં વદેય્ય, અનેકપરિયાયેનાય્યે અન્તરાયિકા ધમ્મા અન્તરાયિકા વુત્તા ભગવતા, અલઞ્ચ પન તે પટિસેવતો અન્તરાયાયા’’તિ. એવઞ્ચ સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બા તસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય. યાવતતિયઞ્ચે સમનુભાસિયમાના તં પટિનિસ્સજ્જેય્ય, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

જોતિવગ્ગો ચુદ્દસમો.

ઉક્ખિત્તસમ્ભોગસિક્ખાપદં

૧૪૭. યા પન ભિક્ખુની જાનં તથાવાદિનિયા ભિક્ખુનિયા અકટાનુધમ્માય તં દિટ્ઠિં અપ્પટિનિસ્સટ્ઠાય સદ્ધિં સમ્ભુઞ્જેય્ય વા, સંવસેય્ય વા, સહ વા સેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

કણ્ટકસિક્ખાપદં

૧૪૮. સમણુદ્દેસાપિ ચે એવં વદેય્ય ‘‘તથાહં ભગવતા ધમ્મં દેસિતં આજાનામિ, યથા યેમે અન્તરાયિકા ધમ્મા વુત્તા ભગવતા, તે પટિસેવતો નાલં અન્તરાયાયા’’તિ. સા સમણુદ્દેસા ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ‘‘માય્યે, સમણુદ્દેસે એવં અવચ, મા ભગવન્તં અબ્ભાચિક્ખિ, ન હિ સાધુ ભગવતો અબ્ભક્ખાનં, ન હિ ભગવા એવં વદેય્ય, અનેકપરિયાયેનાય્યે, સમણુદ્દેસે અન્તરાયિકા ધમ્મા અન્તરાયિકા વુત્તા ભગવતા, અલઞ્ચ પન તે પટિસેવતો અન્તરાયાયા’’તિ. એવઞ્ચ સા સમણુદ્દેસા ભિક્ખુનીહિ વુચ્ચમાના તથેવ પગ્ગણ્હેય્ય, સા સમણુદ્દેસા ભિક્ખુનીહિ એવમસ્સ વચનીયા ‘‘અજ્જતગ્ગે તે, અય્યે, સમણુદ્દેસે ન ચેવ સો ભગવા સત્થા અપદિસિતબ્બો, યમ્પિ ચઞ્ઞા સમણુદ્દેસા લભન્તિ ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં દિરત્તતિરત્તં સહસેય્યં, સાપિ તે નત્થિ, ચર પિરે, વિનસ્સા’’તિ. યા પન ભિક્ખુની જાનં તથાનાસિતં સમણુદ્દેસં ઉપલાપેય્ય વા, ઉપટ્ઠાપેય્ય વા, સમ્ભુઞ્જેય્ય વા, સહ વા સેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં.

સહધમ્મિકસિક્ખાપદં

૧૪૯. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ સહધમ્મિકં વુચ્ચમાના એવં વદેય્ય ‘‘ન તાવાહં, અય્યે, એતસ્મિં સિક્ખાપદે સિક્ખિસ્સામિ, યાવ ન અઞ્ઞં ભિક્ખુનિં બ્યત્તં વિનયધરં પરિપુચ્છામી’’તિ, પાચિત્તિયં. સિક્ખમાનાય, ભિક્ખવે, ભિક્ખુનિયા અઞ્ઞાતબ્બં પરિપુચ્છિતબ્બં પરિપઞ્હિતબ્બં, અયં તત્થ સામીચિ.

વિલેખનસિક્ખાપદં

૧૫૦. યા પન ભિક્ખુની પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને એવં વદેય્ય ‘‘કિં પનિમેહિ ખુદ્દાનુખુદ્દકેહિ સિક્ખાપદેહિ ઉદ્દિટ્ઠેહિ, યાવદેવ કુક્કુચ્ચાય વિહેસાય વિલેખાય સંવત્તન્તી’’તિ, સિક્ખાપદવિવણ્ણકે પાચિત્તિયં.

મોહનસિક્ખાપદં

૧૫૧. યા પન ભિક્ખુની અન્વદ્ધમાસં પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને એવં વદેય્ય ‘‘ઇદાનેવ ખો અહં, અય્યે, જાનામિ અયમ્પિ કિર ધમ્મો સુત્તાગતો સુત્તપરિયાપન્નો અન્વદ્ધમાસં ઉદ્દેસં આગચ્છતી’’તિ, તઞ્ચે ભિક્ખુનિં અઞ્ઞા ભિક્ખુનિયો જાનેય્યું નિસિન્નપુબ્બં ઇમાય ભિક્ખુનિયા દ્વત્તિક્ખત્તું પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને, કો પન વાદો ભિય્યો, ન ચ તસ્સા ભિક્ખુનિયા અઞ્ઞાણકેન મુત્તિ અત્થિ, યઞ્ચ તત્થ આપત્તિં આપન્ના, તઞ્ચ યથાધમ્મો કારેતબ્બો, ઉત્તરિ ચસ્સા મોહો આરોપેતબ્બો ‘‘તસ્સા તે, અય્યે, અલાભા, તસ્સા તે દુલ્લદ્ધં, યં ત્વં પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને ન સાધુકં અટ્ઠિં કત્વા મનસિ કરોસી’’તિ, ઇદં તસ્મિં મોહનકે પાચિત્તિયં.

પહારસિક્ખાપદં

૧૫૨. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા કુપિતા અનત્તમના પહારં દદેય્ય, પાચિત્તિયં.

તલસત્તિકસિક્ખાપદં

૧૫૩. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા કુપિતા અનત્તમના તલસત્તિકં ઉગ્ગિરેય્ય, પાચિત્તિયં.

અમૂલકસિક્ખાપદં

૧૫૪. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિં અમૂલકેન સઙ્ઘાદિસેસેન અનુદ્ધંસેય્ય, પાચિત્તિયં.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદં

૧૫૫. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનિયા સઞ્ચિચ્ચ કુક્કુચ્ચં ઉપદહેય્ય ''ઇતિસ્સા મુહુત્તમ્પિ અફાસુ ભવિસ્સતી''તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

ઉપસ્સુતિ સિક્ખાપદં

૧૫૬. યા પન ભિક્ખુની ભિક્ખુનીનં ભણ્ડનજાતાનં કલહજાતાનં વિવાદાપન્નાનં ઉપસ્સુતિં તિટ્ઠેય્ય ''યં ઇમા ભણિસ્સન્તિ, તં સોસ્સામી''તિ એતદેવ પચ્ચયં કરિત્વા અનઞ્ઞં, પાચિત્તિયં.

દિટ્ઠિવગ્ગો પન્નરસમો.

કમ્મપ્પટિબાહનસિક્ખાપદં

૧૫૭. યા પન ભિક્ખુની ધમ્મિકાનં કમ્માનં છન્દં દત્વા પચ્છા ખીયનધમ્મં આપજ્જેય્ય, પાચિત્તિયં.

છન્દંઅદત્વાગમનસિક્ખાપદં

૧૫૮. યા પન ભિક્ખુની સઙ્ઘે વિનિચ્છયકથાય વત્તમાનાય છન્દં અદત્વા ઉટ્ઠાયાસના પક્કમેય્ય, પાચિત્તિયં.

દુબ્બલસિક્ખાપદં

૧૫૯. યા પન ભિક્ખુની સમગ્ગેન સઙ્ઘેન ચીવરં દત્વા પચ્છા ખીયનધમ્મં આપજ્જેય્ય ''યથાસન્થુતં ભિક્ખુનિયો સઙ્ઘિકં લાભં પરિણામેન્તી''તિ, પાચિત્તિયં.

પરિણામનસિક્ખાપદં

૧૬૦. યા પન ભિક્ખુની જાનં સઙ્ઘિકં લાભં પરિણતં પુગ્ગલસ્સ પરિણામેય્ય, પાચિત્તિયં.

રતનસિક્ખાપદં

૧૬૧. યા પન ભિક્ખુની રતનં વા રતનસમ્મતં વા અઞ્ઞત્ર અજ્ઝારામા વા અજ્ઝાવસથા વા ઉગ્ગણ્હેય્ય વા ઉગ્ગણ્હાપેય્ય વા, પાચિત્તિયં. રતનં વા પન ભિક્ખુનિયા રતનસમ્મતં વા અજ્ઝારામે વા અજ્ઝાવસથે વા ઉગ્ગહેત્વા વા ઉગ્ગહાપેત્વા વા નિક્ખિપિતબ્બં ''યસ્સ ભવિસ્સતિ, સો હરિસ્સતી''તિ, અયં તત્થ સામીચિ.

સૂચિઘરસિક્ખાપદં

૧૬૨. યા પન ભિક્ખુની અટ્ઠિમયં વા દન્તમયં વા વિસાણમયં વા સૂચિઘરં કારાપેય્ય, ભેદનકં પાચિત્તિયં.

મઞ્ચપીઠસિક્ખાપદં

૧૬૩. નવં પન ભિક્ખુનિયા મઞ્ચં વા પીઠં વા કારયમાનાય અટ્ઠઙ્ગુલપાદકં કારેતબ્બં સુગતઙ્ગુલેન અઞ્ઞત્ર હેટ્ઠિમાય અટનિયા. તં અતિક્કામેન્તિયા છેદનકં પાચિત્તિયં.

તૂલોનદ્ધસિક્ખાપદં

૧૬૪. યા પન ભિક્ખુની મઞ્ચં વા પીઠં વા તૂલોનદ્ધં કારાપેય્ય, ઉદ્દાલનકં પાચિત્તિયં.

કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિસિક્ખાપદં

૧૬૫. કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિં પન ભિક્ખુનિયા કારયમાનાય પમાણિકા કારેતબ્બા, તત્રિદં પમાણં, દીઘસો ચતસ્સો વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં દ્વે વિદત્થિયો. તં અતિક્કામેન્તિયા છેદનકં પાચિત્તિયં.

નન્દસિક્ખાપદં

૧૬૬. યા પન ભિક્ખુની સુગતચીવરપ્પમાણં ચીવરં કારાપેય્ય, અતિરેકં વા, છેદનકં પાચિત્તિયં. તત્રિદં સુગતસ્સ સુગતચીવરપ્પમાણં, દીઘસો નવ વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા, તિરિયં છ વિદત્થિયો, ઇદં સુગતસ્સ સુગતચીવરપ્પમાણન્તિ.

ધમ્મિકવગ્ગો સોળસમો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો, અય્યાયો, છસટ્ઠિસતા પાચિત્તિયા ધમ્મા. તત્થાય્યાયો, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પાચિત્તિયા નિટ્ઠિતા.

પાટિદેસનીયા

ઇમે ખો પનાય્યાયો અટ્ઠ પાટિદેસનીયા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

સપ્પિવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૧. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના સપ્પિં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય, પટિદેસેતબ્બં તાય ભિક્ખુનિયા ''ગારય્હં, અય્યે, ધમ્મં આપજ્જિં અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમી''તિ.

તેલવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૨. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના તેલં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

મધુવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૩. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના મધું વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

ફાણિતવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૪. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના ફાણિતં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

મચ્છવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૫. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના મચ્છં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

મંસવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૬. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના મંસં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

ખીરવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૭. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના ખીરં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય...પે॰... તં પટિદેસેમીતિ.

દધિવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદં

૮. યા પન ભિક્ખુની અગિલાના દધિં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્ય, પટિદેસેતબ્બં તાય ભિક્ખુનિયા ‘‘ગારય્હં, અય્યે, ધમ્મં આપજ્જિં અસપ્પાયં પાટિદેસનીયં, તં પટિદેસેમી’’તિ.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો, અય્યાયો, અટ્ઠ પાટિદેસનીયા ધમ્મા. તત્થાય્યાયો, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

પાટિદેસનીયા નિટ્ઠિતા.

સેખિયા

ઇમે ખો પનાય્યાયો, સેખિયા ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

પરિમણ્ડલસિક્ખાપદં

૧. પરિમણ્ડલં નિવાસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨. પરિમણ્ડલં પારુપિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુપ્પટિચ્છન્નસિક્ખાપદં

૩. સુપ્પટિચ્છન્ના અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૪. સુપ્પટિચ્છન્ના અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુસંવુતસિક્ખાપદં

૫. સુસંવુતા અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૬. સુસંવુતા અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓક્ખિત્તચક્ખુસિક્ખાપદં

૭. ઓક્ખિત્તચક્ખુની અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૮. ઓક્ખિત્તચક્ખુની અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉક્ખિત્તકસિક્ખાપદં

૯. ન ઉક્ખિત્તકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૦. ન ઉક્ખિત્તકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પરિમણ્ડલવગ્ગો પઠમો.

ઉજ્જગ્ઘિકસિક્ખાપદં

૧૧. ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૨. ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉચ્ચસદ્દસિક્ખાપદં

૧૩. અપ્પસદ્દા અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૪. અપ્પસદ્દા અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કાયપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૫. ન કાયપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૬. ન કાયપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

બાહુપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૭. ન બાહુપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૧૮. ન બાહુપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સીસપ્પચાલકસિક્ખાપદં

૧૯. ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૦. ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉજ્જગ્ઘિકવગ્ગો દુતિયો.

ખમ્ભકતસિક્ખાપદં

૨૧. ન ખમ્ભકતા અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૨. ન ખમ્ભકતા અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદં

૨૩. ન ઓગુણ્ઠિતા અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

૨૪. ન ઓગુણ્ઠિતા અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉક્કુટિકસિક્ખાપદં

૨૫. ન ઉક્કુટિકાય અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પલ્લત્થિકસિક્ખાપદં

૨૬. ન પલ્લત્થિકાય અન્તરઘરે નિસીદિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સક્કચ્ચપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૭. સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તસઞ્ઞીપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૮. પત્તસઞ્ઞી પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમસૂપકપટિગ્ગહણસિક્ખાપદં

૨૯. સમસૂપકં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમતિત્તિકસિક્ખાપદં

૩૦. સમતિત્તિકં પિણ્ડપાતં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ખમ્ભકતવગ્ગો તતિયો.

સક્કચ્ચભુઞ્જનસિક્ખાપદં

૩૧. સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તસઞ્ઞિનીભુઞ્જનસિક્ખાપદં

૩૨. પત્તસઞ્ઞિની પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સપદાનસિક્ખાપદં

૩૩. સપદાનં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સમસૂપકસિક્ખાપદં

૩૪. સમસૂપકં પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ન થૂપકતસિક્ખાપદં

૩૫. ન થૂપકતો ઓમદ્દિત્વા પિણ્ડપાતં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓદનપ્પટિચ્છાદનસિક્ખાપદં

૩૬. ન સૂપં વા બ્યઞ્જનં વા ઓદનેન પટિચ્છાદેસ્સામિ ભિય્યોકમ્યતં ઉપાદાયાતિ સિક્ખા કરણીયા.

સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં

૩૭. ન સૂપં વા ઓદનં વા અગિલાના અત્તનો અત્થાય વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉજ્ઝાનસઞ્ઞિનીસિક્ખાપદં

૩૮. ન ઉજ્ઝાનસઞ્ઞિની પરેસં પત્તં ઓલોકેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળસિક્ખાપદં

૩૯. નાતિમહન્તં કબળં કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

આલોપસિક્ખાપદં

૪૦. પરિમણ્ડલં આલોપં કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સક્કચ્ચવગ્ગો ચતુત્થો.

અનાહટસિક્ખાપદં

૪૧. ન અનાહટે કબળે મુખદ્વારં વિવરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ભુઞ્જમાનસિક્ખાપદં

૪૨. ન ભુઞ્જમાના સબ્બહત્થં મુખે પક્ખિપિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સકબળસિક્ખાપદં

૪૩. ન સકબળેન મુખેન બ્યાહરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પિણ્ડુક્ખેપકસિક્ખાપદં

૪૪. ન પિણ્ડુક્ખેપકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળાવચ્છેદકસિક્ખાપદં

૪૫. ન કબળાવચ્છેદકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

અવગણ્ડકારકસિક્ખાપદં

૪૬. ન અવગણ્ડકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હત્થનિદ્ધુનકસિક્ખાપદં

૪૭. ન હત્થનિદ્ધુનકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સિત્થાવકારકસિક્ખાપદં

૪૮. ન સિત્થાવકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

જિવ્હાનિચ્છારકસિક્ખાપદં

૪૯. ન જિવ્હાનિચ્છારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ચપુચપુકારકસિક્ખાપદં

૫૦. ન ચપુચપુકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

કબળવગ્ગો પઞ્ચમો.

સુરુસુરુકારકસિક્ખાપદં

૫૧. ન સુરુસુરુકારકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હત્થનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૨. ન હત્થનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પત્તનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૩. ન પત્તનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓટ્ઠનિલ્લેહકસિક્ખાપદં

૫૪. ન ઓટ્ઠનિલ્લેહકં ભુઞ્જિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સામિસસિક્ખાપદં

૫૫. ન સામિસેન હત્થેન પાનીયથાલકં પટિગ્ગહેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સસિત્થકસિક્ખાપદં

૫૬. ન સસિત્થકં પત્તધોવનં અન્તરઘરે છડ્ડેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

છત્તપાણિસિક્ખાપદં

૫૭. ન છત્તપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

દણ્ડપાણિસિક્ખાપદં

૫૮. ન દણ્ડપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સત્થપાણિસિક્ખાપદં

૫૯. ન સત્થપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

આવુધપાણિસિક્ખાપદં

૬૦. ન આવુધપાણિસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સુરુસુરુવગ્ગો છટ્ઠો.

પાદુકસિક્ખાપદં

૬૧. ન પાદુકારુળ્હસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉપાહનસિક્ખાપદં

૬૨. ન ઉપાહનારુળ્હસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

યાનસિક્ખાપદં

૬૩. ન યાનગતસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

સયનસિક્ખાપદં

૬૪. ન સયનગતસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પલ્લત્થિકસિક્ખાપદં

૬૫. ન પલ્લત્થિકાય નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

વેઠિતસિક્ખાપદં

૬૬. ન વેઠિતસીસસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદં

૬૭. ન ઓગુણ્ઠિતસીસસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

છમાસિક્ખાપદં

૬૮. ન છમાયં નિસીદિત્વા આસને નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

નીચાસનસિક્ખાપદં

૬૯. ન નીચે આસને નિસીદિત્વા ઉચ્ચે આસને નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઠિતાસિક્ખાપદં

૭૦. ન ઠિતા નિસિન્નસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પચ્છતોગચ્છન્તીસિક્ખાપદં

૭૧. ન પચ્છતો ગચ્છન્તી પુરતો ગચ્છન્તસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉપ્પથેનગચ્છન્તીસિક્ખાપદં

૭૨. ન ઉપ્પથેન ગચ્છન્તી પથેન ગચ્છન્તસ્સ અગિલાનસ્સ ધમ્મં દેસેસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઠિતાઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૩. ન ઠિતા અગિલાના ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

હરિતેઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૪. ન હરિતે અગિલાના ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

ઉદકેઉચ્ચારસિક્ખાપદં

૭૫. ન ઉદકે અગિલાના ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા કરિસ્સામીતિ સિક્ખા કરણીયા.

પાદુકવગ્ગો સત્તમો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો, અય્યાયો, સેખિયા ધમ્મા. તત્થાય્યાયો, પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

સેખિયા નિટ્ઠિતા.

અધિકરણસમથા

ઇમે ખો પનાય્યાયો, સત્ત અધિકરણસમથા

ધમ્મા ઉદ્દેસં આગચ્છન્તિ.

ઉપ્પન્નુપ્પન્નાનં અધિકરણાનં સમથાય વૂપસમાય સમ્મુખાવિનયો દાતબ્બો.

સતિવિનયો દાતબ્બો.

અમૂળ્હવિનયો દાતબ્બો.

પટિઞ્ઞાય કારેતબ્બં.

યેભુય્યસિકા.

તસ્સપાપિયસિકા.

તિણવત્થારકોતિ.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો સત્ત અધિકરણસમથા ધમ્મા. તત્થાય્યાયો પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા , તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાય્યાયો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામીતિ.

અધિકરણસમથા નિટ્ઠિતા.

ઉદ્દિટ્ઠં ખો અય્યાયો નિદાનં,

ઉદ્દિટ્ઠા અટ્ઠ પારાજિકા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા સત્તરસ સઙ્ઘાદિસેસા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા છસટ્ઠિ સતા પાચિત્તિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા અટ્ઠ પાટિદેસનીયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા સેખિયા ધમ્મા,

ઉદ્દિટ્ઠા સત્ત અધિકરણસમથા ધમ્મા, એત્તકં તસ્સ ભગવતો સુત્તાગતં સુત્તપરિયાપન્નં અન્વદ્ધમાસં ઉદ્દેસં આગચ્છતિ, તત્થ સબ્બાહેવ સમગ્ગાહિ સમ્મોદમાનાહિ અવિવદમાનાહિ સિક્ખિતબ્બન્તિ.

વિત્થારુદ્દેસો ચતુત્થો.

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખં નિટ્ઠિતં.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

કઙ્ખાવિતરણી-અટ્ઠકથા

ગન્થારમ્ભકથા

બુદ્ધં ધમ્મઞ્ચ સઙ્ઘઞ્ચ, વિપ્પસન્નેન ચેતસા;
વન્દિત્વા વન્દનામાન, પૂજાસક્કારભાજનં.

થેરવંસપ્પદીપાનં, થિરાનં વિનયક્કમે;
પુબ્બાચરિયસીહાનં, નમો કત્વા કતઞ્જલી.

પામોક્ખં અનવજ્જાનં, ધમ્માનં યં મહેસિના;
મુખં મોક્ખપ્પવેસાય, પાતિમોક્ખં પકાસિતં.

સૂરતેન નિવાતેન, સુચિસલ્લેખવુત્તિના;
વિનયાચારયુત્તેન, **સોણત્થેરેન** યાચિતો.

તત્થ સઞ્જાતકઙ્ખાનં, ભિક્ખૂનં તસ્સ વણ્ણનં;
કઙ્ખાવિતરણત્થાય, પરિપુણ્ણવિનિચ્છયં.

મહાવિહારવાસીનં, વાચનામગ્ગનિસ્સિતં;
વત્તયિસ્સામિ નામેન, **કઙ્ખાવિતરણિં** સુભન્તિ.

નિદાનવણ્ણના

તત્થ **પાતિમોક્ખન્તિ** પઅતિમોક્ખં અતિપમોક્ખં અતિસેટ્ઠં અતિઉત્તમન્તિ અત્થો. ઇતિ ઇમિના વચનત્થેન એકવિધમ્પિ સીલગન્થભેદતો દુવિધં હોતિ. તથા હિ ''પાતિમોક્ખસંવરસંવુતો વિહરતી''તિ (મ॰ નિ॰ ૧.૬૯; ૩.૭૫; વિભ॰ ૫૦૮) ચ ''આદિમેતં મુખમેતં પમુખમેતં કુસલાનં ધમ્માનં, તેન વુચ્ચતિ પાતિમોક્ખ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૩૫) ચ આદીસુ સીલં પાતિમોક્ખન્તિ વુચ્ચતિ, ''ઉભયાનિ ખો પનસ્સ પાતિમોક્ખાનિ વિત્થારેન સ્વાગતાનિ હોન્તી''તિઆદીસુ (પાચિ॰ ૧૪૭; અ॰ નિ॰ ૮.૫૨; ૧૦.૩૩) ગન્થો પાતિમોક્ખન્તિ વુચ્ચતિ. તત્થ **સીલં** યો નં પાતિ રક્ખતિ, તં મોક્ખેતિ મોચયતિ આપાયિકાદીહિ દુક્ખેહિ, અત્તાનુવાદાદીહિ વા ભયેહીતિ પાતિમોક્ખં. **ગન્થો** પન તસ્સ પાતિમોક્ખસ્સ જોતકત્તા પાતિમોક્ખન્તિ વુચ્ચતિ. આદિમ્હિ પન વુત્તો વચનત્થો ઉભિન્નમ્પિ સાધારણો હોતિ.

તત્થાયં વણ્ણના સીલપાતિમોક્ખસ્સાપિ યુજ્જતિ ગન્થપાતિમોક્ખસ્સાપિ, ગન્થે હિ વણ્ણિતે તસ્સ અત્થો વણ્ણિતોવ હોતિ. તં પનેતં ગન્થપાતિમોક્ખં ભિક્ખુપાતિમોક્ખં ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખન્તિ દુવિધં હોતિ . તત્થ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો''તિઆદિકં (મહાવ॰ ૧૩૪) પઞ્ચહિ ઉદ્દેસપરિચ્છેદેહિ વવત્થિતં **ભિક્ખુપાતિમોક્ખં**, ''સુણાતુ મે, અય્યે, સઙ્ઘો''તિઆદિકં ચતૂહિ ઉદ્દેસપરિચ્છેદેહિ વવત્થિતં **ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખં**. તત્થ ભિક્ખુપાતિમોક્ખે પઞ્ચ ઉદ્દેસા નામ નિદાનુદ્દેસો, પારાજિકુદ્દેસો, સઙ્ઘાદિસેસુદ્દેસો, અનિયતુદ્દેસો , વિત્થારુદ્દેસોતિ. તત્થ નિદાનુદ્દેસો તાવ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો...પે॰... આવિકતા હિસ્સ ફાસુ હોતિ, તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, પરિસુદ્ધેત્થાયસ્મન્તો, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ વત્વા ''ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાન''ન્તિઆદિના નયેન અવસેસે સુતેન સાવિતે ઉદ્દિટ્ઠો હોતિ. પારાજિકુદ્દેસાદીનં પરિચ્છેદા નિદાનસ્સ આદિતો પટ્ઠાય પારાજિકાદીનિ ઓસાપેત્વા યોજેતબ્બા. વિત્થારો વિત્થારોયેવ . ''અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૦; પરિ॰ ૩૨૫) વચનતો પન પારાજિકુદ્દેસાદીસુ યસ્મિં વિપ્પકતે અન્તરાયો ઉપ્પજ્જતિ, તેન સદ્ધિં અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બં. નિદાનુદ્દેસે પન અનિટ્ઠિતે સુતેન સાવેતબ્બં નામ નત્થિ. ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે પન અનિયતુદ્દેસો પરિહાયતિ, સેસં વુત્તનયમેવ. એવમેતેસં પઞ્ચહિ ચેવ ચતૂહિ ચ ઉદ્દેસપરિચ્છેદેહિ વવત્થિતાનં દ્વિન્નમ્પિ પાતિમોક્ખાનં અયં વણ્ણના ભવિસ્સતિ. યસ્મા પનેત્થ ભિક્ખુપાતિમોક્ખં પઠમં, તસ્મા તસ્સ તાવ વણ્ણનત્થમિદં વુચ્ચતિ.

''સુણાતુ મે''તિઆદીનં, પદાનં અત્થનિચ્છયં;
ભિક્ખવો સીલસમ્પન્ના, સિક્ખાકામા સુણન્તુ મેતિ.

એત્થ હિ **સુણાતૂ**તિઇદં સવનાણત્તિવચનં. **મે**તિ યો સાવેતિ, તસ્સ અત્તનિદ્દેસવચનં. **ભન્તે**તિ સગારવસપ્પતિસ્સવચનં. **સઙ્ઘો**તિ પુગ્ગલસમૂહવચનં. સબ્બમેવ ચેતં પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન પઠમં વત્તબ્બવચનં. ભગવતા હિ પાતિમોક્ખુદ્દેસં અનુજાનન્તેન રાજગહે વુત્તં, તસ્મા યો પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસતિ, તેન સચે સઙ્ઘત્થેરો હોતિ, ''આવુસો''તિ વત્તબ્બં. સચે નવકતરો હોતિ, પાળિયં (મહાવ॰ ૧૩૪) આગતનયેનેવ ''ભન્તે''તિ વત્તબ્બં. સઙ્ઘત્થેરો વા હિ પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્ય ''થેરાધિકં પાતિમોક્ખ''ન્તિવચનતો (મહાવ॰ ૧૫૪), નવકતરો વા ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યો તત્થ ભિક્ખુ બ્યત્તો પટિબલો, તસ્સાધેય્યં પાતિમોક્ખ''ન્તિવચનતો (મહાવ॰ ૧૫૫).

‘‘સઙ્ઘો’’તિઇમિના પન પદેન કિઞ્ચાપિ અવિસેસતો પુગ્ગલસમૂહો વુત્તો, અથ ખો સો દક્ખિણેય્યસઙ્ઘો, સમ્મુતિસઙ્ઘો ચાતિ દુવિધો હોતિ. તત્થ **દક્ખિણેય્યસઙ્ઘો**તિ અટ્ઠ અરિયપુગ્ગલસમૂહો વુચ્ચતિ. **સમ્મુતિસઙ્ઘો**તિ અવિસેસેન ભિક્ખુસમૂહો, સો ઇધ અધિપ્પેતો. સો પનેસ કમ્મવસેન પઞ્ચવિધો (મહાવ॰ ૩૮૮) હોતિ – ચતુવગ્ગો પઞ્ચવગ્ગો દસવગ્ગો વીસતિવગ્ગો અતિરેકવીસતિવગ્ગોતિ. તત્થ **ચતુવગ્ગેન** ઠપેત્વા ઉપસમ્પદપવારણઅબ્ભાનાનિ સબ્બં સઙ્ઘકમ્મં કાતું વટ્ટતિ. **પઞ્ચવગ્ગેન** ઠપેત્વા મજ્ઝિમેસુ જનપદેસુ ઉપસમ્પદઞ્ચ અબ્ભાનકમ્મઞ્ચ સબ્બં સઙ્ઘકમ્મં કાતું વટ્ટતિ. **દસવગ્ગેન** અબ્ભાનકમ્મમત્તં ઠપેત્વા સબ્બં સઙ્ઘકમ્મં કાતું વટ્ટતિ. **વીસતિવગ્ગેન** ન કિઞ્ચિ સઙ્ઘકમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, તથા **અતિરેકવીસતિવગ્ગેન**.સો પન ચતુવગ્ગાદિના સઙ્ઘેન કત્તબ્બં કમ્મં ઊનકતરેન કાતું ન વટ્ટતિ, અતિરેકેન પન વટ્ટતીતિ દસ્સનત્થં વુત્તો. ઇમસ્મિં પનત્થે ચતુવગ્ગં ઉપાદાય સબ્બોપિ સમ્મુતિસઙ્ઘો અધિપ્પેતો.

અજ્જુપોસથોતિ અજ્જ ઉપોસથદિવસો, એતેન અનુપોસથદિવસં પટિક્ખિપતિ. **પન્નરસો**તિ ઇમિના અઞ્ઞં ઉપોસથદિવસં પટિક્ખિપતિ. દિવસવસેન હિ તયો ઉપોસથા ચાતુદ્દસિકો પન્નરસિકો સામગ્ગિઉપોસથોતિ, એવં તયો ઉપોસથા વુત્તા. તત્થ હેમન્તગિમ્હવસ્સાનાનં તિણ્ણં ઉતૂનં તતિયસત્તમપક્ખેસુ દ્વે દ્વે કત્વા છ **ચાતુદ્દસિકા**, અવસેસા અટ્ઠારસ **પન્નરસિકા**તિ એવં એકસંવચ્છરે ચતુવીસતિ ઉપોસથા, ઇદં તાવ પકતિચારિત્તં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સકિં પક્ખસ્સ ચાતુદ્દસે વા પન્નરસે વા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૩૬) વચનતો પન ‘‘આગન્તુકેહિ આવાસિકાનં અનુવત્તિતબ્બ’’ન્તિઆદિવચનતો (મહાવ॰ ૧૭૮) ચ તથારૂપપચ્ચયે સતિ અઞ્ઞસ્મિમ્પિ ચાતુદ્દસે ઉપોસથં કાતું વટ્ટતિ. પુરિમવસ્સંવુટ્ઠાનં પન પુબ્બકત્તિકપુણ્ણમા વા, તેસંયેવ સચે ભણ્ડનકારકેહિ ઉપદ્દુતા પવારણં પચ્ચુક્કડ્ઢન્તિ, અથ પુબ્બકત્તિકમાસસ્સ કાળપક્ખચાતુદ્દસો વા, પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમા વા, પચ્છિમવસ્સંવુટ્ઠાનઞ્ચ પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમા એવાતિ ઇમે તયો પવારણાદિવસાપિ હોન્તિ, ઇદમ્પિ પકતિચારિત્તમેવ. તથારૂપપચ્ચયે પન સતિ દ્વિન્નં કત્તિકપુણ્ણમાનં પુરિમેસુ ચાતુદ્દસેસુપિ પવારણં કાતું વટ્ટતિ. યદા પન કોસમ્બકક્ખન્ધકે (મહાવ॰ ૪૫૧) આગતનયેન ભિન્ને સઙ્ઘે ઓસારિતે તસ્મિં ભિક્ખુસ્મિં સઙ્ઘો તસ્સ વત્થુસ્સ વૂપસમાય સઙ્ઘસ્સ સામગ્ગિં કરોતિ, તદા ‘‘તાવદેવ ઉપોસથો કાતબ્બો, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૪૭૫) વચનતો ઠપેત્વા ચાતુદ્દસપન્નરસે, અઞ્ઞોપિ યો કોચિ દિવસો **સામગ્ગિઉપોસથદિવસો** નામ હોતિ, પુરિમવસ્સંવુટ્ઠાનં પન કત્તિકમાસબ્ભન્તરે અયમેવ સામગ્ગિપવારણાદિવસો નામ હોતિ. ઇતિ ઇમેસુ તીસુ દિવસેસુ ‘‘પન્નરસો’’તિઇમિના અઞ્ઞં ઉપોસથદિવસં પટિક્ખિપતિ. તસ્મા ત્વાયં ‘‘અજ્જુપોસથો’’તિવચનેન અનુપોસથદિવસો પટિક્ખિત્તો, તસ્મિં ઉપોસથો ન કાતબ્બોયેવ. યો પનાયં અઞ્ઞો ઉપોસથદિવસો, તસ્મિં ઉપોસથો કાતબ્બો. કરોન્તેન પન સચે ચાતુદ્દસિકો હોતિ, ‘‘અજ્જુપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વત્તબ્બં. સચે પન્નરસિકો હોતિ, ‘‘અજ્જુપોસથો પન્નરસો’’તિ વત્તબ્બં. સચે સામગ્ગિઉપોસથો હોતિ, ‘‘અજ્જુપોસથો સામગ્ગી’’તિ વત્તબ્બં.

યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લન્તિ એત્થ પત્તો કાલો ઇમસ્સ કમ્મસ્સાતિ પત્તકાલં, પત્તકાલમેવ પત્તકલ્લં. તદેતં ઇધ ચતૂહિ અઙ્ગેહિ સઙ્ગહિતં. યથાહુ અટ્ઠકથાચરિયા –

‘‘ઉપોસથો યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા,
સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તિ;
વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તિ,
‘પત્તકલ્લ’ન્તિ વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૬૮);

તત્થ **ઉપોસથોતિ** તીસુ ઉપોસથદિવસેસુ અઞ્ઞતરઉપોસથદિવસો. તસ્મિઞ્હિ સતિ ઇદં સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથકમ્મં પત્તકલ્લં નામ હોતિ, નાસતિ. યથાહ ''ન ચ, ભિક્ખવે, અનુપોસથે ઉપોસથો કાતબ્બો, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૮૩).

યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તાતિ યત્તકા ભિક્ખૂ તસ્સ ઉપોસથકમ્મસ્સ પત્તા યુત્તા અનુરૂપા, સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચત્તારો પકતત્તા, તે ચ ખો હત્થપાસં અવિજહિત્વા એકસીમાયં ઠિતા.

સીમા ચ નામેસા બદ્ધસીમા અબદ્ધસીમાતિ દુવિધા હોતિ. તત્થ એકાદસ વિપત્તિસીમાયો અતિક્કમિત્વા તિવિધસમ્પત્તિયુત્તા નિમિત્તેન નિમિત્તં સમ્બન્ધિત્વા સમ્મતા સીમા **બદ્ધસીમા** નામ, ''અતિખુદ્દકા, અતિમહતી, ખણ્ડનિમિત્તા, છાયાનિમિત્તા, અનિમિત્તા, બહિસીમે ઠિતા સમ્મતા, નદિયા સમ્મતા, સમુદ્દે સમ્મતા, જાતસ્સરે સમ્મતા, સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા, સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતા''તિ ઇમા હિ ''એકાદસહિ આકારેહિ સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તી''તિ (પરિ॰ ૪૮૬) વચનતો એકાદસ વિપત્તિસીમાયો નામ. તત્થ **અતિખુદ્દકા** નામ યત્થ એકવીસતિ ભિક્ખૂ નિસીદિતું ન સક્કોન્તિ . **અતિમહતી** નામ યા અન્તમસો કેસગ્ગમત્તેનાપિ તિયોજનં અતિક્કમિત્વા સમ્મતા. **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ અઘટિતનિમિત્તા વુચ્ચતિ, પુરત્થિમાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા અનુક્કમેનેવ દક્ખિણાય પચ્છિમાય ઉત્તરાય દિસાય કિત્તેત્વા પુન પુરત્થિમાય દિસાય પુબ્બકિત્તિતં પટિકિત્તેત્વા ઠપેતું વટ્ટતિ, એવં અક્ખણ્ડનિમિત્તા હોતિ. સચે પન અનુક્કમેન આહરિત્વા ઉત્તરાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા તત્થેવ ઠપેતિ, ખણ્ડનિમિત્તા નામ હોતિ. અપરાપિ **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ યા અનિમિત્તુપગં તચસારરુક્ખં વા ખાણુકં વા પંસુપુઞ્જવાલુકપુઞ્જાનં વા અઞ્ઞતરં અન્તરા એકં નિમિત્તં કત્વા સમ્મતા. **છાયાનિમિત્તા** નામ પબ્બતચ્છાયાદીનં યં કિઞ્ચિ છાયં નિમિત્તં કત્વા સમ્મતા. **અનિમિત્તા** નામ સબ્બેન સબ્બં નિમિત્તાનિ અકિત્તેત્વા સમ્મતા. **બહિસીમે ઠિતસમ્મતા** નામ નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા નિમિત્તાનં બહિઠિતેન સમ્મતા. **નદિયા સમુદ્દે જાતસ્સરે સમ્મતા** નામ એતેસુ નદિઆદીસુ સમ્મતા. સા હિ એવં સમ્મતાપિ ''સબ્બા, ભિક્ખવે, નદી અસીમા, સબ્બો સમુદ્દો અસીમો, સબ્બો જાતસ્સરો અસીમો''તિ (મહાવ॰ ૧૪૭) વચનતો અસમ્મતાવ હોતિ. **સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા** નામ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા. સચે હિ પોરાણકસ્સ વિહારસ્સ પુરત્થિમાય દિસાય અમ્બો ચેવ જમ્બૂ ચાતિ દ્વે રુક્ખા અઞ્ઞમઞ્ઞં સંસટ્ઠવિટપા હોન્તિ, તેસુ અમ્બસ્સ પચ્છિમદિસાભાગે જમ્બૂ, વિહારસીમા ચ જમ્બું અન્તો કત્વા અમ્બં કિત્તેત્વા બદ્ધા હોતિ, અથ પચ્છા તસ્સ વિહારસ્સ પુરત્થિમાય દિસાય વિહારે કતે સીમં બન્ધન્તા ભિક્ખૂ તં અમ્બં અન્તો કત્વા જમ્બું કિત્તેત્વા બન્ધન્તિ, સીમાય સીમં સમ્ભિન્ના હોતિ. **સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતા** નામ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતા. સચે હિ પરેસં બદ્ધસીમં સકલં વા તસ્સા પદેસં વા અન્તો કત્વા અત્તનો સીમં સમ્મન્નતિ, સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરિતા નામ હોતિ. ઇતિ ઇમા એકાદસ વિપત્તિસીમાયો અતિક્કમિત્વા સમ્મતા.

તિવિધસમ્પત્તિયુત્તાતિ નિમિત્તસમ્પત્તિયા પરિસાસમ્પત્તિયા કમ્મવાચાસમ્પત્તિયા ચ યુત્તા. તત્થ **નિમિત્તસમ્પત્તિયા યુત્તા** નામ પબ્બતનિમિત્તં, પાસાણનિમિત્તં, વનનિમિત્તં, રુક્ખનિમિત્તં, મગ્ગનિમિત્તં, વમ્મિકનિમિત્તં, નદિનિમિત્તં, ઉદકનિમિત્તન્તિ એવં વુત્તેસુ અટ્ઠસુ નિમિત્તેસુ તસ્મિં તસ્મિં દિસાભાગે યથાલદ્ધાનિ નિમિત્તુપગાનિ નિમિત્તાનિ ''પુરત્થિમાય દિસાય કિં નિમિત્તં, પબ્બતો, ભન્તે, એસો પબ્બતો નિમિત્ત''ન્તિઆદિના નયેન સમ્મા કિત્તેત્વા સમ્મતા. તત્રેવં સઙ્ખેપતો નિમિત્તુપગતા વેદિતબ્બા – સુદ્ધપંસુસુદ્ધપાસાણઉભયમિસ્સકવસેન હિ તિવિધોપિ **પબ્બતો** હત્થિપ્પમાણતો પટ્ઠાય ઉદ્ધં નિમિત્તુપગો, તતો ઓમકતરો ન વટ્ટતિ. **પાસાણનિમિત્તે** અયોગુળમ્પિ પાસાણસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ, તસ્મા યો કોચિ પાસાણો ઉક્કંસવસેન હત્થિપ્પમાણતો ઓમકતરં આદિં

કત્વા હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન દ્વત્તિંસપલગુળપિણ્ડપરિમાણો નિમિત્તુપગો, ન તતો ખુદ્દકતરો. પિટ્ઠિપાસાણો પન અતિમહન્તોપિ વટ્ટતિ. **વનનિમિત્તે** અન્તોસારેહિ વા અન્તોસારમિસ્સકેહિ વા રુક્ખેહિ ચતુપઞ્ચરુક્ખમત્તમ્પિ વનં નિમિત્તુપગં, તતો ઊનકતરં ન વટ્ટતિ. **રુક્ખો** જીવન્તોયેવ અન્તોસારો ભૂમિયં પતિટ્ઠિતો, અન્તમસો ઉબ્બેધતો અટ્ઠઙ્ગુલો, પરિણાહતો સૂચિદણ્ડકપ્પમાણોપિ નિમિત્તુપગો, તતો ઓમકતરો ન વટ્ટતિ. **મગ્ગો** જઙ્ઘમગ્ગો વા હોતુ સકટમગ્ગો વા, યો વિનિવિજ્ઝિત્વા દ્વે તીણિ ગામખેત્તાનિ ગચ્છતિ, તાદિસો જઙ્ઘસત્થસકટસત્થેહિ વલઞ્જિયમાનોયેવ નિમિત્તુપગો, અવલઞ્જિતો ન વટ્ટતિ. **વમ્મિકો** પન હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન તંદિવસંજાતો અટ્ઠઙ્ગુલુબ્બેધો ગોવિસાણમત્તોપિ વમ્મિકો નિમિત્તુપગો, તતો ઓમકતરો ન વટ્ટતિ. યં પન અબદ્ધસીમાલક્ખણે **નદિં** વક્ખામ, સા નિમિત્તુપગા, અઞ્ઞા ન વટ્ટતિ. **ઉદકં** યં અસન્દમાનં આવાટપોક્ખરણીતળાકજાતસ્સરલોણિસમુદ્દાદીસુ ઠિતં, તં આદિં કત્વા અન્તમસો તઙ્ખણેયેવ પથવિયં ખણિતે આવાટકે ઘટેહિ આહરિત્વા પૂરિતમ્પિ યાવ કમ્મવાચાપરિયોસાના સણ્ઠમાનકં નિમિત્તુપગં, ઇતરં સન્દમાનં વા વુત્તપરિચ્છેદકાલં અતિક્કન્તં વા ભાજનગતં વા ન વટ્ટતીતિ.

પરિસાસમ્પત્તિયા યુત્તા નામ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચતૂહિ ભિક્ખૂહિ સન્નિપતિત્વા યાવતિકા તસ્મિં ગામખેત્તે બદ્ધસીમં વા નદિસમુદ્દજાતસ્સરે વા અનોક્કમિત્વા ઠિતા ભિક્ખૂ, તે સબ્બે હત્થપાસે વા કત્વા છન્દં વા આહરિત્વા સમ્મતા.

કમ્મવાચાસમ્પત્તિયા યુત્તા નામ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યાવતા સમન્તા નિમિત્તા કિત્તિતા''તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૩૯) નયેન વુત્તાય પરિસુદ્ધાય ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચાય સમ્મતા. એવં એકાદસ વિપત્તિસીમાયો અતિક્કમિત્વા તિવિધસમ્પત્તિયુત્તા નિમિત્તેન નિમિત્તં સમ્બન્ધિત્વા સમ્મતા સીમા ''બદ્ધસીમા''તિ વેદિતબ્બા. **ખણ્ડસીમા સમાનસંવાસસીમા અવિપ્પવાસસીમા**તિ તસ્સાયેવ પભેદો.

અબદ્ધસીમા પન ગામસીમા, સત્તબ્ભન્તરસીમા, ઉદકુક્ખેપસીમાતિ તિવિધા. તત્થ યાવતા એકં ગામક્ખેત્તં, અયં **ગામસીમા** નામ. અગામકે અરઞ્ઞે સમન્તા સત્તબ્ભન્તરા **સત્તબ્ભન્તરસીમા** નામ. તત્થ **અગામકં નામ અરઞ્ઞં** વિઞ્ઝાટવિઆદીસુ વા સમુદ્દમજ્ઝે વા મચ્છબન્ધાનં અગમનપથેસુ દીપકેસુ લબ્ભતિ. **સમન્તા સત્તબ્ભન્તરા**તિ મજ્ઝે ઠિતાનં સબ્બદિસાસુ સત્તબ્ભન્તરા વિનિબ્બેધેન ચુદ્દસ હોન્તિ. તત્થ એકં અબ્ભન્તરં અટ્ઠવીસતિહત્થપ્પમાણં હોતિ, અયઞ્ચ સીમા પરિસાવસેન વડ્ઢતિ, તસ્મા સમન્તા પરિસાપરિયન્તતો પટ્ઠાય અબ્ભન્તરપરિચ્છેદો કાતબ્બો. સચે પન દ્વે સઙ્ઘા વિસું ઉપોસથં કરોન્તિ, દ્વિન્નં સત્તબ્ભન્તરાનં અન્તરે અઞ્ઞમેકં સત્તબ્ભન્તરં ઉપચારત્થાય ઠપેતબ્બં. યા પનેસા ''સબ્બા, ભિક્ખવે, નદી અસીમા''તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૪૭) નયેન નદિઆદીનં સીમભાવં પટિક્ખિપિત્વા પુન ''નદિયા વા, ભિક્ખવે, સમુદ્દે વા જાતસ્સરે વા યં મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સમન્તા ઉદકુક્ખેપા, અયં તત્થ સમાનસંવાસા એકૂપોસથા''તિ વુત્તા અયં **ઉદકુક્ખેપસીમા** નામ. તત્થ યસ્સા ધમ્મિકાનં રાજૂનં કાલે અન્વડ્ઢમાસં અનુદસાહં અનુપઞ્ચાહં અનતિક્કમિત્વા દેવે વસ્સન્તે વલાહકેસુ વિગતમત્તેસુ સોતં પચ્છિજ્જતિ, અયં નદિસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ. યસ્સા પન ઈદિસે સુવુટ્ઠિકાલે વસ્સાનસ્સ ચતુમાસે સોતં ન પચ્છિજ્જતિ, યત્થ તિત્થેન વા અતિત્થેન વા સિક્ખાકરણીયે આગતલક્ખણેન તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેત્વા અન્તરવાસકં અનુક્ખિપિત્વા ઉત્તરન્તિયા ભિક્ખુનિયા એકદ્વઙ્ગુલમત્તમ્પિ અન્તરવાસકો તેમિયતિ, અયં સમુદ્દં વા પવિસતુ તળાકં વા, પભવતો પટ્ઠાય **નદી** નામ. **સમુદ્દો** પાકટોયેવ. યો પન કેનચિ ખણિત્વા અકતો સયંજાતો સોબ્ભો સમન્તતો આગતેન ઉદકેન પૂરિતો તિટ્ઠતિ, યત્થ નદિયં વુત્તપ્પકારે વસ્સકાલે ઉદકં સન્તિટ્ઠતિ, અયં

જાતસ્સરો નામ. યોપિ નદિં વા સમુદ્દં વા ભિન્દિત્વા નિક્ખન્તઉદકેન ખતો સોબ્ભો એતં લક્ખણં પાપુણાતિ, અયમ્પિ **જાતસ્સરો**યેવ.

યં મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સમન્તા ઉદકુક્ખેપાતિ યં ઠાનં થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સમન્તતો ઉદકુક્ખેપેન પરિચ્છિન્નં, તત્થ યથા અક્ખધુત્તા દારુગુળં ખિપન્તિ, એવં ઉદકં વા વાલુકં વા હત્થેન ગહેત્વા મજ્ઝિમેન પુરિસેન સબ્બથામેન ખિપિતબ્બં, તત્થ યત્થ એવં ખિત્તં ઉદકં વા વાલુકં વા પતતિ, અયં **ઉદકુક્ખેપો** નામ.

અયં તત્થ સમાનસંવાસા એકૂપોસથાતિ અયં તેસુ નદિઆદીસુ ઉદકુક્ખેપપરિચ્છિન્ના સીમા સમાનસંવાસા ચેવ એકૂપોસથા ચ, અયં પન એતેસં નદિઆદીનં અન્તોયેવ લબ્ભતિ, ન બહિ. તસ્મા નદિયા વા જાતસ્સરે વા યત્તકં પદેસં પકતિવસ્સકાલે ચતૂસુ માસેસુ ઉદકં ઓત્થરતિ, સમુદ્દે યસ્મિં પદેસે પકતિવીચિયો ઓત્થરિત્વા સણ્ઠહન્તિ, તતો પટ્ઠાય કપ્પિયભૂમિ, તત્થ ઠત્વા ઉપોસથાદિકમ્મં કાતું વટ્ટતિ . દુબ્બુટ્ઠિકાલે વા ગિમ્હે વા નદિજાતસ્સરેસુ સુક્ખેસુપિ સા એવ કપ્પિયભૂમિ, સચે પન સુક્ખે જાતસ્સરે વાપિં વા ખણન્તિ, વપ્પં વા કરોન્તિ, તં ઠાનં ગામક્ખેત્તં હોતિ. યા પનેસા ''કપ્પિયભૂમી''તિ વુત્તા, તતો બહિ ઉદકુક્ખેપસીમા ન ગચ્છતિ, અન્તોયેવ ગચ્છતિ, તસ્મા તેસં અન્તો પરિસાપરિયન્તતો પટ્ઠાય સમન્તા ઉદકુક્ખેપપરિચ્છેદો કાતબ્બો. સચે પન દ્વે સઙ્ઘા વિસું વિસું ઉપોસથાદિકમ્મં કરોન્તિ, દ્વિન્નં ઉદકુક્ખેપાનં અન્તરે અઞ્ઞો એકો ઉદકુક્ખેપો ઉપચારત્થાય ઠપેતબ્બો. અયઞ્હિ સત્તબ્ભન્તરસીમા ચ ઉદકુક્ખેપસીમા ચ ભિક્ખૂનં ઠિતોકાસતો પટ્ઠાય લબ્ભતિ. પરિચ્છેદબ્ભન્તરે હત્થપાસં વિજહિત્વા ઠિતોપિ પરિચ્છેદતો બહિ અઞ્ઞં તત્તકંયેવ પરિચ્છેદં અનતિક્કમિત્વા ઠિતોપિ કમ્મં કોપેતિ, ઇદં સબ્બઅટ્ઠકથાસુ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૭) સન્નિટ્ઠાનં. એવં **અબદ્ધસીમા** વેદિતબ્બા. ઇતિ ઇમં બદ્ધસીમાબદ્ધસીમાવસેન દુવિધં સીમં સન્ધાયેતં વુત્તં ''તે ચ ખો હત્થપાસં અવિજહિત્વા એકસીમાયં ઠિતા''તિ. તેસુ હિ ચતૂસુ ભિક્ખૂસુ એકસીમાયં હત્થપાસં અવિજહિત્વા ઠિતેસ્વેવેતં સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથકમ્મં પત્તકલ્લં નામ હોતિ, ન ઇતરથા. યથાહ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતુન્નં પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૬૮).

સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તીતિ એત્થ યં સબ્બો સઙ્ઘો વિકાલભોજનાદિના સભાગવત્થુના લહુકાપત્તિં આપજ્જતિ, એવરૂપા વત્થુસભાગા ''સભાગા''તિ વુચ્ચતિ, વિકાલભોજનપચ્ચયા આપન્નં પન આપત્તિસભાગં અનતિરિત્તભોજનપચ્ચયા આપન્નસ્સ સન્તિકે દેસેતું વટ્ટતિ. સભાગાપત્તિયા પન સતિ તેહિ ભિક્ખૂહિ એકો ભિક્ખુ સામન્તા આવાસા સજ્જુકં પાહેતબ્બો ''ગચ્છાવુસો, તં આપત્તિં પટિકરિત્વા આગચ્છ, મયં તે સન્તિકે આપત્તિં પટિકરિસ્સામા''તિ, એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં, નો ચે લભેથ, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં સબ્બો સઙ્ઘો સભાગં આપત્તિં આપન્નો, યદા અઞ્ઞં ભિક્ખું સુદ્ધં અનાપત્તિકં પસ્સિસ્સતિ, તદા તસ્સ સન્તિકે તં આપત્તિં પટિકરિસ્સતી''તિ (મહાવ॰ ૧૭૧) વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પન વેમતિકો હોતિ, ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં સબ્બો સઙ્ઘો સભાગાય આપત્તિયા વેમતિકો, યદા નિબ્બેમતિકો ભવિસ્સતિ, તદા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સતી''તિ વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પનેત્થ કોચિ તં સભાગં આપત્તિં દેસેતું વટ્ટતીતિ મઞ્ઞમાનો એકસ્સ સન્તિકે દેસેતિ, દેસિતા સુદેસિતાવ. અઞ્ઞં પન દેસનાપચ્ચયા દેસકો, પટિગ્ગહણપચ્ચયા પટિગ્ગાહકો ચાતિ ઉભોપિ દુક્કટં આપજ્જન્તિ, તં નાનાવત્થુકં હોતિ, તસ્મા અઞ્ઞમઞ્ઞં દેસેતબ્બં . એત્તાવતા તે દ્વે નિરાપત્તિકા હોન્તિ, તેસં સન્તિકે સેસેહિ સભાગાપત્તિયો દેસેતબ્બા વા આરોચેતબ્બા વા. સચે તે એવં અકત્વા ઉપોસથં કરોન્તિ, ''પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથા''તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૩૪) નયેન સાપત્તિકસ્સ ઉપોસથકરણે પઞ્ઞત્તં દુક્કટં આપજ્જન્તિ. સચે સબ્બો સઙ્ઘો સભાગાપત્તિયા સતિ વુત્તવિધિં અકત્વા ઉપોસથં કરોતિ, વુત્તનયેનેવ સબ્બો સઙ્ઘો આપત્તિં આપજ્જતિ, તસ્મા સભાગાપત્તિયા સતિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં નામ

ન હોતિ, તેન વુત્તં ‘‘સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તી’’તિ. એતાસુ હિ સભાગાપત્તીસુ અવિજ્જમાનાસુ વિસભાગાપત્તીસુ વિજ્જમાનાસુપિ પત્તકલ્લં હોતિયેવ.

વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તીતિ ‘‘ન, ભિક્ખવે, સગહટ્ઠાય પરિસાય પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બં, યો ઉદ્દિસેય્ય આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો ગહટ્ઠો, ‘‘ન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુનિયા નિસિન્નપરિસાય પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બ’’ન્તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૮૩) નયેન વુત્તા ભિક્ખુની, સિક્ખમાના, સામણેરો, સામણેરી, સિક્ખાપચ્ચક્ખાતકો, અન્તિમવત્થુઅજ્ઝાપન્નકો, આપત્તિયા અદસ્સને ઉક્ખિત્તકો, આપત્તિયા અપ્પટિકમ્મે ઉક્ખિત્તકો, પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સગ્ગે ઉક્ખિત્તકો, પણ્ડકો, થેય્યસંવાસકો, તિત્થિયપક્કન્તકો, તિરચ્છાનગતો, માતુઘાતકો, પિતુઘાતકો અરહન્તઘાતકો, ભિક્ખુનિદૂસકો, સઙ્ઘભેદકો, લોહિતુપ્પાદકો, ઉભતોબ્યઞ્જનકોતિ ઇમે વીસતિ ચાતિ એકવીસતિ પુગ્ગલા વજ્જનીયા નામ, તે હત્થપાસતો બહિકરણવસેન વજ્જેતબ્બા. એતેસુ હિ તિવિધે ઉક્ખિત્તકે સતિ ઉપોસથં કરોન્તો સઙ્ઘો પાચિત્તિયં આપજ્જતિ, સેસેસુ દુક્કટં. એત્થ ચ **તિરચ્છાનગતો**તિ યસ્સ ઉપસમ્પદા પટિક્ખિત્તા, તિત્થિયા ગહટ્ઠેનેવ સઙ્ગહિતા. એતેપિ હિ વજ્જનીયા નામ. એવં પત્તકલ્લં ઇમેહિ ચતૂહિ અઙ્ગેહિ સઙ્ગહિતન્તિ વેદિતબ્બં.

સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્યાતિઇમિના યે તે અપરેપિ તયો ઉપોસથા સઙ્ઘે ઉપોસથો, ગણે ઉપોસથો, પુગ્ગલે ઉપોસથોતિ, એવં કારકવસેન તયો ઉપોસથા વુત્તા, તેસુ ઇતરે દ્વે પટિક્ખિપિત્વા સઙ્ઘે ઉપોસથમેવ દીપેતિ. **પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્યા**તિઇમિના યે તે અપરેપિ તયો ઉપોસથા સુત્તુદ્દેસો, પારિસુદ્ધિઉપોસથો, અધિટ્ઠાનઉપોસથોતિ, એવં કત્તબ્બાકારવસેન તયો ઉપોસથા વુત્તા, તેસુ ઇતરે દ્વે પટિક્ખિપિત્વા સુત્તુદ્દેસમેવ દીપેતિ. **સુત્તુદ્દેસો** નામ પાતિમોક્ખુદ્દેસો વુચ્ચતિ, સો દુવિધો ઓવાદપાતિમોક્ખુદ્દેસો ચ આણાપાતિમોક્ખુદ્દેસો ચ. તત્થ

‘‘ખન્તી પરમં તપો તિતિક્ખા…પે॰….

‘‘સબ્બપાપસ્સ અકરણં…પે॰….

‘‘અનૂપવાદો અનૂપઘાતો’’તિ. (દી॰ નિ॰ ૨.૯૦; ધ॰ પ॰ ૧૮૪, ૧૮૩, ૧૮૫)

આદિના નયેન વુત્તા તિસ્સો ગાથાયો **ઓવાદપાતિમોક્ખં** નામ, તં બુદ્ધા એવ ઉદ્દિસન્તિ, ન સાવકા. ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો’’તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૩૪) નયેન વુત્તં **આણાપાતિમોક્ખં** નામ, તં સાવકા એવ ઉદ્દિસન્તિ, ન બુદ્ધા. ઇદમેવ ચ ઇમસ્મિં અત્થે ‘‘પાતિમોક્ખ’’ન્તિ અધિપ્પેતં.

યે પન ઇતરે દ્વે ઉપોસથા, તેસુ **પારિસુદ્ધિઉપોસથો** તાવ અઞ્ઞેસઞ્ચ સન્તિકે, અઞ્ઞમઞ્ઞઞ્ચ આરોચનવસેન દુવિધો. તત્થ ય્વાયં અઞ્ઞેસં સન્તિકે કરીયતિ, સોપિ પવારિતાનઞ્ચ અપ્પવારિતાનઞ્ચ સન્તિકે કરણવસેન દુવિધો. તત્થ મહાપવારણાય પવારિતાનં સન્તિકે પચ્છિમિકાય ઉપગતેન વા અનુપગતેન વા છિન્નવસ્સેન વા ચાતુમાસિનિયં પન પવારિતાનં સન્તિકે પુરિમિકાય ઉપગતેન વા અનુપગતેન વા છિન્નવસ્સેન વા કાયસામગ્ગિં દત્વા ‘‘પરિસુદ્ધો અહં, ભન્તે, ‘પરિસુદ્ધો’તિ મં ધારેથા’’તિ તિક્ખત્તું વત્વા કાતબ્બો, ઠપેત્વા ચ પન પવારણાદિવસં અઞ્ઞસ્મિં કાલે આવાસિકેહિ ઉદ્દિટ્ઠમત્તે પાતિમોક્ખે અવુટ્ઠિતાય વા એકચ્ચાય વુટ્ઠિતાય વા સબ્બાય વા વુટ્ઠિતાય પરિસાય યે અઞ્ઞે સમસમા વા થોકતરા વા આગચ્છન્તિ, તેહિ તેસં સન્તિકે વુત્તનયેનેવ પારિસુદ્ધિ આરોચેતબ્બા. યો પનાયં અઞ્ઞમઞ્ઞં આરોચનવસેન કરીયતિ, સો ઞત્તિં ઠપેત્વા ચ અટ્ઠપેત્વા ચ કરણવસેન

દુવિધો. તત્થ યસ્મિં આવાસે તયો ભિક્ખૂ વિહરન્તિ, તેસુ ઉપોસથદિવસે સન્નિપતિતેસુ એકેન ભિક્ખુના ‘‘સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા અજ્જુપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વા ‘‘પન્નરસો’’તિ વા વત્વા ‘‘યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં મયં અઞ્ઞમઞ્ઞં પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરેય્યામા’’તિ ઞત્તિયા ઠપિતાય થેરેન ભિક્ખુના એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ‘‘પરિસુદ્ધો અહં, આવુસો, ‘પરિસુદ્ધો’તિ મં ધારેથા’’તિ (મહાવ॰ ૧૬૮) તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. ઇતરેહિ ‘‘ભન્તે’’તિ વત્વા એવમેવ વત્તબ્બં. એવં ઞત્તિં ઠપેત્વા કાતબ્બો. યત્થ પન દ્વે ભિક્ખૂ વિહરન્તિ, તત્ર ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા વુત્તનયેનેવ પારિસુદ્ધિ આરોચેતબ્બાતિ અયં **પારિસુદ્ધિઉપોસથો**.

સચે પન એકોવ ભિક્ખુ હોતિ, સબ્બં પુબ્બકરણીયં કત્વા અઞ્ઞેસં અનાગમનં ઞત્વા ‘‘અજ્જ મે ઉપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વા ‘‘પન્નરસો’’તિ વા વત્વા ‘‘અધિટ્ઠામી’’તિ વત્તબ્બં. અયં **અધિટ્ઠાનુપોસથો**તિ એવં કત્તબ્બાકારવસેન તયો ઉપોસથાતિ વેદિતબ્બા. એત્તાવતા **નવ ઉપોસથા** દીપિતા હોન્તિ. તેસુ દિવસવસેન પન્નરસિકો, કારકવસેન સઙ્ઘુપોસથો, કત્તબ્બાકારવસેન સુત્તુદ્દેસોતિ એવં તિલક્ખણસમ્પન્નો ઉપોસથો ઇધ નિદ્દિટ્ઠોતિ વેદિતબ્બો. તસ્મિં પવત્તમાને ઉપોસથં અકત્વા તદહુપોસથે અઞ્ઞં અભિક્ખુકં નાનાસંવાસકેહિ વા સભિક્ખુકં આવાસં વા અનાવાસં વા વાસત્થાય અઞ્ઞત્ર સઙ્ઘેન, અઞ્ઞત્ર અન્તરાયા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટં હોતિ.

કિં સઙ્ઘસ્સ પુબ્બકિચ્ચન્તિ ‘‘સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્યા’’તિ એવં ઉપોસથકરણસમ્બન્ધેનેવ વુત્તસ્સ સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથે કત્તબ્બે યં તં ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઉપોસથાગારં સમ્મજ્જિતુ’’ન્તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૫૯) નયેન પાળિયં આગતં, અટ્ઠકથાસુ ચ –

‘‘સમ્મજ્જની પદીપો ચ, ઉદકં આસનેન ચ;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, ‘પુબ્બકરણ’ન્તિ વુચ્ચતિ.

‘‘છન્દપારિસુદ્ધિઉતુક્ખાનં, ભિક્ખુગણના ચ ઓવાદો;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, ‘પુબ્બકિચ્ચ’ન્તિ વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૬૮);

એવં દ્વીહિ નામેહિ નવવિધં પુબ્બકિચ્ચં દસ્સિતં, કિં તં કતન્તિ પુચ્છતિ. ન હિ તં અકત્વા ઉપોસથં કાતું વટ્ટતિ, તસ્મા થેરેન આણત્તેન અગિલાનેન ભિક્ખુના ઉપોસથાગારં સમ્મજ્જિતબ્બં, પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં, આસનં પઞ્ઞાપેતબ્બં, પદીપો કાતબ્બો, અકરોન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ, થેરેનાપિ પતિરૂપં ઞત્વા આણાપેતબ્બં.

છન્દપારિસુદ્ધીતિ એત્થ ઉપોસથકરણત્થં સન્નિપતિતે સઙ્ઘે બહિ ઉપોસથં કત્વા આગતેન સન્નિપતિતટ્ઠાનં ગન્ત્વા કાયસામગ્ગિં અદેન્તેન છન્દો દાતબ્બો. યોપિ ગિલાનો વા હોતિ કિચ્ચપ્પસુતો વા, તેનાપિ પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. કથં દાતબ્બો? એકસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકે ‘‘છન્દં દમ્મિ, છન્દં મે હર, છન્દં મે આરોચેહી’’તિ (મહાવ॰ ૧૬૫) અયં અત્થો કાયેન વા વાચાય વા ઉભયેન વા વિઞ્ઞાપેતબ્બો, એવં દિન્નો હોતિ છન્દો. અકતૂપોસથેન પન ગિલાનેન વા કિચ્ચપ્પસુતેન વા પારિસુદ્ધિ દાતબ્બા. કથં દાતબ્બા? એકસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકે ‘‘પારિસુદ્ધિં દમ્મિ, પારિસુદ્ધિં મે હર, પારિસુદ્ધિં મે આરોચેહી’’તિ (મહાવ॰ ૧૬૪) અયં અત્થો કાયેન વા વાચાય વા ઉભયેન વા વિઞ્ઞાપેતબ્બો, એવં દિન્ના હોતિ પારિસુદ્ધિ, તં પન દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. વુત્તઞ્હેતં ભગવતા ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તદહુપોસથે પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દમ્પિ દાતું, સન્તિ સઙ્ઘસ્સ કરણીય’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૬૫). તત્થ પારિસુદ્ધિદાનં સઙ્ઘસ્સપિ અત્તનોપિ ઉપોસથકરણં સમ્પાદેતિ, ન અવસેસં સઙ્ઘકિચ્ચં.

છન્દદાનં સઙ્ઘસ્સેવ ઉપોસથકરણઞ્ચ સેસકિચ્ચઞ્ચ સમ્પાદેતિ, અત્તનો પન ઉપોસથો અકતોયેવ હોતિ. તસ્મા પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. પુબ્બે વુત્તં પન સુદ્ધિકચ્છન્દં વા ઇમં વા છન્દપારિસુદ્ધિં એકેન બહૂનમ્પિ આહરિતું વટ્ટતિ. સચે પન સો અન્તરામગ્ગે અઞ્ઞં ભિક્ખું પસ્સિત્વા યેસં તેન છન્દો વા પારિસુદ્ધિ વા ગહિતા, તેસઞ્ચ અત્તનો ચ છન્દપારિસુદ્ધિં દેતિ, તસ્સેવ સા આગચ્છતિ, ઇતરા પન **બિળાલસઙ્ખલિકા છન્દપારિસુદ્ધિ** નામ હોતિ, સા નાગચ્છતિ, તસ્મા સયમેવ સન્નિપતિતટ્ઠાનં ગન્ત્વા આરોચેતબ્બં. સચે પન સઞ્ચિચ્ચ નારોચેતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ. છન્દપારિસુદ્ધિ પન તસ્મિં હત્થપાસં ઉપગતમત્તેયેવ આગતા હોતિ.

ઉતુક્ખાનન્તિ ''હેમન્તાદીનં ઉતૂનં એત્તકં અતિક્કન્તં, એત્તકં અવસિટ્ઠ''ન્તિ એવં ઉતૂનં આચિક્ખનં. **ભિક્ખુગણના**તિ ''એત્તકા ભિક્ખૂ ઉપોસથગ્ગે સન્નિપતિતા''તિ ભિક્ખૂનં ગણના. ઇદમ્પિ હિ ઉભયં કત્વાવ ઉપોસથો કાતબ્બો. **ઓવાદો**તિ ભિક્ખુનોવાદો. ન હિ ભિક્ખુનીહિ યાચિતં ઓવાદં અનારોચેત્વા ઉપોસથં કાતું વટ્ટતિ. ભિક્ખુનિયો હિ ''સ્વે ઉપોસથો''તિ આગન્ત્વા ''અયં ઉપોસથો ચાતુદ્દસો પન્નરસો''તિ પુચ્છિત્વા પુન ઉપોસથદિવસે આગન્ત્વા ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદે વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, લભતુ કિર, અય્ય, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૪૧૩) એવં ઓવાદં યાચન્તિ. તં ઠપેત્વા બાલગિલાનગમિયે અઞ્ઞો સચેપિ આરઞ્ઞિકો હોતિ, અપટિગ્ગહેતું ન લભતિ, તસ્મા યેન સો પટિગ્ગાહિતો, તેન ભિક્ખુના ઉપોસથગ્ગે પાતિમોક્ખુદ્દેસકો ભિક્ખુ એવં વત્તબ્બો ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, ભન્તે, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદે વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, લભતુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ. પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વત્તબ્બં ''અત્થિ કોચિ ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો''તિ. સચે હોતિ કોચિ ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો, તતો તેન સો વત્તબ્બો ''ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો, તં ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઉપસઙ્કમતૂ''તિ (ચૂળવ॰ ૪૧૩). સચે નત્થિ, તતો તેન પુચ્છિતબ્બં ''કો આયસ્મા ઉસ્સહતિ ભિક્ખુનિયો ઓવદિતુ''ન્તિ. સચે કોચિ ઉસ્સહતિ, સોપિ ચ અટ્ઠહિ અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો, તં તત્થેવ સમ્મન્નિત્વા ઓવાદપટિગ્ગાહકો વત્તબ્બો ''ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો, તં ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઉપસઙ્કમતૂ''તિ (ચુળવ॰ ૪૧૩). સચે પન કોચિ ન ઉસ્સહતિ, પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વત્તબ્બં ''નત્થિ કોચિ ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો, પાસાદિકેન ભિક્ખુનિસઙ્ઘો સમ્પાદેતૂ''તિ. એત્તાવતા હિ સિક્ખત્તયસઙ્ગહિતં સકલં સાસનં આરોચિતં હોતિ. તેન ભિક્ખુના ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છિત્વા પાટિપદદિવસે ભિક્ખુનીનં આરોચેતબ્બં.

ભિક્ખુનિસઙ્ઘેનાપિ તા ભિક્ખુનિયો પેસેતબ્બા, ગચ્છથ, અય્યા, પુચ્છથ ''કિં, અય્ય, લભતિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ, તાહિ ''સાધુ, અય્યે''તિ સમ્પટિચ્છિત્વા તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વત્તબ્બં ''કિં, અય્ય, લભતિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ. તેન વત્તબ્બં ''નત્થિ કોચિ ભિક્ખુ ભિક્ખુનોવાદકો સમ્મતો, પાસાદિકેન ભિક્ખુનિસઙ્ઘો સમ્પાદેતૂ''તિ, તાહિ ''સાધુ અય્યા''તિ સમ્પટિચ્છિતબ્બં. ઇદઞ્ચ એકતો આગતાનં દ્વિન્નં તિણ્ણં વા વસેન વુત્તં. તાસુ પન એકાય ભિક્ખુનિયા વત્તબ્બઞ્ચેવ સમ્પટિચ્છિતબ્બઞ્ચ, ઇતરા તસ્સા સહાયિકા. સચે પન ભિક્ખુસઙ્ઘો વા ભિક્ખુનિસઙ્ઘો વા ન પૂરતિ , ઉભયતોપિ વા ગણમત્તમેવ પુગ્ગલમત્તં વા હોતિ.

તત્રાયં વચનક્કમો – ''ભિક્ખુનિયો, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદેવન્દન્તિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચન્તિ, લભન્તુ કિર, અય્ય, ભિક્ખુનિયો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ, ''અહં, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદે વન્દામિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચામિ, લભામહં, અય્ય, ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ, ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, અય્યા, અય્યાનં પાદે વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, લભતુ કિર, અય્યા, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ. ''ભિક્ખુનિયો, અય્યા, અય્યાનં પાદે વન્દન્તિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચન્તિ, લભન્તુ કિર, અય્યા, ભિક્ખુનિયો ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ, ''અહં, અય્યા, અય્યાનં પાદે વન્દામિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચામિ, લભામહં, અય્યા, ઓવાદૂપસઙ્કમન''ન્તિ,

‘‘ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, અય્ય, અય્યસ્સ પાદે વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, લભતુ કિર, અય્ય, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ. ‘‘ભિક્ખુનિયો, અય્ય, અય્યસ્સ પાદે વન્દન્તિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચન્તિ, લભન્તુ કિર, અય્ય, ભિક્ખુનિયો ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ, ‘‘અહં, અય્ય, અય્યસ્સ પાદે વન્દામિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચામિ, લભામહં, અય્ય, ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ. તેનાપિ ભિક્ખુના ઉપોસથકાલે એવં વત્તબ્બં ‘‘ભિક્ખુનિયો, ભન્તે, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદે વન્દન્તિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચન્તિ, લભન્તુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુનિયો ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ, ‘‘ભિક્ખુની, ભન્તે, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પાદે વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, લભતુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુની ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ. ‘‘ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, ભન્તે, ભિક્ખુનિયો, ભન્તે, ભિક્ખુની ભન્તે આયસ્મન્તાનં પાદે વન્દતિ, વન્દન્તિ, વન્દતિ, ઓવાદૂપસઙ્કમનઞ્ચ યાચતિ, યાચન્તિ, યાચતિ, લભતુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, લભન્તુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુનિયો, લભતુ કિર, ભન્તે, ભિક્ખુની ઓવાદૂપસઙ્કમન’’ન્તિ. ઉપોસથગ્ગેપિ પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વા ઞત્તિટ્ઠપકેન વા ઇતરેન વા ભિક્ખુના સચે સમ્મતો ભિક્ખુ અત્થિ, પુરિમનયેનેવ ‘‘તં ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, તં ભિક્ખુનિયો, તં ભિક્ખુની ઉપસઙ્કમતુ, ઉપસઙ્કમન્તુ, ઉપસઙ્કમતૂ’’તિ વત્તબ્બં. સચે નત્થિ, ‘‘પાસાદિકેન ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, ભિક્ખુનિયો, ભિક્ખુની સમ્પાદેતુ, સમ્પાદેન્તુ, સમ્પાદેતૂ’’તિ વત્તબ્બં. ઓવાદપ્પટિગ્ગાહકેન પાટિપદે તં પચ્ચાહરિત્વા તથેવ વત્તબ્બં, અયમેત્થ સઙ્ખેપવિનિચ્છયો. એવં ભિક્ખુનીહિ યાચિતં ઓવાદં આરોચેત્વાવ ઉપોસથો કાતબ્બો. તેન વુત્તં –

> ‘‘છન્દપારિસુદ્ધિઉતુક્ખાનં , ભિક્ખુગણના ચ ઓવાદો;
> ઉપોસથસ્સ એતાનિ, ‘પુબ્બકિચ્ચ’ન્તિ વુચ્ચતી’’તિ.

પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથાતિ અત્તનો પરિસુદ્ધભાવં આરોચેથ, ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામી’’તિઇદં પારિસુદ્ધિઆરોચનસ્સ કારણવચનં. ‘‘ન ચ, ભિક્ખવે, સાપત્તિકેન પાતિમોક્ખં સોતબ્બં, યો સુણેય્ય આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૮૬) હિ વચનતો અપરિસુદ્ધેહિ પાતિમોક્ખં સોતું ન વટ્ટતિ. તેન વુત્તં – પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામીતિ. એત્થ સિયા ‘‘સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્ય, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્યા’’તિ (મહાવ॰ ૧૩૪) વુત્તત્તા ઇધાપિ ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સતી’’તિ વત્તબ્બં, એવઞ્હિ સતિ પુબ્બેનાપરં સન્ધિયતીતિ. વુચ્ચતે, વચનમત્તમેવેતં ન સન્ધિયતિ, લક્ખણતો પન સમેતિ, સઙ્ઘસ્સ સામગ્ગિયા, ગણસ્સ સામગ્ગિયા, પુગ્ગલસ્સ ઉદ્દેસા સઙ્ઘસ્સ ઉદ્દિટ્ઠં હોતિ પાતિમોક્ખન્તિ ઇદઞ્હેત્થ લક્ખણં, તસ્મા ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામી’’તિ ઇદમેવેત્થ વત્તબ્બં.

તં સબ્બેવ સન્તા સાધુકં સુણોમ મનસિ કરોમાતિ ન્તિ પાતિમોક્ખં. **સબ્બેવ સન્તા**તિ યાવતિકા તસ્સા પરિસાય થેરા ચ નવા ચ મજ્ઝિમા ચ. **સાધુકં સુણોમા**તિ અટ્ઠિં કત્વા મનસિ કરિત્વા સોતદ્વારવસેન સબ્બચેતસા સમન્નાહરામ. **મનસિ કરોમા**તિ એકગ્ગચિત્તા હુત્વા ચિત્તે ઠપેય્યામ. એત્થ ચ કિઞ્ચાપિ ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામી’’તિ વુત્તત્તા ‘‘સુણોથ મનસિ કરોથા’’તિ વત્તું યુત્તં વિય દિસ્સતિ, ‘‘સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્યા’’તિઇમિના પન ન સમેતિ. સમગ્ગસ્સ હિ સઙ્ઘસ્સેતં ઉપોસથકરણં, પાતિમોક્ખુદ્દેસકો ચ સઙ્ઘપરિયાપન્નોવ, ઇચ્ચસ્સ સઙ્ઘપરિયાપન્નત્તા ‘‘સુણોમ મનસિ કરોમા’’તિ ઇદમેવ વત્તું યુત્તં.

ઇદાનિ યં વુત્તં ‘‘પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથા’’તિ, તત્થ યથા પારિસુદ્ધિઆરોચનં હોતિ, તં દસ્સેતું **યસ્સ સિયા આપત્તિ, સો આવિકરેય્યા**તિ આહ. તત્થ **યસ્સ સિયા**તિ યસ્સ છન્નં આકારાનં અઞ્ઞતરેન આપન્નાપત્તિ

ભવેય્ય. આપત્તિઞ્હિ આપજ્જન્તો અલજ્જિતા, અઞ્ઞાણતા, કુક્કુચ્ચપ્પકતતા, અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતા, કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતા, સતિસમ્મોસાતિ ઇમેહિ છહાકારેહિ (પરિ॰ ૨૯૫) આપજ્જતિ.

કથં **અલજ્જિતાય** આપજ્જતિ? અકપ્પિયભાવં જાનન્તોયેવ મદ્દિત્વા વીતિક્કમં કરોતિ.

વુત્તમ્પિ ચેતં –

‘‘સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં આપજ્જતિ, આપત્તિં પરિગૂહતિ;
અગતિગમનઞ્ચ ગચ્છતિ, એદિસો વુચ્ચતિ અલજ્જિપુગ્ગલો’’તિ. (પરિ॰ ૩૫૯);

કથં **અઞ્ઞાણતાય** આપજ્જતિ? અઞ્ઞાણપુગ્ગલો હિ મન્દો મોમૂહો કત્તબ્બાકત્તબ્બં અજાનન્તો અકત્તબ્બં કરોતિ, કત્તબ્બં વિરાધેતિ, એવં અઞ્ઞાણતાય આપજ્જતિ.

કથં **કુક્કુચ્ચપ્પકતતાય** આપજ્જતિ? કપ્પિયાકપ્પિયં નિસ્સાય કુક્કુચ્ચે ઉપ્પન્ને વિનયધરં પુચ્છિત્વા કપ્પિયં ચે, કત્તબ્બં સિયા, અકપ્પિયં ચે, ન કત્તબ્બં, અયં પન ‘‘વટ્ટતી’’તિ મદ્દિત્વા વીતિક્કમતિયેવ, એવં કુક્કુચ્ચપ્પકતતાય આપજ્જતિ.

કથં **અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતાય** આપજ્જતિ? અચ્છમંસં ‘‘સૂકરમંસ’’ન્તિ ખાદતિ, વિકાલે કાલસઞ્ઞાય ભુઞ્જતિ, એવં અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતાય આપજ્જતિ.

કથં **કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતાય** આપજ્જતિ? સૂકરમંસં ‘‘અચ્છમંસ’’ન્તિ ખાદતિ, કાલે વિકાલસઞ્ઞાય ભુઞ્જતિ, એવં કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતાય આપજ્જતિ.

કથં **સતિસમ્મોસા** આપજ્જતિ? સહસેય્યચીવરવિપ્પવાસાદીનિ સતિસમ્મોસા આપજ્જતિ, ઇતિ ઇમેસં છન્નં આકારાનં અઞ્ઞતરેન આકારેન આપન્ના યસ્સ સિયા સત્તન્નં આપત્તિક્ખન્ધાનં અઞ્ઞતરા આપત્તિ થેરસ્સ વા નવસ્સ વા મજ્ઝિમસ્સ વાતિ અત્થો.

સો આવિકરેય્યાતિ સો તં આપત્તિં દેસેતુ વા પકાસેતુ વાતિ વુત્તં હોતિ. **અસન્તિયા આપત્તિયા**તિ યસ્સ પન એવં અનાપન્ના વા આપત્તિં આપજ્જિત્વા ચ પન વુટ્ઠિતા વા દેસિતા વા આરોચિતા વા આપત્તિ, તસ્સ સા આપત્તિ અસન્તી નામ હોતિ, એવં અસન્તિયા આપત્તિયા તુણ્હી ભવિતબ્બં. **તુણ્હીભાવેન ખો પનાયસ્મન્તે ‘‘પરિસુદ્ધા’’તિ વેદિસ્સામી**તિ તુણ્હીભાવેનાપિ હિ કારણેન અહં આયસ્મન્તે ‘‘પરિસુદ્ધા’’ઇચ્ચેવ જાનિસ્સામીતિ. **યથા ખો પન પચ્ચેકપુટ્ઠસ્સ વેય્યાકરણં હોતી**તિ યથા એકેનેકો પુટ્ઠો બ્યાકરેય્ય, યથા એકેનેકો પચ્ચેકપુટ્ઠો ‘‘મં એસ પુચ્છતી’’તિ ઞત્વા બ્યાકરેય્યાતિ વુત્તં હોતિ.

એવમેવં એવરૂપાય પરિસાય યાવતતિયં અનુસાવિતં હોતીતિ એત્થ એકચ્ચે તાવ આચરિયા એવં વદન્તિ ‘‘એવમેવં ઇમિસ્સાય ભિક્ખુપરિસાય યદેતં ‘યસ્સ સિયા આપત્તિ, સો આવિકરેય્ય, અસન્તિયા આપત્તિયા તુણ્હી ભવિતબ્બં, તુણ્હીભાવેન ખો પનાયસ્મન્તે પરિસુદ્ધાતિ વેદિસ્સામી’તિ તિક્ખત્તું અનુસાવિતં, તં એકમેકેન ‘મં એસ પુચ્છતી’તિ એવં જાનિતબ્બં હોતીતિ અત્થો’’તિ. તં ન યુજ્જતિ, કસ્મા? અત્થબ્યઞ્જનભેદતો. અનુસ્સાવનઞ્હિ નામ અત્થતો ચ બ્યઞ્જનતો ચ અભિન્નં હોતિ ‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામી’’તિઆદીસુ (મહાવ॰ ૭૨; ચૂળવ॰ ૩) વિય,

‘‘યસ્સ સિયા’’તિઆદિવચનત્તયં પન અત્થતોપિ બ્યઞ્જનતોપિ ભિન્નં, તેનસ્સ અનુસ્સાવનત્તયં ન યુજ્જતિ. યદિ ચેતં યાવતતિયાનુસ્સાવનં સિયા, નિદાનુદ્દેસે અનિટ્ઠિતેપિ આપત્તિ સિયા. ન ચ યુત્તં અનાપત્તિક્ખેત્તે આપત્તિં આપજ્જિતું.

અપરે ‘‘અનુસાવિત’’ન્તિપદસ્સ અનુસાવેતબ્બન્તિ અત્થં વિકપ્પેત્વા ‘‘યાવતતિય’’ન્તિઇદં ઉપરિ ઉદ્દેસાવસાને ‘‘કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા…પે॰… તતિયમ્પિ પુચ્છામી’’તિ એતં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહુ. તમ્પિ ન યુજ્જતિ, કસ્મા? અત્થયુત્તીનં અભાવતો. ઇદઞ્હિ પદં કેચિ ‘‘અનુસાવેત’’ન્તિ સજ્ઝાયન્તિ, કેચિ ‘‘અનુસાવેત’’ન્તિ, તં ઉભયં વાપિ અતીતકાલમેવ દીપેતિ, ન અનાગતં. યદિ ચસ્સ અયં અત્થો સિયા, ‘‘અનુસાવિતં હેસ્સતી’’તિ વદેય્ય , એવં તાવ અત્થાભાવતો ન યુજ્જતિ. યદિ ચેતં ઉદ્દેસાવસાને વચનં સન્ધાય વુત્તં સિયા, ‘‘ન આવિકરિસ્સામી’’તિ ચિત્તં ઉપ્પાદેન્તસ્સ નિદાને સમત્તેપિ વુત્તમુસાવાદો ન સિયા, કસ્મા? ‘‘યાવતતિયં અનુસ્સાવિયમાને’’તિવચનતો (મહાવ॰ ૧૩૪) ‘‘યાવતતિય’’ન્તિ ઇદં વચનમેવ નિરત્થકં સિયા, કસ્મા? નિદાનુદ્દેસે યાવતતિયાનુસ્સાવનસ્સ અભાવતોતિ એવં યુત્તિઅભાવતો તમ્પિ ન યુજ્જતિ. ‘‘યાવતતિયં અનુસાવિતં હોતી’’તિ ઇદં પન લક્ખણવચનમત્તં, તેન ઇમમત્થં દસ્સેતિ – ઇદં પાતિમોક્ખં નામ યાવતતિયં અનુસ્સાવિયતિ, તસ્મિં યાવતતિયં અનુસ્સાવિયમાને યો સરમાનો સન્તિં આપત્તિં નાવિકરોતિ, તસ્સ યાવતતિયાનુસ્સાવનાવસાને સમ્પજાનમુસાવાદો હોતીતિ.

તદેતં યથા અનુસાવિતં યાવતતિયં અનુસાવિતં નામ હોતિ, તં દસ્સેતું **તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામી**તિઆદિ વુત્તં. તં પનેતં પારાજિકાદીનં અવસાને દિસ્સતિ, ન નિદાનાવસાને. કિઞ્ચાપિ ન દિસ્સતિ, અથ ખો ઉદ્દેસકાલે ‘‘આવિકતા હિસ્સ ફાસુ હોતી’’તિ વત્વા ‘‘ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાનં, તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામી’’તિઆદિના નયેન વત્તબ્બમેવ. એવઞ્હિ નિદાનં સુઉદ્દિટ્ઠં હોતિ, અઞ્ઞથા દુઉદ્દિટ્ઠં. ઇમમેવ ચ અત્થં સન્ધાય ઉપોસથક્ખન્ધકે વુત્તં ‘‘યાવતતિયં અનુસાવિતં હોતીતિ સકિમ્પિ અનુસાવિતં હોતિ, દુતિયમ્પિ અનુસાવિતં હોતિ, તતિયમ્પિ અનુસાવિતં હોતી’’તિ (મહાવ॰ ૧૩૪). અયમેત્થ આચરિયપરમ્પરાભતો વિનિચ્છયો.

યો પન ભિક્ખુ…પે॰… સમ્પજાનમુસાવાદસ્સ હોતીતિ સમ્પજાનમુસાવાદો અસ્સ હોતિ, તેનસ્સ દુક્કટાપત્તિ હોતિ, સા ચ ખો પન ન મુસાવાદલક્ખણેન, ‘‘સમ્પજાનમુસાવાદે કિં હોતિ, દુક્કટં હોતી’’તિ (મહાવ॰ ૧૩૫) ઇમિના પન ભગવતો વચનેન વચીદ્વારે અકિરિયસમુટ્ઠાનાપત્તિ હોતીતિ વેદિતબ્બા.

વુત્તમ્પિ ચેતં –

‘‘અનાલપન્તો મનુજેન કેનચિ,
વાચાગિરં નો ચ પરે ભણેય્ય;
આપજ્જેય્ય વાચસિકં, ન કાયિકં,
પઞ્હામેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા’’તિ. (પરિ॰ ૪૭૯);

અન્તરાયિકોતિ વિપ્પટિસારવત્થુતાય પામોજ્જાદિસમ્ભવં નિવારેત્વા પઠમજ્ઝાનાદીનં અધિગમાય અન્તરાયં કરોતિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા અયં અનાવિકરણસઙ્ખાતો સમ્પજાનમુસાવાદો અન્તરાયિકો હોતિ, તસ્મા. **સરમાનેના**તિ અત્તનિ સન્તિં આપત્તિં જાનન્તેન. **વિસુદ્ધાપેક્ખેના**તિ વુટ્ઠાતુકામેન વિસુજ્ઝિતુકામેન. **સન્તી આપત્તી**તિ આપજ્જિત્વા અવુટ્ઠિતા આપત્તિ. **આવિકાતબ્બા**તિ સઙ્ઘમજ્ઝે વા ગણમજ્ઝે વા એકપુગ્ગલે વા

પકાસેતબ્બા, અન્તમસો અનન્તરસ્સાપિ ભિક્ખુનો ‘‘અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામં આપત્તિં આપન્નો, ઇતો વુટ્ઠહિત્વા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સામી’’તિ (મહાવ॰ ૧૭૦) વત્તબ્બં. સચેપિ વેમતિકો હોતિ, ‘‘અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામાય આપત્તિયા વેમતિકો, યદા નિબ્બેમતિકો ભવિસ્સામિ, તદા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સામી’’તિ (મહાવ॰ ૧૬૯) વત્તબ્બં. **આવિકતા હિસ્સ ફાસુ હોતી**તિએત્થ **આવિકતા**તિ આવિકતાય, પકાસિતાયાતિ અત્થો. અલજ્જિતાતિઆદીસુ (પરિ॰ ૨૯૫) વિય હિ ઇદમ્પિ કરણત્થે પચ્ચત્તવચનં. **હી**તિ નિપાતમત્તં. **અસ્સા**તિ એતસ્સ ભિક્ખુનો. **ફાસુ હોતી**તિ પઠમજ્ઝાનાદીનં અધિગમાય ફાસુ હોતિ, અવિપ્પટિસારમૂલકાનં પામોજ્જાદીનં વસેન સુખપ્પટિપદા સમ્પજ્જતીતિ અત્થો.

ઇતિ કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

નિદાનવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પારાજિકકણ્ડો

ઇદાનિ યદેતં નિદાનાનન્તરં **તત્રિમે ચત્તારો**તિઆદિ પારાજિકકણ્ડં, તત્થ **તત્રા**તિ તસ્મિં ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિસ્સામી’’તિ એવં વુત્તે પાતિમોક્ખે. **ઇમે**તિ ઇદાનિ વત્તબ્બાનં અભિમુખીકરણં. **ચત્તારો**તિ ગણનપરિચ્છેદો. **પારાજિકા**તિ એવંનામકા. **ધમ્મા**તિ આપત્તિયો. **ઉદ્દેસં આગચ્છન્તી**તિ સરૂપેન ઉદ્દિસિતબ્બતં આગચ્છન્તિ, ન નિદાને વિય ‘‘યસ્સ સિયા આપત્તી’’તિ સાધારણવચનમત્તેન.

૧. પઠમપારાજિકવણ્ણના

યો પનાતિ રસ્સદીઘાદિના લિઙ્ગાદિભેદેન યો કોચિ. **ભિક્ખૂ**તિ એહિભિક્ખુઉપસમ્પદા, સરણગમનૂપસમ્પદા, ઓવાદપ્પટિગ્ગહણૂપસમ્પદા, પઞ્હાબ્યાકરણૂપસમ્પદા, અટ્ઠગરુધમ્મપ્પટિગ્ગહણૂપસમ્પદા, દૂતેનૂપસમ્પદા, અટ્ઠવાચિકૂપસમ્પદા, ઞત્તિચતુત્થકમ્મૂપસમ્પદાતિ ઇમાસુ અટ્ઠસુ ઉપસમ્પદાસુ ઞત્તિચતુત્થેન ઉપસમ્પદાકમ્મેન અકુપ્પેન ઠાનારહેન ઉપસમ્પન્નો. તસ્સ પન કમ્મસ્સ વત્થુઞત્તિઅનુસ્સાવન સીમા પરિસાસમ્પત્તિવસેન અકુપ્પતા વેદિતબ્બા.

તત્થ **વત્થૂ**તિ ઉપસમ્પદાપેક્ખો પુગ્ગલો, સો ઠપેત્વા ઊનવીસતિવસ્સં અન્તિમવત્થુઅજ્ઝાપન્નપુબ્બં, પણ્ડકાદયો ચ એકાદસ અભબ્બપુગ્ગલે વેદિતબ્બો. તત્થ **ઊનવીસતિવસ્સો** નામ પટિસન્ધિગ્ગહણતો પટ્ઠાય અપરિપુણ્ણવીસતિવસ્સો. **અન્તિમવત્થુઅજ્ઝાપન્નપુબ્બો** નામ ચતુન્નં પારાજિકાનં અઞ્ઞતરં અજ્ઝાપન્નપુબ્બો. **પણ્ડકા**દયો વજ્જનીયપુગ્ગલકથાયં વુત્તા. તેસુ આસિત્તપણ્ડકઞ્ચ ઉસૂયપણ્ડકઞ્ચ ઠપેત્વા ઓપક્કમિકપણ્ડકો નપુંસકપણ્ડકો પણ્ડકભાવપક્ખે ઠિતો પક્ખપણ્ડકો ચ ઇધ અધિપ્પેતો.

થેય્યસંવાસકો પન તિવિધો લિઙ્ગત્થેનકો સંવાસત્થેનકો ઉભયત્થેનકોતિ. તત્થ યો સયં પબ્બજિત્વા ન ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, ન યથાવુડ્ઢં ભિક્ખૂનં વા સામણેરાનં વા વન્દનં સાદિયતિ, ન આસનેન પટિબાહતિ, ન ઉપોસથાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં અસુદ્ધચિત્તતાય લિઙ્ગમત્તસ્સેવ થેનિતત્તા **લિઙ્ગત્થેનકો** નામ. યો પન ભિક્ખૂહિ પબ્બજિતો સામણેરો સમાનો કાસાયાનિ અપનેત્વા તેસુ સઉસ્સાહોવ મેથુનં ધમ્મં પટિસેવિત્વા પુન નિવાસેત્વા સામણેરભાવં પટિજાનાતિ, અયં ભિક્ખૂહિ દિન્નલિઙ્ગસ્સ અપરિચ્ચત્તત્તા ન લિઙ્ગત્થેનકો, ન લિઙ્ગાનુરૂપસ્સ સંવાસસ્સ સાદિતત્તા નાપિ સંવાસત્થેનકો. અન્તિમવત્થુઅજ્ઝાપન્નકેપિ એસેવ નયો. યો ચ ખો સામણેરો સમાનો વિદેસં ગન્ત્વા ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, યથાવુડ્ઢં વન્દનં સાદિયતિ, આસનેન પટિબાહતિ, ઉપોસથાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં સંવાસમત્તસ્સેવ થેનિતત્તા **સંવાસત્થેનકો** નામ. ભિક્ખુવસ્સગણનાદિકો હિ સબ્બોપિ કિરિયભેદો ઇમસ્મિં અત્થે ‘‘સંવાસો’’તિ વેદિતબ્બો. સિક્ખં પચ્ચક્ખાય ‘‘ન મં કોચિ જાનાતી’’તિ પુન એવં પટિપજ્જન્તેપિ એસેવ નયો. યો પન સયં પબ્બજિત્વા વિહારં ગન્ત્વા યથાવુડ્ઢં વન્દનં સાદિયતિ, આસનેન પટિબાહતિ, ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, ઉપોસથાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં લિઙ્ગસ્સ ચેવ સંવાસસ્સ ચ થેનિતત્તા **ઉભયત્થેનકો** નામ. ધુરનિક્ખેપવસેન કાસાયાનિ અપનેત્વા અન્તિમવત્થું અજ્ઝાપજ્જિત્વા પુન તાનિ અચ્છાદેત્વા એવં પટિપજ્જન્તેપિ એસેવ નયો, અયં તિવિધોપિ થેય્યસંવાસકો ઇધ અધિપ્પેતો. ઠપેત્વા પન ઇમં તિવિધં.

> ‘‘રાજ દુબ્ભિક્ખ કન્તાર-રોગ વેરી ભયેન વા;
> ચીવરાહરણત્થં વા, લિઙ્ગં આદિયતીધ યો.

‘‘સંવાસં નાધિવાસેતિ, યાવ સો સુદ્ધમાનસો;
થેય્યસંવાસકો નામ, તાવ એસ ન વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૦);

યો પન ઉપસમ્પન્નો તિત્થિયભાવં પત્થયમાનો સયં વા કુસચીરાદિકં તિત્થિયલિઙ્ગં આદિયતિ, તેસં વા સન્તિકે પબ્બજતિ, નગ્ગો વા હુત્વા આજીવકાનં સન્તિકં ગન્ત્વા તેસં વતાનિ આદિયતિ, અયં **તિત્થિયપક્કન્તકો** નામ. ઠપેત્વા પન મનુસ્સજાતિકં અવસેસો સબ્બોપિ **તિરચ્છાનગતો** નામ. યેન મનુસ્સજાતિકા જનેત્તિ સયમ્પિ મનુસ્સભૂતેનેવ સઞ્ચિચ્ચ જીવિતા વોરોપિતા, અયં **માતુઘાતકો** નામ. **પિતુઘાતકે**પિ એસેવ નયો. યેન અન્તમસો ગિહિલિઙ્ગે ઠિતોપિ મનુસ્સજાતિકો ખીણાસવો સઞ્ચિચ્ચ જીવિતા વોરોપિતો, અયં **અરહન્તઘાતકો** નામ. યો પન પકતત્તં ભિક્ખુનિં તિણ્ણં મગ્ગાનં અઞ્ઞતરસ્મિં મગ્ગે દૂસેતિ , અયં **ભિક્ખુનિદૂસકો** નામ. યો દેવદત્તો વિય સાસનં ઉદ્ધમ્મં ઉબ્બિનયં કત્વા ચતુન્નં કમ્માનં અઞ્ઞતરવસેન સઙ્ઘં ભિન્દતિ, અયં **સઙ્ઘભેદકો** નામ. યો દેવદત્તો વિય દુટ્ઠચિત્તેન વધકચિત્તેન તથાગતસ્સ જીવમાનકસરીરે ખુદ્દકમક્ખિકાય પિવનમત્તમ્પિ લોહિતં ઉપ્પાદેતિ, અયં **લોહિતુપ્પાદકો** નામ. યસ્સ ઇત્થિનિમિત્તુપ્પાદનકમ્મતો ચ પુરિસનિમિત્તુપ્પાદનકમ્મતો ચ ઉભતો દુવિધમ્પિ બ્યઞ્જનં અત્થિ, અયં **ઉભતોબ્યઞ્જનકો** નામ. ઇતિ ઇમે તેરસ પુગ્ગલા ઉપસમ્પદાય અવત્થૂ, ઇમે પન ઠપેત્વા અઞ્ઞસ્મિં ઉપસમ્પદાપેક્ખે સતિ ઉપસમ્પદાકમ્મં વત્થુસમ્પત્તિવસેન અકુપ્પં હોતિ.

કથં **ઞત્તિસમ્પત્તિવસેન** અકુપ્પં હોતિ? વત્થુસઙ્ઘપુગ્ગલઞત્તીનં અપરામસનાનિ, પચ્છા ઞત્તિટ્ઠપનઞ્ચાતિ ઇમે તાવ પઞ્ચ ઞત્તિદોસા. તત્થ ‘‘અયં ઇત્થન્નામો’’તિ ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ અકિત્તનં **વત્થુઅપરામસનં** નામ. ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો’’તિએત્થ ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે’’તિ વત્વા ‘‘સઙ્ઘો’’તિ અભણનં **સઙ્ઘઅપરામસનં** નામ. ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો’’તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ અકિત્તનં **પુગ્ગલઅપરામસનં** નામ. સબ્બેન સબ્બં ઞત્તિયા અનુચ્ચારણં **ઞત્તિઅપરામસનં** નામ. પઠમં કમ્મવાચં નિટ્ઠાપેત્વા ‘‘એસા ઞત્તી’’તિ વત્વા ‘‘ખમતિ સઙ્ઘસ્સા’’તિ એવં ઞત્તિકિત્તનં **પચ્છા ઞત્તિટ્ઠપનં** નામ. ઇતિ ઇમેહિ દોસેહિ વિમુત્તાય ઞત્તિયા સમ્પન્નં ઞત્તિસમ્પત્તિવસેન અકુપ્પં હોતિ.

અનુસ્સાવનવસેન અકુપ્પતાયપિ વત્થુસઙ્ઘપુગ્ગલાનં અપરામસનાનિ, સાવનાય હાપનં, અકાલે સાવનન્તિ ઇમે પઞ્ચ અનુસ્સાવનદોસા. તત્થ વત્થાદીનં અપરામસનાનિ ઞત્તિયં વુત્તસદિસાનેવ. તીસુ પન અનુસ્સાવનાસુ યત્થ કત્થચિ એતેસં અપરામસનં અપરામસનમેવ. સબ્બેન સબ્બં પન કમ્મવાચં અવત્વા ચતુક્ખત્તું ઞત્તિકિત્તનમેવ, અથ વા પન કમ્મવાચાબ્ભન્તરે અક્ખરસ્સ વા પદસ્સ વા અનુચ્ચારણં વા દુરુચ્ચારણં વા **સાવનાય હાપનં** નામ. સાવનાય અનોકાસે પઠમં ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા અનુસ્સાવનકરણં **અકાલે સાવનં** નામ. ઇતિ ઇમેહિ દોસેહિ વિમુત્તાય અનુસ્સાવનાય સમ્પન્નં અનુસ્સાવનસમ્પત્તિવસેન અકુપ્પં હોતિ.

પુબ્બે વુત્તં વિપત્તિસીમાલક્ખણં સમતિક્કન્તાય પન સીમાય કતં **સીમાસમ્પત્તિવસેન** અકુપ્પં હોતિ. યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તેસં અનાગમનં, છન્દારહાનં છન્દસ્સ અનાહરણં, સમ્મુખીભૂતાનં પટિક્કોસનન્તિ ઇમે પન તયો પરિસાદોસા, તેહિ વિમુત્તાય પરિસાય કતં **પરિસાસમ્પત્તિવસેન** અકુપ્પં હોતિ. કારણારહત્તા પન સત્થુ સાસનારહત્તા **ઠાનારહં** નામ હોતિ. ઇતિ યો ઇમિના એવં અકુપ્પેન ઠાનારહેન ઞત્તિચતુત્થેન ઉપસમ્પદાકમ્મેન ઉપસમ્પન્નો, અયં ઇધ ‘‘ભિક્ખૂ’’તિ અધિપ્પેતો. પણ્ણત્તિવજ્જેસુ પન અઞ્ઞેપિ સઙ્ગહં ગચ્છન્તિ.

ભિક્ખૂનં સિક્ખાસાજીવસમાપન્નોતિ યા ભિક્ખૂનં અધિસીલસઙ્ખાતા સિક્ખા, તઞ્ચ, યત્થ ચેતે સહ જીવન્તિ, એકજીવિકા સભાગવુત્તિનો હોન્તિ, તં ભગવતા પઞ્ઞત્તં સિક્ખાપદસઙ્ખાતં સાજીવઞ્ચ, તત્થ સિક્ખનભાવેન

સમાપન્નોતિ ભિક્ખૂનં સિક્ખાસાજીવસમઆપન્નો. **સમાપન્નો**તિ સિક્ખઞ્ચ પરિપૂરેન્તો સાજીવઞ્ચ અવીતિક્કમન્તો હુત્વા તદુભયં ઉપગતોતિ અત્થો. **સિક્ખં અપચ્ચક્ખાય દુબ્બલ્યં અનાવિકત્વા**તિ યં સિક્ખં સમાપન્નો, તં અપટિક્ખિપિત્વા, યઞ્ચ સાજીવં સમાપન્નો, તસ્મિં દુબ્બલભાવં અપ્પકાસેત્વા. તત્થ ચિત્તખેત્તકાલપયોગપુગ્ગલવિજાનનવસેન સિક્ખાય પચ્ચક્ખાનં ઞત્વા તદભાવેન અપચ્ચક્ખાનં વેદિતબ્બં. કથં? ઉપસમ્પન્નભાવતો ચવિતુકામતાચિત્તેનેવ હિ સિક્ખાપચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન દવા વા રવા વા ભણન્તસ્સ. એવં **ચિત્તવસેન** સિક્ખાપચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન. તથા ''બુદ્ધં પચ્ચક્ખામિ, ધમ્મં પચ્ચક્ખામિ, સઙ્ઘં પચ્ચક્ખામિ, સિક્ખં, વિનયં, પાતિમોક્ખં, ઉદ્દેસં, ઉપજ્ઝાયં, આચરિયં, સદ્ધિવિહારિકં, અન્તેવાસિકં, સમાનુપજ્ઝાયકં, સમાનાચરિયકં, સબ્રહ્મચારિં પચ્ચક્ખામી''તિ એવં વુત્તાનં બુદ્ધાદીનં ચુદ્દસન્નં, ''ગિહીતિ મં ધારેહિ, ઉપાસકો, આરામિકો, સામણેરો, તિત્થિયો, તિત્થિયસાવકો, અસમણો, 'અસક્યપુત્તિયો'તિ મં ધારેહી''તિ એવં વુત્તાનં ગિહિઆદીનં અટ્ઠન્નઞ્ચાતિ ઇમેસં દ્વાવીસતિયા ખેત્તપદાનં યસ્સ કસ્સચિ સવેવચનસ્સ વસેન તેસુ યંકિઞ્ચિ વત્તુકામસ્સ યંકિઞ્ચિ વદતો સિક્ખાપચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન રુક્ખાદીનં અઞ્ઞતરસ્સ નામં ગહેત્વા પચ્ચાચિક્ખન્તસ્સ. એવં **ખેત્તવસેન** પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન.

તત્થ યદેતં ''પચ્ચક્ખામી''તિ ચ, ''મં ધારેહી''તિ (પારા॰ ૫૧) ચ વુત્તં વત્તમાનકાલવચનં, યાનિ ચ ''અલં મે બુદ્ધેન, કિં નુ મે બુદ્ધેન, ન મમત્થો બુદ્ધેન , સુમુત્તાહં બુદ્ધેના''તિઆદિના (પારા॰ ૫૨) નયેન આખ્યાતવસેન કાલં અનામસિત્વા પુરિમેહિ ચુદ્દસહિ પદેહિ સદ્ધિં યોજેત્વા વુત્તાનિ ''અલં મે''તિઆદીનિ ચત્તારિ પદાનિ, તેસંયેવ ચ સવેવચનાનં વસેન પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન ''પચ્ચક્ખાસિ''ન્તિ વા ''પચ્ચક્ખિસ્સ''ન્તિ વા ''મં ધારેસી''તિ વા ''મં ધારેસ્સતી''તિ વા ''યંનૂનાહં પચ્ચક્ખેય્ય''ન્તિ (પારા॰ ૪૫) વાતિઆદીનિ અતીતાનાગતપરિકપ્પવચનાનિ ભણન્તસ્સ. એવં વત્તમાન **કાલવસેન** ચેવ અનામટ્ઠ**કાલવસેન** ચ પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન.

પયોગો પન દુવિધો કાયિકો ચ વાચસિકો ચ. તત્થ ''બુદ્ધં પચ્ચક્ખામી''તિઆદિના (પારા॰ ૫૧) નયેન યાય કાયચિ ભાસાય વચીભેદં કત્વા વાચસિકપ્પયોગેનેવ પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન અક્ખરલિખનં વા હત્થમુદ્દાદિદસ્સનં વા કાયપ્પયોગં કરોન્તસ્સ. એવં વાચસિકપ્પયોગેનેવ પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન.

પુગ્ગલો પન દુવિધો – યો ચ પચ્ચક્ખાતિ, યસ્સ ચ પચ્ચક્ખાતિ. તત્થ યો પચ્ચક્ખાતિ, સો સચે ઉમ્મત્તકખિત્તચિત્તવેદનાટ્ટાનં અઞ્ઞતરો ન હોતિ. યસ્સ પન પચ્ચક્ખાતિ, સો સચે મનુસ્સજાતિકો હોતિ, ન ચ ઉમ્મત્તકાદીનં અઞ્ઞતરો, સમ્મુખીભૂતો ચ સિક્ખાપચ્ચક્ખાનં હોતિ. ન હિ અસમ્મુખીભૂતસ્સ દૂતેન વા પણ્ણેન વા આરોચનં રુહતિ. એવં યથાવુત્તપુગ્ગલવસેન પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન.

વિજાનનમ્પિ નિયમિતાનિયમિતવસેન દુવિધં. તત્થ યસ્સ યેસં વા નિયમેત્વા ''ઇમસ્સ, ઇમેસં વા આરોચેમી''તિ વદતિ, સચે તે યથા પકતિયા લોકે મનુસ્સા વચનં સુત્વા આવજ્જનસમયે જાનન્તિ, એવં તસ્સ વચનાનન્તરમેવ તસ્સ ''અયં ઉક્કણ્ઠિતો''તિ વા ''ગિહિભાવં પત્થયતી''તિ વા યેન કેનચિ આકારેન સિક્ખાપચ્ચક્ખાનભાવં જાનન્તિ, પચ્ચક્ખાતાવ હોતિ સિક્ખા. અથ અપરભાગે ''કિં ઇમિના વુત્ત''ન્તિ ચિન્તેત્વા જાનન્તિ, અઞ્ઞે વા જાનન્તિ, અપચ્ચક્ખાતાવ હોતિ સિક્ખા. અનિયમેત્વા આરોચેન્તસ્સ પન સચે વુત્તનયેન યો કોચિ મનુસ્સજાતિકો વચનત્થં જાનાતિ, પચ્ચક્ખાતાવ હોતિ સિક્ખા. એવં વિજાનનવસેન પચ્ચક્ખાનં હોતિ, ન તદભાવેન. યો પન અન્તમસો દવાયપિ પચ્ચક્ખાતિ, તેન અપચ્ચક્ખાતાવ હોતિ સિક્ખા. ઇતિ ઇમેસં

વુત્તપ્પકારાનં ચિત્તાદીનં વા વસેન, સબ્બસો વા પન અપચ્ચક્ખાનેન સિક્ખં અપચ્ચક્ખાય સિક્ખાપચ્ચક્ખાનસ્સેવ ચ અત્થભૂતં એકચ્ચં દુબ્બલ્યં અનાવિકત્વા.

મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્યાતિ એત્થ **મેથુનં ધમ્મ**ન્તિ રાગપરિયુટ્ઠાનેન સદિસાનં ઉભિન્નં ધમ્મં. **પટિસેવેય્યા**તિ પટિસેવેય્ય અજ્ઝાપજ્જેય્ય. **અન્તમસો**તિ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન. **તિરચ્છાનગતાયપી**તિ પટિસન્ધિવસેન તિરચ્છાનેસુ ગતાયપિ, અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ. **પારાજિકો હોતી**તિ પરાજિતો હોતિ, પરાજયં આપન્નો. **અસંવાસો**તિ પકતત્તા ભિક્ખૂ સહ વસન્તિ એત્થાતિ એકકમ્માદિકોવ તિવિધોપિ વિધિ સંવાસો નામ, સો તેન સદ્ધિં નત્થીતિ અસંવાસો. સઙ્ઘકમ્મેસુ હિ એસ ગણપૂરકોપિ ન હોતિ, અયં તાવ પદવણ્ણના.

અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – મનુસ્સામનુસ્સતિરચ્છાનગતવસેન હિ તિસ્સો ઇત્થિયો, તાસં વચ્ચમગ્ગપસ્સાવમગ્ગમુખમગ્ગવસેન તયો તયો કત્વા નવ મગ્ગા, તથા ઉભતોબ્યઞ્જનકાનં. પુરિસાનં પન વચ્ચમગ્ગમુખમગ્ગવસેન દ્વે દ્વે કત્વા છ મગ્ગા, તથા પણ્ડકાનન્તિ એવં તિંસ મગ્ગા. તેસુ અત્તનો વા પરેસં વા યસ્સ કસ્સચિ મગ્ગસ્સ સન્થતસ્સ વા અસન્થતસ્સ વા, પરેસં પન મતાનમ્પિ અક્ખાયિતસ્સ વા યેભુય્યેન અક્ખાયિતસ્સ વા પકતિવાતેન અસંફુટ્ઠે અલ્લોકાસે યો ભિક્ખુ એકતિલબીજમત્તમ્પિ અત્તનો અઙ્ગજાતં સન્થતં વા અસન્થતં વા સેવનચિત્તેન પવેસેતિ, પરેન વા પવેસિયમાને પવેસનપવિટ્ઠટ્ઠિતઉદ્ધરણેસુ યંકિઞ્ચિ સાદિયતિ, અયં પારાજિકાપત્તિં આપન્નો નામ હોતિ, અયં તાવેત્થ અસાધારણવિનિચ્છયો. સબ્બસિક્ખાપદાનં પન સાધારણવિનિચ્છયત્થં અયં માતિકા –

નિદાનં પુગ્ગલં વત્થું, પઞ્ઞત્તિવિધિમેવ ચ;
આણત્તાપત્તિનાપત્તિ-વિપત્તિં અઙ્ગમેવ ચ.

સમુટ્ઠાનવિધિં કિરિયા-સઞ્ઞાચિત્તેહિ નાનત્તં;
વજ્જકમ્મપ્પભેદઞ્ચ, તિકદ્વયવિધિં તથા.

લક્ખણં **સત્તરસધા**, ઠિતં સાધારણં ઇદં;
ઞત્વા યોજેય્ય મેધાવી, તત્થ તત્થ યથારહન્તિ.

તત્થ **નિદાનં** નામ વેસાલિ-રાજગહ-સાવત્થિ-આળવિ-કોસમ્બિ-સક્ક-ભગ્ગાનં વસેન સત્તવિધં પઞ્ઞત્તિટ્ઠાનં, ઇદઞ્હિ સબ્બસિક્ખાપદાનં નિદાનં. **પુગ્ગલો** નામ યં યં આરબ્ભ તં તં સિક્ખાપદં પઞ્ઞત્તં. **વત્થુ** નામ તસ્સ તસ્સ પુગ્ગલસ્સ અજ્ઝાચારો વુચ્ચતિ. **પઞ્ઞત્તિવિધિન્તિ** પઞ્ઞત્તિઅનુપઞ્ઞત્તિઅનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તિસબ્બત્થપઞ્ઞત્તિપદેસપઞ્ઞત્તિસાધારણપઞ્ઞત્તિ અસાધારણપઞ્ઞત્તિએકતોપઞ્ઞત્તિઉભતોપઞ્ઞત્તિવસેન નવવિધા પઞ્ઞત્તિ. તત્થ **અનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તિ** નામ અનુપ્પન્ને દોસે પઞ્ઞત્તા, સા અટ્ઠગરુધમ્મપ્પટિગ્ગહણવસેન (ચૂળવ॰ ૪૦૩) ભિક્ખુનીનંયેવ આગતા, અઞ્ઞત્ર નત્થિ. વિનયધરપઞ્ચમેન (મહાવ॰ ૨૫૯) ગણેન ઉપસમ્પદા, ગણઙ્ગણૂપાહના (મહાવ॰ ૨૫૯) ધુવન્હાનં ચમ્મત્થરણન્તિ એતેસં વસેન ચતુબ્બિધા **પદેસપઞ્ઞત્તિ** નામ. મજ્ઝિમદેસેયેવ હિ એતેહિ આપત્તિ હોતિ, તેસુપિ ધુવન્હાનં પટિક્ખેપમત્તમેવ પાતિમોક્ખે આગતં, તતો અઞ્ઞા પદેસપઞ્ઞત્તિ નામ નત્થિ. સબ્બાનિ **સબ્બત્થપઞ્ઞત્તિ**યેવ હોન્તિ, **સાધારણપઞ્ઞત્તિ**દુકઞ્ચ **એકતોપઞ્ઞત્તિ**દુકઞ્ચ અત્થતો એકં, તસ્મા અનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તિઞ્ચ સબ્બત્થપઞ્ઞત્તિદુકઞ્ચ એકતોપઞ્ઞત્તિદુકઞ્ચ ઠપેત્વા સેસાનં ચતસ્સન્નં પઞ્ઞત્તીનં વસેન સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

આણત્તાપત્તિનાપત્તિવિપત્તિન્તિએત્થ **આણત્તી**તિઆણાપના વુચ્ચતિ. **આપત્તી**તિ પુબ્બપ્પયોગાદિવસેન આપત્તિભેદો. **અનાપત્તી**તિ અજાનનાદિવસેન અનાપત્તિ. **વિપત્તી**તિ સીલઆચારદિટ્ઠિઆજીવવિપત્તીનં અઞ્ઞતરા. ઇતિ ઇમાસં આણત્તાદીનમ્પિ વસેન સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. **અઙ્ગન્તિ** સબ્બસિક્ખાપદેસુ આપત્તીનં અઙ્ગં વેદિતબ્બં.

સમુટ્ઠાનવિધિન્તિ સબ્બાપત્તીનં કાયો વાચા કાયવાચા કાયચિત્તં વાચાચિત્તં કાયવાચાચિત્તન્તિ ઇમાનિ એકઙ્ગિકદ્વઙ્ગિકતિવઙ્ગિકાનિ. છ સમુટ્ઠાનાનિ નામ યાનિ ''સિક્ખાપદસમઉટ્ઠાનાની''તિપિ વુચ્ચન્તિ. તત્થ પુરિમાનિ તીણિ અચિત્તકાનિ, પચ્છિમાનિ સચિત્તકાનિ. તેસુ એકેન વા દ્વીહિ વા તીહિ વા ચતૂહિ વા છહિ વા સમુટ્ઠાનેહિ આપત્તિયો સમુટ્ઠહન્તિ, પઞ્ચસમુટ્ઠાના નામ નત્થિ. તત્થ **એકસમુટ્ઠાના** નામ ચતુત્થેન ચ પઞ્ચમેન ચ છટ્ઠેન ચ સમુટ્ઠાનેન સમુટ્ઠાતિ, ન અઞ્ઞેન. **દ્વિસમુટ્ઠાના** નામ પઠમચતુત્થેહિ ચ દુતિયપઞ્ચમેહિ ચ તતિયછટ્ઠેહિ ચ ચતુત્થછટ્ઠેહિ ચ પઞ્ચમછટ્ઠેહિ ચ સમુટ્ઠાનેહિ, સમુટ્ઠાતિ, ન અઞ્ઞેહિ. **તિસમુટ્ઠાના** નામ પઠમેહિ ચ તીહિ, પચ્છિમેહિ ચ તીહિ સમુટ્ઠાનેહિ સમુટ્ઠાતિ, ન અઞ્ઞેહિ. **ચતુસમુટ્ઠાના** નામ પઠમતતિયચતુત્થછટ્ઠેહિ ચ દુતિયતતિયપઞ્ચમછટ્ઠેહિ ચ સમુટ્ઠાનેહિ સમુટ્ઠાતિ, ન અઞ્ઞેહિ. **છ સમુટ્ઠાના** નામ છહિપિ સમુટ્ઠાતિ.

એવં –

તિધા **એકસમુટ્ઠાના**, પઞ્ચધા **દ્વિસમુટ્ઠિતા**;
દ્વિધા **તિચતુરો ઠાના**, એકધા **છસમુટ્ઠિતા**તિ.

સમુટ્ઠાનવસેન સબ્બાવ તેરસ આપત્તિયો હોન્તિ (ચૂળવ॰ ૧૬૫ આદયો), તા પઠમપઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવસેન સમુટ્ઠાનતો તેરસ નામાનિ લભન્તિ પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાના, અદિન્નાદાન-સઞ્ચરિત્ત-સમનુભાસન-કથિન-એળકલોમ-પદસોધમ્મ-અદ્ધાન-થેય્યસત્થ-ધમ્મદેસનાભૂતારોચન-ચોરિવુટ્ઠાપન-અનનુઞ્ઞાતસમુટ્ઠાનાતિ. તત્થ યા કાયચિત્તતો સમુટ્ઠાતિ, અયં **પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાના** નામ. યા સચિત્તકેહિ તીહિ સમુટ્ઠાનેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **અદિન્નાદાનસમુટ્ઠાના** નામ. યા છહિપિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **સઞ્ચરિત્તસમુટ્ઠાના** નામ. યા છટ્ઠેનેવ સમુટ્ઠાતિ, અયં **સમનુભાસનસમુટ્ઠાના** નામ. યા તતિયછટ્ઠેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **કથિનસમુટ્ઠાના** નામ. યા પઠમચતુત્થેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **એળકલોમસમુટ્ઠાના** નામ. યા દુતિયપઞ્ચમેહિ સમુટ્ઠાતિ , અયં **પદસોધમ્મસમુટ્ઠાના** નામ. યા પઠમતતિયચતુત્થછટ્ઠેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **અદ્ધાનસમુટ્ઠાના** નામ. યા ચતુત્થછટ્ઠેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **થેય્યસત્થસમુટ્ઠાના** નામ. યા પઞ્ચમેનેવ સમુટ્ઠાતિ, અયં **ધમ્મદેસનાસમુટ્ઠાના** નામ. યા અચિત્તકેહિ તીહિ સમુટ્ઠાનેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **ભૂતારોચનસમુટ્ઠાના** નામ. યા પઞ્ચમછટ્ઠેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **ચોરિવુટ્ઠાપનસમુટ્ઠાના** નામ. યા દુતિયતતિયપઞ્ચમછટ્ઠેહિ સમુટ્ઠાતિ, અયં **અનનુઞ્ઞાતસમુટ્ઠાના** નામાતિ. ઇતિ ઇમસ્સ સમુટ્ઠાનવિધિનોપિ વસેન સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

કિરિયાસઞ્ઞાચિત્તેહિ નાનત્તન્તિ એતેહિ કિરિયાદીહિ સબ્બાપત્તીનં નાનાભાવં ઞત્વા સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. સબ્બાપત્તિયો હિ કિરિયાવસેન પઞ્ચવિધા હોન્તિ, સેય્યથિદં – અત્થાપત્તિ કિરિયતો સમુટ્ઠાતિ , અત્થિ અકિરિયતો, અત્થિ કિરિયાકિરિયતો, અત્થિ સિયા કિરિયતો સિયા અકિરિયતો, અત્થિ સિયા કિરિયતો સિયા કિરિયાકિરિયતોતિ. તત્થ યા કાયેન વા વાચાય વા પથવિખણનાદીસુ (પચિ॰ ૮૪) વિય વીતિક્કમં કરોન્તસ્સ હોતિ, અયં **કિરિયતો સમુટ્ઠાતિ** નામ. યા કાયવાચાહિ કત્તબ્બં અકરોન્તસ્સ હોતિ પઠમકથિનાપત્તિ (પારા॰ ૪૫૯

આદયો) વિય, અયં **અકિરિયતો સમુટ્ઠાતિ** નામ. યા કરોન્તસ્સ ચ અકરોન્તસ્સ ચ હોતિ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા હત્થતો ચીવરપ્પટિગ્ગહણાપત્તિ (પારા॰ ૫૦૮-૫૧૧) વિય, અયં **કિરિયાકિરિયતો સમુટ્ઠાતિ** નામ. યા સિયા કરોન્તસ્સ ચ, સિયા અકરોન્તસ્સ ચ હોતિ રૂપિયપ્પટિગ્ગહણાપત્તિ (પારા॰ ૫૮૨) વિય, અયં **સિયા કિરિયતો સિયા અકિરિયતો સમુટ્ઠાતિ** નામ. યા સિયા કરોન્તસ્સ ચ સિયા કરોન્તાકરોન્તસ્સ ચ હોતિ કુટિકારાપત્તિ (પારા॰ ૩૪૨ આદયો) વિય, અયં **સિયા કિરિયતો સિયા કિરિયાકિરિયતો સમુટ્ઠાતિ** નામ.

સબ્બાપત્તિયો ચ સઞ્ઞાવસેન દુવિધા હોન્તિ સઞ્ઞાવિમોક્ખા નોસઞ્ઞાવિમોક્ખાતિ. તત્થ યતો વીતિક્કમસઞ્ઞાય અભાવેન મુચ્ચતિ, અયં **સઞ્ઞાવિમોક્ખા**, ઇતરા **નોસઞ્ઞાવિમોક્ખા**. પુન ચ સબ્બાપિ ચિત્તવસેન દુવિધા હોન્તિ સચિત્તકા અચિત્તકા ચાતિ. તત્થ યા સચિત્તકસમુટ્ઠાનવસેનેવ સમુટ્ઠાતિ અયં **સચિત્તકા**. યા અચિત્તકેન વા સચિત્તકમિસ્સકેન વા સમુટ્ઠાતિ અયં **અચિત્તકા**.

વજ્જકમ્મપ્પભેદન્તિ એત્થ સબ્બાપત્તિયો વજ્જવસેન દુવિધા હોન્તિ લોકવજ્જા પણ્ણત્તિવજ્જા ચાતિ. તત્થ યસ્સા સચિત્તકપક્ખે ચિત્તં અકુસલમેવ હોતિ, અયં **લોકવજ્જા**, સેસા **પણ્ણત્તિવજ્જા**. સબ્બા ચ કાયકમ્મવચીકમ્મતદુભયવસેન તિવિધા હોન્તિ. તત્થ કાયદ્વારે આપજ્જિતબ્બા **કાયકમ્મ**ન્તિ વુચ્ચતિ, વચીદ્વારે આપજ્જિતબ્બા **વચીકમ્મ**ન્તિ વુચ્ચતિ, ઉભયત્થ આપજ્જિતબ્બા **કાયકમ્મં વચીકમ્મઞ્ચા**તિ, મનોદ્વારે આપત્તિ નામ નત્થિ. ઇતિ ઇમિના વજ્જકમ્મપ્પભેદેનાપિ સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

તિકદ્વયવિધિન્તિ કુસલત્તિકવેદનાત્તિકવિધિં. આપત્તિં આપજ્જમાનો હિ અકુસલચિત્તો વા આપજ્જતિ કુસલાબ્યાકતચિત્તો વા, તથા દુક્ખવેદનાસમઙ્ગી વા ઇતરવેદનાદ્વયસમઙ્ગી વા. એવં સન્તેપિ સબ્બસિક્ખાપદેસુ અકુસલચિત્તવસેન એકં ચિત્તં, કુસલાબ્યાકતચિત્તવસેન દ્વે ચિત્તાનિ, સબ્બેસં વસેન તીણિ ચિત્તાનિ. દુક્ખવેદનાવસેન એકા વેદના, સુખઉપેક્ખાવસેન દ્વે, સબ્બાસં વસેન તિસ્સો વેદનાતિ. અયમેવ પભેદો લબ્ભતિ, ન અઞ્ઞો.

લક્ખણં સત્તરસધા, ઠિતં સાધારણં ઇદં, ઞત્વાતિ ઇદં નિદાનાદિવેદનાત્તિકપરિયોસાનં સત્તરસપ્પકારં લક્ખણં જાનિત્વા યોજેય્ય મેધાવી. **તત્થ તત્થ યથારહ**ન્તિ પણ્ડિતો ભિક્ખુ તસ્મિં તસ્મિં સિક્ખાપદે ઇદં લક્ખણં યથાનુરૂપં યોજેય્યાતિ અત્થો. તં પન અયોજિતં દુબ્બિજાનં હોતિ, તસ્મા નં સબ્બસિક્ખાપદાનં અસાધારણવિનિચ્છયપરિયોસાને ઇમં માતિકં અનુદ્ધરિત્વાવ યોજેત્વા દસ્સયિસ્સામ.

ઇધ પનસ્સ અયં યોજના – ઇદં વેસાલિયં સુદિન્નત્થેરં આરબ્ભ મેથુનવીતિક્કમવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. ''મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્યા''તિ અયમેત્થ પઞ્ઞત્તિ, ''સિક્ખં અપચ્ચક્ખાયા''તિ ચ ''અન્તમસો તિરચ્છાનગતાયપી''તિ ચ દ્વે અનુપઞ્ઞત્તિયો. **અનુપઞ્ઞત્તિ** ચ નામેસા આપત્તિકરા ચ હોતિ અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદાદીસુ (પાચિ॰ ૯૫ આદયો) વિય, અનાપત્તિકરા ચ અઞ્ઞત્ર સુપિનન્તાતિઆદીસુ (પારા॰ ૨૩૬-૨૩૭) વિય, આપત્તિઉપત્થમ્ભકરા ચ અદિન્નાદાનાદીસુ (પારા॰ ૯૧) વિય , ઇધ પન ઉપત્થમ્ભકરાતિ વેદિતબ્બા. ઇતો પરં પન યત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ અત્થિ, તત્થ ''અયં અનુપઞ્ઞત્તી''તિ એત્તકમેવ દસ્સયિસ્સામ. ઠપેત્વા પન અનુપઞ્ઞત્તિં અવસેસા પઞ્ઞત્તિયેવાતિ સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. ભિક્ખું આરબ્ભ ઉપ્પન્નવત્થુસ્મિંયેવ ''યા પન ભિક્ખુની છન્દસો મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્યા''તિ એવં ભિક્ખુનીનમ્પિ પઞ્ઞત્તિતો સાધારણપઞ્ઞત્તિ. આણત્તિયા અનાપજ્જનતો અનાણત્તિકં. ભિક્ખું પન આણાપેન્તો અકપ્પિયસમાદાનાપત્તિતો ન મુચ્ચતિ, મેથુનરાગેન કાયસંસગ્ગે દુક્કટં, જીવમાનકસરીરસ્સ

વુત્તપ્પકારે મગ્ગે સચેપિ તચાદીનિ અનવસેસેત્વા સબ્બસો છિન્ને નિમિત્તસણ્ઠાનમત્તં પઞ્ઞાયતિ, તત્થ અન્તમસો અઙ્ગજાતે ઉટ્ઠિતં અનટ્ઠકાયપ્પસાદં પીળકં વા ચમ્મખિલં વા પવેસેન્તસ્સાપિ સેવનચિત્તે સતિ પારાજિકં, નટ્ઠકાયપ્પસાદં સુક્ખપીળકં વા મતચમ્મં વા લોમં વા પવેસેન્તસ્સ દુક્કટં, સચે નિમિત્તસણ્ઠાનમત્તમ્પિ અનવસેસેત્વા સબ્બસો મગ્ગો ઉપ્પાટિતો, તત્થ ઉપક્કમતો વણસઙ્ખેપવસેન થુલ્લચ્ચયં, તથા મનુસ્સાનં અક્ખિનાસાકણ્ણચ્છિદ્દવત્થિકોસેસુ સત્થકેન કતવણે વા, હત્થિઅસ્સાદીનઞ્ચ તિરચ્છાનાનં વત્થિકોસનાસાપુટેસુ થુલ્લચ્ચયં. તિરચ્છાનાનં પન અક્ખિકણ્ણનાસાવણેસુ અહિમચ્છાદીનં પવેસનપ્પમાણવિરહિતે અણુનિમિત્તે સબ્બેસઞ્ચ ઉપકચ્છકાદીસુ સેસસરીરેસુ દુક્કટં. મતસરીરે નિમિત્તે ઉપડ્ઢક્ખાયિતતો પટ્ઠાય યાવ ન કુથિતં હોતિ, તાવ થુલ્લચ્ચયં. કુથિતે દુક્કટં, તથા વટ્ટકતે મુખે અચ્છુપન્તં અઙ્ગજાતં પવેસેન્તસ્સ દુક્કટં. ઓટ્ઠતો બહિ નિક્ખન્તજિવ્હાય વા દન્તેસુ વા થુલ્લચ્ચયં. નિમિત્તતો બહિ પતિતમંસપેસિયં દુક્કટન્તિ અયમેત્થ આપત્તિભેદો.

અજાનન્તસ્સ અસાદિયન્તસ્સ ઉમ્મત્તકસ્સ ખિત્તચિત્તસ્સ વેદનાટ્ટસ્સ આદિકમ્મિકાનઞ્ચ અનાપત્તિ. એત્થ પન યો નિદ્દં ઓક્કન્તત્તા પરેન કતમ્પિ ઉપક્કમં ન જાનાતિ, સો અજાનન્તો. યો જાનિત્વાપિ ન સાદિયતિ, સો અસાદિયન્તો. યો પિત્તવસેન અતેકિચ્છં ઉમ્માદં પત્તો, સો ઉમ્મત્તકો. યક્ખેહિ કતચિત્તવિક્ખેપો ખિત્તચિત્તો. દ્વિન્નમ્પિ ચ એતેસં અગ્ગિસુવણ્ણગૂથચન્દનાદીસુ સમપ્પવત્તિભાવેન અજાનનભાવોવ પમાણં. યો અધિમત્તવેદનાય આતુરત્તા કિઞ્ચિ ન જાનાતિ, સો વેદનાટ્ટો. યો તસ્મિં તસ્મિં વત્થુસ્મિં આદિભૂતો, સો આદિકમ્મિકો. અયં પન અનાપત્તિ. ચતૂસુ વિપત્તીસુ સીલવિપત્તિ. તસ્સા દ્વે અઙ્ગાનિ સેવનચિત્તઞ્ચ મગ્ગેન મગ્ગપટિપાદનઞ્ચાતિ. સમુટ્ઠાનાદિતો ઇદં સિક્ખાપદં પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દ્વિવેદનન્તિ, ઇમાનિ ચ સમુટ્ઠાનાદીનિ નામ આપત્તિયા હોન્તિ, ન સિક્ખાપદસ્સ. વોહારસુખત્થં પન સબ્બટ્ઠકથાસુ સિક્ખાપદસીસેન દેસના આગતા, તસ્મા અઞ્ઞેસુપિ એવરૂપેસુ ઠાનેસુ બ્યઞ્જને આદરં અકત્વા અધિપ્પેતમેવ ગહેતબ્બં.

અત્થઞ્હિ નાથો સરણં અવોચ;
ન બ્યઞ્જનં લોકહિતો મહેસી.

તસ્મા અકત્વા રતિમક્ખરેસુ;
અત્થે નિવેસેય્ય મતિં મુતીમાતિ.

પઠમપારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. દુતિયપારાજિકવણ્ણના

દુતિયે **ગામા વા અરઞ્ઞાવા**તિ એત્થ સબ્બોપિ એકકુટિકાદિભેદો પરિક્ખિત્તો વા અપરિક્ખિત્તો વા સમનુસ્સો વા અમનુસ્સો વા અન્તમસો અતિરેકચાતુમાસનિવિટ્ઠો યો કોચિ સત્થોપિ ''ગામો''તિ વેદિતબ્બો. ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ અવસેસં અરઞ્ઞં નામ. તત્થ અસમ્મોહત્થં ઘરં ઘરૂપચારો ગામો ગામૂપચારોતિ અયં વિભાગો વેદિતબ્બો. નિબ્બકોસસ્સ હિ ઉદકપતનટ્ઠાનબ્ભન્તરં **ઘરં** નામ. યં પન દ્વારે ઠિતો માતુગામો ભાજનધોવનઉદકં છડ્ડેતિ, તસ્સ પતનટ્ઠાનઞ્ચ માતુગામેનેવ અન્તોગેહે ઠિતેન પકતિયા બહિ ખિત્તસ્સ સુપ્પસ્સ વા સંમુઞ્જનિયા વા પતનટ્ઠાનઞ્ચ ઘરસ્સ પુરતો દ્વીસુ કોણેસુ સમ્બન્ધિત્વા મજ્ઝે રુક્ખસૂચિદ્વારં ઠપેત્વા ગોરૂપાનં પવેસનનિવારણત્થં કતપરિક્ખેપો ચ અયં સબ્બોપિ **ઘરૂપચારો** નામ. યં પન સબ્બન્તિમં ઘરં હોતિ, તસ્સ ઘરસ્સ તાદિસે ઘરૂપચારે

ઠિતસ્સ થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ યથા તરુણમનુસ્સા અત્તનો બલં દસ્સેન્તો બાહું પસારેત્વા લેડ્ડું ખિપન્તિ, એવં ખિત્તસ્સ લેડ્ડુસ્સ પતનટ્ઠાનબ્ભન્તરં **ગામો** નામ. તતો અઞ્ઞસ્સ લેડ્ડુપાતસ્સ અબ્ભન્તરં **ગામૂપચારો** નામ. પતિતસ્સ પન લેડ્ડુનો પવત્તિત્વા ગતટ્ઠાનં ન ગહેતબ્બં. પરિક્ખિત્તસ્સ પન ગામસ્સ પરિક્ખેપોયેવ ગામસ્સ પરિચ્છેદો, તસ્સ સચે દ્વે ઇન્દખિલા હોન્તિ અબ્ભન્તરિમે ઇન્દખિલે ઠિતસ્સ લેડ્ડુપાતબ્ભન્તરં **ગામૂપચારો** નામ. પદભાજનેપિ (પારા॰ ૯૨) હિ ઇમિનાવ નયેન અત્થો વેદિતબ્બો. તત્થ ય્વાયં અપરિક્ખિત્તસ્સ ગામસ્સ ઉપચારો દસ્સિતો, તસ્સ વસેન વિકાલે ગામપ્પવેસનાદીસુ આપત્તિ પરિચ્છિન્દિતબ્બા. ઇતિ ઇમં ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ અવસેસં ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે અરઞ્ઞં નામ. દેસનામત્તમેવ ચેતં ''ગામા વા અરઞ્ઞા વા''તિ. યે પન ઇમેસં પરિચ્છેદદસ્સનત્થં ઘરઘરૂપચારગામૂપચારા વુત્તા, તતોપિ પારાજિકવત્થું અવહરન્તસ્સ પારાજિકં હોતિયેવ.

અદિન્નન્તિ અઞ્ઞસ્સ મનુસ્સજાતિકસ્સ સન્તકં. **થેય્યસઙ્ખાત**ન્તિ એત્થ **થેનો**તિ ચોરો, થેનસ્સ ભાવો થેય્યં, અવહરણચિત્તસ્સેતં નામં. સઙ્ખા સઙ્ખાતન્તિ અત્થતો એકં, કોટ્ઠાસસ્સેતં નામં ''સઞ્ઞાનિદાના હિ પપઞ્ચસઙ્ખા''તિઆદીસુ (સુ॰ નિ॰ ૮૮૦; મહાનિ॰ ૧૦૯) વિય. થેય્યઞ્ચ તં સઙ્ખાતઞ્ચાતિ થેય્યસઙ્ખાતં, થેય્યચિત્તસઙ્ખાતો એકો ચિત્તકોટ્ઠાસોતિ અત્થો. કરણત્થે ચેતં પચ્ચત્તવચનં, તસ્મા થેય્યસઙ્ખાતેનાતિ અત્થતો દટ્ઠબ્બં. યો ચ થેય્યસઙ્ખાતેન આદિયતિ, સો યસ્મા થેય્યચિત્તો હોતિ, તસ્મા બ્યઞ્જનં અનાદિયિત્વા અત્થમેવ દસ્સેતું ''થેય્યચિત્તો અવહરણચિત્તો''તિ (પારા॰ ૯૨) એવમસ્સ પદભાજનં વુત્તન્તિ વેદિતબ્બં.

આદિયેય્યાતિ પઞ્ચવીસતિયા અવહારાનં અઞ્ઞતરવસેન હરેય્ય. તે પન અવહારા પઞ્ચ પઞ્ચકાનિ સમોધાનેત્વા સાધુકં સલ્લક્ખેતબ્બા. પઞ્ચ પઞ્ચકાનિ નામ નાનાભણ્ડપઞ્ચકં એકભણ્ડપઞ્ચકં સાહત્થિકપઞ્ચકં પુબ્બપયોગપઞ્ચકં થેય્યાવહારપઞ્ચકન્તિ. તત્થ પુરિમાનિ દ્વે પઞ્ચકાનિ એતસ્સેવ પદસ્સ પદભાજને વુત્તાનં ''આદિયેય્ય હરેય્ય અવહરેય્ય ઇરિયાપથં વિકોપેય્ય ઠાના ચાવેય્યા''તિ ઇમેસં પદાનં વસેન લબ્ભન્તિ. તત્થ નાનાભણ્ડપઞ્ચકં સવિઞ્ઞાણકાવિઞ્ઞાણકવસેન દટ્ઠબ્બં, ઇતરં સવિઞ્ઞાણકવસેનેવ. કથં? **આદિયેય્યા**તિ આરામં અભિયુઞ્જતિ, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. સામિકસ્સ વિમતિં ઉપ્પાદેતિ, આપત્તિ થુલ્લચ્ચયસ્સ. સામિકો ''ન મય્હં ભવિસ્સતી''તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, આપત્તિ પારાજિકસ્સ. **હરેય્યા**તિ અઞ્ઞસ્સ ભણ્ડં હરન્તો સીસે ભારં થેય્યચિત્તો આમસતિ, દુક્કટં. ફન્દાપેતિ, થુલ્લચ્ચયં. ખન્ધં ઓરોપેતિ, પારાજિકં. **અવહરેય્યા**તિ ઉપનિક્ખિત્તં ભણ્ડં ''દેહિ મે ભણ્ડ''ન્તિ વુચ્ચમાનો ''નાહં ગણ્હામી''તિ ભણતિ, દુક્કટં. સામિકસ્સ વિમતિં ઉપ્પાદેતિ, થુલ્લચ્ચયં. સામિકો ''ન મય્હં ભવિસ્સતી''તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, પારાજિકં. **ઇરિયાપથં વિકોપેય્યા**તિ ''સહ ભણ્ડહારકં નેસ્સામી''તિ પઠમં પાદં અતિક્કામેતિ, થુલ્લચ્ચયં. દુતિયં પાદં અતિક્કામેતિ, પારાજિકં. **ઠાના ચાવેય્યા**તિ થલટ્ઠં ભણ્ડં થેય્યચિત્તો આમસતિ, દુક્કટં. ફન્દાપેતિ, થુલ્લચ્ચયં. ઠાના ચાવેતિ, પારાજિકં. એવં તાવ **નાનાભણ્ડપઞ્ચકં** વેદિતબ્બં. સસામિકસ્સ પન દાસસ્સ વા તિરચ્છાનગતસ્સ વા યથાવુત્તેન અભિયોગાદિના નયેન આદિયનહરણઅવહરણઇરિયાપથવિકોપનઠાનાચાવનવસેન **એકભણ્ડપઞ્ચકં** વેદિતબ્બં.

કતમં **સાહત્થિકપઞ્ચકં**? સાહત્થિકો આણત્તિકો નિસ્સગ્ગિયો અત્થસાધકો ધુરનિક્ખેપોતિ. તત્થ **સાહત્થિકો** નામ પરસ્સ ભણ્ડં સહત્થા અવહરતિ. **આણત્તિકો** નામ ''અસુકસ્સ ભણ્ડં અવહરા''તિ અઞ્ઞં આણાપેતિ. **નિસ્સગ્ગિયો** નામ સુઙ્કઘાતકપરિકપ્પિતોકાસાનં અન્તો ઠત્વા બહિ પાતનં. **અત્થસાધકો** નામ ''અસુકસ્સ ભણ્ડં યદા સક્કોતિ, તદા તં અવહરા''તિ અઞ્ઞં આણાપેતિ. તત્થ સચે પરો અનન્તરાયિકો હુત્વા તં અવહરતિ, આણાપકસ્સ આણત્તિક્ખણેયેવ પારાજિકં. પરસ્સ વા પન તેલકુમ્ભિયા પાદગ્ઘનકતેલં અવસ્સં પિવનકાનિ ઉપાહનાદીનિ

પક્ખિપતિ, હત્થતો મુત્તમત્તેયેવ પારાજિકં. **ધુરનિક્ખેપો** પન આરામાભિયોગઉપનિક્ખિત્તભણ્ડવસેન વેદિતબ્બો. તાવકાલિકભણ્ડદેય્યાનિ અદેન્તસ્સાપિ એસેવ નયોતિ ઇદં સાહત્થિકપઞ્ચકં.

કતમં **પુબ્બપયોગપઞ્ચકં**? પુબ્બપયોગો સહપયોગો સંવિધાવહારો સઙ્કેતકમ્મં નિમિત્તકમ્મન્તિ . તત્થ આણત્તિવસેન **પુબ્બપયોગો** વેદિતબ્બો. ઠાના ચાવનવસેન, ખિલાદીનિ સઙ્કામેત્વા ખેત્તાદિગ્ગહણવસેન ચ **સહપયોગો** વેદિતબ્બો. **સંવિધાવહારો** નામ ''અસુકં નામ ભણ્ડં અવહરિસ્સામા''તિ સંવિદહિત્વા સંમન્તયિત્વા અવહરણં. એવં સંવિદહિત્વા ગતેસુ હિ એકેનાપિ તસ્મિં ભણ્ડે ઠાના ચાવિતે સબ્બેસં અવહારા હોન્તિ. **સઙ્કેતકમ્મં** નામ સઞ્જાનનકમ્મં. સચે હિ પુરેભત્તાદીસુ યંકિઞ્ચિ કાલં પરિચ્છિન્દિત્વા ''અસુકસ્મિં કાલે ઇત્થન્નામં ભણ્ડં અવહરા''તિ વુત્તો સઙ્કેતતો અપચ્છા અપુરે તં અવહરતિ, સઙ્કેતકારકસ્સ સઙ્કેતકરણક્ખણેયેવ અવહારો. **નિમિત્તકમ્મં** નામ સઞ્ઞુપ્પાદનત્થં અક્ખિનિક્ખણાદિનિમિત્તકરણં. સચે હિ એવં કતનિમિત્તતો અપચ્છા અપુરે ''યં અવહરા''તિ વુત્તો, તં અવહરતિ, નિમિત્તકારકસ્સ નિમિત્તકરણક્ખણેયેવ અવહારોતિ ઇદં પુબ્બપયોગપઞ્ચકં.

કતમં **થેય્યાવહારપઞ્ચકં**? થેય્યાવહારો પસય્હાવહારો પરિકપ્પાવહારો પટિચ્છન્નાવહારો કુસાવહારોતિ. તત્થ યો સન્ધિચ્છેદાદીનિ કત્વા અદિસ્સમાનો અવહરતિ, કૂટમાનકૂટકહાપણાદીહિ વા વઞ્ચેત્વા ગણ્હાતિ, તસ્સેવં ગણ્હતો અવહારો **થેય્યાવહારો**તિ વેદિતબ્બો. યો પન પસય્હ બલક્કારેન પરેસં સન્તકં ગણ્હાતિ ગામઘાતકાદયો વિય, અત્તનો પત્તબલિતો વા વુત્તનયેનેવ અધિકં ગણ્હાતિ રાજભટાદયો વિય, તસ્સેવં ગણ્હતો અવહારો **પસય્હાવહારો**તિ વેદિતબ્બો. પરિકપ્પેત્વા ગહણં પન **પરિકપ્પાવહારો** નામ. સો ભણ્ડોકાસવસેન દુવિધો. તત્રાયં **ભણ્ડપરિકપ્પો** – સાટકત્થિકો અન્તોગબ્ભં પવિસિત્વા ''સચે સાટકો ભવિસ્સતિ, ગણ્હિસ્સામિ, સચે સુત્તં, ન ગણ્હિસ્સામી''તિ પરિકપ્પેત્વા અન્ધકારે પસિબ્બકં ગણ્હાતિ, તત્ર ચે સાટકો હોતિ, ઉદ્ધારેયેવ પારાજિકં. સુત્તં ચે હોતિ, રક્ખતિ. બહિ નીહરિત્વા મુઞ્ચિત્વા ''સુત્ત''ન્તિ ઞત્વા પુન આહરિત્વા ઠપેતિ, રક્ખતિયેવ. ''સુત્ત''ન્તિ ઞત્વાપિ ''યં લદ્ધં, તં ગહેતબ્બ''ન્તિ ગચ્છતિ, પદવારેન કારેતબ્બો. ભૂમિયં ઠપેત્વા ગણ્હાતિ, ઉદ્ધારે પારાજિકં. ''ચોરો ચોરો''તિ અનુબન્ધો છડ્ડેત્વા પલાયતિ, રક્ખતિ. સામિકા દિસ્વા ગણ્હન્તિ, રક્ખતિ યેવ. અઞ્ઞો ચે કોચિ ગણ્હાતિ, ભણ્ડદેય્યં. સામિકેસુ નિવત્તેસુ સયં દિસ્વા પંસુકૂલસઞ્ઞાય ''પગેવેતં મયા ગહિતં, મમ દાનિ સન્તક''ન્તિ ગણ્હન્તસ્સાપિ ભણ્ડદેય્યમેવ. તત્થ ય્વાયં ''સચે સાટકો ભવિસ્સતિ, ગણ્હિસ્સામી''તિઆદિના નયેન પવત્તો પરિકપ્પો, અયં ભણ્ડપરિકપ્પો નામ.

ઓકાસપરિકપ્પો પન એવં વેદિતબ્બો – એકચ્ચો પન પરપરિવેણાદીનિ પવિટ્ઠો કિઞ્ચિ લોભનેય્યં ભણ્ડં દિસ્વા ગબ્ભદ્વારપમુખહેટ્ઠાપાસાદદ્વારકોટ્ઠકરુક્ખમૂલાદિવસેન પરિચ્છેદં કત્વા ''સચે મં એત્થન્તરે પસ્સિસ્સન્તિ, દટ્ઠુકામતાય ગહેત્વા વિચરન્તો વિય દસ્સામિ, નો ચે પસ્સિસ્સન્તિ, હરિસ્સામી''તિ પરિકપ્પેતિ, તસ્સ તં આદાય પરિકપ્પિતપરિચ્છેદં અતિક્કન્તમત્તે અવહારો હોતિ. ઇતિ ય્વાયં વુત્તનયેનેવ પવત્તો પરિકપ્પો, અયં ઓકાસપરિકપ્પો નામ. એવમિમેસં દ્વિન્નમ્પિ પરિકપ્પાનં વસેન પરિકપ્પેત્વા ગણ્હતો અવહારો ''પરિકપ્પાવહારો''તિ વેદિતબ્બો.

પટિચ્છાદેત્વા પન અવહરણં **પટિચ્છન્નાવહારો** નામ. સો એવં વેદિતબ્બો – યો ભિક્ખુ ઉય્યાનાદીસુ પરેસં ઓમુઞ્ચિત્વા ઠપિતઅઙ્ગુલિમુદ્દિકાદીનિ દિસ્વા ''પચ્છા ગણ્હિસ્સામી''તિ પંસુના વા પણ્ણેન વા પટિચ્છાદેતિ, તસ્સ એત્તાવતા ઉદ્ધારો નત્થીતિ ન તાવ અવહારો હોતિ . યદા પન સામિકા વિચિનન્તા અપસ્સિત્વા ''સ્વે જાનિસ્સામા''તિ સાલયાવ ગતા હોન્તિ, અથસ્સ તં ઉદ્ધરતો ઉદ્ધારે અવહારો. પટિચ્છન્નકાલેયેવ ''એતં મમ

સન્તક''ન્તિ સકસઞ્ઞાય વા ''ગતા દાનિ તે, છટ્ટિતભણ્ડં ઇદ''ન્તિ પંસુકૂલસઞ્ઞાય વા ગણ્હન્તસ્સ પન ભણ્ડદેય્યં. તેસુ દુતિયતતિયદિવસે આગન્ત્વા વિચિનિત્વા અદિસ્વા ધુરનિક્ખેપં કત્વા ગતેસુપિ ગહિતં ભણ્ડદેય્યમેવ. પચ્છા ઞત્વા ચોદિયમાનસ્સ અદદતો સામિકાનં ધુરનિક્ખેપે અવહારો હોતિ. કસ્મા? યસ્મા તસ્સ પયોગેન તેહિ ન દિટ્ઠં. યો પન તથારૂપં ભણ્ડં યથાઠાને ઠિતંયેવ અપ્પટિચ્છાદેત્વા થેય્યચિત્તો પાદેન અક્કમિત્વા કદ્દમે વા વાલુકાય વા પવેસેતિ, તસ્સ પવેસિતમત્તેયેવ અવહારો.

કુસં સઙ્કામેત્વા પન અવહરણં **કુસાવહારો** નામ. સોપિ એવં વેદિતબ્બો – યો ભિક્ખુ વિલીવમયં વા તાલપણ્ણમયં વા કતસઞ્ઞાણં યંકિઞ્ચિ કુસં પાતેત્વા ચીવરે ભાજીયમાને અત્તનો કોટ્ઠાસસ્સ સમીપે ઠિતં અપ્પગ્ઘતરં વા મહગ્ઘતરં વા સમસમં વા અગ્ઘેન પરસ્સ કોટ્ઠાસં હરિતુકામો અત્તનો કોટ્ઠાસે પતિતં કુસં પરસ્સ કોટ્ઠાસે પાતેતુકામતાય ઉદ્ધરતિ, રક્ખતિ તાવ. પરસ્સ કોટ્ઠાસે પાતિતે રક્ખતેવ. યદા પન તસ્મિં પતિતે પરસ્સ કોટ્ઠાસતો પરસ્સ કુસં ઉદ્ધરતિ, ઉદ્ધતમત્તે અવહારો. સચે પઠમતરં પરકોટ્ઠાસતો પરસ્સ કુસં ઉદ્ધરતિ, અત્તનો કોટ્ઠાસે પાતેતુકામતાય ઉદ્ધારે રક્ખતિ, પાતનેપિ રક્ખતિ, અત્તનો કોટ્ઠાસતો પન અત્તનો કુસં ઉદ્ધરતો ઉદ્ધારેયેવ રક્ખતિ, તં ઉદ્ધરિત્વા પરકોટ્ઠાસે પાતેન્તસ્સ હત્થતો મુત્તમત્તે અવહારો. અયં કુસાવહારો. ઇતિ યં વુત્તં ''આદિયેય્યાતિ પઞ્ચવીસતિયા અવહારાનં અઞ્ઞતરવસેન હરેય્યા''તિ, તસ્સત્થો પકાસિતો હોતિ.

યથારૂપેતિ યાદિસે. **અદિન્નાદાને**તિ અદિન્નસ્સ પરસન્તકસ્સ ગહણે. **રાજાનો**તિઇદં બિમ્બિસારંયેવ સન્ધાય વુત્તં, અઞ્ઞે પન તથા કરેય્યું વા ન કરેય્યું વાતિ તે નપ્પમાણં. **હનેય્યું વા**તિ હત્થાદીહિ વા પોથેય્યું, સત્થેન વા છિન્દેય્યું. **બન્ધેય્યું વા**તિ રજ્જુબન્ધનાદીહિ બન્ધેય્યું વા. **પબ્બાજેય્યું વા**તિ નીહરેય્યું વા. **ચોરોસિ બાલોસિ મૂળ્હોસિ થેનોસી**તિ ઇમેહિ વચનેહિ પરિભાસેય્યું. કીદિસસ્સ પન અદિન્નસ્સ આદાને રાજાનો એવં કરોન્તિ? પાદસ્સ વા પાદારહસ્સ વા. **તથારૂપં ભિક્ખુ અદિન્નં આદિયમાનો**તિ તાદિસં ભિક્ખુ પોરાણકસ્સ કહાપણસ્સ પાદં વા પાદારહં વા ભણ્ડં અદિન્નં ભૂમિઆદીસુ યત્થ કત્થચિ ઠિતં યંકિઞ્ચિ સજીવનિજ્જીવં વુત્તપ્પકારાનં અવહારાનં યેન કેનચિ અવહારેન અવહરન્તો પારાજિકો હોતિ, કો પન વાદો તતો અતિરેકતરસ્મિન્તિ.

રાજગહે ધનિયત્થેરં આરબ્ભ રઞ્ઞો દારૂનિ અદિન્નં આદિયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''ગામા વા અરઞ્ઞા વા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, હરણત્થાય ગમનાદિકે પુબ્બપ્પયોગે દુક્કટં, આમસને દુક્કટં, પારાજિકવત્થુનો ફન્દાપને થુલ્લચ્ચયં. આદિયન્તસ્સ માસકે વા ઊનમાસકે વા દુક્કટં, અતિરેકમાસકે વા ઊનપઞ્ચમાસકે વા થુલ્લચ્ચયં, પઞ્ચમાસકે વા અતિરેકપઞ્ચમાસકે વા પારાજિકં. સબ્બત્થ ગહણકાલવસેન ચ ગહણદેસવસેન ચ પરિભોગભાજનપરિવત્તનાદીહિ ચ પરિહીનાપરિહીનવસેન વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. સકસઞ્ઞિસ્સ, વિસ્સાસગ્ગાહે, તાવકાલિકે, પેતપરિગ્ગહે, તિરચ્છાનગતપરિગ્ગહે, પંસુકૂલસઞ્ઞિસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, અઞ્ઞસ્સ મનુસ્સજાતિકસ્સ વસેન પરપરિગ્ગહિતં, પરપરિગ્ગહિતસઞ્ઞિતા, ગરુપરિક્ખારો, થેય્યચિત્તં, વુત્તપ્પકારાનં અવહારાનં વસેન અવહરણઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. અદિન્નાદાનસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

દુતિયપારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. તતિયપારાજિકવણ્ણના

તતિયે **સઞ્ચિચ્ચાતિ** સંચેતેત્વા સદ્ધિં ચેતેત્વા. ''પાણો''તિસઞ્ઞાય સદ્ધિંયેવ ''વધામિ ન''ન્તિ વધકચેતનાય ચેતેત્વા પકપ્પેત્વા. **મનુસ્સવિગ્ગહ**ન્તિ કલલતો પટ્ઠાય જીવમાનકમનુસ્સજાતિકસરીરં. **જીવિતા વોરોપેય્યા**તિ કલલકાલેપિ તાપનમદ્દનેહિ વા ભેસજ્જસમ્પદાનેન વા તતો વા ઉદ્ધમ્પિ તદનુરૂપેન ઉપક્કમેન જીવિતા વિયોજેય્ય. ઇમસ્સ પનત્થસ્સ આવિભાવત્થં પાણો વેદિતબ્બો, પાણાતિપાતો વેદિતબ્બો, પાણાતિપાતી વેદિતબ્બો, પાણાતિપાતસ્સ પયોગો વેદિતબ્બો. તત્થ **પાણો**તિ વોહારતો સત્તો, પરમત્થતો જીવિતિન્દ્રિયં. **પાણાતિપાતો**તિ યાય ચેતનાય જીવિતિન્દ્રિયુપચ્છેદકપયોગં સમુટ્ઠાપેતિ, સા ચેતના. **પાણાતિપાતી**તિ વુત્તચેતનાય સમઙ્ગિપુગ્ગલો. **પાણાતિપાતસ્સ પયોગો**તિ પાણાતિપાતસ્સ છ પયોગા સાહત્થિકો નિસ્સગ્ગિયો આણત્તિકો થાવરો વિજ્જામયો ઇદ્ધિમયોતિ . તત્થ **સાહત્થિકો**તિ સયં મારેન્તસ્સ કાયેન વા કાયપ્પટિબદ્ધેન વા પહરણં. **નિસ્સગ્ગિયો**તિ દૂરે ઠિતં મારેતુકામસ્સ કાયેન વા કાયપ્પટિબદ્ધેન વા ઉસુસત્તિયન્તપાસાણાદીનં નિસ્સજ્જનં. તત્થ એકેકો ઉદ્દિસ્સાનુદ્દિસ્સભેદતો દુવિધો. તત્થ ઉદ્દિસ્સકે યં ઉદ્દિસ્સ પહરતિ, તસ્સેવ મરણેન કમ્મબદ્ધો. ''યો કોચિ મરતૂ''તિ એવં અનુદ્દિસ્સકે પહારપ્પચ્ચયા યસ્સ કસ્સચિ મરણેન કમ્મબદ્ધો. ઉભયત્થાપિ ચ પહરિતમત્તે વા મરતુ, પચ્છા વા તેનેવ રોગેન, પહરિતક્ખણેયેવ કમ્મબદ્ધો. **આણત્તિકો**તિ ''અસુકં નામ મારેહી''તિ અઞ્ઞં આણાપેન્તસ્સ આણાપનં.

તત્થ –

> વત્થુ કાલો ચ ઓકાસો, આવુધં ઇરિયાપથો;
> ક્રિયાવિસેસોતિ ઇમે, છ આણત્તિ નિયામકા.

તત્થ **વત્થૂ**તિ પુગ્ગલો. યઞ્હિ પુગ્ગલં ''મારેહી''તિ આણત્તો સચે તમેવ મારેતિ, આણાપકસ્સ આપત્તિ. અથ અઞ્ઞં મારેતિ, તંમઞ્ઞમાનો વા અઞ્ઞં મારેતિ, આણાપકો મુચ્ચતિ. ''ઇમં મારેહી''તિ આણત્તે પન આણાપકસ્સ દુક્કટં. **કાલો**તિ પુરેભત્તાદિકાલો. સચે હિ ''પુરેભત્તં મારેહી''તિ આણત્તો પુરેભત્તમેવ મારેતિ, આણાપકસ્સ આપત્તિ. અથ યં પુરેભત્તં નિયામિતં, તતો પચ્છા વા પુરે વા મારેતિ, આણાપકો મુચ્ચતિ. ઇમિના નયેન સબ્બત્થ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. **થાવરો**તિ અસંહારિમેન ઉપકરણેન મારેતુકામસ્સ ઓપાતક્ખણનં અપસ્સેનસંવિધાનં અસિઆદીનં ઉપનિક્ખિપનં તળાકાદીસુ વિસસમ્પયોજનં રૂપૂપહારોતિએવમાદિ. વુત્તનયેનેવ ચેત્થાપિ ઉદ્દિસ્સાનુદ્દિસ્સભેદો વેદિતબ્બો. **વિજ્જામયો**તિ મારણત્થં વિજ્જાપરિજપ્પનં. **ઇદ્ધિમયો**તિ કમ્મવિપાકજાય ઇદ્ધિયા પયોજનં.

સત્થહારકં વાસ્સ પરિયેસેય્યાતિ એત્થ હરતીતિ હારકં, કિં હરતિ? જીવિતં. અથ વા હરિતબ્બન્તિ હારકં, ઉપનિક્ખિપિતબ્બન્તિ અત્થો. સત્થઞ્ચ તં હારકઞ્ચાતિ સત્થહારકં. **અસ્સા**તિ મનુસ્સવિગ્ગહસ્સ. **પરિયેસેય્યા**તિ યથા લભતિ, તથા કરેય્ય, ઉપનિક્ખિપેય્યાતિ અત્થો. એતેન થાવરપયોગં દસ્સેતિ. ઇતરથા હિ પરિયિટ્ઠિમત્તેયેવ પારાજિકો ભવેય્ય, ન ચેતં યુત્તં. પદભાજને પનસ્સ બ્યઞ્જનં અનાદિયિત્વા યં એત્થ થાવરપયોગસઙ્ગહિતં સત્થં, તદેવ દસ્સેતું ''અસિં વા''તિઆદિ વુત્તં. **મરણવણ્ણં વા સંવણ્ણેય્યા**તિ વાચાય વા તાલપણ્ણાદીસુ લિખિત્વા વા ''યો એવં મરતિ, સો ધનં વા લભતી''તિઆદિના નયેન મરણે ગુણં પકાસેય્ય. એતેન યથા ''અદિન્નાદાને આદિયેય્યા''તિ વુત્તત્તા પરિયાયકથાય મુચ્ચતિ, નયિધ, એવં ''સંવણ્ણેય્યા''તિ વચનતો પન ઇધ પરિયાયકથાયપિ ન મુચ્ચતીતિ અયમત્થો વેદિતબ્બો. **મરણાય વા સમાદપેય્યા**તિ ''સત્થં વા આહરા''તિઆદિના (પારા॰ ૧૭૨) નયેન મરણત્થાય ઉપાયં ગાહાપેય્ય. એતેન આણત્તિકપ્પયોગં દસ્સેતિ. **અમ્ભો પુરિસા**તિ

આલપનમેતં. **કિં તુય્હિમિના**તિઆદિ સંવણ્ણનાકારનિદસ્સનં. **ઇતિ ચિત્તમનો**તિ ઇતિ ચિત્તો ઇતિ મનો. ''મતં તે જીવિતા સેય્યો''તિએત્થ વુત્તમરણચિત્તો મરણમનોતિ અત્થો. એત્થ ચ ''મનો''તિઇદં ચિત્તસ્સ અત્થદીપનત્થં વુત્તં. તેનેવસ્સ પદભાજને ''યં ચિત્તં તં મનો''તિ (પારા॰ ૧૭૨) આહ. **ચિત્તસઙ્કપ્પો**તિ વિચિત્તસઙ્કપ્પો. એત્થાપિ ઇતિ-સદ્દો આહરિતબ્બો. ''સઙ્કપ્પો''તિ ચ સંવિદહનમત્તસ્સેતં નામં, ન વિતક્કસ્સેવ. તઞ્ચ સંવિદહનં ઇમસ્મિં અત્થે સઞ્ઞાચેતનાધિપ્પાયેહિ સઙ્ગહં ગચ્છતિ, તસ્મા ''ઇતિ ચિત્તસઙ્કપ્પો''તિ ''મતં તે જીવિતા સેય્યો''તિએત્થ વુત્તમરણસઞ્ઞી મરણચેતનો મરણાધિપ્પાયોતિ એવમેત્થ અત્થો દટ્ઠબ્બો. પદભાજનેપિ હિ અયમેવ નયો દસ્સિતો . એતેન મરણચિત્તાદીહિ વિના ''એકાહં જીવિતં સેય્યો, વીરિયમારભતો દળ્હ''ન્તિઆદિના (ધ॰ પ॰ ૧૧૨) નયેન ધમ્મં ભાસન્તસ્સ સંવણ્ણના નામ ન હોતીતિ દસ્સેતિ. **અનેકપરિયાયેના**તિ નાનપ્પકારેન ઉચ્ચાવચેન કારણેન. પુન **મરણવણ્ણ**ન્તિઆદિ નિગમનવચનં. **પારાજિકો હોતી**તિ તઙ્ખણૂપપન્નમ્પિ મનુસ્સવિગ્ગહં વુત્તનયેન જીવિતા વોરોપેન્તો પારાજિકો હોતીતિ.

વેસાલિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અઞ્ઞમઞ્ઞં જીવિતા વોરોપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''મરણવણ્ણં વા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, મારણત્થાય ઓપાતક્ખણનાદીસુ દુક્કટં, અનોદિસ્સ ખતે ઓપાતે યસ્સ કસ્સચિ પતનેપિ દુક્કટં, યક્ખપેતતિરચ્છાનગતમનુસ્સવિગ્ગહાનં તિરચ્છાનગતસ્સ ચ દુક્ખુપ્પત્તિયં દુક્કટમેવ, મનુસ્સજાતિકસ્સ દુક્ખુપ્પત્તિયં થુલ્લચ્ચયં, તથા યક્ખાદીનં મરણે, તિરચ્છાનગતમરણે પન પાચિત્તિયં, મનુસ્સમરણે પારાજિકન્તિ. ઇમિના નયેન સબ્બત્થ પયોગભેદવસેન આપત્તિભેદો વેદિતબ્બો. અસઞ્ચિચ્ચ મારેન્તસ્સ અજાનન્તસ્સ નમરણાધિપ્પાયસ્સ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. તત્થ **અસઞ્ચિચ્ચા**તિ ''ઇમિના ઉપક્કમેન ઇમં મારેમી''તિ અચેતેત્વા કતેન ઉપક્કમેન મુસલુસ્સાપનવત્થુસ્મિં (પારા॰ ૧૮૦ આદયો) વિય પરે મતેપિ અનાપત્તિ. **અજાનન્તસ્સા**તિ ''ઇમિના અયં મરિસ્સતી''તિ અજાનન્તસ્સ ઉપક્કમેન વિસગતપિણ્ડપાતવત્થુસ્મિં (પારા॰ ૧૮૧) વિય પરે મતેપિ અનાપત્તિ. **નમરણાધિપ્પાયસ્સા**તિ મરણં અનિચ્છન્તસ્સ ઉપક્કમેન ભેસજ્જવત્થુસ્મિં (પારા॰ ૧૮૭) વિય પરે મતેપિ અનાપત્તિ. એવં અસઞ્ચિચ્ચાતિઆદીસુ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. સીલવિપત્તિ, મનુસ્સજાતિકપાણો, પાણસઞ્ઞિતા, વધકચિત્તં, ઉપક્કમો, તેન મરણન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. અદિન્નાદાનસમઉટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનન્તિ.

તતિયપારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ચતુત્થપારાજિકવણ્ણના

ચતુત્થે **અનભિજાનન્તિ** સકસન્તાને અનુપ્પન્નત્તા અત્તનિ અત્થિભાવં અજાનન્તો. **ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મ**ન્તિ ઉત્તરિમનુસ્સાનં ઝાયીનઞ્ચેવ અરિયાનઞ્ચ ધમ્મં. **અત્તુપનાયિક**ન્તિ અત્તનિ તં ઉપનેતિ ''મયિ અત્થી''તિ સમુદાચરન્તો, અત્તાનં વા તત્થ ઉપનેતિ ''અહં એત્થ સન્દિસ્સામી''તિ સમુદાચરન્તોતિ અત્તુપનાયિકો, તં અત્તુપનાયિકં. એવં કત્વા સમુદાચરેય્યાતિ સમ્બન્ધો. **અલમરિયઞાણદસ્સન**ન્તિએત્થ મહગ્ગતલોકુત્તરપઞ્ઞા જાનનટ્ઠેન ઞાણં, ચક્ખુના ચ દિટ્ઠમિવ ધમ્મં પચ્ચક્ખકરણતો દસ્સનટ્ઠેન દસ્સનન્તિ ઞાણદસ્સનં, અરિયં વિસુદ્ધં ઉત્તમં ઞાણદસ્સનન્તિ અરિયઞાણદસ્સનં, અલં પરિયત્તં કિલેસવિદ્ધંસનસમત્થં અરિયઞાણદસ્સનમેત્થ ઝાનાદિભેદે ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મે, અલં વા અરિયઞાણદસ્સનમસ્સાતિ અલમરિયઞાણદસ્સનો, તં અલમરિયઞાણદસ્સનં. **સમુદાચરેય્યા**તિ વુત્તપ્પકારમેતં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં અત્તુપનાયિકં કત્વા કાયેન વા વાચાય

વા તદુભયેન વા વિઞ્ઞુસ્સ મનુસ્સજાતિકસ્સ આરોચેય્ય. **ઇતિ જાનામિ ઇતિ પસ્સામી**તિ સમુદાચરણાકારદસ્સનમેતં, અત્તુપનાયિકઞ્હિ કત્વા વિના અઞ્ઞાપદેસેન સમુદાચરન્તો એવં સમુદાચરતિ, તસ્મા ય્વાયં પદભાજને (પારા॰ ૨૦૯) ''પઠમં ઝાનં સમાપજ્જિં, સમાપજ્જામિ, સમાપન્નો''તિઆદિભેદો વુત્તો, સો સબ્બો ઇધેવ સઙ્ગહં ગચ્છતીતિ વેદિતબ્બો. ''ઇતિ જાનામિ ઇતિ પસ્સામી''તિ હિ વદન્તો ન યિદં વચનમત્તમેવ વદતિ, અથ ખો ''ઇમિના ચ ઇમિના ચ કારણેન અયં ધમ્મો મયિ અત્થી''તિ દીપેતિ, ''સમાપજ્જિ''ન્તિઆદીનિ ચ વદન્તેન હિ સમાપજ્જનાદીહિ કારણેહિ અત્થિતા દીપિતા હોતિ, તેન વુત્તં ''ય્વાયં પદભાજને પઠમં ઝાનં સમાપજ્જિં, સમાપજ્જામિ, સમાપન્નોતિઆદિભેદો વુત્તો, સો સબ્બો ઇધેવ સઙ્ગહં ગચ્છતી''તિ. **તતો અપરેન સમયેના**તિ તતો આરોચિતકાલતો અઞ્ઞતરસ્મિં કાલે. ઇતિ આપત્તિપટિજાનનકાલદસ્સનમેતં, અયં પન આરોચિતક્ખણેવ આપત્તિં આપજ્જતિ. આપત્તિં પન આપન્નો યસ્મા પરેન ચોદિતો વા અચોદિતો વા પટિજાનાતિ, તસ્મા ''સમનુગ્ગાહીયમાનો વા અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા''તિ વુત્તં. **આપન્નો**તિ આરોચિતક્ખણેયેવ પારાજિકં આપન્નો. **વિસુદ્ધાપેક્ખો**તિ અત્તનો ગિહિભાવાદિકં વિસુદ્ધિં અપેક્ખમાનો ઇચ્છમાનો. અયઞ્હિ યસ્મા પારાજિકં આપન્નો, તસ્મા ભિક્ખુભાવે ઠત્વા અભબ્બો ઝાનાદીનિ અધિગન્તું, ઇચ્ચસ્સ ભિક્ખુભાવો વિસુદ્ધિ નામ ન હોતિ. યસ્મા પન ગિહિ વા ઉપાસકારામિકસામણેરાનં વા અઞ્ઞતરો હુત્વા દાનાદીહિ સગ્ગમગ્ગં વા ઝાનાદીહિ મોક્ખમગ્ગં વા આરાધેતું ભબ્બો હોતિ, તસ્માસ્સ ગિહિઆદિભાવો વિસુદ્ધિ નામ હોતિ. તેન વુત્તં ''ગિહિભાવાદિકં વિસુદ્ધિં અપેક્ખમાનો''તિ. **એવં વદેય્યા**તિ એવં ભણેય્ય, કથં? ''અજાનમેવં, આવુસો''તિઆદિં. તત્થ **અજાન**ન્તિ અજાનન્તો. **અપસ્સ**ન્તિ અપસ્સન્તો. **તુચ્છં મુસા વિલપિ**ન્તિ અહં વચનત્થવિરહતો તુચ્છં, વઞ્ચનાધિપ્પાયતો મુસા વિલપિં અભણિન્તિ વુત્તં હોતિ. **અઞ્ઞત્ર અધિમાના**તિ ય્વાયં તિલક્ખણં આરોપેત્વા સઙ્ખારે સમ્મસન્તસ્સ આરદ્ધવિપસ્સકસ્સ અપત્તે પત્તસઞ્ઞિતાસઙ્ખાતો અધિમાનો ઉપ્પજ્જતિ, તં અધિમાનં ઠપેત્વા કેવલં પાપિચ્છતાય યો સમુદાચરેય્ય, અયમ્પિ પારાજિકો હોતીતિ અત્થો.

વેસાલિયં વગ્ગુમુદાતીરિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ તેસં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર અધિમાના''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ''પઠમં ઝાનં સમાપજ્જિ''ન્તિઆદિના નયેન વુત્તપ્પકારં અસન્તં ઝાનાદિધમ્મં આરોચેન્તસ્સ સચે યસ્સ કસ્સચિ આરોચેતિ, સો મનુસ્સજાતિકો હોતિ, અનન્તરમેવ ''અયં ઝાનલાભી''તિ વા ''અરિયો''તિ વા યેન કેનચિ આકારેન તમત્થં જાનાતિ, પારાજિકં. સચે ન જાનાતિ, થુલ્લચ્ચયં. સચે પન ''યો તે વિહારે વસિ, સો ભિક્ખુ પઠમં ઝાનં સમાપજ્જી''તિઆદિના (પારા॰ ૨૨૦) નયેન અઞ્ઞાપદેસેન આરોચેન્તસ્સ જાનાતિ, થુલ્લચ્ચયં. સચે ન જાનાતિ, દુક્કટં. અધિમાનેન આરોચેન્તસ્સ, અનુલ્લપનાધિપ્પાયસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મસ્સ અત્તનિ અસન્તતા, પાપિચ્છતાય તસ્સ આરોચનં, અનઞ્ઞાપદેસો, યસ્સ આરોચેતિ, તસ્સ મનુસ્સજાતિકતા, તઙ્ખણવિજાનનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાને વુત્તસદિસાનેવાતિ.

ચતુત્થપારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો આયસ્મન્તો ચત્તારો પારાજિકા ધમ્માતિઇદં ઇધ ઉદ્દિટ્ઠપારાજિકપરિદીપનમેવ. સમોધાનેત્વા પન સબ્બાનેવ ચતુવીસતિ પારાજિકાનિ વેદિતબ્બાનિ . કતમાનિ ચતુવીસતિ? પાળિયં આગતાનિ તાવ ભિક્ખૂનં ચત્તારિ ભિક્ખુનીનં અસાધારણાનિ ચત્તારીતિ અટ્ઠ, તાનિ એકાદસન્નં પણ્ડકાદીનં અભબ્બભાવસઙ્ખાતેહિ એકાદસહિ પારાજિકેહિ સદ્ધિં એકૂનવીસતિ, ગિહિભાવં પત્થયમાનાય ભિક્ખુનિયા વિબ્ભન્તભાવપારાજિકેન સદ્ધિં વીસતિ, અપરાનિપિ લમ્બી, મુદુપિટ્ઠિકો, પરસ્સ અઙ્ગજાતં મુખેન ગણ્હાતિ, પરસ્સ અઙ્ગજાતે અભિનિસીદતીતિ ઇમેસં ચતુન્નં

વસેન ‘‘ચત્તારિ અનુલોમપારાજિકાની’’તિ વદન્તિ, ઇતિ ઇમાનિ ચ ચત્તારિ, પુરિમાનિ ચ વીસતીતિ સમોધાનેત્વા સબ્બાનેવ ચતુવીસતિ પારાજિકાનિ વેદિતબ્બાનિ. **ન લભતિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સંવાસ**ન્તિ ઉપોસથાદિભેદં સંવાસં ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં ન લભતિ. **યથા પુરે**, **તથા પચ્છા**તિ યથા પુબ્બે ગિહિકાલે અનુપસમ્પન્નકાલે ચ, પચ્છા પારાજિકં આપન્નોપિ તથેવ અસંવાસો હોતિ, નત્થિ તસ્સ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં ઉપોસથાદિભેદો સંવાસોતિ. **તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામી**તિ તેસુ ચતૂસુ પારાજિકેસુ આયસ્મન્તે ‘‘કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા’’તિ પુચ્છામિ. **કચ્ચિત્થા**તિ કચ્ચિ એત્થ, એતેસુ ચતૂસુ પારાજિકેસુ કચ્ચિ પરિસુદ્ધાતિ અત્થો. અથ વા **કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા**તિ કચ્ચિ પરિસુદ્ધા અત્થ, ભવથાતિ અત્થો. સેસં સબ્બત્થ ઉત્તાનમેવાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

પારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સઙ્ઘાદિસેસકણ્ડો

ઇમે ખો પનાતિ ઇદાનિ વત્તબ્બાનં અભિમુખીકરણં. **આયસ્મન્તો**તિ સન્નિપતિતાનં પિયવચનેન આલપનં. **તેરસા**તિ ગણનપરિચ્છેદો. **સઙ્ઘાદિસેસા**તિ એવંનામકા. **ધમ્મા**તિ આપત્તિયો. **ઉદ્દેસં આગચ્છન્તી**તિ સરૂપેન ઉદ્દિસિતબ્બતં આગચ્છન્તિ, ન નિદાને વિય ''યસ્સ સિયા આપત્તી''તિ સાધારણવચનમત્તેન.

૧. સુક્કવિસ્સટ્ઠિસિક્ખાપદવણ્ણના

સંવિજ્જતિ ચેતના અસ્સાતિ સઞ્ચેતના, સઞ્ચેતનાવ સઞ્ચેતનિકા, સઞ્ચેતના વા અસ્સ અત્થીતિ સઞ્ચેતનિકા. **સુક્કવિસ્સટ્ઠી**તિ સુક્કસ્સ વિસ્સટ્ઠિ, રાગૂપત્થમ્ભાદીસુ યેન કેનચિ અઙ્ગજાતે કમ્મઞ્ઞતં પત્તે આરોગ્યાદીસુ યંકિઞ્ચિ અપદિસિત્વા અજ્ઝત્તરૂપાદીસુ યત્થ કત્થચિ મોચનસ્સાદચેતનાય નિમિત્તે ઉપક્કમન્તસ્સ આસયધાતુનાનત્તતો નીલાદિવસેન (પારા॰ ૨૩૯-૨૪૦) દસવિધેસુ સુક્કેસુ યસ્સ કસ્સચિ સુક્કસ્સ ઠાના ચાવનાતિ અત્થો. **અઞ્ઞત્ર સુપિનન્તા**તિ યા સુપિને સુક્કવિસ્સટ્ઠિ હોતિ, તં ઠપેત્વા. **સઙ્ઘાદિસેસો**તિ યા અઞ્ઞત્ર સુપિનન્તા સઞ્ચેતનિકા સુક્કવિસ્સટ્ઠિ, અયં સઙ્ઘાદિસેસો નામ આપત્તિનિકાયોતિ અત્થો. વચનત્થો પનેત્થ સઙ્ઘો આદિમ્હિ ચેવ સેસે ચ ઇચ્છિતબ્બો અસ્સાતિ સઙ્ઘાદિસેસો. કિં વુત્તં હોતિ – ઇમં આપત્તિં આપજ્જિત્વા વુટ્ઠાતુકામસ્સ યં તં આપત્તિવુટ્ઠાનં, તસ્સ આદિમ્હિ ચેવ પરિવાસદાનત્થાય, આદિતો સેસે મજ્ઝે માનત્તદાનત્થાય મૂલાય પટિકસ્સનેન વા સહ માનત્તદાનત્થાય, અવસાને અબ્ભાનત્થાય ચ સઙ્ઘો ઇચ્છિતબ્બો, ન હેત્થ એકમ્પિ કમ્મં વિના સઙ્ઘેન સક્કા કાતું. ઇતિ સઙ્ઘો આદિમ્હિ ચેવ સેસે ચ ઇચ્છિતબ્બો અસ્સાતિ સઙ્ઘાદિસેસોતિ.

સાવત્થિયં સેય્યસકં આરબ્ભ ઉપક્કમિત્વા અસુચિમોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સુપિનન્તા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં. સચે પન પરેન અત્તનો અઙ્ગજાતે ઉપક્કમં કારેત્વા મોચાપેતિ, આપજ્જતિયેવ. ચેતેત્વા અન્તમસો આકાસે કટિકમ્પનેનપિ નિમિત્તે ઉપક્કમન્તસ્સ સચે ન મુચ્ચતિ, થુલ્લચ્ચયં. સચે પન અન્તમસો યં એકા ખુદ્દકમક્ખિકા પિવેય્ય, તત્તકમ્પિ ઠાનતો મુચ્ચતિ, દકસોતં અનોતિણ્ણેપિ સઙ્ઘાદિસેસો. ઠાનતો પન ચુતં અવસ્સમેવ દકસોતં ઓતરતિ, તસ્મા ''દકસોતં ઓતિણ્ણમત્તે બહિ નિક્ખન્તે વા અનિક્ખન્તે વા સઙ્ઘાદિસેસો''તિ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૩૭) અટ્ઠકથાસુ વુત્તં. અનુપક્કમન્તસ્સ ચ, અમોચનાધિપ્પાયસ્સ ચ, સુપિનં પસ્સન્તસ્સ ચ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ મુત્તેપિ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, ચેતના, ઉપક્કમો , મુચ્ચનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકે વુત્તસદિસાનેવાતિ.

સુક્કવિસ્સટ્ઠિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. કાયસંસગ્ગસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ઓતિણ્ણો**તિ યક્ખાદીહિ વિય સત્તા અન્તો ઉપ્પજ્જન્તેન રાગેન વા ઓતિણ્ણો, કૂપાદીનિ વિય સત્તા અસમપેક્ખિત્વા રજ્જનીયે ઠાને રજ્જન્તો સયં વા રાગં ઓતિણ્ણો, કાયસંસગ્ગરાગસમઙ્ગિસ્સેતં અધિવચનં. **વિપરિણતેન ચિત્તેના**તિ પરિસુદ્ધભવઙ્ગસન્તતિસઙ્ખાતં પકતિં વિજહિત્વા અઞ્ઞથા પવત્તેન, વિરૂપં વા પરિણતેન યથા પરિવત્તમાનં વિરૂપં હોતિ, એવં વુત્તરાગવસેન પરિવત્તેત્વા ઠિતેન ચિત્તેનાતિ અત્થો. **માતુગામેન સદ્ધિન્તિ** તદહુજાતાયપિ જીવમાનકમનુસ્સિત્થિયા સદ્ધિં. **કાયસંસગ્ગં સમાપજ્જેય્યા**તિ હત્થગ્ગહણાદિકાયસમ્પયોગં

કાયમિસ્સીભાવં સમાપજ્જેય્ય. **હત્થગ્ગાહં વા**તિઆદિ પનસ્સ વિત્થારેન અત્થદસ્સનં. તત્થ **હત્થો** નામ કપ્પરતો પટ્ઠાય યાવ અગ્ગનખા. **વેણી** નામ વિનન્ધિત્વા વા અવિનન્ધિત્વા વા સુદ્ધકેસેહિ વા નીલાદિવણ્ણસુત્તકુસુમકહાપણમાલાસુવણ્ણચીરકમુત્તાવળિઆદીસુ અઞ્ઞતરમિસ્સેહિ વા કતકેસકલાપસ્સેતં અધિવચનં. વેણિગ્ગહણેન ચેત્થ કેસાપિ ગહિતાયેવ સદ્ધિં લોમેહિ. ઇતિ વુત્તલક્ખણસ્સ હત્થસ્સ ગહણં હત્થગ્ગાહો, વેણિયા ગહણં વેણિગ્ગાહો. અવસેસસ્સ સરીરસ્સ પરામસનં **અઞ્ઞતરસ્સ વા અઞ્ઞતરસ્સ વા અઙ્ગસ્સ પરામસનં** નામ. યો તં હત્થગ્ગાહં વા વેણિગ્ગાહં વા અઞ્ઞતરસ્સ વા અઞ્ઞતરસ્સ વા અઙ્ગસ્સ પરામસનં સમાપજ્જેય્ય, તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો નામ આપત્તિનિકાયો હોતીતિ.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ કાયસંસગ્ગસમાપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ , અનાણત્તિકં, ઇત્થિયા ઇત્થિસઞ્ઞિનો અન્તમસો લોમેન લોમં ફુસન્તસ્સાપિ, ઇત્થિયા વા ફુસિયમાનસ્સ સેવનાધિપ્પાયેન વાયમિત્વા ફસ્સં પટિજાનન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો. એકેન પન હત્થેન ગહેત્વા દુતિયેન હત્થેન દિવસમ્પિ તત્થ તત્થ ફુસન્તસ્સ એકાવ આપત્તિ, અગ્ગહેત્વા ફુસન્તો પન સચે સીસતો યાવ પાદા, તાવ કાયતો હત્થં અમોચેન્તોયેવ ફુસતિ, એકાવ આપત્તિ, પઞ્ચન્નં અઙ્ગુલીનં એકતો ગહણેપિ એકાયેવ. સચે પન નાનિત્થીનં પઞ્ચઙ્ગુલિયો એકતો ગણ્હાતિ, પઞ્ચ આપત્તિયો. ઇત્થિયા વેમતિકસ્સ, પણ્ડકપુરિસતિરચ્છાનગતસઞ્ઞિસ્સ ચ થુલ્લચ્ચયં, તથા કાયેન કાયપ્પટિબદ્ધેન, અમનુસ્સિત્થિપણ્ડકેહિ ચ સદ્ધિં કાયસંસગ્ગેપિ. મનુસ્સિત્થિયા પન કાયપ્પટિબદ્ધેન કાયપ્પટિબદ્ધાદીસુ, પુરિસકાયફુસનાદીસુ ચ દુક્કટં. ઇત્થિયા ફુસિયમાનસ્સ સેવનાધિપ્પાયસ્સાપિ કાયેન અવાયમિત્વા ફસ્સં પટિજાનન્તસ્સ, મોક્ખાધિપ્પાયેન ઇત્થિં ફુસન્તસ્સ, અસઞ્ચિચ્ચ, અસ્સતિયા, અજાનન્તસ્સ, અસાદિયન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, મનુસ્સિત્થી, ઇત્થિસઞ્ઞિતા, કાયસંસગ્ગરાગો, તેન રાગેન વાયામો, હત્થગ્ગાહાદિસમાપજ્જનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકે વુત્તસદિસાનેવાતિ.

કાયસંસગ્ગસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. દુટ્ઠુલ્લવાચાસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે ઓતિણ્ણતા ચ વિપરિણતચિત્તતા ચ દુટ્ઠુલ્લવાચસ્સાદરાગવસેન વેદિતબ્બા. **માતુગામ**ન્તિ દુટ્ઠુલ્લાદુટ્ઠુલ્લસંલક્ખણસમત્થં મનુસ્સિત્થિં. **દુટ્ઠુલ્લાહિવાચાહી**તિ વચ્ચમગ્ગપસ્સાવમગ્ગેમેથુનધમ્મપ્પટિસંયુત્તાહિ વાચાહિ. **ઓભાસેય્યા**તિ અવભાસેય્ય, વણ્ણાવણ્ણયાચનઆયાચનપુચ્છનપટિપુચ્છનઆચિક્ખણાનુસાસનઅક્કોસનવસેન નાનપ્પકારં અસદ્ધમ્મવચનં વદેય્ય. **યથા ત**ન્તિ એત્થ ન્તિ નિપાતમત્તં, યથા યુવા યુવતિન્તિ અત્થો. એતેન ઓભાસને નિરાસઙ્કભાવં દસ્સેતિ. **મેથુનુપસંહિતાહી**તિઇદં દુટ્ઠુલ્લવાચાય સિખાપત્તલક્ખણદસ્સનં. **સઙ્ઘાદિસેસો**તિ દ્વિન્નં મગ્ગાનં વસેન વણ્ણાવણ્ણેહિ વા મેથુનયાચનાદીહિ વા ''સિખરણીસિ, સંભિન્નાસિ, ઉભતોબ્યઞ્જનકાસી''તિ ઇમેસુ તીસુ અઞ્ઞતરેન અક્કોસવચનેન વા માતુગામં ઓભાસન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો નામ આપત્તિનિકાયો હોતીતિ.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ દુટ્ઠુલ્લવાચાહિ ઓભાસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઇત્થિયા ઇત્થિસઞ્ઞિનો અન્તમસો હત્થમુદ્દાયપિ વુત્તનયેન ઓભાસન્તસ્સ સચે સા તમત્થં તસ્મિંયેવ ખણે જાનાતિ, સઙ્ઘાદિસેસો. પણ્ડકે થુલ્લચ્ચયં. તસ્મિંયેવ ઇત્થિસઞ્ઞિનો દુક્કટં. પુનપ્પુનં ઓભાસન્તસ્સ, સમ્બહુલા ચ

ઇત્થિયો એકવાચાય ઓભાસન્તસ્સ વાચાગણનાય ચેવ ઇત્થિગણનાય ચ આપત્તિયો. સચે યં ઇત્થિં ઓભાસતિ, સા ન જાનાતિ, થુલ્લચ્ચયં. અધક્ખકં ઉબ્ભજાણુમણ્ડલં આદિસ્સ વણ્ણાદિભણનેપિ થુલ્લચ્ચયં. પણ્ડકે દુક્કટં, ઉબ્ભક્ખકં અધોજાણુમણ્ડલં કાયપ્પટિબદ્ધઞ્ચ આદિસ્સ વણ્ણાદિભણને સબ્બત્થ દુક્કટં. અત્થધમ્મઅનુસાસનિપુરેક્ખારાનં ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, મનુસ્સિત્થી, ઇત્થિસઞ્ઞિતા, દુટ્ઠુલ્લવાચસ્સાદરાગો, તેન રાગેન ઓભાસનં, તઙ્ખણવિજાનનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. અદિન્નાદાનસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દ્વિવેદનન્તિ.

દુટ્ઠુલ્લવાચાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. અત્તકામસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે ઓતિણ્ણતા ચ વિપરિણતચિત્તતા ચ અત્તકામપારિચરિયાવસેન વેદિતબ્બા. **માતુગામસ્સ સન્તિકે**તિ દુટ્ઠુલ્લોભાસને વુત્તપ્પકારાય ઇત્થિયા સમીપે. **અત્તકામપારિચરિયાયા**તિ મેથુનધમ્મસઙ્ખાતેન કામેન પારિચરિયા કામપારિચરિયા, અત્તનો અત્થાય કામપારિચરિયા અત્તકામપારિચરિયા, અત્તના વા કામિતા ઇચ્છિતાતિ અત્તકામા, સયં મેથુનરાગવસેન પત્થિતાતિ અત્થો, અત્તકામા ચ સા પારિચરિયા ચાતિ અત્તકામપારિચરિયા, તસ્સા અત્તકામપારિચરિયાય. **વણ્ણં ભાસેય્યા**તિ ગુણં આનિસંસં પકાસેય્ય. **એતદગ્ગન્તિ**આદિ તસ્સા અત્તકામપારિચરિયાય વણ્ણભાસનાકારનિદસ્સનં. તત્રાયં પદસમ્બન્ધવસેનેવ સઙ્ખેપત્થો – યા માદિસં પાણાતિપાતાદીહિ વિરહિતત્તા **સીલવન્તં** મેથુનધમ્મા વિરહિતત્તા **બ્રહ્મચારિં** તદુભયેનાપિ **કલ્યાણધમ્મં એતેન ધમ્મેન પરિચરેય્ય** અભિરમેય્ય, તસ્સા એવં માદિસં પરિચરન્તિયા યા અયં પારિચરિયા નામ, એતદગ્ગં પારિચરિયાનન્તિ. **મેથુનુપસંહિતેન સઙ્ઘાદિસેસો**તિ એવં અત્તકામપારિચરિયાય વણ્ણં ભાસન્તો ચ ''અરહસિ ત્વં મય્હં મેથુનધમ્મં દાતુ''ન્તિઆદિના મેથુનપ્પટિસંયુત્તેનેવ વચનેન યો ભાસેય્ય, તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ અત્તકામપારિચરિયાય વણ્ણભાસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઇત્થિયા ઇત્થિસઞ્ઞિનો અન્તમસો હત્થમુદ્દાયપિ વુત્તનયેનેવ અત્તકામપારિચરિયાય વણ્ણં ભાસન્તસ્સ સચે સા તમત્થં તસ્મિંયેવ ખણે જાનાતિ, સઙ્ઘાદિસેસો . નો ચે જાનાતિ, થુલ્લચ્ચયં. પણ્ડકે પણ્ડકસઞ્ઞિનોપિ થુલ્લચ્ચયં. તસ્મિંયેવ ઇત્થિસઞ્ઞિનો દુક્કટં. ચીવરાદીહિ વત્થુકામેહિ પારિચરિયાય વણ્ણં ભાસન્તસ્સ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, મનુસ્સિત્થી, ઇત્થિસઞ્ઞિતા, અત્તકામપારિચરિયાય રાગો, તેન રાગેન વણ્ણભણનં, તઙ્ખણવિજાનનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ દુટ્ઠુલ્લોભાસને વુત્તસદિસાનેવાતિ.

અત્તકામસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. સઞ્ચરિત્તસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **સઞ્ચરિત્તન્તિ** ઇત્થિપુરિસાનં અન્તરે સંચરણભાવં. **સમાપજ્જેય્યા**તિ સમ્મા પટિગ્ગણ્હનવીમંસનપચ્ચાહરણાનિ કરોન્તો આપજ્જેય્ય. **ઇત્થિયા વા**તિઆદિ સમાપજ્જનાકારદસ્સનં. તત્થ **ઇત્થિયા વા પુરિસમતિ**ન્તિ પુરિસેન વા તસ્સ માતાપિતાદીહિ વા પેસિતો પુરિસસ્સ મતિં અધિપ્પાયં ઇત્થિયા આરોચેય્યાતિ અત્થો. **પુરિસસ્સ વા ઇત્થિમતિ**ન્તિ ઇત્થિયા વા તસ્સા માતાપિતાદીહિ વા પેસિતો ઇત્થિયા મતિં અધિપ્પાયં પુરિસસ્સ આરોચેય્યાતિ અત્થો. **જાયત્તને વા જારત્તને વા**તિ જાયભાવે વા જારભાવે વા. પુરિસસ્સ હિ

મતિં ઇત્થિયા આરોચેન્તો જાયત્તને આરોચેતિ, ઇત્થિયા મતિં પુરિસસ્સ આરોચેન્તો જારત્તને આરોચેતિ. અપિચ પુરિસસ્સેવ મતિં ઇત્થિયા આરોચેન્તો જાયત્તને વા આરોચેતિ નિબદ્ધભરિયભાવે, જારત્તને વા મિચ્છાચારભાવે, તેનેવસ્સ પદભાજને (પારા॰ ૩૦૨) ''જાયત્તને વાતિ જાયા ભવિસ્સસિ, જારત્તને વાતિ જારી ભવિસ્સસી''તિ વુત્તં. એતેનેવ ઉપાયેન ઇત્થિયા મતિં પુરિસસ્સ આરોચનેપિ ''પતિ ભવિસ્સસિ, જારો ભવિસ્સસી''તિ વત્તબ્બતા વેદિતબ્બા. **અન્તમસો તઙ્ખણિકાયપી**તિ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન યા અયં તઙ્ખણે મુહુત્તમત્તે સંવસિતબ્બતો ''તઙ્ખણિકા''તિ વુચ્ચતિ, મુહુત્તિકાતિ અત્થો. તસ્સાપિ ''મુહુત્તિકા ભવિસ્સસી''તિ એવં પુરિસસ્સ મતિં આરોચેન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો, એતેનેવ ઉપાયેન ''મુહુત્તિકો ભવિસ્સસી''તિ એવં પુરિસસ્સ ઇત્થિમતિં આરોચેન્તોપિ સઙ્ઘાદિસેસં આપજ્જતીતિ વેદિતબ્બો.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ સઞ્ચરિત્તસમાપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અન્તમસો તઙ્ખણિકાયપી''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, ''પટિગ્ગણ્હાતિ, વીમંસતિ, અન્તેવાસિં પચ્ચાહરાપેતી''તિઇમિના (પારા॰ ૩૩૮) નયેન સાણત્તિકં, અઞ્ઞત્ર નાલંવચનીયાય યાય કાયચિ ઇત્થિયા અન્તમસો માતુયાપિ પુરિસમતિં આરોચેન્તો ''હોહિ કિર ભરિયા ધનક્કીતા''તિ વત્તુકામો સચેપિ છન્દવાસિનીઆદીસુ અઞ્ઞતરાકારેન આરોચેત્વા તાય ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છિતેપિ અસમ્પટિચ્છિતેપિ પુન આગન્ત્વા યેન પહિતો, તસ્સ તં પવત્તિં આરોચેતિ, સઙ્ઘાદિસેસં આપજ્જતિ. સા પન તસ્સ ભરિયા હોતુ વા, મા વા, અકારણમેતં. સચેપિ યસ્સા સન્તિકં પેસિતો, તં અદિસ્વા અઞ્ઞતરસ્સ અવસ્સારોચનકસ્સ ''આરોચેહી''તિ વત્વા પચ્ચાહરતિ, આપજ્જતિયેવ. ''માતુરક્ખિતં બ્રૂહી''તિ પેસિતસ્સ પન ગન્ત્વા અઞ્ઞં પિતુરક્ખિતાદીસુ અઞ્ઞતરં વદન્તસ્સ વિસઙ્કેતં હોતિ, પુરિસસ્સ વા ઇત્થિયા વા વચનં ''સાધૂ''તિ કાયેન વા વાચાય વા ઉભયેન વા પટિગ્ગણ્હિત્વા તસ્સા ઇત્થિયા વા પુરિસસ્સ વા આરોચેત્વા વા આરોચાપેત્વા વા પુન યેન પેસિતો, તસ્સ તં પવત્તિં સયં આરોચેન્તસ્સ વા અઞ્ઞેન આરોચાપેન્તસ્સ વા સઙ્ઘાદિસેસો . એત્તાવતા હિ ''પટિગ્ગણ્હાતિ, વીમંસતિ, પચ્ચાહરતી''તિઇદં અઙ્ગત્તયં સમ્પાદિતમેવ હોતિ, ઇતો પન યેહિ કેહિચિ દ્વીહિ અઙ્ગેહિ, પણ્ડકે ચ અઙ્ગત્તયેનાપિ થુલ્લચ્ચયં. એકેન દુક્કટં. સઙ્ઘસ્સ વા ચેતિયસ્સ વા ગિલાનસ્સ વા કિચ્ચેન ગચ્છન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ.

સીલવિપત્તિ, યેસુ સઞ્ચરિત્તં સમાપજ્જતિ, તેસં મનુસ્સજાતિકતા, ન નાલંવચનીયતા,

પટિગ્ગણ્હનવીમંસનપચ્ચાહરણાનીતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. છસમુટ્ઠાનં, પણ્ણત્તિં વા અલંવચનીયભાવં વા અજાનન્તસ્સ કાયવિકારેન સાસનં ગહેત્વા તથેવ વીમંસિત્વા તથેવ પચ્ચાહરન્તસ્સ કાયતો સમુટ્ઠાતિ. ''ઇત્થન્નામા આગમિસ્સતિ, તસ્સા ચિત્તં જાનેય્યાથા''તિ કેનચિ વુત્તે ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છિત્વા તં આગતં વત્વા પુન તસ્મિં પુરિસે આગતે આરોચેન્તસ્સ કાયેન કિઞ્ચિ અકતત્તા વાચતો સમુટ્ઠાતિ. વાચાય ''સાધૂ''તિ સાસનં ગહેત્વા અઞ્ઞેન કરણીયેન તસ્સા ઘરં ગન્ત્વા અઞ્ઞત્થ વા ગમનકાલે તં દિસ્વા વચીભેદેન વીમંસિત્વા પુનપિ અઞ્ઞેનેવ કારણેન તતો અપક્કમ્મ કદાચિદેવ તં પુરિસં દિસ્વા આરોચેન્તસ્સાપિ વાચતો સમુટ્ઠાતિ. પણ્ણત્તિં અજાનન્તસ્સ પન ખીણાસવસ્સાપિ પિતુવચનેન ગન્ત્વા અલંવચનીયં માતરમ્પિ ''એહિ મે પિતરં ઉપટ્ઠાહી''તિ વત્વા પચ્ચાહરન્તસ્સ કાયવાચતો સમુટ્ઠાતિ. ઇમાનિ તીણિ અચિત્તકસમુટ્ઠાનાનિ. તદુભયં પન જાનિત્વા એતેહેવ તીહિ નયેહિ સમાપજ્જન્તસ્સ તાનેવ તીણિ તદુભયજાનનચિત્તેન સચિત્તકાનિ હોન્તિ, કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, કુસલાદિવસેન ચેત્થ તીણિ ચિત્તાનિ, સુખાદિવસેન તિસ્સો વેદનાતિ.

સઞ્ચરિત્તસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. કુટિકારસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **સઞ્ઞાચિકાય પના**તિ એત્થ **સઞ્ઞાચિકા** નામ સયં પવત્તિતયાચના વુચ્ચતિ, તસ્મા સઞ્ઞાચિકાયાતિ અત્તનો યાચનાયાતિ વુત્તં હોતિ, સયં યાચિતકેહિ ઉપકરણેહીતિ અત્થો. એત્થ ચ યંકિઞ્ચિ પરપરિગ્ગહિતકં મૂલચ્છેદવસેન યાચિતું ન વટ્ટતિ, તાવકાલિકં પન વટ્ટતિ. સહાયત્થાય કમ્મકરણત્થાય "પુરિસં દેથા"તિ વત્તું વટ્ટતિ, પુરિસત્તકરમ્પિ યાચિતું વટ્ટતિ, **પુરિસત્તકરો** નામ વડ્ઢકિઆદિના પુરિસેન કાતબ્બં હત્થકમ્મં. તં "પુરિસત્તકરં દેહી"તિ વા "હત્થકમ્મં દેહી"તિ વા વત્વા યાચિતું વટ્ટતિ. હત્થકમ્મં નામ કિઞ્ચિ વત્થુ ન હોતિ, તસ્મા "કિં, ભન્તે, આગતત્થા"તિ પુચ્છિતે વા અપુચ્છિતે વા યાચિતું વટ્ટતિ, વિઞ્ઞત્તિપચ્ચયા દોસો નત્થિ, મિગલુદ્દકાદયો પન સકકમ્મં ન યાચિતબ્બા. **કુટિ**ન્તિ ઉલ્લિત્તાદીસુ અઞ્ઞતરં. તત્થ **ઉલ્લિત્તા** નામ ઠપેત્વા થમ્ભતુલાપિટ્ઠસઙ્ઘાટવાતપાનધૂમચ્છિદ્દાદિભેદં અલેપોકાસં અવસેસે લેપોકાસે કુટ્ટેહિ સદ્ધિં ઘટેત્વા છદનસ્સ અન્તો સુધાય વા મત્તિકાય વા લિત્તા. **અવલિત્તા** નામ તથેવ વુત્તનયેનેવ છદનસ્સ બહિ લિત્તા. **ઉલ્લિત્તાવલિત્તા** નામ તથેવ છદનસ્સ અન્તો ચ બહિ ચ લિત્તા. **કારયમાનેના**તિ સયં વા કરોન્તેન, આણત્તિયા વા કારાપેન્તેન. **અસામિક**ન્તિ કારેતા દાયકેન વિરહિતં. **અત્તુદ્દેસ**ન્તિ "મય્હં વાસાગારં એસા"તિ એવં અત્તા ઉદ્દેસો એતિસ્સાતિ અત્તુદ્દેસા, તં અત્તુદ્દેસં. **પમાણિકા કારેતબ્બા**તિ પમાણયુત્તા કારેતબ્બા. **તત્રિદં પમાણ**ન્તિ તસ્સા કુટિયા ઇદં પમાણં. **દીઘસો**તિ દીઘતો. **દ્વાદસ વિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા**તિએત્થ **સુગતવિદત્થિ** નામ ઇદાનિ મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ તિસ્સો વિદત્થિયો, વડ્ઢકિહત્થેન દિયડ્ઢો હત્થો હોતિ. મિનન્તેન પન કુટિયા બહિકુટ્ટે પઠમં દિન્નં મહામત્તિકપરિયન્તં અગ્ગહેત્વા થુસપિણ્ડપરિયન્તેન દ્વાદસ વિદત્થિયો મિનેતબ્બા, સચે થુસપિણ્ડકેન અનત્થિકો હોતિ, મહામત્તિકલેપેનેવ નિટ્ઠાપેતિ, સ્વેવ પરિચ્છેદો. **તિરિય**ન્તિ વિત્થારતો. **સત્તન્તરા**તિ કુટ્ટસ્સ બહિઅન્તં અગ્ગહેત્વા અબ્ભન્તરિમેન અન્તેન સત્ત સુગતવિદત્થિયો પમાણન્તિ વુત્તં હોતિ. એત્થ ચ કેસગ્ગમત્તમ્પિ દીઘતો હાપેત્વા તિરિયં, તિરિયતો વા હાપેત્વા દીઘં વડ્ઢેતું ન વટ્ટતિ, કો પન વાદો ઉભતોવડ્ઢને. યા પન દીઘતો સટ્ઠિહત્થાપિ હોતિ, તિરિયતો તિહત્થા વા ઊનકચતુહત્થા વા, યત્થ પમાણયુત્તો મઞ્ચો ઇતો ચિતો ચ ન પરિવટ્ટતિ, પચ્છિમકોટિયા ચતુહત્થવિત્થારા ન હોતિ, અયં કુટિસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ, તસ્મા વટ્ટતિ. **ભિક્ખૂ અભિનેતબ્બા વત્થુદેસનાયા**તિ યસ્મિં પદેસે કુટિં કારેતુકામો હોતિ, તં સોધેત્વા પદભાજને (પારા॰ ૩૪૯) વુત્તનયેન સઙ્ઘં તિક્ખત્તું યાચિત્વા સબ્બે વા સઙ્ઘપરિયાપન્ના સઙ્ઘેન વા સમ્મતા દ્વે તયો ભિક્ખૂ તત્થ વત્થુદેસનત્થાય નેતબ્બા. **તેહિ ભિક્ખૂહિ વત્થુ દેસેતબ્બં અનારમ્ભં સપરિક્કમન**ન્તિ તેહિ ભિક્ખૂહિ કિપિલ્લિકાદીનં આસયાદીહિ તેરસહિ, પુબ્બણ્ણાપરણ્ણનિસ્સિતાદીહિ સોળસહિ ઉપદ્દવેહિ વિરહિતત્તા અનારમ્ભં, દ્વીહિ વા ચતૂહિ વા બલિબદ્દેહિ યુત્તેન સકટેન એકં ચક્કં નિબ્બોદકપતનટ્ઠાને એકં બહિ કત્વા આવિજ્ઝિતું સક્કુણેય્યતાય સપરિક્કમનન્તિ સલ્લક્ખેત્વા સચે સઙ્ઘપહોનકા હોન્તિ, તત્થેવ, નો ચે, સઙ્ઘમજ્ઝં ગન્ત્વા તેન ભિક્ખુના યાચિતેહિ ઞત્તિદુતિયેન કમ્મેન વત્થુ દેસેતબ્બં. **સારમ્ભે ચે**તિઆદિ પટિપક્ખનયેન વેદિતબ્બં.

આળવિયં આળવિકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સઞ્ઞાચિકાય કુટિકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, "અદેસિતવત્થુકં પમાણાતિક્કન્તં કુટિં કારેસ્સામી"તિ ઉપકરણત્થં અરઞ્ઞં ગમનતો પટ્ઠાય સબ્બપયોગેસુ દુક્કટં, "ઇદાનિ દ્વીહિ પિણ્ડેહિ નિટ્ઠાનં ગમિસ્સતી"તિ તેસુ પઠમપિણ્ડદાને થુલ્લચ્ચયં, દુતિયદાનેન લેપે ઘટિતે સચે અદેસિતવત્થુકા એવ વા પમાણાતિક્કન્તા એવ વા હોતિ, એકો સઙ્ઘાદિસેસો, દ્વે ચ દુક્કટાનિ. ઉભયવિપ્પન્ના, દ્વે સઙ્ઘાદિસેસા, દ્વે ચ દુક્કટાનિ. સચે પન દ્વારબન્ધં વા વાતપાનં વા અટ્ઠપેત્વાવ મત્તિકાય લિમ્પતિ, ઠપિતે ચ તસ્મિં લેપો ન ઘટિયતિ, રક્ખતિ તાવ. પુન લિમ્પન્તસ્સ પન ઘટિતમત્તે સઙ્ઘાદિસેસો. સચે તં ઠપિયમાનં

પઠમદિન્નલેપેન સદ્ધિં નિરન્તરમેવ હુત્વા તિટ્ઠતિ, પઠમમેવ સઙ્ઘાદિસેસો. કેવલં સારમ્ભાય દુક્કટં, તથા અપરિક્કમનાય. વિપ્પકતં કુટિં અઞ્ઞસ્સ દદતો ચ, ભૂમિં સમં કત્વા ભિન્દન્તસ્સ ચ, લેણગુહાતિણકુટિપણ્ણચ્છદનગેહેસુ અઞ્ઞતરં કારેન્તસ્સ, કુટિમ્પિ અઞ્ઞસ્સ વાસત્થાય, વાસાગારં ઠપેત્વા ઉપોસથાગારાદીસુ અઞ્ઞતરત્થાય કારેન્તસ્સ ચ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, ઉલ્લિત્તાદીનં અઞ્ઞતરતા, હેટ્ઠિમપમાણસમ્ભવો, અદેસિતવત્થુકતા, પમાણાતિક્કન્તતા, અત્તુદ્દેસિકતા, વાસાગારતા , લેપઘટનાતિ ઇમાનેત્થ છ વા સત્ત વા અઙ્ગાનિ. છસમુટ્ઠાનં, કિરિયઞ્ચ, કિરિયાકિરિયઞ્ચ. ઇદઞ્હિ વત્થું દેસાપેત્વા પમાણાતિક્કન્તં વા કરોતો કિરિયતો સમુટ્ઠાતિ, અદેસાપેત્વા કરોતો કિરિયાકિરિયતો સમુટ્ઠાતિ. સેસમેત્થ સઞ્ચરિત્તે વુત્તસદિસમેવાતિ.

કુટિકારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. વિહારકારસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **મહલ્લકન્તિ** સસામિકભાવેન સઞ્ઞાચિતકુટિતો મહન્તભાવો એતસ્સ અત્થીતિ મહલ્લકો, યસ્મા વા વત્થું દેસાપેત્વા પમાણાતિક્કમેનાપિ કાતું વટ્ટતિ, તસ્મા પમાણમહન્તતાયપિ મહલ્લકો, તં મહલ્લકં. યસ્મા પનસ્સ તં પમાણમહન્તત્તં સસામિકત્તાવ લબ્ભતિ, તસ્મા તદત્થદસ્સનત્થં ''મહલ્લકો નામ વિહારો સસામિકો વુચ્ચતી''તિ એવમસ્સ પદભાજને (પારા॰ ૩૬૭) વુત્તં. સેસં સબ્બં કુટિકારસિક્ખાપદે વુત્તસદિસં, સસામિકભાવમત્તમેવ હિ વિસેસો.

કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ ચેતિયરુક્ખં છેદાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તભાવો, અકિરિયમત્તતો સમુટ્ઠાનભાવો, એકસઙ્ઘાદિસેસતા ચ એત્થ વિસેસો.

વિહારકારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. દુટ્ઠદોસસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **દુટ્ઠો દોસો**તિ દૂસિતો ચેવ દૂસકો ચ. ઉપ્પન્ને હિ દોસે પુગ્ગલો તેન દોસેન દૂસિતો હોતિ, પકતિભાવં જહાપિતો, તસ્મા ''દુટ્ઠો''તિ વુચ્ચતિ. પરઞ્ચ દૂસેતિ વિનાસેતિ, તસ્મા ''દોસો''તિ વુચ્ચતિ. ઇતિ ''દુટ્ઠો દોસો''તિ એકસ્સેવેતં પુગ્ગલસ્સ આકારનાનત્તેન નિદસ્સનં. **અપ્પતીતો**તિ નપ્પતીતો, પીતિસુખાદીહિ વિવજ્જિતો, ન અભિસટોતિ અત્થો. **અમૂલકેના**તિ યં ચોદકેન ચુદિતકમ્હિ પુગ્ગલે અદિટ્ઠં અસ્સુતં અપરિસઙ્કિતં, ઇદં એતેસં દસ્સનસવનપરિસઙ્કાસઙ્ખાતાનં મૂલાનં અભાવતો અમૂલકં નામ. તં પન સો આપન્નો વા હોતુ, અનાપન્નો વા, એતં ઇધ અપ્પમાણં. એત્થ ચ **અદિટ્ઠં** નામ અત્તનો પસાદચક્ખુના વા દિબ્બચક્ખુના વા અદિટ્ઠં, **અસ્સુતં** નામ તથેવ કેનચિ વુચ્ચમાનં ન સુતં, **અપરિસઙ્કિતં** નામ અત્તનો વા પરસ્સ વા દિટ્ઠસુતમુતવસેન ચેતસા અપરિસઙ્કિતં, ઇતિ એવરૂપેન અમૂલકેન. **પારાજિકેના**તિ ભિક્ખુનો અનુરૂપેસુ એકૂનવીસતિયા અઞ્ઞતરેન, પદભાજને (પારા॰ ૩૮૬) પન પારાજિકુદ્દેસે આગતાનેવ ગહેત્વા ''ચતુન્નં અઞ્ઞતરેના''તિ વુત્તં. **અનુદ્ધંસેય્યા**તિ ધંસેય્ય વિદ્ધંસેય્ય પધંસેય્ય અભિભવેય્ય. તં પન અનુદ્ધંસનં યસ્મા અત્તના ચોદેન્તોપિ પરેન ચોદાપેન્તોપિ કરોતિ, તસ્માસ્સ પદભાજને ''ચોદેતિ વા ચોદાપેતિ વા''તિ વુત્તં. તત્થ વત્થુસન્દસ્સના આપત્તિસન્દસ્સના સંવાસપ્પટિક્ખેપો સામીચિપ્પટિક્ખેપોતિ સઙ્ખેપતો ચતસ્સો ચોદના. તાસુ **વત્થુસન્દસ્સના** નામ ''ત્વં મેથુનં ધમ્મં

પટિસેવી''તિઆદિના નયેન પવત્તા. **આપત્તિસન્દસ્સના** નામ ''ત્વં મેથુનધમ્માપત્તિં આપન્નો''તિઆદિના નયેન પવત્તા. **સંવાસપ્પટિક્ખેપો** નામ ''નત્થિ તયા સદ્ધિં ઉપોસથો વા પવારણા વા સઙ્ઘકમ્મં વા''તિ એવં પવત્તો. એત્તાવતા પન સીસં ન એતિ, ''અસ્સમણોસી''તિઆદીહિ વચનેહિ સદ્ધિં ઘટિતેયેવ સીસં એતિ. **સામીચિપ્પટિક્ખેપો** નામ અભિવાદનપચ્ચુટ્ઠાનઅઞ્જલિકમ્મસામીચિકમ્મબીજનિકમ્માદીનં અકરણં, તં પટિપાતિયા વન્દનાદીનિ કરોતો એકસ્સ અકત્વા સેસાનં કરણકાલે વેદિતબ્બં. એત્તાવતા ચ ચોદના નામ હોતિ, આપત્તિ પન સીસં ન એતિ. ''કસ્મા મમ વન્દનાદીનિ ન કરોસી''તિ પુચ્છિતે પન ''અસ્સમણોસી''તિઆદિવચનેહિ સદ્ધિં ઘટિતેયેવ સીસં એતિ, તસ્મા યો ભિક્ખુ ભિક્ખું સમીપે ઠત્વા ''ત્વં મેથુનં ધમ્મં પટિસેવી''તિ વા ''અસ્સમણોસી''તિ વા આદીહિ વચનેહિ હત્થમુદ્દાય એવ વા એતમત્થં દીપેન્તો સયં વા ચોદેતિ, ગહટ્ઠપબ્બજિતેસુ વા અઞ્ઞતરેન ચોદાપેતિ, અયં અનુદ્ધંસેતિ નામ. **અપ્પેવ નામ નં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્યન્તિ** અપિ એવ નામ નં પુગ્ગલં ઇમમ્હા સેટ્ઠચરિયા અપનેય્યં. ''સાધુ વતસ્સ સચાહં ઇમં પુગ્ગલં ઇમમ્હા બ્રહ્મચરિયા ચાવેય્ય''ન્તિ ઇમિના અધિપ્પાયેન અનુદ્ધંસેય્યાતિ વુત્તં હોતિ. એતેન એકં ચાવનાધિપ્પાયં ગહેત્વા અવસેસા અક્કોસાધિપ્પાયો કમ્માધિપ્પાયો વુટ્ઠાનાધિપ્પાયો ઉપોસથટ્ઠપનાધિપ્પાયો પવારણટ્ઠપનાધિપ્પાયો અનુવિજ્જનાધિપ્પાયો ધમ્મકથાધિપ્પાયોતિ સત્ત અધિપ્પાયા પટિક્ખિત્તા હોન્તિ. **તતો અપરેન સમયેના**તિ યસ્મિં સમયે અનુદ્ધંસિતો હોતિ, તતો અઞ્ઞસ્મિં સમયે. **સમનુગ્ગાહીયમાનો વા**તિ અનુવિજ્જકેન કિં તે દિટ્ઠન્તિઆદિના નયેન અનુવિજ્જિયમાનો ઉપપરિક્ખિયમાનો. **અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા**તિ દિટ્ઠાદીસુ કેનચિ વત્થુનાવા અનુવિજ્જકાદીસુ યેન કેનચિ પુગ્ગલેન વા અવુચ્ચમાનો. ઇમેસં પન પદાનં પરતો ''ભિક્ખુ ચ દોસં પતિટ્ઠાતી''તિ ઇમિના સમ્બન્ધો. ઇદઞ્હિ વુત્તં હોતિ – એવં સમનુગ્ગાહીયમાનો વા અસમનુગ્ગાહીયમાનો વા ભિક્ખુ ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ પટિચ્ચ તિટ્ઠતિ પટિજાનાતિ, સઙ્ઘાદિસેસોતિ. ઇદઞ્ચ અમૂલકભાવસ્સ પાકટકાલદસ્સનત્થં વુત્તં. આપત્તિં પન અનુદ્ધંસિતક્ખણેયેવ આપજ્જતિ. **અમૂલકઞ્ચેવ તં અધિકરણં હોતી**તિ એત્થ પન દિટ્ઠમૂલાદીનં અભાવેન અમૂલકં, સમથેહિ અધિકરણીયભાવેન અધિકરણં. યઞ્હિ અધિકિચ્ચ આરબ્ભ પટિચ્ચ સન્ધાય સમથા પવત્તન્તિ, તં અધિકરણં. ઇધ પન પારાજિકસઙ્ખાતં આપત્તાધિકરણમેવ અધિપ્પેતં. યદિ હિ તં અધિકરણં દિટ્ઠાદીહિ મૂલેહિ અમૂલકઞ્ચેવ હોતિ, અયં ચોદેતું આગતો ભિક્ખુ ચ દોસં પતિટ્ઠાતિ પટિચ્ચ તિટ્ઠતિ, ''તુચ્છકં મયા ભણિત''ન્તિઆદીનિ (પારા॰ ૩૮૬) વદન્તો પટિજાનાતિ, તસ્સ ભિક્ખુનો અનુદ્ધંસિતક્ખણેયેવ સઙ્ઘાદિસેસોતિ, અયં સિક્ખાપદસ્સ પદાનુક્કમેન અત્થો.

રાજગહે મેત્તિયભૂમજકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અમૂલકેન પારાજિકેન અનુદ્ધંસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, કતૂપસમ્પદં સુદ્ધં વા અસુદ્ધં વા પુગ્ગલં યેન પારાજિકેન ચોદેતિ, તં ''અયં અનજ્ઝાપન્નો''તિ ઞત્વા ચાવનાધિપ્પાયેન ''કરોતુ મે આયસ્મા ઓકાસં, અહં તં વત્તુકામો''તિ એવં ઓકાસં અકારેત્વા ચોદેન્તસ્સ સચે સો તઙ્ખણેયેવ જાનાતિ ''મં ચોદેતી''તિ, વાચાય વાચાય સઙ્ઘાદિસેસો ચેવ દુક્કટઞ્ચ. ઓકાસં કારેત્વા ચોદેન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસોયેવ. હત્થમુદ્દાય સમ્મુખા ચોદેન્તસ્સાપિ એસેવ નયો. પરમ્મુખા ચોદેન્તસ્સ પન સીસં ન એતિ . અત્તના સમીપે ઠત્વા અઞ્ઞં ભિક્ખું આણાપેતિ , સો તસ્સ વચનેન તં ચોદેતિ, ચોદાપકસ્સેવ વુત્તનયેન આપત્તિયો. અથ સોપિ ''મયા દિટ્ઠં સુતં અત્થી''તિ ચોદેતિ, દ્વિન્નમ્પિ જાનાનં તથેવ આપત્તિયો. અક્કોસાધિપ્પાયેન પન ઓકાસં અકારેત્વા વદન્તસ્સ વુત્તનયેનેવ પાચિત્તિયઞ્ચેવ દુક્કટઞ્ચ. ઓકાસં કારેત્વા વદન્તસ્સ પાચિત્તિયમેવ. કમ્માધિપ્પાયેન અસમ્મુખા સત્તવિધમ્પિ કમ્મં કરોન્તસ્સ દુક્કટમેવ. વુટ્ઠાનાધિપ્પાયેન ''ત્વં ઇત્થન્નામં આપત્તિં આપન્નો, તં પટિકરોહી''તિ વદન્તસ્સ, ઉપોસથં વા પવારણં વા ઠપેન્તસ્સ ચ ઓકાસકમ્મં નત્થિ, ઠપનક્ખેત્તં પન જાનિતબ્બં, અનુવિજ્જકસ્સાપિ ઓસટે વત્થુસ્મિં ''અત્થેતં તવા''તિ અનુવિજ્જનાધિપ્પાયેન વદન્તસ્સ ઓકાસકમ્મં

નત્થિ, ધમ્મકથિકસ્સાપિ ''યો ઇદઞ્ચ ઇદઞ્ચ કરોતિ, અયં અસ્સમણો''તિઆદિના નયેન અનોદિસકં ધમ્મં કથેન્તસ્સ ઓકાસકમ્મં નત્થિ. સચે પન ઓદિસ્સ નિયમેત્વા ''અસુકો ચ અસુકો ચ અસ્સમણો અનુપાસકો''તિ કથેતિ, આસનતો ઓરુય્હ આપત્તિં દેસેત્વા ગન્તબ્બં. ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ, સીલવિપત્તિ, યં ચોદેતિ વા ચોદાપેતિ વા, તસ્સ ''ઉપસમ્પન્નો''તિ સઙ્ખ્યુપગમનં, તસ્મિં સુદ્ધસઞ્ઞિતા, યેન પારાજિકેન ચોદેતિ, તસ્સ દિટ્ઠાદિવસેન અમૂલકતા, ચાવનાધિપ્પાયેન સમ્મુખાચોદના, તસ્સ તઙ્ખણવિજાનનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ. વેદના પનેત્થ દુક્ખાયેવાતિ.

દુટ્ઠદોસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. અઞ્ઞભાગિયસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **અઞ્ઞભાગિયસ્સા**તિઆદીસુ અઞ્ઞભાગસ્સ ઇદં, અઞ્ઞભાગો વા અસ્સ અત્થીતિ અઞ્ઞભાગિયં. **અધિકરણ**ન્તિ આધારો વેદિતબ્બો, વત્થુ અધિટ્ઠાનન્તિ વુત્તં હોતિ. યો હિ સો અટ્ઠુપ્પત્તિયં ''દબ્બો મલ્લપુત્તો નામા''તિ છગલકો વુત્તો. સો ય્વાયં આયસ્મતો દબ્બસ્સ મલ્લપુત્તસ્સ ભાગો કોટ્ઠાસો પક્ખો મનુસ્સજાતિ ચેવ ભિક્ખુભાવો ચ, તતો અઞ્ઞસ્સ ભાગસ્સ કોટ્ઠાસસ્સ પક્ખસ્સ હોતિ તિરચ્છાનજાતિયા ચેવ છગલકભાવસ્સ ચ, સો વા અઞ્ઞભાગો અસ્સ અત્થિ, તસ્મા અઞ્ઞભાગિયસઙ્ખ્યં લભતિ. યસ્મા ચ તેસં ''ઇમં મયં દબ્બં મલ્લપુત્તં નામ કરોમા''તિ વદન્તાનં તસ્સ નામકરણસઞ્ઞાય આધારો વત્થુ અધિટ્ઠાનં, તસ્મા ''અધિકરણ''ન્તિ વેદિતબ્બો. તઞ્હિ સન્ધાય ''સચ્ચં કિર તુમ્હે, ભિક્ખવે, દબ્બં મલ્લપુત્તં અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સા''તિઆદિ (પારા॰ ૩૯૧) વુત્તં. ન વિવાદાધિકરણાદીસુ અઞ્ઞતરં, કસ્મા? અસમ્ભવતો. ન હિ મેત્તિયભૂમજકા ચતુન્નં અધિકરણાનં કસ્સચિ અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપ્પાદિયિંસુ, ન ચ ચતુન્નં અધિકરણાનં લેસો નામ અત્થિ. જાતિલેસાદયો હિ પુગ્ગલાનંયેવ લેસા વુત્તા, ન વિવાદાધિકરણાદીનં. તઞ્ચ ''દબ્બો મલ્લપુત્તો''તિ નામં તસ્સ અઞ્ઞભાગિયાધિકરણભાવે ઠિતસ્સ છગલકસ્સ કોચિ દેસો હોતિ થેરં પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેતું લેસમત્તો, એત્થ ચ દિસ્સતિ અપદિસ્સતિ ''અસ્સ અય''ન્તિ વોહરીયતીતિ **દેસો**, જાતિઆદીસુ અઞ્ઞતરકોટ્ઠાસસ્સેતં અધિવચનં. અઞ્ઞમ્પિ વત્થું લિસ્સતિ સિલિસ્સતિ વોહારમત્તેનેવ ઈસકં અલ્લીયતીતિ **લેસો**, જાતિઆદીનંયેવ અઞ્ઞતરકોટ્ઠાસસ્સેતં અધિવચનં. પદભાજને (પારા॰ ૩૯૩) પન યસ્સ અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપાદાય પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસેય્ય, તં યસ્મા અટ્ઠુપ્પત્તિવસેનેવ આવિભૂતં, તસ્મા તં અવિભજિત્વા યાનિ ''અધિકરણ''ન્તિ વચનસામઞ્ઞતો અત્થુદ્ધારવસેન પવત્તાનિ ચત્તારિ અધિકરણાનિ, તેસં અઞ્ઞભાગિયતા ચ તબ્ભાગિયતા ચ યસ્મા અપાકટા, જાનિતબ્બા ચ વિનયધરેહિ, તસ્મા તઞ્ચ અવસાને આપત્તઞ્ઞભાગિયેન ચોદનઞ્ચ આવિકાતું ''અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સાતિ આપત્તઞ્ઞભાગિયં વા હોતિ અધિકરણઞ્ઞભાગિયં વા''તિઆદિ વુત્તં, સેસા વિનિચ્છયકથા અટ્ઠમે વુત્તસદિસાયેવ. અયં પન વિસેસો – ઇદં અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપાદાય પારાજિકેન ધમ્મેન અનુદ્ધંસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ઇધ ચ આપત્તઞ્ઞભાગિયચોદનાય તથાસઞ્ઞિનોપિ અનાપત્તિ. અઙ્ગેસુ ચ અઞ્ઞભાગિયસ્સ અધિકરણસ્સ કિઞ્ચિદેસં લેસમત્તં ઉપાદિયનતા અધિકાતિ.

અઞ્ઞભાગિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સા**તિ સહિતસ્સ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ, ચિત્તેન ચ સરીરેન ચ અવિયુત્તસ્સાતિ અત્થો. તેનેવસ્સ પદભાજને (પારા॰ ૪૧૨) ''સમગ્ગો નામ સઙ્ઘો સમાનસંવાસકો સમાનસીમાયં ઠિતો''તિ વુત્તં. સમાનસંવાસકો હિ સમચિત્તતાય ચિત્તેન અવિયુત્તો હોતિ, સમાનસીમાયં ઠિતો કાયસામગ્ગિદાનતો સરીરેન અવિયુત્તો. **ભેદાય પરક્કમેય્યા**તિ ''કથં નામાયં ભિજ્જેય્યા''તિ ભેદનત્થાય વાયામેય્ય. **ભેદનસંવત્તનિકં વા અધિકરણ**ન્તિ ભેદનસ્સ સઙ્ઘભેદસ્સ અત્થાય સંવત્તનિકં કારણં. ઇમસ્મિઞ્હિ ઓકાસે ''કામહેતુ કામનિદાનં કામાધિકરણ''ન્તિ આદીસુ (મ॰ નિ॰ ૧.૧૬૮, ૧૭૮) વિય કારણં ''અધિકરણ''ન્તિ અધિપ્પેતં. તં ભેદકરવત્થુવસેન અટ્ઠારસવિધં. **સમાદાયા**તિ ગહેત્વા. **પગ્ગય્હ તિટ્ઠેય્યા**તિ તં સઙ્ઘભેદસ્સ અત્થાય સંવત્તનિકં સઙ્ઘભેદનિબ્બત્તિસમત્થં કારણં ગહેત્વા દીપેય્ય ચેવ નપ્પટિનિસ્સજ્જેય્ય ચ. **ભિક્ખૂહિ એવમસ્સ વચનીયો**તિ યે તં પગ્ગય્હ તિટ્ઠન્તં સમ્મુખા પસ્સન્તિ, યે વા ''અસુકસ્મિં નામ વિહારે''તિ સુણન્તિ, તેહિ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન અડ્ઢયોજનમત્તં ગન્ત્વાપિ ય્વાયં અનન્તરે ''માયસ્મા''તિઆદિવચનક્કમો વુત્તો, એવમસ્સ વચનીયો. દિસ્વા વા સુત્વા વા અવદન્તાનં દુક્કટં. એત્થ ચ માઇતિ પદં ''પરક્કમી''તિપદેન ''અટ્ઠાસી''તિપદેન ચ સદ્ધિં ''મા પરક્કમિ, મા અટ્ઠાસી''તિ યોજેતબ્બં. **સમેતાયસ્મા સઙ્ઘેના**તિ આયસ્મા સઙ્ઘેન સદ્ધિં સમેતુ સમાગચ્છતુ, એકલદ્ધિકો હોતૂતિ અત્થો. કિં કારણા? સમગ્ગો હિ સઙ્ઘો...પે॰... વિહરતીતિ. તત્થ **સમ્મોદમાનો**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞસમ્પત્તિયા સુટ્ઠુ મોદમાનો. **અવિવદમાનો**તિ ''અયં ધમ્મો, નાયં ધમ્મો''તિ એવં ન વિવદમાનો. એકો ઉદ્દેસો અસ્સાતિ **એકુદ્દેસો**, એકતો પવત્તપાતિમોક્ખુદ્દેસોતિ અત્થો. **ફાસુ વિહરતી**તિ સુખં વિહરતિ. એવં વિસુમ્પિ સઙ્ઘમજ્ઝેપિ તિક્ખત્તું વુચ્ચમાનસ્સ અપ્પટિનિસ્સજ્જતો દુક્કટં. **એવઞ્ચ સો**તિઆદિમ્હિ **સમનુભાસિતબ્બો**તિ સમનુભાસનકમ્મં કાતબ્બં. **ઇચ્ચેતં કુસલ**ન્તિ ઇતિ એતં પટિનિસ્સજ્જનં કુસલં ખેમં સોત્થિભાવો તસ્સ ભિક્ખુનો. **નો ચે પટિનિસ્સજ્જેય્ય, સઙ્ઘાદિસેસો**તિ એત્થ સમનુભાસનકમ્મપરિયોસાને અપ્પટિનિસ્સજ્જન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો. સેસં ઉત્તાનપદત્થમેવ.

રાજગહે દેવદત્તં આરબ્ભ સઙ્ઘભેદાય પરક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, સમનુભાસનકમ્મે કરિયમાને અપ્પટિનિસ્સજ્જન્તસ્સ ઞત્તિપરિયોસાને દુક્કટં, દ્વીહિ કમ્મવાચાહિ દ્વે થુલ્લચ્ચયા, ''યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્યા''તિ એવં **ય્ય**-કારપત્તાય તતિયકમ્મવાચાય તઞ્ચ દુક્કટં તે ચ થુલ્લચ્ચયા પટિપ્પસ્સમ્ભન્તિ, સઙ્ઘાદિસેસોયેવ તિટ્ઠતિ. અસમનુભાસિયમાનસ્સ ચ પટિનિસ્સજ્જન્તસ્સ ચ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સીલવિપત્તિ, ભેદાય પરક્કમનં, ધમ્મકમ્મેન સમનુભાસનં, કમ્મવાચાપરિયોસાનં, અપ્પટિનિસ્સજ્જનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમનુભાસનસમુટ્ઠાનં, અકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનન્તિ.

સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૧. ભેદાનુવત્તકસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **તસ્સેવ ખો પના**તિ યો સઙ્ઘભેદાય પરક્કમતિ, તસ્સેવ. **અનુવત્તકા**તિ તસ્સ દિટ્ઠિં ખન્તિં રુચિં ગહણેન અનુપટિપજ્જનકા. વગ્ગં અસામગ્ગિપક્ખિયવચનં વદન્તીતિ **વગ્ગવાદકા**. યસ્મા પન તિણ્ણં ઉદ્ધં કમ્મારહા ન હોન્તિ. ન હિ સઙ્ઘો સઙ્ઘસ્સ કમ્મં કરોતિ, તસ્મા ''એકો વા દ્વે વા તયો વા''તિ વુત્તં. **જાનાતિ નો**તિ અમ્હાકં છન્દાદીનિ જાનાતિ. **ભાસતી**તિ ''એવં કરોમા''તિ અમ્હેહિ સદ્ધિં ભાસતિ. **અમ્હાકમ્પેતં ખમતી**તિ યં સો કરોતિ, એતં અમ્હાકમ્પિ રુચ્ચતિ. **સમેતાયસ્મન્તાનં સઙ્ઘેના**તિ આયસ્મન્તાનં ચિત્તં સઙ્ઘેન સદ્ધિં સમેતુ સમાગચ્છતુ, એકીભાવં ગચ્છતૂતિ વુત્તં હોતિ. સેસં પદત્થતો ઉત્તાનમેવ. વિનિચ્છયકથાપેત્થ દસમે વુત્તસદિસાયેવ.

અયં પન વિસેસો – ઇદં રાજગહે સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ દેવદત્તસ્સ સઙ્ઘભેદાય પરક્કમન્તસ્સ અનુવત્તનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અઞ્ઞેસુ ચ યથા તત્થ પરક્કમનં, એવં ઇધ અનુવત્તનં દટ્ઠબ્બન્તિ.

ભેદાનુવત્તકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. દુબ્બચસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે **દુબ્બચજાતિકો**તિ દુબ્બચસભાવો, વત્તું અસક્કુણેય્યોતિ અત્થો. **ઉદ્દેસપરિયાપન્નેસૂ**તિ ઉદ્દેસે પરિયાપન્નેસુ અન્તોગધેસુ, ''યસ્સ સિયા આપત્તિ, સો આવિકરેય્યા''તિ એવં સઙ્ગહિતત્તા અન્તો પાતિમોક્ખસ્સ વત્તમાનેસૂતિ અત્થો. **સહધમ્મિકં વુચ્ચમાનો**તિ સહધમ્મિકેન વુચ્ચમાનો, કારણત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. પઞ્ચહિ સહધમ્મિકેહિ સિક્ખિતબ્બત્તા, તેસં વા સન્તકત્તા ''સહધમ્મિક''ન્તિ લદ્ધનામેન બુદ્ધપઞ્ઞત્તેન સિક્ખાપદેન વુચ્ચમાનોતિ અત્થો. **વિરમથાયસ્મન્તો મમ વચનાયા**તિ યેન વચનેન મં વદથ, તતો મમ વચનતો વિરમથ, મા મં તં વચનં વદથાતિ વુત્તં હોતિ. **વદતુ સહ ધમ્મેના**તિ સહધમ્મિકેન સિક્ખાપદેન, સહધમ્મેન વા અઞ્ઞેનપિ પાસાદિકભાવસંવત્તનિકેન વચનેન વદેતુ. **યદિદ**ન્તિ વુદ્ધિકારણદસ્સનત્થે નિપાતો, તેન યં ઇદં અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ હિતવચનં, આપત્તિતો ચ વુટ્ઠાપનં, તેન **અઞ્ઞમઞ્ઞવચનેન અઞ્ઞમઞ્ઞવુટ્ઠાપનેન. એવં સંવદ્ધાહિ તસ્સ ભગવતો પરિસા**તિ એવં પરિસાય વુદ્ધિકારણં દસ્સિતં હોતિ. સેસં ઉત્તાનત્થમેવ. વિનિચ્છયકથાપિ દસમે વુત્તસદિસાયેવ.

અયં પન વિસેસો – ઇદં કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ અત્તાનં અવચનીયકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અઞ્ઞેસુ ચ યથા તત્થ પરક્કમનં, એવં ઇધ અવચનીયકરણતા દટ્ઠબ્બાતિ.

દુબ્બચસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૩. કુલદૂસકસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **ગામં વા નિગમંવા**તિ એત્થ નગરમ્પિ ગામે અન્તોગધમેવ. **ઉપનિસ્સાય વિહરતી**તિતત્થ પટિબદ્ધચીવરાદિપચ્ચયતાય તં નિસ્સાય વસતિ. પુપ્ફદાનાદીહિ મનુસ્સાનં સદ્ધં વિનાસેન્તો કુલાનિ દૂસેતીતિ **કુલદૂસકો**. માલાવચ્છરોપનાદયો પાપકા સમાચારા અસ્સાતિ **પાપસમાચારો. સો ભિક્ખૂ**તિ સો કુલદૂસકો ભિક્ખુ. **આયસ્મા ખો કુલદૂસકો...પે॰... અલં તે ઇધ વાસેના**તિ ઇમિનાસ્સ પબ્બાજનીયકમ્મારહતં દસ્સેતિ. પબ્બાજનીયકમ્મકતો પનેસ યસ્મિં ગામે વા નિગમે વા કુલદૂસકકમ્મં કતં, યસ્મિઞ્ચ વિહારે વસતિ, નેવ તસ્મિં ગામે વા નિગમે વા ચરિતું લભતિ, ન વિહારે વસિતું. **એવઞ્ચ સો ભિક્ખૂ**તિએત્થ **સો**તિ પબ્બાજનીયકમ્મકતો અધિપ્પેતો. છન્દેન ગચ્છન્તીતિ **છન્દગામિનો**, એસ નયો સેસેસુ. **સો ભિક્ખૂ**તિ સો ''છન્દગામિનો''તિઆદીનિ વદમાનો. તસ્સ વચનસ્સ પટિનિસ્સગ્ગાય એવં વચનીયો, ન કુલદૂસનનિવારણત્થાય. કુલદૂસનકમ્મેન હિ સો આપજ્જિતબ્બા આપત્તિયો પુબ્બેવ આપન્નો, એવં પનસ્સ વિસુમ્પિ સઙ્ઘમજ્ઝેપિ વુચ્ચમાનસ્સ અપ્પટિનિસ્સજ્જતો અપરં દુક્કટં. **એવઞ્ચ સો**તિઆદિ ઇતો પુબ્બે વુત્તઞ્ચ અવુત્તઞ્ચ સબ્બં ઉત્તાનત્થમેવ. વિનિચ્છયકથાપિ દસમે વુત્તસદિસાયેવ.

અયં પન વિસેસો – ઇદં સાવત્થિયં અસ્સજિપુનબ્બસુકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ છન્દગામિતાદીહિ પાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અઞ્ઞેસુ ચ યથા તત્થ પરક્કમનં, એવં ઇધ છન્દાદીહિ પાપનં દટ્ઠબ્બન્તિ.

નિગમનવણ્ણના

ઉદ્દિટ્ઠા ખો…પે॰… એવમેતં ધારયામીતિએત્થ પઠમં આપત્તિ એતેસન્તિ **પઠમાપત્તિકા**, પઠમં વીતિક્કમનક્ખણેયેવ આપજ્જિતબ્બાતિ અત્થો. ઇતરે પન યથા તતિયે ચ ચતુત્થે ચ દિવસે હોતીતિ એત્થ ‘‘તતિયકો, ચતુત્થકો’’તિ વુચ્ચતિ, એવં યાવતતિયે સમનુભાસનકમ્મે હોન્તીતિ **યાવતતિયકા**તિ વેદિતબ્બા. **યાવતીહ**ન્તિ યત્તકાનિ અહાનિ. **જાનં પટિચ્છાદેતી**તિ જાનન્તો પટિચ્છાદેતિ. તત્થાયં પટિચ્છાદનલક્ખણસ્સ માતિકા – આપત્તિ ચ હોતિ, આપત્તિસઞ્ઞી ચ, પકતત્તો ચ હોતિ, પકતત્તસઞ્ઞી ચ, અનન્તરાયિકો ચ હોતિ, અનન્તરાયિકસઞ્ઞી ચ, પહુ ચ હોતિ, પહુસઞ્ઞી ચ, છાદેતુકામો ચ હોતિ, છાદેતિ ચાતિ. તત્થ **આપત્તિ ચ હોતિ, આપત્તિસઞ્ઞી ચા**તિ યં આપત્તિં આપન્નો, સા તેરસન્નં અઞ્ઞતરા હોતિ, સોપિ ચ તત્થ વત્થુવસેન વા ‘‘ઇદં ભિક્ખૂનં ન વટ્ટતી’’તિ નામમત્તવસેન વા ‘‘અયં ઇત્થન્નામા આપત્તી’’તિ આપત્તિસઞ્ઞીયેવ હુત્વા ‘‘ન દાનિ નં કસ્સચિ આરોચેસ્સામી’’તિ એવં છાદેતુકામોવ ધુરં નિક્ખિપિત્વા અરુણં ઉટ્ઠાપેતિ, છન્ના હોતિ આપત્તિ. સચે પનેત્થ અનાપત્તિસઞ્ઞી વા હોતિ, અઞ્ઞાપત્તિક્ખન્ધસઞ્ઞી વા, વેમતિકો વા, અચ્છન્નાવ હોતિ. **પકતત્તો**તિ અનુક્ખિત્તો સમાનસંવાસકો. સો ચે પકતત્તસઞ્ઞી હુત્વા વુત્તનયેનેવ છાદેતિ, છન્ના હોતિ. **અનન્તરાયિકો**તિ યસ્સ દસસુ રાજચોરઅગ્ગિઉદકમનુસ્સઅમનુસ્સવાળસરીસપજીવિતબ્રહ્મચરિયન્તરાયેસુ એકોપિ નત્થિ, સો ચે અનન્તરાયિકસઞ્ઞી છાદેતિ, છન્ના હોતિ. **પહૂ**તિ યો સક્કોતિ ભિક્ખુનો સન્તિકં ગન્તુઞ્ચેવ આરોચેતુઞ્ચ, સો ચે પહુસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, છન્ના હોતિ. **છાદેતુકામો ચ હોતિ, છાદેતિ ચા**તિઇદં ઉત્તાનમેવ. સચેપિ હિ સો સભાગં દિસ્વા ‘‘અયં મે ઉપજ્ઝાયો વા આચરિયો વા’’તિ લજ્જાય નારોચેતિ, છન્નાવ હોતિ. ઉપજ્ઝાયાદિભાવો હિ ઇધ અપ્પમાણં, સભાગમત્તમેવ પમાણં. અયં ‘‘જાનં પટિચ્છાદેતી’’તિપદસ્સ સઙ્ખેપતો અત્થવિનિચ્છયો.

તાવતીહન્તિ તત્તકાનિ અહાનિ, પટિચ્છાદિતદિવસતો પટ્ઠાય યાવ આરોચિતદિવસો, તાવ દિવસપક્ખમાસસંવચ્છરવસેન યત્તકો કાલો અતિક્કન્તો, તત્તકં કાલન્તિ અત્થો. **અકામા પરિવત્થબ્બ**ન્તિ ન કામેન ન વસેન, અથ ખો અકામેન અવસેન પરિવાસં સમાદાય વત્થબ્બં. તત્થ પટિચ્છન્નપરિવાસો સુદ્ધન્તપરિવાસો સમોધાનપરિવાસો ચાતિ તિવિધો પરિવાસો. તત્થ **પટિચ્છન્નપરિવાસો** તાવ યથાપટિચ્છન્નાય આપત્તિયા દાતબ્બો. કસ્સચિ હિ એકાહપ્પટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતિ, કસ્સચિ દ્વીહાદિપ્પટિચ્છન્ના. કસ્સચિ એકા આપત્તિ હોતિ, કસ્સચિ દ્વે વા તિસ્સો વા તદુત્તરિ વા. તસ્મા પટિચ્છન્નપરિવાસં દેન્તેન પઠમમેવ વુત્તનયેન પટિચ્છન્નભાવં ઞત્વા તતો પટિચ્છન્નદિવસે ચ આપત્તિયો ચ સલ્લક્ખેત્વા સચે એકા એકાહપ્પટિચ્છન્ના હોતિ, ‘‘અહં, ભન્તે, એકં આપત્તિં આપજ્જિં સઞ્ચેતનિકં સુક્કવિસ્સટ્ઠિં એકાહપ્પટિચ્છન્ન’’ન્તિ એવં પરિવાસં યાચાપેત્વા ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૯૮) આગતનયેન કમ્મવાચં વત્વા પરિવાસો દાતબ્બો. અથ દ્વીહતીહાદિપ્પટિચ્છન્ના હોતિ , દ્વીહપ્પટિચ્છન્નં તીહપ્પટિચ્છન્નં ચતૂહપ્પટિચ્છન્નં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નં…પે॰… ચુદ્દસાહપ્પટિચ્છન્નન્તિએવં યાવ ચુદ્દસદિવસાનિ દિવસવસેન યોજના કાતબ્બા, પઞ્ચદસદિવસપ્પટિચ્છન્નાયં ‘‘પક્ખપ્પટિચ્છન્ન’’ન્તિ યોજના કાતબ્બા. તતો યાવ એકૂનતિંસતિમો દિવસો, તાવ ‘‘અતિરેકપક્ખપ્પટિચ્છન્ન’’ન્તિ, તતો માસપ્પટિચ્છન્નં અતિરેકમાસપ્પટિચ્છન્નં દ્વેમાસપ્પટિચ્છન્નં અતિરેકદ્વેમાસપ્પટિચ્છન્નં તેમાસપ્પટિચ્છન્નં…પે॰… અતિરેકએકાદસમાસપ્પટિચ્છન્નન્તિ એવં યોજના કાતબ્બા. સંવચ્છરે પુણ્ણે ‘‘એકસંવચ્છરપ્પટિચ્છન્ન’’ન્તિ, તતો પરં અતિરેકસંવચ્છરં દ્વેસંવચ્છરં એવં યાવ સટ્ઠિસંવચ્છરઅતિરેકસટ્ઠિસંવચ્છરપ્પટિચ્છન્નન્તિ, તતો વા ભિય્યોપિ વત્વા યોજના કાતબ્બા.

સચે પન દ્વે તિસ્સો તદુત્તરિ વા આપત્તિયો હોન્તિ, યથા ''એકં આપત્તિ''ન્તિ વુત્તં, એવં ''દ્વે આપત્તિયો, તિસ્સો આપત્તિયો''તિ વત્તબ્બં. તતો પરં પન સતં વા હોતુ, સહસ્સં વા, ''સમ્બહુલા''તિ વત્તું વટ્ટતિ. નાનાવત્થુકાસુપિ ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકં સુક્કવિસ્સટ્ઠિં એકં કાયસંસગ્ગં એકં દુટ્ઠુલ્લવાચં એકં અત્તકામં એકં સઞ્ચરિત્તં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો''તિ એવં ગણનવસેન વા, ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં નાનાવત્થુકાયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો''તિ એવં વત્થુકિત્તનવસેન વા, ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો''તિ એવં નામમત્તવસેન વા યોજના કાતબ્બા. તત્થ **નામં** દુવિધં સજાતિસાધારણં સબ્બસાધારણઞ્ચ, તત્થ સઙ્ઘાદિસેસોતિ **સજાતિસાધારણં**, આપત્તીતિ **સબ્બસાધારણં**, તસ્મા ''સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો''તિ એવં સબ્બસાધારણનામવસેનાપિ વત્તું વટ્ટતિ. ઇદઞ્હિ પરિવાસાદિવિનયકમ્મં વત્થુવસેન ગોત્તવસેન નામવસેન આપત્તિવસેન ચ કાતું વટ્ટતિયેવ. તત્થ સુક્કવિસ્સટ્ઠીતિ **વત્થુ** ચેવ **ગોત્તઞ્ચ**, સઙ્ઘાદિસેસોતિ **નામઞ્ચેવ** **આપત્તિ** ચ, તત્થ ''સુક્કવિસ્સટ્ઠિં કાયસંસગ્ગ''ન્તિઆદિવચનેનાપિ ''નાનાવત્થુકાયો''તિવચનેનાપિ વત્થુ ચેવ ગોત્તઞ્ચ ગહિતં હોતિ, ''સઙ્ઘાદિસેસો''તિવચનેનાપિ ''આપત્તિયો''તિવચનેનાપિ નામઞ્ચેવ આપત્તિ ચ ગહિતા હોતિ, તસ્મા એતેસુ યસ્સ કસ્સચિ વસેન કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ સચે અપ્પભિક્ખુકો આવાસો હોતિ, સક્કા રત્તિચ્છેદં અનાપજ્જન્તેન વસિતું, તત્થેવ ''પરિવાસં સમાદિયામિ, વત્તં સમાદિયામી''તિ તિક્ખત્તું વત્તં સમાદાતબ્બં, સમાદિયિત્વા તત્થેવ સઙ્ઘસ્સ આરોચેત્વા પુન આગતાગતાનં ભિક્ખૂનં આરોચેન્તેન વત્તભેદઞ્ચ રત્તિચ્છેદઞ્ચ અકત્વા પરિવસિતબ્બં. સચે ન સક્કા હોતિ પરિવાસં સોધેતું, નિક્ખિત્તવત્તેન વસિતુકામો હોતિ, તત્થેવ સઙ્ઘમજ્ઝે, એકપુગ્ગલસ્સ વા સન્તિકે ''પરિવાસં નિક્ખિપામિ, વત્તં નિક્ખિપામી''તિ પરિવાસો નિક્ખિપિતબ્બો, એકપદેનાપિ ચેત્થ નિક્ખિત્તો હોતિ પરિવાસો, દ્વીહિ પન સુનિક્ખિત્તોયેવ, સમાદાનેપિ એસેવ નયો. નિક્ખિત્તકાલતો પટ્ઠાય પકતત્તટ્ઠાને તિટ્ઠતિ, અથાનેન પચ્ચૂસસમયે એકેન ભિક્ખુના સદ્ધિં પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપતો, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા મહામગ્ગતો ઓક્કમ્મ ગુમ્બેન વા વતિયા વા પટિચ્છન્નટ્ઠાને નિસીદિત્વા અન્તોઅરુણેયેવ વત્તં સમાદિયિત્વા આરોચેતબ્બં. યમ્પિ અઞ્ઞં ભિક્ખું પસ્સતિ, તસ્સાપિ આરોચેતબ્બમેવ. અરુણે ઉટ્ઠિતે તસ્સ સન્તિકે વત્તં નિક્ખિપિત્વા વિહારં ગન્તબ્બં. સચે સો પુરે અરુણેયેવ કેનચિ કરણીયેન ગતો, વિહારં ગન્ત્વા યં સબ્બપઠમં ભિક્ખું પસ્સતિ, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. એવં સલ્લક્ખેત્વા યાવ રત્તિયો પૂરેન્તિ, તાવ પરિવત્થબ્બં, અયં સઙ્ખેપતો પટિચ્છન્નપરિવાસવિનિચ્છયો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૯૭) વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો.

ઇતરેસુ પન દ્વીસુ ''આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતી''તિ (ચૂળવ॰ ૧૫૭) ઇમસ્મિં વત્થુસ્મિં ખન્ધકે અનુઞ્ઞાતો **સુદ્ધન્તપરિવાસો** નામ, સો દુવિધો **ચૂળસુદ્ધન્તો મહાસુદ્ધન્તો**તિ, દુવિધોપિ ચેસ રત્તિપરિચ્છેદં સકલં વા એકચ્ચં વા અજાનન્તસ્સ ચ અસ્સરન્તસ્સ ચ તત્થ વેમતિકસ્સ ચ દાતબ્બો. આપત્તિપરિયન્તં પન ''એત્તિકા અહં આપત્તિયો આપન્નો''તિ જાનાતુ વા, મા વા, અકારણમેતં. તસ્સ દાનવિધિ ખન્ધકે આગતો, વિનિચ્છયકથા પન વિત્થારતો સમન્તપાસાદિકાયં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) વુત્તા. ઇતરો પન **સમોધાનપરિવાસો** નામ, સો તિવિધો હોતિ ઓધાનસમોધાનો અગ્ઘસમોધાનો મિસ્સકસમોધાનોતિ. તત્થ **ઓધાનસમોધાનો** નામ અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા પટિચ્છાદેન્તસ્સ પરિવુત્થદિવસે ઓધુનિત્વા મક્ખેત્વા પુરિમાય આપત્તિયા મૂલદિવસપરિચ્છેદે પચ્છા આપન્નં આપત્તિં સમોદહિત્વા દાતબ્બપરિવાસો વુચ્ચતિ. **અગ્ઘસમોધાનો**

નામ સમ્બહુલાસુ આપત્તીસુ યા એકા વા દ્વે વા તિસ્સો વા સમ્બહુલા વા આપત્તિયો સબ્બચિરપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાય તાસં રત્તિપરિચ્છેદવસેન અવસેસાનં ઊનતરપ્પટિચ્છન્નાનં આપત્તીનં દાતબ્બપરિવાસો વુચ્ચતિ. **મિસ્સકસમોધાનો** નામ નાનાવત્થુકાયો આપત્તિયો એકતો કત્વા દાતબ્બપરિવાસો વુચ્ચતિ, અયં તિવિધેપિ સમોધાનપરિવાસે સઙ્ખેપકથા, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) વુત્તો, ઇદં ''પરિવત્થબ્બ''ન્તિ પદસ્સ વિનિચ્છયકથામુખં.

ઉત્તરિ છારત્તન્તિ પરિવાસતો ઉત્તરિ છ રત્તિયો. **ભિક્ખુમાનત્તાયા**તિ ભિક્ખૂનં માનભાવાય, આરાધનત્થાયાતિ વુત્તં હોતિ. **પટિપજ્જિતબ્બ**ન્તિ વત્તિતબ્બં. ભિક્ખુમાનત્તઞ્ચ પનેતં પટિચ્છન્નાપટિચ્છન્નવસેન દુવિધં. તત્થ યસ્સ અપ્પટિચ્છન્નાપત્તિ હોતિ, તસ્સ પરિવાસં અદત્વા માનત્તમેવ દાતબ્બં, ઇદં **અપ્પટિચ્છન્નમાનત્તં**. યસ્સ પટિચ્છન્ના હોતિ, તસ્સ પરિવાસપરિયોસાને દાતબ્બં માનત્તં **પટિચ્છન્નમાનત્ત**ન્તિ વુચ્ચતિ, ઇદં ઇધ અધિપ્પેતં. ઉભિન્નમ્પિ પનેતેસં દાનવિધિ વિનિચ્છયકથા ચ સમન્તપાસાદિકાયં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) વુત્તનયેન વેદિતબ્બા, અયં પનેત્થ સઙ્ખેપો. સચે અયં વત્તં નિક્ખિપિત્વા પચ્ચૂસસમયે સમાદાતું ગચ્છતિ, સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચતૂહિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પરિવાસે વુત્તપ્પકારં પદેસં ગન્ત્વા ''માનત્તં સમાદિયામિ, વત્તં સમાદિયામી''તિ સમાદિયિત્વા નેસં આરોચેત્વા તતો તેસુ ગતેસુ વા અગતેસુ વા પુરિમનયેન પટિપજ્જિતબ્બં. **યત્થ સિયા વીસતિગણો**તિ એત્થ વીસતિસઙ્ઘો ગણો અસ્સાતિ વીસતિગણો. **તત્રા**તિ યત્ર સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો અત્થિ, તત્થ. **અબ્ભેતબ્બો**તિ અભિએતબ્બો, સમ્પટિચ્છિતબ્બો, અબ્ભાનકમ્મવસેન ઓસારેતબ્બોતિ વુત્તં હોતિ. અવ્હાતબ્બોતિ વા અત્થો. અબ્ભાનકમ્મં પન પાળિવસેન ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૧૦૦ આદયો) વિનિચ્છયવસેન સમન્તપાસાદિકાયં વુત્તં. **અનબ્ભિતો**તિ ન અબ્ભિતો અસમ્પટિચ્છિતો, અકતબ્ભાનકમ્મોતિ વુત્તં હોતિ. અનવ્હાતોતિ વા અત્થો. **તે ચ ભિક્ખૂ ગારય્હા**તિ યે ઊનભાવં ઞત્વા અબ્ભેન્તિ, તે ભિક્ખૂ ચ ગરહિતબ્બા, સાતિસારા સદોસા દુક્કટં આપજ્જન્તીતિ અત્થો. **અયં તત્થ સામીચી**તિ અયં તત્થ અનુધમ્મતા લોકુત્તરધમ્મં અનુગતા ઓવાદાનુસાસની સામીચિ ધમ્મતા. સેસમેત્થ વુત્તનયમેવાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

સઙ્ઘાદિસેસવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

અનિયતકણ્ડો

૧. પઠમાનિયતસિક્ખાપદવણ્ણના

અનિયતુદ્દેસે **ઇમે ખો પના**તિઆદિ વુત્તનયમેવ. **માતુગામેના**તિ તદહુજાતાયપિ જીવમાનકમનુસ્સિત્થિયા. **એકો એકાયા**તિ એકો ભિક્ખુ માતુગામસઙ્ખાતાય એકાય ઇત્થિયા સદ્ધિં. **રહો**તિ ચક્ખુસ્સ રહો. કિઞ્ચાપિ પાળિયં (પારા॰ ૪૪૫) સોતસ્સ રહો આગતો, ચક્ખુસ્સેવ પન રહો ''રહો''તિ ઇધ અધિપ્પેતો. સચેપિ હિ પિહિતકવાટસ્સ ગબ્ભસ્સ દ્વારે નિસિન્નો વિઞ્ઞૂ પુરિસો હોતિ, નેવ અનાપત્તિં કરોતિ. યત્થ પન સક્કા દટ્ઠું, તાદિસે અન્તોદ્વાદસહત્થેપિ ઓકાસે નિસિન્નો સચક્ખુકો વિક્ખિત્તચિત્તોપિ નિદ્દાયન્તોપિ અનાપત્તિં કરોતિ, સમીપે ઠિતોપિ અન્ધો ન કરોતિ, ચક્ખુમાપિ નિપજ્જિત્વા નિદ્દાયન્તોપિ ન કરોતિ, ઇત્થીનં પન સતમ્પિ ન કરોતિયેવ, તેન વુત્તં ''રહોતિ ચક્ખુસ્સ રહો''તિ. **પટિચ્છન્ને આસને**તિ કુટ્ટાદીહિ પટિચ્છન્નોકાસે. **અલંકમ્મનિયે**તિ કમ્મક્ખમં કમ્મયોગ્ગન્તિ કમ્મનિયં, અલં પરિયત્તં કમ્મનિયભાવાયાતિ અલંકમ્મનિયં, તસ્મિં અલંકમ્મનિયે. યત્થ અજ્ઝાચારં કરોન્તા સક્કોન્તિ તં કમ્મં કાતું, તાદિસેતિ અત્થો. **નિસજ્જં કપ્પેય્યા**તિ નિસજ્જં કરેય્ય, નિસીદેય્યાતિ અત્થો. એત્થ ચ સયનમ્પિ નિસજ્જાય એવ સઙ્ગહિતં. **સદ્ધેય્યવચસા**તિ સદ્ધાતબ્બવચના, અરિયસાવિકાતિ અત્થો. **નિસજ્જં ભિક્ખુ પટિજાનમાનો**તિ કિઞ્ચાપિ એવરૂપા ઉપાસિકા દિસ્વા વદતિ, અથ ખો ભિક્ખુ નિસજ્જં પટિજાનમાનોવ તિણ્ણં ધમ્માનં અઞ્ઞતરેન કારેતબ્બો, ન અપ્પટિજાનમાનોતિ અત્થો. **યેન વા સા**તિ નિસજ્જાદીસુ આકારેસુ યેન વા આકારેન સદ્ધિં મેથુનાદીનિ આરોપેત્વા સા ઉપાસિકા વદેય્ય, પટિજાનમાનોવ તેન સો ભિક્ખુ કારેતબ્બો, એવરૂપાયપિ હિ ઉપાસિકાય વચનમત્તેન આકારેન ન કારેતબ્બોતિ અત્થો. કસ્મા? યસ્મા દિટ્ઠં નામ તથાપિ હોતિ, અઞ્ઞથાપીતિ. **અયં ધમ્મો અનિયતો**તિ તિણ્ણં આપત્તીનં યં આપત્તિં વા વત્થું વા પટિજાનાતિ, તસ્સ વસેન કારેતબ્બતાય અનિયતો.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ માતુગામેન સદ્ધિં વુત્તપ્પકારે આસને નિસજ્જકપ્પનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, મેથુનધમ્મસન્નિસ્સિતકિલેસસઙ્ખાતેન રહસ્સાદેન માતુગામસ્સ સન્તિકં ગન્તુકામતાય અક્ખિઅઞ્જનાદિતો પટ્ઠાય સબ્બપયોગેસુ દુક્કટં. ગન્ત્વા તસ્મિં વા નિસિન્ને ઇત્થી નિસીદતુ, તસ્સા વા નિસિન્નાય સો નિસીદતુ, અપચ્છા અપુરિમંયેવ ઉભો વા નિસીદન્તુ, ઉભિન્નં નિસજ્જાય પાચિત્તિયં. સચે પન કાયસંસગ્ગં વા મેથુનં વા સમાપજ્જતિ, તેસં વસેન કારેતબ્બો. નિપજ્જનેપિ એસેવ નયો. વુત્તપ્પકારે પુરિસે નિપજ્જિત્વા અનિદ્દાયન્તે અનન્ધે વિઞ્ઞુપુરિસે ઉપચારગતે સતિ, ઠિતસ્સ, અરહોપેક્ખસ્સ, અઞ્ઞવિહિતસ્સ ચ નિસજ્જનપચ્ચયા અનાપત્તિ. ઉમ્મત્તકાદીનં પન તીહિપિ આપત્તીહિ અનાપત્તિ. સિયા સીલવિપત્તિ, સિયા આચારવિપત્તિ. યં પન આપત્તિં પટિજાનાતિ, તસ્સા વસેન અઙ્ગભેદો ઞાતબ્બો. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનેવાતિ.

પઠમાનિયતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. દુતિયાનિયતસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે ઇત્થીપિ પુરિસોપિ યો કોચિ વિઞ્ઞૂ અનન્ધો અબધિરો અન્તોદ્વાદસહત્થે ઓકાસે ઠિતો વા નિસિન્નો વા વિક્ખિત્તોપિ નિદ્દાયન્તોપિ અનાપત્તિં કરોતિ. બધિરો પન ચક્ખુમાપિ, અન્ધો વા અબધિરોપિ ન કરોતિ.

પારાજિકાપત્તિઞ્ચ પરિહાપેત્વા દુટ્ઠુલ્લવાચાપત્તિ વુત્તાતિ અયં વિસેસો. સેસં પુરિમનયેનેવ વેદિતબ્બં. સમુટ્ઠાનાદીનિ પનેત્થ અદિન્નાદાનસદિસાનેવાતિ.

દુતિયાનિયતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ઉદ્દિટ્ઠા ખોતિઆદિ સબ્બત્થ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

અનિયતવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

નિસ્સગ્ગિયકણ્ડો

ઇતો પરં પન **ઇમે ખો પના**તિઆદિ સબ્બત્થ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

૧. ચીવરવગ્ગો

૧. કથિનસિક્ખાપદવણ્ણના

નિસ્સગ્ગિયેસુ પન ચીવરવગ્ગસ્સ તાવ પઠમસિક્ખાપદે **નિટ્ઠિતચીવરસ્મિ**ન્તિ સૂચિકમ્મપરિયોસાનેન વા, ''નટ્ઠં વા વિનટ્ઠં વા દડ્ઢં વા ચીવરાસા વા ઉપચ્છિન્ના''તિ (પારા॰ ૪૬૩) ઇમેસુ વા યેન કેનચિ આકારેન નિટ્ઠિતે ચીવરસ્મિં, ચીવરસ્સ કરણપલિબોધે ઉપચ્છિન્નેતિ અત્થો. અત્થતકથિનસ્સ હિ ભિક્ખુનો યાવ ઇમેહાકારેહિ ચીવરપલિબોધો ન છિજ્જતિ, તાવ કથિનાનિસંસં લભતિ. **ઉબ્ભતસ્મિં કથિને**તિ યં સઙ્ઘસ્સ કથિનં અત્થતં, તસ્મિઞ્ચ ઉબ્ભતે. તત્રેવં સઙ્ખેપતો કથિનત્થારો ચ ઉબ્ભારો ચ વેદિતબ્બો. અયઞ્હિ કથિનત્થારો નામ ભગવતા પુરિમવસ્સંવુટ્ઠાનં અનુઞ્ઞાતો, સો સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન પઞ્ચન્નં જનાનં વટ્ટતિ, તસ્મા યત્થ ચત્તારો વા તયો વા દ્વે વા એકો વા પુરિમવસ્સં ઉપગતો, તત્થ પચ્છિમવસ્સૂપગતે ગણપૂરકે કત્વા અત્થરિતબ્બં, તે ચ ગણપૂરકાવ હોન્તિ, આનિસંસે ન લભન્તિ, તસ્મા સચે પુરિમવસ્સંવુટ્ઠાનં ગહટ્ઠપબ્બજિતેસુ યો કોચિ ધમ્મેન સમેન ચીવરં દેતિ ''ઇમિના કથિનં અત્થરથા''તિ (મહાવ॰ ૩૦૬-૩૦૯), તં ખન્ધકે વુત્તાય ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચાય કથિનત્થારારહસ્સ ભિક્ખુનો દાતબ્બં. તેન તદહેવ પઞ્ચ વા અતિરેકાનિ વા ખણ્ડાનિ છિન્દિત્વા સઙ્ઘાટિ વા ઉત્તરાસઙ્ગો વા અન્તરવાસકો વા કાતબ્બો, સેસભિક્ખૂહિપિ તસ્સ સહાયેહિ ભવિતબ્બં, સચે કતચીવરમેવ ઉપ્પજ્જતિ, સુન્દરમેવ. અચ્છિન્નાસિબ્બિતં પન ન વટ્ટતિ. તેન ભિક્ખુના સચે સઙ્ઘાટિયા અત્થરિતુકામો હોતિ, પોરાણિકં સઙ્ઘાટિં પચ્ચુદ્ધરિત્વા નવં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠહિત્વા ''ઇમાય સઙ્ઘાટિયા કથિનં અત્થરામી''તિ અત્થરિતબ્બં. ઉત્તરાસઙ્ગઅન્તરવાસકેસુપિ એસેવ નયો. તતો તેન પુરિમવસ્સંવુટ્ઠે અન્તોસીમાગતે ભિક્ખૂ ઉપસઙ્કમિત્વા ''અત્થતં, ભન્તે, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદથા''તિ (પરિ॰ ૪૧૩) વત્તબ્બં, થેરાનઞ્ચ નવાનઞ્ચ બહૂનઞ્ચ એકસ્સ ચ અનુરૂપં સલ્લક્ખેત્વા વત્તબ્બં. તેહિપિ ''અત્થતં, ભન્તે, સઙ્ઘસ્સ કથિન''ન્તિ વા ''અત્થતં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ કથિન''ન્તિ વા વત્વા ''ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદામા''તિ વા ''અનુમોદામી''તિ વા વત્તબ્બં. પુરિમવસ્સંવુટ્ઠેસુપિ યે અનુમોદન્તિ, તેસંયેવ અત્થતં હોતિ કથિનં. તે તતો પટ્ઠાય યાવ કથિનસ્સુબ્ભારા અનામન્તચારો, અસમાદાનચારો, યાવદત્થચીવરં, ગણભોજનં, યો ચ તત્થ ચીવરુપ્પાદો, તસ્મિં આવાસે સઙ્ઘસ્સ ઉપ્પન્નચીવરઞ્ચાતિ ઇમે પઞ્ચાનિસંસે લભન્તિ, અયં તાવ કથિનત્થારો. તં પનેતં કથિનં ''અટ્ઠિમા, ભિક્ખવે, માતિકા કથિનસ્સુબ્ભારાય પક્કમનન્તિકા નિટ્ઠાનન્તિકા સન્નિટ્ઠાનન્તિકા નાસનન્તિકા સવનન્તિકા આસાવચ્છેદિકા સીમાતિક્કમનન્તિકા સહુબ્ભારા''તિ (મહાવ॰ ૩૧૦) એવં વુત્તાસુ અટ્ઠસુ માતિકાસુ અઞ્ઞતરવસેન ઉદ્ધરીયતિ, તત્થ વિત્થારવિનિચ્છયો સમન્તપાસાદિકાયં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૦) વુત્તનયેન વેદિતબ્બો. ઇતિ ''ઉબ્ભતસ્મિં કથિને''તિઇમિના સેસપલિબોધાભાવં દસ્સેતિ.

દસાહપરમન્તિ દસ અહાનિ પરમો પરિચ્છેદો અસ્સાતિ **દસાહપરમો**, તં દસાહપરમં કાલં ધારેતબ્બન્તિ અત્થો. અધિટ્ઠિતવિકપ્પિતેસુ અપરિયાપન્નત્તા અતિરેકં ચીવરન્તિ **અતિરેકચીવરં**, ચીવરં નામ ખોમં કપ્પાસિકં કોસેય્યં કમ્બલં સાણં ભઙ્ગન્તિ એતેસં વા તદનુલોમાનં વા અઞ્ઞતરં અયમસ્સ જાતિ, પમાણતો પન તં વિકપ્પનુપગં પચ્છિમં ઇધ અધિપ્પેતં. વુત્તઞ્હેતં ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આયામતો અટ્ઠઙ્ગુલં સુગતઙ્ગુલેન ચતુરઙ્ગુલવિત્થતં પચ્છિમં ચીવરં વિકપ્પેતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૫૮). યં પન વુત્તં ''અધિટ્ઠિતવિકપ્પિતેસુ અપરિયાપન્નત્તા''તિ, એત્થ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તિચીવરં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, વસ્સિકસાટિકં વસ્સાનં ચતુમાસં અધિટ્ઠાતું તતો પરં વિકપ્પેતું, નિસીદનં

અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું પચ્ચત્થરણં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિં યાવ આબાધા અધિટ્ઠાતું તતો પરં વિકપ્પેતું, મુખપુઞ્છનચોળકં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૫૮) ઇમિના નયેન અધિટ્ઠાતબ્બવિકપ્પેતબ્બતા જાનિતબ્બા. તત્થ **તિચીવરં** અધિટ્ઠહન્તેન રજિત્વા કપ્પબિન્દું દત્વા પમાણયુત્તમેવ અધિટ્ઠાતબ્બં, તસ્સ પમાણં ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેન સુગતચીવરતો ઊનકં વટ્ટતિ, લામકપરિચ્છેદેન સઙ્ઘાટિયા તાવ ઉત્તરાસઙ્ગસ્સ ચ દીઘતો મુટ્ઠિપઞ્ચકં, તિરિયં મુટ્ઠિત્તિકં, અન્તરવાસકો દીઘતો મુટ્ઠિપઞ્ચકો , તિરિયં દ્વિહત્થોપિ વટ્ટતિ. વુત્તપ્પમાણતો પન અતિરેકઞ્ચ ઊનકઞ્ચ ''પરિક્ખારચોળ''ન્તિ અધિટ્ઠાતબ્બં. તત્થ યસ્મા ''દ્વે ચીવરસ્સ અધિટ્ઠાનાનિ કાયેન વા અધિટ્ઠેતિ, વાચાય વા અધિટ્ઠેતી''તિ વુત્તં, તસ્મા પુરાણસઙ્ઘાટિં ''ઇમં સઙ્ઘાટિં પચ્ચુદ્ધરામી''તિ પચ્ચુદ્ધરિત્વા નવં હત્થેન ગહેત્વા ''ઇમં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ ચિત્તેન આભોગં કત્વા કાયવિકારં કરોન્તેન કાયેન વા અધિટ્ઠાતબ્બા, વચીભેદં કત્વા વાચાય વા અધિટ્ઠાતબ્બા. તત્ર દુવિધં અધિટ્ઠાનં – સચે હત્થપાસે હોતિ, ''ઇમં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. અથ અન્તોગબ્ભાદીસુ સામન્તવિહારે વા હોતિ, ઠપિતટ્ઠાનં સલ્લક્ખેત્વા ''એતં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. એસ નયો ઉત્તરાસઙ્ગે ચ અન્તરવાસકે ચ. નામમત્તમેવ હિ વિસેસો. તસ્મા સબ્બાનિ સઙ્ઘાટિં ઉત્તરાસઙ્ગં અન્તરવાસકન્તિ એવં અત્તનો અત્તનો નામેનેવ અધિટ્ઠાતબ્બાનિ. સચે અધિટ્ઠહિત્વા ઠપિતવત્થેહિ સઙ્ઘાટિઆદીનિ કરોતિ, નિટ્ઠિતે રજને ચ કપ્પે ચ ''ઇમં પચ્ચુદ્ધરામી''તિ પચ્ચુદ્ધરિત્વા પુન અધિટ્ઠાતબ્બાનિ. ઇદઞ્ચ પન તિચીવરં સુખપરિભોગત્થં પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતુમ્પિ વટ્ટતિ.

વસ્સિકસાટિકા અનતિરિત્તપમાણા નામં ગહેત્વા વુત્તનયેનેવ ચત્તારો વસ્સિકે માસે અધિટ્ઠાતબ્બા, તતો પરં પચ્ચુદ્ધરિત્વા વિકપ્પેતબ્બા, વણ્ણભેદમત્તરત્તાપિ ચેસા વટ્ટતિ, દ્વે પન ન વટ્ટન્તિ. **નિસીદનં** વુત્તનયેન અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, તઞ્ચ ખો પમાણયુત્તં એકમેવ, દ્વે ન વટ્ટન્તિ. **પચ્ચત્થરણમ્પિ** અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, તં પન મહન્તમ્પિ એકમ્પિ બહૂનિપિ વટ્ટન્તિ, નીલમ્પિ પીતકમ્પિ સદસમ્પિ પુપ્ફદસમ્પીતિ સબ્બપ્પકારમ્પિ વટ્ટતિ. **કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિ** યાવ આબાધો અત્થિ, તાવ પમાણિકા અધિટ્ઠાતબ્બા, આબાધે વૂપસન્તે પચ્ચુદ્ધરિત્વા વિકપ્પેતબ્બા, સા એકાવ વટ્ટતિ. **મુખપુઞ્છનચોળં** અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, તં પન એકમ્પિ બહૂનિપિ મહન્તમ્પિ વટ્ટતિયેવ. **પરિક્ખારચોળે** ગણના નત્થિ, યત્તકં ઇચ્છતિ, તત્તકં અધિટ્ઠાતબ્બમેવ. **થવિકાપિ પરિસ્સાવનમ્પિ** વિકપ્પનુપગં પચ્છિમપમાણં ''પરિક્ખારચોળ''ન્તિ અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, બહૂનિપિ એકતો કત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ પરિક્ખારચોળાનિ અધિટ્ઠામી''તિઆદિના નયેન અધિટ્ઠાતું વટ્ટતિયેવ. મઞ્ચભિસિ પીઠભિસિ બિબ્બોહનં પાવારો કોજવોતિ એતેસુ પન સેનાસનપરિક્ખારત્થાય દિન્નપચ્ચત્થરણે ચ અધિટ્ઠાનકિચ્ચં નત્થિયેવ. સબ્બઞ્ચ પનેતં વુત્તપ્પકારેન અધિટ્ઠિતચીવરં અઞ્ઞસ્સ દાનેન, અચ્છિન્દિત્વા ગહણેન, વિસ્સાસગ્ગાહેન, હીનાયાવત્તનેન, સિક્ખાપચ્ચક્ખાનેન, કાલઙ્કિરિયાય, લિઙ્ગપરિવત્તનેન, પચ્ચુદ્ધરણેનાતિ ઇમેહિ અટ્ઠહિ કારણેહિ અધિટ્ઠાનં વિજહતિ. તિચીવરં પન કનિટ્ઠઙ્ગુલિનખપિટ્ઠિપ્પમાણેન છિદ્દેનાપિ વિજહતિ, તઞ્ચ ખો વિનિબ્બેધેનેવ. સચે હિ છિદ્દસ્સ અબ્ભન્તરે એકતન્તુપિ અચ્છિન્નો હોતિ, રક્ખતિયેવ. તત્થ સઙ્ઘાટિયા ચ ઉત્તરાસઙ્ગસ્સ ચ દીઘન્તતો વિદત્થિપ્પમાણસ્સ તિરિયન્તતો અટ્ઠઙ્ગુલપ્પમાણસ્સ પદેસસ્સ ઓરતો છિદ્દં અધિટ્ઠાનં ભિન્દતિ, અન્તરવાસકેપિ દીઘન્તતો એતદેવ પમાણં, તિરિયન્તેન પન ચતુરઙ્ગુલતા વેદિતબ્બા. તિણ્ણન્નમ્પિ વુત્તોકાસસ્સ પરતો ન ભિન્દતિ, તસ્મા છિદ્દે જાતે તિચીવરં અતિરેકચીવરટ્ઠાને તિટ્ઠતિ, સૂચિકમ્મં કત્વા પુન અધિટ્ઠાતબ્બં. વસ્સિકસાટિકા વસ્સાનમાસાતિક્કમેનાપિ, કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિ આબાધવૂપસમેનાપિ અધિટ્ઠાનં વિજહતિ. તસ્મા સા તતો પરં વિકપ્પેતબ્બા. વિકપ્પનલક્ખણં પન સબ્બચીવરાનં વિકપ્પનસિક્ખાપદેયેવ વણ્ણયિસ્સામ. કેવલઞ્હિ ઇમસ્મિં ઓકાસે યં એવં અનધિટ્ઠિતં અવિકપ્પિતઞ્ચ, તં ''અતિરેકચીવર''ન્તિ વેદિતબ્બં.

તં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયન્તિ તં યથાવુત્તજાતિપ્પમાણં ચીવરંદસાહપરમં કાલં અતિક્કામયતો એત્થન્તરે યથા અતિરેકચીવરં ન હોતિ, તથા અકુબ્બતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, તઞ્ચ ચીવરં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, પાચિત્તિયં આપત્તિ ચસ્સ હોતીતિ અત્થો. અથ વા નિસ્સજ્જનં નિસ્સગ્ગિયં, પુબ્બભાગે કત્તબ્બસ્સ વિનયકમ્મસ્સેતં

નામં, નિસ્સગ્ગિયમસ્સ અત્થીતિ નિસ્સગ્ગિયમિચ્ચેવ. કિં તં? પાચિત્તિયં. તં અતિક્કામયતો સહ નિસ્સગ્ગિયેન નિસ્સગ્ગિયવિનયકમ્મં પાચિત્તિયં હોતીતિ અયમેત્થ અત્થો. તઞ્ચ પનેતં ચીવરં યં દિવસં ઉપ્પન્નં, તસ્સ યો અરુણો, સો ઉપ્પન્નદિવસનિસ્સિતો, તસ્મા ચીવરુપ્પાદદિવસેન સદ્ધિં એકાદસે અરુણુગ્ગમને દસાહાતિક્કમિતં હોતિ, તં ગહેત્વા સઙ્ઘસ્સ વા ગણસ્સ વા પુગ્ગલસ્સ વા નિસ્સજ્જિતબ્બં, તત્રાયં નયો – સઙ્ઘસ્સ તાવ એવં નિસ્સજ્જિતબ્બં ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં દસહાતિક્કન્તં નિસ્સગ્ગિયં, ઇમાહં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સજ્જામી''તિ નિસ્સજ્જિત્વા ''અહં, ભન્તે, એકં નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં આપન્નો, તં પટિદેસેમી''તિ એવં આપત્તિ દેસેતબ્બા. સચે દ્વે હોન્તિ, ''દ્વે''તિ વત્તબ્બં, સચે તદુત્તરિ, ''સમ્બહુલા''તિ વત્તબ્બં. નિસ્સજ્જનેપિ સચે દ્વે વા બહૂનિ વા હોન્તિ, ''ઇમાનિ મે, ભન્તે, ચીવરાનિ દસાહાતિક્કન્તાનિ નિસ્સગ્ગિયાનિ, ઇમાનાહં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સજ્જામી''તિ વત્તબ્બં, પાળિં વત્તું અસક્કોન્તેન અઞ્ઞથાપિ વત્તબ્બં. બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ આપત્તિં સરતિ વિવરતિ ઉત્તાનિં કરોતિ દેસેતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો આપત્તિં પટિગ્ગણ્હેય્ય''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૩૯), ઇમિના લક્ખણેન આપત્તિં પટિગ્ગણ્હિત્વા વત્તબ્બો ''પસ્સસી''તિ, ''આમ પસ્સામી''તિ, ''આયતિં સંવરેય્યાસી''તિ, ''સાધુ સુટ્ઠુ સંવરિસ્સામી''તિ. દ્વીસુ પન સમ્બહુલાસુ વા પુરિમનયેનેવ વચનભેદો કાતબ્બો. દેસિતાય આપત્તિયા ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇદં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સગ્ગિયં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સટ્ઠં, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં , સઙ્ઘો ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્યા''તિ (પારા॰ ૪૬૪) એવં નિસ્સટ્ઠચીવરં દાતબ્બં, દ્વીસુ બહૂસુ વા વચનભેદો કાતબ્બો.

ગણસ્સ પન નિસ્સજ્જન્તેન ''ઇમાહ''ન્તિ વા ''ઇમાનિ અહ''ન્તિ વા વત્વા ''આયસ્મન્તાનં નિસ્સજ્જામી''તિ વત્તબ્બં, આપત્તિપ્પટિગ્ગાહકેનાપિ ''સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ આપત્તિં સરતિ…પે॰… દેસેતિ, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લ''ન્તિ વત્તબ્બં, ચીવરદાનેપિ ''સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા, ઇદં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સગ્ગિયં આયસ્મન્તાનં નિસ્સટ્ઠં, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, આયસ્મન્તા ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્યુ''ન્તિ (પારા॰ ૪૬૬) વત્તબ્બં, સેસં પુરિમસદિસમેવ. પુગ્ગલસ્સ પન નિસ્સજ્જન્તેન ''ઇમાહ''ન્તિ વા ''ઇમાનિ અહ''ન્તિ વા વત્વા ''આયસ્મતો નિસ્સજ્જામી''તિ વત્તબ્બં, નિસ્સજ્જિત્વા ''અહં, ભન્તે, એકં નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં આપન્નો, તં પટિદેસેમી''તિ એવં આપત્તિ દેસેતબ્બા. સચે પન નવકતરો હોતિ, ''આવુસો''તિ વત્તબ્બં, તેનાપિ ''પસ્સસી''તિ વા ''પસ્સથા''તિ વા વુત્તે ''આમ, ભન્તે''તિ વા ''આમ આવુસો''તિ વા વત્વા ''પસ્સામી''તિ વત્તબ્બં, તતો ''આયતિં સંવરેય્યાસી''તિ વા ''સંવરેય્યાથા''તિ વા વુત્તે ''સાધુ સુટ્ઠુ સંવરિસ્સામી''તિ વત્તબ્બં. એવં દેસિતાય આપત્તિયા ''ઇમં ચીવરં આયસ્મતો દમ્મી''તિ દાતબ્બં, દ્વીસુ તીસુ વા પુબ્બે વુત્તાનુસારેનેવ નયો વેદિતબ્બો. દ્વિન્નં પન યથા ગણસ્સ, એવં નિસ્સજ્જિતબ્બં, તતો આપત્તિપ્પટિગ્ગહણઞ્ચ નિસ્સટ્ઠચીવરદાનઞ્ચ તેસં અઞ્ઞતરેન યથા એકેન પુગ્ગલેન, તથા કાતબ્બં, ઇદં પન સબ્બનિસ્સગ્ગિયેસુ વિધાનં. ચીવરં પત્તો નિસીદનન્તિ વત્થુમત્તમેવ હિ નાનં, પરમ્મુખં પન વત્થુ ''એત''ન્તિ નિસ્સજ્જિતબ્બં. સચે બહૂનિ હોન્તિ, ''એતાની''તિ વત્તબ્બં. નિસ્સટ્ઠદાનેપિ એસેવ નયો. નિસ્સટ્ઠવત્થું ''દિન્નમિદં ઇમિના મય્હ''ન્તિ સઞ્ઞાય ન પટિદેન્તસ્સ દુક્કટં, તસ્સ સન્તકભાવં ઞત્વા લેસેન અચ્છિન્દન્તો સામિકસ્સ ધુરનિક્ખેપેન ભણ્ડં અગ્ઘાપેત્વા કારેતબ્બોતિ.

વેસાલિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અતિરેકચીવરધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''દસાહપરમ''ન્તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ દુક્કટં, યથા ચ ઇધ, એવં સબ્બત્થ, તસ્મા નં પરતો ન વક્ખામ. દસાહં અનતિક્કન્તેપિ અતિક્કન્તસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અતિક્કન્તે અનતિક્કન્તસઞ્ઞિનોપિ વેમતિકસ્સપિ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયમેવ, તથા અનધિટ્ઠિતાવિકપ્પિતઅવિસ્સજ્જિતઅનટ્ઠાવિનટ્ઠઅદડ્ઢાવિલુત્તેસુ અધિટ્ઠિતાદિસઞ્ઞિનો. અન્તોદસાહં અધિટ્ઠિતે વિકપ્પિતે વિસ્સજ્જિતે નટ્ઠે વિનટ્ઠે દડ્ઢે અચ્છિન્ને વિસ્સાસેન ગાહિતે ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આચારવિપત્તિ, યથા ચ ઇદં, એવં ઇતો પરાનિપિ, ઉભતોપાતિમોક્ખેસુપિ હિ પારાજિકાનિ ચ સઙ્ઘાદિસેસા ચ સીલવિપત્તિ, સેસાપત્તિયો આચારવિપત્તિ,

આજીવવિપત્તિ વા દિટ્ઠિવિપત્તિ વા કાચિ આપત્તિ નામ નત્થિ. આજીવવિપત્તિપચ્ચયા પન ઠપેત્વા દુબ્ભાસિતં છ આપત્તિક્ખન્ધા પઞ્ઞત્તા, દિટ્ઠિવિપત્તિપચ્ચયા પાચિત્તિયદુક્કટવસેન દ્વે આપત્તિક્ખન્ધા પઞ્ઞત્તાતિ, ઇદમેત્થ લક્ખણં, ઇતિ વિપત્તિકથા ઇધેવ નિટ્ઠિતાતિ, ન નં ઇતો પરં વિચારયિસ્સામ. જાતિપ્પમાણસમ્પન્નસ્સ ચીવરસ્સ અત્તનો સન્તકતા, ગણનુપગતા, છિન્નપલિબોધભાવો, અતિરેકચીવરતા, દસાહાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. કથિનસમુટ્ઠાનં, અકિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

કથિનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ઉદોસિતસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુના**તિએત્થ પુરિમસિક્ખાપદે વિય અત્થં અગ્ગહેત્વા નિટ્ઠિતે ચીવરસ્મિં ભિક્ખુનોતિ એવં સામિવસેન કરણવચનસ્સ અત્થો વેદિતબ્બો. કરણવસેન હિ ભિક્ખુના ઇદં નામ કમ્મં કાતબ્બં, તં નત્થિ, સામિવસેન પન ભિક્ખુનો ચીવરસ્મિં નિટ્ઠિતે કથિને ચ ઉબ્ભતે એવં ઇમેહિ ચીવરનિટ્ઠાનકથિનુબ્ભારેહિ છિન્નપલિબોધો એકરત્તમ્પિ ચે ભિક્ખુ તિચીવરેન વિપ્પવસેય્યાતિ એવં અત્થો યુજ્જતિ. તત્થ **તિચીવરેના**તિ તિચીવરાધિટ્ઠાનનયેન અધિટ્ઠિતેસુ સઙ્ઘાટિઆદીસુ યેનકેનચિ. **વિપ્પવસેય્યા**તિ વિયુત્તો વસેય્ય, ‘‘ગામો એકૂપચારો નાનૂપચારો’’તિઆદિના (પારા॰ ૪૭૭) નયેન પાળિયં વુત્તાનં ગામનિગમનનિવેસનઉદોસિતઅટ્ટમાળપાસાદહમ્મિયનાવાસત્થખેત્તધઞ્ઞકરણઆરામવિહારરુક્ખમૂલઅજ્ઝોકાસપ્પભેદાનં પન્નરસાનં નિક્ખેપટ્ઠાનાનં યત્થકત્થચિ નિક્ખિપિત્વા તેસં ગામાદીનં બહિ હત્થપાસાતિક્કમેન અરુણં ઉટ્ઠાપેય્યાતિ અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૭૩-૪૭૭-૮) વુત્તો. **અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા**તિ યં સઙ્ઘો ગિલાનસ્સ ભિક્ખુનો તિચીવરેન અવિપ્પવાસસમ્મુતિં દેતિ, તં ઠપેત્વા અલદ્ધસમ્મુતિકસ્સ ભિક્ખુનો એકરત્તમ્પિ વિપ્પવાસતો વુત્તનયેનેવ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયન્તિ વેદિતબ્બં, કેવલં ઇધ ‘‘ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં રત્તિવિપ્પવુત્થં અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા નિસ્સગ્ગિય’’ન્તિઆદિના નયેન વચનભેદો હોતિ, અયં પન વિસેસો.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સન્તરુત્તરેન જનપદચારિકં પક્કમનવત્થુસ્મિં

પઞ્ઞત્તં, ‘‘અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા’’તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, અવિપ્પવુત્થે વિપ્પવુત્થસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. વિપ્પવુત્થે વિપ્પવુત્થસઞ્ઞિનોપિ અવિપ્પવુત્થસઞ્ઞિનોપિ વેમતિકસ્સાપિ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, તથા અપચ્ચુદ્ધટઅવિસ્સજ્જિતાદીસુ ચ પચ્ચુદ્ધટવિસ્સજ્જિતાદિસઞ્ઞિનો. અન્તોઅરુણે પચ્ચુદ્ધટે પન પઠમકથિને વુત્તવિસ્સજ્જિતાદિભેદે ચ અનાપત્તિ, તથા લદ્ધસમ્મુતિકસ્સ વિપ્પવાસે. આબાધે પન વૂપસન્તે પચ્ચાગન્તબ્બં, તત્થેવ વા ઠિતેન પચ્ચુદ્ધરિતબ્બં, અથાપિસ્સ પુન સો વા અઞ્ઞો વા આબાધો કુપ્પતિ, લદ્ધકપ્પિયમેવ. અધિટ્ઠિતચીવરતા , અનત્થતકથિનતા, અલદ્ધસમ્મુતિકતા, રત્તિવિપ્પવાસોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિને વુત્તપ્પકારાનેવ. કેવલઞ્હિ તત્થ અનધિટ્ઠાનં અવિકપ્પનઞ્ચ અકિરિયા, ઇધ અપ્પચ્ચુદ્ધરણં, અયં વિસેસોતિ.

ઉદોસિતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. અકાલચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **નિટ્ઠિતચીવરસ્મિં ભિક્ખુના**તિ સામિવસેનેવ કરણત્થો વેદિતબ્બો. **અકાલચીવરં** નામ ય્વાયં ‘‘અનત્થતે કથિને વસ્સાનસ્સ પચ્છિમો માસો, અત્થતે કથિને પઞ્ચમાસા’’તિ (પારા॰ ૬૪૯) ચીવરકાલો વુત્તો, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞદા

ઉપ્પન્નં, યઞ્ચ કાલેપિ સઙ્ઘસ્સ વા ''ઇદં અકાલચીવર''ન્તિ, પુગ્ગલસ્સ વા ''ઇદં તુય્હં દમ્મી''તિઆદિના નયેન દિન્નં, એતં અકાલચીવરં નામ. **ઉપ્પજ્જેય્યા**તિ એવરૂપં ચીવરં અત્તનો ભાગપટિલાભવસેન સઙ્ઘતો વા સુત્તન્તિકાદિગણતો વા ઞાતિતો વા મિત્તતો વા પંસુકૂલં વા અત્તનો વા ધનેન (પારા॰ ૫૦૦), અથ વા પન ''અટ્ઠિમા, ભિક્ખવે, માતિકા ચીવરસ્સ ઉપ્પાદાય સીમાય દેતિ, કતિકાય દેતિ, ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિકાય દેતિ, સઙ્ઘસ્સ દેતિ, ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દેતિ, વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દેતિ, આદિસ્સ દેતિ, પુગ્ગલસ્સ દેતી''તિ (મહાવ॰ ૩૭૯) ઇમાસં અટ્ઠન્નં માતિકાનં અઞ્ઞતરતો ઉપ્પજ્જેય્ય. એત્થ ચ ''સીમાય દમ્મી''તિ એવં સીમં પરામસિત્વા દેન્તો **સીમાય દેતિ** નામ, એસ નયો સબ્બત્થ. એત્થ ચ **સીમા**તિ ખણ્ડસીમા ઉપચારસીમા સમાનસંવાસસીમા અવિપ્પવાસસીમા લાભસીમા ગામસીમા નિગમસીમા નગરસીમા અબ્ભન્તરસીમા ઉદકુક્ખેપસીમા જનપદસીમા રટ્ઠસીમા રજ્જસીમા દીપસીમા ચક્કવાળસીમાતિ પન્નરસવિધા. તત્થ **ઉપચારસીમા** નામ પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપેન, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનેન પરિચ્છિન્ના. અપિ ચ ભિક્ખૂનં ધુવસન્નિપાતટ્ઠાનતો વા પરિયન્તે ઠિતભોજનસાલતો વા નિબદ્ધવસનકઆવાસતો વા થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાનં અન્તો ''ઉપચારસીમા''તિ વેદિતબ્બા. સા પન આવાસે વડ્ઢન્તે વડ્ઢતિ, હાયન્તે હાયતિ , યોજનસતમ્પિ ઉપચારસીમાવ હોતિ. તત્થ દિન્નલાભો સબ્બેસં અન્તોસીમગતાનં પાપુણાતિ, ભિક્ખુનીનં આરામપવેસનસેનાસનાપુચ્છનાનિ પરિવાસમાનત્તારોચનં વસ્સચ્છેદનિસ્સયસેનાસનગ્ગાહાદિવિધાનન્તિ ઇદમ્પિ સબ્બં ઇમિસ્સાવ સીમાય વસેન વેદિતબ્બં. **લાભસીમા**તિ યં રાજરાજમહામત્તાદયો વિહારં કારાપેત્વા ગાવુતં વા અડ્ઢયોજનં વા યોજનં વા સમન્તા પરિચ્છિન્દિત્વા ''અયં અમ્હાકં વિહારસ્સ લાભસીમા, યં એત્થન્તરે ઉપ્પજ્જતિ, તં સબ્બં અમ્હાકં વિહારસ્સ દેમા''તિ ઠપેન્તિ, અયં લાભસીમા નામ. કાસિકોસલાદીનં પન રટ્ઠાનં અન્તો બહૂ જનપદા હોન્તિ, તત્થ એકો જનપદપરિચ્છેદો **જનપદસીમા**, કાસિકોસલાદિરટ્ઠપરિચ્છેદો **રટ્ઠસીમા**, એકસ્સ રઞ્ઞો આણાપવત્તિટ્ઠાનં **રજ્જસીમા**, સમુદ્દન્તેન પરિચ્છિન્નો મહાદીપો વા અન્તરદીપો વા **દીપસીમા**, એકચક્કવાળપબ્બતપરિક્ખેપબ્ભન્તરં **ચક્કવાળસીમા**, સેસા નિદાનકથાયં વુત્તનયા એવ. તત્થ ''ખણ્ડસીમાય દેમા''તિ દિન્નં ખણ્ડસીમટ્ઠાનંયેવ પાપુણાતિ, તતો બહિસીમાય સીમન્તરિકટ્ઠાનમ્પિ ન પાપુણાતિ. ''ઉપચારસીમાય દેમા''તિ દિન્નં પન અન્તોપરિચ્છેદે ખણ્ડસીમાસીમન્તરિકાસુ ઠિતાનમ્પિ પાપુણાતિ, સમાનસંવાસસીમાય દિન્નં ખણ્ડસીમાસીમન્તરિકટ્ઠાનં ન પાપુણાતિ, અવિપ્પવાસસીમાલાભસીમાસુ દિન્નં તાસં અન્તોગધાનંયેવ પાપુણાતિ, ગામસીમાદીસુ દિન્નં તાસં સીમાનં અબ્ભન્તરે બદ્ધસીમટ્ઠાનમ્પિ પાપુણાતિ, અબ્ભન્તરસીમાઉદકુક્ખેપસીમાસુ દિન્નં તત્થ અન્તોગધાનંયેવ પાપુણાતિ, જનપદસીમાદીસુ દિન્નમ્પિ તાસં અબ્ભન્તરે બદ્ધસીમટ્ઠાનમ્પિ પાપુણાતિ, તસ્મા યં જમ્બુદીપે ઠત્વા ''તમ્બપણ્ણિદીપે સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ દીયતિ, તં તમ્બપણ્ણિદીપતો એકોપિ ગન્ત્વા સબ્બેસં સઙ્ગણ્હિતું લભતિ. સચેપિ તત્થેવ એકો સભાગો ભિક્ખુ સભાગાનં ભાગં ગણ્હાતિ, ન વારેતબ્બો. યો પન વિહારં પવિસિત્વા ''અસુકસીમાયા''તિ અવત્વાવ કેવલં ''સીમાય દમ્મી''તિ વદતિ, સો પુચ્છિતબ્બો ''સીમા નામ બહુવિધા, કતરં સન્ધાય વદસી''તિ, સચે વદતિ ''અહમેતં ભેદં ન જાનામિ, સીમટ્ઠકસઙ્ઘો ગણ્હતૂ''તિ, ઉપચારસીમટ્ઠેહિ ભાજેતબ્બં.

કતિકાયાતિએત્થ કતિકા નામ સમાનલાભકતિકા. સા પન એવં કાતબ્બા, એકસ્મિં વિહારે સન્નિપતિતેહિ ભિક્ખૂહિ યં વિહારં સઙ્ગણ્હિતુકામા સમાનલાભં કાતું ઇચ્છન્તિ, તસ્સ નામં ગહેત્વા ''અસુકો નામ વિહારો પોરાણકો અપ્પલાભો''તિ યં કિઞ્ચિ કારણં વત્વા ''તં વિહારં ઇમિના વિહારેન સદ્ધિં એકલાભં કાતું સઙ્ઘસ્સ રુચ્ચતી''તિ તિક્ખત્તું સાવેતબ્બં, એત્તાવતા તસ્મિં વિહારે નિસિન્નોપિ ઇધ નિસિન્નોવ હોતિ, તસ્મિં વિહારેપિ એવમેવ કાતબ્બં, એત્તાવતા ઇધ નિસિન્નોપિ તસ્મિં નિસિન્નોવ હોતિ. એકસ્મિં વિહારે લાભે ભાજિયમાને ઇતરસ્મિં ઠિતસ્સ ભાગં ગહેતું વટ્ટતિ.

ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિયાતિ એત્થ ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિ નામ દાયકસ્સ પરિચ્ચાગપઞ્ઞત્તિટ્ઠાનં, તસ્મા ''યત્થ મય્હં ધુવકારા કરીયન્તિ, તત્થ દમ્મી''તિ વા ''તત્થ દેથા''તિ વા વુત્તે યત્થ તસ્સ પાકવત્તં વા વત્તતિ, યતો વા ભિક્ખૂ નિચ્ચં

ભોજેતિ, યત્થ વા તેન કિઞ્ચિ સેનાસનં કતં, સબ્બત્થ દિન્નમેવ હોતિ. સચે પન એકસ્મિં ધુવકારટ્ઠાને થોકતરા ભિક્ખૂ હોન્તિ, એકમેવ વા વત્થં હોતિ, માતિકં આરોપેત્વા યથા સો વદતિ, તથા ગહેતબ્બં.

સઙ્ઘસ્સ દેતીતિ એત્થ વિહારં પવિસિત્વા ''સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ દિન્નં ઉપચારસીમાગતાનઞ્ચ તતો બહિદ્ધાપિ તેહિ સદ્ધિં એકાબદ્ધાનઞ્ચ પાપુણાતિ, તસ્મા તેસં ગાહકે સતિ અસમ્પત્તાનમ્પિ ભાગો દાતબ્બો. યં પન બહિ ઉપચારસીમાય ભિક્ખૂ દિસ્વા ''સઙ્ઘસ્સા''તિ દીયતિ, તં એકાબદ્ધપરિસાય પાપુણાતિ. યે પન દ્વાદસહિ હત્થેહિ પરિસં અસમ્પત્તા, તેસં ન પાપુણાતિ.

ઉભતોસઙ્ઘસ્સાતિ એત્થ પન યં ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દિન્નં, તતો ઉપડ્ઢં ભિક્ખૂનં, ઉપડ્ઢં ભિક્ખુનીનં દાતબ્બં. સચેપિ એકો ભિક્ખુ હોતિ, એકા વા ભિક્ખુની, અન્તમસો અનુપસમ્પન્નસ્સાપિ ઉપડ્ઢમેવ દાતબ્બં. ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તે પન સચે દસ ભિક્ખૂ ચ દસ ભિક્ખુનિયો ચ હોન્તિ, એકવીસતિ પટિવીસે કત્વા એકો પુગ્ગલસ્સ દાતબ્બો, દસ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ, દસ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ ચ, યેન પુગ્ગલિકો લદ્ધો, સો સઙ્ઘતોપિ અત્તનો વસ્સગ્ગેન ગહેતું લભતિ, કસ્મા? ઉભતોસઙ્ઘગ્ગહણેન ગહિતત્તા, ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તેપિ એસેવ નયો. ઇધ પન ચેતિયસ્સ સઙ્ઘતો પાપુણકોટ્ઠાસો નામ નત્થિ, એકપુગ્ગલસ્સ પત્તકોટ્ઠાસસમો એકો કોટ્ઠાસો હોતિ. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચા''તિ વુત્તે પન ન મજ્ઝે ભિન્દિત્વા દાતબ્બં, ભિક્ખૂ ચ ભિક્ખુનિયો ચ ગણેત્વા દાતબ્બં. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તે પુગ્ગલો વિસું ન લભતિ, પાપુણકોટ્ઠાસતો એકમેવ લભતિ . ''ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તે પન ચેતિયસ્સ એકો પુગ્ગલપટિવીસો લબ્ભતિ. ''ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચા''તિ વુત્તેપિ ન મજ્ઝે ભિન્દિત્વા દાતબ્બં, પુગ્ગલગણનાય એવ વિભજિતબ્બં, તેહિ સદ્ધિં પુગ્ગલચેતિયપરામસનં અનન્તરનયસદિસમેવ, યથા ચ ભિક્ખુસઙ્ઘં આદિં કત્વા નયો નીતો, એવં ભિક્ખુનિસઙ્ઘં આદિં કત્વાપિ નેતબ્બો. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તેપિ પુગ્ગલસ્સ વિસું ન લબ્ભતિ , ચેતિયસ્સ પન લબ્ભતિ. ''ભિક્ખૂનઞ્ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તેપિ વિસું ન લબ્ભતિ, ચેતિયસ્સ પન લબ્ભતિયેવ.

વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સાતિ એત્થ સચે વિહારં પવિસિત્વા ''વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વદતિ, યે તત્થ વસ્સચ્છેદં અકત્વા પુરિમવસ્સંવુટ્ઠા, તેસં બહિ સીમટ્ઠાનમ્પિ પાપુણાતિ, ન અઞ્ઞેસં. સચે પન બહિઉપચારસીમાયં ઠિતો ''વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સા''તિ વદતિ, યત્થકત્થચિ વુટ્ઠવસ્સાનં સબ્બેસં સમ્પત્તાનં પાપુણાતિ. અથ ''અસુકવિહારે વસ્સંવુટ્ઠસ્સા''તિ વદતિ, તત્થ વસ્સંવુટ્ઠાનંયેવ યાવ કથિનસ્સુબ્ભારા પાપુણાતિ. ગિમ્હાનં પઠમદિવસતો પટ્ઠાય એવં વદતિ, તત્ર સમ્મુખીભૂતાનં સબ્બેસં પાપુણાતિ, ન અઞ્ઞેસં.

આદિસ્સ દેતીતિ આદિસિત્વા પરિચ્છિન્દિત્વા દેતિ, કથં? ભિક્ખૂ અજ્જતનાય વા સ્વાતનાય વા યાગુયા નિમન્તેત્વા તે ઘરે યાગું પાયેત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ યેહિ મય્હં યાગુ પીતા, તેસં દમ્મી''તિ વદતિ, યેહિ નિમન્તિતેહિ યાગુ પીતા, તેસંયેવ પાપુણાતિ, ભત્તખજ્જકાદીહિ નિમન્તિતેસુપિ એસેવ નયો.

પુગ્ગલસ્સ દેતીતિ ''ઇદં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી''તિ એવં પરમ્મુખા વા, પાદમૂલે ઠપેત્વા ''ઇદં તુમ્હાક''ન્તિ એવં સમ્મુખા વા દેતીતિ અયમેત્થ સઙ્ખેપકથા, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં વુત્તો. ઇતિ ઇમાસં અટ્ઠન્નં માતિકાપદાનં વસેન યં અકાલચીવરલક્ખણેન પટિલદ્ધં, તં સન્ધાય ''અકાલચીવરં ઉપ્પજ્જેય્યા''તિ વુત્તં.

આકઙ્ખમાનેનાતિ ઇચ્છમાનેન. **ખિપ્પમેવ કારેતબ્બ**ન્તિ સીઘં અન્તોદસાહેયેવ કારેતબ્બં. **નો ચસ્સ પારિપૂરી**તિ નો ચે પારિપૂરી ભવેય્ય, યત્તકેન કરિયમાનં અધિટ્ઠાનચીવરં પહોતિ, તં ચીવરં તત્તકં ન ભવેય્ય, ઊનકં ભવેય્યાતિ અત્થો. **સતિયા પચ્ચાસાયા**તિ ''અસુકદિવસં નામ સઙ્ઘો ચીવરાનિ લભિસ્સતિ, તતો મે ચીવરં ઉપ્પજ્જિસ્સતી''તિઇમિના નયેન સઙ્ઘગણઞાતિમિત્તેસુ વા અઞ્ઞતરટ્ઠાનતો, ''પંસુકૂલં વા લચ્છામી''તિ, ''ઇમિના વા

કપ્પિયભણ્ડેન ચીવરં ગણ્હિસ્સામી’’તિ એવં વિજ્જમાનાય ચીવરાસાય. **તતો ચે ઉત્તરી**તિ માસપરમતો ચે ઉત્તરિ નિક્ખિપેય્ય, નિસ્સગ્ગિયન્તિ અત્થો. યદિ પનસ્સ મૂલચીવરં સણ્હં હોતિ, પચ્ચાસાચીવરં થૂલં હોતિ, ન સક્કા યોજેતું, રત્તિયો ચ સેસા હોન્તિ, ન તાવ માસો પૂરતિ, ન અકામા ચીવરં કારેતબ્બં, અઞ્ઞં પચ્ચાસાચીવરં લભિત્વા એવ કાલબ્ભન્તરે કારેતબ્બં. સચે ન લભતિ, પચ્ચાસાચીવરમ્પિ પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતબ્બં. અથ મૂલચીવરં થૂલં હોતિ, પચ્ચાસાચીવરં સણ્હં, મૂલચીવરં પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠહિત્વા પચ્ચાસાચીવરમેવ મૂલચીવરં કત્વા ઠપેતબ્બં, તં પુન માસપરિહારં લભતિ, એતેનુપાયેન યાવ ન લચ્છતિ, તાવ અઞ્ઞં મૂલચીવરં કત્વા ઠપેતું લબ્ભતિ. ઇમસ્સ ‘‘ઇદં મે, ભન્તે, અકાલચીવરં માસાતિક્કન્તં નિસ્સગ્ગિય’’ન્તિ (પારા॰ ૫૦૦) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અકાલચીવરં પટિગ્ગહેત્વા માસં અતિક્કમનવત્થુસ્મિં

પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઇતો પરં સબ્બં પઠમકથિને વુત્તસદિસમેવ. કેવલઞ્હિ તત્થ દસાહાતિક્કમો, ઇધ માસાતિક્કમોતિ અયં વિસેસો. સેસં તાદિસમેવાતિ.

અકાલચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. પુરાણચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **અઞ્ઞાતિકાયા**તિ ન ઞાતિકાય, માતિતો વા પિતિતો વા યાવ સત્તમં યુગં, તાવ કેનચિ આકારેન અસમ્બદ્ધાયાતિ અત્થો. **ભિક્ખુનિયા**તિ સાકિયાનિયો વિય સુદ્ધભિક્ખુસઙ્ઘે વા ઉભતોસઙ્ઘે વા ઉપસમ્પન્નાય. **પુરાણચીવર**ન્તિ રજિત્વા કપ્પં કત્વા એકવારમ્પિ નિવત્થં વા પારુતં વા, યં અન્તમસો પરિભોગસીસેન અંસે વા મત્થકે વા કત્વા મગ્ગં ગતો હોતિ, ઉસ્સીસકં વા કત્વા નિપન્નો, એતમ્પિ પુરાણચીવરમેવ. **ધોવાપેય્ય વા**તિ સચે ‘‘ધોવા’’તિવાચાય વદતિ, કાયવિકારં વા કરોતિ, હત્થેન વા હત્થે દેતિ, પાદમૂલે વા ઠપેતિ, અન્તોદ્વાદસહત્થે ઓકાસે ઠત્વા ઉપરિ વા ખિપતિ, અઞ્ઞસ્સ વા હત્થે પેસેતિ, તાય ધોતં, ધોવાપિતમેવ હોતિ, રજાપનાકોટાપનેસુપિ એસેવ નયો. સિક્ખમાનાય વા સામણેરિયા વા ઉપાસિકાય વા હત્થે ધોવનત્થાય દેતિ, સા સચે ઉપસમ્પજ્જિત્વા ધોવતિ, એવમ્પિ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. ઉપાસકસ્સ વા સામણેરસ્સ વા હત્થે દિન્નં હોતિ, સો ચે લિઙ્ગે પરિવત્તે ઉપસમ્પજ્જિત્વા ધોવતિ, દહરસ્સ ભિક્ખુસ્સ વા દિન્નં હોતિ, સોપિ લિઙ્ગે પરિવત્તે ધોવતિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયમેવ, રજાપનાકોટાપનેસુપિ એસેવ નયો. ‘‘ઇદં મે, ભન્તે, પુરાણચીવરં અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા ધોવાપિતં નિસ્સગ્ગિય’’ન્તિ (પારા॰ ૫૦૫) ઇમિના પનેત્થ નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ પુરાણચીવરધોવાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં ‘‘ધોવા’’તિઆદિકાય આણત્તિયા, એવં આણત્તાય ચ ભિક્ખુનિયા ઉદ્ધનસજ્જનાદીસુ સબ્બપ્પયોગેસુ ભિક્ખુનો દુક્કટં. ધોવિત્વા ઉક્ખિત્તમત્તં પન રત્તમત્તં આકોટિતમત્તઞ્ચ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, ધોવનાદીનિ તીણિપિ દ્વે વા કારાપેન્તસ્સ એકેન વત્થુના નિસ્સગ્ગિયં, ઇતરેહિ દુક્કટં. સચે પન ‘‘ધોવા’’તિ વુત્તા સબ્બાનિપિ કરોતિ, ધોવનપચ્ચયાવ આપત્તિ. ‘‘ઇમસ્મિં ચીવરે યં કત્તબ્બં, તં કરોહી’’તિ વદતો પન એકવાચાય પાચિત્તિયેન સદ્ધિં દ્વે દુક્કટાનિ, ભિક્ખુનિસઙ્ઘવસેન એકતોઉપસમ્પન્નાય ધોવાપેન્તસ્સ અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, અઞ્ઞસ્સ વા સન્તકં નિસીદનપચ્ચત્થરણં વા ધોવાપેન્તસ્સ, ઞાતિકાય અઞ્ઞાતિકસઞ્ઞિનો ચેવ, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં, અઞ્ઞાતિકાય ઞાતિકસઞ્ઞિનોપિ વેમતિકસ્સાપિ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયમેવ. ઇતો પરં પન એવરૂપેસુ ઠાનેસુ ‘‘તિકપાચિત્તિય’’ન્તિ વક્ખામ, સચે ઞાતિકાય સહાયા અઞ્ઞાતિકા ‘‘ધોવા’’તિ અવુત્તા વા ધોવતિ, અપરિભુત્તં વા અઞ્ઞં વા પરિક્ખારં ધોવતિ, સિક્ખમાનસામણેરિયો વા ધોવન્તિ, અનાપત્તિ, ઉમ્મત્તકાદીનં અનાપત્તિયેવ. પુરાણચીવરતા, ઉપચારે ઠત્વા

અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા આણાપનં, તસ્સા ધોવનાદીનિ ચાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સઞ્ચરિત્તસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પુરાણચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ચીવરપ્પટિગ્ગહણસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **અઞ્ઞાતિકાયા**તિઇદં વુત્તનયમેવ, તસ્મા ઇતો પરં કત્થચિ ન વિચારયિસ્સામ. **ચીવર**ન્તિ છન્નં અઞ્ઞતરં વિકપ્પનુપગં, એસ નયો સબ્બેસુ ચીવરપ્પટિસંયુત્તસિક્ખાપદેસુ. યત્થ પન વિસેસો ભવિસ્સતિ, તત્થ વક્ખામ. **પટિગ્ગણ્હેય્યા**તિએત્થ હત્થેન વા હત્થે દેતુ, પાદમૂલે વા ઠપેતુ, ધમ્મકથં કથેન્તસ્સ વત્થેસુ ખિપિયમાનેસુ ઉપચારં મુઞ્ચિત્વાપિ ઉપરિ વા ખિપતુ, સચે સાદિયતિ, પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. યસ્સ કસ્સચિ પન અનુપસમ્પન્નસ્સ હત્થે પેસિતં ગણ્હિતું વટ્ટતિ, ''પંસુકૂલં ગણ્હિસ્સતી''તિ સઙ્કારકૂટાદીસુ ઠપિતમ્પિ પંસુકૂલં અધિટ્ઠહિત્વા ગહેતું વટ્ટતિયેવ. **અઞ્ઞત્ર પારિવત્તકા**તિ યં ''અન્તમસો હરીટકક્ખણ્ડમ્પિ દત્વા વા દસ્સામી''તિ આભોગં કત્વા વા પારિવત્તકં ગણ્હાતિ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં અન્તમસો વિકપ્પનુપગં પટપરિસ્સાવનમ્પિ ગણ્હન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. તત્ર ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા હત્થતો પટિગ્ગહિતં અઞ્ઞત્ર પારિવત્તકા નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૧૨) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

રાજગહે ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ ચીવરપ્પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર પારિવત્તકા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ગહણત્થાય હત્થપ્પસારણાદિપ્પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, નિસ્સજ્જિતબ્બં, તિકપાચિત્તિયં, એકતોઉપસમ્પન્નાય ઞાતિકાય ચ અઞ્ઞાતિકસઞ્ઞિસ્સ વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. વિસ્સાસગ્ગાહે, તાવકાલિકે, પત્તત્થવિકાદિમ્હિ ચ અનધિટ્ઠાતબ્બપરિક્ખારે, સિક્ખમાનસામણેરીનં હત્થતો ગહણે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિકપ્પનુપગચીવરતા, પારિવત્તકાભાવો, અઞ્ઞાતિકાય હત્થતો ગહણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સઞ્ચરિત્તસમુટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, સેસં ચતુત્થસદિસમેવાતિ.

ચીવરપ્પટિગ્ગહણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **ગહપતિ**ન્તિ ભિક્ખૂસુ અપબ્બજિતમનુસ્સં. **ગહપતાનિ**ન્તિ ભિક્ખુનીસુ અપબ્બજિતિત્થિં, એસ નયો સબ્બેસુ ગહપતિપ્પટિસંયુત્તેસુ સિક્ખાપદેસુ. **વિઞ્ઞાપેય્યા**તિ યાચેય્ય વા યાચાપેય્ય વા. **અઞ્ઞત્ર સમયા**તિ યો અચ્છિન્નચીવરો વા હોતિ નટ્ઠચીવરો વા, તસ્સ તં સમયં ઠપેત્વા અઞ્ઞસ્મિં વિઞ્ઞાપનપ્પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. તત્થ ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં અઞ્ઞાતકં ગહપતિકં અઞ્ઞત્ર સમયા વિઞ્ઞાપિતં નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૨૪) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ચીવરવિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઞાતકે અઞ્ઞાતકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. સમયે વા ઞાતકપ્પવારિતે વા વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, અઞ્ઞસ્સ વા ઞાતકપ્પવારિતે તસ્સેવત્થાય વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, અત્તનો ધનેન ગણ્હન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિકપ્પનુપગચીવરતા, સમયાભાવો, અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિ, તાય ચ પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ચતુત્થસદિસાનેવાતિ.

અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. તતુત્તરિસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **તઞ્ચે**તિ તં અચ્છિન્નચીવરં વા નટ્ઠચીવરં વા. **અભિહટ્ઠુન્તિ અભી**તિ ઉપસગ્ગો, હરિતુન્તિ અત્થો, ગણ્હિતુન્તિ વુત્તં હોતિ. **પવારેય્યા**તિ ઇચ્છાપેય્ય, ઇચ્છં રુચિં ઉપ્પાદેય્ય, ''યાવત્તકં ઇચ્છસિ, તાવત્તકં ગણ્હાહી''તિ એવં નિમન્તેય્યાતિ અત્થો, યથા વા ''નેક્ખમ્મં દટ્ઠુ ખેમતો''તિ (સુ॰ નિ॰ ૪૨૬, ૧૧૦૪; ચૂળનિ॰ જતુકણ્ણીમાણવપુચ્છાનિદ્દેસ ૬૭) એત્થ દિસ્વાતિ અત્થો, એવમિધાપિ ''અભિહટ્ઠું પવારેય્યા''તિ ઉપનેત્વા પુરતો ઠપેન્તો કાયેન વા, ''અમ્હાકં દુસ્સકોટ્ઠાગારતો યત્તકં ઇચ્છથ, તત્તકં ગણ્હથા''તિ વદન્તો વાચાય વા અભિહરિત્વા નિમન્તેય્યાતિ અત્થો. **સન્તરુત્તરપરમ**ન્તિ સઅન્તરં ઉત્તરં પરમં અસ્સ ચીવરસ્સાતિ સન્તરુત્તરપરમં, નિવાસનેન સદ્ધિં પારુપનં ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદો અસ્સાતિ વુત્તં હોતિ. **તતો ચીવરં સાદિતબ્બ**ન્તિ તતો અભિહટચીવરતો એત્તકં ચીવરં ગહેતબ્બં, ન તતો પરં.

તત્રાયં વિનિચ્છયો – યસ્સ અધિટ્ઠિતચીવરસ્સ તીણિ નટ્ઠાનિ, તેન દ્વે સાદિતબ્બાનિ, એકં નિવાસેત્વા એકં પારુપિત્વા અઞ્ઞં સભાગટ્ઠાનતો પરિયેસિતબ્બં. યસ્સ દ્વે નટ્ઠાનિ, તેન એકં સાદિતબ્બં. સચે પન પકતિયાવ સન્તરુત્તરેન ચરતિ, દ્વે સાદિતબ્બાનિ, એવં એકં સાદિયન્તેનેવ સમો ભવિસ્સતિ. યસ્સ તીસુ એકં નટ્ઠં, કિઞ્ચિ ન સાદિતબ્બં. યસ્સ પન દ્વીસુ એકં નટ્ઠં, એકં સાદિતબ્બં. યસ્સ એકંયેવ હોતિ, તઞ્ચ નટ્ઠં, દ્વે સાદિતબ્બાનિ. ભિક્ખુનિયા પન પઞ્ચસુ નટ્ઠેસુ દ્વે સાદિતબ્બાનિ, ચતૂસુ નટ્ઠેસુ એકં સાદિતબ્બં, તીસુ નટ્ઠેસુ ન કિઞ્ચિ સાદિતબ્બં, કો પન વાદો દ્વીસુ વા એકસ્મિં વા. યેન કેનચિ હિ સન્તરુત્તરપરમતાય ઠાતબ્બં, તતો ઉત્તરિ વિઞ્ઞાપનપ્પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. તત્થ ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં અઞ્ઞાતકં ગહપતિકં તતુત્તરિ વિઞ્ઞાપિતં નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૨૪) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ બહુચીવરવિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઞાતકે અઞ્ઞાતકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. દ્વે ચીવરાનિ કત્વા ''સેસકં આહરિસ્સામી''તિ વત્વા ગણ્હન્તસ્સ, ''સેસકં તુય્હંયેવ હોતૂ''તિ વુત્તસ્સ, ન અચ્છિન્નનટ્ઠકારણા દિન્નં ગણ્હન્તસ્સ, વુત્તનયેન ઞાતકપ્પવારિતે વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, અત્તનો ધનેન ગણ્હન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. તતુત્તરિતા , અચ્છિન્નાદિકારણતા , અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિ, તાય ચ પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ચતુત્થસદિસાનેવાતિ.

તતુત્તરિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ઉપક્ખટસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **ભિક્ખું પનેવ ઉદ્દિસ્સા**તિ ''ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દસ્સામી''તિ એવં અપદિસિત્વા. **ચીવરચેતાપન્ન**ન્તિ હિરઞ્ઞાદિકં ચીવરમૂલં. **ઉપક્ખટં હોતી**તિ સજ્જિતં હોતિ, સંહરિત્વા ઠપિતં. **ચેતાપેત્વા**તિ પરિવત્તેત્વા, કારેત્વા વા કિણિત્વા વાતિ અત્થો. **ચીવરેન અચ્છાદેસ્સામી**તિ વોહારવચનમેતં, ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દસ્સામીતિ અયં પનેત્થ અત્થો. **તત્ર ચે સો**તિ યત્ર સો ગહપતિ વા ગહપતાની વા, તત્ર સો ભિક્ખુ પુબ્બે અપ્પવારિતો ઉપસઙ્કમિત્વા ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જેય્ય ચેતિ અયમેત્થ પદસમ્બન્ધો. **વિકપ્પં આપજ્જેય્યા**તિ વિસિટ્ઠકપ્પં અધિકવિધાનં આપજ્જેય્ય. યથા પન તમાપજ્જતિ, તં દસ્સેતું **સાધુ વતા**તિઆદિમાહ. તત્થ **સાધૂ**તિ આયાચને નિપાતો. **વતા**તિ પરિવિતક્કે. **મ**ન્તિ અત્તાનં નિદ્દિસતિ. **આયસ્મા**તિ પરં આલપતિ. **એવરૂપં વા એવરૂપં વા**તિ આયતાદીસુ અઞ્ઞતરં. **કલ્યાણકમ્યતં**

ઉપાદાયાતિ સુન્દરકામતં વિસિટ્ઠકામતં ચિત્તેન ગહેત્વા, તસ્સ ''આપજ્જેય્ય ચે''તિઇમિના **સમ્બન્ધો**, સચે પન એવરૂપં આપજ્જન્તસ્સ તસ્સ વચનેન યો પઠમં અધિપ્પેતતો મૂલં વડ્ઢેત્વા સુન્દરતરં ચેતાપેતિ, તસ્સ પયોગે ભિક્ખુનો દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. તત્થ ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં પુબ્બે અપ્પવારિતં અઞ્ઞાતકં ગહપતિકં ઉપસઙ્કમિત્વા વિકપ્પં આપન્નં નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૨૯) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઞાતકે અઞ્ઞાતકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. મહગ્ઘં ચેતાપેતુકામં અપ્પગ્ઘં વા, એતેનેવ મૂલેન ''અઞ્ઞં એવરૂપં વા દેહી''તિ વદન્તસ્સ, વુત્તનયેન ઞાતકપ્પવારિતે વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, અત્તનો ધનેન ગણ્હન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ચીવરે ભિય્યોકમ્યતા, અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિ, તાય ચ પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ચતુત્થસદિસાનેવાતિ.

ઉપક્ખટસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. દુતિયઉપક્ખટસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે ઇમિનાવ નયેન અત્થો વેદિતબ્બો. ઇદઞ્હિ પુરિમસ્સ અનુપઞ્ઞત્તિસદિસં, કેવલં તત્થ એકસ્સ પીળા કતા, ઇધ દ્વિન્નં, અયમેત્થ વિસેસો, સેસં સબ્બં પુરિમસદિસમેવ. યથા ચ દ્વિન્નં, એવં બહૂનં પીળં કત્વા ગણ્હતોપિ આપત્તિ વેદિતબ્બા. નિસ્સજ્જનવિધાને ચ ''ઇદં મે, ભન્તે , ચીવરં પુબ્બે અપ્પવારિતે અઞ્ઞાતકે ગહપતિકે ઉપસઙ્કમિત્વા વિકપ્પં આપન્નં નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૩૪) ઇમિના નયેન વચનભેદો ઞાતબ્બોતિ.

દુતિયઉપક્ખટસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. રાજસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **રાજભોગ્ગો**તિ રાજતો ભોગ્ગં ભુઞ્જિતબ્બં અસ્સ અત્થીતિ રાજભોગ્ગો, ''રાજભોગો''તિપિ પાઠો, રાજતો ભોગો અસ્સ અત્થીતિ અત્થો. **ચીવરચેતાપન્ન**ન્તિ હિરઞ્ઞાદિકં અકપ્પિયં. **પહિણેય્યા**તિ પેસેય્ય. **ઇમિના**તિઆદિ આગમનસુદ્ધિં દસ્સેતું વુત્તં. સચે હિ ''ઇદં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દેહી''તિ પેસેય્ય, આગમનસ્સ અસુદ્ધત્તા અકપ્પિયવત્થું આરબ્ભ ભિક્ખુના કપ્પિયકારકોપિ નિદ્દિસિતબ્બો ન ભવેય્ય. **આભત**ન્તિ આનીતં. **ન ખો મય**ન્તિઆદિ ઇદં કપ્પિયવસેન આભતમ્પિ ચીવરમૂલં ઈદિસેન દૂતવચનેન અકપ્પિયં હોતિ, તસ્મા તં પટિક્ખિપિતબ્બન્તિ દસ્સેતું વુત્તં. સુવણ્ણં રજતં કહાપણો માસકોતિ ઇમાનિ હિ ચત્તારિ નિસ્સગ્ગિયવત્થૂનિ, મુત્તા મણિ વેળુરિયો સઙ્ખો સિલા પવાળં લોહિતઙ્કો મસારગલ્લં સત્ત ધઞ્ઞાનિ દાસિદાસખેત્તવત્થુપુપ્ફારામફલારામાદયોતિ ઇમાનિ દુક્કટવત્થૂનિ ચ અત્તનો વા ચેતિયસઙ્ઘગણપુગ્ગલાનં વા અત્થાય સમ્પટિચ્છિતું ન વટ્ટન્તિ, તસ્મા તં સાદિતું ન વટ્ટતીતિ દસ્સનત્થં ''ન ખો મય''ન્તિઆદિ વુત્તં.

ચીવરઞ્ચ ખો મયં પટિગ્ગણ્હામાતિ ઇદં પન અત્તાનં ઉદ્દિસ્સ આભતત્તા વત્તું વટ્ટતિ, તસ્મા વુત્તં. **કાલેના**તિ યુત્તપત્તકાલેન, યદા નો અત્થો હોતિ, તદા કપ્પિયં ચીવરં પટિગ્ગણ્હામાતિ અત્થો. **વેય્યાવચ્ચકરો**તિ કપ્પિયકારકો. **નિદ્દિસિતબ્બો**તિઇદં ''અત્થિ પનાયસ્મતો કોચિ વેય્યાવચ્ચકરો''તિ કપ્પિયવચનેન વુત્તત્તા અનુઞ્ઞાતં. સચે પન દૂતો ''કો ઇમં ગણ્હાતી''તિ વા ''કસ્સ દેમી''તિ વા વદતિ, ન નિદ્દિસિતબ્બો. **આરામિકો વા ઉપાસકો વા**તિઇદં સારુપ્પતાય વુત્તં, ઠપેત્વા પન પઞ્ચ સહધમ્મિકે યો કોચિ કપ્પિયકારકો વટ્ટતિ. **એસો ખો, આવુસો**તિઇદં ભિક્ખુસ્સ કપ્પિયવચનદસ્સનત્થં વુત્તં, એવમેવ હિ વત્તબ્બં, ''એતસ્સ દેહી''તિઆદિ ન વત્તબ્બં. **સઞ્ઞત્તો સો મયા**તિ આણત્તો

સો મયા, યથા તુમ્હાકં ચીવરેન અત્થે સતિ ચીવરં દસ્સતિ, એવં વુત્તોતિ અત્થો. દૂતેન હિ એવં આરોચિતેયેવ તં ચોદેતું વટ્ટતિ, નેવ તસ્સ હત્થે દત્વા ગતમત્તકારણેન. સચે પન ''અયં વેય્યાવચ્ચકરો''તિ સમ્મુખા નિદ્દિટ્ઠો હોતિ, દૂતો ચ સમ્મુખા એવ તસ્સ હત્થે ચેતાપન્નં દત્વા ''થેરસ્સ ચીવરં કિણિત્વા દેહી''તિ ગચ્છતિ, એવં ''સઞ્ઞત્તો સો મયા''તિ અવુત્તેપિ ચોદેતું વટ્ટતિ. સચે પન દૂતો ગચ્છન્તોવ ''અહં તસ્સ હત્થે દસ્સામિ, તુમ્હે ચીવરં ગણ્હેય્યાથા''તિ ભિક્ખુનો વત્વા વા ગચ્છતિ, અઞ્ઞં વા પેસેત્વા આરોચાપેતિ, એવં સતિ ઇતરમ્પિ ચોદેતું વટ્ટતિયેવ. દેસનામત્તમેવ ચેતં ''દૂતેના''તિ. યોપિ અત્તના આહરિત્વા એવં પટિપજ્જતિ, તસ્મિમ્પિ ઇદમેવ લક્ખણં. **અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના**તિ ચોદનાલક્ખણનિદસ્સનમેતં. સચે હિ વાચાય ચોદેતિ, ઇદં વા વચનં યાય કાયચિ ભાસાય એતસ્સ અત્થો વા વત્તબ્બો, ''દેહિ મે, આહર મે''તિઆદિના નયેન પન વત્તું ન વટ્ટતિ. **અભિનિપ્ફાદેય્યા**તિ એવં વચીભેદં કત્વા તિક્ખત્તું ચોદયમાનો પટિલાભવસેન સાધેય્ય. **ઇચ્ચેતં કુસલ**ન્તિ એતં સુન્દરં.

છક્ખત્તુપરમન્તિ ભાવનપુંસકવચનમેતં. છક્ખત્તુપરમઞ્હિ તેન ચીવરં ઉદ્દિસ્સ તુણ્હીભૂતેન ઠાતબ્બં, ન નિસીદિતબ્બં, ન આમિસં પટિગ્ગહેતબ્બં, ન ધમ્મો ભાસિતબ્બો. ''કિંકારણા આગતોસી''તિ વુત્તે પન ''જાનાહિ, આવુસો''તિ એત્તકમેવ વત્તબ્બં. સચે નિસજ્જાદીનિ કરોતિ, ઠાનં ભઞ્જતિ, આગતકારણં વિનાસેતિ, ઇદં કાયેન ચોદનાય લક્ખણદસ્સનત્થં વુત્તં. એત્થ ચ ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેન તિસ્સન્નં ચોદનાનં છન્નઞ્ચ ઠાનાનં અનુઞ્ઞાતત્તા ચોદનાય દિગુણં ઠાનં અનુઞ્ઞાતં હોતિ, તસ્મા સચે ચોદેતિયેવ, ન તિટ્ઠતિ, છ ચોદનાયો લબ્ભન્તિ. સચે તિટ્ઠતિયેવ, ન ચોદેતિ, દ્વાદસ ઠાનાનિ લબ્ભન્તિ. સચે ઉભયં કરોતિ, એકાય ચોદનાય દ્વે ઠાનાનિ હાપેતબ્બાનિ. તત્થ યો એકદિવસમેવ પુનપ્પુનં ગન્ત્વા છક્ખત્તું ચોદેતિ, સકિંયેવ વા ગન્ત્વા ''અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના''તિ છક્ખત્તું વદતિ, તથા એકદિવસમેવ પુનપ્પુનં ગન્ત્વા દ્વાદસક્ખત્તું તિટ્ઠતિ, સકિંયેવ વા ગન્ત્વા તત્ર તત્ર ઠાને તિટ્ઠતિ, સોપિ સબ્બચોદનાયો સબ્બટ્ઠાનાનિ ચ ભઞ્જતિ, કો પન વાદો નાનાદિવસેસુ એવં કરોન્તસ્સાતિ અયમેત્થ વિનિચ્છયો. યે પન કપ્પિયકારકે દાયકો સયમેવ ગન્ત્વા નિસીદતિ તે સતક્ખત્તુમ્પિ ચોદેતું વટ્ટતિ. યો પન ઉભોહિ પિ અનિદ્દિટ્ઠો મુખવેવટિકકપ્પિયકારકો ચ પરમ્મુખકપ્પિયકારકો ચ, સો ન કિઞ્ચિ વત્તબ્બો, એવં ઇધ દસપિ કપ્પિયકારકા દસ્સિતા હોન્તિ.

તતો ચે ઉત્તરીતિ વુત્તચોદનાઠાનપરિમાણતો ઉત્તરિ. **નિસ્સગ્ગિય**ન્તિ ઉત્તરિ વાયામમાનસ્સ સબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. એત્થ ચ ''ઇદં મે, ભન્તે, ચીવરં અતિરેકતિક્ખત્તું ચોદનાય અતિરેકછક્ખત્તું ઠાનેન અભિનિપ્ફાદિતં નિસ્સગ્ગિય''ન્તિ (પારા॰ ૫૩૯) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં. **યતસ્સ ચીવરચેતાપન્નં આભત**ન્તિ યતો રાજતો વા રાજભોગ્ગતો વા અસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરચેતાપન્નં આનીતં, ''યત્વસ્સા''તિપિ પાઠો, અયમેવ અત્થો. **તત્થા**તિ તસ્સ રઞ્ઞો વા રાજભોગ્ગસ્સ વા સન્તિકં, સમીપત્થે હિ ઇદં ભુમ્મવચનં. **ન તં તસ્સ ભિક્ખુનો કિઞ્ચિ અત્થં અનુભોતી**તિ તં ચેતાપન્નં તસ્સ ભિક્ખુનો અપ્પમત્તકમ્પિ કમ્મં ન નિપ્ફાદેતિ. **યુઞ્જન્તાયસ્મન્તો સક**ન્તિ આયસ્મન્તો અત્તનો સન્તકં ધનં પાપુણન્તુ. **મા વો સકં વિનસ્સા**તિ તુમ્હાકં સન્તકં મા વિનસ્સતુ. **અયં તત્થ સામીચી**તિ અયં તત્થ અનુધમ્મતા લોકુત્તરધમ્મં અનુગતા, વત્તધમ્મતાતિ અત્થો, તસ્મા એવં અકરોન્તો વત્તભેદે દુક્કટં આપજ્જતિ.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ''અજ્જુણ્હો, ભન્તે, આગમેહી''તિ (પારા॰ ૫૩૭) વુચ્ચમાનો નાગમેસિ, તસ્મિં વત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકેસુ ચોદનાઠાનેસુ અતિરેકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. અચોદનાય લદ્ધે, સામિકેહિ ચોદેત્વા દિન્ને, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. કપ્પિયકારકસ્સ ભિક્ખુનો નિદ્દિટ્ઠભાવો, દૂતેન અપ્પિતતા, તતુત્તરિવાયામો, તેન વાયામેન પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ચતુત્થસદિસાનેવાતિ.

રાજસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ચીવરવગ્ગો પઠમો.

૨. એળકલોમવગ્ગો

૧. કોસિયસિક્ખાપદવણ્ણના

એળકલોમવગ્ગસ્સ પઠમે **કોસિયમિસ્સકન્તિ** એકેનાપિ કોસિયંસુના અન્તમસો તસ્સ કરણટ્ઠાને વાતવેગેન નિપાતિતેનાપિ મિસ્સીકતં. **સન્થતન્તિ** સમે ભૂમિભાગે કોસિયંસૂનિ ઉપરૂપરિ સન્થરિત્વા કઞ્જિયાદીહિ સિઞ્ચિત્વા કત્તબ્બતાલક્ખણં. **કારાપેય્ય નિસ્સગ્ગિયન્તિ** કરણકારાપનપ્પયોગેસુ દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. એત્થ ચ ‘‘ઇદં મે, ભન્તે, કોસિયમિસ્સકં સન્થતં કારાપિતં નિસ્સગ્ગિય’’ન્તિ (પારા॰ ૫૪૪) ઇમિના નયેન નિસ્સજ્જનવિધાનં વેદિતબ્બં, ઇમસ્સેવ વચનસ્સ અનુસારેન ઇતો પરં સબ્બસન્થતં વેદિતબ્બં. સક્કા હિ એત્તાવતા જાનિતુન્તિ ન તં ઇતો પરં દસ્સયિસ્સામ.

આળવિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ કોસિયમિસ્સકં સન્થતં કારાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અત્તનો અત્થાય કારાપનવસેન સાણત્તિકં, અત્તના વિપ્પકતપઅયોસાપનનયેન ચતુક્કપાચિત્તિયં, અઞ્ઞસ્સત્થાય કરણકારાપનેસુ અઞ્ઞેન કતં પટિલભિત્વા પરિભુઞ્જને ચ દુક્કટં. વિતાનાદિકરણે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. કોસિયમિસ્સકભાવો, અત્તનો અત્થાય સન્થતસ્સ કરણકારાપનં, પટિલાભો ચાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ધોવાપનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવાતિ.

કોસિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. સુદ્ધકાળકસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **સુદ્ધકાળકાનન્તિ** સુદ્ધાનં કાળકાનં અઞ્ઞેહિ અમિસ્સીકતાનં. વેસાલિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ તાદિસં સન્થતં કરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં પઠમસદિસમેવાતિ.

સુદ્ધકાળકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. દ્વેભાગસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **દ્વે ભાગાતિ** દ્વે કોટ્ઠાસા. **આદાતબ્બાતિ** ગહેતબ્બા. **ગોચરિયાનન્તિ** કપિલવણ્ણાનં. અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – યત્તકેહિ કત્તુકામો હોતિ, તેસુ તુલયિત્વા દ્વે કોટ્ઠાસા કાળકાનં ગહેતબ્બા, એકો ઓદાતાનં, એકો ગોચરિયાનં. એકસ્સાપિ કાળકલોમસ્સ અતિરેકભાવે નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, ઊનકં વટ્ટતિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ તાદિસં સન્થતં કરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, કિરિયાકિરિયં, સેસં પઠમસદિસમેવાતિ. ઇમાનિ પન તીણિ નિસ્સજ્જિત્વા પટિલદ્ધાનિપિ પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટન્તિ.

દ્વેભાગસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. છબ્બસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **ઓરેન ચે છન્નં વસ્સાન**ન્તિ છન્નં વસ્સાનં ઓરિમભાગે, અન્તોતિ અત્થો. **અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા**તિ યં સઙ્ઘો ગિલાનસ્સ ભિક્ખુનો સન્થતસમ્મુતિં દેતિ, તં ઠપેત્વા અલદ્ધસમ્મુતિકસ્સ છબ્બસ્સબ્ભન્તરે અઞ્ઞં સન્થતં કરોન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અનુવસ્સં સન્થતં કારાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સા યેન લદ્ધા હોતિ, તસ્સ યાવ રોગો ન વૂપસમ્મતિ, વૂપસન્તો વા પુન કુપ્પતિ, તાવ ગતગતટ્ઠાને અનુવસ્સમ્પિ કાતું વટ્ટતિ, અઞ્ઞસ્સત્થાય કારેતું, કતઞ્ચ પટિલભિત્વા પરિભુઞ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ, સેસં પઠમસદિસમેવાતિ.

છબ્બસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. નિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **પુરાણસન્થતં** નામ યત્થ સકિમ્પિ નિસિન્નો વા હોતિ નિપન્નો વા. **સમન્તા**તિ એકપસ્સતો વટ્ટં વા ચતુરસ્સં વા છિન્દિત્વા ગહિતટ્ઠાનં યથા વિદત્થિમત્તં હોતિ, એવં ગહેતબ્બં. સન્થરન્તેન પન એકદેસે વા સન્થરિતબ્બં, વિજટેત્વા વા મિસ્સકં કત્વા સન્થરિતબ્બં, એવં થિરતરં હોતિ. **અનાદા ચે**તિ સતિ પુરાણસન્થતે અગ્ગહેત્વા. અસતિ પન અગ્ગહેત્વાપિ વટ્ટતિ, અઞ્ઞસ્સત્થાય કારેતું, કતઞ્ચ પટિલભિત્વા પરિભુઞ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સન્થતવિસ્સજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં તતિયસદિસમેવાતિ.

નિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. એળકલોમસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નસ્સા**તિ અદ્ધાનસઙ્ખાતં દીઘમગ્ગં પટિપન્નસ્સ, સબ્બઞ્ચેતં વત્થુમત્તદીપનમેવ, યત્થ કત્થચિ પન ધમ્મેન લભિત્વા ગણ્હતો દોસો નત્થિ. **તિયોજનપરમ**ન્તિ ગહિતટ્ઠાનતો તિયોજનપ્પમાણં દેસં. **સહત્થા**તિ સહત્થેન, અત્તના હરિતબ્બાનીતિ અત્થો. **અસન્તે હારકે**તિ અસન્તેયેવ અઞ્ઞસ્મિમ્પિ હારકે. સચે પન અત્થિ, તં ગાહેતું વટ્ટતિ. અત્તના પન અન્તમસો વાતાબાધપ્પટિકારત્થં સુત્તકેન અબન્ધિત્વા કણ્ણચ્છિદ્દે પક્ખિત્તાનિપિ આદાય તિયોજનં એકં પાદં અતિક્કામેન્તસ્સ દુક્કટં, દુતિયપાદાતિક્કમે નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ તિયોજનાતિક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકતિયોજને અતિરેકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. તિયોજનં હરણપચ્ચાહરણે, વાસાધિપ્પાયેન ગન્ત્વા તતો પરં હરણે, અચ્છિન્નં વા નિસ્સટ્ઠં વા પટિલભિત્વા હરણે, અઞ્ઞં હરાપને, અન્તમસો સુત્તકેનપિ બદ્ધકતભણ્ડહરણે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. એળકલોમાનં અકતભણ્ડતા, પઠમપ્પટિલાભો, અત્તના આદાય વા અઞ્ઞસ્સ અજાનન્તસ્સ યાને પક્ખિપિત્વા વા તિયોજનાતિક્કમનં, આહરણપચ્ચાહરણં, અવાસાધિપ્પાયતાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. એળકલોમસમુટ્ઠાનં , કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

એળકલોમસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. એળકલોમધોવાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે સક્કેસુ છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ એળકલોમધોવાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. તત્થ પુરાણચીવરધોવાપને વુત્તનયેનેવ સબ્બોપિ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

એળકલોમધોવાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. જાતરૂપસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **જાતરૂપરજત**ન્તિ સુવણ્ણઞ્ચેવ રૂપિયઞ્ચ, અપિચ કહાપણો લોહમાસકદારુમાસકજતુમાસકાદયોપિ યે વોહારં ગચ્છન્તિ, સબ્બે તે ઇધ રજતન્ત્વેવ વુત્તા. **ઉગ્ગણ્હેય્ય વા**તિ અત્તનો અત્થાય દિય્યમાનં વા યત્થકત્થચિ ઠિતં વા નિપ્પરિગ્ગહિતં દિસ્વા સયં ગણ્હેય્ય વા. **ઉગ્ગણ્હાપેય્ય વા**તિ તદેવ અઞ્ઞેન ગાહાપેય્ય વા. **ઉપનિક્ખિત્તં વા સાદિયેય્યા**તિ ''ઇદં અય્યસ્સ હોતૂ''તિ એવં સમ્મુખા વા, ''અસુકસ્મિં નામ ઠાને મમ હિરઞ્ઞસુવણ્ણં, તં તુય્હં હોતૂ''તિ એવં પરમ્મુખા ઠિતં વા કેવલં વાચાય વા હત્થમુદ્દાય વા ''તુય્હ''ન્તિ વત્વા પરિચ્ચત્તં યો કાયવાચાહિ અપ્પટિક્ખિપિત્વા ચિત્તેન અધિવાસેય્ય, અયં ''સાદિયેય્યા''તિ વુચ્ચતિ. સચે પન ચિત્તેન સાદિયતિ, ગણ્હિતુકામો હોતિ, કાયેન વા વાચાય વા ''નયિદં કપ્પતી''તિ પટિક્ખિપતિ, કાયવાચાહિ અપ્પટિક્ખિપિત્વા સુદ્ધચિત્તો હુત્વા ''નયિદં અમ્હાકં કપ્પતી''તિ ન સાદિયતિ, વટ્ટતિ. **નિસ્સગ્ગિય**ન્તિ ઉગ્ગહણાદીસુ યંકિઞ્ચિ કરોન્તસ્સ અધનબદ્ધેસુ વત્થૂસુ વત્થુગણનાય નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. તં નિસ્સજ્જન્તેન ''અહં, ભન્તે, રૂપિયં પટિગ્ગહેસિં, ઇદં મે, ભન્તે, નિસ્સગ્ગિયં, ઇમાહં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સજ્જામી''તિ (પારા॰ ૫૮૪) એવં સઙ્ઘમજ્ઝેયેવ નિસ્સજ્જિતબ્બં. સચે તત્થ કોચિ ગહટ્ઠો આગચ્છતિ , ''ઇદં જાનાહી''તિ વત્તબ્બો. ''ઇમિના કિં આહરિય્યતૂ''તિ ભણન્તે પન ''ઇદં નામા''તિ અવત્વા ''સપ્પિઆદીનિ ભિક્ખૂનં કપ્પન્તી''તિ એવં કપ્પિયં આચિક્ખિતબ્બં. સચે સો આહરતિ, રૂપિયપ્પટિગ્ગાહકં ઠપેત્વા સબ્બેહિ ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. રૂપિયપ્પટિગ્ગાહકસ્સ પન યં તપ્પચ્ચયા ઉપ્પન્નં, તં અઞ્ઞેન લભિત્વા દિય્યમાનમ્પિ અન્તમસો તતો નિબ્બત્તરુક્ખચ્છાયાપિ પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ. સચે પન સો કિઞ્ચિ આહરિતું ન ઇચ્છતિ, ''ઇમં છટ્ટેહી''તિ વત્તબ્બો. સચે યત્થ કત્થચિ નિક્ખિપતિ, ગહેત્વા વા ગચ્છતિ, ન વારેતબ્બો. નો ચે છટ્ટેતિ, પઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતો ભિક્ખુ રૂપિયછટ્ટકો સમ્મન્નિતબ્બો. તેન અનિમિત્તં કત્વાવ ગૂથં વિય છટ્ટેતબ્બં. સચે નિમિત્તં કરોતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ.

રાજગહે ઉપનન્દં આરબ્ભ રૂપિયપ્પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અરૂપિયે રૂપિયસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા, સઙ્ઘચેતિયાદીનં અત્થાય ગણ્હન્તસ્સ, મુત્તામણિઆદિપ્પટિગ્ગહણે ચ દુક્કટં. રતનસિક્ખાપદનયેન નિક્ખિપન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. જાતરૂપરજતભાવો, અત્તુદ્દેસિકતા, ગહણાદીસુ અઞ્ઞતરભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીસુ સિયા કિરિયં ગહણેન આપજ્જનતો, સિયા અકિરિયં પટિક્ખેપસ્સ અકરણતો, સેસં સઞ્ચરિત્તે વુત્તનયમેવાતિ.

જાતરૂપસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. રૂપિયસંવોહારસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **નાનપ્પકારક**ન્તિ કતાદિવસેન અનેકવિધં. **રૂપિયસંવોહાર**ન્તિ જાતરૂપરજતપરિવત્તનં. પુરિમસિક્ખાપદેન હિ નિસ્સગ્ગિયવત્થુદુક્કટવત્થૂનં પટિગ્ગહણં વારિતં, ઇમિના પરિવત્તનં. તસ્મા દુક્કટવત્થુના દુક્કટવત્થુકપ્પિયવત્થૂનિ, કપ્પિયવત્થુના ચ દુક્કટવત્થું પરિવત્તેન્તસ્સ દુક્કટં. નિસ્સગ્ગિયવત્થુના પન નિસ્સગ્ગિયવત્થું વા દુક્કટવત્થું વા

કપ્પિયવત્થું વા, દુક્કટવત્થુકપ્પિયવત્થૂહિ ચ નિસ્સગ્ગિયવત્થું પરિવત્તેન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, તં પુરિમનયાનુસારેનેવ સઙ્ઘમજ્ઝે નિસ્સજ્જિતબ્બં, નિસ્સટ્ઠવત્થુસ્મિઞ્ચ તત્થ વુત્તનયેનેવ પટિપજ્જિતબ્બં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ રૂપિયસંવોહારવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, યં અત્તનો ધનેન પરિવત્તેતિ, તસ્સ વા ધનસ્સ વા રૂપિયભાવો ચેવ, પરિવત્તનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. કિરિયં, સેસં અનન્તરસિક્ખાપદે વુત્તનયમેવાતિ.

રૂપિયસંવોહારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. કયવિક્કયસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **નાનપ્પકારકન્તિ** ચીવરાદીનં કપ્પિયભણ્ડાનં વસેન અનેકવિધં. **કયવિક્કયન્તિ** કયઞ્ચેવ વિક્કયઞ્ચ. ''ઇમિના ઇમં દેહિ, ઇમં આહર, પરિવત્તેહિ, ચેતાપેહી''તિ ઇમિના હિ નયેન પરસ્સ કપ્પિયભણ્ડં ગણ્હન્તો કયં સમાપજ્જતિ, અત્તનો કપ્પિયભણ્ડં દેન્તો વિક્કયં સમાપજ્જતિ. તસ્મા ઠપેત્વા પઞ્ચ સહધમ્મિકે યં એવં અત્તનો કપ્પિયભણ્ડં દત્વા માતુ સન્તકમ્પિ કપ્પિયભણ્ડં ગણ્હાતિ, તં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. વુત્તલક્ખણવસેન સઙ્ઘગણપુગ્ગલેસુ યસ્સ કસ્સચિ નિસ્સજ્જિતબ્બં, ''ઇમં ભુઞ્જિત્વા વા ગહેત્વા વા ઇદં નામ આહર વા કરોહિ વા''તિ રજનાદિં આહરાપેત્વા વા ધમકરણાદિપરિક્ખારં ભૂમિસોધનાદિઞ્ચ નવકમ્મં કારેત્વા વા સન્તં વત્થુ નિસ્સજ્જિતબ્બં, અસન્તે પાચિત્તિયં દેસેતબ્બમેવ.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ કયવિક્કયવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''ઇદં કિં અગ્ઘતી''તિ એવં અગ્ઘં પુચ્છન્તસ્સ, યસ્સ હત્થતો ભણ્ડં ગણ્હિતુકામો હોતિ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં અન્તમસો તસ્સેવ પુત્તભાતુકમ્પિ કપ્પિયકારકં કત્વા ''ઇમિના ઇદં નામ ગહેત્વા દેહી''તિ આચિક્ખન્તસ્સ, ''ઇદં અમ્હાકં અત્થિ, અમ્હાકઞ્ચ ઇમિના ચ ઇમિના ચ અત્થો''તિ એવં વત્વા અત્તનો ધનેન લદ્ધં ગણ્હન્તસ્સ, સહધમ્મિકેહિ સદ્ધિં કયવિક્કયં કરોન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. યં અત્તનો ધનેન પરિવત્તેતિ, યેન ચ પરિવત્તેતિ, તેસં કપ્પિયવત્થુતા, અસહધમ્મિકતા, કયવિક્કયાપજ્જનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સેસં રૂપિયસંવોહારે વુત્તનયમેવાતિ.

કયવિક્કયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

એળકલોમવગ્ગો દુતિયો.

૩. પત્તવગ્ગો

૧. પત્તસિક્ખાપદવણ્ણના

પત્તવગ્ગસ્સ પઠમે **અતિરેકપત્તોતિ** અનધિટ્ઠિતો ચ અવિકપ્પિતો ચ, સો ચ ખો ઉક્કટ્ઠમજ્ઝિમોમકાનં અઞ્ઞતરો પમાણયુત્તોવ, તસ્સ પમાણં ''અડ્ઢાળ્હકોદનં ગણ્હાતી''તિઆદિના (પારા ૬૦૨) નયેન પાળિયં વુત્તં. તત્રાયં વિનિચ્છયો – અનુપહતપુરાણસાલિતણ્ડુલાનં સુકોટ્ટિતપરિસુદ્ધાનં દ્વે મગધનાળિયો ગહેત્વા તેહિ તણ્ડુલેહિ અનુત્તણ્ડુલમકિલિન્નમપિણ્ડિકં સુવિસદં કુન્દમકુળરાસિસદિસં અવસ્સાવિતોદનં પચિત્વા નિરવસેસં પત્તે પક્ખિપિત્વા તસ્સ ઓદનસ્સ ચતુત્થભાગપ્પમાણો નાતિઘનો નાતિતનુકો હત્થહારિયો સબ્બસમ્ભારસઙ્ખતો મુગ્ગસૂપો પક્ખિપિતબ્બો, તતો આલોપસ્સ અનુરૂપં યાવચરિમાલોપપ્પહોનકં મચ્છમંસાદિબ્યઞ્જનં પક્ખિપિતબ્બં,

સપ્પિતેલતક્કરસકઞ્જિયાદીનિ પન ગણનૂપગાનિ ન હોન્તિ. તાનિ હિ ઓદનગતિકાનેવ, નેવ હાપેતું, ન વડ્ઢેતું સક્કોન્તિ, એવમેતં સબ્બમ્પિ પક્ખિત્તં સચે પત્તસ્સ મુખવટ્ટિયા હેટ્ઠિમરાજિસમં તિટ્ઠતિ, સુત્તેન વા હીરેન વા છિન્દન્તસ્સ સુત્તસ્સ વા હીરસ્સ વા હેટ્ઠિમન્તં ફુસતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં અતિક્કમ્મ થૂપીકતં તિટ્ઠતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠોમકો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં ન સમ્પાપુણાતિ, અન્તોગધમેવ હોતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠુક્કટ્ઠો** નામ પત્તો. ઉક્કટ્ઠતો ઉપડ્ઢપ્પમાણો **મજ્ઝિમો**. મજ્ઝિમપત્તતો ઉપડ્ઢપ્પમાણો **ઓમકો**. તેસમ્પિ વુત્તનયેનેવ ભેદો વેદિતબ્બો. ઇચ્ચેતેસુ નવસુ ઉક્કટ્ઠુક્કટ્ઠો ચ ઓમકોમકો ચાતિ દ્વે અપત્તા, સેસા સત્ત પત્તા પમાણયુત્તા નામ, અયમેત્થસઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૯૮ આદયો) વુત્તો, તસ્મા એવં પમાણયુત્તં સમણસારુપ્પેન પક્કં અયોપત્તં વા મત્તિકાપત્તં વા લભિત્વા પુરાણપત્તં પચ્ચુદ્ધરિત્વા અન્તોદસાહે અધિટ્ઠાતબ્બો. સચે પનસ્સ મૂલતો કાકણિકમત્તમ્પિ દાતબ્બં અવસિટ્ઠં હોતિ, અધિટ્ઠાનુપગો ન હોતિ, અપ્પચ્ચુદ્ધરન્તેન વિકપ્પેતબ્બો. તત્થ પચ્ચુદ્ધરણાધિટ્ઠાનલક્ખણં ચીવરવગ્ગે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, વિકપ્પનલક્ખણં પરતો વક્ખામ. સચે પન કોચિ અપત્તકો ભિક્ખુ દસ પત્તે લભિત્વા સબ્બે અત્તનાવ પરિભુઞ્જિતુકામો હોતિ, એકં પત્તં અધિટ્ઠાય પુન દિવસે તં પચ્ચુદ્ધરિત્વા અઞ્ઞો અધિટ્ઠાતબ્બો, એતેનુપાયેન વસ્સસતમ્પિ પરિહરિતું સક્કા. યો પનસ્સ પત્તો મુખવટ્ટિતો હેટ્ઠા દ્વઙ્ગુલમત્તોકાસતો પટ્ઠાય યત્થકત્થચિ કઙ્ગુસિત્થનિક્ખમનમત્તેન છિદ્દેન છિદ્દો હોતિ, સો અધિટ્ઠાનુપગો ન હોતિ. પુન છિદ્દે પાકતિકે કતે અધિટ્ઠાતબ્બો, સેસં અધિટ્ઠાનવિજહનં તિચીવરે વુત્તનયમેવ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અતિરેકપત્તધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, સેસવણ્ણનાક્કમો ચીવરવગ્ગસ્સ પઠમસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બોતિ.

પત્તસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ઊનપઞ્ચબન્ધનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે ઊનાનિ પઞ્ચ બન્ધનાનિ અસ્સાતિ **ઊનપઞ્ચબન્ધનો**, નાસ્સ પઞ્ચ બન્ધનાનિ પૂરેન્તીતિ અત્થો, તેન ઊનપઞ્ચબન્ધનેન, ઇત્થમ્ભૂતસ્સ લક્ખણે કરણવચનં. તત્થ યસ્મા અબન્ધનસ્સાપિ પઞ્ચ બન્ધનાનિ ન પૂરેન્તિ સબ્બસો નત્થિતાય, તેનસ્સ પદભાજને ''ઊનપઞ્ચબન્ધનો નામ પત્તો અબન્ધનો વા એકબન્ધનો વા''તિઆદિ (પારા॰ ૬૧૩) વુત્તં. ''ઊનપઞ્ચબન્ધનેના''તિ ચ વુત્તત્તા યસ્સ પઞ્ચબન્ધનો પત્તો હોતિ પઞ્ચબન્ધનોકાસો વા, તસ્સ સો અપત્તો, તસ્મા અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેતું વટ્ટતિ. યસ્મિં પન પત્તે મુખવટ્ટિતો હેટ્ઠા ભટ્ઠા દ્વઙ્ગુલપ્પમાણા એકાપિ રાજિ હોતિ, તં તસ્સા રાજિયા હેટ્ઠિમપરિયન્તે પત્તવેધકેન વિજ્ઝિત્વા પચિત્વા સુત્તરજ્જુકમકચિરજ્જુકાદીહિ વા તિપુસુત્તકેન વા બન્ધિત્વા તં બન્ધનં આમિસસ્સ અલગ્ગનત્થં તિપુપટ્ટકેન વા કેનચિ બદ્ધસિલેસાદિના વા પટિચ્છાદેતબ્બં, સો ચ પત્તો અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બો, સુખુમં વા છિદ્દં કત્વા બન્ધિતબ્બો, ફાણિતં ઝાપેત્વા પાસાણચુણ્ણેન બન્ધિતુમ્પિ વટ્ટતિ. યસ્સ પન દ્વે રાજિયો વા એકાયેવ વા ચતુરઙ્ગુલા, તસ્સ દ્વે બન્ધનાનિ દાતબ્બાનિ. યસ્સ તિસ્સો વા એકાયેવ વા છળઙ્ગુલા, તસ્સ તીણિ. યસ્સ ચતસ્સો વા એકાયેવ વા અટ્ઠઙ્ગુલા, તસ્સ ચત્તારિ. યસ્સ પઞ્ચ વા એકાયેવ વા દસઙ્ગુલા, સો બદ્ધોપિ અબદ્ધોપિ અપત્તોયેવ, અઞ્ઞો વિઞ્ઞાપેતબ્બો, એસ તાવ મત્તિકાપત્તે વિનિચ્છયો.

અયોપત્તે પન સચેપિ પઞ્ચ વા અતિરેકાનિ વા છિદ્દાનિ હોન્તિ, તાનિ ચે અયચુણ્ણેન વા આણિયા વા લોહમણ્ડલેન વા બદ્ધાનિ મટ્ઠાનિ હોન્તિ, સ્વેવ પરિભુઞ્જિતબ્બો, અઞ્ઞો ન વિઞ્ઞાપેતબ્બો. અથ પન એકમ્પિ છિદ્દં મહન્તં હોતિ, લોહમણ્ડલેન બદ્ધમ્પિ મટ્ઠં ન હોતિ, પત્તે આમિસં લગ્ગતિ, અકપ્પિયો હોતિ અયં પત્તો, અઞ્ઞો વિઞ્ઞાપેતબ્બો. યો પન એવં પત્તસઙ્ખેપગતે વા અયોપત્તે, ઊનપઞ્ચબન્ધને વા મત્તિકાપત્તે સતિ અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેતિ, પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયો હોતિ, નિસ્સજ્જિતબ્બો. નિસ્સજ્જન્તેન સઙ્ઘમજ્ઝે એવ નિસ્સજ્જિતબ્બો, તેન

વુત્તં ‘‘ભિક્ખુપરિસાય નિસ્સજ્જિતબ્બો’’તિ. **યો ચ તસ્સા ભિક્ખુપરિસાયા**તિએત્થ તેહિ ભિક્ખૂહિ પકતિયા એવ અત્તનો અત્તનો અધિટ્ઠિતં પત્તં ગહેત્વા સન્નિપતિતબ્બં, તતો સમ્મતેન પત્તગ્ગાહાપકેન પત્તસ્સ વિજ્જમાનગુણં વત્વા ‘‘ભન્તે, ઇમં ગણ્હથા’’તિ થેરો વત્તબ્બો. સચે થેરસ્સ સો પત્તો ન રુચ્ચતિ, અપ્પિચ્છતાય વા ન ગણ્હાતિ, વટ્ટતિ. તસ્મિં પન અનુકમ્પાય અગણ્હન્તસ્સ દુક્કટં. સચે પન ગણ્હાતિ, થેરસ્સ પત્તં દુતિયત્થેરં ગાહાપેત્વા એતેનેવ ઉપાયેન યાવ સઙ્ઘનવકા ગાહાપેતબ્બો, તેન પરિચ્ચત્તપત્તો પન **પત્તપરિયન્તો** નામ, **સો તસ્સ ભિક્ખુનો પદાતબ્બો**. તેનાપિ સો યથા વિઞ્ઞાપેત્વા ગહિતપત્તો, એવમેવ સક્કચ્ચં પરિભુઞ્જિતબ્બો. સચે પન તં જિગુચ્છન્તો અદેસે વા નિક્ખિપતિ, અપરિભોગેન વા પરિભુઞ્જતિ, વિસ્સજ્જેતિ વા, દુક્કટં આપજ્જતિ.

સક્કેસુ છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ બહૂ પત્તે વિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં , અબન્ધનેન અબન્ધનં, એકબન્ધનં, દુબન્ધનં, તિબન્ધનં, ચતુબ્બન્ધનં, અબન્ધનોકાસં, એકદ્વિતિચતુબ્બન્ધનોકાસં ચેતાપેતિ, એવં એકેકેન પત્તેન દસધા દસવિધં પત્તં. ચેતાપનવસેન પન એકં નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસતં હોતિ. નટ્ઠપત્તસ્સ, ભિન્નપત્તસ્સ, અત્તનો ઞાતકપ્પવારિતે, અઞ્ઞસ્સ ચ ઞાતકપ્પવારિતે, તસ્સેવત્થાય વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, અત્તનો ધનેન ગણ્હતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અધિટ્ઠાનુપગપત્તસ્સ ઊનપઞ્ચબન્ધનતા, અત્તુદ્દેસિકતા, અકતવિઞ્ઞત્તિ , તાય ચ પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ધોવાપનસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવાતિ.

ઊનપઞ્ચબન્ધનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ભેસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **પટિસાયનીયાની**તિ પટિસાયિતબ્બાનિ, પરિભુઞ્જિતબ્બાનીતિ અત્થો. એતેન સયં ઉગ્ગહેત્વા નિક્ખિત્તાનં સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિં દસ્સેતિ, તાનિ હિ પટિસાયિતું ન વટ્ટન્તિ. **ભેસજ્જાની**તિ ભેસજ્જકિચ્ચં કરોન્તુ વા, મા વા, એવં લદ્ધવોહારાનિ. **સપ્પિ** નામ ગવાદીનં સપ્પિ, યેસં મંસં કપ્પતિ, તેસં સપ્પિ. તથા **નવનીતં**. **તેલં** નામ તિલસાસપમધૂકએરણ્ડકવસાદીહિ નિબ્બત્તિતં. **મધુ** નામ મક્ખિકામધુમેવ. **ફાણિતં** નામ ઉચ્છુરસં ઉપાદાય પન અપક્કા વા અવત્થુકપક્કા વા સબ્બાપિ ઉચ્છુવિકતિ ‘‘ફાણિત’’ન્તિ વેદિતબ્બં. **તાનિ પટિગ્ગહેત્વા**તિ તાનિ ભેસજ્જાનિ પટિગ્ગહેત્વા, ન તેસં વત્થૂનિ. એતેન ઠપેત્વા વસાતેલં યાનેત્થ યાવકાલિકવત્થુકાનિ, તેસં વત્થૂનિ પટિગ્ગહેત્વા કતાનિ સપ્પિઆદીનિ સત્તાહં અતિક્કામયતોપિ અનાપત્તિં દસ્સેતિ. વસાતેલં પન કાલે પટિગ્ગહિતં કાલે નિપક્કં કાલે સંસટ્ઠં તેલપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતું અનુઞ્ઞાતં, તસ્મા ઠપેત્વા મનુસ્સવસં અઞ્ઞં યંકઞ્ચિ વસં પુરેભત્તં પટિગ્ગહેત્વા સામં પચિત્વા નિબ્બત્તિતતેલમ્પિ સત્તાહં નિરામિસપરિભોગેન વટ્ટતિ. અનુપસમ્પન્નેન પચિત્વા દિન્નં પન તદહુપુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, અઞ્ઞેસં યાવકાલિકવત્થૂનં વત્થું પચિતું ન વટ્ટતિયેવ. નિબ્બત્તિતસપ્પિ વા નવનીતં વા પચિતું વટ્ટતિ, તં પન તદહુપુરેભત્તમ્પિ સામિસં પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ. પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતખીરાદિતો અનુપસમ્પન્નેન પચિત્વા કતસપ્પિઆદીનિ પન તદહુપુરેભત્તં સામિસાનિપિ વટ્ટન્તિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય અનજ્ઝોહરણીયાનિ, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. **સન્નિધિકારકં પરિભુઞ્જિતબ્બાની**તિ સન્નિધિં કત્વા નિદહિત્વા પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતાનિ તદહુપુરેભત્તં સામિસપરિભોગેનાપિ વટ્ટન્તિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય પન તાનિ ચ, પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતાનિ ચ સત્તાહં નિરામિસપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બાનીતિ અત્થો. ‘‘પરિભુઞ્જિતબ્બાની’’તિ ચ વચનતો અન્તોસત્તાહે અબ્ભઞ્જનાદીનં અત્થાય અધિટ્ઠહિત્વા ઠપિતેસુ અનાપત્તિ, યાવજીવિકાનિ સાસપમધૂકએરણ્ડકટ્ઠીનિ તેલકરણત્થં પટિગ્ગહેત્વા તદહેવ કતતેલં સત્તાહકાલિકં, દુતિયદિવસે કતં છાહં વટ્ટતિ, તતિયદિવસે કતં પઞ્ચાહં, ચતુત્થપઞ્ચમછટ્ઠસત્તમદિવસે કતં તદહેવ વટ્ટતિ. સચે યાવ અરુણસ્સ ઉગ્ગમના તિટ્ઠતિ, નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, અટ્ઠમદિવસે કતં અનજ્ઝોહરણીયં, અનિસ્સગ્ગિયત્તા પન બાહિરપરિભોગેન વટ્ટતિ. સચેપિ ન કરોતિ, તેલત્થાય પટિગ્ગહિતસાસપાદીનં પન પાળિયં

અનાગતસપ્પિઆદીનઞ્ચ સત્તાહાતિક્કમે દુક્કટં આપજ્જતિ. સીતુદકેન કતમધૂકપુપ્ફફાણિતં પન ફાણિતગતિકમેવ, અમ્બફાણિતાદીનિ યાવકાલિકાનિ. યં પનેત્થ સત્તાહકાલિકં, તં નિસ્સટ્ઠં પટિલભિત્વાપિ અરુઆદીનિ વા મક્ખેતું, અજ્ઝોહરિતું વા ન વટ્ટતિ. પદીપે કાળવણ્ણે વા ઉપનેતબ્બં, અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો કાયિકપરિભોગં વટ્ટતિ. યં પન નિરપેક્ખો પરિચ્ચજિત્વા પુન લભતિ, તં અજ્ઝોહરિતુમ્પિ વટ્ટતિ. વિસું ઠપિતસપ્પિઆદીસુ, એકભાજને વા અમિસ્સિતેસુ વત્થુગણનાય આપત્તિયો.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સત્તાહં અતિક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં ચીવરવગ્ગસ્સ પઠમસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

ભેસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **માસો સેસો ગિમ્હાન**ન્તિ ચતુન્નં ગિમ્હમાસાનં એકો પચ્છિમમાસો સેસો. **પરિયેસિતબ્બ**ન્તિ ગિમ્હાનં પચ્છિમમાસસ્સ પઠમદિવસતો પટ્ઠાય યાવ કત્તિકમાસસ્સ પચ્છિમદિવસો, તાવ ‘‘કાલો વસ્સિકસાટિકાયા’’તિઆદિના સતુપ્પાદકરણેન, સઙ્ઘસ્સ પવારિતટ્ઠાનતો, અત્તનો ઞાતકપ્પવારિતટ્ઠાનતો પન ‘‘દેથ મે વસ્સિકસાટિકચીવર’’ન્તિઆદિકાય વિઞ્ઞત્તિયાપિ પરિયેસિતબ્બં. અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતટ્ઠાને સતુપ્પાદં કરોન્તસ્સ વત્તભેદે દુક્કટં, યથા વા તથા વા ‘‘દેથ મે’’તિઆદિવચનેન વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદેન નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. **કત્વા નિવાસેતબ્બ**ન્તિ ગિમ્હાનં પચ્છિમદ્ધમાસસ્સ પઠમદિવસતો પટ્ઠાય યાવ કત્તિકમાસસ્સ પચ્છિમદિવસો, તાવ સૂચિકમ્મનિટ્ઠાનેન સકિમ્પિ વણ્ણભેદમત્તરજનેન કપ્પબિન્દુકરણેન ચ કત્વા પરિદહિતબ્બા. એત્તાવતા ગિમ્હાનં પચ્છિમો માસો પરિયેસનક્ખેત્તં , પચ્છિમો અદ્ધમાસો કરણનિવાસનક્ખેત્તમ્પિ, વસ્સાનસ્સ ચતૂસુ માસેસુ સબ્બમ્પિ તં વટ્ટતીતિ અયમત્થો દસ્સિતો હોતિ. યો ચાયં ગિમ્હાનં પચ્છિમો માસો અનુઞ્ઞાતો, એત્થ કતપરિયેસિતમ્પિ વસ્સિકસાટિકં અધિટ્ઠાતું ન વટ્ટતિ. સચે તસ્મિં માસે અતિક્કન્તે વસ્સં ઉક્કડ્ઢિયતિ, પુન માસપરિહારં લભતિ, ધોવિત્વા પન નિક્ખિપિત્વા વસ્સૂપનાયિકદિવસે અધિટ્ઠાતબ્બા. સચે સતિસમ્મોસેન વા અપ્પહોનકભાવેન વા અકતા હોતિ. તે ચ દ્વે માસે વસ્સાનસ્સ ચતુમાસન્તિ છ માસે પરિહારં લભતિ. સચે પન કત્તિકમાસે કથિનં અત્થરિયતિ, અપરેપિ ચત્તારો માસે લભતિ, એવં દસ માસા હોન્તિ. તતો પરમ્પિ સતિયા પચ્ચાસાય તં મૂલચીવરં કત્વા ઠપેન્તસ્સ એકમાસન્તિ એવં એકાદસ માસે પરિહારં લભતિ, ઇતો પરં એકાહમ્પિ ન લભતિ.

ઓરેન ચે માસો સેસો ગિમ્હાનન્તિ ગિમ્હાનં પચ્છિમમાસસ્સ ઓરિમભાગે યાવ હેમન્તસ્સ પઠમદિવસો, તાવાતિ અત્થો. **પરિયેસેય્યા**તિ એતેસુ સત્તસુ પિટ્ઠિસમયમાસેસુ અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતટ્ઠાનતો સતુપ્પાદકરણેન પરિયેસન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ અઞ્ઞાતકવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદેન નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, ઞાતકપ્પવારિતે વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ તેન સિક્ખાપદેન અનાપત્તિ, સતુપ્પાદં કરોન્તસ્સ ઇમિના સિક્ખાપદેન આપત્તિ. **ઓરેનદ્ધમાસો સેસો ગિમ્હાન**ન્તિ ગિમ્હાનસ્સ પચ્છિમદ્ધમાસતો ઓરિમભાગે એકસ્મિં અદ્ધમાસે. **કત્વા નિવાસેય્યા**તિ એત્થન્તરે ધમ્મેન ઉપ્પન્નમ્પિ કત્વા નિવાસેન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ વસ્સિકસાટિકપરિયેસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકમાસદ્ધમાસેસુ અતિરેકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં, તથા સતિયા વસ્સિકસાટિકાય નગ્ગસ્સ કાયં ઓવસ્સાપયતો. પોક્ખરણિયાદીસુ પન ન્હાયન્તસ્સ વા અચ્છિન્નચીવરસ્સ વા નટ્ઠચીવરસ્સ વા ‘‘અનિવત્થં ચોરા હરન્તી’’તિ એવં આપદાસુ વા નિવાસયતો ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. એત્થ ચ વસ્સિકસાટિકાય

અત્તુદ્દેસિકતા, અસમયે પરિયેસનતા, તાય ચ પટિલાભોતિ ઇમાનિ તાવ પરિયેસનાપત્તિયા તીણિ અઙ્ગાનિ . સચીવરતા, આપદાભાવો, વસ્સિકસાટિકાય સકભાવો, અસમયે નિવાસનન્તિ ઇમાનિ નિવાસનાપત્તિયા ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ધોવાપનસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવાતિ.

વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ચીવરઅચ્છિન્દનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **સામં ચીવરં દત્વા**તિ વેય્યાવચ્ચાદીનિ પચ્ચાસિસમાનો સયમેવ દત્વા. **અચ્છિન્દેય્યા**તિ વેય્યાવચ્ચાદીનિ અકરોન્તં દિસ્વા સકસઞ્ઞાય અચ્છિન્દન્તસ્સ વત્થુગણનાય આપત્તિયો. **અચ્છિન્દાપેય્યા**તિએત્થ પન ''અચ્છિન્દા''તિ આણત્તિયા દુક્કટં, અચ્છિન્દેસુ યત્તકાનિ આણત્તાનિ, તેસં ગણનાય આપત્તિયો.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ચીવરઅચ્છિન્દનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં. અનુપસમ્પન્ને ઉપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ, અનુપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો વા, ઉપસમ્પન્નસ્સાપિ વિકપ્પનુપગપચ્છિમચીવરં ઠપેત્વા અઞ્ઞં પરિક્ખારં, અનુપસમ્પન્નસ્સ ચ યંકિઞ્ચિ અચ્છિન્દતો વા દુક્કટં. તેન તુટ્ઠેન વા કુપિતેન વા દિન્નં પન તસ્સ વિસ્સાસં વા ગણ્હન્તસ્સ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિકપ્પનુપગપચ્છિમચીવરતા, સામં દિન્નતા, સકસઞ્ઞિતા, ઉપસમ્પન્નતા, કોધવસેન અચ્છિન્દનં વા અચ્છિન્દાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ અઞ્ઞત્ર વેદનાય. વેદના પન ઇધ દુક્ખવેદનાયેવાતિ.

ચીવરઅચ્છિન્દનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. સુત્તવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **સુત્ત**ન્તિ છબ્બિધં ખોમસુત્તાદિં વા તેસં અનુલોમં વા. **વિઞ્ઞાપેત્વા**તિ ચીવરત્થાય યાચિત્વા. **વાયાપેય્યા**તિ ''ચીવરં મે, આવુસો, વાયથા''તિ અકપ્પિયાય વિઞ્ઞત્તિયા વાયાપેય્ય. **નિસ્સગ્ગિય**ન્તિ એવં વાયાપેન્તસ્સ યો તન્તવાયો ચીવરવાયનત્થં તુરિવેમસજ્જનાદિકે પયોગે કરોતિ, તસ્સ સબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

રાજગહે છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ચીવરવાયાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, વિઞ્ઞાપિતસુત્તં વિઞ્ઞાપિતતન્તવાયેન વાયાપેન્તસ્સ દીઘતો વિદત્થિમત્તે તિરિયઞ્ચ હત્થમત્તે વીતે નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. ઇતિ યાવ ચીવરં વડ્ઢતિ, તાવ ઇમિના પમાણેન આપત્તિયો વડ્ઢન્તિ. તેનેવ પન અવિઞ્ઞત્તિયા લદ્ધસુત્તં વાયાપેન્તસ્સ યથા પુબ્બે નિસ્સગ્ગિયં , એવં ઇધ દુક્કટં. તેનેવ વિઞ્ઞત્તઞ્ચ અવિઞ્ઞત્તઞ્ચ વાયાપેન્તસ્સ સચે વુત્તપ્પમાણેન કેદારબદ્ધં વિય ચીવરં હોતિ, અકપ્પિયસુત્તમયે પરિચ્છેદે પાચિત્તિયં, ઇતરસ્મિં તથેવ દુક્કટં. તતો ચે ઊનતરા પરિચ્છેદા, સબ્બપરિચ્છેદેસુ દુક્કટાનેવ. અથ એકન્તરિકેન વા સુત્તેન દીઘતો વા કપ્પિયં તિરિયં અકપ્પિયં કત્વા વીતં હોતિ, પુબ્બે વુત્તપ્પમાણગણનાય દુક્કટાનિ. એતેનેવ ઉપાયેન કપ્પિયતન્તવાયેન અકપ્પિયસુત્તે, કપ્પિયાકપ્પિયેહિ તન્તવાયેહિ સુત્તેપિ કપ્પિયે અકપ્પિયે કપ્પિયાકપ્પિયે ચ આપત્તિભેદો વેદિતબ્બો. તિકપાચિત્તિયં, અવાયાપિતે વાયાપિતસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં.
ચીવરસિબ્બનઆયોગકાયબન્ધનઅંસબદ્ધકપત્તત્થવિકપરિસ્સાવનાનં અત્થાય સુત્તં વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, ઞાતકપ્પવારિતેહિ કપ્પિયસુત્તં વાયાપેન્તસ્સ, અઞ્ઞસ્સત્થાય, અત્તનો ધનેન, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ, ચીવરત્થાય વિઞ્ઞાપિતસુત્તં,

અત્તુદ્દેસિકતા, અકપ્પિયતન્તવાયેન અકપ્પિયવિઞ્ઞત્તિયા વાયાપનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ધોવાપનસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવાતિ.

સુત્તવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. મહાપેસકારસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **તત્ર ચે સો ભિક્ખૂ**તિ યત્ર ગામે વા નિગમે વા તન્તવાયા, તત્ર. **પુબ્બે અપ્પવારિતો**તિ ચીવરસામિકેહિ અપ્પવારિતો હુત્વા . **વિકપ્પં આપજ્જેય્યા**તિ વિસિટ્ઠકપ્પં અધિકવિધાનં આપજ્જેય્ય. ઇદાનિ યેનાકારેન વિકપ્પં આપન્નો હોતિ, તં દસ્સેતું **ઇદં ખો, આવુસો**તિઆદિ વુત્તં. તત્થ **આયત**ન્તિ દીઘં. **વિત્થત**ન્તિ પુથુલં. **અપ્પિત**ન્તિ ઘનં. **સુવીત**ન્તિ સુટ્ઠુ વીતં, સબ્બટ્ઠાનેસુ સમં કત્વા વીતં. **સુપ્પવાયિત**ન્તિ સુટ્ઠુ પવાયિતં, સબ્બટ્ઠાનેસુ સમં કત્વા તન્તે પસારિતં. **સુવિલેખિત**ન્તિ લેખનિયા સુટ્ઠુ વિલેખિતં. **સુવિતચ્છિત**ન્તિ કોચ્છેન સુટ્ઠુ વિતચ્છિતં, સુટ્ઠુ નિદ્ધોતન્તિ અત્થો. **પિણ્ડપાતમત્તમ્પી**તિ એત્થ ચ ન ભિક્ખુનો પિણ્ડપાતદાનમત્તેન તં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, સચે પન તે તસ્સ વચનેન ચીવરસામિકાનં હત્થતો સુત્તં ગહેત્વા ઈસકમ્પિ આયતં વા વિત્થતં વા અપ્પિતં વા કરોન્તિ, અથ તેસં પયોગે ભિક્ખુનો દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ચીવરે વિકપ્પં આપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઞાતકે અઞ્ઞાતકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ઞાતકપ્પવારિતાનં તન્તવાયેહિ, અઞ્ઞસ્સ વા અત્થાય, અત્તનો વા ધનેન, મહગ્ઘં વાયાપેતુકામં અપ્પગ્ઘં વાયાપેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતાનં તન્તવાયે ઉપસઙ્કમિત્વા વિકપ્પમાપજ્જનતા, ચીવરસ્સ અત્તુદ્દેસિકતા, તસ્સ વચનેન સુત્તવડ્ઢનં, ચીવરપ્પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ધોવાપનસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવાતિ.

મહાપેસકારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. અચ્ચેકચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **દસાહાનાગત**ન્તિ દસ અહાનિ દસાહં, તેન દસાહેન અનાગતા દસાહાનાગતા, દસાહેન અસમ્પત્તાતિ અત્થો, તં દસાહાનાગતં, અચ્ચન્તસંયોગવસેન ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનં. **કત્તિકતેમાસિકપુણ્ણમ**ન્તિ પઠમકત્તિકપુણ્ણમં, ઇધાપિ પઠમપદસ્સ અનુપયોગતા પુરિમનયેનેવ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનં. ઇદં વુત્તં હોતિ – યતો પટ્ઠાય પઠમપ્પવારણા ''દસાહાનાગતા''તિ વુચ્ચતિ, સચેપિ તાનિ દિવસાનિ અચ્ચન્તમેવ ભિક્ખુનો અચ્ચેકચીવરં ઉપ્પજ્જેય્ય, ''અચ્ચેકં ઇદ''ન્તિ જાનમાનેન ભિક્ખુના સબ્બમ્પિ પટિગ્ગહેતબ્બન્તિ. તેન પવારણામાસસ્સ જુણ્હપક્ખપઞ્ચમિતો પટ્ઠાય ઉપ્પન્નસ્સ ચીવરસ્સ નિધાનકાલો દસ્સિતો હોતિ. કામઞ્ચેસ ''દસાહપરમં અતિરેકચીવરં ધારેતબ્બ''ન્તિઇમિનાવ સિદ્ધો, અટ્ઠુપ્પત્તિવસેન પન અપુબ્બં વિય અત્થં દસ્સેત્વા સિક્ખાપદં ઠપિતં. **અચ્ચેકચીવર**ન્તિ ગમિકગિલાનગબ્ભિનિઅભિનવુપ્પન્નસદ્ધાનં પુગ્ગલાનં અઞ્ઞતરેન ''વસ્સાવાસિકં દસ્સામી''તિ એવં આરોચેત્વા દિન્નં. સચે તં પુરે પવારણાય વિભજિતં, યેન ગહિતં, તેન વસ્સચ્છેદો ન કાતબ્બો, કરોતિ ચે, તં ચીવરં સઙ્ઘિકં હોતિ. **યાવ ચીવરકાલસમય**ન્તિ અનત્થતે કથિને યાવ વસ્સાનસ્સ પચ્છિમો માસો, અત્થતે કથિને યાવ પઞ્ચ માસા, તાવ નિક્ખિપિતબ્બં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અચ્ચેકચીવરસ્સ ચીવરકાલસમયં અતિક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ ચીવરવગ્ગસ્સ પઠમસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

અચ્ચેકચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. સાસઙ્કસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **ઉપવસ્સં ખો પના**તિ એત્થ **ઉપવસ્સ**ન્તિ ઉપવસ્સ, ઉપવસિત્વાતિ વુત્તં હોતિ, ઉપસમ્પજ્જન્તિઆદીસુ (વિભ॰ ૫૭૦) વિય હેત્થ અનુનાસિકો દટ્ઠબ્બો, વસ્સં ઉપગન્ત્વા વસિત્વા ચાતિ અત્થો. ઇમસ્સ ચ પદસ્સ ''તથારૂપેસુ ભિક્ખુ સેનાસનેસુ વિહરન્તો''તિઇમિના સમ્બન્ધો, ઇદં વુત્તં હોતિ – વસ્સં ઉપગન્ત્વા વસિત્વા ચ તતો પરં પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમપરિયોસાનકાલં યાનિ ખો પન તાનિ આરઞ્ઞકાનિ...પે॰... અન્તરઘરે નિક્ખિપેય્યાતિ. તત્થ **આરઞ્ઞકાની**તિ સબ્બપચ્છિમાનિ આરોપિતેન આચરિયધનુના ગામસ્સ ઇન્દખીલતો પટ્ઠાય પઞ્ચધનુસતપ્પમાણે પદેસે કતસેનાસનાનિ. સચે પન અપરિક્ખિત્તો ગામો હોતિ, પરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો પટ્ઠાય મિનેતબ્બં. સચે વિહારસ્સ પરિક્ખેપો વા અપરિક્ખિત્તસ્સ યં ગામતો સબ્બપઠમં સેનાસનં વા ચેતિયં વા બોધિ વા ધુવસન્નિપાતટ્ઠાનં વા યાવ , તં તાવ પકતિમગ્ગેન મિનેતબ્બં, અઞ્ઞં મગ્ગં કાતું, અમગ્ગેન વા મિનેતું ન વટ્ટતિ. **સાસઙ્કસમ્મતાની**તિ ચોરાદીનં નિવિટ્ઠોકાસાદિદસ્સનેન ''સાસઙ્કાની''તિ સમ્મતાનિ, એવં સઞ્ઞાતાનીતિ અત્થો. સહ પટિભયેન **સપ્પટિભયાનિ**, ચોરેહિ મનુસ્સાનં હતવિલુત્તાકોટિતભાવદસ્સનતો સન્નિહિતબલવભયાનીતિ અત્થો.

અન્તરઘરે નિક્ખિપેય્યાતિ આરઞ્ઞકસ્સ સેનાસનસ્સ સમન્તા સબ્બદિસાભાગેસુ અત્તના અભિરુચિતે ગોચરગામે નિક્ખિપેય્ય. તઞ્ચ ખો સતિયા અઙ્ગસમ્પત્તિયા, તત્રાયં અઙ્ગસમ્પત્તિ – પુરિમિકાય ઉપગન્ત્વા મહાપવારણાય પવારિતો હોતિ, ઇદમેકં અઙ્ગં. કત્તિકમાસોયેવ હોતિ, ઇદં દુતિયં અઙ્ગં. પઞ્ચધનુસતિકપચ્છિમપ્પમાણયુત્તં સેનાસનં હોતિ, ઇદં તતિયં અઙ્ગં. ઊનપ્પમાણે વા ગાવુતતો અતિરેકપ્પમાણે વા ન લભતિ, યત્ર હિ પિણ્ડાય ચરિત્વા ભુત્તવેલાયમેવ પુન વિહારં સક્કા આગન્તું, તદેવ ઇધાધિપ્પેતં. સાસઙ્કસપ્પટિભયમેવ હોતિ, ઇદં ચતુત્થં અઙ્ગં હોતીતિ. **કોચિદેવ પચ્ચયો**તિ કિઞ્ચિદેવ કારણં. **તેન ચીવરેના**તિ તેન અન્તરઘરે નિક્ખિત્તચીવરેન. **વિપ્પવાસાયા**તિ વિયોગવાસાય. **તતો ચે ઉત્તરિ વિપ્પવસેય્યા**તિ છારત્તતો ઉત્તરિ તસ્મિં સેનાસને સત્તમં અરુણં ઉટ્ઠાપેય્યાતિ અત્થો, તથા અસક્કોન્તેન પન ગામસીમં ઓક્કમિત્વા સભાયં વા યત્થ કત્થચિ વા વસિત્વા ચીવરપ્પવત્તિં ઞત્વા પક્કમિતું વટ્ટતિ. **અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા**તિ યં સઙ્ઘો ગિલાનસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરેન વિપ્પવાસસમ્મુતિં દેતિ, તં ઠપેત્વા અલદ્ધસમ્મુતિકસ્સ અતિરેકછારત્તં વિપ્પવસતો નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ચીવરવિપ્પવાસવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ ચીવરવગ્ગસ્સ દુતિયસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

સાસઙ્કસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. પરિણતસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **સઙ્ઘિક**ન્તિ સઙ્ઘસ્સ સન્તકં. સો હિ સઙ્ઘસ્સ પરિણતત્તા હત્થે અનારુળ્હોપિ એકેન પરિયાયેન સઙ્ઘસન્તકો હોતિ. **લાભ**ન્તિ લભિતબ્બં ચીવરાદિવત્થું. **પરિણત**ન્તિ ''દસ્સામ કરિસ્સામા''તિ વચીભેદેન વા હત્થમુદ્દાય વા સઙ્ઘસ્સ નિન્નં હુત્વા ઠિતં. **અત્તનો પરિણામેય્યા**તિ ''ઇદં મય્હં દેથા''તિઆદીનિ વદન્તો અત્તનિન્નં કરેય્ય. સચે પન સઙ્ઘસ્સ દિન્નં હોતિ, તં ગહેતું ન વટ્ટતિ, સઙ્ઘસ્સેવ દાતબ્બં. પરિણતં પન સહધમ્મિકાનં વા ગિહીનં વા અન્તમસો માતુસન્તકમ્પિ અત્તનો પરિણામેન્તસ્સ પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ પરિણામનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, પરિણતે વેમતિકસ્સ, અપરિણતે પરિણતસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ, સઙ્ઘચેતિયપુગ્ગલેસુ યસ્સ કસ્સચિ પરિણતં અઞ્ઞસઙ્ઘાદીનં પરિણામેન્તસ્સ ચ દુક્કટં. અપરિણતસઞ્ઞિનો, ''કત્થ દેમા''તિ પુચ્છિતે ''યત્થ તુમ્હાકં ચિત્તં પસીદતિ, તત્થ દેથ, તુમ્હાકં દેય્યધમ્મો પરિભોગં વા લભેય્યા''તિઆદીનિ વદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સઙ્ઘે પરિણતભાવો, તં ઞત્વા અત્તનો પરિણામનં, પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

પરિણતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પત્તવગ્ગો તતિયો.

ઇતિ કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પાચિત્તિયકણ્ડો

૧. મુસાવાદવગ્ગો

૧. મુસાવાદસિક્ખાપદવણ્ણના

પાચિત્તિયેસુ મુસાવાદવગ્ગસ્સ પઠમે **સમ્પજાનમુસાવાદે**તિ પુબ્બેપિ જાનિત્વા વચનક્ખણેપિ જાનન્તસ્સેવ મુસાવાદભણને. ભણનઞ્ચ નામ ઇધ અભૂતસ્સ વા ભૂતતં, ભૂતસ્સ વા અભૂતતં કત્વા કાયેન વા વાચાય વા વિઞ્ઞાપનપ્પયોગો, નિમિત્તત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં. તસ્મા યો સમ્પજાનમુસાવાદં વદતિ, તસ્સ તંનિમિત્તં તંહેતુ તપ્પચ્ચયા પાચિત્તિયં હોતીતિ એવમેત્થ અઞ્ઞેસુ ચ ઈદિસેસુ અત્થો વેદિતબ્બો.

સાવત્થિયં હત્થકં સક્યપુત્તં આરબ્ભ અવજાનિત્વા પટિજાનનાદિવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનત્થં મુસા ભણન્તસ્સ પારાજિકં, અમૂલકેન પારાજિકેન અનુદ્ધંસનત્થં સઙ્ઘાદિસેસો, સઙ્ઘાદિસેસેન અનુદ્ધંસનત્થં પાચિત્તિયં, આચારવિપત્તિયા અનુદ્ધંસનત્થં દુક્કટં, ''યો તે વિહારે વસી''તિઆદિના (પારા॰ ૨૨૦) પરિયાયેન ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનત્થં પટિવિજાનન્તસ્સ મુસા ભણિતે થુલ્લચ્ચયં, અપ્પટિવિજાનન્તસ્સ દુક્કટં, કેવલં મુસા ભણન્તસ્સ ઇધ પાચિત્તિયં. અનુપધારેત્વા સહસા ભણન્તસ્સ, ''અઞ્ઞં ભણિસ્સામી''તિ અઞ્ઞં ભણન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિસંવાદનપુરેક્ખારતા, વિસંવાદનચિત્તેન યમત્થં વત્તુકામો, તસ્સ પુગ્ગલસ્સ વિઞ્ઞાપનપયોગો ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

મુસાવાદસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ઓમસવાદસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ઓમસવાદે**તિ ઓવિજ્ઝનવચને, જાતિનામગોત્તકમ્મસિપ્પઆબાધલિઙ્ગકિલેસઆપત્તિઅક્કોસેસુ ભૂતેન વા અભૂતેન વા યેન કેનચિ પારાજિકં આપન્નં વા અનાપન્નં વા યંકિઞ્ચિ ભિક્ખું યાય કાયચિ વાચાય વા હત્થમુદ્દાય વા અનઞ્ઞાપદેસેન અક્કોસનવચને પાચિત્તિયન્તિ અત્થો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઓમસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તેહિયેવ દસહિ અક્કોસવત્થૂહિ ''સન્તિ ઇધેકચ્ચે ચણ્ડાલા''તિઆદિના (પાચિ॰ ૨૬) નયેન અઞ્ઞાપદેસં કત્વા અક્કોસન્તસ્સ, ''ચોરોસિ ગણ્ઠિભેદકોસી''તિઆદીહિ પાળિમુત્તકપદેહિ અક્કોસન્તસ્સ, યથા તથા વા અનુપસમ્પન્નં અક્કોસન્તસ્સ ચ દુક્કટં. ઇધ ભિક્ખુનીપિ અનુપસમ્પન્નસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. અનક્કોસિતુકામસ્સ કેવલં દવકમ્યતાય વદતો સબ્બત્થ દુબ્ભાસિતં. અત્થધમ્મઅનુસાસનિપુરેક્ખારાનં, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. યં અક્કોસતિ, તસ્સ ઉપસમ્પન્નતા, અનઞ્ઞાપદેસેન જાતિઆદીહિ અક્કોસનં, ''મં અક્કોસતી''તિ જાનના, અત્થપુરેક્ખારતાદીનં અભાવોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, વેદના પન ઇધ દુક્ખાતિ.

ઓમસવાદસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. પેસુઞ્ઞસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ભિક્ખુપેસુઞ્ઞે**તિ ભિક્ખુસ્સ પેસુઞ્ઞે, જાતિઆદીહિ અક્કોસવત્થૂહિ ભિક્ખૂ અક્કોસન્તસ્સ ભિક્ખુનો સુત્વા વચનં ભિક્ખુનો પિયકમ્યતાય વા ભેદાધિપ્પાયેન વા યો અક્કુદ્ધો, તસ્સ ભિક્ખુસ્સ કાયેન વા વાચાય વા ઉપસંહટે તસ્મિં પેસુઞ્ઞકરણવચને પાચિત્તિયન્તિ અત્થો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ પેસુઞ્ઞઉપસંહરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, વુત્તનયેનેવ અઞ્ઞાપદેસેન અક્કોસન્તસ્સ વચનૂપસંહારે વા પાળિમુત્તકઅક્કોસૂપસંહારે વા અનુપસમ્પન્નસ્સ ચ ઉપસંહારે દુક્કટં. ઇધાપિ ભિક્ખુની અનુપસમ્પન્નટ્ઠાને ઠિતા. ન પિયકમ્યતાય, ન ભેદાધિપ્પાયેન કેવલં પાપગરહિતાય વદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. જાતિઆદીહિ અનઞ્ઞાપદેસેન અક્કોસન્તસ્સ ભિક્ખુનો સુત્વા વચનં ભિક્ખુસ્સ ઉપસંહરણં, પિયકમ્યતાભેદાધિપ્પાયેસુ અઞ્ઞતરતા , તસ્સ વિજાનનાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનેવાતિ.

પેસુઞ્ઞસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. પદસોધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **પદસો ધમ્મં વાચેય્યા**તિ સઙ્ગીતિત્તયં અનારુળ્હમ્પિ રાજોવાદતિક્ખિન્દ્રિયચતુપરિવત્તનનન્દોપનન્દકુલુમ્પસુત્તમગ્ગકથાદિધમ્મઞ્ચ સઙ્ગીતિત્તયમારુળ્હં તિપિટકધમ્મઞ્ચ પદં પદં વાચેય્ય, પદાનુપદઅન્વક્ખરઅનુબ્યઞ્જનેસુ એકેકં કોટ્ઠાસન્તિ અત્થો. **પાચિત્તિય**ન્તિ એતેસુ પદાદીસુ ભિક્ખુઞ્ચ ભિક્ખુનિઞ્ચ ઠપેત્વા યંકઞ્ચિ કોટ્ઠાસં અવસેસપુગ્ગલેહિ સદ્ધિં એકતો ભણન્તસ્સ પદાદિગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ પદસો ધમ્મવાચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં. ઉપસમ્પન્ને અનુપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં એકતો ઉદ્દેસગ્ગહણે, સજ્ઝાયકરણે, તસ્સ સન્તિકે ઉદ્દેસગ્ગહણે, યેભુય્યેન પગુણગન્થં ભણન્તસ્સ, ઓસારેન્તસ્સ ચ ખલિતટ્ઠાને ''એવં ભણાહી''તિ વચને ચ એકતો ભણન્તસ્સાપિ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અનુપસમ્પન્નતા, વુત્તલક્ખણં ધમ્મં પદસો વાચનતા, એકતો ઓસાપનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. પદસોધમ્મસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પદસોધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. પઠમસહસેય્યસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **અનુપસમ્પન્નેના**તિ ભિક્ખું ઠપેત્વા અન્તમસો પારાજિકવત્થુભૂતેન તિરચ્છાનગતેનાપિ. **ઉત્તરિદિરત્તતિરત્ત**ન્તિ દ્વિન્નં વા તિણ્ણં વા રત્તીનં ઉપરિ. **સહસેય્ય**ન્તિ સબ્બચ્છન્નપરિચ્છન્ને યેભુય્યેન છન્નપરિચ્છન્ને વા સેનાસને પુબ્બાપરિયેન વા એકક્ખણેન વા એકતો નિપજ્જનં. **કપ્પેય્યા**તિ વિદહેય્ય સમ્પાદેય્ય. તત્થ છદનં અનાહચ્ચ દિયડ્ઢહત્થુબ્બેધેન પાકારાદિના પરિચ્છિન્નમ્પિ સબ્બપરિચ્છન્નમિચ્ચેવ વેદિતબ્બં, તસ્મા ઇમિના લક્ખણેન સમન્નાગતો સચેપિ સત્તભૂમિકો પાસાદો એકૂપચારો હોતિ, સતગબ્ભં વા ચતુસાલં, યો તત્થ વા અઞ્ઞત્થ વા તાદિસે તેન વા અઞ્ઞેન વા અનુપસમ્પન્નેન સહ તિસ્સો રત્તિયો સયિત્વા ચતુત્થદિવસે અત્થઙ્ગતે સૂરિયે અનુપસમ્પન્ને નિપન્ને ગબ્ભદ્વારં પિધાય વા અપિધાય વા નિપજ્જતિ, પઠમનિપન્નો વા તસ્મિં નિપજ્જન્તે ન વુટ્ઠાતિ, તસ્સ ઉભિન્નં ઉટ્ઠહિત્વા નિપજ્જનપ્પયોગગણનાય અનુપસમ્પન્નગણનાય ચ પાચિત્તિયં. અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૫૧) સબ્બપ્પકારતો વુત્તો.

આળવિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અનુપસમ્પન્નેન સહસેય્યવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''ઉત્તરિદિરત્તતિરત્ત''ન્તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઉપસમ્પન્ને અનુપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા ઉપડ્ઢચ્છન્નપરિચ્છન્નાદીસુ ચ દુક્કટં. ઊનકદિરત્તતિરત્તં વસન્તસ્સ, તતિયાય રત્તિયા પુરારુણા નિક્ખમિત્વા પુન વસન્તસ્સ, સબ્બચ્છન્નસબ્બાપરિચ્છન્નાદીસુ વસન્તસ્સ, ઇતરસ્મિં નિસિન્ને નિપજ્જન્તસ્સ, નિપન્ને વા નિસીદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પાચિત્તિયવત્થુકસેનાસનં, તત્થ અનુપસમ્પન્નેન સહ નિપજ્જનં, ચતુત્થદિવસે સૂરિયત્થઙ્ગમનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

પઠમસહસેય્યસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. દુતિયસહસેય્યસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **માતુગામેના**તિ અન્તમસો તદહુજાતાયપિ મનુસ્સિત્થિયા. દિસ્સમાનરૂપા પન યક્ખિપેતિયો પણ્ડકો મેથુનવત્થુભૂતા ચ તિરચ્છાનિત્થિયો ઇધ દુક્કટવત્થુકા હોન્તિ.

સાવત્થિયં આયસ્મન્તં અનુરુદ્ધત્થેરં આરબ્ભ માતુગામેન સહસેય્યવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં અનન્તરસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં અઞ્ઞત્ર રત્તિપરિચ્છેદા, તત્ર હિ ચતુત્થદિવસે આપત્તિ, ઇધ પન પઠમદિવસેપીતિ.

દુતિયસહસેય્યસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. ધમ્મદેસનાસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **ઉત્તરિછપ્પઞ્ચવાચાહી**તિએત્થ એકો ગાથાપાદો એકા વાચાતિ એવં સબ્બત્થ વાચાપમાણં વેદિતબ્બં. **ધમ્મં દેસેય્યા**તિ પદસોધમ્મસિક્ખાપદે વુત્તલક્ખણં ધમ્મં વા અટ્ઠકથાધમ્મં વા ભાસેય્ય. **અઞ્ઞત્ર વિઞ્ઞુના પુરિસવિગ્ગહેના**તિ વિના વિઞ્ઞુના પુરિસેન. મનુસ્સવિગ્ગહં ગહેત્વા ઠિતેન પન યક્ખેન વા પેતેન વા તિરચ્છાનેન વા સદ્ધિં ઠિતાયપિ ધમ્મં દેસેતું ન વટ્ટતિ. **પાચિત્તિય**ન્તિ દુતિયાનિયતે વુત્તલક્ખણેન મનુસ્સેન વિના વિઞ્ઞુમનુસ્સિત્થિયા છન્નં વાચાનં ઉપરિ પદાદિવસેન ધમ્મં દેસેન્તસ્સ પદાદિગણનાય, બહૂનં દેસયતો માતુગામગણનાય ચ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ માતુગામસ્સ ધમ્મદેસનાવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર વિઞ્ઞુના''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અમાતુગામે માતુગામસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા યક્ખિપેતિપણ્ડકમનુસ્સવિગ્ગહતિરચ્છાનિત્થીનં દેસેન્તસ્સ ચ દુક્કટં. છહિ વાચાહિ, તતો વા ઓરં દેસેન્તસ્સ, વુત્તલક્ખણે વા પુરિસે સતિ, સયં વા ઉટ્ઠાય, પુન નિસીદિત્વા માતુગામસ્સ વા ઉટ્ઠહિત્વા પુન નિસિન્નસ્સ, અઞ્ઞસ્સ વા માતુગામસ્સ દેસયતો, ''દીઘનિકાયો નામ ભન્તે કિમત્થિયો''તિ એવં પન પુટ્ઠે સબ્બમ્પિ દીઘનિકાયં દેસેન્તસ્સ, અઞ્ઞસ્સત્થાય વુચ્ચમાનં માતુગામે સુણન્તે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તલક્ખણસ્સ ધમ્મસ્સ છન્નં વાચાનં ઉપરિ દેસના, વુત્તલક્ખણો માતુગામો, ઇરિયાપથપરિવત્તાભાવો, કપ્પિયકારકસ્સાભાવો, અપઞ્હાવિસ્સજ્જનાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પદસોધમ્મસદિસાનેવ, કેવલં ઇધ કિરિયાકિરિયં હોતીતિ.

ધમ્મદેસનાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ભૂતારોચનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મ**ન્તિ ચતુત્થપારાજિકે વુત્તલક્ખણં ઉત્તરિમનુસ્સાનં ઝાયીનઞ્ચેવ અરિયાનઞ્ચ ધમ્મં. **ભૂતસ્મિં પાચિત્તિય**ન્તિ અત્તનિ ઝાનાદિધમ્મે સતિ તં ભિક્ખુઞ્ચ ભિક્ખુનિઞ્ચ ઠપેત્વા અઞ્ઞસ્સ આરોચયતો પાચિત્તિયં.

વેસાલિયં વગ્ગુમુદાતીરિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ તેસં ભૂતારોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ , અનાણત્તિકં, નિપ્પરિયાયેન અત્તનિ વિજ્જમાનં ઝાનાદિધમ્મં આરોચેન્તસ્સ સચે યસ્સ આરોચેતિ, સો અનન્તરમેવ ''અયં ઝાનલાભી''તિ વા ''અરિયો''તિ વા યેન કેનચિ આકારેન તમત્થં જાનાતિ, પાચિત્તિયં. નો ચે જાનાતિ, દુક્કટં. પરિયાયેન આરોચિતં પન જાનાતુ વા, મા વા, દુક્કટમેવ. તથારૂપે કારણે સતિ ઉપસમ્પન્નસ્સ આરોચયતો, આદિકમ્મિકસ્સ ચ અનાપત્તિ. યસ્મા પન અરિયાનં ઉમ્મત્તકાદિભાવો નત્થિ, ઝાનલાભિનો પન તસ્મિં સતિ ઝાના પરિહાયન્તિ, તસ્મા તે ઇધ ન ગહિતા. ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મસ્સ ભૂતતા, અનુપસમ્પન્નસ્સ આરોચનં, તઙ્ખણવિજાનના, અનઞ્ઞાપદેસોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. ભૂતારોચનસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, કુસલાબ્યાકતચિત્તેહિ દ્વિચિત્તં, સુખમજ્ઝત્તવેદનાહિ દ્વિવેદનન્તિ.

ભૂતારોચનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. દુટ્ઠુલ્લારોચનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **ભિક્ખુસ્સા**તિ પારાજિકં અનજ્ઝાપન્નસ્સ. **દુટ્ઠુલ્લ**ન્તિ કિઞ્ચાપિ દ્વિન્નં આપત્તિક્ખન્ધાનમેતં અધિવચનં, ઇધ પન સઙ્ઘાદિસેસમેવ અધિપ્પેતં. **અઞ્ઞત્ર ભિક્ખુસમ્મુતિયા**તિ યં સઙ્ઘો અભિણ્હાપત્તિકસ્સ ભિક્ખુનો આયતિં સંવરત્થાય આપત્તીનઞ્ચ કુલાનઞ્ચ પરિયન્તં કત્વા વા અકત્વા વા તિક્ખત્તું અપલોકેત્વા કતિકં કરોતિ, તં ઠપેત્વા, અયથાકતિકાય ''અયં અસુચિં મોચેત્વા સઙ્ઘાદિસેસં આપન્નો''તિઆદિના નયેન વત્થુના સદ્ધિં આપત્તિં ઘટેત્વા આરોચેન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ દુટ્ઠુલ્લાપત્તિઆરોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં , અદુટ્ઠુલ્લાય દુટ્ઠુલ્લસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં, અવસેસે છ આપત્તિક્ખન્ધે, અનુપસમ્પન્નસ્સ પુરિમપઞ્ચસિક્ખાપદવીતિક્કમસઙ્ખાતં દુટ્ઠુલ્લં વા ઇતરં અદુટ્ઠુલ્લં વા અજ્ઝાચારં આરોચેન્તસ્સાપિ દુક્કટમેવ. વત્થુમત્તં વા આપત્તિમત્તં વા આરોચેન્તસ્સ, ભિક્ખુસમ્મુતિપરિચ્છેદં અનતિક્કમિત્વા આરોચેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તલક્ખણસ્સ ભિક્ખુનો સવત્થુકો સઙ્ઘાદિસેસો, અનુપસમ્પન્નસ્સ આરોચનં, ભિક્ખુસમ્મુતિયા અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, વેદના પન ઇધ દુક્ખાયેવાતિ.

દુટ્ઠુલ્લારોચનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. પથવીખણનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **પથવિન્તિ** દુવિધા પથવી જાતપથવી અજાતપથવીતિ. તત્થ **જાતપથવી** સુદ્ધમિસ્સપુઞ્જવસેન તિવિધા, તત્થ **સુદ્ધપથવી** નામ પકતિયા સુદ્ધપંસુ વા સુદ્ધમત્તિકા વા. **મિસ્સપથવી** નામ યત્થ પંસુતો વા મત્તિકાતો વા પાસાણસક્ખરકથલમરુમ્બવાલુકાસુ અઞ્ઞતરસ્સ તતિયભાગો હોતિ. **પુઞ્જપથવી** નામ ''અતિરેકચાતુમાસં ઓવટ્ઠો પંસુપુઞ્જો વા મત્તિકાપુઞ્જો વા''તિ (પાચિ॰ ૮૬) વુત્તં, વુત્તલક્ખણેન પન મિસ્સકપુઞ્જોપિ પિટ્ઠિપાસાણે ઠિતસુખુમરજમ્પિ ચ દેવે ફુસાયન્તે સકિં તિન્તં ચતુમાસચ્ચયેન તિન્તોકાસો પુઞ્જપથવિસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ. તિવિધાપિ ચેસા પથવી ઉદ્ધનપત્તપચનાદિવસેન વા યથા તથા વા અદડ્ઢા 'જાતપથવી'તિ વુચ્ચતિ, દડ્ઢા પન વુત્તપ્પમાણતો અધિકતરપાસાણાદિમિસ્સા વા **અજાતપથવી** નામ હોતિ, કો પન વાદો સુદ્ધપાસાણાદિભેદાય. તત્થ યા 'જાતપથવી'તિ વુત્તા, અયં અકપ્પિયપથવી. યો ભિક્ખુ તં એવરૂપં પથવિં સયં ખણતિ, ખણનભેદનવિલેખનપચનાદીહિ વિકોપેતિ, તસ્સ પયોગગણનાય પાચિત્તિયં. યો પન ખણાપેતિ, વુત્તનયેનેવ વિકોપાપેતિ, તસ્સ ''ઇમં પદેસ''ન્તિ વા ''ઇમં પથવિ''ન્તિ વા એવં નિયમેત્વા ''ખણ, ભિન્દા''તિઆદિના નયેન આણાપેન્તસ્સ આણત્તિયા દુક્કટં, સકિં આણત્તે દિવસમ્પિ ખણન્તે આણાપકસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં, સચે ઇતરો પુનપ્પુનં આણાપેતિ, વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં.

આળવિયં આળવકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ પથવિખણનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, પથવિયા વેમતિકસ્સ, અપથવિયા પથવિસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. ઓકાસં અનિયમેત્વા ''પોક્ખરણિં ખણ, આવાટં ખણ, કન્દં ખણા''તિઆદીનિ ભણન્તસ્સ, આતપેન સુસ્સિત્વા ફલિતકદ્દમં વા ગોકણ્ટકં વા હેટ્ઠા પથવિયા અસમ્બદ્ધં ભિજ્જિત્વા પતિતનદિતટં વા મહન્તમ્પિ નઙ્ગલચ્છિન્નમત્તિકાપિણ્ડન્તિએવમાદીનિ સબ્બઞ્ચ અજાતપથવિં વિકોપેન્તસ્સ, ''ઇમસ્સ થમ્ભસ્સ આવાટં જાન , મત્તિકં દેહિ, મત્તિકં આહર, પંસુના મે અત્થો, મત્તિકં કપ્પિયં કરોહી''તિ ભણન્તસ્સ, અસઞ્ચિચ્ચ રુક્ખાદિપવટ્ટનેન ભિન્દન્તસ્સ, અસતિયા પાદઙ્ગુટ્ઠકાદીહિ વિલેખન્તસ્સ, જાતપથવિભાવં વા, ''ખણામિ વા અહ''ન્તિ અજાનન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. જાતપથવી, પથવિસઞ્ઞિતા, ખણનખણાપનાનં અઞ્ઞતરન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પથવીખણનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

મુસાવાદવગ્ગો પઠમો.

૨. ભૂતગામવગ્ગો

૧. ભૂતગામસિક્ખાપદવણ્ણના

ભૂતગામવગ્ગસ્સ પઠમે **ભૂતગામપાતબ્યતાયાતિ** એત્થ ભવન્તિ અહેસુઞ્ચાતિ ભૂતા, જાયન્તિ વડ્ઢન્તિ જાતા વડ્ઢિતા ચાતિ અત્થો. **ગામોતિ** રાસિ, ભૂતાનં ગામો, ભૂતા એવ વા ગામોતિ ભૂતગામો, પતિટ્ઠિતહરિતતિણરુક્ખાદીનમેતં અધિવચનં. પાતબ્યસ્સ ભાવો પાતબ્યતા, છેદનભેદનાદીહિ યથારુચિ પરિભુઞ્જિતબ્બતાતિ અત્થો, તસ્સં ભૂતગામપાતબ્યતાય, નિમિત્તત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં, ભૂતગામપાતબ્યતાહેતુ ભૂતગામસ્સ છેદનાદિપચ્ચયા પાચિત્તિયન્તિ અત્થો. તસ્મા યો ભિક્ખુ પથવિઉદકપાકારાદીસુ યત્થકત્થચિ જાતં અસુક્ખં અન્તમસો અતિસુખુમતિણમ્પિ સાસપબીજકસેવાલમ્પિ ઉદ્ધરણચ્છેદનવિજ્ઝનાદીહિ વિકોપેતિ વા પથવિખણને વુત્તનયેન વિકોપાપેતિ વા પાચિત્તિયં આપજ્જતિ.

આળવિયં આળવકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ રુક્ખછિન્દનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, ભૂતગામતો વિયોજિતમૂલબીજખન્ધબીજફલુબીજઅગ્ગબીજબીજબીજાનં અઞ્ઞતરં ભાજનગતં વા રાસિકતં વા ભૂમિયં રોપિતમ્પિ નિક્ખન્તમૂલમત્તં વા નિક્ખન્તઅઙ્કુરમત્તં વા સચેપિસ્સ વિદત્થિમત્તા પત્તવટ્ટિ નિગ્ગચ્છતિ, અનિક્ખન્તે વા મૂલે નિક્ખન્તે વા મૂલે યાવ અઙ્કુરો હરિતો ન હોતિ, તાવ તં વિકોપેન્તસ્સ દુક્કટં, તથા ભૂતગામબીજગામે વેમતિકસ્સ, અભૂતગામબીજગામે ભૂતગામબીજગામસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ. ઉભયત્થ પન અતથાસઞ્ઞિસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ, અસઞ્ચિચ્ચ અસતિયા અજાનિત્વા વા વિકોપેન્તસ્સ, 'ઇમં રુક્ખ'ન્તિ એવં અનિયમેત્વા ''રુક્ખં છિન્દ, વલ્લિં છિન્દા''તિઆદીનિ ભણન્તસ્સ, ''ઇમં પુપ્ફં વા ફલં વા જાન, ઇમં દેહિ, ઇમં આહર, ઇમિના મે અત્થો, ઇમં કપ્પિયં કરોહી''તિ ભણન્તસ્સ ચ અનાપત્તિ. એવં કપ્પિયવચનેન ભૂતગામતો વિયોજિતં પન બીજજાતં પુન પિ ''કપ્પિયં કરોહી''તિ કારેત્વાવ પરિભુઞ્જિતબ્બં. એવઞ્હિસ્સ બીજગામપરિમોચનમ્પિ કતં હોતિ.

કપ્પિયં કરોન્તેન પન અગ્ગિના વા નખેન વા સત્થેન વા કત્તબ્બં, અગ્ગિના કરોન્તેન ચ યેન કેનચિ અગ્ગિના એકદેસે ફુસન્તેન 'કપ્પિય'ન્તિ વત્વાવ કાતબ્બં. સત્થેન કરોન્તેન યસ્સ કસ્સચિ તિખિણસત્થસ્સ અન્તમસો સૂચિનખચ્છેદનાદીનમ્પિ તુણ્ડેન વા ધારાય વા વેધં વા છેદં વા દસ્સેન્તેન તથેવ કાતબ્બં. નખેન કરોન્તેન ઠપેત્વા ગોમહિંસાદીનં ખુરે યેન કેનચિ અપૂતિના મનુસ્સાનં વા તિરચ્છાનાનં વા નખેન અન્તમસો છિન્દિત્વા આહટેનાપિ સત્થે વુત્તનયેનેવ કાતબ્બં. તત્થ સચેપિ બીજાનં પબ્બતમત્તો રાસિ, રુક્ખસહસ્સં વા છિન્દિત્વા એકાબદ્ધં, ઉચ્છૂનં વા મહાભારો બન્ધિત્વા ઠપિતો હોતિ, એકસ્મિં બીજે વા રુક્ખસાખાય વા ઉચ્છુમ્હિ વા કપ્પિયે કતે સબ્બં કતં હોતિ. ઉચ્છું ''કપ્પિયં કરિસ્સામી''તિ તેહિ સદ્ધિં બદ્ધં દારુકં વિજ્ઝતિ, વટ્ટતિયેવ. સચે પન યાય વલ્લિયા ભારો બદ્ધો, તં વિજ્ઝતિ, ન વટ્ટતિ. મરિચપક્કાદીહિ મિસ્સેત્વા ભત્તં આહરન્તિ, ''કપ્પિયં કરોહી''તિ વુત્તે સચેપિ ભત્તસિત્થે વિજ્ઝતિ, વટ્ટતિયેવ, તિલતણ્ડુલેસુપિ એસેવ નયો. યાગુયા પક્ખિત્તાનિ પન એકાબદ્ધાનિ હુત્વા ન સન્તિટ્ઠન્તિ, તત્થ એકેકં વિજ્ઝિત્વાવ કાતબ્બં. કપિટ્ઠફલાદીનં અન્તો મિઞ્જં કટાહં મુઞ્ચિત્વા સઞ્ચરતિ, ભિન્દાપેત્વા કપ્પિયં કારેતબ્બં. એકાબદ્ધા ચે, કટાહેપિ કાતું વટ્ટતિ. યં પન ફલં તરુણં હોતિ અબીજં યઞ્ચ નિબ્બત્તબીજં બીજં અપનેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં, તત્થ કપ્પિયકરણકિચ્ચં નત્થિ. ભૂતગામો, ભૂતગામસઞ્ઞિતા, વિકોપનં વા વિકોપાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પથવિખણનસદિસાનેવાતિ.

ભૂતગામસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે યમત્થં સઙ્ઘમજ્ઝે વિનયધરો પુચ્છતિ, તતો અઞ્ઞં વદતીતિ **અઞ્ઞવાદકો**, અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરણસ્સેતં નામં. વિહેસતીતિ **વિહેસકો**, તુણ્હીભાવસ્સેતં નામં, તસ્મિં અઞ્ઞવાદકે વિહેસકે. **પાચિત્તિયન્તિ** વત્થુદ્વયે પાચિત્તિયદ્વયં વુત્તં. તસ્મા યો ભિક્ખુ સાવસેસં આપત્તિં આપન્નો સઙ્ઘમજ્ઝે અનુયુઞ્જિયમાનો તં ન કથેતુકામો અઞ્ઞેન વચનેન અઞ્ઞં છાદેન્તો તથા તથા વિક્ખિપતિ, યો ચ તુણ્હીભાવેન વિહેસેતિ, તેસં યં ભગવતા અઞ્ઞવાદકકમ્મઞ્ચેવ વિહેસકકમ્મઞ્ચ અનુઞ્ઞાતં, તસ્મિં સઙ્ઘેન કતે પુન તથા કરોન્તાનં પાચિત્તિયં.

કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, અનારોપિતે પન અઞ્ઞવાદકે વા વિહેસકે વા તથા કરોન્તસ્સ દુક્કટમેવ. આપત્તિં આપન્નભાવં વા અજાનન્તસ્સ ''કિં તુમ્હે ભણથા''તિ પુચ્છતો, ગેલઞ્ઞેન વા, ''સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડનાદીનિ વા ભવિસ્સન્તિ, અધમ્મેન વા વગ્ગેન વા નકમ્મારહસ્સ વા કમ્મં કરિસ્સન્તી''તિ ઇમિના અધિપ્પાયેન ન કથેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ધમ્મકમ્મેન આરોપિતતા, આપત્તિયા વા વત્થુના વા અનુયુઞ્જિયમાનતા, છાદેતુકામતાય અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરણં વા તુણ્હીભાવો વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન સિયા કિરિયં, સિયા અકિરિયં, દુક્ખવેદનઞ્ચ હોતીતિ.

અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે યેન વચનેન ઉજ્ઝાપેન્તિ ''છન્દાય ઇત્થન્નામો ઇદં નામ કરોતી''તિઆદીનિ વદન્તા ઉપસમ્પન્નં સઙ્ઘેન સમ્મતં સેનાસનપઞ્ઞાપકાદિભેદં તસ્સ અયસકામા હુત્વા ભિક્ખૂહિ અવજાનાપેન્તિ, અવઞ્ઞાય ઓલોકાપેન્તિ, લામકતો વા ચિન્તાપેન્તિ, તં વચનં **ઉજ્ઝાપનકં**. યેન ચ તથેવ વદન્તા ખિય્યન્તિ, સબ્બત્થ તસ્સ અવણ્ણં પકાસેન્તિ, તં **ખિય્યનકં**, તસ્મિં ઉજ્ઝાપનકે ખિય્યનકે. **પાચિત્તિયન્તિ** વત્થુદ્વયે પાચિત્તિયદ્વયં વુત્તં. તસ્મા યો સમ્મતસ્સ ભિક્ખુનો અયસકામતાય ઉપસમ્પન્નસ્સ વદન્તો ઉજ્ઝાપેતિ વા ખિય્યતિ વા, તસ્સ પાચિત્તિયં હોતિ.

રાજગહે મેત્તિયભૂમજકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઉજ્ઝાપનખિય્યનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, યં તસ્સ ઉપસમ્પન્નસ્સ સમ્મુતિકમ્મં કતં, તસ્મિં ધમ્મકમ્મે તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, અનુપસમ્પન્નસ્સ પન સન્તિકે તથા ભણન્તસ્સ, અસમ્મતસ્સ ચ અવણ્ણં યસ્સ કસ્સચિ સન્તિકે ભણન્તસ્સ, અનુપસમ્પન્નસ્સ પન સમ્મતસ્સ વા અસમ્મતસ્સ વા અવણ્ણં યસ્સ કસ્સચિદેવ સન્તિકે ભણન્તસ્સ ચ દુક્કટમેવ. પકતિયાવ છન્દાદિવસેન કરોન્તં ઉજ્ઝાપેન્તસ્સ વા ખિય્યન્તસ્સ વા, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ધમ્મકમ્મેન સમ્મતતા, ઉપસમ્પન્નતા, અગતિગમનાભાવો, તસ્સ અવણ્ણકામતા, યસ્સ સન્તિકે વદતિ, તસ્સ ઉપસમ્પન્નતા, ઉજ્ઝાપનં વા ખિય્યનં વાતિ ઇમાનેત્થ છ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનમેવાતિ.

ઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. પઠમસેનાસનસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **સઙ્ઘિકન્તિ** સઙ્ઘસ્સ સન્તકં. મઞ્ચાદીસુ યોકોચિ મઞ્ચસઙ્ખેપેન કતો સબ્બોપિ **મઞ્ચોયેવ**, **પીઠેપિ** એસેવ નયો. યેન કેનચિ પન ચોળેન વા કપ્પિયચમ્મેન વા છવિં કત્વા ઠપેત્વા મનુસ્સલોમં તાલીસપત્તઞ્ચ યેહિ કેહિચિ લોમપણ્ણતિણવાકચોળેહિ પૂરેત્વા કતસેનાસનં **ભિસીતિ** વુચ્ચતિ. તત્થ નિસીદિતુમ્પિ નિપજ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ, પમાણપરિચ્છેદોપિ ચેત્થ નત્થિ. **કોચ્છં** પન વાકઉસીરમુઞ્જપબ્બજાદીનં અઞ્ઞતરમયં અન્તો સંવેલ્લિત્વા બદ્ધં હેટ્ઠા ચ ઉપરિ ચ વિત્થતં પણવસણ્ઠાનં મજ્ઝે સીહચમ્માદિપરિક્ખિત્તં હોતિ, અકપ્પિયચમ્મં નામેત્થ નત્થિ. સેનાસનઞ્હિ સોવણ્ણમયમ્પિ વટ્ટતિ. **અજ્ઝોકાસેતિ** એત્થ યે અવસ્સિકસઙ્કેતા વસ્સાનમાસાતિ એવં અસઞ્ઞિતા અટ્ઠ માસા, તે ઠપેત્વા ઇતરેસુ ચતૂસુ માસેસુ સચેપિ દેવો ન વસ્સતિ. તથાપિ પકતિઅજ્ઝોકાસે ચ ઓવસ્સકમણ્ડપે ચ સન્થરિતું ન વટ્ટતિ. યત્થ પન હેમન્તે વસ્સતિ, તત્થ અપરેપિ ચત્તારો માસે ન વટ્ટતિ. ગિમ્હે પન સબ્બત્થ વિગતવલાહકં વિસુદ્ધં નભં હોતિ, તસ્મા તદા કેનચિદેવ કરણીયેન ગચ્છતિ, વટ્ટતિ. કાકાદીનં નિબદ્ધવાસરુક્ખમૂલે પન કદાચિપિ ન વટ્ટતિ. ઇતિ યત્થ ચ યદા ચ સન્થરિતું ન વટ્ટતિ, તં સબ્બમિધ અજ્ઝોકાસસઙ્ખમેવ ગતન્તિ વેદિતબ્બં.

સન્થરિત્વાતિ તથારૂપે ઠાને અત્તનો વા પરસ્સ વા અત્થાય સન્થરિત્વા. અઞ્ઞસ્સત્થાય સન્થતમ્પિ હિ યાવ સો તત્થ ન નિસીદતિ, 'ગચ્છ ત્વ'ન્તિ વા ન ભણતિ, તાવ સન્થારકસ્સેવ ભારો. **સન્થરાપેત્વાતિ** અનુપસમ્પન્નેન સન્થરાપેત્વા. એતદેવ હિ તસ્સ પલિબોધો હોતિ, ઉપસમ્પન્નેન સન્થતં સન્થારકસ્સેવ ભારો, તઞ્ચ ખો યાવ આણાપકો તત્થ ન નિસીદતિ, 'ગચ્છ ત્વ'ન્તિ વા ન ભણતિ. યસ્મિઞ્હિ અત્તના સન્થરાપિતે વા પકતિસન્થતે વા ઉપસમ્પન્નો નિસીદતિ, સબ્બં તં નિસિન્નસ્સેવ ભારો, તસ્મા સન્થરાપિતન્ત્વેવ સઙ્ખં ગચ્છતિ. **તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્યાતિ** અત્તના વા ઉદ્ધરિત્વા પતિરૂપે ઠાને ન ઠપેય્ય, પરેન વા તથા ન કારાપેય્ય. **અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્યાતિ** યો ભિક્ખુ વા સામણેરો વા આરામિકો વા લજ્જી હોતિ, અત્તનો પલિબોધં વિય મઞ્ઞતિ, તથારૂપં અનાપુચ્છિત્વા તં સેનાસનં તસ્સ અનિય્યાતેત્વા નિરપેક્ખો ગચ્છતિ, થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ લેડ્ડુપાતં અતિક્કમેય્ય, તસ્સ એકેન પાદેન લેડ્ડુપાતાતિક્કમે દુક્કટં, દુતિયપાદાતિક્કમે પાચિત્તિયં. ભોજનસાલાય ઠિતો પન ''અસુકસ્મિં નામ દિવાવિહારટ્ઠાને પઞ્ઞપેત્વા ગચ્છાહી''તિ પેસેત્વા તતો નિક્ખમિત્વા અઞ્ઞત્થ ગચ્છન્તો પાદુદ્ધારેન કારેતબ્બો.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સન્થતં અનુદ્ધરિત્વા અનાપુચ્છં પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પુગ્ગલિકે તિકદુક્કટં, ચિમિલિકં વા ઉત્તરત્થરણં વા ભૂમત્થરણં વા તટ્ટિકં વા ચમ્મક્ખણ્ડં વા પાદપુઞ્છનં વા ફલકપીઠં વા યં વા પનઞ્ઞં કિઞ્ચિ દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં અન્તમસો પત્તાધારકમ્પિ વુત્તલક્ખણે અજ્ઝોકાસે ઠપેત્વા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટમેવ. આરઞ્ઞકેન પન અસતિ અનોવસ્સકે સબ્બં રુક્ખે લગ્ગેત્વાપિ યથા વા ઉપચિકાહિ ન ખજ્જતિ, એવં કત્વાપિ ગન્તું વટ્ટતિ. અબ્ભોકાસિકેન પન ચીવરકુટિકં કત્વાપિ રક્ખિતબ્બં. અત્તનો સન્તકે, વિસ્સાસિકપુગ્ગલિકે, ઉદ્ધરણાદીનિ કત્વા ગમને, ઓતાપેન્તસ્સ, ''આગન્ત્વા ઉદ્ધરિસ્સામી''તિ ગચ્છતો, વુડ્ઢતરા ઉટ્ઠાપેન્તિ, અમનુસ્સો તત્થ નિસીદતિ, કોચિ ઇસ્સરો ગણ્હાતિ, સીહાદયો તં ઠાનં આગન્ત્વા તિટ્ઠન્તિ, એવં સેનાસનં પલિબુદ્ધં હોતિ, તથા પલિબુદ્ધે વા સેનાસને, જીવિતબ્રહ્મચરિયન્તરાયકરાસુ આપદાસુ વા ગચ્છન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મઞ્ચાદીનં સઙ્ઘિકતા, વુત્તલક્ખણે દેસે સન્થરણં વા સન્થરાપનં વા, અપલિબુદ્ધતા, આપદાય અભાવો, નિરપેક્ખતા, લેડ્ડુપાતાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ છ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પઠમસેનાસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. દુતિયસેનાસનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **વિહારે**તિ ગબ્ભે વા અઞ્ઞતરસ્મિં વા સબ્બપરિચ્છન્ને વુત્તસેનાસને. **સેય્યન્તિ** સેય્યા નામ ભિસી ચિમિલિકા ઉત્તરત્થરણં ભૂમત્થરણં તટ્ટિકા ચમ્મક્ખણ્ડો નિસીદનં પચ્ચત્થરણં તિણસન્થારો પણ્ણસન્થારોતિ વુત્તં. તત્થ **ચિમિલિકા** નામ પરિકમ્મકતાય ભૂમિયા વણ્ણાનુરક્ખણત્થં કતા. **ઉત્તરત્થરણં** નામ મઞ્ચપીઠાદીનં ઉપરિ અત્થરિતબ્બયુત્તકં પચ્ચત્થરણં. **ભૂમત્થરણં** નામ ચિમિલિકાય સતિ તસ્સા ઉપરિ, અસતિ સુદ્ધભૂમિયં અત્થરિતબ્બા કટસારકાદિ વિકતિ. **તટ્ટિકા** નામ તાલપણ્ણાદીહિ કતતટ્ટિકા. **ચમ્મક્ખણ્ડો** નામ યંકિઞ્ચિ ચમ્મં, સીહચમ્માદીનઞ્હિ પરિહરણેયેવ પરિક્ખેપો, સેનાસનપરિભોગે પન અકપ્પિયચમ્મં નામ નત્થિ. **પચ્ચત્થરણં** નામ પાવારો કોજવોતિ એત્તકમેવ, સેસં પાકટમેવ. ઇતિ ઇમાસુ દસસુ સેય્યાસુ એકમ્પિ સેય્યં અત્તનો વસ્સગ્ગેન ગહેત્વા વુત્તલક્ખણે વિહારે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા યો ભિક્ખુ દિસંગમિકો યથા ઠપિતં ઉપચિકાહિ ન ખજ્જતિ, તથા ઠપનવસેન નેવ ઉદ્ધરેય્ય, ન ઉદ્ધરાપેય્ય, પુરિમસિક્ખાપદે વુત્તનયેન અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, તસ્સ પરિક્ખિત્તસ્સ આરામસ્સ પરિક્ખેપં, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં અતિક્કમન્તસ્સ પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયપાદે પાચિત્તિયં. યત્થ પન ઉપચિકાસઙ્કા નત્થિ, તતો અનાપુચ્છાપિ ગન્તું વટ્ટતિ, આપુચ્છનં પન વત્તં.

સાવત્થિયં સત્તરસવગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સન્થરિત્વા અનુદ્ધરિત્વા અનાપુચ્છા પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પુગ્ગલિકે તિકદુક્કટં, વુત્તલક્ખણસ્સ પન વિહારસ્સ ઉપચારે બહિ આસન્ને ઉપટ્ઠાનસાલાય વા અપરિચ્છન્નમણ્ડપે વા પરિચ્છન્ને વાપિ બહૂનં સન્નિપાતભૂતે રુક્ખમૂલે વા સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા, મઞ્ચપીઠઞ્ચ વિહારે વા વુત્તપ્પકારે વિહારૂપચારે વા સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા ઉદ્ધરણાદીનિ અકત્વા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટમેવ. અત્તનો સન્તકે, વિસ્સાસિકપુગ્ગલિકે, ઉદ્ધરણાદીનિ કત્વા, પુરિમનયેનેવ પલિબુદ્ધં છડ્ડેત્વા ગમને, યો ચ ''અજ્જેવ આગન્ત્વા પટિજગ્ગિસ્સામી''તિ એવં સાપેક્ખો નદિપારં વા ગામન્તરં વા ગન્ત્વા યત્થસ્સ ગમનચિત્તં ઉપ્પન્નં, તત્થેવ ઠિતો કઞ્ચિ પેસેત્વા વા આપુચ્છતિ, નદિપૂરરાજચોરાદીસુ વા કેનચિ પલિબુદ્ધો ન સક્કોતિ પચ્ચાગન્તું, તસ્સ ચ, આપદાસુ ચ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તલક્ખણસેય્યા , તસ્સા સઙ્ઘિકતા, વુત્તલક્ખણે વિહારે સન્થરણં વા સન્થરાપનં વા, અપલિબુદ્ધતા, આપદાય અભાવો, અનપેક્ખસ્સ દિસાપક્કમનં , ઉપચારસીમાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ સત્ત અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અનન્તરસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવાતિ.

દુતિયસેનાસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. અનુપખજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **જાનન્તિ** ''અનુટ્ઠાપનીયો અય''ન્તિ જાનન્તો, તેનેવસ્સ પદભાજને ''વુડ્ઢો''તિ જાનાતિ, 'ગિલાનો'તિ જાનાતિ, 'સઙ્ઘેન દિન્નો'તિ જાનાતી''તિ (પાચિ॰ ૧૨૧) વુત્તં. વુડ્ઢો હિ અત્તનો વુડ્ઢતાય અનુટ્ઠાપનીયો, ગિલાનો ગિલાનતાય, સઙ્ઘો પન ભણ્ડાગારિકસ્સ વા ધમ્મકથિકવિનયધરગણવાચકાચરિયાનં વા બહૂપકારતં ગુણવિસિટ્ઠતઞ્ચ સલ્લક્ખેત્વા ધુવવાસત્થાય વિહારં સલ્લક્ખેત્વા સમ્મન્નિત્વા દેતિ, તસ્મા યસ્સ સઙ્ઘેન દિન્નો, સોપિ અનુટ્ઠાપનીયો. **પુબ્બુપગતન્તિ** પુબ્બં ઉપગતં. **અનુપખજ્જાતિ** મઞ્ચપીઠાનં વા તસ્સ વા ભિક્ખુનો પવિસન્તસ્સ વા નિક્ખમન્તસ્સ વા ઉપચારં અનુપવિસિત્વા. તત્થ મઞ્ચપીઠાનં તાવ મહલ્લકે વિહારે સમન્તા દિયડ્ઢો હત્થો ઉપચારો, ખુદ્દકે યતો પહોતિ, તતો દિયડ્ઢો હત્થો , તસ્સ પન પવિસન્તસ્સ પાદધોવનપાસાણતો યાવ મઞ્ચપીઠં, નિક્ખમન્તસ્સ મઞ્ચપીઠતો યાવ પસ્સાવટ્ઠાનં, તાવ ઉપચારો. **સેય્યં કપ્પેય્યાતિ** તસ્સ સમ્બાધં કત્તુકામતાય તસ્મિં ઉપચારે દસસુ સેય્યાસુ એકમ્પિ સન્થરન્તસ્સ વા સન્થરાપેન્તસ્સ વા દુક્કટં, તત્થ નિસીદન્તસ્સ વા નિપજ્જન્તસ્સ વા પાચિત્તિયં, દ્વેપિ કરોન્તસ્સ દ્વે પાચિત્તિયાનિ, પુનપ્પુનં કરોન્તસ્સ પયોગગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અનુપખજ્જ સેય્યકપ્પનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પુગ્ગલિકે તિકદુક્કટં, વુત્તૂપચારતો વા બહિ, ઉપટ્ઠાનસાલાદિકે વા, વિહારસ્સ ઉપચારે વા, સન્થરણસન્થરાપનેસુપિ નિસજ્જસયનેસુપિ દુક્કટમેવ. અત્તનો વા, વિસ્સાસિકસ્સ વા સન્તકે પન વિહારે સન્થરન્તસ્સ, યો ચ ગિલાનો વા સીતુણ્હપીળિતો વા પવિસતિ, તસ્સ ચ, આપદાસુ ચ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સઙ્ઘિકવિહારતા, અનુટ્ઠાપનીયભાવજાનનં, સમ્બાધેતુકામતા, ઉપચારે નિસીદનં વા નિપજ્જનં વાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનેવ, ઇદં પન દુક્ખવેદનમેવાતિ.

અનુપખજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **કુપિતો**તિ કુદ્ધો. **અનત્તમનો**તિ અતુટ્ઠચિત્તો. **નિક્કડ્ઢેય્ય વા નિક્કડ્ઢાપેય્ય વા પાચિત્તિયન્તિ** એત્થ યે અનેકભૂમકા પાસાદા, અનેકકોટ્ઠકાનિ વા ચતુસ્સાલાનિ, તાદિસેસુ સેનાસનેસુ ગહેત્વા અન્તરા અટ્ઠપેત્વા એકેનેવ પયોગેન અતિક્કામેન્તસ્સ એકં પાચિત્તિયં, ઠપેત્વા ઠપેત્વા નાનાપયોગેહિ અતિક્કામેન્તસ્સ દ્વારગણનાય પાચિત્તિયાનિ, હત્થેન અનામસિત્વા 'નિક્ખમા'તિ વત્વા વાચાય નિક્કડ્ઢન્તસ્સાપિ એસેવ નયો. નિક્કડ્ઢાપેન્તસ્સ પન 'નિક્કડ્ઢા'તિ આણત્તમત્તે દુક્કટં, સકિં આણત્તે પન તસ્મિં બહુકેપિ દ્વારે નિક્ખમન્તે ઇતરસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં. સચે પન ''એત્તકાનિ દ્વારાનિ નિક્કડ્ઢાહી''તિ વા, ''યાવ મહાદ્વારં, તાવ નિક્કડ્ઢાહી''તિ વા એવં નિયમેત્વા આણત્તો હોતિ, દ્વારગણનાય પાચિત્તિયાનિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ભિક્ખું સઙ્ઘિકા વિહારા નિક્કડ્ઢનવત્થુસ્મિં

પઞ્ઞત્તં , સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પુગ્ગલિકે તિકદુક્કટં, તસ્સ પરિક્ખારનિક્કડ્ઢને, ઉપટ્ઠાનસાલાદિકા વિહારૂપચારા તસ્સ વા તસ્સ પરિક્ખારસ્સ વા નિક્કડ્ઢને, અનુપસમ્પન્નસ્સ પન અનુપસમ્પન્નપરિક્ખારસ્સ વા વિહારા વા વિહારૂપચારા વા નિક્કડ્ઢને નિક્કડ્ઢાપને ચ દુક્કટમેવ. તઞ્ચ ખો અસમ્બદ્ધેસુ પરિક્ખારેસુ પરિક્ખારગણનાય વેદિતબ્બં. અત્તનો વા, વિસ્સાસિકસ્સ વા સન્તકા વિહારા નિક્કડ્ઢને, સકલસઙ્ઘારામતોપિ ભણ્ડનકારકસ્સ વા તસ્સ પરિક્ખારસ્સ વા નિક્કડ્ઢને નિક્કડ્ઢાપને વા, અત્તનો વસનટ્ઠાનતો અલજ્જિસ્સ, ઉમ્મત્તકસ્સ, ન સમ્માવત્તન્તાનં અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકાનં, તેસં પરિક્ખારસ્સ વા નિક્કડ્ઢને ચ, સયં ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સઙ્ઘિકવિહારો , ઉપસમ્પન્નસ્સ ભણ્ડનકારકભાવાદિવિનિમુત્તતા, કોપેન નિક્કડ્ઢનં વા નિક્કડ્ઢાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. વેહાસકુટિસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **ઉપરિવેહાસકુટિયા**તિ ઉપરિ અચ્છન્નતલાય દ્વિભૂમિકકુટિયા વા તિભૂમિકકુટિયા વા, પદભાજને પન ઇધ અધિપ્પેતં કુટિં દસ્સેતું ''મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ અસીસઘટ્ટા''તિ (પાચિ॰ ૧૩૧) વુત્તં. **આહચ્ચપાદક**ન્તિ અઙ્ગે વિજ્ઝિત્વા પવેસિતપાદકં. **અભિનિસીદેય્યા**તિ અભિભવિત્વા અજ્ઝોત્થરિત્વા નિસીદેય્ય, ભુમ્મત્થે વા એતં ઉપયોગવચનં, મઞ્ચે વા પીઠે વા નિસીદેય્ય વા નિપજ્જેય્ય વાતિ અત્થો. **અભી**તિ ઇદં પન પદસોભણત્થે ઉપસગ્ગમત્તમેવ, તસ્મા યો ભિક્ખુ વુત્તલક્ખણાય વેહાસકુટિયા સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન યાવ પમાણમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સબ્બસો હેટ્ઠિમાહિ તુલાહિ સીસં ન ઘટ્ટેતિ, એત્તકં ઉચ્ચાય તુલાનં ઉપરિ ઠપિતે આહચ્ચપાદકે મઞ્ચે વા પીઠે વા નિસીદતિ વા નિપજ્જતિ વા, તસ્સ અનુપખજ્જસિક્ખાપદે વુત્તનયેન પયોગગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ ઉપરિવેહાસકુટિયા આહચ્ચપાદકં મઞ્ચં પીઠં સહસા અભિનિસીદનઅભિનિપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પુગ્ગલિકે તિકદુક્કટં, અત્તનો વા, વિસ્સાસિકસ્સ વા સન્તકે વિહારે, અવેહાસકુટિયા, સીસઘટ્ટાય, યસ્સ વા હેટ્ઠા દબ્બસમ્ભારાદીનં નિક્ખિત્તત્તા અપરિભોગં હોતિ, ઉપરિતલં વા પદરસઞ્ચિતં સુધાદિપરિકમ્મકતં વા, તત્થ આહચ્ચપાદકે નિસીદન્તસ્સ, યો ચે તસ્મિં વેહાસફેપિ આહચ્ચપાદકે ઠિતો કિઞ્ચિ ગણ્હાતિ વા લગ્ગાતિ વા, યસ્સ ચ પટાણી દિન્ના હોતિ, પાદસીસાનં ઉપરિ આણી પવેસિતા, તત્થ નિસીદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સઙ્ઘિકો વિહારો, અસીસઘટ્ટા વેહાસકુટિ, હેટ્ઠા સપરિભોગં , અપટાણિદિન્ને આહચ્ચપાદકે નિસીદનં વા નિપજ્જનં વાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

વેહાસકુટિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. મહલ્લકવિહારસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **મહલ્લક**ન્તિ સસ્સામિકં. **વિહાર**ન્તિ ઉલ્લિત્તાવલ્લિત્તં. **યાવ દ્વારકોસા**તિએત્થ દ્વારકોસો નામ ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેન પિટ્ઠસઙ્ઘાટસ્સ સામન્તા અડ્ઢતેય્યહત્થો પદેસો. **અગ્ગળટ્ઠપનાયા**તિ સકવાટકસ્સ દ્વારબન્ધસ્સ નિચ્ચલભાવત્થાય. કવાટઞ્હિ લહુપરિવત્તકં વિવરણકાલે ભિત્તિં આહનતિ, પિદહનકાલે દ્વારબન્ધં. તેન આહનેન ભિત્તિ કમ્પતિ, તતો મત્તિકા ચલતિ, ચલિત્વા સિથિલા વા હોતિ પતતિ વા, તેનાહ ભગવા ''યાવ દ્વારકોસા અગ્ગળટ્ઠપનાયા''તિ. તત્થ કિઞ્ચાપિ ''ઇદં નામ કત્તબ્બ''ન્તિ નેવ માતિકાયં, ન પદભાજને વુત્તં, અટ્ઠુપ્પત્તિયં પન ''પુનપ્પુનં છાદાપેસિ, પુનપ્પુનં લેપાપેસી''તિ (પાચિ॰ ૧૩૪) અધિકારતો યાવ દ્વારકોસા અગ્ગળટ્ઠપનાય પુનપ્પુનં લિમ્પિતબ્બો વા લેપાપેતબ્બો વાતિ એવમત્થો દટ્ઠબ્બો. **આલોકસન્ધિપરિકમ્માયા**તિએત્થ **આલોકસન્ધી**તિ વાતપાનકવાટકા વુચ્ચન્તિ. તે વિવરણકાલે વિદત્થિમત્તમ્પિ અતિરેકમ્પિ ભિત્તિપ્પદેસં પહરન્તિ, ઉપચારો પનેત્થ સબ્બદિસાસુ લબ્ભતિ, તસ્મા સબ્બદિસાસુ કવાટવિત્થારપ્પમાણો ઓકાસો આલોકસન્ધિપરિકમ્મત્થાય લિમ્પિતબ્બો વા લેપાપેતબ્બો વાતિ અયમેત્થ અધિપ્પાયો.

એવં લેપકમ્મે યં કત્તબ્બં, તં દસ્સેત્વા ઇદાનિ છદને કત્તબ્બં દસ્સેતું **દ્વત્તિચ્છદનસ્સા**તિઆદિમાહ. તત્થ **દ્વત્તિચ્છદનસ્સ પરિયાય**ન્તિ છદનસ્સ દ્વત્તિપરિયાયં, **પરિયાયં** વુચ્ચતિ પરિક્ખેપો, પરિક્ખેપદ્વયં વા પરિક્ખેપત્તયં વા અધિટ્ઠાતબ્બન્તિ અત્થો. **અપ્પહરિતે ઠિતેના**તિ અહરિતે ઠિતેન. **હરિત**ન્તિ ચેત્થ સત્તધઞ્ઞાદિભેદં પુબ્બણ્ણં, મુગ્ગમાસતિલકુલત્થઅલાબુકુમ્ભણ્ડાદિભેદઞ્ચ અપરણ્ણં અધિપ્પેતં. યં તસ્મિં ખેત્તે વુત્તં ન તાવ સમ્પજ્જતિ, વસ્સે પન પતિતે સમ્પજ્જિસ્સતિ, તમ્પિ હરિતસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ. તસ્મા તસ્મિં ઠત્વા અધિટ્ઠહન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ. અપ્પહરિતે ઠત્વા અધિટ્ઠહન્તસ્સાપિ અયં પરિચ્છેદો, પિટ્ઠિવંસસ્સ વા કૂટાગારથૂપિકાય વા પસ્સે નિસિન્નો પુરિસો છદનમુખવટ્ટિઅન્તેન ઓલોકેન્તો યસ્મિં ભૂમિભાગે ઠિતં ભિક્ખું પસ્સતિ, યસ્મિઞ્ચ ઠિતો તં ઉપરિ નિસિન્નકં તથેવ ઉલ્લોકેન્તો પસ્સતિ, તસ્મિં ઠાતબ્બં, તસ્સ અન્તો અહરિતેપિ ઠાતું ન લભતિ. **તતો ચે ઉત્તરી**તિ મગ્ગેન છાદિયમાને તિણ્ણં મગ્ગાનં, પરિયાયેન છાદિયમાને તિણ્ણં પરિયાયાનં ઉપરિ ઇટ્ઠકસિલાસુધાહિ છાદિયમાને ઇટ્ઠકસિલાસુધાપિણ્ડગણનાય, તિણપણ્ણેહિ છાદિયમાને પણ્ણગણનાય ચેવ તિણમુટ્ઠિગણનાય ચ પાચિત્તિયં.

કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ પુનપ્પુનં છાદાપનલેપાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનદ્વત્તિપરિયાયે અતિરેકસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. સેતવણ્ણાદિકરણે, દ્વત્તિપરિયાયે વા ઊનકદ્વત્તિપરિયાયે વા, લેણગુહાતિણકુટિકાદીસુ, અઞ્ઞસ્સત્થાય, અત્તનો ધનેન કારેન્તસ્સ, વાસાગારં ઠપેત્વા સેસાનિ અધિટ્ઠહન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મહલ્લકવિહારતા, અત્તનો વાસાગારતા, ઉત્તરિ અધિટ્ઠાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તે વુત્તનયાનેવાતિ.

મહલ્લકવિહારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. સપ્પાણકસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **જાનં સપ્પાણક**ન્તિ ''સપ્પાણકં એત''ન્તિ દિસ્વા વા સુત્વા વા યેન કેનચિ આકારેન જાનન્તો. **સિઞ્ચેય્ય વા સિઞ્ચાપેય્ય વા**તિ તેન ઉદકેન સયં વા સિઞ્ચેય્ય, અઞ્ઞં વા આણાપેત્વા સિઞ્ચાપેય્ય. તત્થ ધારં અવિચ્છિન્દિત્વા સિઞ્ચન્તસ્સ એકસ્મિં ઘટે એકાવ આપત્તિ, વિચ્છિન્દન્તસ્સ પયોગગણનાય આપત્તિયો. માતિકં પમુખં કરોતિ, દિવસમ્પિ સન્દતુ, એકાવ આપત્તિ. તત્થ તત્થ બન્ધિત્વા અઞ્ઞતો નેન્તસ્સ પયોગગણનાય આપત્તિયો. બહુકમ્પિ તિણપણ્ણસાખાદિં એકપ્પયોગેન ઉદકે પક્ખિપન્તસ્સ એકાવ આપત્તિ, એકેકં પક્ખિપન્તસ્સ પયોગગણનાય આપત્તિયો. ઇદઞ્ચ યં એવં પક્ખિપિયમાને પરિયાદાનં ગચ્છતિ, આવિલં વા હોતિ, યથા પાણકા મરન્તિ, તાદિસં સન્ધાય વુત્તં, ન મહાઉદકં. સિઞ્ચાપને આણત્તિયા દુક્કટં, એકાણત્તિયા બહુકમ્પિ સિઞ્ચતુ, આણાપકસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં.

આળવિયં આળવકે ભિક્ખૂ આરબ્ભ સિઞ્ચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં , અપ્પાણકે સપ્પાણકસઞ્ઞિનો, ઉભોસુ વેમતિકસ્સ દુક્કટં. અપ્પાણકસઞ્ઞિનો, અસઞ્ચિચ્ચ અસ્સતિયા વા સિઞ્ચન્તસ્સ, અજાનન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉદકસ્સ સપ્પાણકતા, ''સિઞ્ચનેન પાણકા મરિસ્સન્તી''તિ જાનનં, તઞ્ચ ઉદકં તાદિસમેવ, વિના વધકચેતનાય યેન કેનચિ કરણીયેન તિણાદીનં સિઞ્ચનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

સપ્પાણકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ભૂતગામવગ્ગો દુતિયો.

૩. ઓવાદવગ્ગો

૧. ઓવાદસિક્ખાપદવણ્ણના

ઓવાદવગ્ગસ્સ પઠમે **અસમ્મતો**તિ યા અટ્ઠઙ્ગસમન્નાગતસ્સ ભિક્ખુનો ભગવતા ઞત્તિચતુત્થેન કમ્મેન (પાચિ॰ ૧૪૬) ભિક્ખુનોવાદકસમ્મુતિ અનુઞ્ઞાતા, તાય અસમ્મતો. **ઓવદેય્યા**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘં વા સમ્બહુલા વા એકં ભિક્ખુનિં વા ''વસ્સસતૂપસમ્પન્નાય ભિક્ખુનિયા તદહુપસમ્પન્નસ્સ ભિક્ખુનો અભિવાદનં પચ્ચુટ્ઠાનં અઞ્જલિકમ્મં સામીચિકમ્મં કાતબ્બ''ન્તિ આદિકે (ચૂળવ॰ ૪૦૩) અટ્ઠ ગરુધમ્મે ઓવાદવસેન ઓસારેન્તો ઓવદેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ ઓવાદપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઓવદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, અઞ્ઞેન વા ધમ્મેન ભિક્ખુનીસુ ઉપસમ્પન્નમત્તં વા ઓવદતો દુક્કટં. સમ્મતસ્સાપિ તઞ્ચે સમ્મુતિકમ્મં અધમ્મકમ્મં હોતિ, તસ્મિં અધમ્મકમ્મે અધમ્મકમ્મસઞ્ઞિનો વગ્ગે ભિક્ખુનિસઙ્ઘે ઓવદતો તિકપાચિત્તિયં, તથા વેમતિકસ્સ ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિનો ચાતિ નવ પાચિત્તિયાનિ, સમગ્ગેપિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન વાતિ અધમ્મકમ્મવસેન અટ્ઠારસ. સચે પન તં ધમ્મકમ્મં હોતિ, ''ધમ્મકમ્મે ધમ્મકમ્મસઞ્ઞી સમગ્ગં ભિક્ખુનિસઙ્ઘં સમગ્ગસઞ્ઞી ઓવદતી''તિ (પાચિ॰ ૧૫૧) ઇદં અવસાનપદં ઠપેત્વા તેનેવ નયેન સત્તરસ દુક્કટાનિ, ''સમગ્ગમ્હાય્યા''તિ ચ વુત્તે અઞ્ઞં ધમ્મં, ''વગ્ગામ્હાય્યા''તિ ચ વુત્તે અટ્ઠ ગરુધમ્મે ભણન્તસ્સ, ઓવાદઞ્ચ અનિય્યાતેત્વા અઞ્ઞં ધમ્મં ભણન્તસ્સ દુક્કટમેવ. યો પન ધમ્મકમ્મે ધમ્મકમ્મસઞ્ઞી સમગ્ગં ભિક્ખુનિસઙ્ઘં સમગ્ગસઞ્ઞી ઓવદતિ, ગરુધમ્મપાળિં ઉદ્દેસં દેતિ, પરિપુચ્છં દેતિ, ''ઓસારેહિ અય્યા''તિ વુચ્ચમાનો ઓસારેતિ, પઞ્હં પુટ્ઠો કથેતિ, ભિક્ખુનીનં સુણમાનાનં અઞ્ઞસ્સત્થાય ભણતિ, સિક્ખમાનાય વા સામણેરિયા વા ભણતિ, તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અસમ્મતતા, ભિક્ખુનિયા પરિપુણ્ણૂપસમ્પન્નતા, ઓવાદવસેન અટ્ઠગરુધમ્મભણનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પદસોધમ્મસદિસાનેવાતિ.

ઓવાદસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. અત્થઙ્ગતસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ઓવદેય્યા**તિ અટ્ઠગરુધમ્મેહિ વા અઞ્ઞેન વા ધમ્મેન ઓવદન્તસ્સ સમ્મતસ્સાપિ પાચિત્તિયમેવ.

સાવત્થિયં આયસ્મન્તં ચૂળપન્થકં આરબ્ભ અત્થઙ્ગતે સૂરિયે ઓવદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, સૂરિયે અત્થઙ્ગતે અત્થઙ્ગતસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા, એકતોઉપસમ્પન્નં ઓવદન્તસ્સ ચ દુક્કટં. પુરિમસિક્ખાપદે વિય ઉદ્દેસાદિનયેન અનાપત્તિ. અત્થઙ્ગતસૂરિયતા, પરિપુણ્ણૂપસમ્પન્નતા, ઓવદનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પદસોધમ્મસદિસાનેવાતિ.

અત્થઙ્ગતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ભિક્ખુનુપસ્સયસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ભિક્ખુનુપસ્સય**ન્તિ ભિક્ખુનિયા એકરત્તં વસનટ્ઠાનમ્પિ. **ઓવદેય્યા**તિ ઇધ ગરુધમ્મેહિ ઓવદન્તસ્સેવ પાચિત્તિયં. સચે પન અસમ્મતો હોતિ, દ્વે પાચિત્તિયાનિ. સચે પન સૂરિયેપિ અત્થઙ્ગતે ઓવદતિ, તીણિ હોન્તિ. સમ્મતસ્સ પન રત્તિં ઓવદન્તસ્સપિ દ્વે એવ હોન્તિ. સમ્મતત્તા હિ ભિક્ખુસ્સ ગરુધમ્મોવાદમૂલકં પાચિત્તિયં નત્થિ. **ગિલાના**તિ ન સક્કોતિ ઓવાદાય વા સંવાસાય વા ગન્તું.

સક્કેસુ છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ભિક્ખુનુપસ્સયં ઉપસઙ્કમિત્વા ઓવદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય ઉપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા, એકતોઉપસમ્પન્નં યેન કેનચિ, ઇતરં અઞ્ઞેન ધમ્મેન ઓવદન્તસ્સ ચ દુક્કટં. સમયે, અનુપસમ્પન્નાય, પુરિમસિક્ખાપદે વિય ઉદ્દેસાદિનયેન ચ અનાપત્તિ. ઉપસ્સયૂપગમનં, પરિપુણ્ણૂપસમ્પન્નતા, સમયાભાવો, ગરુધમ્મેહિ ઓવદનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયં હોતીતિ.

ભિક્ખુનુપસ્સયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. આમિસસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **આમિસહેતૂ**તિ ચીવરાદીનં અઞ્ઞતરહેતુ. **ભિક્ખૂ**તિ સમ્મતા ભિક્ખૂ ઇધાધિપ્પેતા. **પાચિત્તિય**ન્તિ એવરૂપે ભિક્ખૂ અવણ્ણકામતાય એવં ભણન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ''આમિસહેતુ ઓવદન્તી''તિ ભણનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, અસમ્મતં ઉપસમ્પન્નઞ્ચ, અનુપસમ્પન્નઞ્ચ સમ્મતં વા અસમ્મતં વા એવં ભણન્તસ્સ દુક્કટમેવ. તત્થ યો ભિક્ખુ કાલે સમ્મુતિં લભિત્વા સામણેરભૂમિયં સણ્ઠિતો, અયં સમ્મતો નામ અનુપસમ્પન્નો. પકતિયા ચીવરાદિહેતુ ઓવદન્તં પન એવં ભણન્તસ્સ , ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, ધમ્મેન લદ્ધસમ્મુતિતા, અનામિસન્તરતા, અવણ્ણકામતાય એવં ભણનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનમેવાતિ.

આમિસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ચીવરદાનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ ચીવરદાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસકથામગ્ગો પનેત્થ ચીવરપ્પટિગ્ગહણસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. તત્ર હિ ભિક્ખુ પટિગ્ગાહકો, ઇધ ભિક્ખુની, અયં વિસેસો, સેસં તાદિસમેવાતિ.

ચીવરદાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **ચીવરન્તિ** નિવાસનપારુપનુપગં. **સિબ્બેય્ય વા સિબ્બાપેય્યા** વાતિ એત્થ સયં સિબ્બન્તસ્સ સૂચિં પવેસેત્વા પવેસેત્વા નીહરણે પાચિત્તિયં, સતક્ખત્તુમ્પિ વિજ્ઝિત્વા સકિં નીહરન્તસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં. 'સિબ્બા'તિ વુત્તો પન સચેપિ સબ્બં સૂચિકમ્મં નિટ્ઠાપેતિ, આણાપકસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં. અથ ''યં એત્થ ચીવરે કત્તબ્બં, સબ્બં તં તવ ભારો''તિ વુત્તો નિટ્ઠાપેતિ, તસ્સ આરાપથે આરાપથે પાચિત્તિયં. આણાપકસ્સ એકવાચાય સમ્બહુલાનિપિ, પુનપ્પુનં આણત્તિયં પન વત્તબ્બમેવ નત્થિ.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ ચીવરસિબ્બનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઞાતિકાય અઞ્ઞાતિકસઞ્ઞિનો વા વેમતિકસ્સ વા, એકતોઉપસમ્પન્નાય સિબ્બન્તસ્સ ચ દુક્કટં. અઞ્ઞં થવિકાદિપરિક્ખારં સિબ્બન્તસ્સ, ઞાતિકાય, સિક્ખમાનસામણેરીનઞ્ચ ચીવરમ્પિ સિબ્બન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા સન્તકતા , નિવાસનપારુપનુપગતા, વુત્તલક્ખણં સિબ્બનં વા સિબ્બાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનેવાતિ.

ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. સંવિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **સંવિધાયા**તિ સંવિદહિત્વા, ગમનકાલે સઙ્કેતં કત્વાતિ અત્થો. **એકદ્ધાનમગ્ગન્તિ** એકં અદ્ધાનસઙ્ખાતં મગ્ગં, એકતો વા અદ્ધાનમગ્ગં. **સત્થગમનીયો**તિ સત્થેન સદ્ધિં ગન્તબ્બો, સેસં ઉત્તાનપદત્થમેવ. અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – અકપ્પિયભૂમિયં સંવિદહન્તસ્સ સંવિદહનપચ્ચયા તાવ દુક્કટં. તત્થ ઠપેત્વા ભિક્ખુનુપસ્સયં અન્તરારામં આસનસાલં તિત્થિયસેય્યઞ્ચ સેસા અકપ્પિયભૂમિ, તત્થ ઠત્વા સંવિદહન્તસ્સાતિ અત્થો. સંવિદહિત્વા પન ''અજ્જ વા સ્વે વા''તિ નિયમિતં કાલં વિસઙ્કેતં અકત્વા, દ્વારવિસઙ્કેતં પન મગ્ગવિસઙ્કેતં વા કત્વાપિ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં ગચ્છન્તસ્સ યાવ આસન્નસ્સાપિ અઞ્ઞસ્સ ગામસ્સ ''અયં ઇમસ્સ ઉપચારો''તિ મનુસ્સેહિ ઠપિતં ઉપચારં ન ઓક્કમતિ, તાવ અનાપત્તિ. તં ઓક્કમન્તસ્સ પન પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયપાદે પાચિત્તિયં, ઇતિ ગામૂપચારોક્કમનગણનાય પાચિત્તિયાનિ. અદ્ધયોજનાતિક્કમે પન ગામે અસતિ અદ્ધયોજનગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ એકદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અસંવિદહિતે સંવિદહિતસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા, યો ચ ભિક્ખુનિયા અસંવિદહન્તિયા કેવલં અત્તનાવ સંવિદહતિ, તસ્સ દુક્કટં. સમયે સંવિદહિત્વાપિ ગચ્છન્તસ્સ, અત્તના અસંવિદહન્તસ્સ, વિસઙ્કેતેન વા, આપદાસુ ગચ્છન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. દ્વિન્નમ્પિ સંવિદહિત્વા મગ્ગપ્પટિપત્તિ, અવિસઙ્કેતતા, સમયાભાવો, અનાપદા, ગામન્તરોક્કમનં વા અદ્ધયોજનાતિક્કમો વાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. એકતોઉપસમ્પન્નાદીહિ પન સદ્ધિં માતુગામસિક્ખાપદેન આપત્તિ, અદ્ધાનસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

સંવિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. નાવાભિરુહનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સંવિધાયા**તિ કીળાપુરેક્ખારો સંવિદહિત્વા, અભિરુહનકાલે સઙ્કેતં કત્વાતિ અત્થો. **ઉદ્ધંગામિનિન્તિ** કીળાવસેન ઉદ્ધં નદિયા પટિસોતં ગચ્છન્તિં. **અધોગામિનિન્તિ** તથેવ અધો અનુસોતં ગચ્છન્તિં. યં પન તિત્થપ્પટિપાદનત્થં ઉદ્ધં વા અધો વા હરન્તિ, એત્થ અનાપત્તિ. **અઞ્ઞત્ર તિરિયં તરણાયા**તિ ઉપયોગત્થે નિસ્સક્કવચનં, યા તિરિયં તરણા, તં ઠપેત્વાતિ અત્થો. **પાચિત્તિયન્તિ** સગામકતીરપસ્સેન ગમનકાલે ગામન્તરગણનાય, અગામકતીરપસ્સેન વા યોજનવિત્થતાય નદિયા મજ્ઝેન વા ગમનકાલે અદ્ધયોજનગણનાય પાચિત્તિયં, સમુદ્દે પન યથાસુખં ગન્તું વટ્ટતિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ નાવાભિરુહનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર તિરિયં તરણાયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સેસં અનન્તરસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

નાવાભિરુહનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. પરિપાચિતસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **ભિક્ખુનિપરિપાચિતન્તિ** ભિક્ખુનિયા પરિપાચિતં, નેવ તસ્સ નાત્તનો ઞાતકપ્પવારિતાનં ગિહીનં સન્તિકે ભિક્ખુસ્સ ગુણં પકાસેત્વા ''દેથ અય્યસ્સ, કરોથ અય્યસ્સા''તિ એવં નિપ્ફાદિતં લદ્ધબ્બં કતન્તિ અત્થો. **પુબ્બે ગિહિસમારમ્ભા**તિ એત્થ **સમારમ્ભો**તિ સમારદ્ધં, પટિયાદિતસ્સેતં નામં. ગિહીનં સમારમ્ભો ગિહિસમારમ્ભો, ભિક્ખુનિયા પરિપાચનતો પુબ્બે પઠમતરંયેવ યં ભિક્ખૂનં અત્થાય ગિહીનં પટિયાદિતભત્તં, ઞાતકપ્પવારિતાનં વા સન્તકં, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં જાનં ભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયન્તિ અત્થો. તઞ્ચ ખો અજ્ઝોહરણગણનાય, પટિગ્ગહણે પનસ્સ દુક્કટં.

રાજગહે દેવદત્તં આરબ્ભ ભિક્ખુનિપરિપાચિતપિણ્ડપાતભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર પુબ્બે ગિહિસમારમ્ભા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, એકતોઉપસમ્પન્નાય પરિપાચિતં ભુઞ્જન્તસ્સ , અપરિપાચિતે પરિપાચિતસઞ્ઞિનો, ઉભયત્થ વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. ઉભયત્થ અપરિપાચિતસઞ્ઞિનો, ગિહિસમારમ્ભે, સિક્ખમાનસામણેરાદીહિ પરિપાચિતે, પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા અવસેસે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ભિક્ખુનિયા પરિપાચિતતા, પરિપાચિતભાવજાનનં, ગિહિસમારમ્ભાભાવો, ઓદનાદીનં અઞ્ઞતરતા, તસ્સ અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પરિપાચિતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. રહોનિસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે સબ્બોપિ કથામગ્ગો દુતિયઅનિયતે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. ઇદઞ્હિ સિક્ખાપદં દુતિયઅનિયતેન ચ ઉપરિ ઉપનન્દસ્સ ચતુત્થસિક્ખાપદેન ચ એકપરિચ્છેદં, અટ્ઠુપ્પત્તિવસેન પન વિસું પઞ્ઞત્તન્તિ.

રહોનિસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ઓવાદવગ્ગો તતિયો.

૪. ભોજનવગ્ગો

૧. આવસથસિક્ખાપદવણ્ણના

ભોજનવગ્ગસ્સ પઠમે **અગિલાનેના**તિ અદ્ધયોજનમ્પિ ગન્તું સમત્થેન. **એકો**તિ એકદિવસિકો. **આવસથપિણ્ડો**તિ ''ઇમેસં વા એત્તકાનં વા''તિ એકં પાસણ્ડં વા, ''એત્તકમેવા''તિ એવં ભત્તં વા અનોદિસ્સ સાલાદીસુ યત્થ કત્થચિ પુઞ્ઞકામેહિ પઞ્ઞત્તં ભોજનં. **ભુઞ્જિતબ્બો**તિ એકકુલેન વા નાનાકુલેહિ વા એકતો હુત્વા એકસ્મિં વા ઠાને, નાનાઠાનેસુ વા ''અજ્જ એકસ્મિં, સ્વે એકસ્મિ''ન્તિ એવં અનિયતટ્ઠાને વા પઞ્ઞત્તો એકસ્મિં ઠાને એકદિવસમેવ ભુઞ્જિતબ્બો. **તતો ચે ઉત્તરી**તિ દુતિયદિવસતો પટ્ઠાય તસ્મિં વા ઠાને અઞ્ઞસ્મિં વા ઠાને તેસં સન્તકસ્સ પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અનુવસિત્વા આવસથપિણ્ડભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અગિલાનેના''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ગિલાનસ્સ અગિલાનસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ગિલાનસ્સ ગિલાનસઞ્ઞિનો, યો ચ સકિં ભુઞ્જતિ, ગચ્છન્તો વા અન્તરામગ્ગે એકદિવસં , ગતટ્ઠાને એકદિવસં, પચ્ચાગન્તોપિ અન્તરામગ્ગે એકદિવસં, આગતટ્ઠાને એકદિવસં, ગમિસ્સામી'તિ ચ ભુઞ્જિત્વા નિક્ખન્તો કેનચિ ઉપદ્દવેન નિવત્તિત્વા ખેમભાવં ઞત્વા ગચ્છન્તો પુન એકદિવસં ભુઞ્જતિ, યસ્સ વા સામિકા નિમન્તેત્વા દેન્તિ, યો વા ભિક્ખૂનંયેવ ઉદ્દિસ્સ પઞ્ઞત્તં, ન યાવદત્થં પઞ્ઞત્તં, ઠપેત્વા વા પઞ્ચ ભોજનાનિ અઞ્ઞં ભુઞ્જતિ, તસ્સ ચ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આવસથપિણ્ડતા, અગિલાનતા, અનુવસિત્વા પરિભોજનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસિક્ખાપદસદિસાનીતિ.

આવસથસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ગણભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ગણભોજને**તિ ગણસ્સ ભોજને. ઇધ ચ **ગણો**તિ ચત્તારો વા તતુત્તરિ વા ભિક્ખૂ , તેસં નિમન્તનતો વા વિઞ્ઞત્તિતો વા લદ્ધે ઓદનાદીનં પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરભોજનેતિ અત્થો. તત્થાયં વિનિચ્છયો – સચે હિ કોચિ ચત્તારો ભિક્ખૂ ઉપસઙ્કમિત્વા યેન કેનચિ વેવચનેન વા ભાસન્તરેન વા પઞ્ચન્નં ભોજનાનં નામં ગહેત્વા ''ઓદનેન નિમન્તેમિ, ઓદનં મે ગણ્હથા''તિઆદિના નયેન નિમન્તેતિ, તે ચે એવં એકતો વા નાનાતો વા નિમન્તિતા એકતો વા નાનાતો વા ગન્ત્વા એકતો ગણ્હન્તિ, પચ્છા એકતો વા નાનાતો વા ભુઞ્જન્તિ, ગણભોજનં હોતિ. પટિગ્ગહણમેવ હેત્થ પમાણં. સચે ઓદનાદીનં નામં ગહેત્વા એકતો વા નાનાતો વા વિઞ્ઞાપેત્વા ચ ગન્ત્વા ચ એકતો ગણ્હન્તિ, એવમ્પિ ગણભોજનમેવ. તસ્સ દુવિધસ્સાપિ એવં પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં. ગિલાનસમયાદીસુ યદા પાદાનમ્પિ ફલિતત્તા ન સક્કા પિણ્ડાય ચરિતું, અયં **ગિલાનસમયો**. અત્થતકથિનાનં પઞ્ચ માસા, ઇતરેસં કત્તિકમાસોતિ અયં **ચીવરદાનસમયો**. યદા યો ચીવરે કરિયમાને કિઞ્ચિદેવ ચીવરે કત્તબ્બં કમ્મં કરોતિ, અયં **ચીવરકારસમયો**. યદા અદ્ધયોજનમ્પિ ગન્તુકામો વા હોતિ ગચ્છતિ વા ગતો વા, અયં **અદ્ધાનગમનસમયો**. **નાવાભિરુહનસમયે**પિ એસેવ નયો. યદા ગોચરગામે ચત્તારો ભિક્ખૂ પિણ્ડાય ચરિત્વા ન યાપેન્તિ, અયં **મહાસમયો**. યદા યોકોચિ પબ્બજિતો ભત્તેન નિમન્તેતિ, અયં **સમણભત્તસમયો**, એતેસુ સમયેસુ ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

રાજગહે દેવદત્તં આરબ્ભ વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ સત્તવિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, નગણભોજને ગણભોજનસઞ્ઞિસ્સ વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. નગણભોજનસઞ્ઞિસ્સ પન, યે ચ દ્વે તયો એકતો ગણ્હન્તિ, બહૂનં પિણ્ડાય ચરિત્વા એકતો ભુઞ્જન્તાનં, નિચ્ચભત્તિકાદીસુ, પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા સબ્બત્થ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગણભોજનતા, સમયાભાવો, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

ગણભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. પરમ્પરભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **પરમ્પરભોજને**તિ ગણભોજને વુત્તનયેનેવ પઞ્ચહિ ભોજનેહિ નિમન્તિતસ્સ યેન યેન પઠમં નિમન્તિતો, તસ્સ તસ્સ ભોજનતો ઉપ્પટિપાટિયા વા અવિકપ્પેત્વા વા પરસ્સ પરસ્સ ભોજને. તસ્મા યો ભિક્ખુ પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ અઞ્ઞતરસ્સ ''મય્હં ભત્તપચ્ચાસં તુય્હં દમ્મી''તિ વા ''વિકપ્પેમી''તિ વા એવં સમ્મુખા વા ''ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી''તિ (પાચિ॰ ૨૨૬) વા ''વિકપ્પેમી''તિ વા એવં પરમ્મુખાવા પઠમનિમન્તનં અવિકપ્પેત્વા પચ્છા નિમન્તિતકુલે લદ્ધભિક્ખતો એકસિત્થમ્પિ અજ્ઝોહરતિ, પાચિત્તિયં. સમયા વુત્તનયા એવ.

વેસાલિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અઞ્ઞત્ર નિમન્તિતભોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ તિવિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, પરિવારે પન વિકપ્પનમ્પિ ગહેત્વા ''ચતસ્સો અનુપઞ્ઞત્તિયો''તિ (પરિ॰ ૮૬) વુત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, નપરમ્પરભોજને પરમ્પરભોજનસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. નપરમ્પરભોજનસઞ્ઞિસ્સ પન, યો ચ સમયે વા વિકપ્પેત્વા વા એકસંસટ્ઠાનિ વા દ્વે તીણિ નિમન્તનાનિ એકતો વા કત્વા ભુઞ્જતિ, નિમન્તનપ્પટિપાટિયા ભુઞ્જતિ, સકલેન ગામેન વા પૂગેન વા નિમન્તિતો તેસુ યત્થકત્થચિ ભુઞ્જતિ, નિમન્તિયમાનો વા ''ભિક્ખં ગહેસ્સામી''તિ વદતિ, તસ્સ, નિચ્ચભત્તિકાદીસુ, પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા સબ્બત્થ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પરમ્પરભોજનતા, સમયાભાવો, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પરમ્પરભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. કાણમાતાસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **પૂવેહી**તિ પહેણકત્થાય પટિયત્તેહિ અતિરસકમોદકસક્ખલિકાદીહિ યેહિ કેહિચિ ખજ્જકેહિ. **મન્થેહી**તિ પાથેય્યત્થાય પટિયત્તેહિ યેહિ કેહિચિ સત્તુતિલતણ્ડુલાદીહિ. **દ્વત્તિપત્તપૂરા**તિ મુખવટ્ટિયા હેટ્ઠિમલેખં અનતિક્કન્તા દ્વે વા તયો વા પત્તપૂરા. **તતો ચે ઉત્તરી**તિ સચેપિ તતિયં પત્તં થૂપીકતં ગણ્હાતિ, મુખવટ્ટિયા હેટ્ઠિમલેખતો

ઉપરિટ્ઠિતપૂવગણનાય પાચિત્તિયં. **દ્વત્તિપત્તપૂરે પટિગ્ગહેત્વાતિ** એત્થ યેન દ્વે ગહિતા હોન્તિ, તેન બહિ ભિક્ખું દિસ્વા ''એત્થ મયા દ્વે પત્તપૂરા ગહિતા, ત્વં એકં ગણ્હેય્યાસી''તિ વત્તબ્બં, તેનાપિ અઞ્ઞં પસ્સિત્વા ''પઠમં આગતેન દ્વે પત્તપૂરા ગહિતા, મયા એકો ગહિતો, ત્વં મા ગણ્હી''તિ વત્તબ્બં. યેન પઠમં એકો ગહિતો , તસ્સાપિ પરમ્પરારોચનને એસેવ નયો. યેન પન સયમેવ તયો ગહિતા, તેન અઞ્ઞં દિસ્વા ''મા ખો ત્વં એત્થ પટિગ્ગણ્હીતિ વત્તબ્બં, અવદન્તસ્સ દુક્કટં, તં સુત્વા ગણ્હન્તસ્સાપિ દુક્કટમેવ. **તતો નીહરિત્વા ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સંવિભજિતબ્બન્તિ** લદ્ધટ્ઠાનતો સબ્બાસન્નં આસનસાલં વા વિહારં વા યત્થ વા પન નિબદ્ધં પટિક્કમતિ, તત્થ ગન્ત્વા એકં પત્તપૂરં અત્તનો ઠપેત્વા સેસં ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ દાતબ્બં. યથામિત્તં પન દાતું ન લબ્ભતિ. યેન એકો ગહિતો, ન તેન કિઞ્ચિ અકામા દાતબ્બં, યથારુચિ કાતબ્બં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ન મત્તં જાનિત્વા પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકદ્વત્તિપત્તપૂરે અતિરેકસઞ્ઞિસ્સ વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ઊનકસઞ્ઞિસ્સ પન, ન પહેણકત્થાય ન પાથેય્યત્થાય વા પટિયત્તં, તદત્થાય પટિયત્તસેસકં વા, ગમને વા પટિપ્પસ્સદ્ધે, ઞાતકપ્પવારિતાનં વા દેન્તાનં, અત્તનો ધનેન ગણ્હન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તલક્ખણપૂવમન્થતા, અસેસકતા, અપ્પટિપ્પસ્સદ્ધગમનતા, અનઞ્ઞાતકાદિતા, અતિરેકપ્પટિગ્ગહણન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ, સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનેવાતિ.

કાણમાતાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. પઠમપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ભુત્તાવીતિ** ભુત્તવા, યેન પઞ્ચન્નં ભોજનાનં સાસપમત્તમ્પિ અજ્ઝોહરિતં, સો એવં વુચ્ચતિ. **પવારિતોતિ** ''અસનં પઞ્ઞાયતિ, ભોજનં પઞ્ઞાયતિ, હત્થપાસે ઠિતો અભિહરતિ, પટિક્ખેપો પઞ્ઞાયતી''તિ (પાચિ॰ ૨૩૯) એવં પાળિયં વુત્તપઞ્ચઙ્ગવસેન કતપ્પવારણો, કતપ્પટિક્ખેપોતિ અત્થો. તત્થ યસ્મા ''અસનં પઞ્ઞાયતી''તિ ઇમિના વિપ્પકતભોજનો 'પવારિતો'તિ વુત્તો. યો ચ વિપ્પકતભોજનો, તેન કિઞ્ચિ ભુત્તં, કિઞ્ચિ અભુત્તં, યઞ્ચ ભુત્તં, તં સન્ધાય 'ભુત્તાવી'તિપિ સઙ્ખં ગચ્છતિ. તસ્મા 'ભુત્તાવી'તિવચનેન વિસું કિઞ્ચિ અત્થસિદ્ધિં ન પસ્સામ, ''દિરત્તતિરત્ત''ન્તિઆદીસુ (પાચિ॰ ૫૨) પન દિરત્તાદિવચનં વિય પવારિતપદસ્સ પરિવારભાવેન બ્યઞ્જનસિલિટ્ઠતાય ચેતં વુત્તન્તિ વેદિતબ્બં.

પવારણઙ્ગેસુ પન **અસનં પઞ્ઞાયતીતિ** વિપ્પકતભોજનં દિસ્સતિ, તં ભુઞ્જમાનો ચેસ પુગ્ગલો હોતીતિ અત્થો. **ભોજનં પઞ્ઞાયતીતિ** પવારણપ્પહોનકં ભોજનં દિસ્સતિ, ઓદનાદીનં ચે અઞ્ઞતરં પટિક્ખિપિતબ્બં ભોજનં હોતીતિ અત્થો. **હત્થપાસે ઠિતોતિ** પવારણપ્પહોનકં ચે ભોજનં ગણ્હિત્વા દાયકો અડ્ઢતેય્યહત્થપ્પમાણે ઓકાસે ઠિતો હોતીતિ અત્થો . **અભિહરતીતિ** સો ચે દાયકો તસ્સ તં ભોજનં કાયેન અભિસંહરતીતિ અત્થો. **પટિક્ખેપો પઞ્ઞાયતીતિ** પટિક્ખેપો દિસ્સતિ, તં ચે અભિહટં સો ભિક્ખુ કાયેન વા વાચાય વા પટિક્ખિપતીતિ અત્થો. એવં પઞ્ચન્નં અઙ્ગાનં વસેન પવારિતો હોતિ.

તત્રાયં વિનિચ્છયો – 'અસન'ન્તિઆદીસુ તાવ યઞ્ચ અસ્નાતિ, યઞ્ચ ભોજનં હત્થપાસે ઠિતેન અભિહટં પટિક્ખિપતિ, તં ઓદનો કુમ્માસો સત્તુ મચ્છો મંસન્તિ ઇમેસં અઞ્ઞતરમેવ વેદિતબ્બં. તત્થ **ઓદનો** નામ સાલિ વીહિ યવો ગોધુમો કઙ્ગુ વરકો કુદ્રૂસકોતિ ઇમેસં સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં તણ્ડુલે ગહેત્વા ''ભત્તં પચામા''તિ વા ''યાગું પચામા''તિ વા યંકિઞ્ચિ સન્ધાય પચન્તુ, સચે ઉણ્હં વા સીતલં વા ભુઞ્જન્તાનં ભોજનકાલે ગહિતગહિતટ્ઠાને ઓધિ પઞ્ઞાયતિ, ઓદનો હોતિ, પવારણં જનેતિ. યો પન પાયાસો વા અમ્બિલયાગુ વા ઉદ્ધનતો ઓતારિતમત્તા અબ્ભુણ્હા સક્કા હોતિ આવિજ્ઝિત્વા પિવિતું, સા યસ્સ હત્થેન ગહિતોકાસેપિ ઓધિ ન પઞ્ઞાયતિ, પવારણં ન જનેતિ. સચે પન ઉસુમાય વિગતાય ઘનભાવં ગચ્છતિ, ઓધિં દસ્સેતિ, પુન પવારણં જનેતિ, પુબ્બે તનુકભાવો ન રક્ખતિ. સચેપિ બહૂ પણ્ણફલકળીરે પક્ખિપિત્વા મુટ્ઠિમત્તાપિ તણ્ડુલા પક્ખિત્તા હોન્તિ, ભોજનકાલે ચે ઓધિ પઞ્ઞાયતિ, પવારણં જનેતિ. અયાગુકે નિમન્તને ''યાગું દસ્સામા''તિ ભત્તે ઉદકકઞ્જિકખીરાદીનિ આકિરિત્વા ''યાગું ગણ્હથા''તિ દેન્તિ, કિઞ્ચાપિ તનુકા હોતિ, પવારણં જનેતિયેવ. સચે પન પક્કુથિતેસુ ઉદકાદીસુ પક્ખિપિત્વા પચિત્વા દેન્તિ, યાગુસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ. સચે યાગુયાપિ સાસપમત્તમ્પિ મચ્છમંસક્ખણ્ડં વા ન્હારુ વા પક્ખિત્તં હોતિ, પવારણં જનેતિ. ઠપેત્વા સાનુલોમાનં વુત્તધઞ્ઞાનં તણ્ડુલે અઞ્ઞેહિ વેળુતણ્ડુલાદીહિ વા કન્દમૂલફલેહિ વા યેહિ કેહિચિ કતભત્તં પવારણં ન જનેતિ. **કુમ્માસો** નામ યવેહિ કતો. અઞ્ઞેહિ પન મુગ્ગાદીહિ કતકુમ્માસો પવારણં ન જનેતિ. **સત્તુ** નામ સત્ત ધઞ્ઞાનિ ભજ્જિત્વા કતો. અન્તમસો ખરપાકભજ્જિતાનં વીહીનં તણ્ડુલે કોટ્ટેત્વા કતચુણ્ણમ્પિ કુણ્ડકમ્પિ સત્તુસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ. સમપાકભજ્જિતાનં પન આતપસુક્ખાનં કુણ્ડકં વા, યે કેચિ તણ્ડુલા વા લાજા વા, લાજેહિ કતભત્તસત્તુઆદીનિ વા ન પવારેન્તિ. **મચ્છમંસેસુ** સચે યાગું પિવન્તસ્સ યાગુસિત્થમત્તાનેવ દ્વે મચ્છક્ખણ્ડાનિ વા મંસક્ખણ્ડાનિ વા એકભાજને વા નાનાભાજને વા દેન્તિ, તાનિ ચે અખાદન્તો અઞ્ઞં પવારણપ્પહોનકં યંકિઞ્ચિ પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. તતો એકં ખાદિતં, એકં હત્થે વા પત્તે વા હોતિ, સચે અઞ્ઞં પટિક્ખિપતિ પવારેતિ. દ્વેપિ ખાદિતાનિ હોન્તિ, મુખે સાસપમત્તમ્પિ અવસિટ્ઠં નત્થિ, સચેપિ અઞ્ઞં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. યો પન અકપ્પિયમંસં કુલદૂસનવેજ્જકમ્મઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનસાદિતરૂપિયાદીહિ નિબ્બત્તં અકપ્પિયભોજનઞ્ચ અઞ્ઞં કપ્પિયં વા અકપ્પિયં વા ખાદન્તો પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ.

એવં યઞ્ચ અસ્નાતિ, યઞ્ચ ભોજનં હત્થપાસે ઠિતેન અભિહટં પટિક્ખિપન્તો પવારણં જનેતિ, તં ઞત્વા ઇદાનિ યથા આપજ્જતિ, તસ્સ જાનનત્થં અયં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો – ''અસનં ભોજન''ન્તિ એત્થ તાવ યેન એકસિત્થમ્પિ અજ્ઝોહટં હોતિ, સો સચે પત્તમુખહત્થેસુ યત્થકત્થચિ ભોજને સતિ સાપેક્ખોવ અઞ્ઞં વુત્તલક્ખણં ભોજનં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. સચે પન નિરપેક્ખો હોતિ, યં પત્તાદીસુ અવસિટ્ઠં, તં ન ચ અજ્ઝોહરિતુકામો, અઞ્ઞસ્સ વા દાતુકામો, અઞ્ઞત્ર વા ગન્ત્વા ભુઞ્જિતુકામો, સો પટિક્ખિપન્તોપિ ન પવારેતિ. ''હત્થપાસે ઠિતો''તિ એત્થ પન સચે ભિક્ખુ નિસિન્નો હોતિ, આનિસદસ્સ પચ્છિમન્તતો પટ્ઠાય, સચે ઠિતો, પણ્હીનં અન્તતો પટ્ઠાય, સચે નિપન્નો, યેન પસ્સેન નિપન્નો, તસ્સ પારિમન્તતો પટ્ઠાય દાયકસ્સ નિસિન્નસ્સ વા ઠિતસ્સ વા નિપન્નસ્સ વા ઠપેત્વા પસારિતહત્થં યં આસન્નતરં અઙ્ગં, તસ્સ ઓરિમન્તેન પરિચ્છિન્દિત્વા અડ્ઢતેય્યહત્થો 'હત્થપાસો'તિ વેદિતબ્બો. તસ્મિં ઠત્વા અભિહટં પટિક્ખિપન્તસ્સેવ પવારણા હોતિ, ન તતો પરં. 'અભિહરતી'તિ હત્થપાસબ્ભન્તરે ઠિતો ગહણત્થં ઉપનામેતિ. સચે પન અનન્તરનિસિન્નોપિ ભિક્ખુ હત્થે વા આધારકે વા ઠિતં પત્તં અનભિહરિત્વાવ ''ભત્તં ગણ્હથા''તિ વદતિ, તં પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ. ભત્તપચ્છિં આનેત્વા પુરતો ભૂમિયં ઠપેત્વા એવં વુત્તેપિ એસેવ નયો. ઈસકં પન ઉદ્ધરિત્વા વા અપનામેત્વા વા 'ગણ્હથા'તિ વુત્તે તં પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. ભત્તપચ્છિં ગહેત્વા પરિવિસન્તસ્સ અઞ્ઞો ''અહં ધારેસ્સામી''તિ ગહિતમત્તમેવ કરોતિ, પરિવેસકોયેવ પન તં ધારેતિ, તસ્મા સા અભિહટાવ હોતિ, તતો દાતુકામતાય ગણ્હન્તં પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા હોતિ. સચે પન પરિવેસકેન ફુટ્ઠમત્તાવ હોતિ, ઇતરોવ નં ધારેતિ, તતો દાતુકામતાય ગણ્હન્તં પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા ન હોતિ. કટચ્છુના ઉદ્ધટે પન હોતિ, દ્વિન્નં સમભારેપિ પટિક્ખિપન્તો પવારેતિયેવ. અનન્તરસ્સ દિય્યમાને ઇતરો પત્તં પિદહતિ, અઞ્ઞસ્સ અભિહટં નામ પટિક્ખિત્તં હોતિ, તસ્મા પવારણા નત્થિ. 'પટિક્ખેપો'તિ એત્થ વાચાય અભિહટે પટિક્ખેપો ન રુહતિ, કાયેન અભિહટં પન અઙ્ગુલિચલનાદિના કાયવિકારેન વા ''અલં, મા દેહી''તિઆદિના વચીવિકારેન વા પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ.

એકો સમંસકં રસં અભિહરતિ, ''રસં પટિગ્ગણ્હથા''તિ વદતિ, તં સુત્વા પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ. 'મંસરસ'ન્તિ વુત્તે પન પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. ''ઇમં ગણ્હથા''તિ વુત્તેપિ હોતિયેવ. મંસં વિસું કત્વા 'મંસરસ'ન્તિ વુત્તેપિ સચે સાસપમત્તમ્પિ ખણ્ડં અત્થિ, પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. સચે નત્થિ, વટ્ટતિ. કળીરપનસાદીહિ મિસ્સેત્વા મચ્છમંસં પચન્તિ, તં ગહેત્વા ''કળીરસૂપં ગણ્હથ, પનસબ્યઞ્જનં ગણ્હથા''તિ વદતિ, એવમ્પિ ન પવારેતિ. કસ્મા? અપવારણારહસ્સ નામેન વુત્તત્તા. ''મચ્છમંસં બ્યઞ્જન''ન્તિ વા ''ઇમં ગણ્હથા''તિ વા વુત્તે પન પવારેતિ, અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં વુત્તો. ગમનાદીસુ પન યસ્મિં ઇરિયાપથે પવારેતિ, તં અવિકોપેન્તેનેવ ભુઞ્જિતબ્બં.

અનતિરિત્તન્તિ ન અતિરિત્તં, ન અધિકન્તિ અત્થો. તં પન કપ્પિયકતાદીહિ સત્તહિ વિનયકમ્માકારેહિ અકતં વા ગિલાનસ્સ અનધિકં વા હોતિ. તસ્મા પદભાજને (પાચિ॰ ૨૩૯) 'અકપ્પિયકત'ન્તિઆદિ વુત્તં, તત્થ યં ફલં વા કન્દમૂલાદિ વા પઞ્ચહિ સમણકપ્પિયેહિ કપ્પિયં અકતં, યઞ્ચ અકપ્પિયમંસં વા અકપ્પિયભોજનં વા, એતં અકપ્પિયં નામ, તં અકપ્પિયં ''અલમેતં સબ્બ''ન્તિ એવં અતિરિત્તં કતં **અકપ્પિયકતન્તિ** વેદિતબ્બં. **અપ્પટિગ્ગહિતકતન્તિ** ભિક્ખુના અપ્પટિગ્ગહિતંયેવ પુરિમનયેન અતિરિત્તં કતં. **અનુચ્ચારિતકતન્તિ** કપ્પિયં કારેતું આગતેન ભિક્ખુના ઈસકમ્પિ અનુક્ખિત્તં વા અનપનામિતં વા કતં. **અહત્થપાસે કતન્તિ** કપ્પિયં કારેતું આગતસ્સ હત્થપાસતો બહિ ઠિતેન કતં. **અભુત્તાવિના કતન્તિ** યો અતિરિત્તં કરોતિ, તેન પવારણપ્પહોનકં ભોજનં અભુત્તેન કતં. **ભુત્તાવિના પવારિતેન આસના વુટ્ઠિતેન કતન્તિ** ઇદં ઉત્તાનમેવ. **''અલમેતં સબ્બ''ન્તિ અવુત્તન્તિ** વચીભેદં કત્વા એવં અવુત્તં હોતિ. ઇતિ ઇમેહિ સત્તહિ વિનયકમ્માકારેહિ યં અતિરિત્તં કપ્પિયં અકતં, યઞ્ચ પન ન ગિલાનાતિરિત્તં, તદુભયમ્પિ અનતિરિત્તં. અતિરિત્તં પન તસ્સેવ પટિપક્ખનયેન વેદિતબ્બં.

અપિચેત્થ **ભુત્તાવિના કતં હોતીતિ** (પાચિ॰ ૨૩૯) અન્તમસો અનન્તરનિસિન્નસ્સ પત્તતો એકમ્પિ સિત્થં વા મંસહીરં વા ખાદિત્વા કતમ્પિ ભુત્તાવિના કતં હોતિ, યો પાતોવ એવં ભુત્તાવી પવારિતો નિસીદતિયેવ, સો ઉપકટ્ઠેપિ કાલે અભિહટં પિણ્ડં ભિક્ખુના ઉપનીતં કપ્પિયં કાતું લભતિ. સચે પન તસ્મિં કપ્પિયે કતે ભુઞ્જન્તસ્સ અઞ્ઞં આમિસં આકિરન્તિ, તં સો પુન કાતું ન લભતિ. યઞ્હિ અકતં, તં કાતબ્બં. યેન ચ અકતં, તેન ચ કાતબ્બન્તિ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૩૮-૯) વુત્તં, તસ્મા તસ્મિં ભાજને કરિયમાને પઠમકતેન સદ્ધિં કતં હોતીતિ તં કાતું ન વટ્ટતિ. અઞ્ઞસ્મિં પન ભાજને તેન વા અઞ્ઞેન વા કાતું વટ્ટતિ. એવં કતં પઠમકતેન મિસ્સેત્વાપિ ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, ન કેવલઞ્ચ તસ્સ યેન પન કતં, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞેસં પવારિતાનમ્પિ ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. યથા પન અકતેન મિસ્સં ન હોતિ, એવં મુખઞ્ચ હત્થઞ્ચ સુદ્ધં કત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. **ગિલાનાતિરિત્તં** પન ન કેવલં ગિલાનસ્સ ભુત્તાવસેસમેવ, અથ ખો યંકિઞ્ચિ ગિલાનં ઉદ્દિસ્સ ''અજ્જ વા સ્વે વા યદા વા ઇચ્છતિ, તદા ખાદિસ્સતી''તિ આહટં, તં સબ્બં 'ગિલાનાતિરિત્ત'ન્તિ વેદિતબ્બં. **ખાદનીયં વા ભોજનીયં વાતિ** યંકિઞ્ચિ યાવકાલિકં. **ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય વા પાચિત્તિયન્તિ** એત્થ વુત્તનયેન પવારિતસ્સ અનતિરિત્તં યંકિઞ્ચિ આમિસં અજ્ઝોહરણત્થાય પટિગ્ગણ્હતો ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અઞ્ઞત્ર ભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અનતિરિત્ત''ન્તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, યામકાલિકાદીનિ આહારત્થાય ગણ્હતો, નિરામિસાનિ અજ્ઝોહરતો ચ દુક્કટં, તથા અતિરિત્તે અનતિરિત્તસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ. અતિરિત્તસઞ્ઞિનો પન, ''અતિરિત્તં કારાપેત્વા ભુઞ્જિસ્સામી''તિ ગણ્હન્તસ્સ, અઞ્ઞસ્સત્થાય ગણ્હન્તસ્સ, યામકાલિકાદીનિ તેસં અનુઞ્ઞાતપરિભોગવસેન નિરામિસાનિ પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પવારિતભાવો, આમિસસ્સ અનતિરિત્તતા, કાલેન અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પઠમપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. દુતિયપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **અભિહટ્ઠું પવારેય્યાતિ** અભિહરિત્વા ''હન્દ, ભિક્ખુ ખાદ વા ભુઞ્જ વા''તિ એવં પવારેય્ય. **જાનન્તિ** સુત્વા વા દિસ્વા વા તસ્સ પવારિતભાવં જાનન્તો. **આસાદનાપેક્ખોતિ** આસાદનં ચોદનં મઙ્કુકરણભાવં અપેક્ખમાનો. **ભુત્તસ્મિં પાચિત્તિયન્તિ** એત્થ અભિહારે તાવ દુક્કટં, સચે સો તં ગણ્હાતિ, પુન અભિહારકસ્સ દુક્કટં, તસ્મિં પન ભુઞ્જન્તે અભિહારકસ્સ તસ્સ અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે દુક્કટં, ભોજનપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ અનતિરિત્તેન ભોજનેન અભિહટ્ઠું પવારણાવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, પવારિતે પવારિતસઞ્ઞિનો પાચિત્તિયં. વેમતિકસ્સ, યામકાલિકાદીનિ આહારત્થાય અભિહરન્તસ્સ, તેસઞ્ચ પટિગ્ગહણઅજ્ઝોહારેસુ, અપ્પવારિતે ચ પવારિતસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અપ્પવારિતસઞ્ઞિસ્સ પન, યો ચ અતિરિત્તં કારાપેત્વા દેતિ, ''કારાપેત્વા વા ભુઞ્જાહી''તિ દેતિ, યો વા ''અઞ્ઞસ્સત્થાય હરન્તો ગચ્છાહી''તિ દેતિ, યો ચ યામકાલિકાદીનિ ''સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જાહી''તિ દેતિ, તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પવારિતતા, પવારિતસઞ્ઞિતા, આસાદનાપેક્ખતા, અનતિરિત્તેન અભિહટ્ઠું પવારણતા, ભોજનપરિયોસાનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

દુતિયપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. વિકાલભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **વિકાલેતિ** વિગતે કાલે, મજ્ઝન્હિકાતિક્કમનતો યાવ અરુણુગ્ગમનાતિ અધિપ્પાયો. તસ્મા યો ભિક્ખુ એતસ્મિં અન્તરે યંકિઞ્ચિ વનમૂલફલં ઉપાદાય આમં વા પક્કં વા આમિસસઙ્ખેપગતં ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા અજ્ઝોહરણત્થાય પટિગ્ગણ્હાતિ, તસ્સ પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

રાજગહે સત્તરસવગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ વિકાલે ભોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, યામકાલિકાદીનિ આહારત્થાય પટિગ્ગહણઅજ્ઝોહારેસુ, કાલે વિકાલસઞ્ઞિસ્સ, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં, કાલે કાલસઞ્ઞિસ્સ યામકાલિકાદીનિ સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તસ્સ ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, રોમન્થકસ્સ રોમન્થં, ન ચ ભિક્ખવે બહિમુખદ્વારા નીહરિત્વા અજ્ઝોહરિતબ્બ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૩) અનુઞ્ઞાતનયેન રોમન્થકસ્સાપિ અનાપત્તિ. વિકાલતા, યાવકાલિકતા, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

વિકાલભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. સન્નિધિકારકસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સન્નિધિકારકન્તિ** કારો કરણં કિરિયાતિ અત્થતો એકં, સન્નિધિ કારો અસ્સાતિ સન્નિધિકારં , સન્નિધિકારમેવ સન્નિધિકારકં, પટિગ્ગહેત્વા એકરત્તં વીતિનામિતસ્સેતં નામં. તસ્મા એવં સન્નિધિકતં યંકિઞ્ચિ યાવકાલિકં વા યામકાલિકં વા 'અજ્ઝોહરિસ્સામી'તિ ગણ્હન્તસ્સ પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં. સચેપિ પત્તો દુદ્ધોતો હોતિ, યં અઙ્ગુલિયા ઘંસન્તસ્સ લેખા પઞ્ઞાયતિ, ગણ્ઠિકપત્તસ્સ વા ગણ્ઠિકન્તરે સ્નેહો પવિટ્ઠો હોતિ, યો ઉણ્હે ઓતાપેન્તસ્સ પગ્ઘરતિ, ઉણ્હયાગુયા વા ગહિતાય સન્દિસ્સતિ, તાદિસે પત્તેપિ પુનદિવસે ભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં. યં પન ભિક્ખુ નિરપેક્ખો સામણેરાનં પરિચ્ચજિત્વા તેહિ નિહિતં લભિત્વા ભુઞ્જતિ, તં વટ્ટતિ . સયં પટિગ્ગહેત્વા અપરિચ્ચત્તમેવ હિ દુતિયદિવસે કપ્પિયભોજનં ભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં. અકપ્પિયેસુ પન મનુસ્સમંસે થુલ્લચ્ચયેન સદ્ધિં પાચિત્તિયં, સેસેસુ પન દુક્કટેન સદ્ધિં. યામકાલિકં સતિ પચ્ચયે અજ્ઝોહરતો પાચિત્તિયં, આહારત્થાય અજ્ઝોહરતો દુક્કટેન સદ્ધિં. યો પન પવારિતો હુત્વા અનતિરિત્તકતં અજ્ઝોહરતિ, તસ્સ સબ્બવિકપ્પેસુ અપરમ્પિ પાચિત્તિયં વડ્ઢતિ. સચે વિકાલે અજ્ઝોહરતિ, અનતિરિત્તપચ્ચયા સબ્બવિકપ્પેસુ અનાપત્તિ, સતિ પચ્ચયે વિકાલપચ્ચયા યામકાલિકાદીસુ ચ અનાપત્તિ. અવસેસેસુ વિકાલપચ્ચયા પાચિત્તિયં વડ્ઢતિયેવ. ભિક્ખુસ્સ પન સન્નિધિ ભિક્ખુનિયા વટ્ટતિ, ભિક્ખુનિયા ચ સન્નિધિ ભિક્ખુસ્સ વટ્ટતિ, ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૪૨૧-૪૨૨) અનુઞ્ઞાતત્તા વટ્ટતીતિ.

સાવત્થિયં આયસ્મન્તં બેલટ્ઠસીસં આરબ્ભ સન્નિધિકારકભોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં , સત્તાહકાલિક યાવજીવિકાનં પન આહારત્થાય પટિગ્ગહણે અજ્ઝોહારે ચ દુક્કટં. યથા ચેતાનિ આહારત્થાય ન કપ્પન્તિ, એવં યાવકાલિકાદીહિ સંસટ્ઠાનિપિ, વુત્તઞ્હેતં "યાવકાલિકેન, ભિક્ખવે, યામકાલિકં તદહુપટિગ્ગહિતં કાલે કપ્પતિ, વિકાલે ન કપ્પતી"તિઆદિ (મહાવ॰ ૩૦૫). તસ્મા સચેપિ તં તં તેન તેન સદ્ધિં સંસટ્ઠં લભતિ, સચે અસમ્ભિન્નરસં વા હોતિ સુધોતં વા, યથા ઇતરેન સંસગ્ગો ન પઞ્ઞાયતિ, અત્તનો કાલાનુરૂપેન પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

સચે પન સમ્ભિન્નરસં વા હોતિ દુદ્ધોતં વા, ન વટ્ટતિ. યાવકાલિકઞ્હિ અત્તના સદ્ધિં સમ્ભિન્નરસાનિ તીણિપિ યામકાલિકાદીનિ અત્તનો સભાવં ઉપનેતિ, યામકાલિકં દ્વેપિ સત્તાહકાલિકાદીનિ અત્તનો સભાવં ઉપનેતિ, સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકમેવ અત્તનો સભાવં ઉપનેતિ. તસ્મા તેન તદહુપટિગ્ગહિતેન સદ્ધિં તદહુપટિગ્ગહિતં વા પુરે પટિગ્ગહિતં વા યાવજીવિકં સત્તાહં કપ્પતિ, દ્વીહપ્પટિગ્ગહિતેન છાહં, તીહપ્પટિગ્ગહિતેન પઞ્ચાહં...પે॰... સત્તાહપ્પટિગ્ગહિતેન તદહેવ કપ્પતીતિ વેદિતબ્બં. તસ્માયેવ હિ "સત્તાહકાલિકેન, ભિક્ખવે , યાવજીવિકં તદહુપટિગ્ગહિત"ન્તિ અવત્વા "પટિગ્ગહિતં સત્તાહં કપ્પતી"તિ વુત્તં. કાલયામસત્તાહાતિક્કમેસુ ચેત્થ વિકાલભોજન સન્નિધિભેસજ્જસિક્ખાપદાનં વસેન આપત્તિયો વેદિતબ્બા, ઇમેસુ પન ચતૂસુ કાલિકેસુ યાવકાલિકં યામકાલિકન્તિ ઇમમેવ દ્વયં અન્તોવુટ્ઠઞ્ચેવ સન્નિધિકારકઞ્ચ, સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકઞ્ચ અકપ્પિયકુટિયં નિક્ખિપિતુમ્પિ વટ્ટતિ, સન્નિધિમ્પિ ન જનેતિ. અકપ્પિયકુટિયં અન્તોવુટ્ઠેન પન તેન સદ્ધિં ઇતરદ્વયં તદહુપટિગ્ગહિતમ્પિ ન વટ્ટતિ, મુખસન્નિધિ નામ હોતિ, મહાપચ્ચરિયં પન અન્તોવુટ્ઠં હોતીતિ વુત્તં. તત્થ નામમત્તમેવ નાનાકરણં, આપત્તિ પન દુક્કટમેવ. તત્થ **અકપ્પિયકુટિ** નામ સઙ્ઘસ્સ વા ઉપસમ્પન્નપુગ્ગલસ્સ વા સન્તકં વસનત્થાય કતગેહં, તત્થ સહસેય્યપ્પહોનકે પદેસે વુટ્ઠં યાવકાલિકઞ્ચ યામકાલિકઞ્ચ સઙ્ઘિકં વા ઉપસમ્પન્નપુગ્ગલસ્સ વા સન્તકં **અન્તોવુટ્ઠં** નામ હોતિ, તત્થ પક્કં **અન્તોપક્કં** નામ, યત્થ કત્થચિ પન સયં પક્કં **સામં પક્કં** નામ, તં સબ્બં અનજ્ઝોહરણીયં. તેન તેન સદ્ધિં સંસટ્ઠમ્પિ તંગતિકમેવ, સબ્બં અજ્ઝોહરન્તસ્સ દુક્કટં. તસ્મા અન્તોવુટ્ઠઅન્તોપક્કમોચનત્થં ભગવતા ચતસ્સો કપ્પિયભૂમિયો (મહાવ॰ ૨૯૫) અનુઞ્ઞાતા, તાસં વિનિચ્છયો સમન્તપાસાદિકાયં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૫) વુત્તો. યત્થ પનેતા ન સન્તિ, તત્થ અનુપસમ્પન્નસ્સ સન્તકં કત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સામં પાકમ્પિ પુનપાકં વટ્ટતિ, અસન્નિધિકારકે સન્નિધિકારકસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. અસન્નિધિકારકસઞ્ઞિનો, યાવકાલિકાદીનિ તીણિ નિદહિત્વા સકં સકં કાલં અનતિક્કમિત્વા, યાવજીવિકં સદાપિ સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આમિસં, સન્નિધિભાવો, તસ્સ અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

સન્નિધિકારકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. પણીતભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **પણીતભોજનાનીતિ** પણીતસંસટ્ઠાનિ સત્તધઞ્ઞનિબ્બત્તાનિ ભોજનાનિ. યથા હિ આજઞ્ઞયુત્તો રથો 'આજઞ્ઞરથો'તિ વુચ્ચતિ, એવમિધાપિ પણીતસંસટ્ઠાનિ ભોજનાનિ પણીતભોજનાનીતિ. યેહિ પન પણીતેહિ સંસટ્ઠાનિ, તાનિ 'પણીતભોજનાની'તિ વુચ્ચન્તિ, તેસં પભેદદસ્સનત્થં **સેય્યથિદં સપ્પિ નવનીતન્તિ**આદિમાહ, તત્થ **સપ્પિ**આદીનિ ભેસજ્જસિક્ખાપદે (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ ભેસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના) વુત્તલક્ખણેનેવ વેદિતબ્બાનિ. મચ્છાદીસુ પન સબ્બોપિ 'ઓદકો'તિ (પાચિ॰ ૨૬૦) વુત્તલક્ખણો મચ્છો **મચ્છોયેવ**. યેસં પન મંસં કપ્પતિ, તેસં **મંસઞ્ચ ખીરદધીનિ** ચ ઇધાધિપ્પેતાનિ. **એવરૂપાનિ પણીતભોજનાનીતિ** યાનિ એતેહિ સપ્પિઆદીહિ સંસટ્ઠત્તા 'પણીતભોજનાની'તિ વુચ્ચન્તિ, તથારૂપાનિ પણીતભોજનાનિ. **અગિલાનોતિ** યસ્સ તેહિ વિનાપિ ફાસુ હોતિ. **અત્તનો અત્થાય વિઞ્ઞાપેત્વાતિ** એત્થ પન યો અગિલાનો સુદ્ધાનિ સપ્પિઆદીનિ ભેસજ્જત્થાય વિઞ્ઞાપેતિ, સો મહાનામસિક્ખાપદેન (પાચિ॰ ૩૦૩) કારેતબ્બો, મચ્છાદીનિ ચત્તારિ વિઞ્ઞાપેન્તો સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિયા (પાચિ॰ ૬૧૨-૬૧૩) કારેતબ્બો, સપ્પિઆદીહિ સંસટ્ઠભોજનાનિ વિઞ્ઞાપેન્તો ઇમિના કારેતબ્બો. તત્રાયં વિનિચ્છયો – "સપ્પિના ભત્તં દેહિ, સપ્પિં આકિરિત્વા દેહિ, સપ્પિમિસ્સકં કત્વા દેહિ, સહ સપ્પિના દેહિ, સપ્પિઞ્ચ ભત્તઞ્ચ દેહી"તિ એવં વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ તાવ વિઞ્ઞત્તિયા દુક્કટં, પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહરણે અજ્ઝોહરણે પાચિત્તિયં. "સપ્પિભત્તં દેહી"તિ વુત્તે પન યસ્મા સાલિભત્તં વિય સપ્પિભત્તં નામ નત્થિ, તસ્મા સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિયા દુક્કટમેવ હોતિ. સચે પન "સપ્પિના ભત્તં દેહી"તિ વુત્તે ભત્તં દત્વા "સપ્પિં કત્વા ભુઞ્જાહી"તિ નવનીતખીરાદીનિ વા કપ્પિયભણ્ડં વા દેતિ "ઇમિના સપ્પિં ગહેત્વા ભુઞ્જાહી"તિ, યથાવત્થુકમેવ. "ગોસપ્પિના ભત્તં દેહી"તિ વુત્તે પન ગોસપ્પિં વા દેતુ, તસ્મિં અસતિ પુરિમનયેન નવનીતાદીનિ વા, ગાવિંયેવ વા દેતુ "ઇતો સપ્પિના ભુઞ્જાહી"તિ, યથાવત્થુકમેવ. સચે પન "ગોસપ્પિના દેહી"તિ યાચિતો અજિકાસપ્પિઆદીહિ દેતિ, વિસઙ્કેતં. એવઞ્હિ સતિ અઞ્ઞં યાચિતેન અઞ્ઞં દિન્નં નામ હોતિ, તસ્મા અનાપત્તિ, એસ નયો "અજિકાસપ્પિના દેહી"તિઆદીસુપિ. "કપ્પિયસપ્પિના દેહી"તિ વુત્તે અકપ્પિયસપ્પિના દેતિ, વિસઙ્કેતમેવ. "અકપ્પિયસપ્પિના દેહી"તિ વુત્તે અકપ્પિયસપ્પિનાવ દેતિ, પટિગ્ગહણેપિ પરિભોગેપિ દુક્કટમેવ. ઇમિના નયેન સબ્બપદેસુ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. સચે પન સબ્બેહિપિ સપ્પિઆદીહિ એકટ્ઠાને વા નાનાટ્ઠાને વા વિઞ્ઞાપેત્વા પટિલદ્ધં એકતો સમ્ભિન્નરસં કત્વા તતો કુસગ્ગેન એકબિન્દુમ્પિ અજ્ઝોહરતિ, નવ પાચિત્તિયાનિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ પણીતભોજનવિઞ્ઞત્તિવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, "અગિલાનો"તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ગિલાનસ્સ અગિલાનસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ગિલાનસઞ્ઞિસ્સ, ગિલાનકાલે વિઞ્ઞાપેત્વા અગિલાનસ્સ ભુઞ્જતો, ગિલાનસ્સ સેસકે, ઞાતકપ્પવારિતટ્ઠાનતો, અઞ્ઞસ્સત્થાય વિઞ્ઞત્તે, અત્તનો ધનેન ગહિતે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પણીતભોજનતા, અગિલાનતા, કતવિઞ્ઞત્તિયા પટિલાભો, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. અદ્ધાનસમુટ્ઠાનં, કિરિયં , નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પણીતભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. દન્તપોનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **અદિન્નન્તિ** કાયેન વા કાયપ્પટિબદ્ધેન વા ગણ્હન્તસ્સ હત્થપાસે ઠત્વા કાયકાયપ્પટિબદ્ધનિસ્સગ્ગિયાનં અઞ્ઞતરેન ન દિન્નં, અપ્પટિગ્ગહિતકસ્સેતં નામં. અપ્પટિગ્ગહિતકઞ્હિ ભિક્ખુનો અત્તનો સન્તકમ્પિ અજ્ઝોહરિતું ન વટ્ટતિ. પટિગ્ગહિતં અન્તમસો વિસ્સાસિકસન્તકમ્પિ વટ્ટતિ, તસ્સ લક્ખણં વુત્તવિપલ્લાસેન વેદિતબ્બં. સચે હિ યો કોચિ અનુપસમ્પન્નો અન્તમસો તિરચ્છાનોપિ ભિક્ખુસ્સ વા ભિક્ખુનિયા વા હત્થપાસે ઠિતો કાયાદીનં અઞ્ઞતરેન દેતિ, તઞ્ચે ભિક્ખુના યેન કેનચિ સરીરાવયવેન વા, તપ્પટિબદ્ધેન વા, સંહારિમેન ચ અન્તમસો મઞ્ચેનાપિ, ધારેતું સમત્થેન ચ અન્તમસો અતત્થજાતકરુક્ખપણ્ણેનાપિ, સૂચિયા પરામટ્ઠમત્તેનાપિ પટિગ્ગહિતં, પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. પટિબદ્ધપ્પટિબદ્ધં નામ ઇધ નત્થિ, યમ્પિ નત્થુકરણિયા દિય્યમાનં નાસિકાય, અકલ્લકો વા મુખેન પટિગ્ગણ્હાતિ, સબ્બં વટ્ટતિ, આભોગમત્તમેવ હેત્થ પમાણં. પુબ્બાભોગે ચ સતિ પચ્છા નિદ્દાયન્તસ્સ પત્તે દિન્નમ્પિ હત્થપાસે સતિ પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. યમ્પિ ‘‘પત્તેન પટિગ્ગણ્હિસ્સામી’’તિ નિસિન્નસ્સેવ હત્થે પતતિ, તં વટ્ટતિયેવ. અભિહટભાજનતો પતિતરજમ્પિ વટ્ટતિ, તત્થ ઠિતનિસિન્નનિપન્નાનં પવારણાસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ હત્થપાસો વેદિતબ્બો.

સચે પન દાયકપ્પટિગ્ગાહકેસુ એકો આકાસે હોતિ, એકો ભૂમિયં, ભૂમટ્ઠસ્સ સીસેન આકાસટ્ઠસ્સ ચ ઠપેત્વા દાતું વા ગહેતું વા પસારિતહત્થં યં આસન્નતરં અઙ્ગં, તસ્સ ઓરિમન્તેન હત્થપાસપ્પમાણં પરિચ્છિન્દિતબ્બં. સચેપિ એકો કૂપે હોતિ, એકો કૂપતટે, એકો વા રુક્ખે, એકો પથવિયં, વુત્તનયેનેવ હત્થપાસપ્પમાણં પરિચ્છિન્દિતબ્બં. તસ્મિં ઠત્વા સચેપિ દ્વે તયો વા સામણેરા યં મજ્ઝિમો પુરિસો ઉક્ખિપિતું સક્કોતિ, એવરૂપં ભારં પવટ્ટેન્તા ભિક્ખુનો ભૂમિયં ઠપિતહત્થં આરોપેન્તિ, ઉક્ખિપિત્વા વા ભિક્ખુનો પસારિતહત્થે એકદેસેનાપિ ઠપેન્તિ, તં પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. યં પન પિણ્ડાય ચરન્તસ્સ પત્તે રજં પતતિ, તં અપ્પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ, તસ્મા પટિગ્ગહેત્વાવ ભિક્ખા ગણ્હિતબ્બા. અપ્પટિગ્ગહેત્વા ગણ્હન્તસ્સ વિનયદુક્કટં, તં પન પુન પટિગ્ગહેત્વા ભુઞ્જન્તસ્સ અનાપત્તિ. સચે ‘‘પટિગ્ગહેત્વા દેથા’’તિ વુત્તે વચનં અસ્સુત્વા વા અનાદિયિત્વા વા ભિક્ખં દેન્તિયેવ, વિનયદુક્કટા મુચ્ચતિ, પુન પટિગ્ગહેત્વા અઞ્ઞા ભિક્ખા પટિગ્ગહેતબ્બા. સચે મહાવાતો તતો તતો રજં પાતેતિ, ન સક્કા હોતિ ભિક્ખં ગહેતું, ‘‘અનુપસમ્પન્નસ્સ દસ્સામી’’તિ સુદ્ધચિત્તેન આભોગં કત્વા ગણ્હિતું વટ્ટતિ. તં અનુપસમ્પન્નસ્સ દત્વા પુન તેન દિન્નં વા તસ્સ વિસ્સાસેન વા પટિગ્ગહેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. અસ્સુખેળસિઙ્ઘાણિકાદીસુ યં ઠાનતો ચવિત્વા હત્થે વા પત્તે વા પતતિ, તં પટિગ્ગહેતબ્બં, અઙ્ગલગ્ગં પટિગ્ગહિતમેવ. પતન્તમ્પિ વોચ્છિન્નઞ્ચે અન્તરા ન ગહેતબ્બં, ઉગ્ગહિતકં નામ હોતિ, તં પચ્છા પટિગ્ગહિતમ્પિ ન વટ્ટતિ. યં પન ભેસજ્જં વા મૂલફલં વા માતાદીનં અત્થાય ગહેત્વા છાયત્થાય વા ફલિનિસાખં ઉક્ખિપિત્વા ગચ્છતિ, તતો યં ઇચ્છતિ, તં પુન પટિગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. યો પન તત્થ જાતકફલિનિસાખાય વા વલ્લિયા વા ગહેત્વા ચાલેતિ. તસ્સ તતો લદ્ધં ફલં ન વટ્ટતિ, દુરુપચિણ્ણદુક્કટઞ્ચ આપજ્જતિ, અઞ્ઞસ્સ તં વટ્ટતિ, ફલિરુક્ખં પન અપસ્સયિતું વા આલમ્બિતું વા વટ્ટતિ, પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતે યં અઞ્ઞં અઙ્કુરાદિ ઉપ્પજ્જતિ, પટિગ્ગહિતમેવ તં. યાવ હિ હત્થતો મુત્તે નિરપેક્ખો ન હોતિ, નિરપેક્ખતાય વા હત્થતો ન મુચ્ચતિ, તાવ ન પટિગ્ગહણં વિજહતિ, અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં વુત્તો.

મુખદ્વારન્તિ ગલનાળિકં. મુખેન વા હિ પવિટ્ઠં હોતુ, નાસિકાય વા, ગલેન અજ્ઝોહરણીયતાય સબ્બમ્પિ તં મુખદ્વારં પવેસિતમેવ હોતિ. **આહારન્તિ** યંકિઞ્ચિ યાવકાલિકં વા યામકાલિકં વા સત્તાહકાલિકં વા યાવજીવિકં વા. સબ્બઞ્હેતં અજ્ઝોહરણીયત્તા ‘આહારો’તિ વુચ્ચતિ, તત્થ સબ્બમ્પિ ધઞ્ઞં વા ધઞ્ઞાનુલોમં વા તાલનાળિકેરપનસલબુજઅલાબુકુમ્ભણ્ડપુસ્સફલતિપુસફલએળાલુકસઙ્ખાતં નવવિધં મહાફલઞ્ચેવ અપરણ્ણઞ્ચ, યઞ્ચઞ્ઞં વનમૂલપત્તપુપ્ફફલાદિ આહારત્થં ફરતિ, તં સબ્બં યાવ મજ્ઝન્હિકકાલો, તાવ પરિભુઞ્જિતબ્બતો **યાવકાલિકં** નામ. અમ્બપાનં જમ્બુપાનં ચોચપાનં મોચપાનં મધુકપાનં મુદ્દિકપાનં સાલૂકપાનં ફારુસકપાનન્તિ ઇમાનિ અટ્ઠ પાનાનિ, યાનિ ચ તેસં અનુલોમાનિ વેત્તતિન્તિણિકમાતુલુઙ્ગકપિટ્ઠકોસમ્બકરમન્દાદિખુદ્દકફલપાનાનિ, એતાનિ સબ્બાનિ અનુપસમ્પન્નેહિ સીતોદકેન મદ્દિત્વા કતાનિ આદિચ્ચપાકાનિ વા યાવ રત્તિયા પચ્છિમયામં નિદહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બતો **યામકાલિકાનિ** નામ. અવસેસેસુ અનુઞ્ઞાતફલપત્તપુપ્ફરસેસુપિ એસેવ નયો. સપ્પિઆદીનિ પઞ્ચ ભેસજ્જાનિ સત્તાહં નિદહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બતો **સત્તાહકાલિકાનિ** નામ. ઇદં પન યાવકાલિકાદિત્તયં કાલવિમુત્તઞ્ચ ઉદકં ઠપેત્વા અવસેસમૂલફલાફલાદિ યં નેવ ખાદનીયત્થં ન ભોજનીયત્થં ફરતિ , તં યાવજીવં નિદહિત્વા સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જિતબ્બતો **યાવજીવિકં** નામ. **આહરેય્યાતિ** પવેસેય્ય. **અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોનાતિ** ઇદં અનાહારેપિ ઉદકે આહારસઞ્ઞાય, દન્તપોને ચ ‘‘મુખદ્વારં આહટં ઇદ’’ન્તિ સઞ્ઞાય કુક્કુચ્ચાયન્તાનં કુક્કુચ્ચવિનોદનત્થં વુત્તં. ઉદકઞ્હિ યથાસુખં પાતું, દન્તકટ્ઠઞ્ચ દન્તપોનપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. ઠપેત્વા પન ઇદં દ્વયં અવસેસં અજ્ઝોહરણત્થાય ગણ્હતો ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં, સચેપિ દન્તકટ્ઠરસો અજાનન્તસ્સ અન્તો પવિસતિ, પાચિત્તિયમેવ.

વેસાલિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ અદિન્નં આહારં આહરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ‘‘અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોના’’તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ , અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પટિગ્ગહિતકે અપ્પટિગ્ગહિતસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. પટિગ્ગહિતસઞ્ઞિસ્સ, ઉદકદન્તપોને, ચત્તારિ મહાવિકટાનિ સતિ પચ્ચયે અસતિ કપ્પિયકારકે સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. એત્થ દુબ્બચોપિ અસમત્થોપિ કપ્પિયકારકો અસન્તપક્ખેયેવ તિટ્ઠતિ, છારિકાય અસતિ સુક્ખદારું ઝાપેત્વા, તસ્મિઞ્ચ અસતિ અલ્લદારું રુક્ખતો છિન્દિત્વાપિ કાતું, મત્તિકત્થાય ચ પથવિં ખણિતુમ્પિ વટ્ટતિ, ઇદં પન ચતુબ્બિધમ્પિ મહાવિકટં કાલોદિસ્સં નામ સપ્પદટ્ઠક્ખણેયેવ સામં ગહેતું વટ્ટતિ, અઞ્ઞદા પટિગ્ગાહાપેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. અપ્પટિગ્ગહિતકતા, અનનુઞ્ઞાતતા, ધૂમાદિઅબ્બોહારિકાભાવો, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

દન્તપોનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ભોજનવગ્ગો ચતુત્થો.

૫. અચેલકવગ્ગો

૧. અચેલકસિક્ખાપદવણ્ણના

અચેલકવગ્ગસ્સ પઠમે એતેસં અચેલકાદીનં અઞ્ઞતિત્થિયાનં યંકિઞ્ચિ આમિસં એકપ્પયોગેન દેન્તસ્સ એકં પાચિત્તિયં, અવચ્છિન્દિત્વા અવચ્છિન્દિત્વા દેન્તસ્સ પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં.

વેસાલિયં આયસ્મન્તં આનન્દં આરબ્ભ પરિબ્બાજિકાય દ્વે પૂવે દાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઉદકદન્તપોનં દેન્તસ્સ, અતિત્થિયે તિત્થિયસઞ્ઞિસ્સ, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અતિત્થિયે અતિત્થિયસઞ્ઞિસ્સ, અનુપસમ્પન્નેન દાપેન્તસ્સ, તેસં સન્તિકે ભાજનં નિક્ખિપિત્વા ‘‘ઇદં ગણ્હથા’’તિ ભણન્તસ્સ, તેસં વા નિક્ખિત્તભાજને દેન્તસ્સ, બાહિરલેપં દેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઞ્ઞતિત્થિયતા, અનનુઞ્ઞાતતા, અજ્ઝોહરણીયં અજ્ઝોહરણત્થાય સહત્થા અનિક્ખિત્તભાજને દાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

અચેલકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ઉય્યોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **દાપેત્વા વા અદાપેત્વા વા**તિ યંકિઞ્ચિ આમિસં દાપેત્વા વા ન દાપેત્વા વા. **ઉય્યોજેય્યા**તિ માતુગામેન સદ્ધિં હસનકીળનરહોનિસજ્જાદીનિ કત્તુકામો ‘ગચ્છા’તિઆદીનિ વત્વા ઉય્યોજેય્ય. **એતદેવા**તિ એતં અનાચારમેવ પચ્ચયં કરિત્વા, ન અઞ્ઞં પતિરૂપં કારણં. **પાચિત્તિય**ન્તિ ઉય્યોજનમત્તે તાવ દુક્કટં, યદા પનસ્સ સો દસ્સનૂપચારં વા સવનૂપચારં વા એકેન પાદેન વિજહતિ, અપરં દુક્કટં, દુતિયેન વિજહિતે પાચિત્તિયં. એત્થ ચ દસ્સનૂપચારસ્સ અજ્ઝોકાસે ઠત્વા દ્વાદસહત્થપ્પમાણં, તથા સવનૂપચારસ્સ. સચે પન અન્તરા કુટ્ટદ્વારપાકારાદયો હોન્તિ, તેહિ અન્તરિતભાવોયેવ ઉપચારાતિક્કમો.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ઉય્યોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, ઉય્યોજનાણત્તિકાય સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ઉભિન્નમ્પિ કલિસાસનારોપને દુક્કટમેવ, ‘‘ઉભો એકતો ન યાપેસ્સામા’’તિ એવમાદીહિ પતિરૂપકારણેહિ ઉય્યોજેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અનાચારં આચરિતુકામતા, તદત્થમેવ ઉપસમ્પન્નસ્સ ઉય્યોજનં, એવં ઉય્યોજિતસ્સ ઉપચારાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

ઉય્યોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. સભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે સહ ઉભોહિ જનેહીતિ **સભોજનં**, તસ્મિં સભોજને. અથ વા **સભોજને**તિ સભોગે, રાગપરિયુટ્ઠિતપુરિસસ્સ હિ ઇત્થી ભોગો, ઇત્થિયા ચ પુરિસો, તેનેવસ્સ પદભાજને ‘‘ઇત્થી ચેવ હોતિ, પુરિસો ચા’’તિઆદિ (પાચિ॰ ૨૮૧) વુત્તં. **અનુપખજ્જ નિસજ્જં કપ્પેય્યા**તિ અનુપવિસિત્વા નિસીદેય્ય, યં તસ્મિં કુલે સયનિઘરં, તસ્સ મહાચતુસ્સાલાદીસુ કતસ્સ મહલ્લકસ્સ પિટ્ઠસઙ્ઘાટતો હત્થપાસં વિજહિત્વા અન્તોસયનસ્સ આસન્ને ઠાને, ખુદ્દકસ્સ વા વેમજ્ઝં અતિક્કમિત્વા નિસીદેય્યાતિ અત્થો, એવં નિસિન્નસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ અનુપખજ્જ નિસજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અસયનિઘરે સયનિઘરસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. નસયનિઘરસઞ્ઞિસ્સ, વુત્તલક્ખણં પદેસં અનતિક્કમિત્વા નિસિન્નસ્સ, ભિક્ખુસ્મિં દુતિયકે સતિ, ઉભોસુ નિક્ખન્તેસુ વા, વીતરાગેસુ વા નિસીદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અવીતરાગજાયમ્પતિકાનં સન્નિહિતતા, સયનિઘરતા, દુતિયસ્સ ભિક્ખુનો અભાવો, અનુપખજ્જ નિસીદનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનીતિ.

સભોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪-૫. રહોપટિચ્છન્ન-રહોનિસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થપઞ્ચમાનિ સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ પટિચ્છન્નાસને ચ, રહો ચ નિસજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તાનિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિયો, એતેસમ્પિ સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનેવ. સેસો કથાનયો અનિયતદ્વયે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો.

રહોપટિચ્છન્ન-રહોનિસજ્જસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ચારિત્તસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **નિમન્તિતો**તિ પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરેન નિમન્તિતો. **સભત્તો સમાનો**તિ તેનેવ નિમન્તનભત્તેન સભત્તો સમાનો. **સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા**તિ અન્તોઉપચારસીમાય દસ્સનૂપચારે ભિક્ખું દિસ્વા યં સક્કા હોતિ પકતિવચનેન આપુચ્છિતું, તાદિસં ‘‘અહં ઇત્થન્નામસ્સ ઘરં ગચ્છામી’’તિ વા ‘‘ચારિત્તં આપજ્જામી’’તિ વા ઈદિસેન વચનેન અનાપુચ્છિત્વા. **પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા**તિ યેન ભત્તેન નિમન્તિતો, તસ્મિં ભુત્તે વા અભુત્તે વા. **કુલેસુ ચારિત્તં આપજ્જેય્યા**તિ યસ્મિં કુલે નિમન્તિતો, તતો અઞ્ઞાનિ કુલાનિ પવિસેય્ય. **અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિય**ન્તિ સચે સો ભિક્ખુ વુત્તલક્ખણં દુવિધમ્પિ સમયં ઠપેત્વા અવીતિવત્તે મજ્ઝન્હિકે અઞ્ઞં કુલં પવિસતિ, અથસ્સ ઘરૂપચારોક્કમને દુક્કટં, પઠમપાદેન ઉમ્મારં અતિક્કમન્તસ્સ અપરમ્પિ દુક્કટં, દુતિયપાદેન અતિક્કમે પાચિત્તિયં.

રાજગહે ઉપનન્દં આરબ્ભ ચારિત્તાપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ‘‘સન્તં ભિક્ખું, અનાપુચ્છા, પુરેભત્તં પચ્છાભત્તં, અઞ્ઞત્ર સમયા’’તિ અયમેત્થ ચતુબ્બિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનિમન્તિતે નિમન્તિતસઞ્ઞિસ્સ, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. તસ્મિં અનિમન્તિતસઞ્ઞિસ્સ, સમયે સન્તં ભિક્ખું આપુચ્છિત્વા, અસન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છિત્વા પવિસતો, અઞ્ઞસ્સ ઘરેન વા ઘરૂપચારેન વા મગ્ગો હોતિ, તેન ગચ્છતો, અન્તરારામભિક્ખુનુપસ્સયતિત્થિયસેય્યપટિક્કમનભત્તિયઘરાનિ ગચ્છતો, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરેન નિમન્તનસાદિયનં, સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છના, ભત્તિયઘરતો અઞ્ઞઘરપ્પવિસનં, મજ્ઝન્હિકાનતિક્કમો, સમયસ્સ વા આપદાનં વા અભાવોતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

ચારિત્તસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. મહાનામસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **ચતુમાસપ્પચ્ચયપવારણા**તિ ચત્તારો માસે ગિલાનપ્પચ્ચયપવારણા, સબ્બઞ્ચેતં વત્થુવસેન વુત્તં. અયં પનેત્થ અત્થો – ચતુમાસપવારણા વા હોતુ, પુનપવારણા વા, નિચ્ચપવારણા વા, સબ્બાપિ સાદિતબ્બા, ‘‘ઇદાનિ મમ રોગો નત્થી’’તિ ન પટિક્ખિપિતબ્બા, ‘‘રોગે પન સતિ વિઞ્ઞાપેસ્સામી’’તિ અધિવાસેતબ્બાતિ. **તતો ચે ઉત્તરિ સાદિયેય્યા**તિ એત્થ સચે તત્થ રત્તીહિ વા ભેસજ્જેહિ વા પરિચ્છેદો કતો હોતિ ‘‘એત્તકાયેવ રત્તિયો, એત્તકાનિ વા ભેસજ્જાનિ વિઞ્ઞાપેતબ્બાની’’તિ, અથ તતો રત્તિપરિયન્તતો વા ભેસજ્જપરિયન્તતો વા ઉત્તરિ, ન ભેસજ્જકરણીયેન વા ભેસજ્જં, અઞ્ઞભેસજ્જકરણીયેન વા અઞ્ઞં ભેસજ્જં વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

સક્કેસુ છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ભેસજ્જવિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, નતતુત્તરિ તતુત્તરિસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. નતતુત્તરિ નતતુત્તરિસઞ્ઞિસ્સ, યેહિ ભેસજ્જેહિ પવારિતો, તતો અઞ્ઞેહિ વા અધિકતરેહિ વા અત્થે સતિ, યાસુ ચ રત્તીસુ પવારિતો, તા અતિક્કમિત્વાપિ અત્થે સતિ યથાભૂતં આચિક્ખિત્વા વિઞ્ઞાપેન્તસ્સ, યે ચ ઞાતકે વા પુગ્ગલિકપ્પવારણાય પવારિતે વા અપરિયન્તપવારણાય વા પવારિતે, અઞ્ઞસ્સ વા અત્થાય, અત્તનો વા ધનેન વિઞ્ઞાપેન્તિ, તેસં, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સઙ્ઘપવારણતા, તતો ભેસજ્જવિઞ્ઞત્તિ, અગિલાનતા, પરિયન્તાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

મહાનામસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **ઉય્યુત્તન્તિ** કતઉય્યોગં, ગામતો નિક્ખન્તન્તિ અત્થો. **સેનન્તિ** ચતુરઙ્ગિનિં. **અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયાતિ** તથારૂપે કારણે અસતિ કેવલં સેનં દસ્સનત્થાય ગચ્છતો પદે પદે દુક્કટં, દસ્સનૂપચારે ઠત્વા પસ્સતો પાચિત્તિયં. **દસ્સનૂપચારો** નામ યત્થ ઠિતો પસ્સતિ, તં પન વિજહિત્વા પુનપ્પુનં પસ્સતો પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ સેનાદસ્સનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, હત્થિઆદીસુ એકમેકં દસ્સનાય ગમને વુત્તનયેનેવ દુક્કટં, તથા અનુય્યુત્તે ઉય્યુત્તસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અનુય્યુત્તસઞ્ઞિનો પન, આરામે ઠત્વા અત્તનો ઠિતોકાસં આગતં, પટિપથં આગચ્છન્તઞ્ચ પસ્સતો, તથારૂપપ્પચ્ચયે, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉય્યુત્તસેનં દસ્સનત્થાય ગમનં, અનુઞ્ઞાતોકાસતો અઞ્ઞત્ર દસ્સનં, તથારૂપપ્પચ્ચયસ્સ આપદાય વા અભાવોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનિ, ઇદં પન લોકવજ્જં, અકુસલચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. સેનાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **તતો ચે ઉત્તરીતિ** તિરત્તતો ઉત્તરિ ચતુત્થદિવસે અત્થઙ્ગતે સૂરિયે સેનાય તિટ્ઠતુ વા નિસીદતુ વા સયતુ વા, સચેપિ આકાસે ઇદ્ધિયા કઞ્ચિ ઇરિયાપથં કપ્પેતિ, પાચિત્તિયમેવ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અતિરેકતિરત્તં સેનાય વસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકતિરત્તે અતિરેકસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ઊનકસઞ્ઞિસ્સ, તતિયાય રત્તિયા પુરારુણા નિક્ખમિત્વા પુન વસતો, ગિલાનસ્સ વા ગિલાનકરણીયેન વા વસતો, પટિસેનારુદ્ધાય સેનાય, કેનચિ પલિબુદ્ધસ્સ, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. તિરત્તાતિક્કમો, સેનાય સૂરિયસ્સ અત્થઙ્ગમો, ગિલાનતાદીનં અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

સેનાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. ઉય્યોધિકસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે ઉગ્ગન્ત્વા ઉગ્ગન્ત્વા એત્થ યુજ્ઝન્તીતિ **ઉય્યોધિકં**, સમ્પહારટ્ઠાનસ્સેતં નામં. બલસ્સ અગ્ગં જાનન્તિ એત્થાતિ **બલગ્ગં**, બલગણનટ્ઠાનન્તિ અત્થો. સેનાય વિયૂહં **સેનાબ્યૂહં**, સેનાનિવેસસ્સેતં નામં. અનીકસ્સ દસ્સનં **અનીકદસ્સનં. અનીકં** નામ ''દ્વાદસપુરિસો હત્થી, તિપુરિસો અસ્સો, ચતુપ્પુરિસો રથો''તિઇમિના (પાચિ॰ ૩૧૪) લક્ખણેન તયો હત્થી પચ્છિમકં હત્થાનીકં, અસ્સાનીકરથાનીકેસુપિ એસેવ નયો. ચત્તારો પન આવુધહત્થા પુરિસા પચ્છિમકં પત્તાનીકં. એતેસુ યંકિઞ્ચિ દસ્સનાય ગચ્છતો પદે પદે દુક્કટં, દસ્સનૂપચારે ઠત્વા પસ્સતો પાચિત્તિયં, ઉપચારં પન વિજહિત્વા પુનપ્પુનં પસ્સતો પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં. સેસં ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, આપત્તિભેદો પનેત્થ નત્થેવાતિ.

ઉય્યોધિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

અચેલકવગ્ગો પઞ્ચમો.

૬. સુરાપાનવગ્ગો

૧. સુરાપાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સુરાપાનવગ્ગસ્સ પઠમે **સુરામેરયપાનેતિ** એત્થ પિટ્ઠાદીહિ કતં મજ્જં સુરા, પુપ્ફાદીહિ કતો આસવો મેરયં, તદુભયમ્પિ બીજતો પટ્ઠાય કુસગ્ગેનાપિ પિવતો પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં.

કોસમ્બિયં સાગતત્થેરં આરબ્ભ મજ્જપિવનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અમજ્જે મજ્જસઞ્ઞિસ્સ, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. અમજ્જસઞ્ઞિસ્સ, અમજ્જં મજ્જવણ્ણગન્ધરસં લોણસોવીરકં વા સુત્તં વા પિવતો, વાસગ્ગાહાપનત્થં ઈસકં મજ્જં પક્ખિપિત્વા સૂપાદીનિ પચન્તિ, તેસુ સૂપસમ્પાકાદીસુ , આમલકરસાદીહિ અમજ્જં મજ્જસદિસં અરિટ્ઠં કરોન્તિ, તં પિવતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મજ્જભાવો, તસ્સ પાનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનિ, ઇદં પન લોકવજ્જં, અકુસલચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

સુરાપાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. અઙ્ગુલિપતોદકસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **અઙ્ગુલિપતોદકેતિ** અઙ્ગુલીહિ ઉપકચ્છકાદિઘટ્ટનં વુચ્ચતિ, અપિચ યેન કેનચિ સરીરાવયવેન હસાધિપ્પાયસ્સ ઉપસમ્પન્નં ફુસતો પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અઙ્ગુલિપતોદકેન હસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ઇધ પન ભિક્ખુનીપિ ભિક્ખુસ્સ, ભિક્ખુ ચ ભિક્ખુનિયા અનુપસમ્પન્નો એવ, કાયપ્પટિબદ્ધાદીસુ સબ્બત્થ દુક્કટમેવ. ન હસનાધિપ્પાયસ્સ, સતિ કરણીયે આમસતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. હસાધિપ્પાયતા, ઉપસમ્પન્નસ્સ કાયેન કાયામસનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનેવાતિ.

અઙ્ગુલિપતોદકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. હસધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ઉદકે હસધમ્મે**તિ ઉદકકીળા વુચ્ચતિ. તસ્મા યો ભિક્ખુ ઉપરિગોપ્ફકે ઉદકેયેવ ગચ્છન્તો હસાધિપ્પાયો નિમુજ્જતિ વા ઉમ્મુજ્જતિ વા, તસ્સ નિમુજ્જનાદીનં અત્થાય ઓતરન્તસ્સ હત્થવારે પદવારે દુક્કટં, નિમુજ્જનુમ્મુજ્જનેસુ પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં, નિમુજ્જિત્વા અન્તોઉદકેયેવ ગચ્છન્તસ્સ હત્થવારપદવારેસુ, તરન્તસ્સ વા યેન યેન અઙ્ગેન તરતિ, તસ્સ તસ્સ પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સત્તરસવગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઉદકે કીળનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ઉદકે અહસધમ્મે હસધમ્મસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં, તથા નાવાય કીળતો હત્થેન વા પાદેન વા કટ્ઠેન વા કથલાય વા ઉદકં પહરતો, ભાજનગતં ઉદકં વા કઞ્જિકાદીનિ વા ચિક્ખલ્લં વા ખિપનકીળાય કીળતો દુક્કટં. અત્થજોતકં પન અક્ખરં છિન્દિતું વટ્ટતિ. ન હસાધિપ્પાયસ્સ, સતિ કરણીયે ઓતરિત્વા નિમુજ્જનાદીનિ કરોન્તસ્સ, પારં ગચ્છતો, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપરિગોપ્ફકતા, હસાધિપ્પાયેન કીળનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનીતિ.

હસધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. અનાદરિયસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **અનાદરિયે**તિ પુગ્ગલસ્સ વા ધમ્મસ્સ વા અનાદરકરણે. તસ્મા યો ભિક્ખુ ઉપસમ્પન્નેન પઞ્ઞત્તેન વુચ્ચમાનો તસ્સ વા વચનં અકત્તુકામતાય, તં વા ધમ્મં અસિક્ખિતુકામતાય અનાદરિયં કરોતિ, તસ્સ તસ્મિં અનાદરિયે પાચિત્તિયં.

કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ અનાદરિયકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ઉપસમ્પન્નેન વા અનુપસમ્પન્નેન વા ''ઇદં ન સલ્લેખાય સંવત્તતી''તિઆદિના નયેન અપઞ્ઞત્તેન વુચ્ચમાનસ્સ અનાદરિયેપિ દુક્કટમેવ. પવેણિઆગતં પન ઉગ્ગહં ગહેત્વા ''એવં અમ્હાકં આચરિયાનં ઉગ્ગહો પરિપુચ્છા''તિ (પાચિ॰ ૩૪૪) ભણન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નસ્સ પઞ્ઞત્તેન વચનં, અનાદરિયકરણન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

અનાદરિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ભિંસાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ભિંસાપેય્યા**તિ ભિંસાપનત્થં રૂપાદીનિ ઉપસંહરેય્ય, ભયાનકકથં વા કથેય્ય. સો પન ભાયતુ વા, મા વા, ઇતરસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ભિંસાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં. અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ન ભિંસાપેતુકામસ્સ તથા કરોતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, તસ્સ દસ્સનસવનવિસયે ભિંસાપેતુકામતાય વાયામનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અનન્તરસિક્ખાપદસદિસાનેવાતિ.

ભિંસાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. જોતિસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **વિસિબ્બનાપેક્ખો**તિ તપ્પિતુકામો. **સમાદહેય્યા**તિ જાલેય્ય, **અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા**તિ પદીપુજ્જાલનં વા પત્તપચનાદીસુ જોતિકરણં વાતિ એવરૂપં પચ્ચયં વિના. તત્રાયં વિનિચ્છયો – સયં સમાદહન્તસ્સ અરણિસણ્ઠાપનતો પટ્ઠાય યાવ જાલા ન ઉટ્ઠહતિ, તાવ સબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટં, જાલુટ્ઠાને પાચિત્તિયં. સમાદહાપેન્તસ્સ આણત્તિયા દુક્કટં, સકિં આણત્તેન બહુમ્પિ સમાદહિતે એકમેવ પાચિત્તિયં.

ભગ્ગેસુ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ જોતિં સમાદહિત્વા વિસિબ્બનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અગિલાનો, અઞ્ઞત્ર તથારૂપપ્પચ્ચયા''તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અનુપઞ્ઞત્તિયો, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ગિલાનસ્સ અગિલાનસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં, તથા પટિલાતં ઉક્ખિપન્તસ્સ, તઞ્ચ અવિજ્ઝાતં ઉક્ખિપિત્વા યથાઠાને ઠપેન્તસ્સ. વિજ્ઝાતં પન જાલયતો પાચિત્તિયમેવ. ગિલાનસ્સ ગિલાનસઞ્ઞિસ્સ , અઞ્ઞેન કતં વા વીતચ્ચિતઙ્ગારં વા વિસિબ્બેન્તસ્સ, પદીપજોતિકજન્તાઘરાદિકે તથારૂપપ્પચ્ચયે, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અગિલાનતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, વિસિબ્બેતુકામતા, સમાદહનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બાનીતિ.

જોતિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. નહાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **નહાયેય્યા**તિ યો ભિક્ખુ મજ્ઝિમદેસે નહાનદિવસતો પટ્ઠાય અદ્ધમાસે અપુણ્ણે અઞ્ઞત્ર સમયા ''નહાયિસ્સામી''તિ ચુણ્ણં વા મત્તિકં વા અભિસઙ્ખરોતિ, તસ્સ તતો પટ્ઠાય સબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટં, નહાનપરિયોસાને પાચિત્તિયં. સમયેસુ પરિવેણસમ્મજ્જનમત્તમ્પિ **કમ્મસમયો**, અદ્ધયોજનં ગન્તુકામસ્સ, ગચ્છતો, ગતસ્સ વા **અદ્ધાનગમનસમયો**, સરજેન વાતેન ઓકિણ્ણસ્સ દ્વીસુ વા તીસુ વા ઉદકફુસિતેસુ કાયે પતિતેસુ **વાતવુટ્ઠિસમયો**તિ વેદિતબ્બો. સેસં ઉત્તાનમેવ.

રાજગહે સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ન મત્તં જાનિત્વા નહાયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ અયમેત્થ છબ્બિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અતિરેકદ્ધમાસે ઊનકસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. અતિરેકસઞ્ઞિસ્સ, સમયે વા નહાયન્તસ્સ, યો વા નદીપારં ગચ્છન્તો વાલુકં ઉક્કિરિત્વા કતઆવાટેસુપિ નહાયતિ, તસ્સ, પચ્ચન્તિમે જનપદે સબ્બેસં, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મજ્ઝિમદેસો, ઊનકદ્ધમાસે નહાનં, સમયાનં વા નદીપારગમનસ્સ વા આપદાનં વા અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

નહાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. દુબ્બણ્ણકરણસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે અલભીતિ લભો, લભો એવ લાભો, કિં અલભિ? ચીવરં, કીદિસં? નવં, ઇતિ ''નવચીવરલાભેના''તિ વત્તબ્બે અનુનાસિકલોપં અકત્વા **નવંચીવરલાભેના**તિ વુત્તં, પટિલદ્ધનવચીવરેનાતિ અત્થો. મજ્ઝે ઠિતપદદ્વયે **પના**તિ નિપાતમત્તં. **ભિક્ખુના**તિ યેન લદ્ધં, તસ્સ નિદસ્સનં, સેસં પદત્થતો ઉત્તાનમેવ. અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – નિવાસનપારુપનુપગં ચીવરં લભિત્વા તસ્સ નિટ્ઠિતરજનસ્સ યસ્મિં વા તસ્મિં વા પદેસે કંસનીલેન વા પત્તનીલેન વા કદ્દમેન વા યેન કેનચિ કાળકેન વા મોરક્ખિમણ્ડલમઙ્ગુલપિટ્ઠીનં અઞ્ઞતરપ્પમાણં કપ્પબિન્દું આદિયિત્વા તં ચીવરં પરિભુઞ્જિતબ્બં, અનાદિયિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ અત્તનો ચીવરઅજાનનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, આદિન્ને અનાદિન્નસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. આદિન્નસઞ્ઞિસ્સ , કપ્પે નટ્ઠે, કપ્પકતોકાસે જિણ્ણે, કપ્પકતેન અકપ્પકતે સંસિબ્બિતે, પચ્છા આરોપિતેસુ અગ્ગળઅનુવાતપરિભણ્ડેસુ તં પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તપ્પકારસ્સ ચીવરસ્સ અકતકપ્પકતા, ન નટ્ઠચીવરાદિતા, નિવાસનં વા પારુપનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

દુબ્બણ્ણકરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. વિકપ્પનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **વિકપ્પેત્વા**તિ એત્થ દ્વે વિકપ્પના સમ્મુખાવિકપ્પના પરમ્મુખાવિકપ્પના ચ. કથં **સમ્મુખાવિકપ્પના** હોતિ? ચીવરાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા 'ઇમં ચીવર'ન્તિ વા 'ઇમાનિ ચીવરાની'તિ વા 'એતં ચીવર'ન્તિ વા 'એતાનિ ચીવરાની'તિ વા વત્વા 'તુય્હં વિકપ્પેમી'તિ વત્તબ્બં, અયમેકા સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભુઞ્જિતું પન વિસ્સજ્જેતું વા અધિટ્ઠાતું વા ન વટ્ટતિ. ''મય્હં સન્તકં, મય્હં સન્તકાનિ પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં કરોહી''તિ (પાચિ॰ ૩૭૪) એવં પન વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ. અપરો નયો, તથેવ ચીવરાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા તસ્સેવ ભિક્ખુનો સન્તિકે 'ઇમં ચીવર'ન્તિ વા 'ઇમાનિ ચીવરાની'તિ વા 'એતં ચીવર'ન્તિ વા 'એતાનિ ચીવરાની'તિ વા વત્વા પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ અઞ્ઞતરસ્સ અત્તના અભિરુચિતસ્સ યસ્સ કસ્સચિ નામં ગહેત્વા ''તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો વિકપ્પેમી''તિ વા ''તિસ્સાય ભિક્ખુનિયા, સિક્ખમાનાય, સામણેરસ્સ, તિસ્સાય સામણેરિયા વિકપ્પેમી''તિ વા વત્તબ્બં, અયં અપરાપિ સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભોગાદીસુ એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના ''તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો સન્તકં…પે॰… તિસ્સાય સામણેરિયા સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં કરોહી''તિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

કથં **પરમ્મુખાવિકપ્પના** હોતિ? ચીવરાનં તથેવ એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા 'ઇમં ચીવર'ન્તિ વા 'ઇમાનિ ચીવરાની'તિ વા 'એતં ચીવર'ન્તિ વા 'એતાનિ ચીવરાની'તિ વા વત્વા ''તુય્હં વિકપ્પનત્થાય દમ્મી''તિ વત્તબ્બં. તેન વત્તબ્બો ''કો તે મિત્તો વા સન્દિટ્ઠો વા''તિ. તતો ઇતરેન પુરિમનયેનેવ 'તિસ્સો ભિક્ખૂ'તિ વા…પે॰… 'તિસ્સા સામણેરી'તિ વા વત્તબ્બં. પુન તેન ભિક્ખુના ''અહં તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો દમ્મી''તિ વા…પે॰… ''તિસ્સાય સામણેરિયા દમ્મી''તિ વા વત્તબ્બં , અયં પરમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભોગાદીસુ એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના દુતિયસમ્મુખાવિકપ્પનાયં વુત્તનયેનેવ ''ઇત્થન્નામસ્સ સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં કરોહી''તિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તીતિ. પત્તવિકપ્પનાયમ્પિ એસેવ નયો. ઇતિ ઇમાસુ દ્વીસુ વિકપ્પનાસુ યાય કાયચિ વિકપ્પનાય પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ યસ્સ કસ્સચિ ચીવરં વિકપ્પેત્વા વુત્તનયેન અકતપ્પચ્ચુદ્ધારં વા યેન વિનયકમ્મં કતં, તસ્સ વા વિસ્સાસેન અગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ અપ્પચ્ચુદ્ધારણં પરિભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, તં પન અધિટ્ઠહન્તસ્સ વા વિસ્સજ્જેન્તસ્સ વા દુક્કટં, તથા પચ્ચુદ્ધારણે અપ્પચ્ચુદ્ધારણસઞ્ઞિસ્સ વેમતિકસ્સ વા. પચ્ચુદ્ધારણસઞ્ઞિસ્સ પન વિસ્સાસેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સામં વિકપ્પિતસ્સ અપ્પચ્ચુદ્ધારો, વિકપ્પનુપગચીવરતા, પરિભોગોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

વિકપ્પનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. અપનિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **પત્ત**ન્તિ અધિટ્ઠાનુપગં. **ચીવર**ન્તિ વિકપ્પનુપગં. **નિસીદનં** નામ સદસં વુચ્ચતિ. **સૂચિઘરં** નામ સસૂચિકં વા અસૂચિકં વા. **કાયબન્ધનં** નામ પટ્ટિકા વા સૂકરન્તકં વા. **અપનિધેય્યા**તિ અપનેત્વા નિદહેય્ય. **હસાપેક્ખો**તિ હસાધિપ્પાયો. **પાચિત્તિય**ન્તિ સયં અપનિધેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, અઞ્ઞં આણાપેન્તસ્સ આણત્તિયા દુક્કટં, તેન અપનિહિતે ઇતરસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અપનિધાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, વુત્તપ્પકારાનિ પન પત્તાદીનિ ઠપેત્વા અઞ્ઞં પરિક્ખારં ઉપસમ્પન્નસ્સ વા અનુપસમ્પન્નસ્સ વા સન્તકં અપનિધેન્તસ્સ દુક્કટમેવ. દુન્નિક્ખિત્તં પટિસામેન્તસ્સ, ''ધમ્મકથં કત્વા દસ્સામી''તિ પટિસામેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નસ્સ સન્તકાનં પત્તાદીનં અપનિધાનં, વિહેસેતુકામતા વા હસાધિપ્પાયતા વાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

અપનિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સુરાપાનવગ્ગો છટ્ઠો.

૭. સપ્પાણકવગ્ગો

૧. સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના

સપ્પાણકવગ્ગસ્સ પઠમે **પાણો**તિ તિરચ્છાનગતપાણો અધિપ્પેતો. તં ખુદ્દકમ્પિ મહન્તમ્પિ મારેન્તસ્સ પાચિત્તિયમેવ, મહન્તે પન ઉપક્કમમહન્તતાય અકુસલં મહન્તં હોતિ.

સાવત્થિયં ઉદાયિત્થેરં આરબ્ભ પાણં જીવિતા વોરોપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, પાણે વેમતિકસ્સ, અપાણે પાણસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં . અપાણસઞ્ઞિસ્સ, અસઞ્ચિચ્ચ, અજાનન્તસ્સ, નમરણાધિપ્પાયસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં મનુસ્સવિગ્ગહે વુત્તનયમેવાતિ.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. સપ્પાણકસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **સપ્પાણક**ન્તિ યે પાણકા પરિભોગેન મરન્તિ, તેહિ સપ્પાણકં, તાદિસઞ્હિ જાનં પરિભુઞ્જન્તસ્સ પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ જાનં સપ્પાણકં ઉદકં પરિભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ સિઞ્ચનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

સપ્પાણકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ઉક્કોટનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **યથાધમ્મ**ન્તિ યો યસ્સ અધિકરણસ્સ વૂપસમાય ધમ્મો વુત્તો, તેનેવ ધમ્મેન. **નિહતાધિકરણ**ન્તિ નિહતં અધિકરણં, સમથક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૧૮૫ આદયો) સત્થારા વુત્તધમ્મેનેવ વૂપસમિતન્તિ અત્થો, વૂપસમનનયં પનસ્સ અધિકરણસમથેસુ દસ્સયિસ્સામ. **પુનકમ્માય ઉક્કોટેય્યા**તિ તસ્સ તસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકં ગન્ત્વા ''અકતં કમ્મ''ન્તિઆદીનિ (પાચિ॰ ૩૯૪) વદન્તો પુનકરણત્થાય ઉચ્ચાલેય્ય. યથાઠિતભાવેન પતિટ્ઠાતું ન દદેય્ય, તસ્સેવં કરોન્તસ્સ પાચિત્તિયં. યં પન ધમ્મેન અધિકરણં નિહતં , તં સુનિહતમેવ. સચે વિપ્પકતે કમ્મે પટિક્કોસતિ, તં સઞ્ઞાપેત્વા કાતબ્બં. ઇતરથા કમ્મઞ્ચ કુપ્પતિ, કારકાનઞ્ચ આપત્તિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઉક્કોટનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે વેમતિકસ્સ, અધમ્મકમ્મે ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ વા દુક્કટં. ઉભયેસુ અધમ્મકમ્મસઞ્ઞિસ્સ, ''અધમ્મેન વા વગ્ગેન વા અકમ્મારહસ્સ વા કમ્મં કત''ન્તિ જાનન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. યથાધમ્મં નિહતભાવો, જાનના, ઉક્કોટનાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

ઉક્કોટનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. દુટ્ઠુલ્લસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **દુટ્ઠુલ્લ**ન્તિ સઙ્ઘાદિસેસં અધિપ્પેતં, તં યેન કેનચિ ઉપાયેન ઞત્વા પટિચ્છાદેન્તસ્સ પાચિત્તિયં. સચેપિ ''ન દાનિ નં કસ્સચિ ભિક્ખુનો આરોચેસ્સામી''તિ ધુરં નિક્ખિપિત્વા પચ્છા આરોચેતિ, પાચિત્તિયં, આપજ્જિત્વાવ આરોચેસ્સતિ. સચે પન એવં ધુરં નિક્ખિપિત્વા પટિચ્છાદનત્થમેવ અઞ્ઞસ્સ આરોચેતિ, સોપિ અઞ્ઞસ્સાતિ એતેનુપાયેન સમણસતમ્પિ આપજ્જતિયેવ તાવ, યાવ કોટિ ન છિજ્જતિ. કથં પન કોટિ છિજ્જતિ? સચે હિ આપન્નો એકસ્સ આરોચેતિ, સોપિ અઞ્ઞસ્સ આરોચેતિ, સો નિવત્તિત્વા યેનસ્સ આરોચિતં, તસ્સેવ આરોચેતિ, એવં તતિયેન પુગ્ગલેન દુતિયસ્સ આરોચિતે કોટિ છિન્ના હોતિ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ દુટ્ઠુલ્લાપત્તિપટિચ્છાદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, દુટ્ઠુલ્લાય આપત્તિયા આદિપદે પાચિત્તિયં, ઇતરેસુ દ્વીસુ દુક્કટં, અદુટ્ઠુલ્લાય તિકદુક્કટં, અનુપસમ્પન્નસ્સ દુટ્ઠુલ્લે વા અદુટ્ઠુલ્લે વા અજ્ઝાચારે દુક્કટમેવ. ''સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડનાદીનિ ભવિસ્સન્તી''તિ (પાચિ॰ ૪૦૧) વા ''અયં કક્ખળો ફરુસો જીવિતન્તરાયં વા બ્રહ્મચરિયન્તરાયં વા કરિસ્સતી''તિ વા અનારોચેન્તસ્સ, પતિરૂપં ભિક્ખું અપસ્સતો , ન છાદેતુકામસ્સ, ''પઞ્ઞાયિસ્સતિ સકેન કમ્મેના''તિ અનારોચેન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નસ્સ દુટ્ઠુલ્લાપત્તિજાનનં, ''પટિચ્છાદેતુકામતાય નારોચેસ્સામી''તિ ધુરનિક્ખેપોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસઅસાનેવાતિ.

દુટ્ઠુલ્લસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ઊનવીસતિવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ઊનવીસતિવસ્સ**ન્તિ પટિસન્ધિગ્ગહણતો પટ્ઠાય અપરિપુણ્ણવીસતિવસ્સં. **ઉપસમ્પાદેય્યા**તિ ઉપજ્ઝાયો હુત્વા ઉપસમ્પાદેય્ય. **સો ચ પુગ્ગલો અનુપસમ્પન્નો**તિ જાનન્તેનાપિ અજાનન્તેનાપિ ઉપસમ્પાદિતો અનુપસમ્પન્નોવ. સચે પન સો દસવસ્સચ્ચયેન અઞ્ઞં ઉપસમ્પાદેતિ, તઞ્ચે મુઞ્ચિત્વા ગણો પૂરતિ, સૂપસમ્પન્નો. સોપિ યાવ ન જાનાતિ, તાવ તસ્સ નેવ સગ્ગન્તરાયો ન મોક્ખન્તરાયો, ઞત્વા પન પુન ઉપસમ્પજ્જિતબ્બં. **તે ચ ભિક્ખૂ ગારય્હા**તિ ઠપેત્વા ઉપજ્ઝાયં અવસેસા ગારય્હા હોન્તિ, સબ્બે દુક્કટં આપજ્જન્તિ. **ઇદં તસ્મિં પાચિત્તિય**ન્તિ યો પન ઉપજ્ઝાયો હુત્વા ઉપસમ્પાદેતિ, તસ્મિંયેવ પુગ્ગલે ઇદં પાચિત્તિયં વેદિતબ્બં. તસ્મા યો ''એવં ઉપસમ્પાદેસ્સામી''તિ ગણં વા આચરિયં વા પત્તં વા ચીવરં વા પરિયેસતિ, સીમં વા સમ્મન્નતિ (પાચિ॰ ૪૦૪), ઉદકુક્ખેપં વા પરિચ્છિન્દતિ, સો એતેસુ સબ્બકિચ્ચેસુ ઞત્તિયા, દ્વીસુ ચ કમ્મવાચાસુ દુક્કટાનિ આપજ્જિત્વા કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયં આપજ્જતિ.

રાજગહે સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ઊનવીસતિવસ્સં ઉપસમ્પાદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઊનવીસતિવસ્સે વેમતિકસ્સ, પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સે ઊનકસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. ઉભયત્થ પરિપુણ્ણસઞ્ઞિસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઊનવીસતિવસ્સતા, ઊનકસઞ્ઞિતા, ઉપસમ્પાદનન્તિ

ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

ઊનવીસતિવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. થેય્યસત્થસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે યે રાજાનં વા વઞ્ચેત્વા સુઙ્કં વા પરિહરિતુકામા ચોરા કતકમ્મા ચેવ અકતકમ્મા ચ મગ્ગપ્પટિપન્ના, તેસુ ઇધ **થેય્યસત્થ**સઞ્ઞિનો તસ્સ થેય્યસત્થભાવં ઞત્વા તેન સદ્ધિં સંવિધાય ગચ્છન્તસ્સ સંવિધાને ચ ગમને ચ ઓવાદવગ્ગે વુત્તનયેન આપત્તિવિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ થેય્યસત્થેન સદ્ધિં સંવિધાય એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, મનુસ્સેસુ અસંવિદહન્તેસુ સયમેવ સંવિદહિત્વા ગચ્છન્તસ્સ, થેય્યસત્થે વેમતિકસ્સ, અથેય્યસત્થે થેય્યસત્થસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અથેય્યસત્થસઞ્ઞિસ્સ, અસંવિદહિત્વા વા કાલવિસઙ્કેતેન વા, આપદાસુ વા, ગચ્છન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. થેય્યસત્થભાવો, જાનનં, સંવિધાનં, અવિસઙ્કેતેન ગમનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

થેય્યસત્થસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. સંવિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ માતુગામેન સદ્ધિં એકદ્ધાનમગ્ગં પટિપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં સંવિધાનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

સંવિધાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. અરિટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે સગ્ગમોક્ખાનં અન્તરાયં કરોન્તીતિ **અન્તરાયિકા**, તે કમ્મકિલેસવિપાકઉપવાદપઞ્ઞત્તિવીતિક્કમનવસેન પઞ્ચવિધા. તેસુ મુદુકાનં અત્થરણાદીનં ફસ્સો વિય ઇત્થિસમ્ફસ્સોપિ વટ્ટતીતિ મેથુનવીતિક્કમને દોસં અદિસ્વા પઞ્ઞત્તિવીતિક્કમન્તરાયિકે સન્ધાય ''યેમે અન્તરાયિકા ધમ્મા વુત્તા ભગવતા, તે પટિસેવતો નાલં અન્તરાયાયા''તિ વુત્તં. **અનેકપરિયાયેના**તિ ''અટ્ઠિકઙ્કલૂપમા કામા''તિઆદીહિ (મ॰ નિ॰ ૨.૪૨; પાચિ॰ ૪૧૭; ચૂળનિ॰ ખગ્ગવિસાણસુત્તનિદ્દેસ ૧૪૭) નેકેહિ કારણેહિ. **સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહી**તિ યે પસ્સન્તિ વા સુણન્તિ વા, તેહિ તિક્ખત્તું એવં વત્તબ્બો ''મા આયસ્મા એવં અવચ…પે॰… અલઞ્ચ પન તે પટિસેવતો અન્તરાયાયા''તિ. એવં વુત્તે અપ્પટિનિસ્સજ્જન્તસ્સ દુક્કટં, સુત્વા અવદન્તાનમ્પિ દુક્કટં. પુન સઙ્ઘમજ્ઝમ્પિ આકડ્ઢિત્વા તથેવ વત્તબ્બો, તત્રાપિ તસ્સ અપ્પટિનિસ્સજ્જને, ઇતરેસઞ્ચ અવચને દુક્કટમેવ. એવમ્પિ અપ્પટિનિસ્સજ્જન્તો પુન ઞત્તિચતુત્થેન કમ્મેન યાવતતિયં સમનુભાસિતબ્બો, અથસ્સ અપ્પટિનિસ્સજ્જતો પુન ઞત્તિયા ચ દ્વીહિ ચ કમ્મવાચાહિ દુક્કટં, કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અરિટ્ઠં આરબ્ભ પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં. અસમનુભાસિયમાનસ્સ , પટિનિસ્સજ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ધમ્મકમ્મતા, સમનુભાસના, અપ્પટિનિસ્સજ્જનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનેવાતિ.

અરિટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. ઉક્ખિત્તસમ્ભોગસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **તથાવાદિના**તિ ''તથાહં ભગવતા ધમ્મ''ન્તિઆદિવાદિના. **અકતાનુધમ્મેના**તિ અનુધમ્મો વુચ્ચતિ આપત્તિયા અદસ્સને વા અપ્પટિકમ્મે વા પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સગ્ગે વા ધમ્મેન વિનયેન ઉક્ખિત્તકસ્સ અનુલોમવત્તં દિસ્વા કતઓસારણા, સો ઓસારણસઙ્ખાતો અનુધમ્મો યસ્સ ન કતો, અયં અકતાનુધમ્મો નામ, તાદિસેન સદ્ધિન્તિ અત્થો. **સમ્ભુઞ્જેય્ય વા**તિ આમિસસમ્ભોગં વા ધમ્મસમ્ભોગં વા કરેય્ય. **સંવસેય્ય વા**તિ ઉપોસથાદિકં સઙ્ઘકમ્મં કરેય્ય . **સહ વા સેય્યં કપ્પેય્યા**તિ નાનૂપચારેપિ એકચ્છન્ને નિપજ્જેય્ય. તત્થ આમિસપરિભોગે એકપ્પયોગેન બહૂપિ દદતો વા ગણ્હતો વા એકં પાચિત્તિયં, વિચ્છિન્દને સતિ પયોગે પયોગે પાચિત્તિયં. ધમ્મસમ્ભોગે પદાદીહિ ઉદ્દિસન્તસ્સ વા ઉદ્દિસાપેન્તસ્સ વા પદસોધમ્મે વુત્તનયેન, સંવાસે કમ્મપરિયોસાનવસેન, સહસેય્યાય એકસ્મિં નિપન્ને ઇતરસ્સ નિપજ્જનપ્પયોગવસેન આપત્તિપરિચ્છેદો વેદિતબ્બો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અરિટ્ઠેન ભિક્ખુના સદ્ધિં સમ્ભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ઉક્ખિત્તકે વેમતિકસ્સ, અનુક્ખિત્તકે ઉક્ખિત્તકસઞ્ઞિનો ચેવ વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. ઉભોસુ અનુક્ખિત્તકસઞ્ઞિસ્સ, ''ઓસારિતો''તિ વા ''તં દિટ્ઠિં પટિનિસ્સટ્ઠો''તિ વા જાનન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અકતાનુધમ્મતા, જાનના, સમ્ભોગાદિકરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

ઉક્ખિત્તસમ્ભોગસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. કણ્ટકસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **સમણુદ્દેસો**તિ સામણેરો. **ચરા**તિ ગચ્છ. **પિરે**તિ પર અમામક. **વિનસ્સા**તિ નસ્સ , યત્થ તં ન પસ્સામ, તત્થ ગચ્છાતિ વુત્તં હોતિ. **તથાનાસિત**ન્તિએત્થ સંવાસનાસના લિઙ્ગનાસના દણ્ડકમ્મનાસનાતિ તિસ્સો નાસના. તત્થ આપત્તિયા અદસ્સનાદીસુ ઉક્ખેપના **સંવાસનાસના** નામ. દૂસકો નાસેતબ્બો (પારા॰ ૬૬), મેત્તિયં ભિક્ખુનિં નાસેથાતિ (ચૂળવ॰ ૧૯૩; પારા॰ ૩૮૪) અયં **લિઙ્ગનાસના** નામ. ''અજ્જતગ્ગે તે, આવુસો સમણુદ્દેસ, ન ચેવ સો ભગવા સત્થા અપદિસિતબ્બો''તિ (પાચિ॰ ૪૨૯) અયં **દણ્ડકમ્મનાસના** નામ, અયં ઇધાધિપ્પેતા. તેન વુત્તં ''તથાનાસિત''ન્તિ. **ઉપલાપેય્યા**તિ ''પત્તં વા ચીવરં વા ઉદ્દેસં વા પરિપુચ્છં વા દસ્સામી''તિ સઙ્ગણ્હેય્ય.

ઉપટ્ઠાપેય્યાતિ ચુણ્ણમત્તિકાદીનિ સાદિયન્તો તેન અત્તનો ઉપટ્ઠાનં કારાપેય્ય. સમ્ભોગસહસેય્યા અનન્તરસિક્ખાપદે વુત્તનયા એવ, તસ્મા આપત્તિપરિચ્છેદોપેત્થ તસ્મિં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે ભિક્ખૂ આરબ્ભ કણ્ટકસમણુદ્દેસઉપલાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં અરિટ્ઠસિક્ખાપદે વુત્તસદિસમેવાતિ.

કણ્ટકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સપ્પાણકવગ્ગો સત્તમો.

૮. સહધમ્મિકવગ્ગો

૧. સહધમ્મિકસિક્ખાપદવણ્ણના

સહધમ્મિકવગ્ગસ્સ પઠમે **સહધમ્મિકં વુચ્ચમાનો**તિ ઇમસ્સત્થો દુબ્બચસિક્ખાપદે વુત્તો. **એતસ્મિં સિક્ખાપદે**તિ એતસ્મિં સિક્ખાપદે યં વુત્તં, તં ન તાવ સિક્ખિસ્સામીતિ અત્થો. **પાચિત્તિય**ન્તિ એત્થ પન અનાદરિયભયા લેસેન એવં વદન્તસ્સ વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં વેદિતબ્બં. **સિક્ખમાનેના**તિ ઓવાદં સિરસા સમ્પટિચ્છિત્વા સિક્ખિતુકામેનેવ હુત્વા. **અઞ્ઞાતબ્બ**ન્તિ આજાનિતબ્બં. **પરિપુચ્છિતબ્બ**ન્તિ ‘‘ઇમસ્સ કો અત્થો’’તિ પરિપુચ્છિતબ્બં. **પરિપઞ્હિતબ્બ**ન્તિ ચિન્તેતબ્બં તુલયિતબ્બં.

કોસમ્બિયં છન્નત્થેરં આરબ્ભ એવં ભણનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં , તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ઉભોહિપિ ‘‘ઇદં ન સલ્લેખાયા’’તિઆદિના (પાચિ॰ ૪૩૬) નયેનેવ અપ્પઞ્ઞત્તેન વુચ્ચમાનસ્સાપિ એવં વદતો દુક્કટમેવ. ‘‘જાનિસ્સામિ સિક્ખિસ્સામી’’તિ ભણન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નસ્સ પઞ્ઞત્તેન વચનં, અસિક્ખિતુકામતાય એવં વચનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

સહધમ્મિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. વિલેખનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ઉદ્દિસ્સમાને**તિ આચરિયેન અન્તેવાસિકસ્સ વુચ્ચમાને વા સજ્ઝાયવસેન પરિવત્તિયમાને વા. **ખુદ્દાનુખુદ્દકેહી**તિ ખુદ્દકેહિ ચ અનુખુદ્દકેહિ ચ. **યાવદેવા**તિ તેસં સંવત્તનમરિયાદપરિચ્છેદવચનં. ઇદં વુત્તં હોતિ – એતાનિ હિ યે ઉદ્દિસન્તિ વા ઉદ્દિસાપેન્તિ વા સજ્ઝાયન્તિ વા, તેસં તાવ સંવત્તન્તિ, યાવ ‘‘કપ્પતિ નુ ખો, ન કપ્પતિ નુ ખો’’તિ કુક્કુચ્ચવિપ્પટિસારો, વિહેસા, વિચિકિચ્છા મનોવિલેખા ચ ઉપ્પજ્જન્તિયેવ. અથ વા **યાવદેવા**તિ અતિસયવવત્થાપનં. તસ્સ ‘સંવત્તન્તી’તિઇમિના સમ્બન્ધો, કુક્કુચ્ચાય વિહેસાય વિલેખાય અતિવિય સંવત્તન્તિયેવાતિ વુત્તં હોતિ. **સિક્ખાપદવિવણ્ણકે**તિ એવં સિક્ખાપદાનં વિવણ્ણકે ગરહણે પાચિત્તિયં હોતીતિ અત્થો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ વિનયવિવણ્ણનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નસ્સ વિવણ્ણને તિકદુક્કટં, ઉભિન્નમ્પિ અઞ્ઞધમ્મવિવણ્ણને દુક્કટમેવ. ન વિવણ્ણેતુકામસ્સ, ‘‘ઇઙ્ઘ તાવ સુત્તન્તે વા ગાથાયો વા અભિધમ્મં વા પરિયાપુણસ્સુ, પચ્છાપિ વિનયં પરિયાપુણિસ્સસી’’તિ ભણતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગરહિતુકામતા ચ, ઉપસમ્પન્નસ્સ સન્તિકે સિક્ખાપદવિવણ્ણનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

વિલેખનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. મોહનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **અન્વદ્ધમાસ**ન્તિ અનુપટિપાટિયા અદ્ધમાસે અદ્ધમાસે. **ઉદ્દિસ્સમાને**તિ ઉપોસથવસેન ઉદ્દિસિયમાને. **યઞ્ચ તત્થ આપત્તિં આપન્નો**તિ યં સો અનાચારં આચરિત્વા અઞ્ઞાણકેન આપન્નભાવં જાનાપેતુકામો એવમાહ, તસ્મિં અનાચારે યં આપત્તિં આપન્નો. **તઞ્ચ યથાધમ્મો કારેતબ્બો**તિ અઞ્ઞાણકેન આપન્નત્તા મોક્ખો નત્થિ, યથા પન ધમ્મો ચ વિનયો ચ ઠિતો, તથા તં આપત્તિં કારેતબ્બો, દેસનાગામિનિયા દેસાપેતબ્બો, વુટ્ઠાનગામિનિયા વુટ્ઠાપેતબ્બોતિ અત્થો. **ઉત્તરિ ચસ્સ મોહો આરોપેતબ્બો**તિ યથાધમ્મકરણતો ચ ઉત્તરિ ‘‘તસ્સ તે, આવુસો’’તિઆદિવચનેહિ નિન્દિત્વા તસ્સ પુગ્ગલસ્સ ઞત્તિદુતિયકમ્મેન મોહો આરોપેતબ્બો. **ઇદં તસ્મિં મોહનકે પાચિત્તિય**ન્તિ યો એવં આરોપિતે મોહે પુન મોહેતિ, તસ્મિં મોહનકે પુગ્ગલે ઇદં પાચિત્તિયં વેદિતબ્બં, ન અનારોપિતે મોહેતિ અત્થો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ મોહનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, અનારોપિતે મોહે દુક્કટમેવ. યેન ન વિત્થારેન સુતં, ઊનકદ્વત્તિક્ખત્તું વા વિત્થારેન સુતં, યે ચ ન મોહેતુકામા તેસં, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મોહારોપનં, મોહેતુકામતા, વુત્તનયેન સુતભાવો, મોહનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

મોહનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. પહારસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **પહારં દદેય્યા**તિ એત્થ પહરિતુકામતાય પહારે દિન્ને સચેપિ મરતિ, પાચિત્તિયમેવ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ પહારદાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, વિરૂપકરણાધિપ્પાયેન પન ઉપસમ્પન્નસ્સપિ કણ્ણાદિચ્છેદને દુક્કટમેવ. કેનચિ વિહેઠિયમાનસ્સ પન મોક્ખાધિપ્પાયસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. કુપિતતા, ન મોક્ખાધિપ્પાયતા, ઉપસમ્પન્નસ્સ પહારદાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

પહારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. તલસત્તિકસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **તલસત્તિકં ઉગ્ગિરેય્યા**તિ પહારદાનાકારં દસ્સેન્તો કાયં વા કાયપ્પટિબદ્ધં વા ઉચ્ચારેય્ય. એત્થ ચ ઉગ્ગિરણપચ્ચયા પાચિત્તિયં. સચે પન ઉગ્ગિરિત્વા વિરદ્ધો પહારં દેતિ, ન પહરિતુકામતાય દિન્નત્તા દુક્કટમેવ, તેન પહારેન હત્થાદીસુ યંકિઞ્ચિ ભિજ્જતિ, દુક્કટમેવ. સેસમેત્થ સબ્બં પુરિમસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

તલસત્તિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. અમૂલકસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **અમૂલકેના**તિ દિટ્ઠાદિમૂલવિરહિતેન. **અનુદ્ધંસેય્યા**તિ ચોદેય્ય વા ચોદાપેય્ય વા. **પાચિત્તિય**ન્તિ સચે ચુદિતકો તઙ્ખણઞ્ઞેવ ''ચોદેતિ મ''ન્તિ જાનાતિ, ચોદકસ્સ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અમૂલકેન સઙ્ઘાદિસેસેન અનુદ્ધંસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, આચારવિપત્તિયા વા દિટ્ઠિવિપત્તિયા વા અનુદ્ધંસને દુક્કટં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં. તથાસઞ્ઞિસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, સઙ્ઘાદિસેસસ્સ અમૂલકતા, અનુદ્ધંસના, તઙ્ખણવિજાનનાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

અમૂલકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **કુક્કુચ્ચં ઉપદહેય્યા**તિ ''ઊનવીસતિવસ્સો ત્વં મઞ્ઞે''તિઆદીનિ (પાચિ॰ ૪૬૬) ભણન્તો ઉપ્પાદેય્ય. એવં અઞ્ઞસ્મિં ઉપ્પાદનપચ્ચયે અસતિ સઞ્ચિચ્ચ ઉપ્પાદેન્તસ્સ વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ કુક્કુચ્ચઉપ્પાદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં. નઉપ્પાદેતુકામસ્સ, કેવલં હિતેસિતાય તથા વદન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, અફાસુકામતા , કુક્કુચ્ચુપ્પાદનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અનન્તરસદિસાનેવાતિ.

સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ઉપસ્સુતિસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **વિવાદાપન્નાન**ન્તિ ભણ્ડનકલહેહિ વિવટ્ઠિતં વિવાદાધિકરણં આપન્નાનં. **ઉપસ્સુતિ**ન્તિ સુતિસમીપં, યત્થ ઠત્વા સક્કા હોતિ તેસં વચનં સોતું, તત્થ તિટ્ઠેય્યાતિ અત્થો. ''તત્થ સોસ્સામી''તિ ચોદેતુકામતાય ગચ્છતો પદે પદે દુક્કટં, તુરિતગમનેપિ ઓહીયમાનેપિ એસેવ નયો. યત્થ પન ઠિતો સુણાતિ, તત્થ ઠિતસ્સ પાચિત્તિયં, અત્તનો ઠિતોકાસં આગન્ત્વા તેસુ મન્તયમાનેસુપિ ઉક્કાસિત્વા, ''અહં એત્થા''તિ વા વત્વા જાનાપેતબ્બં, એવં અકરોન્તસ્સાપિ સવને પાચિત્તિયમેવ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ઉપસ્સુતિટ્ઠાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, ''ઇમેસં સુત્વા ઓરમિસ્સામિ વિરમિસ્સામિ વૂપસમિસ્સામિ અત્તાનં પરિમોચેસ્સામી''તિ (પાચિ॰ ૪૭૩) ગચ્છતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, ચોદનાધિપ્પાયો, સવનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનં ઇદં પન સિયા કિરિયં, સિયા અકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનન્તિ.

ઉપસ્સુતિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. કમ્મપ્પટિબાહનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **ધમ્મિકાનં કમ્માન**ન્તિ ધમ્મેન વિનયેન સત્થુસાસનેન કતાનં અપલોકનકમ્મં ઞત્તિકમ્મં ઞત્તિદુતિયકમ્મં ઞત્તિચતુત્થકમ્મન્તિ ઇમેસં ચતુન્નં કમ્માનં. તત્રાયં સઙ્ખેપતો કમ્મવિનિચ્છયો – તત્ર **અપલોકનકમ્મં** નામ સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા તં તં વત્થું કિત્તેત્વા ''રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા''તિ તિક્ખત્તું સાવેત્વા કત્તબ્બં કમ્મં વુચ્ચતિ. સમગ્ગસ્સેવ પન સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા એકાય ઞત્તિયા કત્તબ્બં કમ્મં **ઞત્તિકમ્મં** નામ. એકાય ઞત્તિયા ચેવ અનુસ્સાવનાય ચ કત્તબ્બં કમ્મં **ઞત્તિદુતિયકમ્મં** નામ. એકાય પન ઞત્તિયા તીહિ ચ અનુસ્સાવનાહિ કત્તબ્બં કમ્મં **ઞત્તિચતુત્થકમ્મં** નામ.

તેસુ અપલોકનકમ્મં (પરિ॰ ૪૯૬; પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬) પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ ઓસારણં નિસ્સારણં ભણ્ડુકમ્મં બ્રહ્મદણ્ડં કમ્મલક્ખણન્તિ. તત્થ કણ્ટકસામણેરસ્સ નાસના વિય **નિસ્સારણા**, તાદિસંયેવ સમ્માવત્તન્તં દિસ્વા પવેસના '**ઓસારણા**'તિ વેદિતબ્બા. પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ કેસચ્છેદનાપુચ્છનં **ભણ્ડુકમ્મં** (મહાવ॰ ૯૮) નામ. મુખરસ્સ ભિક્ખુનો ભિક્ખૂ દુરુત્તવચનેહિ ઘટ્ટેન્તસ્સ ''ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ મુખરો ભિક્ખૂ દુરુત્તવચનેહિ ઘટ્ટેન્તો વિહરતિ, સો ભિક્ખુ યં ઇચ્છેય્ય, તં વદેય્ય, ભિક્ખૂહિ ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ નેવ વત્તબ્બો, ન ઓવાદાનુસાસનિં કત્તબ્બો, ન ઓવદિતબ્બો''તિ ''સઙ્ઘં, ભન્તે , પુચ્છામિ 'ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડસ્સ દાનં રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'તિ, દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ, તતિયમ્પિ પુચ્છામિ 'ઇત્થન્નામસ્સ, ભન્તે, ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડસ્સ દાનં રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'''તિ એવં કત્તબ્બં કમ્મં **બ્રહ્મદણ્ડં** (ચૂળવ॰ ૪૪૫) નામ. યં પન ભગવતા ભિક્ખુનીનં ઊરું વિવરિત્વા દસ્સનાદિવત્થૂસુ ''અવન્દિયો સો, ભિક્ખવે, ભિક્ખુ ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન કાતબ્બો''તિ (ચૂળવ॰ ૪૧૧) એવં અવન્દિયકમ્મં અનુઞ્ઞાતં, યં ભિક્ખુનીહિ ''અય્યે, અસુકો નામ અય્યો ભિક્ખુનીનં અપ્પસાદનીયં દસ્સેતિ, એતસ્સ અય્યસ્સ અવન્દિયકરણં 'રુચ્ચતિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સા'''તિ એવં ઉપસ્સયે નિસિન્નાહેવ ભિક્ખુનીહિ કત્તબ્બં, એવરૂપં કમ્મં યસ્મા તસ્સ કમ્મંયેવ લક્ખણં ન ઓસારણાદીનિ, તસ્મા **કમ્મલક્ખણ**ન્તિ વુચ્ચતિ. ઇદઞ્ચ કમ્મલક્ખણં નામ ભિક્ખુનિમૂલકં પઞ્ઞત્તં, અપિચ ભિક્ખૂનમ્પિ લબ્ભતિ, તસ્મા ભિક્ખૂહિપિ અચ્છિન્નચીવરકાદીનં ચીવરાદીનિ વા દેન્તેહિ, પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ અપનેતબ્બાનિપિ વત્થૂનિ પરિભુઞ્જન્તેહિ વા, અપનેન્તેહિ વા, તથારૂપં વા ધમ્મિકં કતિકં કરોન્તેહિ તિક્ખત્તું સાવેત્વા અપલોકનકમ્મં કાતબ્બં, સબ્બઞ્હેતં કમ્મલક્ખણમેવ પવિસતિ, ઇતિ અપલોકનકમ્મં પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિકમ્મં પન નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ ઓસારણં નિસ્સારણં ઉપોસથં પવારણં સમ્મુતિં દાનં પટિગ્ગહં પચ્ચુક્કડ્ઢનં કમ્મલક્ખણન્તિ. તત્થ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામસ્સ આયસ્મતો ઉપસમ્પદાપેક્ખો, અનુસિટ્ઠો સો મયા, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો આગચ્છેય્ય , 'આગચ્છાહી'તિ વત્તબ્બો''તિ (મહાવ॰ ૧૨૬) એવં

ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ ઓસારણા **ઓસારણા** નામ. ''સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ધમ્મકથિકો, ઇમસ્સ નેવ સુત્તં આગચ્છતિ, નો સુત્તવિભઙ્ગો, સો અત્થં અસલ્લક્ખેત્વા બ્યઞ્જનચ્છાયાય અત્થં પટિબાહતિ, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામં ભિક્ખું વુટ્ઠાપેત્વા અવસેસા ઇમં અધિકરણં વૂપસમેય્યામા''તિ એવં ઉબ્ભાહિકવિનિચ્છયે (ચૂળવ॰ ૨૩૩) ધમ્મકથિકસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સારણા **નિસ્સારણા** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જુપોસથો...પે॰... ઉપોસથં કરેય્યા''તિ એવં ઉપોસથકમ્મવસેન ઠપિતા ઞત્તિ **ઉપોસથો** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જ પવારણા પન્નરસી, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો પવારેય્યા''તિ (મહાવ॰ ૨૧૦) એવં પવારણાકમ્મવસેન ઠપિતા ઞત્તિ **પવારણા** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામં અનુસાસેય્ય''ન્તિ, ''યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામં અનુસાસેય્યા''તિ (મહાવ॰ ૧૨૬) એવં અત્તાનં વા પરં વા સમ્મન્નિતું ઠપિતા ઞત્તિ **સમ્મુતિ** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સગ્ગિયં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સટ્ઠં, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્યા''તિ (પારા॰ ૪૬૪) એવં નિસ્સટ્ઠચીવરપત્તાદીનં દાનં **દાનં** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ આપત્તિં સરતિ વિવરતિ ઉત્તાનિં કરોતિ દેસેતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો આપત્તિં પટિગ્ગણ્હેય્ય''ન્તિ, તેન વત્તબ્બો 'પસ્સસી'તિ, 'આમ, પસ્સામી'તિ, ''આયતિં સંવરેય્યાસી''તિ (ચૂળવ॰ ૨૩૯) એવં આપત્તિપ્પટિગ્ગહો **પટિગ્ગહો** નામ. ''સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા આવાસિકા, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, ઇદાનિ ઉપોસથં કરેય્યામ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્યામ, આગમે કાલે પવારેય્યામા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૦) એવં કતપ્પવારણપ્પચ્ચુક્કડ્ઢના **પચ્ચુક્કડ્ઢના** નામ. તિણવત્તારકસમથે (ચૂળવ॰ ૨૧૨) સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિ, એકેકસ્મિં પક્ખે એકેકા ઞત્તિ ચાતિ તિસ્સોપિ ઞત્તિયો **કમ્મલક્ખણં** નામ. ઇતિ ઞત્તિકમ્મં નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિદુતિયકમ્મં સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ ઓસારણં નિસ્સારણં સમ્મુતિં દાનં ઉદ્ધારં દેસનં કમ્મલક્ખણન્તિ. તત્થ ભિક્ખૂનં અલાભાય પરિસક્કનાદિકેહિ અટ્ઠહિ અઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ સઙ્ઘેન અસમ્ભોગકરણત્થં પત્તનિક્કુજ્જનવસેન નિસ્સારણા **નિસ્સારણા** નામ. તસ્સેવ સમ્માવત્તન્તસ્સ પત્તુક્કુજ્જનવસેન **ઓસારણા** ચ વેદિતબ્બા, સા ખુદ્દકક્ખન્ધકે વડ્ઢલિચ્છવિવત્થુસ્મિં (ચૂળવ॰ ૨૬૫-૨૬૬) વુત્તા. સીમાસમ્મુતિ તિચીવરેન અવિપ્પવાસસમ્મુતિસન્થતસમ્મુતિભત્તુદ્દેસકસેનાસનગ્ગાહાપકભણ્ડાગારિકચીવરપ્પટિગ્ગાહકયાગુભાજકફલભાજકખજ્જભાજકઅપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકસાટિયગ્ગાહપકપત્તગ્ગાહાપ એતાસં સમ્મુતીનં વસેન **સમ્મુતિ** વેદિતબ્બા. કથિનચીવરમતકચીવરદાનવસેન **દાનં** વેદિતબ્બં. કથિનુદ્ધારવસેન **ઉદ્ધારો** વેદિતબ્બો. કુટિવત્થુવિહારવત્થુદેસનાવસેન **દેસના** વેદિતબ્બા. યા પન તિણવત્થારકસમથે (ચૂળવ॰ ૨૧૨ આદયો) એકસ્મિં પક્ખે એકા, એકસ્મિં પક્ખે એકાતિ દ્વે ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચા વુત્તા, યા ચ મોહારોપનાદીસુ કમ્મવાચા (પાચિ॰ ૪૪૬) વુત્તા, તાસં વસેન **કમ્મલક્ખણં** વેદિતબ્બં, ઇતિ ઞત્તિદુતિયકમ્મં સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિચતુત્થકમ્મમ્પિ સત્તેવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ ઓસારણં નિસ્સારણં સમ્મુતિં દાનં નિગ્ગહં સમનુભાસનં કમ્મલક્ખણન્તિ. તત્થ તજ્જનીયકમ્માદીનં (ચૂળવ॰ ૧ આદયો) સત્તન્નં કમ્માનં વસેન **નિસ્સારણા**, તેસંયેવ કમ્માનં પટિપ્પસ્સમ્ભનવસેન **ઓસારણા** ચ વેદિતબ્બા, ભિક્ખુનોવાદકસમ્મુતિવસેન (પાચિ॰ ૧૪૬-૧૪૭) **સમ્મુતિ**, પરિવાસદાન(ચઊળવ॰ ૧૦૨) માનત્તદાનવસેન (ચૂળવ॰ ૧૦૫) **દાનં**, મૂલાયપટિકસ્સનવસેન (ચૂળવ॰ ૧૧૦) **નિગ્ગહો**, ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકા , અટ્ઠ યાવતતિયકા, અરિટ્ઠો (પાચિ॰ ૪૧૭), ચણ્ડકાળી (પાચિ॰ ૭૦૯) ચાતિ ઇમે તે યાવતતિયકાતિ ઇમાસં એકાદસન્નં સમનુભાસનાનં વસેન **સમનુભાસના**, ઉપસમ્પદાકમ્મઅબ્ભાનકમ્મવસેન **કમ્મલક્ખણં** વેદિતબ્બં. ઇતિ ઞત્તિચતુત્થકમ્મં સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઇમેસુ પન ચતૂસુ કમ્મેસુ અપલોકનકમ્મં અપલોકેત્વાવ કાતબ્બં, ઞત્તિકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બં. ઞત્તિકમ્મમ્પિ એકં ઞત્તિં ઠપેત્વાવ કાતબ્બં, અપલોકનકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બં. ઞત્તિદુતિયકમ્મં પન અપલોકેત્વા કાતબ્બમ્પિ અત્થિ અકાતબ્બમ્પિ, તત્થ સીમાસમ્મુતિ સીમાસમૂહનનં (મહાવ॰ ૧૩૯-૧૪૦, ૧૪૪ આદયો) કથિનચીવરદાનં કથિનુદ્ધારો કુટિવત્થુદેસના વિહારવત્થુદેસનાતિ ઇમાનિ છ કમ્માનિ ગરુકાનિ અપલોકેત્વા કાતું ન વટ્ટન્તિ, ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચં સાવેત્વાવ કાતબ્બાનિ. અવસેસા તેરસ સમ્મુતિયો સેનાસનગ્ગાહાપકમતકચીવરદાનસમ્મુતિયો ચાતિ એતાનિ લહુકમ્માનિ અપલોકેત્વાપિ કાતું વટ્ટન્તિ, ઞત્તિકમ્માદિવસેન પન ન કાતબ્બાનેવ. ઞત્તિચતુત્થકમ્મમ્પિ સકલક્ખણેનેવ કાતબ્બં, ન સેસકમ્મવસેન. એવં અત્તનો અત્તનો લક્ખણેનેવ વત્થુઞત્તિઅનુસ્સાવનાસીમાપરિસાસમ્પત્તિયા કતાનિ એતાનિ કમ્માનિ ધમ્મેન વિનયેન સત્થુસાસનેન કતત્તા ધમ્મો એતેસુ અત્થીતિ **ધમ્મિકાનિ** નામ હોન્તિ, ઇતિ એતેસં ધમ્મિકાનં **કમ્માનં છન્દં દત્વા પચ્છા ખીયનધમ્મં** આપજ્જન્તસ્સ વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ખીયનધમ્માપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે વેમતિકસ્સ, અધમ્મકમ્મે ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અધમ્મકમ્મસઞ્ઞિસ્સ , ''અધમ્મેન વા વગ્ગેન વા નકમ્મારહસ્સ વા કમ્મં કરોન્તી''તિ ઞત્વા ખીયન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ધમ્મકમ્મતા, ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિતા, છન્દં દત્વા ખીયનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનેવ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

કમ્મપ્પટિબાહનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. છન્દંઅદત્વાગમનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **વિનિચ્છયકથાયા**તિ યાવ આરોચિતં વત્થુ અવિનિચ્છિતં, ઞત્તિં વા ઠપેત્વા કમ્મવાચા અનિટ્ઠાપિતા, તાવ વિનિચ્છયકથા **વત્તમાના** નામ હોતિ. યો ભિક્ખુ એતસ્મિં અન્તરે કમ્મં કોપેતુકામતાય પરિસાય હત્થપાસં વિજહતિ, તસ્સ વિજહને દુક્કટં, વિજહિતે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ છન્દં અદત્વા પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે વેમતિકસ્સ, અધમ્મકમ્મે ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. અધમ્મકમ્મસઞ્ઞિસ્સ પન, યો ચ ''સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડનાદીનિ વા ભવિસ્સન્તિ, અધમ્મેન વા વગ્ગેન વા નકમ્મારહસ્સ વા કમ્મં કરિસ્સન્તી''તિ (પાચિ॰ ૪૮૩) ઞત્વા, ગિલાનો વા હુત્વા, ગિલાનસ્સ વા કરણીયેન, ઉચ્ચારાદીહિ વા પીળિતો, ન ચ કમ્મં કોપેતુકામો ''પુન પચ્ચાગમિસ્સામી''તિ ગચ્છતિ, તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિનિચ્છયકથાય વત્તમાનતા, ધમ્મકમ્મતા, ધમ્મકમ્મસઞ્ઞિતા, સમાનસીમાયં ઠિતતા, સમાનસંવાસકતા, કોપેતુકામતાય હત્થપાસવિજહનન્તિ ઇમાનેત્થ છ અઙ્ગાનિ. સમનુભાસનસમુટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનન્તિ.

છન્દંઅદત્વાગમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૧. દુબ્બલસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **સમગ્ગેન સઙ્ઘેના**તિ સમાનસંવાસકેન સમાનસીમાયં ઠિતેન સઙ્ઘેન સદ્ધિં ચીવરં દત્વા. **યથાસન્થુત**ન્તિ યો યો મિત્તસન્દિટ્ઠસમ્ભત્તવસેન સન્થુતો, તસ્સ તસ્સાતિ અત્થો. **પાચિત્તિય**ન્તિ એવં સઙ્ઘેન સદ્ધિં સયમેવ સેનાસનપઞ્ઞાપનાદિવસેન સમ્મતસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરં દત્વા પચ્છા ખીયન્તસ્સ વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં.

રાજગહે છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ચીવરં દત્વા પચ્છા ખીયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, ધમ્મકમ્મે તિકપાચિત્તિયં, ચીવરં ઠપેત્વા અઞ્ઞં વિસ્સજ્જિયવેભઙ્ગિયં પરિક્ખારં દત્વા પચ્છાખીયન્તસ્સ દુક્કટં, **વિસ્સજ્જિયવેભઙ્ગિયો** નામ ઠપેત્વા પઞ્ચ ગરુભણ્ડાનિ અવસેસો. રાસિવસેન હિ પઞ્ચ ગરુભણ્ડાનિ વુત્તાનિ, તત્થ આરામો આરામવત્થૂતિ એકં, વિહારો વિહારવત્થૂતિ દુતિયં, મઞ્ચો પીઠં ભિસિ બિમ્બોહનન્તિ તતિયં, લોહકુમ્ભી લોહભાણકં લોહવારકો લોહકટાહં વાસિ પરસુ કુઠારી કુદાલો નિખાદનન્તિ ચતુત્થં, વલ્લિ વેળુ મુઞ્જં પબ્બજં તિણં મત્તિકા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડન્તિ પઞ્ચમં. એતાનિ હિ પઞ્ચ સઙ્ઘસન્તકાનિ નેવ સઙ્ઘસ્સ, ન ગણપુગ્ગલાનં વિસ્સજ્જેતું વા વિભજિતું વા વટ્ટન્તિ, વિસ્સજ્જિતવિભત્તાનિપિ સઙ્ઘિકાનેવ હોન્તિ. થાવરેન પન થાવરં, ઇતરેન ચ અકપ્પિયેન મહગ્ઘકપ્પિયેન વા ઇતરં સઙ્ઘસ્સ ઉપકારં સલ્લક્ખેત્વા કપ્પિયપરિવત્તનેન પરિવત્તેતું વટ્ટતિ, વરસેનાસનાદીનં સંરક્ખણત્થં લામકાનિ વિસ્સજ્જેતું વિસ્સજ્જેત્વા પરિભુઞ્જિતુઞ્ચ વટ્ટતિ. એત્થ ચ પુરિમેસુ તીસુ રાસીસુ અગરુભણ્ડં નામ કિઞ્ચિ નત્થિ, ચતુત્થે લોહકુમ્ભી અરઞ્જરસણ્ઠાનં લોહભાણકં લોહકટાહન્તિ ઇમાનિ તીણિ અન્તમસો પસતમત્તઉદકગ્ગાહકાનિપિ ગરુભણ્ડાનિ. લોહવારકો પન કાળલોહતમ્બલોહકંસલોહવટ્ટલોહાનં યેન કેનચિ કતો સીહળદીપે પાદગ્ગાહકો ભાજેતબ્બો, **પાદો** ચ નામ મગધનાળિયા પઞ્ચનાળિમત્તં ગણ્હાતિ, તતો અતિરેકં ગરુભણ્ડં, ઇમાનિ તાવ પાળિયં આગતાનિ લોહભાજનાનિ.

પાળિયં પન અનાગતાનિપિ ભિઙ્ગારપટિગ્ગહઉળુઙ્કદબ્બિકટચ્છુપાતિ તટ્ટકસરકસમુગ્ગઅઙ્ગારકપલ્લધૂમકટચ્છુઆદીનિ ખુદ્દકાનિપિ ગરુભણ્ડાનેવ, અયપત્તો અયથાલકં તમ્બલોહથાલકન્તિ ઇમાનિ પન ભાજનીયાનિ, કંસલોહવટ્ટલોહભાજનવિકતિ સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા ગિહિવિકટા વા વટ્ટતિ, પુગ્ગલિકપરિભોગેન ન વટ્ટતિ. ઠપેત્વા પન તં ભાજનવિકતિં અઞ્ઞસ્મિમ્પિ કપ્પિયલોહભણ્ડે અઞ્જની અઞ્જનિસલાકા નત્થુદાનં કણ્ણમલહરણી સૂચિ ખુદ્દકો પિપ્ફલિકો ખુદ્દકં આરકણ્ટકં કુઞ્ચિકા તાળં કત્તરયટ્ઠિ વેધકો ભિન્દિવાલકો યથાતથાઘનકતલોહંવિપ્પકતલોહભણ્ડઞ્ચ સબ્બં ભાજનીયં. ધૂમનેત્તફાલદીપરુક્ખદીપકપલ્લિકઓલમ્બકદીપઇત્થિપુરિસતિરચ્છાનરૂપકાનિ પન અઞ્ઞાનિ વા ભિત્તિચ્છદનકવાટાદીસુ ઉપનેતબ્બાનિ, અન્તમસો લોહખિલકં ઉપાદાય સબ્બાનિપિ લોહભણ્ડાનિ ગરુભણ્ડાનિયેવ, અત્તના લદ્ધાનિ પરિહરિત્વાપિ પુગ્ગલિકપરિભોગેન ન પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ, સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા ગિહિવિકટાનિ વા વટ્ટન્તિ, તિપુભણ્ડેપિ એસેવ નયો. ખીરપાસાણમયાનિ તટ્ટકસરકાદીનિ ગરુભણ્ડાનિયેવ.

ઘટકો પન તેલભાજનં વા પાદગ્ગાહકતો અતિરેકમેવ ગરુભણ્ડં, સુવણ્ણરજતઆરકૂટજાતિફલિકભાજનાનિ ગિહિવિકટાનિપિ ન વટ્ટન્તિ. સેનાસનપરિભોગે પન આમાસમ્પિ અનામાસમ્પિ સબ્બં વટ્ટતિ.

વાસિયાદીસુ પન યાય વાસિયા દન્તકટ્ઠચ્છેદનઉચ્છુતચ્છનમત્તતો અઞ્ઞં મહાકમ્મં કાતું ન સક્કા, અયં ભાજનીયા. સેસા યેન કેનચિ આકારેન કતા ગરુભણ્ડં, પરસુ પન અન્તમસો વેજ્જાનં સિરાવેધકોપિ ગરુભણ્ડમેવ, તથા કુઠારી. યા પન આવુધસઙ્ખેપેન કતા, અયં અનામાસા, કુદાલો દણ્ડબન્ધનિખાદનં વા અગરુભણ્ડં નામ નત્થિ. સમ્મુઞ્જનિદણ્ડખણનકં પન અદણ્ડકં ફલમત્તકમેવ, યં સક્કા સિપાટિકાય પક્ખિપિત્વા પરિહરિતું, તં ભાજનીયં. સિખરમ્પિ નિખાદનેનેવ સઙ્ગહિતં, યેહિ મનુસ્સેહિ વિહારે વાસિઆદીનિ દિન્નાનિ હોન્તિ, તે ચે ઘરે દડ્ઢે વા વિલુત્તે વા ‘‘દેથ નો, ભન્તે, ઉપક્ખરે, પુન આહરિસ્સામા’’તિ વદન્તિ, દાતબ્બા. સચે હરન્તિ, ન વારેતબ્બા, અનાહરન્તાપિ ન ચોદેતબ્બા.

કમ્મારતટ્ટકારચુન્દકારનળકારમણિકારપત્તબન્ધકાનં અધિકરણિમુટ્ઠિસણ્ડાસતુલાદીનિ સબ્બાનિ લોહમયાનિ ઉપકરણાનિ સઙ્ઘે દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડાનિ. તિપુકોટ્ટકસુવણ્ણકારચમ્મકારઉપકરણેસુપિ એસેવ નયો. અયં પન વિસેસો, તિપુકોટ્ટકઉપકરણેસુ તિપુચ્છેદનકસત્થકં, સુવણ્ણકારઉપકરણેસુ સુવણ્ણચ્છેદનકસત્થકં, ચમ્મકારઉપકરણેસુ કતપરિકમ્મચમ્મચ્છેદનખુદ્દકસત્થન્તિ ઇમાનિ ભાજનીયાનિ. ન્હાપિતતુન્નકારઉપકરણેસુપિ ઠપેત્વા મહાકત્તરિં મહાસણ્ડાસં મહાપિપ્ફલિકઞ્ચ સબ્બં વટ્ટતિ, ઇતરાનિ ગરુભણ્ડાનિ.

વલ્લિઆદીસુ વેત્તવલ્લિઆદિકા યા કાચિ અડ્ઢબાહુપ્પમાણા વલ્લિ સઙ્ઘસ્સ દિન્ના વા તત્થજાતકા વા રક્ખિતગોપિતાવ ગરુભણ્ડં, સા સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે સચે અતિરેકા હોતિ, પુગ્ગલિકકમ્મેપિ ઉપનેતું વટ્ટતિ, સુત્તમકચિવાકનાળિકેરહીરચમ્મમયા રજ્જુકા વા યોત્તાનિ વા વાકે ચ નાળિકેરહીરે ચ વટ્ટેત્વા કતા એકવટ્ટા વા દ્વિવટ્ટા વા સઙ્ઘસ્સ સન્તકા ગરુભણ્ડં. સુત્તં પન અવટ્ટેત્વા દિન્નં મકચિવાકનાળિકેરહીરા ચ ભાજનીયા . યેહિ પનેતાનિ રજ્જુકાદીનિ દિન્નાનિ હોન્તિ, તે અત્તનો કરણીયેન હરન્તા ન વારેતબ્બા.

યો કોચિ અટ્ઠઙ્ગુલસૂચિદણ્ડકમત્તોપિ વેળુ સઙ્ઘસ્સ દિન્નો વા તત્થજાતકો વા રક્ખિતગોપિતો ગરુભણ્ડં, સોપિ સઙ્ઘસ્સ કમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે અતિરેકો પુગ્ગલિકકમ્મે દાતું વટ્ટતિ. પાદગ્ગાહકતેલનાળિ પન કત્તરયટ્ઠિ ઉપાહનદણ્ડકો છત્તદણ્ડો છત્તસલાકાતિ ઇદમેત્થ ભાજનીયભણ્ડં, દડ્ઢગેહમનુસ્સા ગણ્હિત્વા ગચ્છન્તા ન વારેતબ્બા.

મુઞ્જઞ્ચ પબ્બજઞ્ચ અવસેસઞ્ચ છદનતિણં મુટ્ઠિપ્પમાણમ્પિ છદનતિણસઙ્ખેપગતેસુ તાલપણ્ણાદીસુ યંકિઞ્ચિ એકપણ્ણમ્પિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નં વા તત્થજાતકં વા બહિઆરામે સઙ્ઘિકે તિણવત્થુસ્મિં જાતકં વા રક્ખિતગોપિતં ગરુભણ્ડં, તમ્પિ સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે અતિરેકં પુગ્ગલિકકમ્મે દાતું વટ્ટતિ. દડ્ઢગેહમનુસ્સા ગહેત્વા ગચ્છન્તા ન વારેતબ્બા, અટ્ઠઙ્ગુલપ્પમાણોપિ રિત્તકપોત્થકો ગરુભણ્ડમેવ.

મત્તિકા પકતિમત્તિકા વા હોતુ પઞ્ચવણ્ણા વા સુધા વા સજ્જુરસકઙ્ગુટ્ઠસિલેસાદીસુ વા યંકિઞ્ચિ દુલ્લભટ્ઠાને આનેત્વા વા દિન્નં તત્થજાતકં વા રક્ખિતગોપિતં તાલપક્કમત્તં ગરુભણ્ડં હોતિ, તમ્પિ સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે અતિરેકં પુગ્ગલિકકમ્મે દાતું વટ્ટતિ. હિઙ્ગુહિઙ્ગુલકહરિતાલમનોસિલઞ્જનાદીનિ પન ભાજનીયાનિ.

દારુભણ્ડે યો કોચિ વેળુમ્હિ વુત્તપ્પમાણો દારુભણ્ડકો સઙ્ઘસ્સ દિન્નો વા તત્થજાતકો વા રક્ખિતગોપિતો ગરુભણ્ડં, અપિ ચ સબ્બાપિ દારુવેળુચમ્મપાસાણાદિવિકતિ દારુભણ્ડેન સઙ્ગહિતા, તત્થ મઞ્ચપીઠેહિ અસઙ્ગહિતાનિ આસન્દિકાદીનિ અન્તમસો ચોળેન વા પલાલેહિ વા પણ્ણેહિ વા કતપીઠં ઉપાદાય સબ્બાનિ આસનાનિ.

વઙ્કફલકં દીઘફલકં ચીવરધોવનફલકં ઘટ્ટનફલકં ઘટ્ટનમુગ્ગરો દન્તકટ્ઠચ્છેદનગણ્ઠિકા દણ્ડમુગ્ગરો નાવા અમ્બણં રજનદોણિ ઉદકપટિચ્છકો દારુમયો વા દન્તમયો વા વેળુમયો વા સપાદકોપિ અપાદકોપિ સમુગ્ગો મઞ્જૂસા પાદગ્ગાહકતો અતિરેકપ્પમાણો કરણ્ડો ઉદકદોણિ ઉદકકટાહં ઉળુઙ્કો કટચ્છુપાનીયસરાવં પાનીયસઙ્ખોતિ એતેસુ યંકિઞ્ચિ સઙ્ઘે દિન્નં ગરુભણ્ડં. સઙ્ખથાલકં પન ભાજનીયં, તથા દારુમયો ઉદકતુમ્બો.

પાદકથલિકમણ્ડલં દારુમયં વા હોતુ ચોળપણ્ણાદિમયં વા સબ્બં ગરુભણ્ડં. આધારકો પત્તપિધાનં તાલવણ્ટં બીજની ચઙ્કોટકં પચ્છિ યટ્ઠિસમ્મુઞ્જની મુટ્ઠિસમ્મુઞ્જનીતિ એતેસુપિ યંકિઞ્ચિ ખુદ્દકં વા મહન્તં વા દારુવેળુપણ્ણચમ્માદીસુ યેન કેનચિ કતં ગરુભણ્ડમેવ.

થમ્ભતુલાસોપાનફલકાદીસુ યંકિઞ્ચિ દારુમયં વા પાસાણમયં વા ગેહસમ્ભારૂપગં યો કોચિ કટસારકો યંકિઞ્ચિ ભૂમત્થરણં યંકિઞ્ચિ અકપ્પિયચમ્મં, સબ્બં સઙ્ઘિકં ગરુભણ્ડં, ભૂમત્થરણં કાતું વટ્ટતિ. એળકચમ્મં પન પચ્ચત્થરણગતિકં હોતિ, તમ્પિ ગરુભણ્ડમેવ, કપ્પિયચમ્માનિ ભાજનીયાનિ, **કુરુન્દિયં** પન સબ્બં મઞ્ચપ્પમાણં ચમ્મં ગરુભણ્ડન્તિ વુત્તં.

ઉદુક્ખલં મુસલં સુપ્પં નિસદં નિસદપોતો પાસાણદોણિ પાસાણકટાહં સબ્બં કસિભણ્ડમ્પિ ગરુભણ્ડં, સબ્બં ચક્કયુત્તયાનં ગરુભણ્ડમેવ. મઞ્ચપીઠાનં પાદા ચ અટનિયો ચ વાસિપરસુઆદીનં દણ્ડા ચાતિ એતેસુ યંકિઞ્ચિ અનિટ્ઠિતં ભાજનીયં, તચ્છિતમટ્ઠં પન ગરુભણ્ડં હોતિ, અનુઞ્ઞાતવાસિયા દણ્ડો છત્તં મુટ્ઠિપણ્ણં કત્તરયટ્ઠિ ઉપાહના અરણિસહિતં ધમ્મકરણો પાદગ્ગણ્હનકતો અનતિરિત્તં આમલકતુમ્બં આમલકઘટો લાબુકતુમ્બં લાબુકઘટો વિસાણતુમ્બન્તિ સબ્બમેતં ભાજનીયં, તતો પરં ગરુભણ્ડં.

હત્થિદન્તો વા યંકિઞ્ચિ વિસાણં વા અતચ્છિતં યથાગતમેવ ભાજનીયં, તેહિ કતમઞ્ચપીઠપાદાદીસુ પુરિમસદિસોવ વિનિચ્છયો. તચ્છિતનિટ્ઠિતોપિ હિઙ્ગુકરણ્ડકો અઞ્જનિકરણ્ડકો ગણ્ઠિકા વિધો અઞ્જની અઞ્જનિસલાકા ઉદકપુચ્છનીતિ ઇદં સબ્બં ભાજનીયમેવ.

મત્તિકાભણ્ડે સબ્બં મનુસ્સાનં ઉપભોગપરિભોગં ઘટપિઠરાદિકુલાલભાજનં, પત્તકટાહં અઙ્ગારકટાહં ધૂમદાનકં દીપરુક્ખકો દીપકપલ્લિકા ચયનિટ્ઠકા છદનિટ્ઠકા થુપિકાતિ સબ્બં ગરુભણ્ડં, એતેસુ પન વુત્તનયેસુ ગરુભણ્ડેસુ યંકિઞ્ચિ વેળુઆદિં અત્તનો અત્થાય ગણ્હન્તેન સમકં વા અતિરેકં વા ફાતિકમ્મં કત્વા ગહેતબ્બં. પાદગ્ગણ્હનકતો અનતિરિત્તપ્પમાણો પન ઘટકો પત્તો થાલકં કઞ્ચનકો કુણ્ડિકાતિ ઇદમેત્થ ભાજનીયં, યથા ચ મત્તિકાભણ્ડે એવં લોહભણ્ડેપિ કુણ્ડિકા ભાજનીયકોટ્ઠાસમેવ ભજતિ. ઇતિ યં ભાજનીયં વિસ્સજ્જનીયમ્પિ તં એવં વિસ્સજ્જિયવેભઙ્ગિયસઙ્ખાતં અઞ્ઞં પરિક્ખારં દત્વા ખીયન્તસ્સ દુક્કટં, ઇતરં પન દાતુમેવ ન વટ્ટતિ. ઇસ્સરવતાય દેન્તો થુલ્લચ્ચયં આપજ્જતિ, થેય્યચિત્તેન ગણ્હન્તો ભણ્ડં અગ્ઘાપેત્વા કારેતબ્બો. યથા ચ અઞ્ઞં પરિક્ખારં દત્વા ખીયન્તસ્સ દુક્કટં, તથા સઙ્ઘેન અસમ્મતસ્સ ચીવરં વા અઞ્ઞં વા પરિક્ખારં દત્વા ખીયન્તસ્સ દુક્કટમેવ, અનુપસમ્પન્ને સબ્બત્થ તિકદુક્કટં. પકતિયા પન છન્દાદિવસેન (પાચિ॰ ૪૮૮) કરોન્તં દિસ્વા ''કો અત્થો તસ્સ દિન્નેન, લદ્ધાપિ વિનિપાતેસ્સતિ, ન સમ્મા ઉપનેસ્સતી''તિ ખીયન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, ધમ્મેન લદ્ધસમ્મુતિતા, સઙ્ઘેન સદ્ધિં વિકપ્પનુપગચીવરદાનં, પચ્છા ખીયિતુકામતાય ખીયનાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

દુબ્બલસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. પરિણામનસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે સબ્બં તિંસકકણ્ડે પરિણામનસિક્ખાપદે વુત્તનયમેવ. અયમેવ હિ વિસેસો, તત્થ અત્તનો પરિણામિતત્તા નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, ઇધ પુગ્ગલસ્સ પરિણામિતત્તા સુદ્ધિકપાચિત્તિયન્તિ.

પરિણામનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સહધમ્મિકવગ્ગો અટ્ઠમો.

૯. રતનવગ્ગો

૧. અન્તેપુરસિક્ખાપદવણ્ણના

રતનવગ્ગસ્સ પઠમે **ખત્તિયસ્સા**તિ ખત્તિયજાતિકસ્સ, **મુદ્ધાભિસિત્તસ્સા**તિ ખત્તિયાભિસેકેન મુદ્ધનિ અભિસિત્તસ્સ. અનિક્ખન્તો રાજા ઇતોતિ અનિક્ખન્તરાજકં, તસ્મિં **અનિક્ખન્તરાજકે**, સયનિઘરેતિ અત્થો. **રતનં** વુચ્ચતિ મહેસી, **નિગ્ગતન્તિ** નિક્ખન્તં, અનિગ્ગતં રતનં ઇતોતિ અનિગ્ગતરતનકં, તસ્મિં **અનિગ્ગતરતનકે**, સયનિઘરેતિ અત્થો. **ઇન્દખીલં અતિક્કમેય્યા**તિ એત્થ અત્તનો આગતભાવં અજાનાપેત્વા સયનિઘરસ્સ ઉમ્મારં પઠમં પાદં અતિક્કામેન્તસ્સ દુક્કટં, દુતિયં પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં આયસ્મન્તં આનન્દં આરબ્ભ રઞ્ઞો અન્તેપુરપ્પવિસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, પટિસંવિદિતે અપ્પટિસંવિદિતસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. પટિસંવિદિતસઞ્ઞિસ્સ, ન ખત્તિયસ્સ વા, ન ખત્તિયાભિસેકેન અભિસિત્તસ્સ વા, ઉભોસુ વા, ઉભિન્નં વા અઞ્ઞતરસ્મિં નિક્ખન્તે સયનિઘરં પવિસન્તસ્સ, અસયનિઘરે, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ખત્તિયતા, અભિસિત્તતા, ઉભિન્નમ્પિ સયનિઘરતો અનિક્ખન્તતા, અપ્પટિસંવિદિતતા, ઇન્દખીલાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

અન્તેપુરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. રતનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **રતનન્તિ** મુત્તાદિદસવિધં. **રતનસમ્મતન્તિ** યંકિઞ્ચિ મનુસ્સાનં ઉપભોગપરિભોગં. **અજ્ઝારામે વા**તિ પરિક્ખિત્તસ્સ અન્તોપટિક્ખેપે અપરિક્ખિત્તસ્સ દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાનં અન્તો. **અજ્ઝાવસથેતિ** પરિક્ખિત્તસ્સ અન્તોપટિક્ખેપે, અપરિક્ખિત્તસ્સ મુસલપાતબ્ભન્તરે. અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – જાતરૂપરજતં અત્તનો અત્થાય ઉગ્ગણ્હન્તસ્સ વા ઉગ્ગણ્હાપેન્તસ્સ વા નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં . સઙ્ઘગણપુગ્ગલચેતિયનવકમ્માનં અત્થાય દુક્કટં, અવસેસે મુત્તાદિરતને સબ્બેસમ્પિ અત્થાય દુક્કટમેવ. કપ્પિયવત્થું વા અકપ્પિયવત્થું વા અન્તમસો માતુસન્તકમ્પિ ભણ્ડાગારિકસીસેન પટિસામેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, તાદિસં પન અત્તનો સન્તકં કત્વા પટિસામેતું વટ્ટતિ. ''ઇદં પટિસામેત્થા''તિ વુત્તે પન ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિપિતબ્બં. સચે કુપિતા પાતેત્વા ગચ્છન્તિ, પલિબોધો નામ હોતિ, પટિસામેતબ્બં. વિહારે કમ્મં કરોન્તા વડ્ઢકીઆદયો વા રાજવલ્લભા વા ''યંકિઞ્ચિ ઉપકરણં વા સયનભણ્ડં વા પટિસામેત્વા દેથા''તિ વદન્તિ, છન્દેનપિ ભયેનપિ ન કાતબ્બમેવ, ગુત્તટ્ઠાનં પન દસ્સેતું વટ્ટતિ.

અજ્ઝારામઅજ્ઝાવસથેસુપિ યાદિસે ઠાને ''ભિક્ખૂહિ વા સામણેરેહિ વા ગહિતં ભવિસ્સતી''તિ આસઙ્કા ઉપ્પજ્જતિ, તાદિસેયેવ ઠાને ઉગ્ગહેત્વા વા ઉગ્ગહાપેત્વા વા સઞ્ઞાણં કત્વા નિક્ખિપિતબ્બં, ''યસ્સ ભણ્ડં નટ્ઠં, સો આગચ્છતૂ''તિ ચ આચિક્ખિતબ્બં. અથ યો આગચ્છતિ, સો ''કીદિસં તે ભણ્ડં નટ્ઠ''ન્તિ પુચ્છિતબ્બો, સચે સઞ્ઞાણેન સમ્પાદેતિ, દાતબ્બં. નો ચે, 'વિચિનાહી'તિ વત્તબ્બો. તમ્હા આવાસા પક્કમન્તેન પતિરૂપાનં ભિક્ખૂનં હત્થે, તેસુ અસતિ પતિરૂપાનં ગહપતિકાનં હત્થે નિક્ખિપિત્વા

પક્કમિતબ્બં. યો પન નેવ પક્કમતિ, ન સામિકં પસ્સતિ, તેન થાવરં સેનાસનં વા ચેતિયં વા પોક્ખરણિં વા કારેતબ્બો. સચે દીઘસ્સ અદ્ધુનો અચ્ચયેન સામિકો આગચ્છતિ, તં દસ્સેત્વા 'અનુમોદાહી'તિ વત્તબ્બો. સચે નાનુમોદતિ, ''દેહિ મે ધન''ન્તિ ચોદેતિ, સમાદપેત્વા દાતબ્બં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ રતનઉગ્ગણ્હનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અઞ્ઞત્ર અજ્ઝારામા વા, અજ્ઝાવસથા વા''તિ અયમેત્થ દુવિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, અનુઞ્ઞાતટ્ઠાને અનાદરિયેન ઉગ્ગહેત્વા અનિક્ખિપન્તસ્સ દુક્કટં. અનુઞ્ઞાતટ્ઠાને ગહેત્વા નિક્ખિપન્તસ્સ, યં હોતિ આમાસં રતનસમ્મતં, તં વિસ્સાસં વા તાવકાલિકં વા ઉગ્ગણ્હન્તસ્સ, પંસુકૂલસઞ્ઞાય ગણ્હતો, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અનનુઞ્ઞાતકરણં, પરસન્તકતા, વિસ્સાસગ્ગાહપંસુકૂલસઞ્ઞાનં અભાવો, ઉગ્ગહણં વા ઉગ્ગહાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

રતનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. વિકાલગામપ્પવેસનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા**તિ ઇદં ચારિત્તે વુત્તનયમેવ. **વિકાલે**તિ મજ્ઝન્હિકાતિક્કમતો પટ્ઠાય અન્તોઅરુણે, એતસ્મિં અન્તરે ''વિકાલે ગામપ્પવેસનં આપુચ્છામી''તિ વા, ''ગામં પવિસિસ્સામી''તિ વા અનાપુચ્છિત્વા અસતિ તથારૂપે અચ્ચાયિકે કરણીયે પરિક્ખિત્તસ્સ ગામસ્સ પરિક્ખેપં અતિક્કમન્તસ્સ, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં ઓક્કમન્તસ્સ પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયપાદે પાચિત્તિયં. સચેપિ સમ્બહુલા કેનચિ કમ્મેન ગામં પવિસન્તિ, સબ્બેહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં આપુચ્છિતબ્બં. ''તસ્મિં ગામે તં કમ્મં ન સમ્પજ્જતી''તિ અઞ્ઞં ગામં ગચ્છન્તાનં પુન આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ. સચે પન ઉસ્સાહં પટિપ્પસ્સમ્ભેત્વા વિહારં ગચ્છન્તા અન્તરા અઞ્ઞં ગામં પવિસિતુકામા હોન્તિ, આપુચ્છિતબ્બમેવ. કુલઘરે વા આસનસાલાયં વા ભત્તકિચ્ચં કત્વા તેલભિક્ખાય વા સપ્પિભિક્ખાય વા ચરિતુકામેન સચે પસ્સે ભિક્ખુ અત્થિ, આપુચ્છિતબ્બો, અસન્તે 'નત્થી'તિ ગન્તબ્બં. વીથિં ઓતરિત્વા પન ભિક્ખું દિસ્વાપિ આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ. યો પન ગામમજ્ઝેન મગ્ગો હોતિ, સચે તેન ગચ્છન્તસ્સ ''તેલાદીનં અત્થાય ચરિસ્સામી''તિ ચિત્તં ઉપ્પજ્જતિ, પસ્સે ભિક્ખું દિસ્વા આપુચ્છિતબ્બં. મગ્ગા અનોક્કમ્મ ચરન્તસ્સ પન આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ, ઓક્કમન્તસ્સ વુત્તનયેનેવ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ વિકાલે ગામપ્પવેસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''સન્તં ભિક્ખુ''ન્તિ ચ ''અનાપુચ્છા''તિ ચ ''અઞ્ઞત્ર તથારૂપા અચ્ચાયિકા કરણીયા''તિ ચ ઇમા પનેત્થ તિસ્સો અનુપઞ્ઞત્તિયો, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, કાલે વિકાલસઞ્ઞિનો, વેમતિકસ્સ ચ દુક્કટં. કાલસઞ્ઞિનો પન, યો ચ અચ્ચાયિકે વા કરણીયે, સન્તં વા આપુચ્છિત્વા, અસન્તં વા અનાપુચ્છિત્વા પવિસતિ, અન્તરારામભિક્ખુનુપસ્સયતિત્થિયસેય્યપટિક્કમનેસુ વા અઞ્ઞતરં ગચ્છતિ, તસ્સ, ગામેન મગ્ગો હોતિ, તેન ગચ્છતો, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, વિકાલે ગામપ્પવિસનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

વિકાલગામપ્પવેસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. સૂચિઘરસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે ભેદનમેવ ભેદનકં, તં અસ્સ અત્થીતિ **ભેદનકં**. તસ્મા એવરૂપે સૂચિઘરે કરણકારાપનેસુ દુક્કટં, પટિલાભેન પન તં ભિન્દિત્વા પાચિત્તિયં દેસેતબ્બં.

સક્કેસુ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ બહુસૂચિઘરવિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સાણત્તિકં, અત્તના વિપ્પકતં અત્તના વા, પરેહિ વા, પરેહિ વિપ્પકતમ્પિ અત્તના વા, પરેહિ વા પરિયોસાપેત્વા લભન્તસ્સ ચતુક્કપાચિત્તિયં. અઞ્ઞસ્સત્થાય કરણકારાપનેસુ, અઞ્ઞેન કતં પટિલભિત્વા પરિભુઞ્જને દુક્કટં. ગણ્ઠિકે અરણિકે વિધે અઞ્જનિયા અઞ્જનિસલાકાય વાસિજટે ઉદકપુઞ્છનિયાતિ એતેસુ યંકિઞ્ચિ અટ્ઠિઆદીહિ કરોન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સૂચિઘરતા, અટ્ઠિમયાદિતા, અત્તનો અત્થાય કરણં વા કારાપેત્વા વા પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

સૂચિઘરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. મઞ્ચપીઠસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **મઞ્ચન્તિ** મસારકાદીસુ અઞ્ઞતરં. **પીઠમ્પિ** તાદિસમેવ, તં પન મઞ્ચો વિય અતિદીઘં, આસન્દિકો વિય ચ સમં ચતુરસ્સં ન હોતિ. **છેદનકં** ભેદનકસદિસમેવ.

સાવત્થિયં ઉપનન્દં આરબ્ભ ઉચ્ચે મઞ્ચે સયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, પમાણિકં કરોન્તસ્સ, પમાણાતિક્કન્તં લભિત્વા છિન્દિત્વા યથા પમાણમેવ ઉપરિ દિસ્સતિ, એવં નિખણિત્વા વા, ઉત્તાનં વા કત્વા, અટ્ટં વા બન્ધિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પમાણાતિક્કન્તમઞ્ચપીઠતા, અત્તનો અત્થાય કરણં વા કારાપેત્વા વા પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સેસં સબ્બં સૂચિઘરસિક્ખાપદસદિસમેવાતિ.

મઞ્ચપીઠસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. તૂલોનદ્ધસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે તૂલં ઓનદ્ધમેત્થાતિ **તૂલોનદ્ધં**, ચિમિલિકં પત્થરિત્વા તૂલં પક્ખિપિત્વા ઉપરિ ચિમિલિકાય ઓનદ્ધન્તિ વુત્તં હોતિ. **ઉદ્દાલનકં** ભેદનકસદિસમેવ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ તૂલોનદ્ધકારાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, આયોગે કાયબન્ધને અંસબદ્ધકે પત્તત્થવિકાય પરિસ્સાવને બિમ્બોહને, અઞ્ઞેન કતં તૂલોનદ્ધં પટિલભિત્વા ઉદ્દાલેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. **બિમ્બોહનઞ્ચે**ત્થ સીસપ્પમાણમેવ વટ્ટતિ, સીસપ્પમાણં નામ યસ્સ વિત્થારતો તીસુ કોણેસુ દ્વિન્નં અન્તરં વિદત્થિચતુરઙ્ગુલં હોતિ, મજ્ઝે મુટ્ઠિરતનં, દીઘતો દિયડ્ઢરતનં વા દ્વિરતનં વા. તૂલોનદ્ધમઞ્ચપીઠતા, અત્તનો અત્થાય કરણં વા કારાપેત્વા વા પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સેસં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

તૂલોનદ્ધસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. નિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **નિસીદનન્તિ** સન્થતસદિસં સન્થરિત્વા એકસ્મિં અન્તે સુગતવિદત્થિપ્પમાણં દ્વીસુ ઠાનેસુ ફાલેત્વા કતાહિ તીહિ દસાહિ યુત્તસ્સ પરિક્ખારસ્સેતં નામં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અપ્પમાણિકાનિ નિસીદનાનિ ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''દસા વિદત્થી''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, પમાણિકં વા ઊનકં વા કરોન્તસ્સ, અઞ્ઞેન કતં પમાણાતિક્કન્તં પટિલભિત્વા છિન્દિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, વિતાનાદીસુ યંકિઞ્ચિ કરોન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નિસીદનસ્સ પમાણાતિક્કન્તતા, અત્તનો અત્થાય કરણં વા કારાપેત્વા વા પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સેસં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

નિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિન્તિ** અધોનાભિઉબ્ભજાણુમણ્ડલં કણ્ડુપીળકઅસ્સાવથુલ્લકચ્છાબાધાનં પટિચ્છાદનત્થં અનુઞ્ઞાતં ચીવરં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અપ્પમાણિકાયો કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિકાયો ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સેસં નિસીદને વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ અપ્પમાણિકાયો વસ્સિકસાટિકાયો ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ યં વત્તબ્બં, તં નિસીદને વુત્તનયમેવાતિ.

વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. નન્દસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે સાવત્થિયં આયસ્મન્તં નન્દં આરબ્ભ સુગતચીવરપ્પમાણં ચીવરં ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાધારણપઞ્ઞત્તિ, સેસં નિસીદને વુત્તનયમેવાતિ.

નન્દસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

રતનવગ્ગો નવમો.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

સુદ્ધપાચિત્તિયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પાટિદેસનીયકણ્ડો

૧. પઠમપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના

પાટિદેસનીયેસુ પઠમે **અન્તરઘરં પવિટ્ઠાયા**તિ વચનતો સચે તસ્સા અન્તરારામાદીસુ ઠત્વાપિ દદમાનાય હત્થતો સયં રથિયાબ્યૂહસિઙ્ઘાટકઘરાનં અઞ્ઞતરસ્મિં ઠિતોપિ ગણ્હાતિ, દોસો નત્થિ. તસ્સા પન રથિયાદીસુ ઠત્વા દદમાનાય, રથિયાદીસુ વા, અન્તરારામાદીસુ વા ઠત્વાપિ યંકિઞ્ચિ આમિસં અજ્ઝોહરણત્થાય ગણ્હતો પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાટિદેસનીયં. તસ્સ દેસેતબ્બાકારો **ગારય્હં આવુસો**તિઆદિના નયેન સિક્ખાપદે દસ્સિતોયેવ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખું આરબ્ભ અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા અન્તરઘરં પવિટ્ઠાય હત્થતો આમિસં પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અસાધારણપઞ્ઞત્તિ, અનાણત્તિકં, યથા ચેતં, તથા સેસાનિપિ, તિકપાટિદેસનીયં, યામકાલિકાદીસુ પટિગ્ગહણેપિ અજ્ઝોહરણેપિ દુક્કટં, એકતોઉપસમ્પન્નાય યાવકાલિકેપિ તથેવ, ઞાતિકાય અઞ્ઞાતિકસઞ્ઞિવેમતિકાનમ્પિ એસેવ નયો. ઞાતિકસઞ્ઞિનો પન, ઞાતિકાય વા દાપેન્તિયા, ઉપનિક્ખિપિત્વા વા દદમાનાય, યા ચ અન્તરારામભિક્ખુનુપસ્સયતિત્થિયસેય્યપટિક્કમનેસુ ઠત્વા ગામતો બહિ નીહરિત્વા, યામકાલિકાદીનિ વા ''સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જા''તિ દેતિ, તસ્સ, સિક્ખમાનસામણેરીનઞ્ચ હત્થતો ગહેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પરિપુણ્ણૂપસમ્પન્નતા, અઞ્ઞાતિકતા, અન્તરઘરે ઠિતાય હત્થતો સહત્થા પટિગ્ગહણં, યાવકાલિકતા, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

પઠમપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. દુતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ઇધ સૂપ**ન્તિઆદિ વોસાસનાકારદસ્સનં. **અપસક્ક તાવ ભગિની**તિઆદિ અપસાદેતબ્બાકારદસ્સનં. તત્રાયં વિનિચ્છયો – એકેનાપિ ભિક્ખુના અનપસાદિતે અજ્ઝોહરણત્થાય આમિસં ગણ્હન્તાનં પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાટિદેસનીયન્તિ.

રાજગહે છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ભિક્ખુનિયા વોસાસન્તિયા નનિવારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાટિદેસનીયં, એકતોઉપસમ્પન્નાય વોસાસન્તિયા નનિવારેન્તસ્સ દુક્કટં, તથા અનુપસમ્પન્નાય ઉપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ ચ. અનુપસમ્પન્નસઞ્ઞિનો, પન યો ચ અત્તનો વા ભત્તં દાપેન્તિયા, અઞ્ઞેસં વા ભત્તં દેન્તિયા, યં વા ન દિન્નં, તં દાપેન્તિયા, યત્થ વા ન દિન્નં, તત્થ, સબ્બેસં વા સમકં દાપેન્તિયા, સિક્ખમાનાય વા સામણેરિયા વા વોસાસન્તિયા પટિગ્ગહેત્વા ભુઞ્જતિ, તસ્સ, પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા સબ્બત્થ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પરિપુણ્ણૂપસમ્પન્નતા, પઞ્ચભોજનતા, અન્તરઘરે અનુઞ્ઞાતપકારતો અઞ્ઞથા વોસાસના, અનિવારણા, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનીતિ.

દુતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. તતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સેક્ખસમ્મતાની**તિ લદ્ધસેક્ખસમ્મુતિકાનિ. **પુબ્બે અનિમન્તિતો**તિ ઘરૂપચારોક્કમનતો પઠમતરં ઉપચારં અનોક્કમન્તેયેવ પુબ્બે અનિમન્તિતો. **અગિલાનો** નામ યો સક્કોતિ પિણ્ડાય ચરિતું. **પાટિદેસનીય**ન્તિ ઘરૂપચારં ઓક્કમિત્વા આમિસં ગણ્હન્તસ્સ પટિગ્ગહણે તાવ દુક્કટં, તં ગહેત્વા યત્થકત્થચિ ભુઞ્જન્તસ્સ અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાટિદેસનીયન્તિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ ન મત્તં જાનિત્વા પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''પુબ્બે અનિમન્તિતો, અગિલાનો''તિ ઇમા પનેત્થ દ્વે અનુપઞ્ઞત્તિયો, તિકપાટિદેસનીયં, યામકાલિકાદીસુ પટિગ્ગહણેપિ અજ્ઝોહારેપિ દુક્કટં, તથા અસેક્ખસમ્મતે સેક્ખસમ્મતસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ ચ. અસેક્ખસમ્મતસઞ્ઞિનો, પન યો ચ પુબ્બે નિમન્તિતો વા ગિલાનો વા અઞ્ઞસ્સ વા તેસં ઘરે પઞ્ઞત્તં ભિક્ખં ગણ્હાતિ, યસ્સ ચ ઘરતો નીહરિત્વા, આસનસાલાદીસુ વા ભિક્ખું અદિસ્વા પઠમંયેવ નીહરિત્વા, દ્વારમૂલે વા ઠપિતં દેન્તિ, તસ્સ તં ભુઞ્જન્તસ્સ, નિચ્ચભત્તકે, સલાકભત્તે, પક્ખિકે , ઉપોસથિકે, પાટિપદિકે, યામકાલિકાદિં ''સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જા''તિ દિન્નં પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેક્ખસમ્મતતા, પુબ્બે અનિમન્તિતતા, અગિલાનતા, ઘરૂપચારોક્કમનં, ઠપેત્વા નિચ્ચભત્તકાદીનિ અઞ્ઞં આમિસં ગહેત્વા ભુઞ્જનન્તિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

તતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ચતુત્થપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **યાનિ ખો પન તાનિ આરઞ્ઞકાની**તિઆદિ ચીવરવિપ્પવાસસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં. **પુબ્બે અપ્પટિસંવિદિત**ન્તિ એત્થ યં ઇત્થિયા વા પુરિસેન વા ગહટ્ઠેન વા પબ્બજિતેન વા આરામં વા આરામૂપચારં વા પવિસિત્વા ''ઇત્થન્નામસ્સ, ભન્તે, કુલસ્સ ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા આહરિયિસ્સતી''તિ (પાચિ॰ ૫૭૩) આરોચિતં, તં પચ્છા યથાઆરોચિતમેવ વા આહરિયતુ, તસ્સ પરિવારં કત્વા અઞ્ઞં વા તેન સદ્ધિં બહુકમ્પિ, ''ઇત્થન્નામં કુલં પટિસંવિદિતં કત્વા ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ગહેત્વા ગચ્છતી''તિ સુત્વા અઞ્ઞાનિ વા કુલાનિ તેહિ સદ્ધિં આહરન્તુ, તં સબ્બં **પટિસંવિદિતં** નામ. યં પન એવં અનારોચિતં અનાહટઞ્ચ, તં **અપ્પટિસંવિદિતં** નામ. **અગિલાનો** નામ યો સક્કોતિ પિણ્ડાય ગન્તું. **પાટિદેસનીય**ન્તિ એવરૂપં અન્તમસો આરામમજ્ઝેન ગચ્છન્તેહિ અટ્ઠિકેહિ દિન્નમ્પિ આરામે વા આરામૂપચારે વા પટિગ્ગહેત્વા અજ્ઝોહરન્તસ્સ પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાટિદેસનીયન્તિ.

સક્કેસુ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ આરામે ચોરે પટિવસન્તે અનારોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અગિલાનો''તિ અયમેત્થ એકા અનુપઞ્ઞત્તિ, તિકપાટિદેસનીયં , યામકાલિકાદીસુ આહારત્થાય પટિગ્ગહણેપિ અજ્ઝોહારેપિ દુક્કટમેવ, તથા પટિસંવિદિતે અપ્પટિસંવિદિતસઞ્ઞિનો વેમતિકસ્સ ચ, પટિસંવિદિતસઞ્ઞિનો, પન ગિલાનસ્સ, યો ચ પટિસંવિદિતં કત્વા આહટં વા ગિલાનાવસેસકં વા બહારામે વા પટિગ્ગહિતં, તત્થજાતકમેવ વા મૂલફલાદિં, યામકાલિકાદીસુ વા યંકિઞ્ચિ ''સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જા''તિ લદ્ધં પરિભુઞ્જન્તસ્સ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. યથાવુત્તઆરઞ્ઞકસેનાસનતા, યાવકાલિકસ્સ અતત્થજાતકતા, અગિલાનતા, અગિલાનાવસેસકતા, અપ્પટિસંવિદિતતા, અજ્ઝારામે પટિગ્ગહણં, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ સત્ત અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

ચતુત્થપાટિદેસનીયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

પાટિદેસનીયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સેખિયકણ્ડો

૧. પરિમણ્ડલસિક્ખાપદવણ્ણના

સેખિયેસુ પઠમે **પરિમણ્ડલ**ન્તિ સમન્તતો મણ્ડલં. **સિક્ખા કરણીયા**તિ ''એવં નિવાસેસ્સામી''તિ આરામેપિ અન્તરઘરેપિ સબ્બત્થ સિક્ખા કાતબ્બા, એત્થ ચ યસ્મા વત્તક્ખન્ધકે વુત્તવત્તાનિપિ સિક્ખિતબ્બત્તા સેખિયાનેવ હોન્તિ, તસ્મા પારાજિકાદીસુ વિય પરિચ્છેદો ન કતો. ચારિત્તવિનયદસ્સનત્થઞ્ચ ''યો પન ભિક્ખુ ઓલમ્બેન્તો નિવાસેય્ય, દુક્કટ''ન્તિ એવં આપત્તિનામેન અવત્વા ''સિક્ખા કરણીયા''તિ એવં સબ્બસિક્ખાપદેસુ પાળિ આરોપિતા, પદભાજને (પાચિ॰ ૫૭૬) પન ''આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ વુત્તત્તા સબ્બત્થ અનાદરિયકરણે દુક્કટં વેદિતબ્બં.

ઇદાનિ **પરિમણ્ડલ**ન્તિ એત્થ નાભિમણ્ડલં પટિચ્છાદેત્વા જાણુમણ્ડલસ્સ હેટ્ઠા જઙ્ઘટ્ઠિકતો પટ્ઠાય અટ્ઠઙ્ગુલમત્તં નિવાસનં ઓતારેત્વા નિવાસેન્તેન પરિમણ્ડલં નિવત્થં નામ હોતિ, એવં અનિવાસેત્વા અનાદરિયેન પુરતો વા પચ્છતો વા ઓલમ્બેત્વા નિવાસેન્તસ્સ દુક્કટં. ન કેવલઞ્ચ તસ્સેવ, યે ચઞ્ઞે ''તેન ખો પન સમયેન છબ્બગ્ગિયા ગિહિનિવત્થં નિવાસેન્તિ, હત્થિસોણ્ડકં મચ્છવાલકં ચતુક્કણ્ણકં તાલવણ્ટકં સતવલિકં નિવાસેન્તિ, સંવલ્લિયં નિવાસેન્તી''તિ ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૨૮૦) નિવાસનદોસા વુત્તા, તથા નિવાસેન્તસ્સપિ દુક્કટમેવ.

તત્થ **હત્થિસોણ્ડકં** નામ નાભિમૂલતો હત્થિસોણ્ડસણ્ઠાનં ઓલમ્બકં કત્વા નિવત્થં ચોળિકઇત્થીનં નિવાસનં વિય. **મચ્છવાલકં** નામ એકતોદસન્તં એકતો પાસન્તં ઓલમ્બેત્વા નિવત્થં. **ચતુક્કણ્ણકં** નામ ઉપરિ દ્વે, હેટ્ઠતો દ્વેતિ એવં ચત્તારો કણ્ણે દસ્સેત્વા નિવત્થં. **તાલવણ્ટકં** નામ તાલવણ્ટાકારેન સાટકં ઓલમ્બેત્વા નિવત્થં. **સતવલિકં** નામ દીઘસાટકં અનેકક્ખત્તું ઓભુજિત્વા ઓવટ્ટિકં કરોન્તેન નિવત્થં, વામદક્ખિણપસ્સેસુ વા નિરન્તરં વલિયો દસ્સેત્વા નિવત્થં. સચે પન જાણુતો પટ્ઠાય એકા વા દ્વે વા વલિયો પઞ્ઞાયન્તિ, વટ્ટતિ. **સંવલ્લિય**ન્તિ મલ્લકમ્મકારાદીહિ વિય કચ્છં બન્ધિત્વા નિવત્થં. એવં નિવાસેતું ગિલાનસ્સાપિ મગ્ગપ્પટિપન્નસ્સાપિ ન વટ્ટતિ. યમ્પિ મગ્ગં ગચ્છન્તા એકં વા દ્વે વા કણ્ણે ઉક્ખિપિત્વા અન્તરવાસકસ્સ ઉપરિ લગ્ગેન્તિ, અન્તો વા એકં કાસાવં તથા નિવાસેત્વા બહિ અપરં નિવાસેન્તિ, સબ્બં ન વટ્ટતિ.

ગિલાનો પન અન્તોકાસાવસ્સ ઓવટ્ટિકં દસ્સેત્વા અપરં ઉપરિ નિવાસેતું લભતિ, અગિલાનેન દ્વે નિવાસેન્તેન સગુણં કત્વા નિવાસેતબ્બાનિ. ઇતિ ઇમં ખન્ધકે પટિક્ખિત્તઞ્ચ ઓલમ્બકઞ્ચ સબ્બં વિવજ્જેત્વા વુત્તલક્ખણસમ્પન્નં નિબ્બિકારં પરિમણ્ડલં નિવાસેતબ્બં, તથા અનિવાસેત્વા યંકિઞ્ચિ વિકારં કરોન્તસ્સ દુક્કટં.

''નિદાનં પુગ્ગલં વત્થુ''ન્તિઆદિકે (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ પઠમપારાજિકવણ્ણના) પન વિનિચ્છયે સુરુસુરુકારકં કોસમ્બિયં પઞ્ઞત્તં, સામિસેન હત્થેન પાનીયથાલકસસિત્થકપત્તધોવનપટિસંયુત્તદ્વયં ભગ્ગેસુ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ આરબ્ભ, સેસાનિ સબ્બાનેવ સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયે આરબ્ભ ઓલમ્બેત્વા નિવાસનાદિવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તાનિ. સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિયં ધમ્મદેસનાદીસુ ચ ગિલાનવસેન એકા અનુપઞ્ઞત્તિ, સબ્બાનિ સાધારણપઞ્ઞત્તિયો, અનાણત્તિકાનિ, સબ્બેસુ દુક્કટમેવ, અઞ્ઞો આપત્તિભેદો નત્થિ, વિપત્તિવિચારણા વુત્તાયેવ, સમુટ્ઠાનાદીનિ સબ્બેસં અવસાને દસ્સયિસ્સામ. અનાપત્તિમત્તં પન અઙ્ગઞ્ચ સબ્બત્થ વત્તબ્બં, તયિદં વુચ્ચતિ. ઇમસ્મિં તાવ સિક્ખાપદે અસઞ્ચિચ્ચ, અસ્સતિયા, અજાનન્તસ્સ, ગિલાનસ્સ, આપદાસુ, ઉમ્મત્તકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ.

તત્થ **અસઞ્ચિચ્ચા**તિ ‘‘અપરિમણ્ડલં નિવાસેસ્સામી’’તિ એવં અસઞ્ચિચ્ચ, અથ ખો ‘‘પરિમણ્ડલંયેવ નિવાસેસ્સામી’’તિ વિરજ્ઝિત્વા અપરિમણ્ડલં નિવાસેન્તસ્સ અનાપત્તિ. **અસ્સતિયા**તિ અઞ્ઞાવિહિતસ્સાપિ તથા નિવાસેન્તસ્સ અનાપત્તિ. **અજાનન્તસ્સા**તિ પરિમણ્ડલં નિવાસેતું અજાનન્તસ્સ અનાપત્તિ, અપિચ નિવાસનવત્તં ઉગ્ગહેતબ્બં. યો પન સુક્ખજઙ્ઘો વા હોતિ મહાપિણ્ડિકમંસો વા, તસ્સ સારુપ્પત્થાય અટ્ઠઙ્ગુલાધિકમ્પિ ઓતારેત્વા નિવાસેતું વટ્ટતિ. **ગિલાનસ્સા**તિ યસ્સ જઙ્ઘાય વા પાદે વા વણો હોતિ, તસ્સ ઉક્ખિપિત્વા વા ઓતારેત્વા વા નિવાસેતું વટ્ટતિ. **આપદાસૂ**તિ વાળા વા ચોરા વા અનુબન્ધન્તિ, એવરૂપાસુ આપદાસુ અનાપત્તિ . **ઉમ્મત્તકા**દયો વુત્તનયા એવ. અનાદરિયં, અનાપત્તિકારણાભાવો, અપરિમણ્ડલનિવાસનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. યથા ચેત્થ, એવં સબ્બત્થ પુરિમાનિ દ્વે તત્થ તત્થ વુત્તપ્પટિપક્ખકરણઞ્ચાતિ તીણિયેવ હોન્તિ, તસ્મા ઇતો પરં તાનિપિ અવત્વા અનાપત્તિમત્તમેવ વક્ખામાતિ.

૨. દુતિયપરિમણ્ડલસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે ‘‘ન, ભિક્ખવે, ગિહિપારુતં પારુપિતબ્બ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૦) એવં પટિક્ખિત્તં ગિહિપારુતં અપારુપિત્વા ઉભો કણ્ણે સમં કત્વા પારુપનં **પરિમણ્ડલપારુપનં** નામ, તત્થ યંકિઞ્ચિ સેતપટપારુતં પરિબ્બાજકપારુતં એકસાટકપારુતં સુરાસોણ્ડપારુતં અન્તેપુરિકપારુતં મહાજેટ્ઠપારુતં કુટિપ્પવેસકપારુતં બ્રાહ્મણપારુતં પાળિકારકપારુતન્તિ એવમાદિ પરિમણ્ડલલક્ખણતો અઞ્ઞથા પારુતં, સબ્બમેતં **ગિહિપારુતં** નામ. તસ્મા યથા સેતપટા અડ્ઢપાલકનિગણ્ઠા પારુપન્તિ, યથા ચ એકચ્ચે પરિબ્બાજકા ઉરં વિવરિત્વા દ્વીસુ અંસકૂટેસુ પાવુરણં ઠપેન્તિ, યથા ચ એકસાટકા મનુસ્સા નિવત્થસાટકસ્સ એકેન અન્તેન પિટ્ઠિં પારુપિત્વા ઉભો કણ્ણે ઉભોસુ અંસકૂટેસુ ઠપેન્તિ, યથા ચ સુરાસોણ્ડાદયો સાટકેન ગીવં પરિક્ખિપિત્વા ઉભો અન્તે ઉરે વા ઓલમ્બેન્તિ, પિટ્ઠિયં વા ખિપન્તિ, યથા ચ અન્તેપુરિકાયો અક્ખિતારકમત્તં દસ્સેત્વા ઓગુણ્ઠિતં પારુપન્તિ, યથા ચ મહાજેટ્ઠા દીઘસાટકં નિવાસેત્વા તસ્સેવ એકેનન્તેન સકલસરીરં પારુપન્તિ, યથા ચ કસ્સકા ખેત્તકુટિં પવિસન્તા સાટકં પલિવેઠેત્વા ઉપકચ્છકે પક્ખિપિત્વા તસ્સેવ એકેનન્તેન સરીરં પારુપન્તિ, યથા ચ બ્રાહ્મણા ઉભિન્નં ઉપકચ્છકાનં અન્તરે સાટકં પવેસેત્વા અંસકૂટેસુ પક્ખિપન્તિ, યથા ચ પાળિકારકો ભિક્ખુ એકંસપારુપનેન પારુતં વામબાહું વિવરિત્વા ચીવરં અંસકૂટે આરોપેતિ, એવં અપારુપિત્વા સબ્બેપિ એતે, અઞ્ઞે ચ એવરૂપે પારુપનદોસે વજ્જેત્વા નિબ્બિકારં પરિમણ્ડલં પારુપિતબ્બં. તથા અપારુપિત્વા આરામે વા અન્તરઘરે વા અનાદરેન યંકિઞ્ચિ વિકારં કરોન્તસ્સ દુક્કટં, અનાપત્તિ પુરિમસદિસાયેવ, યથા ચેત્થ, એવં સબ્બત્થ. યત્થ પન વિસેસો ભવિસ્સતિ, તત્થ વક્ખામાતિ.

૩-૪. સુપ્પટિચ્છન્નસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સુપ્પટિચ્છન્નો**તિ સુટ્ઠુ પટિચ્છન્નો, ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા અનુવાતન્તેન ગીવં પટિચ્છાદેત્વા ઉભો કણ્ણે સમં કત્વા પટિસઙ્ઘરિત્વા યાવ મણિબન્ધં પટિચ્છાદેત્વા અન્તરઘરે ગમિસ્સામીતિ અત્થો, તથા અકત્વા પન જાણું વા ઉરં વા વિવરિત્વા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટં.

ચતુત્થે ગલવાટકતો પટ્ઠાય સીસં, મણિબન્ધતો પટ્ઠાય હત્થે, પિણ્ડિકમંસતો પટ્ઠાય પાદે વિવરિત્વા સેસં છાદેત્વા નિસિન્નો **સુપ્પટિચ્છન્નો** નામ હોતિ, એત્થ પન વાસૂપગતસ્સ અનાપત્તિ.

૫-૬. સુસંવુતસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **સુસંવુતો**તિ હત્થં વા પાદં વા અકીળાપેન્તો સુવિનીતોતિ અત્થો. છટ્ઠેપિ એસેવ નયો.

૭-૮. ઓક્ખિત્તચક્ખુસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **ઓક્ખિત્તચક્ખૂ**તિ હેટ્ઠા ખિત્તચક્ખુ હુત્વા પુરતો યુગમત્તં ભૂમિભાગં પેક્ખમાનો, એકસ્મિં પન ઠાને ઠત્વા હત્થિઅસ્સાદિપરિસ્સયાભાવં ઓલોકેતું વટ્ટતિ. અટ્ઠમેપિ એસેવ નયો.

૯-૧૦. ઉક્ખિત્તકસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **ઉક્ખિત્તકાયા**તિ ઉક્ખેપેન, ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણે કરણવચનં, એકતો વા ઉભતો વા ઉક્ખિત્તચીવરો હુત્વાતિ અત્થો, અન્તો ઇન્દખીલતો પટ્ઠાય એવં ન ગન્તબ્બં.

દસમે નિસિન્નકાલે ધમકરણં નીહરન્તેનાપિ ચીવરં અનુક્ખિપિત્વાવ નીહરિતબ્બં, વાસૂપગતસ્સ પન અનાપત્તિ.

૧૧-૧૨. ઉજ્જગ્ઘિકસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **ઉજ્જગ્ઘિકાયા**તિ મહાહસિતં હસન્તોતિ અત્થો. ઇધાપિ હિ ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણેયેવ કરણવચનં.

દ્વાદસમેપિ એસેવ નયો. ઉભયત્થ હસનીયસ્મિં વત્થુસ્મિં મિહિતમત્તં કરોન્તસ્સ અનાપત્તિ.

૧૩-૧૪. ઉચ્ચસદ્દસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **અપ્પસદ્દો**તિ ન ઉચ્ચાસદ્દમહાસદ્દો હુત્વા. ચુદ્દસમેપિ એસેવ નયો. અયં પનેત્થ અપ્પસદ્દતાપરિચ્છેદો – સચે દ્વાદસહત્થે ગેહે આદિમ્હિ સઙ્ઘત્થેરો, મજ્ઝે દુતિયત્થેરો , અન્તે તતિયત્થેરોતિ એવં નિસિન્નેસુ યં સઙ્ઘત્થેરો દુતિયત્થેરેન સદ્ધિં મન્તેતિ, દુતિયત્થેરો ચ તસ્સ સદ્દં સુણાતિ, કથઞ્ચ વવત્થપેતિ. તતિયત્થેરો પન સદ્દમેવ સુણાતિ, કથં ન વવત્થપેતિ, એત્તાવતા **અપ્પસદ્દો** હોતિ. સચે પન તતિયત્થેરો કથઞ્ચ વવત્થપેતિ, **મહાસદ્દો** નામ હોતિ.

૧૫...પે॰...૨૦. કાયપ્પચાલકાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

ઇતો પરેસુ છસુ **કાયપ્પચાલક**ન્તિ કાયં ચાલેત્વા ચાલેત્વા, એસ નયો સબ્બત્થ. તસ્મા કાયાદીનિ પગ્ગહેત્વા નિચ્ચલાનિ ઉજુકાનિ ઠપેત્વા ગન્તબ્બઞ્ચેવ નિસીદિતબ્બઞ્ચ, નિસીદનપ્પટિસંયુત્તેસુ તીસુ વાસૂપગતસ્સ અનાપત્તિ.

૨૧-૨૨. ખમ્ભકતસિક્ખાપદવણ્ણના

એકવીસદ્વાવીસેસુ **ખમ્ભકતો**તિ કટિયં હત્થં ઠપેત્વા કતખમ્ભો.

૨૩-૨૪. ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદવણ્ણના

તેવીસચતુવીસેસુ **ઓગુણ્ઠિતો**તિ સસીસં પારુતો.

૨૫. ઉક્કુટિકસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચવીસે **ઉક્કુટિકા** વુચ્ચતિ પણ્હિયો ઉક્ખિપિત્વા અગ્ગપાદેહેવ, અગ્ગપાદે વા ઉક્ખિપિત્વા પણ્હીહિયેવ ભૂમિયં ફુસન્તસ્સ ગમનં, કરણવચનં પનેત્થ વુત્તલક્ખણમેવ.

૨૬. પલ્લત્થિકસિક્ખાપદવણ્ણના

છબ્બીસે **ન પલ્લત્થિકાયા**તિ હત્થપલ્લત્થિકાય વા દુસ્સપલ્લત્થિકાય વા ન નિસીદિતબ્બં. અનાદરેન નિસીદન્તસ્સ દુક્કટં, વાસૂપગતસ્સ પન ઇધાપિ પુરિમેસુ ચ દ્વાવીસચતુવીસેસુ અનાપત્તિ.

છબ્બીસતિસારુપ્પસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨૭. સક્કચ્ચપટિગ્ગહણસિક્ખાપદવણ્ણના

ભોજનપ્પટિસંયુત્તેસુ પઠમે **સક્કચ્ચ**ન્તિ સતિં ઉપટ્ઠાપેત્વા.

૨૮. પત્તસઞ્ઞીપટિગ્ગહણસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે પત્તે સઞ્ઞા પત્તસઞ્ઞા, સા અસ્સ અત્થીતિ **પત્તસઞ્ઞી**, અત્તનો ભાજને ઉપનિબદ્ધસઞ્ઞી હુત્વાતિ અત્થો.

૨૯. સમસૂપકપટિગ્ગહણસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સમસૂપકો** નામ યત્થ મુગ્ગમાસેહિ વા કુલત્થાદીહિ વા કતો હત્થહારિયો સૂપો ભત્તસ્સ ચતુત્થભાગપ્પમાણો હોતિ, તતો હિ અધિકં ગણ્હન્તસ્સ દુક્કટં. ઠપેત્વા પન સૂપં અવસેસા સબ્બાપિ સૂપેય્યબ્યઞ્જનવિકતિ **રસરસો** નામ હોતિ, તસ્મિં રસરસે, ઞાતકાનં વા પવારિતાનં વા અઞ્ઞસ્સત્થાય વા અત્તનો ધનેન વા ઇધ અનાપત્તિ.

૩૦...પે૰...૩૨. સમતિત્તિકસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **સમતિત્તિક**ન્તિ સમપુણ્ણં સમભરિતં અધિટ્ઠાનુપગપત્તસ્સ અન્તોમુખવટ્ટિલેખં અનતિક્કમિત્વા રચિતં. **પિણ્ડપાત**ન્તિ યંકિઞ્ચિ યાવકાલિકં. અનધિટ્ઠાનુપગે પન યાવકાલિકં યામકાલિકાદીનિ ચ યત્થકત્થચિ થૂપીકતાનિપિ વટ્ટન્તિ, યં પન દ્વીસુ પત્તેસુ ગહેત્વા એકં પૂરેત્વા વિહારં હરતિ, યં વા પક્ખિપિયમાનં પૂવઉચ્છુક્ખણ્ડફલાફલાદિ હેટ્ઠા ઓરોહતિ , તક્કોલવટંસકાદયો વા ઉપરિ ઠપેત્વા દિય્યન્તિ, યઞ્ચ પણ્ણે વા થાલકે વા પક્ખિપિત્વા પત્તમત્થકે ઠપિતં હોતિ, ન તં થૂપીકતં નામ, તસ્મા તં સબ્બં વટ્ટતિ. ઇધ પન ગિલાનસ્સાપિ અનાપત્તિ નત્થિ, તસ્મા તેનપિ સમતિત્તિકોયેવ ગહેતબ્બો. સબ્બત્થ પન પટિગ્ગહેતુમેવ ન વટ્ટતિ, પટિગ્ગહિતં પન સુપ્પટિગ્ગહિતં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. પઞ્ચમછટ્ઠાનિ વુત્તનયાનેવ.

૩૩-૩૪. સપદાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **સપદાનન્તિ** તત્થ તત્થ ઓધિં અકત્વા અનુપટિપાટિયા. યો પન અઞ્ઞેસં વા દેન્તો, અઞ્ઞભાજને વા આકિરન્તો તતો તતો ઓમસતિ, તસ્સ, ઉત્તરિભઙ્ગઞ્ચ ઉપ્પટિપાટિયા ગણ્હન્તસ્સાપિ ઇધ અનાપત્તિ. અટ્ઠમં વુત્તનયમેવ.

૩૫. થૂપકતસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **થૂપકતો**તિ મત્થકતો વેમજ્ઝતોતિ અત્થો. યો પન પરિત્તકે સેસે એકતો સઙ્કડ્ઢિત્વા ઓમદ્દિત્વા ભુઞ્જતિ, તસ્સાપિ અનાપત્તિ.

૩૬. ઓદનપ્પટિચ્છાદનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે યસ્સ ભત્તસામિકા માઘાતસમયાદીસુ બ્યઞ્જનં પટિચ્છાદેત્વા દેન્તિ, યો ચ ન ભિય્યોકમ્યતાય પટિચ્છાદેતિ, તેસં અનાપત્તિ, ગિલાનસ્સ પન અનાગતત્તા આપત્તિયેવ.

૩૭. સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે ઞાતકાનં વા પવારિતાનં વા અઞ્ઞસ્સત્થાય અત્તનો ધનેનાતિ ઇદં અનાપત્તિયં અધિકં.

૩૮. ઉજ્ઝાનસઞ્ઞીસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે ઉજ્ઝાને સઞ્ઞા ઉજ્ઝાનસઞ્ઞા, સા અસ્સ અત્થીતિ **ઉજ્ઝાનસઞ્ઞી**. ઇધાપિ ગિલાનો ન મુચ્ચતિ, ''દસ્સામી''તિ વા, ''દાપેસ્સામી''તિ વા ઓલોકેન્તસ્સ પન, ન ઉજ્ઝાનસઞ્ઞિસ્સ ચ અનાપત્તિ.

૩૯. કબળસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **નાતિમહન્ત**ન્તિ મયૂરણ્ડં અતિમહન્તં, કુક્કુટણ્ડં અતિખુદ્દકં, તેસં વેમજ્ઝપ્પમાણં. મૂલખાદનીયાદિભેદે પન સબ્બખજ્જકે ફલાફલે ચ અનાપત્તિ.

૪૦. આલોપસિક્ખાપદવણ્ણના

ચુદ્દસમે **પરિમણ્ડલ**ન્તિ અદીઘં. ઇધ પન ખજ્જકફલાફલેહિ સદ્ધિં ઉત્તરિભઙ્ગેપિ અનાપત્તિ.

૪૧-૪૨. અનાહટસિક્ખાપદવણ્ણના

પન્નરસમે **અનાહટે**તિ અનાહરિતે, મુખદ્વારં અસમ્પત્તેતિ અત્થો. સોળસમે **સબ્બહત્થ**ન્તિ સકલં હત્થં.

૪૩. સકબળસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તરસમે **સકબળેના**તિ એત્થ યત્તકેન વચનં અપરિપુણ્ણં હોતિ, તત્તકે સતિ કથેન્તસ્સ આપત્તિ. યો પન ધમ્મં કથેન્તો હરિટકાદીનિ મુખે પક્ખિપિત્વા કથેતિ, યત્તકેન વચનં અપરિપુણ્ણં ન હોતિ, તત્તકે મુખમ્હિ સતિ વટ્ટતિ.

૪૪. પિણ્ડુક્ખેપકસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠારસમે **પિણ્ડુક્ખેપક**ન્તિ પિણ્ડં ઉક્ખિપિત્વા ઉક્ખિપિત્વા, ઇધાપિ ખજ્જકફલાફલેસુ અનાપત્તિ.

૪૫. કબળાવચ્છેદકસિક્ખાપદવણ્ણના

એકૂનવીસતિમે **કબળાવચ્છેદક**ન્તિ કબળં અવચ્છિન્દિત્વા અવચ્છિન્દિત્વા, ઇધ ખજ્જકફલાફલેહિ સદ્ધિં ઉત્તરિભઙ્ગેપિ અનાપત્તિ.

૪૬. અવગણ્ડકારકસિક્ખાપદવણ્ણના

વીસતિમે **અવગણ્ડકારક**ન્તિ મક્કટો વિય ગણ્ડે કત્વા કત્વા, ઇધ ફલાફલમત્તકે અનાપત્તિ.

૪૭. હત્થનિદ્ધુનકસિક્ખાપદવણ્ણના

એકવીસતિમે **હત્થનિદ્ધુનક**ન્તિ હત્થં નિદ્ધુનિત્વા નિદ્ધુનિત્વા, અનાપત્તિયં પનેત્થ ''કચવરં છડ્ડેન્તો હત્થં નિદ્ધુનાતી''તિ (પાચિ॰ ૬૨૩) ઇદં અધિકં.

૪૮. સિત્થાવકારકસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાવીસતિમે **સિત્થાવકારક**ન્તિ સિત્થાનિ અવકિરિત્વા અવકિરિત્વા, ઇધાપિ ''કચવરં છડ્ડેન્તો સિત્થં છડ્ડયતી''તિ (પાચિ॰ ૬૨૩) ઇદં અનાપત્તિયં અધિકં.

૪૯. જિવ્હાનિચ્છારકસિક્ખાપદવણ્ણના

તેવીસતિમે **જિવ્હાનિચ્છારક**ન્તિ જિવ્હં નિચ્છારેત્વા નિચ્છારેત્વા.

૫૦-૫૧. ચપુચપુકારકસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુવીસતિમે **ચપુચપુકારક**ન્તિ ચપુ ચપૂતિ એવં સદ્દં કત્વા કત્વા. પઞ્ચવીસતિમેપિ એસેવ નયો.

૫૨...પે॰...૫૪. હત્થનિલ્લેહકાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

છબ્બીસતિમે **હત્થનિલ્લેહક**ન્તિ હત્થં નિલ્લેહિત્વા નિલ્લેહિત્વા. ભુઞ્જન્તેન હિ અઙ્ગુલિમત્તમ્પિ નિલ્લેહિતું ન વટ્ટતિ. ઘનયાગુફાણિતપાયાસાદિકે પન અઙ્ગુલીહિ ગહેત્વા અઙ્ગુલિયો મુખે પવેસેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, સત્તવીસતિમઅટ્ઠવીસતિમેસુપિ એસેવ નયો. તસ્મા એકઙ્ગુલિયાપિ પત્તો ન નિલ્લેહિતબ્બો, એકઓટ્ઠોપિ ચ જિવ્હાય ન નિલ્લેહિતબ્બો, ઓટ્ઠમંસેહિ એવ પન ગહેત્વા અન્તો પવેસેતું વટ્ટતિ.

૫૫. સામિસસિક્ખાપદવણ્ણના

એકૂનતિંસતિમે **ન સામિસેના**તિ એતં પટિકૂલવસેન પટિક્ખિત્તં, તસ્મા સઙ્ઘિકમ્પિ પુગ્ગલિકમ્પિ ગિહિસન્તકમ્પિ અત્તનો સન્તકમ્પિ સઙ્ખમ્પિ સરાવકમ્પિ થાલકમ્પિ ન ગહેતબ્બમેવ, ગણ્હન્તસ્સ દુક્કટં. સચે પન હત્થસ્સ એકદેસો આમિસમક્ખિતો ન હોતિ, તેન પદેસેન ગહેતું વટ્ટતિ, ઇધ ''ધોવિસ્સામીતિ વા, ધોવાપેસ્સામીતિ વા પટિગ્ગણ્હાતી''તિ (પાચિ॰ ૬૩૧) ઇદં અનાપત્તિયં અધિકં.

૫૬. સસિત્થકસિક્ખાપદવણ્ણના

તિંસતિમે ''ઉદ્ધરિત્વા વા ભિન્દિત્વા વા પટિગ્ગહે વા નીહરિત્વા વા છડ્ડેતી''તિ ઇદં અનાપત્તિયં અધિકં. તત્થ **ઉદ્ધરિત્વા વા**તિ સિત્થાનિ ઉદકતો ઉદ્ધરિત્વા, એકસ્મિં ઠાને રાસિં કત્વા ઉદકં છડ્ડેતિ. **ભિન્દિત્વા વા**તિ સિત્થાનિ ભિન્દિત્વા ઉદકગતિકાનિ કત્વા છડ્ડેતિ. **પટિગ્ગહે વા**તિ પટિગ્ગહેન પટિચ્છન્તાનં પટિગ્ગહે છડ્ડેતિ. **નીહરિત્વા**તિ બહિ નીહરિત્વા છડ્ડેતિ, એવં છડ્ડેન્તસ્સ અનાપત્તિ.

તિંસભોજનપ્પટિસંયુત્તસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫૭. છત્તપાણિસિક્ખાપદવણ્ણના

ધમ્મદેસનાપટિસંયુત્તેસુ પઠમે યંકિઞ્ચિ છત્તં પાણિમ્હિ અસ્સાતિ **છત્તપાણિ**. સો તં છત્તં યત્થકત્થચિ સરીરાવયવે ઠપેત્વાપિ યાવ હત્થેન ન મુઞ્ચતિ, તાવસ્સ ધમ્મં દેસેતું ન વટ્ટતિ. સચે પનસ્સ અઞ્ઞો છત્તં ધારેતિ, પસ્સે વા ઠિતં હોતિ, હત્થતો અપગતમત્તે છત્તપાણિ નામ ન હોતિ, તસ્સ દેસેતું વટ્ટતિ. ધમ્મપરિચ્છેદો ચેત્થ પદસોધમ્મે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો.

૫૮-૫૯. દણ્ડપાણિસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **દણ્ડો** નામ મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ ચતુહત્થપ્પમાણો, દણ્ડપાણિભાવો પનસ્સ છત્તપાણિમ્હિ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. તતિયેપિ એસેવ નયો. અસિં સન્નહિત્વા ઠિતોપિ હિ સત્થપાણિસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ.

૬૦. આવુધપાણિસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે સબ્બાપિ ધનુવિકતિ સદ્ધિં સરવિકતિયા **આવુધન્તિ** વેદિતબ્બા, તસ્મા સદ્ધિં વા સરેન ધનું ગહેત્વા, સુદ્ધધનું વા સુદ્ધસરં વા સજિયધનું વા નિજ્જિયધનું વા ગહેત્વા ઠિતસ્સ વા નિસિન્નસ્સ વા ધમ્મં દેસેતું ન વટ્ટતિ. સચે પનસ્સ ધનુ ખન્ધેપિ પટિમુક્કં હોતિ, યાવ ન ગણ્હાતિ, તાવ વટ્ટતિ.

૬૧-૬૨. પાદુકસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **પાદુકારુળ્હસ્સા**તિ છત્તદણ્ડકે અઙ્ગુલન્તરિકં અપ્પવેસેત્વા કેવલં અક્કન્તસ્સ વા, પવેસેત્વા ઠાનવસેન પટિમુક્કસ્સ વા. છટ્ઠેપિ એસેવ નયો. ઇધ પન ટ્વાયં પણ્હિકબન્ધં ઓમુઞ્ચિત્વા ઠાનવસેન ''ઓમુક્કો''તિ વુચ્ચતિ, તસ્સાપિ ન વટ્ટતિ.

૬૩. યાનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે સચેપિ દ્વીહિ જનેહિ હત્થસઙ્ઘાટેન ગહિતો, સાટકે વા ઠપેત્વા વંસેન વય્હતિ, અયુત્તે વા વય્હાદિકે યાને વિસઙ્ખરિત્વા વા ઠપિતે ચક્કમત્તેપિ નિસિન્નો હોતિ, **યાનગતો**ત્વેવ સઙ્ખં ગચ્છતિ. સચે પન દ્વેપિ એકયાને નિસિન્ના હોન્તિ, વટ્ટતિ. વિસું નિસિન્નેસુપિ ઉચ્ચે યાને નિસિન્નેન નીચે નિસિન્નસ્સ દેસેતું વટ્ટતિ, સમપ્પમાણેપિ વટ્ટતિ, તથા પુરિમે નિસિન્નેન પચ્છિમે નિસિન્નસ્સ. પચ્છિમે પન ઉચ્ચતરેપિ નિસિન્નેન દેસેતું ન વટ્ટતિ.

૬૪. સયનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સયનગતસ્સા**તિ અન્તમસો કટસારકેપિ પકતિભૂમિયમ્પિ નિપન્નસ્સ ઉચ્ચેપિ મઞ્ચે વા પીઠે વા ભૂમિપ્પદેસે વા ઠિતેન નિસિન્નેન વા દેસેતું ન વટ્ટતિ. સયનગતેન પન સયનગતસ્સ ઉચ્ચતરે વા સમપ્પમાણે વા નિપન્નેન દેસેતું વટ્ટતિ. નિપન્નેન પન ઠિતસ્સ વા નિસિન્નસ્સ વા નિપન્નસ્સ વા, નિસિન્નેન ચ ઠિતસ્સ વા નિસિન્નસ્સ વા, ઠિતેન ઠિતસ્સેવ વટ્ટતિ.

૬૫. પલ્લત્થિકસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે હત્થપલ્લત્થિકાદીસુ યાય કાયચિ નિસિન્નસ્સ દેસેતું ન વટ્ટતિ.

૬૬. વેઠિતસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **વેઠિતસીસસ્સા**તિ દુસ્સવેઠેન વા મોળિઆદીહિ વા યથા કેસન્તો ન દિસ્સતિ, એવં વેઠિતસીસસ્સ, તેનેવસ્સ અનાપત્તિયં ‘‘કેસન્તં વિવરાપેત્વા દેસેતી’’તિ (પાચિ॰ ૬૪૩) વુત્તં.

૬૭. ઓગુણ્ઠિતસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **ઓગુણ્ઠિતસીસસ્સા**તિ સસીસં પારુતસ્સ, અનાપત્તિયં પનેત્થ ‘‘સીસં વિવરાપેત્વા દેસેતી’’તિ (પાચિ॰ ૬૪૪) અધિકં.

૬૮. છમાસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે **છમાયં નિસીદિત્વા**તિ ભૂમિયં નિસીદિત્વા. **આસને**તિ અન્તમસો વત્થમ્પિ તિણાનિપિ સન્થરિત્વા નિસિન્નસ્સ.

૬૯. નીચાસનસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **ઉચ્ચે આસને**તિ અન્તમસો ભૂમિપ્પદેસેપિ ઉન્નતપ્પદેસે નિસિન્નસ્સ.

૭૦. ઠિતસિક્ખાપદવણ્ણના

ચુદ્દસમે **ન ઠિતો નિસિન્નસ્સા**તિ સચે થેરસ્સ ઉપટ્ઠાનં ગન્ત્વા ઠિતં દહરં આસને નિસિન્નો મહાથેરો પઞ્હં પુચ્છતિ, ન કથેતબ્બં. ગારવેન પન થેરં ‘‘ઉટ્ઠહિત્વા પુચ્છથા’’તિ વત્તું ન સક્કા, તસ્મા ‘‘પસ્સે ઠિતસ્સ ભિક્ખુનો કથેસ્સામી’’તિ કથેતું વટ્ટતિ.

૭૧. પચ્છતોગમનસિક્ખાપદવણ્ણના

પન્નરસમે સચે પુરતો ગચ્છન્તો પઞ્હં પુચ્છતિ, તસ્સ તં અકથેત્વા ‘‘પચ્છિમસ્સ ભિક્ખુનો કથેસ્સામી’’તિ કથેતબ્બં. સદ્ધિં ઉગ્ગહિતધમ્મં પન સજ્ઝાયિતું, સમધુરેન વા ગચ્છન્તસ્સ કથેતું વટ્ટતિ.

૭૨. ઉપ્પથેનગમનસિક્ખાપદવણ્ણના

સોળસમે **ન ઉપ્પથેના**તિ એત્થ સચે દ્વેપિ સકટમગ્ગસ્મિં એકેકચક્કપથેન વા ઉપ્પથેન વા સમધુરં ગચ્છન્તિ, વટ્ટતિ.

૭૩. ઠિતોઉચ્ચારસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તરસમે ‘‘અસઞ્ચિચ્ચા’’તિ અનાપત્તિયં સચે પટિચ્છન્નટ્ઠાનં ગચ્છન્તસ્સ સહસા ઉચ્ચારો વા પસ્સાવો વા નિક્ખમતિ, અસઞ્ચિચ્ચ કતો નામ હોતિ.

૭૪. હરિતેઉચ્ચારસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠારસમે યમ્પિ જીવમાનરુક્ખસ્સ મૂલં પથવિયં દિસ્સમાનં ગચ્છતિ, સાખા વા ભૂમિલગ્ગા ગચ્છતિ, સબ્બં હરિતસઙ્ખાતમેવ. ખન્ધે નિસીદિત્વા પન અપ્પહરિતટ્ઠાને પાતેતું વટ્ટતિ. સચે અપ્પહરિતટ્ઠાનં ઓલોકેન્તસ્સેવ સહસા નિક્ખમતિ, ગિલાનટ્ઠાને ઠિતો હોતિ, ‘‘અપ્પહરિતે કતો હરિતં ઓત્થરતી’’તિ (પાચિ॰ ૬૫૨) ઇદમેત્થ અનાપત્તિયં અધિકં. તત્થ સચેપિ અપ્પહરિતં અલભન્તેન તિણણ્ડુપકં વા પલલણ્ડુપકં વા ઠપેત્વા કતો પચ્છા હરિતં ઓત્થરતિ, વટ્ટતિયેવ. ખેળેન ચેત્થ સિઙ્ઘાણિકાપિ સઙ્ગહિતા.

૭૫. ઉદકેઉચ્ચારસિક્ખાપદવણ્ણના

એકૂનવીસતિમે **ન ઉદકે**તિ એતં પરિભોગઉદકમેવ સન્ધાય વુત્તં, વચ્ચકુટિસમુદ્દાદિઉદકેસુ પન અપરિભોગેસુ અનાપત્તિ. દેવે વસ્સન્તે સમન્તતો ઉદકોઘે જાતે અનુદકટ્ઠાનં અલભન્તેન ઉદકે કાતું વટ્ટતિ, ઇધાપિ ‘‘થલે કતો ઉદકં ઓત્થરતી’’તિ (પાચિ॰ ૬૫૪) ઇદં અનાપત્તિયં અધિકં, સેસં સબ્બસિક્ખાપદેસુ ઉત્તાનમેવ.

સમુટ્ઠાનાદિદીપનત્થાય પનેત્થ ઇદં પકિણ્ણકં – ઉજ્જગ્ઘિકઉચ્ચાસદ્દપ્પટિસંયુત્તાનિ ચત્તારિ, સકબળેન મુખેન બ્યાહરણં એકં, છમાનીચાસનનિસિન્નઠિતપચ્છતોગમનઉપ્પથગમનપ્પટિસંયુત્તાનિ પઞ્ચાતિ ઇમાનિ દસ સિક્ખાપદાનિ સમનુભાસનસમુટ્ઠાનાનિ, એકેકમેત્થ કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનં. સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિસિક્ખાપદં થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દુક્ખવેદનં. છત્તપાણિદણ્ડપાણિસત્થપાણિઆવુધપાણિપાદુકાઉપાહનયાનસયનપલ્લત્થિકવેઠિતઓગુણ્ઠિતનામકાનિ એકાદસ ધમ્મદેસનાસમુટ્ઠાનાનિ, કિરિયાકિરિયાનિ, સઞ્ઞાવિમોક્ખાનિ, સચિત્તકાનિ, લોકવજ્જાનિ, વચીકમ્માનિ, અકુસલચિત્તાનિ, દુક્ખવેદનાનિ. સેસાનિ તેપણ્ણાસ પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાનાદિભેદાનીતિ.

એકૂનવીસતિધમ્મદેસનાપટિસંયુત્તસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સેખિયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

અધિકરણસમથવણ્ણના

અધિકરણસમથેસુ **સત્તા**તિ તેસં ગણનપરિચ્છેદો. અધિકરણાનિ સમેન્તિ વૂપસમેન્તીતિ **અધિકરણસમથા**. **ઉદ્દેસં આગચ્છન્તી**તિ આપત્તાધિકરણસઙ્ખાતાસુ ચ અવસેસાધિકરણત્તયપચ્ચયાસુ ચ આપત્તીસુ પરિસુદ્ધભાવં પુચ્છનત્થં ઉદ્દિસિતબ્બતં આગચ્છન્તિ. **ઉપ્પન્નુપ્પન્નાનન્**તિ ઉપ્પન્નાનં ઉપ્પન્નાનં. **અધિકરણાનન્**તિ વિવાદાધિકરણં અનુવાદાધિકરણં આપત્તાધિકરણં કિચ્ચાધિકરણન્તિ ઇમેસં ચતુન્નં. **સમથાય વૂપસમાયા**તિ સમનત્થઞ્ચેવ વૂપસમનત્થઞ્ચ સમ્મુખાવિનયો દાતબ્બો…પે॰… તિણવત્થારકોતિ ઇમે સત્ત સમથા દાતબ્બા. તત્રાયં વિનિચ્છયો – અધિકરણેસુ તાવ ‘‘ધમ્મો’’તિ વા, ‘‘અધમ્મો’’તિ વા અટ્ઠારસહિ વત્થૂહિ વિવદન્તાનં ભિક્ખૂનં યો વિવાદો, ઇદં **વિવાદાધિકરણં** નામ. સીલવિપત્તિયા વા આચારદિટ્ઠિઆજીવવિપત્તિયા વા અનુવદન્તાનં યો અનુવાદો ઉપવદના ચેવ ચોદના ચ, ઇદં **અનુવાદાધિકરણં** નામ. માતિકાય આગતા પઞ્ચ, વિભઙ્ગે દ્વેતિ સત્તપિ આપત્તિક્ખન્ધા **આપત્તાધિકરણં** , નામ. યં સઙ્ઘસ્સ અપલોકનાદીનં ચતુન્નં કમ્માનં કરણં, ઇદં **કિચ્ચાધિકરણં** નામ.

તત્થ **વિવાદાધિકરણં** (ચૂળવ॰ ૨૨૮) દ્વીહિ સમથેહિ સમ્મતિ સમ્મુખાવિનયેન ચ યેભુય્યસિકાય ચ, સમ્મુખાવિનયેનેવ સમ્મમાનં યસ્મિં વિહારે ઉપ્પન્નં, તસ્મિંયેવ વા, અઞ્ઞત્થ વૂપસમેતું ગચ્છન્તાનં અન્તરામગ્ગે વા, યત્થ ગન્ત્વા સઙ્ઘસ્સ નિય્યાતિતં, તત્થ સઙ્ઘેન વા વૂપસમેતું અસક્કોન્તે તત્થેવ ઉબ્બાહિકાય સમ્મતપુગ્ગલેહિ વા વિનિચ્છિતં સમ્મતિ, એવં સમ્મમાને ચ પન તસ્મિં યા સઙ્ઘસમ્મુખતા ધમ્મસમ્મુખતા વિનયસમ્મુખતા પુગ્ગલસમ્મુખતા અયં **સમ્મુખાવિનયો** નામ. તત્થ ચ કારકસઙ્ઘસ્સ સઙ્ઘસામગ્ગિવસેન સમ્મુખીભાવો **સઙ્ઘસમ્મુખતા**, સમેતબ્બસ્સ વત્થુનો ભૂતતા **ધમ્મસમ્મુખતા**, યથા તં સમેતબ્બં, તથેવસ્સ સમનં **વિનયસમ્મુખતા**, યો ચ વિવદતિ, યેન ચ વિવદતિ, તેસં ઉભિન્નં અત્થપચ્ચત્થિકાનં સમ્મુખીભાવો **પુગ્ગલસમ્મુખતા**. ઉબ્બાહિકાય વૂપસમને પનેત્થ સઙ્ઘસમ્મુખતા પરિહાયતિ, એવં તાવ સમ્મુખાવિનયેનેવ સમ્મતિ.

સચે પનેવમ્પિ ન સમ્મતિ, અથ નં ઉબ્બાહિકાય સમ્મતા ભિક્ખૂ ‘‘ન મયં સક્કોમ વૂપસમેતુ’’ન્તિ સઙ્ઘસ્સેવ નિય્યાતેન્તિ, તતો સઙ્ઘો પઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતં ભિક્ખું સલાકગ્ગાહાપકં સમ્મન્નિત્વા તેન ગુળ્હકવિવટ્ટકસકણ્ણજપ્પકેસુ તીસુ સલાકગ્ગાહેસુ અઞ્ઞતરવસેન સલાકં ગાહેત્વા સન્નિપતિતપરિસાય ધમ્મવાદીનં યેભુય્યતાય યથા તે ધમ્મવાદિનો વદન્તિ, એવં વૂપસન્તં અધિકરણં સમ્મુખાવિનયેન ચ યેભુય્યસિકાય ચ વૂપસન્તં હોતિ. તત્થ સમ્મુખાવિનયો વુત્તનયો એવ, યં પન યેભુય્યસિકકમ્મસ્સ કરણં. અયં **યેભુય્યસિકા** નામ, એવં વિવાદાધિકરણં દ્વીહિ સમથેહિ સમ્મતિ.

અનુવાદાધિકરણં (ચૂળવ॰ ૨૩૬) ચતૂહિ સમથેહિ સમ્મતિ સમ્મુખાવિનયેન ચ સતિવિનયેન ચ અમૂળ્હવિનયેન ચ તસ્સપાપિયસિકાય ચ. સમ્મુખાવિનયેનેવ સમ્મમાનં યો ચ અનુવદતિ, યઞ્ચ અનુવદતિ, તેસં વચનં સુત્વા સચે કાચિ આપત્તિ નત્થિ, ઉભો ખમાપેત્વા, સચે અત્થિ, ‘‘અયં નામેત્થ આપત્તી’’તિ એવં વિનિચ્છિતં વૂપસમ્મતિ, તત્થ સમ્મુખાવિનયલક્ખણં વુત્તનયમેવ. યદા પન ખીણાસવસ્સ ભિક્ખુનો અમૂલિકાય સીલવિપત્તિયા અનુદ્ધંસિતસ્સ સતિવિનયં યાચમાનસ્સ સઙ્ઘો ઞત્તિચતુત્થેન કમ્મેન સતિવિનયં દેતિ, તદા સમ્મુખાવિનયેન ચ સતિવિનયેન ચ વૂપસન્તં હોતિ, દિન્ને પન સતિવિનયે પુન તસ્મિં પુગ્ગલે કસ્સચિ અનુવાદો

ન રુહતિ. યદા ઉમ્મત્તકો ભિક્ખુ ઉમ્માદવસેન ગતે અસ્સામણકે અજ્ઝાચારે ‘‘સરતાયસ્મા એવરૂપિં આપત્તિ’’ન્તિ ભિક્ખૂહિ ચોદિયમાનો ‘‘ઉમ્મત્તકેન મે, આવુસો, એતં કતં, નાહં તં સરામી’’તિ ભણન્તોપિ ભિક્ખૂહિ ચોદિયમાનોવ પુન અચોદનત્થાય અમૂળ્હવિનયં યાચતિ, સઙ્ઘો ચસ્સ ઞત્તિચતુત્થેન કમ્મેન અમૂળ્હવિનયં દેતિ. તદા સમ્મુખાવિનયેન ચ અમૂળ્હવિનયેન ચ વૂપસન્તં હોતિ, દિન્ને પન અમૂળ્હવિનયે પુન તસ્મિં પુગ્ગલે કસ્સચિ તપ્પચ્ચયા અનુવાદો ન રુહતિ.

યદા પન પારાજિકેન વા પારાજિકસામન્તેન વા ચોદિયમાનસ્સ અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરતો પાપુસ્સન્નતાય પાપિયસ્સ પુગ્ગલસ્સ ‘‘સચાયં અચ્છિન્નમૂલો ભવિસ્સતિ, સમ્મા વત્તિત્વા ઓસારણં લભિસ્સતિ, સચે છિન્નમૂલો, સયમેવસ્સ નાસના ભવિસ્સતી’’તિ મઞ્ઞમાનો સઙ્ઘો ઞત્તિચતુત્થેન કમ્મેન તસ્સપાપિયસિકં કમ્મં કરોતિ, તદા સમ્મુખાવિનયેન ચ તસ્સપાપિયસિકાય ચ વૂપસન્તં હોતિ, એવં અનુવાદાધિકરણં ચતૂહિ સમથેહિ સમ્મતિ.

આપત્તાધિકરણં (ચૂળવ॰ ૨૩૯) તીહિ સમથેહિ સમ્મતિ સમ્મુખાવિનયેન ચ પટિઞ્ઞાતકરણેન ચ તિણવત્થારકેન ચ. તસ્સ સમ્મુખાવિનયેનેવ વૂપસમો નત્થિ, યદા પન એકસ્સ વા ભિક્ખુનો, નિસ્સજ્જિયવણ્ણનાયં વુત્તનયેન સઙ્ઘગણમજ્ઝેસુ વા ભિક્ખુ લહુકં આપત્તિં દેસેતિ, તદા આપત્તાધિકરણં સમ્મુખાવિનયેન ચ પટિઞ્ઞાતકરણેન ચ વૂપસમ્મતિ. તત્થ સમ્મુખાવિનયે તાવ યો ચ દેસેતિ, યસ્સ ચ દેસેતિ, તેસં સમ્મુખીભાવો પુગ્ગલસમ્મુખતા, સેસં વુત્તનયમેવ. પુગ્ગલસ્સ ચ ગણસ્સ ચ દેસનાકાલે સઙ્ઘસમ્મુખતા પરિહાયતિ.

યા પનેત્થ ‘‘અહં, ભન્તે, ઇત્થન્નામં આપત્તિં આપન્નો’’તિ ચ, ‘‘પસ્સસી’’તિ, ‘‘આમ પસ્સામી’’તિ ચ પટિઞ્ઞા, તાય ‘‘આયતિં સંવરેય્યાસી’’તિ કરણં પટિઞ્ઞાતકરણં નામ. સઙ્ઘાદિસેસે પરિવાસાદિયાચના પટિઞ્ઞા, પરિવાસાદીનં દાનં પટિઞ્ઞાતકરણં નામ. દ્વેપક્ખજાતા પન ભણ્ડનકારકા ભિક્ખૂ બહું અસ્સામણકં અજ્ઝાચારં ચરિત્વા પુન લજ્જિધમ્મે ઉપ્પન્ને ‘‘સચે મયં ઇમાહિ આપત્તીહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં કરિસ્સામ, સિયાપિ તં અધિકરણં કક્ખળત્થાય વાળત્થાય સંવત્તેય્યા’’તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં આપત્તિયા કારાપને દોસં દિસ્વા યદા તિણવત્થારકકમ્મં કરોન્તિ, તદા આપત્તાધિકરણં સમ્મુખાવિનયેન ચ તિણવત્થારકેન ચ સમ્મતિ. તત્ર હિ યત્તકા હત્થપાસૂપગતા ‘‘ન મેતં ખમતી’’તિ એવં દિટ્ઠાવિકમ્મં અકત્વા નિદ્દમ્પિ ઓક્કમન્તા હોન્તિ, સબ્બેસં ઠપેત્વા થુલ્લવજ્જઞ્ચ ગિહિપ્પટિસંયુત્તઞ્ચ સબ્બાપત્તિયો વુટ્ઠહન્તિ, એવં આપત્તાધિકરણં તીહિ સમથેહિ સમ્મતિ.

કિચ્ચાધિકરણં (ચૂળવ॰ ૨૪૨) એકેન સમથેન સમ્મતિ સમ્મુખાવિનયેનેવ. ઇતિ ઇમાનિ ચત્તારિ અધિકરણાનિ યથાનુરૂપં ઇમેહિ સત્તહિ સમથેહિ સમ્મન્તિ, તેન વુત્તં ‘‘ઉપ્પન્નુપ્પન્નાનં અધિકરણાનં સમથાય વૂપસમાય સમ્મુખાવિનયો દાતબ્બો…પે॰… તિણવત્થારકો’’તિ. અયમેત્થ વિનિચ્છયનયો, વિત્થારો પન સમથક્ખન્ધકે આગતોયેવ, વિનિચ્છયોપિસ્સ સમન્તપાસાદિકાયં વુત્તો.

તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ, કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધાતિ તેસુ સત્તસુ અધિકરણસમથેસુ કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા, નત્થિ વો કિઞ્ચિ સમથેહિ વૂપસમેતબ્બન્તિ પુચ્છામિ, એતેન સબ્બાપત્તીહિ પરિસુદ્ધભાવો પુચ્છિતો હોતિ.

ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાનન્તિઆદિ નિગમનવચનં. તત્થ **એત્તક**ન્તિ એત્તકં સિક્ખાપદં. **સુત્તાગત**ન્તિ સુત્તે પાતિમોક્ખે આગતં. **સુત્તપરિયાપન્ન**ન્તિ તત્થેવ અન્તોગધં. **અન્વદ્ધમાસં ઉદ્દેસં આગચ્છતી**તિ અદ્ધમાસે અદ્ધમાસે ઉપોસથવસેન ઉદ્દિસિતબ્બતં આગચ્છતિ. **સમગ્ગેહી**તિ કાયસામગ્ગિવસેન સમગ્ગેહિ. **સમ્મોદમાનેહી**તિ

ચિત્તસામગ્ગિવસેન એકજ્ઝાસયતાય સુટ્ઠુ મોદમાનેહિ. **અવિવદમાનેહી**તિ અટ્ઠારસસુ વિવાદવત્થૂસુ અઞ્ઞતરવસેનાપિ અવિવદમાનેહિ. **સિક્ખિતબ્બન્તિ** તં તં સિક્ખાપદં અવીતિક્કમન્તેહિ અધિસીલસિક્ખા સમ્પાદેતબ્બા. અન્તરન્તરા પન યં ન વુત્તં, તં સબ્બં પુરિમે પુરિમે સિક્ખાપદે વુત્તત્તા ચેવ ઉત્તાનત્થત્તા ચાતિ.

અધિકરણસમથવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્મસમ્બુદ્ધસ્સ

ભિક્ખુનીપાતિમોક્ખવણ્ણના

પારાજિકકણ્ડો

ભિક્ખુનીનં હિતત્થાય, પાતિમોક્ખં પકાસયિ;
યં નાથો, તસ્સ દાનેસો, સમ્પત્તો વણ્ણનાક્કમો.

સાધારણપારાજિકં

૧...પે૦...૪. મેથુનધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના

તત્થ **સુણાતુ મે**તિઆદીનં ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ અત્થો વેદિતબ્બો. કેવલઞ્હિ, ભન્તે, અય્યેતિઆદિવસેન તસ્મિઞ્ચ ઇધ ચ અભિલાપમત્તમેવ લિઙ્ગભેદમત્તઞ્ચ વિસેસો . યસ્મા ચ ભિક્ખુનિયા સિક્ખાપચ્ચક્ખાનં નામ નત્થિ, તસ્મા ભિક્ખુનીનં ''સિક્ખાસાજીવસમાપન્ના સિક્ખં અપચ્ચક્ખાય દુબ્બલ્યં અનાવિકત્વા''તિ અવત્વા **યા પન ભિક્ખુની છન્દસો મેથુનં ધમ્મં પટિસેવેય્યા**તિ વુત્તં. તત્થ **છન્દસો**તિ મેથુનરાગપ્પટિસંયુત્તેન છન્દેન ચેવ રુચિયા ચ. છન્દે પન અસતિ બલક્કારેન પધંસિતાય અનાપત્તિ, તસ્મા યા પરિપુણ્ણૂપસમ્પદા ભિક્ખુની મનુસ્સામનુસ્સતિરચ્છાનજાતીસુ પુરિસઉભતોબ્યઞ્જનકપણ્ડકાનં યસ્સ કસ્સચિ સજીવસ્સ વા નિજ્જીવસ્સ વા સન્થતસ્સ વા અસન્થતસ્સ વા અક્ખાયિતસ્સ વા યેભુય્યેન અક્ખાયિતસ્સ વા અઙ્ગજાતસ્સ અત્તનો વચ્ચમગ્ગપસ્સાવમગ્ગમુખેસુ તીસુ યત્થકત્થચિ સન્થતે વા અસન્થતે વા પકતિવાતેન અસંકુટ્ઠે અલ્લોકાસે અન્તમસો તિલફલમત્તમ્પિ પદેસં છન્દસો પવેસેતિ, પરેન વા પવેસિયમાના પવેસનપવિટ્ઠટ્ઠિતઉદ્ધરણેસુ યંકિઞ્ચિ સાદિયતિ, અયં પારાજિકા હોતિ. સેસમેત્થ ઇતો પરેસુ ચ સાધારણસિક્ખાપદેસુ વુત્તનયાનુસારેનેવ વેદિતબ્બં.

અસાધારણપારાજિકં

૫. ઉબ્ભજાણુમણ્ડલિકાસિક્ખાપદવણ્ણના

અસાધારણેસુ પન ચતુન્નં તાવ પારાજિકાનં પઠમે **અવસ્સુતા**તિ કાયસંસગ્ગરાગેન તિન્તા, કિલિન્નાતિ અત્થો. દુતિયપદેપિ એસેવ નયો. **પુરિસપુગ્ગલસ્સા**તિ કાયસંસગ્ગં સમાપજ્જિતું વિઞ્ઞુસ્સ મનુસ્સજાતિકસ્સ પુરિસસઙ્ખાતસ્સ પુગ્ગલસ્સ. **અધક્ખક**ન્તિ અત્તનો અક્ખકાનં અધો. **ઉબ્ભજાણુમણ્ડલ**ન્તિ જાણુમણ્ડલાનં ઉપરિ, એત્થ ચ ઉબ્ભકપ્પરમ્પિ ઉબ્ભજાણુમણ્ડલેનેવ સઙ્ગહિતં. **આમસન**ન્તિ આમજ્જનં કુટ્ઠોકાસં અનતિક્કમિત્વા તત્થેવ સઙ્ઘટ્ટનં. **પરામસન**ન્તિ ઇતો ચિતો ચ સઞ્ચરણં. **ગહણ**ન્તિ ગહિતમત્તં. **છુપન**ન્તિ અસઙ્ઘટ્ટેત્વા કુટ્ઠમત્તં. **પટિપીળન**ન્તિ અઙ્ગં ગહેત્વા નિપ્પીળનં. **સાદિયેય્યા**તિ યા ભિક્ખુની અત્તનો યથાપરિચ્છિન્ને કાયે પુરિસસ્સ એતં આમસનાદિં સાદિયતિ, સયં વા પન તેન કાયેન પુરિસસ્સ યંકિઞ્ચિ કાયપ્પદેસં સાદયમાના છુપતિ, અયં ઉબ્ભજાણુમણ્ડલિકા નામ પારાજિકાતિ અયમેત્થ સઙ્ખેપો.

''નિદાનં પુગ્ગલં વત્થુ''ન્તિઆદિકે (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ પઠમપારાજિકવણ્ણના) તેન વિત્થારવિનિચ્છયે યસ્મા સબ્બાનેવ અસાધારણપઞ્ઞત્તિયો હોન્તિ, તસ્મા ઇતો પટ્ઠાય સન્તિં અનુપઞ્ઞત્તિં વત્વા સાધારણપઞ્ઞત્તીતિ વા અસાધારણપઞ્ઞત્તીતિ વા ન વક્ખામ, આણત્તિયં યત્થ આણત્તિ નત્થિ, તત્થ કિઞ્ચિ અવત્વા યત્થ અત્થિ, તત્થેવ વક્ખામ, વિપત્તિવિચારણા વુત્તાયેવ.

અવસેસં પન સબ્બત્થ વત્તબ્બં, તયિદં વુચ્ચતિ, ઇદં તાવ સિક્ખાપદં સાવત્થિયં સુન્દરીનન્દં આરબ્ભ કાયસંસગ્ગં સમાપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, એકતોઅવસ્સુતે યથાપરિચ્છિન્નેન કાયેન પુરિસસ્સ કાયં, ઉભતોઅવસ્સુતેપિ કાયેન કાયપ્પટિબદ્ધં, યથાપરિચ્છિન્નકાયપ્પટિબદ્ધેન વા અવસેસકાયેન વા તસ્સ કાયં આમસન્તિયા થુલ્લચ્ચયં, યક્ખપેતપણ્ડકતિરચ્છાનગતમનુસ્સવિગ્ગહાનં ઉભતોઅવસ્સુતે યથાપરિચ્છિન્નેન કાયેન કાયં આમસન્તિયાપિ થુલ્લચ્ચયં, સચે પન પુરિસસ્સ કાયસંસગ્ગરાગો નત્થિ, પારાજિકક્ખેત્તેપિ થુલ્લચ્ચયમેવ. અવસેસે પન કાયપ્પટિબદ્ધેન કાયપ્પટિબદ્ધાદિભેદે, મેથુનરાગગેહસિતપેમેસુ ચ સબ્બત્થ દુક્કટં. અસઞ્ચિચ્ચ, અસ્સતિયા, અજાનન્તિયા, અસાદિયન્તિયા , ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઙ્ગાનિ સમુટ્ઠાનાદીનિ ચ ભિક્ખુપાતિમોક્ખે કાયસંસગ્ગે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બાનીતિ.

ઉબ્ભજાણુમણ્ડલિકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. વજ્જપ્પટિચ્છાદિકાસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **ગણસ્સા**તિ અઞ્ઞાસં ભિક્ખુનીનં. **ઠિતા**તિ સલિઙ્ગે ઠિતા. **ચુતા**તિ કાલઙ્કતા. **નાસિતા**તિ લિઙ્ગનાસનાય સયં વા નટ્ઠા, અઞ્ઞેહિ વા નાસિતા. **અવસ્સટા**તિ તિત્થાયતનં સઙ્કન્તા. **પુબ્બેવાહં અય્યે અઞ્ઞાસિ**ન્તિ ઇદં તસ્સા વચનકાલદસ્સનં, સલિઙ્ગે ઠિતાય પન પારાજિકભાવં ઞત્વા ‘‘ન દાનિ નં કસ્સચિ આરોચેસ્સામી’’તિ ધુરે નિક્ખિત્તમત્તેયેવ અયં વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા નામ પારાજિકા હોતીતિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ નેવઅત્તનાપટિચોદના નગણસ્સ આરોચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ સપ્પાણકવગ્ગમ્હિ દુટ્ઠુલ્લાપત્તિપ્પટિચ્છાદનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં. તત્ર હિ પાચિત્તિયં, ઇધ પારાજિકન્તિ અયમેવ વિસેસો, સેસં તાદિસમેવાતિ.

વજ્જપ્પટિચ્છાદિકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકાસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ઉક્ખિત્ત**ન્તિ આપત્તિયા અદસ્સનાદીસુ ઉક્ખિત્તં. **ધમ્મેના**તિ ભૂતેન વત્થુના. **વિનયેના**તિ ચોદેત્વા સારેત્વા. **સત્થુસાસનેના**તિ ઇધાપિ ચોદેત્વા સારેત્વા કરણમેવ સત્થુસાસનં નામ. **અનાદર**ન્તિ યેન સઙ્ઘેન ઉક્ખેપનિયકમ્મં કતં, તસ્મિં વા, તત્થ પરિયાપન્નગણે વા એકપુગ્ગલે વા તસ્મિં વા કમ્મે આદરવિરહિતં, સમ્માવત્તનાય અવત્તમાનન્તિ અત્થો. **અપ્પટિકાર**ન્તિ પટિકારરહિતં, અનોસારિતન્તિ અત્થો. **અકતસહાય**ન્તિ એકકમ્માદિકે સંવાસે સહ અયનભાવેન સમાનસંવાસકા ભિક્ખૂ સહાયા નામ, યસ્સ પન સો સંવાસો તેહિ સદ્ધિં નત્થિ ન તેન તે સહાયા કતા હોન્તિ , ઇતિ સો અકતસહાયો નામ, તં અકતસહાયં, સમાનસંવાસકભાવં અનુપગતન્તિ અત્થો. **તમનુવત્તેય્યા**તિ તં ઉક્ખિત્તકં ઉક્ખિત્તકભાવેયેવ ઠિતં ભિક્ખું યા ભિક્ખુની યંદિટ્ઠિકો સો હોતિ, તાય દિટ્ઠિયા ગહણભાવેન અનુવત્તેય્ય. સા ભિક્ખુની ભિક્ખુનીહિ સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદાદીસુ વુત્તનયેન વિસું સઙ્ઘમજ્ઝે ચ વુચ્ચમાના તં વત્થું અપ્પટિનિસ્સજ્જન્તી સમનુભાસનકમ્મપરિયોસાને ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકા નામ પારાજિકા હોતીતિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ઉક્ખિત્તાનુવત્તનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ઞત્તિયા દુક્કટં, દ્વીહિ કમ્મવાચાહિ દ્વે થુલ્લચ્ચયા, ‘‘યસ્સા નક્ખમતિ, સા ભાસેય્યા’’તિ એવં **ય્ય**-કારપ્પત્તાય તતિયકમ્મવાચાય પારાજિકં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, સેસં સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદાદીસુ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. અટ્ઠવત્થુકાસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **અવસ્સુતા**તિ લોકસ્સાદમિત્તસન્થવવસેન કાયસંસગ્ગરાગેન તિન્તા. અયમેવ હિ અત્થો સીહળમાતિકાટ્ઠકથાયં વુત્તો, સમન્તપાસાદિકાયં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૬૭૫) પનસ્સ વિચારણા કતા, દુતિયપદેપિ એસેવ નયો. **પુરિસપુગ્ગલસ્સ હત્થગ્ગહણં વા**તિઆદીસુ પન યં પુરિસપુગ્ગલેન હત્થે ગહણં કતં, તં ‘‘પુરિસપુગ્ગલસ્સ હત્થગ્ગહણ’’ન્તિ વુત્તં, એસેવ નયો સઙ્ઘાટિકણ્ણગ્ગહણેપિ. **હત્થગ્ગહણન્તિ** એત્થ ચ યસ્સ કસ્સચિ અપારાજિકક્ખેત્તભૂતસ્સ અઙ્ગસ્સ ગહણં હત્થગ્ગહણં, યસ્સ કસ્સચિ નિવત્થસ્સ વા પારુતસ્સ વા ગહણં **સઙ્ઘાટિકણ્ણગ્ગહણં**. **સન્તિટ્ઠેય્ય વા**તિઆદીસુ કાયસંસગ્ગસઙ્ખાતસ્સ અસદ્ધમ્મસ્સ પટિસેવનત્થાય પુરિસસ્સ હત્થપાસે સન્તિટ્ઠેય્ય વા, તત્થ ઠિતા સલ્લપેય્ય વા, પુરિસેન વા ‘‘ઇત્થન્નામં ઠાનં આગચ્છા’’તિ વુત્તા તં સઙ્કેતં ગચ્છેય્ય, તસ્સ વા પુરિસસ્સ અબ્ભાગમનં સાદિયેય્ય, યેન કેનચિ વા પટિચ્છન્નં ઓકાસં પવિસેય્ય, પુરિસસ્સ હત્થપાસે ઠત્વા કાયં ઉપસંહરેય્યાતિ એવમત્થો દટ્ઠબ્બો. **અયમ્પિ પારાજિકા**તિ યથા પુરિમાયો, એવં અયમ્પિ ભિક્ખુની એતસ્સ કાયસંસગ્ગસઙ્ખાતસ્સ અસદ્ધમ્મસ્સ પટિસેવનત્થાય એતાનિ અટ્ઠ વત્થૂનિ પટિપાટિયા વા ઉપ્પટિપાટિયા વા પૂરેત્વા અટ્ઠવત્થુકા નામ પારાજિકા હોતીતિ.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અટ્ઠમં વત્થું પરિપૂરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સઙ્કેતગમને પદે પદે દુક્કટં, પુરિસસ્સ હત્થપાસં ઓક્કન્તમત્તે થુલ્લચ્ચયં, પુરિસસ્સ અબ્ભાગમનસાદયમાનેપિ દુક્કટં. હત્થપાસોક્કમને થુલ્લચ્ચયં, સેસેસુ એકેકસ્મિં થુલ્લચ્ચયમેવ, અટ્ઠમે પરિપુણ્ણે પારાજિકં. એકેકસ્મિં પન વત્થુસ્મિં સતક્ખત્તુમ્પિ વીતિક્કન્તે તા આપત્તિયો દેસેત્વા મુચ્ચતિ, અપિચેત્થ **ગણનૂપિકા** આપત્તિ વેદિતબ્બા, ‘‘ઇદાનિ નાપજ્જિસ્સામી’’તિ હિ ધુરનિક્ખેપં કત્વા દેસિતા ગણનૂપિકા, દેસિતગણનં ઉપેતિ, પારાજિકસ્સ અઙ્ગં ન હોતિ. તસ્મા યા એકં આપન્ના ધુરનિક્ખેપં કત્વા દેસેત્વા પુન કિલેસવસેન આપજ્જતિ, પુનપિ દેસેતિ, એવં અટ્ઠમં પરિપૂરેન્તીપિ પારાજિકા ન હોતિ. યા પન આપજ્જિત્વા ‘‘પુનપિ અઞ્ઞં વત્થું આપજ્જિસ્સામી’’તિ સઉસ્સાહાવ દેસેતિ, તસ્સા સા આપત્તિ અગણનૂપિકા, દેસિતાપિ અદેસિતા હોતિ, પારાજિકસ્સ અઙ્ગં હોતિ. અસઞ્ચિચ્ચ, અસ્સતિયા, અજાનન્તિયા અસાદિયન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. કાયસંસગ્ગરાગો, સઉસ્સાહતા, અટ્ઠમસ્સ વત્થુસ્સ પૂરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમનુભાસનસમુટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, દ્વિવેદનન્તિ.

અટ્ઠવત્થુકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો અટ્ઠ પારાજિકા ધમ્માતિ ભિક્ખૂ આરબ્ભ પઞ્ઞત્તા સાધારણા ચત્તારો, ઇમે ચત્તારોતિ એવં પાતિમોક્ખુદ્દેસમગ્ગેન અટ્ઠ પારાજિકા ધમ્મા ઉદ્દિટ્ઠાતિ એવમેત્થ અત્થો વેદિતબ્બો, સેસં ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયમેવાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે

પારાજિકવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

સઙ્ઘાદિસેસકણ્ડો

૧. ઉસ્સયવાદિકાસિક્ખાપદવણ્ણના

સઙ્ઘાદિસેસેસુ પઠમે **ઉસ્સયવાદિકા**તિ માનુસ્સયવસેન કોધુસ્સયવસેન અટ્ટકરણત્થાય વિનિચ્છયમહામત્તાનં સન્તિકે વિવદમાના. **ગહપતિના વા**તિઆદીહિ ઠપેત્વા પઞ્ચ સહધમ્મિકે અવસેસા ગહટ્ઠપબ્બજિતા સઙ્ગહિતા. **અયં ભિક્ખુની પઠમાપત્તિક**ન્તિ આદિમ્હિ પઠમં આપત્તિ એતસ્સાતિ પઠમાપત્તિકો, વીતિક્કમક્ખણેયેવ આપજ્જિતબ્બોતિ અત્થો, તં પઠમાપત્તિકં. **આપન્ના**તિ અટ્ટપરિયોસાને આપન્ના. ભિક્ખુનિં સઙ્ઘતો નિસ્સારેતીતિ **નિસ્સારણીયો**, તં નિસ્સારણીયં. **સઙ્ઘાદિસેસ**ન્તિ એવંનામકં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ઉસ્સયવાદિકવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાણત્તિકં, ''અટ્ટં કરિસ્સામી''તિ યંકિઞ્ચિ દુતિયિકં વા સક્ખિં વા સહાયં વા પરિયેસન્તિયા પરિયેસને દુક્કટં, યત્થ ઠિતાય ''અટ્ટં કાતું ગચ્છામી''તિ ચિત્તં ઉપ્પજ્જતિ, તતો પટ્ઠાય ગચ્છન્તિયા પદે પદે દુક્કટં, યત્થકત્થચિ અન્તમસો ભિક્ખુનુપસ્સયં આગતેપિ વોહારિકે દિસ્વા અત્તનો કથં આરોચેન્તિયા દુક્કટં. ઇતરેન અત્તનો કથાય આરોચિતાય ભિક્ખુનિયા થુલ્લચ્ચયં, પઠમં ઇતરેન પચ્છા ભિક્ખુનિયા આરોચનેપિ એસેવ નયો. સચે પન ભિક્ખુની તં વદતિ ''મમ ચ તવ ચ કથં ત્વંયેવ આરોચેહી''તિ, સો અત્તનો વા કથં પઠમં આરોચેતુ, તસ્સા વા, પઠમારોચને ભિક્ખુનિયા દુક્કટં, દુતિયે થુલ્લચ્ચયં, તેન એવં વુત્તાય ભિક્ખુનિયા આરોચનેપિ એસેવ નયો. સચે પન ભિક્ખુની અઞ્ઞેન કથાપેતિ, તત્રાપિ એસેવ નયો. યથા વા તથા વા હિ આરોચિયમાને પઠમારોચને ભિક્ખુનિયા દુક્કટં, દુતિયે થુલ્લચ્ચયં. ઉભિન્નં પન કથં સુત્વા વોહારિકેહિ વિનિચ્છયે કતે અટ્ટપરિયોસાનં નામ હોતિ, તસ્મિં અટ્ટપરિયોસાને ભિક્ખુનિયા જયેપિ પરાજયેપિ સઙ્ઘાદિસેસો.

યા પન પચ્ચત્થિકમનુસ્સેહિ દૂતં વા પહિણિત્વા, સયં વા આગન્ત્વા ''એહિ, અય્યે''તિ આકડ્ઢિયમાના ગચ્છતિ, યા વા ઉપસ્સયે અઞ્ઞેહિ કતં અનાચારં અનોદિસ્સ આચિક્ખન્તી રક્ખં યાચતિ, યાય ચ કિઞ્ચિ અવુત્તા વોહારિકા અઞ્ઞતો સુત્વા સયમેવ અટ્ટં પરિયોસાપેન્તિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઞ્ઞેહિ અનાકડ્ઢિતાય અટ્ટકરણં, અટ્ટપરિયોસાનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયમેવાતિ.

ઉસ્સયવાદિકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ચોરિવુટ્ઠાપિકાસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે યાય પઞ્ચમાસગ્ઘનકતો પટ્ઠાય યંકિઞ્ચિ પરસન્તકં અવહરિતં, અયં **ચોરી** નામ, તં ચોરિં. **વજ્ઝં વિદિત**ન્તિ તેન કમ્મેન ''વધારહા અય''ન્તિ એવં વિદિતં. **અનપલોકેત્વા**તિ અનાપુચ્છા. **ગણ**ન્તિ મલ્લગણભટિપુત્તગણાદિકં. **પૂગ**ન્તિ ધમ્મગણં. **સેણિ**ન્તિ ગન્ધિકસેણિદુસ્સિકસેણિઆદિકં. યત્થ યત્થ હિ રાજાનો ગણાદીનં ગામનિગમે નિય્યાતેન્તિ ''તુમ્હેવ એત્થ અનુસાસથા''તિ, તત્થ તત્થ તેયેવ ઇસ્સરા હોન્તિ, તસ્મા તે સન્ધાય ઇદં વુત્તં. એત્થ ચ રાજાનં વા ગણાદિકે વા અપલોકેત્વાપિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘો અપલોકેતબ્બોવ. **અઞ્ઞત્ર કપ્પા**તિ તિત્થિયેસુ વા અઞ્ઞભિક્ખુનીસુ વા પબ્બજિતપુબ્બા કપ્પા નામ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં ઉપસમ્પાદેન્તિયા

ગણઆચરિની પત્તચીવરપરિયેસનેસુ સીમાસમ્મુતિયા ઞત્તિયા ચ દુક્કટં, દ્વીહિ કમ્મવાચાહિ થુલ્લચ્ચયં, કમ્મવાચાપરિયોસાને સઙ્ઘાદિસેસો.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ચોરિં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ચોરિયા વેમતિકાય દુક્કટં, તથા અચોરિયા ચોરિસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ. અચોરિસઞ્ઞાય, અજાનન્તિયા, અપલોકેત્વા વુટ્ઠાપેન્તિયા, કપ્પં વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ચોરિતા, ચોરિસઞ્ઞિતા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા વુટ્ઠાપનન્તિ, ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. ચોરિવુટ્ઠાપનસમુટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

ચોરિવુટ્ઠાપિકાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. એકગામન્તરગમનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ગામન્તર**ન્તિઆદીસુ સકગામતો તાવ નિક્ખમન્તિયા અનાપત્તિ, નિક્ખમિત્વા પન અઞ્ઞં ગામં ગચ્છન્તિયા પદે પદે દુક્કટં, એકેન પાદેન ઇતરસ્સ ગામસ્સ પરિક્ખેપે વા ઉપચારે વા અતિક્કન્તે થુલ્લચ્ચયં, દુતિયેન અતિક્કન્તમત્તે સઙ્ઘાદિસેસો, તતો નિક્ખમિત્વા પુન સકગામં પવિસન્તિયાપિ એસેવ નયો. સચે પન ખણ્ડપાકારેન વા વતિચ્છિદ્દેન વા ભિક્ખુનિવિહારભૂમિંયેવ સક્કા હોતિ પવિસિતું, એવં પવિસમાનાય કપ્પિયભૂમિયા પવિટ્ઠા નામ હોતિ, તસ્મા વટ્ટતિ. બહિગામે ઠત્વા યંકિઞ્ચિ સકગામં વા પરગામં વા અકપ્પિયભૂમિં પદસા પવિસન્તિયા આપત્તીતિ અયમેત્થ સઙ્ખેપો.

નદિપારગમને વુત્તલક્ખણાય નદિયા દુતિયિકં વિના પરતીરં ગચ્છન્તિયા વા અન્તરાનદિયં દુતિયિકાય સદ્ધિં ભણ્ડિત્વા પુન ઓરિમતીરમેવ પચ્ચુત્તરન્તિયા વા પઠમપાદં ઉદ્ધરિત્વા તીરે ઠપિતક્ખણે થુલ્લચ્ચયં, દુતિયપાદુદ્ધારે સઙ્ઘાદિસેસો. ઇદ્ધિસેતુયાનનાવાહિ પન પરતીરં ઓતરિતું, નહાનાદિકારણેન ચ ઓતિણ્ણાય ઓરિમતીરં પદસાપિ પચ્ચુત્તરિતું વટ્ટતિ.

રત્તિવિપ્પવાસે ''પુરેઅરુણેયેવ દુતિયિકાય હત્થપાસં ઓક્કમિસ્સામી''તિ આભોગં વિના એકગબ્ભેપિ દુતિયિકાય હત્થપાસાતિક્કમે ઠત્વા અરુણં ઉટ્ઠાપેન્તિયા આપત્તિ.

એકા વા ગણમ્હાતિ એત્થ પન એકા ભિક્ખુનીપિ ગણોયેવ. **ઓહીયેય્યા**તિ અવહીયેય્ય, દસ્સનૂપચારં વા સવનૂપચારં વા વિજહેય્યાતિ અત્થો. તસ્મા ઇન્દખીલાતિક્કમતો પટ્ઠાય બહિગામે રુક્ખથમ્ભસાણિપાકારાદિઅન્તરિતભાવેનાપિ દુતિયિકાય દસ્સનૂપચારે વિજહિતે સચેપિ સવનૂપચારો અત્થિ, આપત્તિયેવ. અજ્ઝોકાસે પન દૂરેપિ દસ્સનૂપચારો હોતિ, તત્થ મગ્ગમૂળ્હસદ્દેન વિય ધમ્મસ્સવનારોચનસદ્દેન વિય ચ 'અય્યે'તિ સદ્દાયન્તિયા સદ્દસ્સવનાતિક્કમે આપત્તિયેવ. સચે પન મગ્ગં ગચ્છન્તી ઓહીયિત્વા ''ઇદાનિ પાપુણિસ્સામી''તિ સઉસ્સાહા અનુબન્ધતિ, વટ્ટતિ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ ગામન્તરગમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''એકા વા નદિપાર''ન્તિઆદિકા એત્થ તિવિધા અનુપઞ્ઞત્તિ, પુરે અરુણે સકગામતો નિક્ખમિત્વા અરુણુગ્ગમનકાલે ગામન્તરપરિયાપન્નં નદિપારં ઓક્કમનન્તિયા પન ચતસ્સોપિ આપત્તિયો એકક્ખણેયેવ હોન્તિ. વુત્તમ્પિ ચેતં –

“સિક્ખાપદા બુદ્ધવરેન વણ્ણિતા;
સઙ્ઘાદિસેસા ચતુરો ભવેય્યું;
આપજ્જેય્ય એકપયોગેન સબ્બા;
પઞ્હા મેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા”તિ. (પરિ॰ ૪૭૯);

એતેનુપાયેન તિણ્ણં, દ્વિન્નઞ્ચ એકતોભાવો વેદિતબ્બો. દુતિયિકાય પન પક્કન્તાય વા વિબ્ભન્તાય વા કાલઙ્કતાય વા પક્ખસઙ્કન્તાય વા આપદાસુ વા ગામન્તરગમનાદીનિ કરોન્તિયા ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અન્તરાયેન એકતોભાવો, ગામન્તરગમનાદીસુ અઞ્ઞતરતાપજ્જનં, આપદાય અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

એકગામન્તરગમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ઉક્ખિત્તકઓસારણસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **ઉક્ખિત્ત**ન્તિ આપત્તિયા અદસ્સનાદીસુ ઉક્ખિત્તં. **અનઞ્ઞાય ગણસ્સ છન્દ**ન્તિ તસ્સેવ કારકસઙ્ઘસ્સ છન્દં અજાનિત્વા. **ઓસારેય્યા**તિ ઓસારણકમ્મં કરેય્ય. તસ્સા એવં કરોન્તિયા, ગણપરિયેસને સીમાસમ્મુતિયા ઞત્તિયા ચ દુક્કટં, દ્વીહિ કમ્મવાચાહિ થુલ્લચ્ચયં, કમ્મવાચાપરિયોસાને સઙ્ઘાદિસેસો.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એવં ઓસારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકસઙ્ઘાદિસેસં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં, કારકસઙ્ઘં વા આપુચ્છિત્વા, ગણસ્સ વા છન્દં જાનિત્વા, વત્તે વા વત્તન્તિં, અસન્તે કારકસઙ્ઘે ઓસારેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ધમ્મકમ્મેન ઉક્ખિત્તતા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા ઓસારણન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદે વુત્તનયાનેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

ઉક્ખિત્તકઓસારણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ભોજનપ્પટિગ્ગહણપઠમસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **અવસ્સુતા**તિ છન્દરાગેન તિન્તા. **અવસ્સુતસ્સા**તિ તાદિસસ્સેવ. **ખાદેય્ય વા ભુઞ્જેય્ય** વાતિ એત્થ પટિગ્ગહણે થુલ્લચ્ચયં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે સઙ્ઘાદિસેસો.

સાવત્થિયં સુન્દરીનન્દં આરબ્ભ અવસ્સુતાય અવસ્સુતસ્સ હત્થતો આમિસપ્પટિગ્ગહણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, એકતોઅવસ્સુતે પટિગ્ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે થુલ્લચ્ચયં, યક્ખપેતપણ્ડકતિરચ્છાનગતમનુસ્સવિગ્ગહાનં હત્થતો ઉભતોઅવસ્સુતેપિ સતિ એસેવ નયો. તત્થ પન એકતોઅવસ્સુતે સતિ દુક્કટં, સબ્બત્થ ઉદકદન્તપોનગ્ગહણેપિ પરિભોગેપિ દુક્કટમેવ. ઉભોસુ અનવસ્સુતેસુ, “અનવસ્સુતો”તિ વા ઞત્વા ગણ્હન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉદકદન્તપોનતો અઞ્ઞં અજ્ઝોહરણીયં, ઉભતોઅવસ્સુતતા, સહત્થા ગહણં, અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનીતિ.

ભોજનપ્પટિગ્ગહણપઠમસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ભોજનપ્પટિગ્ગહણદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **યતો ત્વન્તિ** યસ્મા ત્વં. **ઇઙ્ઘાતિ** ઉય્યોજનત્થે નિપાતો. **અયમ્પીતિ** યા એવં ઉય્યોજેતિ, સા એવં ઉય્યોજનેન ચ તેન વચનેન ઇતરિસ્સા પટિગ્ગહણેન ચ દુક્કટાનિ, અજ્ઝોહારગણનાય થુલ્લચ્ચયાનિ ચ આપજ્જિત્વા ભોજનપરિયોસાને સઙ્ઘાદિસેસં આપજ્જતિ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ એવં ઉય્યોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાણત્તિકમેવ, પુરિસસ્સ વા યક્ખાદીનં વા હત્થતો ઉદકદન્તપોનપ્પટિગ્ગહણુય્યોજને ચ તેસં પરિભોગે ચ દુક્કટં, એસ નયો યક્ખાદીનં હત્થતો અવસેસગ્ગહણત્થં ઉય્યોજને, તેસં ગહણે, અજ્ઝોહારે ચ. ભોજનપરિયોસાને પન થુલ્લચ્ચયં. ‘‘અનવસ્સુતો’’તિ ઞત્વા વા, ‘‘કુપિતા ન પટિગ્ગણ્હતી’’તિ વા, ‘‘કુલાનુદ્દયતાય ન પટિગ્ગણ્હતી’’તિ વા ઉય્યોજેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. મનુસ્સપુરિસતા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા, ‘‘ખાદનીયં ભોજનીયં ગહેત્વા ભુઞ્જા’’તિ ઉય્યોજના, તેન વચનેન ગહેત્વા ઇતરિસ્સા ભોજનપરિયોસાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

ભોજનપ્પટિગ્ગહણદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭-૮-૯. સઞ્ચરિત્તાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમઅટ્ઠમનવમસિક્ખાપદાનં સઞ્ચરિત્તાદિત્તયે વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

સઞ્ચરિત્તાદિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. સિક્ખંપચ્ચાચિક્ખણસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **કિંનુમાવ સમણિયોતિ** કિંનુ ઇમા એવ સમણિયો. **તાસાહન્તિ** તાસં અહં. **યાવતતિયકપદત્થો** ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ નિગમનવણ્ણના), અવસેસવિનિચ્છયો ચ તત્થેવ સઙ્ઘભેદસિક્ખાપદવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો, ઇદં પન સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિભિક્ખુનિં (પાચિ॰ ૭૦૯) આરબ્ભ ‘‘બુદ્ધં પચ્ચાચિક્ખામી’’તિઆદિવચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, એવં વચનમેવ ચેત્થ ચતૂસુ અઙ્ગેસુ પઠમં અઙ્ગન્તિ અયં વિસેસો, સેસં તાદિસમેવાતિ.

સિક્ખંપચ્ચાચિક્ખણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૧. અધિકરણકુપિતસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **કિસ્મિઞ્ચિદેવ અધિકરણેતિ** ચતુન્નં અઞ્ઞતરસ્મિં. **પચ્ચાકતાતિ** પરાજિતા. ઇદમ્પિ સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિં આરબ્ભ ‘‘છન્દગામિનિયો ચ ભિક્ખુનિયો’’તિઆદિવચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં દસમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

અધિકરણકુપિતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. પાપસમાચારપઠમસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે **સંસટ્ઠા**તિ પબ્બજિતાનં અનનુલોમેન ગિહીનં કોટ્ટનપચનસાસનહરણાદિના કાયિકવાચસિકેન મિસ્સીભૂતા. પાપો કાયિકવાચસિકો આચારો એતાસન્તિ **પાપાચારા**. પાપો કિત્તિસદ્દો એતાસન્તિ **પાપસદ્દા**. પાપો આજીવસઙ્ખાતો સિલોકો એતાસન્તિ **પાપસિલોકા** . **ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ વિહેસિકા**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞિસ્સા કમ્મે કરિયમાને પટિક્કોસનેન વિહેસિકા. **વજ્જપ્પટિચ્છાદિકા**તિ ખુદ્દાનુખુદ્દકસ્સ વજ્જસ્સ પટિચ્છાદિકા.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ સંસટ્ઠવિહારવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થાપિ દસમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, સમનુભાસનકમ્મકાલે પન દ્વેતિસ્સો એકતો સમનુભાસિતબ્બાતિ.

પાપસમાચારપઠમસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૩. પાપસમાચારદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **એવં વદેય્યા**તિ તા સમનુભટ્ઠા ભિક્ખુનિયો એવં વદેય્ય. **એવાચારા**તિ એવંઆચારા, યાદિસો તુમ્હાકં આચારો, તાદિસો આચારોતિ અત્થો, એસ નયો સબ્બત્થ. **ઉઞ્ઞાયા**તિ અવઞ્ઞાય નીચં કત્વા જાનનાય. **પરિભવેના**તિ ''કિં ઇમા કરિસ્સન્તી''તિ એવં પરિભવિત્વા જાનનેન. **અક્ખન્તિયા**તિ અસહનતાય, કોધેનાતિ અત્થો. **વેભસ્સિયા**તિ બલવન્તસ્સ ભાવેન, અત્તનો બલપ્પકાસનેન સમુત્રાસેનાતિ અત્થો. **દુબ્બલ્યા**તિ તુમ્હાકં દુબ્બલભાવેન, સબ્બત્થ ઉઞ્ઞાય ચ પરિભવેન ચાતિ એવં સમુચ્ચયત્થો દટ્ઠબ્બો. **વિવિચ્ચથા**તિ નાના હોથ, અનનુલોમિકં કાયિકવાચસિકસંસગ્ગં પજહથાતિ અત્થો.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ''સંસટ્ઠાવ, અય્યે, તુમ્હે વિહરથ, મા તુમ્હે નાના વિહરિત્થા''તિ ઉય્યોજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થાપિ દસમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

પાપસમાચારદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૪. સઙ્ઘભેદકાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

સઙ્ઘભેદાદીસુ ચતૂસુ વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. કેવલઞ્હિ ભિક્ખુની સઙ્ઘં ન ભિન્દતિ, ભેદાય પન પરક્કમતિ ચેવ અનુવત્તતિ ચ. **ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો સત્તરસ સઙ્ઘાદિસેસા ધમ્મા**તિ ભિક્ખૂ આરબ્ભ પઞ્ઞત્તા સાધારણા સત્ત, અસાધારણા દસાતિ એવં સત્તરસ. **ઉભતોસઙ્ઘે પક્ખમાનત્તં ચરિતબ્બન્તિ** ભિક્ખુનિયા હિ આપત્તિં છાદેન્તિયાપિ પરિવાસો નામ નત્થિ, છાદનપચ્ચયાપિ ન દુક્કટં આપજ્જતિ, તસ્મા છાદેત્વાપિ અછાદેત્વાપિ એકં પક્ખમાનત્તમેવ ચરિતબ્બં. તં ભિક્ખુનીહિ અત્તનો સીમં સોધેત્વા વિહારસીમાય વા, સોધેતું અસક્કોન્તીહિ ખણ્ડસીમાય વા સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચતુવગ્ગં ગણં સન્નિપાતાપેત્વા દાતબ્બં. સચે એકા આપત્તિ હોતિ, એકિસ્સા વસેન, સચે દ્વે વા તિસ્સો વા સમ્બહુલા વા એકવત્થુકા વા નાનાવત્થુકા વા, તાસં તાસં વસેન ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તવત્થુગોત્તનામઆપત્તિભેદેસુ યં યં ઇચ્છતિ, તં તં આદાય યોજના કાતબ્બા.

તત્રિદં પઠમાપત્તિવસેન મુખમત્તનિદસ્સનં – તાય આપન્નાય ભિક્ખુનિયા ભિક્ખુનિસઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા વુડ્ઢાનં ભિક્ખુનીનં પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સવચનીયો

‘‘અહં, અય્યે, એકં આપત્તિં આપજ્જિં ઉસ્સયવાદં, સાહં, અય્યે, સઙ્ઘં એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં યાચામી’’તિ, એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા બ્યત્તાય ભિક્ખુનિયા પટિબલાય સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, અય્યે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામા ભિક્ખુની એકં આપત્તિં આપજ્જિં ઉસ્સયવાદં, સા સઙ્ઘં એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામાય ભિક્ખુનિયા એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, અય્યે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામા ભિક્ખુની...પે॰... દુતિયમ્પિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ, સુણાતુ મે, અય્યે, સઙ્ઘો...પે॰... સા ભાસેય્ય. દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામાય ભિક્ખુનિયા એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં. ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ‘‘વત્તં સમાદિયામિ, માનત્તં સમાદિયામી’’તિ સમાદિયિત્વા સઙ્ઘસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિત્તવત્તેન તાવ વસિતુકામાય તત્થેવ સઙ્ઘમજ્ઝે વા પક્કન્તાસુ ભિક્ખુનીસુ એકભિક્ખુનિયા વા દુતિયિકાય વા સન્તિકે ‘‘વત્તં નિક્ખિપામિ, માનત્તં નિક્ખિપામી’’તિ નિક્ખિપિતબ્બં. અઞ્ઞિસ્સા પન આગન્તુકાય સન્તિકે આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં, નિક્ખિત્તકાલતો પટ્ઠાય પકતત્તટ્ઠાને તિટ્ઠતિ, તતો પુરેઅરુણેયેવ ચતૂહિ ભિક્ખુનીહિ તં ભિક્ખુનિં ગહેત્વા ગામૂપચારતો ચ ભિક્ખૂનં વિહારૂપચારતો ચ દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા મહામગ્ગા ઓક્કમ્મ ગુમ્બવતિઆદીહિ પટિચ્છન્ને ઓકાસે નિસીદિતબ્બં. ચતૂહિ ભિક્ખૂહિપિ તત્થ ગન્તબ્બં, ગન્ત્વા ભિક્ખુનીનં અવિદૂરે વિસું નિસીદિતબ્બં. અથ તાય ભિક્ખુનિયા વુત્તનયેનેવ વત્તં સમાદિયિત્વા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ તાવ એવં આરોચેતબ્બં –

‘‘અહં, અય્યે, એકં આપત્તિં આપજ્જિં ઉસ્સયવાદં, સાહં સઙ્ઘં એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં યાચિં, તસ્સા મે સઙ્ઘો એકિસ્સા આપત્તિયા ઉસ્સયવાદાય પક્ખમાનત્તં અદાસિ, સાહં માનત્તં ચરામિ, વેદયામહં, અય્યે, ‘વેદયતી’તિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ.

તતો ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા એવં આરોચેતબ્બં ‘‘અહં, અય્યા, એકં આપત્તિં આપજ્જિં...પે॰... વેદયામહં, અય્યા, ‘વેદયતી’તિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ. આરોચેત્વા ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સેવ સન્તિકે નિસીદિતબ્બં, તતો પટ્ઠાય ભિક્ખૂસુ વા, દુતિયિકં ઠપેત્વા ભિક્ખુનીસુ વા પક્કન્તાસુપિ ઉભતોસઙ્ઘે માનત્તં ચિણ્ણમેવ હોતિ. યાવ અરુણં ન ઉટ્ઠહતિ, તાવ યં પઠમં પસ્સતિ ભિક્ખું વા ભિક્ખુનિં વા, તસ્સા આરોચેતબ્બં. ઉટ્ઠિતે અરુણે વત્તં નિક્ખિપિત્વા ઉપસ્સયં ગન્તબ્બં, એવં પઞ્ચદસ અરુણા ગહેતબ્બા.

અનિક્ખિત્તવત્તાય પન આગન્તુકેસુ અસતિ ચતુન્નં ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ દેવસિકં આરોચેત્વા, આગન્તુકેસુ સતિ સબ્બેસમ્પિ આગન્તુકાનં આરોચેન્તિયા પઞ્ચદસ દિવસાનિ પારિવાસિકક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૭૫ આદયો) વુત્તનયેનેવ સમ્મા વત્તિતબ્બન્તિ અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૭૫ આદયો) વુત્તો, **ચિણ્ણમાનત્તાય ભિક્ખુનિયા**તિ યદા એવં ચિણ્ણમાનત્તા ભિક્ખુની હોતિ, અથસ્સા **યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુનિસઙ્ઘો**તિ વુત્તનયેનેવ અબ્ભાનકમ્મં કાતબ્બં, સેસં ઉત્તાનમેવાતિ.

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે

સઙ્ઘાદિસેસવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

નિસ્સગ્ગિયકણ્ડો

૧. પત્તસન્નિચયસિક્ખાપદવણ્ણના

નિસ્સગ્ગિયેસુ આદિવગ્ગસ્સ તાવ પઠમે **પત્તસન્નિચયં કરેય્યા**તિ પત્તસન્નિધિં કરેય્ય, એકાહં અનધિટ્ઠહિત્વા વા અવિકપ્પેત્વા વા અધિટ્ઠાનુપગં પત્તં ઠપેય્યાતિ અત્થો.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ પત્તસન્નિચયવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસકથામગ્ગો ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો, તત્ર હિ દસાહાતિક્કમે આપત્તિ, ઇધ એકાહાતિક્કમેતિ એત્તકમેવ તસ્સ ચ ઇમસ્સ ચ નાનાકરણં, સેસં તાદિસમેવાતિ.

પત્તસન્નિચયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. અકાલચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **અકાલચીવર**ન્તિ અત્થતે કથિને કથિનમાસેહિ, અનત્થતે ચીવરમાસતો અઞ્ઞસ્મિં કાલે ઉપ્પન્નં, યં વા પન કાલેપિ આદિસ્સ દિન્નં. **આદિસ્સ દિન્નં** નામ ‘‘સમ્પત્તા ભાજેન્તૂ’’તિ વત્વા વા, ‘‘ઇદં ગણસ્સ, ઇદં તુમ્હાકં દમ્મી’’તિ વત્વા વા, દાતુકામતાય પાદમૂલે ઠપેત્વા વા દિન્નં. ઇચ્ચેતં અકાલચીવરં ‘‘કાલચીવર’’ન્તિ અધિટ્ઠહિત્વા ભાજાપેન્તિયા પયોગે દુક્કટં, યં અત્તના લદ્ધં, તં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. નિસ્સટ્ઠં પટિલભિત્વાપિ યથાદાનેયેવ ઉપનેતબ્બં, અઞ્ઞસ્મિમ્પિ એવરૂપે સિક્ખાપદે એસેવ નયો.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અકાલચીવરં ‘‘કાલચીવર’’ન્તિ અધિટ્ઠહિત્વા ભાજનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અકાલચીવરે વેમતિકાય, કાલચીવરે અકાલચીવરસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ દુક્કટં. ઉભોસુ કાલચીવરસઞ્ઞાય, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અકાલચીવરતા, તથાસઞ્ઞિતા, ‘‘કાલચીવર’’ન્તિ અધિટ્ઠાય લેસેન ભાજાપનં, પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

અકાલચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ચીવરપરિવત્તનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **હન્દા**તિ ગણ્હ. **અચ્છિન્દેય્યા**તિ સયં અચ્છિન્દન્તિયા બન્ધિત્વા ઠપિતેસુ બહૂસુપિ એકાપત્તિ, ઇતરેસુ વત્થુગણનાય આપત્તિયો. અચ્છિન્દાપને પન એકાય આણત્તિયા બહૂસુ અચ્છિન્નેસુપિ એકાવાપત્તિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ચીવરં પરિવત્તેત્વા અચ્છિન્દનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, અઞ્ઞસ્મિં પરિક્ખારે તિકદુક્કટં, અનુપસમ્પન્નાય ચીવરેપિ તિકદુક્કટમેવ. યા પન તાય વા દિય્યમાનં, તસ્સા વા વિસ્સાસં ગણ્હાતિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, પરિવત્તિતચીવરસ્સ વિકપ્પનુપગતા, સકસઞ્ઞાય અચ્છિન્દનં વા અચ્છિન્દાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

ચીવરપરિવત્તનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. અઞ્ઞવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **વિઞ્ઞાપેત્વા**તિ જાનાપેત્વા, ‘‘ઇદં નામ આહરા’’તિ યાચિત્વા વા. **અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેય્યા**તિ યં પુબ્બે ‘‘કિન્તે, અય્યે, અફાસુ, કિં આહરિયતૂ’’તિ વુત્તાય વિઞ્ઞાપિતં, તં પટિક્ખિપિત્વા તઞ્ચેવ અઞ્ઞઞ્ચ ગહેતુકામા તતો અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેય્ય, તસ્સા વિઞ્ઞત્તિયા દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેત્વા અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનઞ્ઞે દ્વિકદુક્કટં. અનઞ્ઞે અનઞ્ઞસઞ્ઞાય પન, તસ્મિં અપ્પહોન્તે પુન તઞ્ઞેવ, અઞ્ઞેનપિ અત્થે સતિ તેન સદ્ધિં અઞ્ઞઞ્ચ, યઞ્ચ વિઞ્ઞત્તં, તતો ચે અઞ્ઞં સમગ્ઘતરં હોતિ, ઇમં આનિસંસં દસ્સેત્વા સુદ્ધં અઞ્ઞમેવ ચ વિઞ્ઞાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. લેસેન ગહેતુકામતા, અઞ્ઞસ્સ વિઞ્ઞાપનં, પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

અઞ્ઞવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. અઞ્ઞચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **અઞ્ઞં ચેતાપેત્વા**તિ અત્તનો કપ્પિયભણ્ડેન ‘‘ઇદં નામ આહરા’’તિ અઞ્ઞં પરિવત્તાપેત્વા. **અઞ્ઞં ચેતાપેય્યા**તિ ‘‘એવં મે ઇદં દત્વા અઞ્ઞમ્પિ આહરિસ્સતી’’તિ મઞ્ઞમાના ‘‘ન મે ઇમિના અત્થો, ઇદં નામ મે આહરા’’તિ તતો અઞ્ઞં ચેતાપેય્ય. તસ્સા ચેતાપનપ્પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન તેન વા અઞ્ઞેન વા મૂલેન આહટં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, સેસં ચતુત્થસદિસમેવાતિ.

અઞ્ઞચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. પઠમસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **અઞ્ઞદત્થિકેના**તિ અઞ્ઞસ્સત્થાય દિન્નેન. **અઞ્ઞુદ્દિસિકેના**તિ અઞ્ઞં ઉદ્દિસિત્વા દિન્નેન. **સઙ્ઘિકેના**તિ સઙ્ઘસ્સ પરિચ્ચત્તેન. **પરિક્ખારેના**તિ કપ્પિયભણ્ડેન. **અઞ્ઞં ચેતાપેય્યા**તિ ‘‘ઇદં નામ પરિભુઞ્જેય્યાથા’’તિ યં ઉદ્દિસિત્વા નિયમેત્વા યો પરિક્ખારો દિન્નો, તતો અઞ્ઞં પરિવત્તાપેય્ય, તસ્સા પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ તાદિસેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞં ચેતાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનઞ્ઞદત્થિકે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન અનઞ્ઞદત્થિકસઞ્ઞાય, સેસકં ઉપનેન્તિયા, ‘‘તુમ્હેહિ એતદત્થાય દિન્નો, અમ્હાકઞ્ચ ઇમિના નામ અત્થો’’તિ સામિકે અપલોકેત્વા ઉપનેન્તિયા, યદા ભિક્ખુનિયો વિહારમ્પિ છડ્ડેત્વા પક્કમન્તિ, એવરૂપાસુ આપદાસુ ઉપનેન્તીનં, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં ચતુત્થસદિસમેવાતિ.

પઠમસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. દુતિયસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **સઞ્ઞાચિકેના**તિ સયં યાચિતકેનાપિ. એતદેવેત્થ નાનાકરણં, સેસં છટ્ઠસદિસમેવાતિ.

દુતિયસઙ્ઘિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. પઠમગણિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **મહાજનિકેના**તિ ગણસ્સ પરિચ્ચત્તેન, ઇદમેત્થ છટ્ઠતો નાનાકરણં.

પઠમગણિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. દુતિયગણિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **સઞ્ઞાચિકેના**તિ ઇદં અટ્ઠમતો અતિરિત્તં, સેસં દ્વીસુપિ છટ્ઠસિક્ખાપદસદિસમેવાતિ.

દુતિયગણિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. પુગ્ગલિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **પુગ્ગલિકેના**તિ એકભિક્ખુનિયા પરિચ્ચત્તેન. **સઞ્ઞાચિકેના**તિ સયં યાચિતકેન ચ. **અઞ્ઞં ચેતાપેય્યા**તિ યં ઉદ્દિસિત્વા દિન્નં, તતો અઞ્ઞં ચેતાપેન્તિયા પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ તાદિસેન પરિક્ખારેન અઞ્ઞં ચેતાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં છટ્ઠસદિસમેવાતિ.

પુગ્ગલિકચેતાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પત્તવગ્ગો પઠમો.

૧૧. ગરુપાવુરણસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયસ્સ પઠમે **ગરુપાવુરણન્તિ** સીતકાલે પાવુરણં. **ચતુક્કંસપરમન્તિ કંસો** નામ ચતુક્કહાપણિકો હોતિ, તસ્મા સોળસકહાપણગ્ઘનકં. **ચેતાપેતબ્બન્તિ** ઠપેત્વા સહધમ્મિકે ચ ઞાતકપ્પવારિતે ચ અઞ્ઞેન કિસ્મિઞ્ચિદેવ ગુણે પરિતુટ્ઠેન ''વદેય્યાથય્યે, યેનત્થો''તિ વુત્તાય વિઞ્ઞાપેતબ્બં. **તતો ચે ઉત્તરી**તિ તતુત્તરિ વિઞ્ઞાપેન્તિયા દુક્કટં, પટિલદ્ધે નિસ્સગ્ગિયં હોતિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ રાજાનં કમ્બલં વિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકચતુક્કંસે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન ઊનકસઞ્ઞાય, ચતુક્કંસપરમં ચેતાપેન્તિયા, ઞાતકપ્પવારિતે વા, અઞ્ઞસ્સ વા અત્થાય, અત્તનો વા ધનેન, મહગ્ઘં ચેતાપેન્તં અપ્પગ્ઘં ચેતાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગરુપાવુરણતા, અતિરેકચતુક્કંસતા, અનનુઞ્ઞાતટ્ઠાને વિઞ્ઞત્તિ, પટિલાભોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

ગરુપાવુરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. લહુપાવુરણસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **લહુપાવુરણ**ન્તિ ઉણ્હકાલે પાવુરણં. **અડ્ઢતેય્યકંસપરમ**ન્તિ દસકહાપણગ્ઘનકં, સેસં પઠમસદિસમેવાતિ.

લહુપાવુરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ઇતો પરાનિ ઇમસ્મિં વગ્ગે અટ્ઠ, તતિયવગ્ગે દસાતિ ઇમાનિ અટ્ઠારસ સિક્ખાપદાનિ ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બાનીતિ.

જાતરૂપવગ્ગો તતિયો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો તિંસ નિસ્સગ્ગિયા પાચિત્તિયા ધમ્માતિ ભિક્ખૂ આરબ્ભ પઞ્ઞત્તા સાધારણા અટ્ઠારસ, અસાધારણા દ્વાદસાતિ એવં તિંસ. સેસં સબ્બત્થ ઉત્તાનમેવાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે

નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

પાચિત્તિયકણ્ડો

૧. લસુણવગ્ગો

૧. લસુણસિક્ખાપદવણ્ણના

પાચિત્તિયેસુ લસુણવગ્ગસ્સ તાવ પઠમે **લસુણ**ન્તિ મગધરટ્ઠે જાતં આમકં ભણ્ડિકલસુણમેવ, ન એકદ્વિતિમિઞ્જકં. તઞ્હિ ‘‘ખાદિસ્સામી’’તિ પટિગ્ગણ્હન્તિયા દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ લસુણં હરાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અલસુણે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન અલસુણસઞ્ઞાય, પલણ્ડુકે, ભઞ્જનકે, હરિતકે, ચાપલસુણે, સૂપસમ્પાકે, મંસસમ્પાકે, તેલસમ્પાકે, સાળવે, ઉત્તરિભઙ્ગે, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આમકલસુણઞ્ચેવ, અજ્ઝોહરણઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

લસુણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. સમ્બાધલોમસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **સમ્બાધે**તિ પટિચ્છન્નોકાસે, ઉપકચ્છકેસુ ચ મુત્તકરણે ચાતિ અત્થો. **સંહરાપેય્યા**તિ એત્થ ખુરસણ્ડાસકત્તરિઆદીસુ યેન કેનચિ સંહરાપેન્તિયા પયોગગણનાય પાચિત્તિયં, ન લોમગણનાય.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ સમ્બાધે લોમં સંહરાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અત્તનો અત્થાય અઞ્ઞં આણાપેન્તિયા સાણત્તિકં, આપત્તિભેદોનત્થિ. આબાધપચ્ચયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આબાધાભાવો, સમ્બાધે લોમસંહરણન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ભિક્ખુનિયા સદ્ધિં એકદ્ધાનમગ્ગગમનસિક્ખાપદસદિસાનીતિ.

સમ્બાધલોમસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. તલઘાતકસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **તલઘાતકે**તિ અન્તમસો ઉપ્પલકેસરેનાપિ મુત્તકરણસ્સ તલઘાતને મુત્તકરણમ્હિ પહારદાને પાચિત્તિયન્તિ અત્થો.

સાવત્થિયં દ્વે ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ તલઘાતકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, પુરિમનયેનેવ સાણત્તિકં, આપત્તિભેદો નત્થિ. ઇતો પરં પન યત્થ નત્થિ, તત્થ અવત્વાવ ગમિસ્સામ. આબાધપચ્ચયા ગણ્ડં વા વણં વા પહરન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આબાધાભાવો, મુત્તકરણે પહારદાનં, ફસ્સસાદિયનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનીતિ.

તલઘાતકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. જતુમટ્ઠકસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **જતુમટ્ઠકે**તિ જતુના કતે મટ્ઠદણ્ડકે. વત્થુવસેનેતં વુત્તં, કામરાગેન પન ઉપ્પલકેસરમ્પિ પવેસેન્તિયા આપત્તિ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ જતુમટ્ઠકસાદિયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં તતિયસદિસમેવાતિ.

જતુમટ્ઠકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ઉદકસુદ્ધિકસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ઉદકસુદ્ધિક**ન્તિ મુત્તકરણસ્સ ધોવનં. **આદિયમાનાયા**તિ કરોન્તિયા. **દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમં આદાતબ્બ**ન્તિ દ્વીસુ અઙ્ગુલીસુ એકેકં કત્વા દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમં આદાતબ્બં. **તં અતિક્કામેન્તિયા**તિ સચે ધોવનકાલે રાગવસેન વિત્થારતો તતિયાય અઙ્ગુલિયા અગ્ગપબ્બં, ગમ્ભીરતો એકિસ્સાવ અઙ્ગુલિયા તતિયપબ્બં પવેસેતિ પાચિત્તિયં.

સક્કેસુ અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ અતિગમ્ભીરં ઉદકસુદ્ધિકં આદિયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, ઊનકદ્વઙ્ગુલપબ્બે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન ઊનકસઞ્ઞાય, દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમં આદિયન્તિયા, આબાધપચ્ચયા અતિરેકમ્પિ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ, સેસં તતિયસદિસમેવાતિ.

ઉદકસુદ્ધિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ઉપતિટ્ઠનસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **ભુઞ્જન્તસ્સા**તિ પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરં ભુઞ્જતો. **પાનીયેના**તિ સુદ્ધેન વા ઉદકેન, તક્કાદીસુ વા અઞ્ઞતરેન. **વિધૂપનેના**તિ યાય કાયચિ બીજનિયા. **ઉપતિટ્ઠેય્યા**તિ યા એતેસુ દ્વીસુ અઞ્ઞતરં ગહેત્વા હત્થપાસે તિટ્ઠતિ, તસ્સા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ ભુઞ્જન્તસ્સ એવં તિટ્ઠનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, હત્થપાસં વિજહિત્વા ખાદનીયં ખાદન્તસ્સ ઉપતિટ્ઠન્તિયા દુક્કટં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં. ‘‘ઇમં પિવથ, ઇમિના બીજથા’’તિ એવં દેન્તિયા વા, દાપેન્તિયા વા, અનુપસમ્પન્નં વા ઉપતિટ્ઠાપનત્થં આણાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ભુઞ્જન્તસ્સ ભિક્ખુનો હત્થપાસે ઠાનં, પાનીયસ્સ વા વિધૂપનસ્સ વા ગહણન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

ઉપતિટ્ઠનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. આમકધઞ્ઞસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **વિઞ્ઞત્વા**તિ અન્તમસો માતરમ્પિ યાચિત્વા. **ભુઞ્જેય્યા**તિ અજ્ઝોહરેય્ય. એત્થ ચ વિઞ્ઞત્તિ ચેવ ભોજનઞ્ચ પમાણં, તસ્મા સયં વિઞ્ઞત્વા અઞ્ઞાય ભજ્જનાદીનિ કારાપેત્વા વા , અઞ્ઞાય વિઞ્ઞાપેત્વા સયં

ભજ્જનાદીનિ કત્વા વા પટિગ્ગહણતો પટ્ઠાય યાવ દન્તેહિ સંખાદનં, તાવ પુબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટાનિ, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ આમકધઞ્ઞં વિઞ્ઞાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સયં વા અઞ્ઞાય વા અવિઞ્ઞત્તિયા લદ્ધં ભજ્જનાદીનિ કત્વા વા કારેત્વા વા ભુઞ્જન્તિયા દુક્કટં, અઞ્ઞાય વિઞ્ઞત્તિયા લદ્ધં પન સયં ભજ્જનાદીનિ કત્વાપિ કારેત્વાપિ ભુઞ્જન્તિયા દુક્કટમેવ. આબાધે સતિ સેદકમ્માદીનં અત્થાય વિઞ્ઞાપેન્તિયા, અવિઞ્ઞત્તિયા લબ્ભમાનં નવકમ્મત્થાય સમ્પટિચ્છન્તિયા, ઞાતકપ્પવારિતટ્ઠાને મુગ્ગમાસાદિઅપરણ્ણં વિઞ્ઞાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં અઞ્ઞતરસ્સ વિઞ્ઞાપનં વા વિઞ્ઞાપાપનં વા, પટિલાભો, ભજ્જનાદીનિ કત્વા વા કારેત્વા વા અજ્ઝોહરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદ્ધાનમગ્ગસિક્ખાપદસદિસાનીતિ.

આમકધઞ્ઞસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. પઠમઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સઙ્કારન્તિ** કચવરં. **વિઘાસન્તિ** યંકિઞ્ચિ પરિભુત્તાવસેસં ઉચ્છિટ્ઠોદકમ્પિ દન્તકટ્ઠમ્પિ, અટ્ઠિકચલકેસુ પન વત્તબ્બમેવ નત્થિ. **તિરોકુટ્ટે વા તિરોપાકારે વાતિ** યસ્સકસ્સચિ કુટ્ટસ્સ વા પાકારસ્સ વા પરતો. **છડ્ડેય્ય વા છડ્ડાપેય્ય વાતિ** સબ્બાનિપેતાનિ એકતો છડ્ડેન્તિયા એકપ્પયોગે એકાપત્તિ, સકિં આણત્તિયા બહુકેપિ છટ્ટિતે એકાવ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ ઉચ્ચારં તિરોકુટ્ટે છડ્ડનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાણત્તિકં, ભિક્ખુસ્સ દુક્કટં , ઓલોકેત્વા વા અવલઞ્જે વા છડ્ડેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉચ્ચારાદિભાવો, અનોલોકનં, વલઞ્જનટ્ઠાનં, તિરોકુટ્ટતિરોપાકારતા, છડ્ડનં વા છડ્ડાપનં વાતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પઠમઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. દુતિયઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **હરિતેતિ** ખેત્તે વા નાળિકેરાદિઆરામે વા યત્થકત્થચિ રોપિમહરિતટ્ઠાને. તાનિ વત્થૂનિ છડ્ડેન્તિયા વા છડ્ડાપેન્તિયા વા પુરિમનયેનેવ આપત્તિ, તાદિસે ઠાને નિસીદિત્વા અન્તમસો ઉદકં પિવિત્વા મત્થકચ્છિન્નં નાળિકેરમ્પિ છડ્ડેન્તિયા આપત્તિયેવ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ઉચ્ચારાદીનિ હરિતે છડ્ડનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સાણત્તિકં, તિકપાચિત્તિયં, ભિક્ખુનો દુક્કટં, ભિક્ખુનિયાપિ નિક્ખિત્તબીજે ખેત્તે યાવ અઙ્કુરો ન ઉટ્ઠહતિ, તાવ દુક્કટં, અહરિતે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન અહરિતસઞ્ઞાય છટ્ટિતખેત્તે વા, સામિકે અપલોકેત્વા વા છડ્ડેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં અટ્ઠમસદિસમેવાતિ.

દુતિયઉચ્ચારછડ્ડનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. નચ્ચગીતસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **નચ્ચ**ન્તિ અન્તમસો મોરનચ્ચમ્પિ. **ગીત**ન્તિ અન્તમસો ધમ્મભાણકગીતમ્પિ. **વાદિત**ન્તિ અન્તમસો ઉદકભેરિવાદિતમ્પિ. **દસ્સનાયા**તિ એતેસુ યંકિઞ્ચિ દસ્સનાય ગચ્છન્તિયા પદે પદે દુક્કટં, યત્થ ઠિતા પસ્સતિ વા સુણાતિ વા, એકપ્પયોગે એકાપત્તિ, તં તં દિસં ઓલોકેન્તિયા પયોગે પયોગે આપત્તિ.

રાજગહે છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ નચ્ચાદીનિ દસ્સનાય ગમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સયં તાનિ વત્થૂનિ કરોન્તિયા, અઞ્ઞં વા આણાપેન્તિયા, ''ચેતિયસ્સ ઉપહારં દેથા''તિ ઈદિસેન પરિયાયેન વા ભણન્તિયા, ''ચેતિયસ્સ ઉપહારં કરોમા''તિ વા વુત્તે ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છન્તિયા ચ પાચિત્તિયમેવાતિ સબ્બઅટ્ઠકથાસુ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૮૩૫-૮૩૭) વુત્તં, ભિક્ખુનો સબ્બત્થ દુક્કટં. ''તુમ્હાકં ચેતિયસ્સ ઉપટ્ઠાનં કરોમા''તિ વુત્તે પન ''ઉપટ્ઠાનકરણં નામ સુન્દર''ન્તિ ઈદિસં પરિયાયં ભણન્તિયા, આરામે ઠત્વા પસ્સન્તિયા વા સુણન્તિયા વા, તથા અત્તનો ઠિતોકાસં આગન્ત્વા પયોજિતં પટિપથં ગચ્છન્તિયા સમ્મુખીભૂતં સલાકભત્તાદિકે સતિ કરણીયે ગન્ત્વા, આપદાસુ વા સમજ્જટ્ઠાનં પવિસિત્વાપિ પસ્સન્તિયા વા સુણન્તિયા વા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નચ્ચાદીનં અઞ્ઞતરતા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા ગમનં, દસ્સનં વા સવનં વાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનિ, ઇદં પન લોકવજ્જં, અકુસલચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

નચ્ચગીતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

લસુણવગ્ગો પઠમો.

૨. રત્તન્ધકારવગ્ગો

૧. રત્તન્ધકારસિક્ખાપદવણ્ણના

અન્ધકારવગ્ગસ્સ પઠમે **રત્તન્ધકારે**તિ રત્તિઅન્ધકારે. **અપ્પદીપે**તિ પજ્જોતચન્દસૂરિયઅગ્ગીસુ એકેકેનાપિ અનોભાસિતે. **પુરિસેના**તિ સન્તિટ્ઠિતું સલ્લપિતુઞ્ચ વિઞ્ઞુના મનુસ્સપુરિસેન સદ્ધિં. **સન્તિટ્ઠેય્ય વા**તિ હત્થપાસે ઠિતમત્તાય પાચિત્તિયં. **સલ્લપેય્યા**તિ તત્થ ઠત્વા ગેહસિતકથં કથેન્તિયાપિ પાચિત્તિયમેવ.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ એવં સન્તિટ્ઠનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, પુરિસસ્સ હત્થપાસં વિજહિત્વા, યક્ખાદીનં હત્થપાસં અવિજહિત્વાપિ સન્તિટ્ઠન્તિયા, સલ્લપેન્તિયા વા દુક્કટં, યંકિઞ્ચિ વિઞ્ઞું દુતિયં ગહેત્વા એવં કરોન્તિયા, અરહોપેક્ખાય, અઞ્ઞવિહિતાય, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. રત્તન્ધકારતા, પુરિસસ્સ હત્થપાસે ઠાનં વા સલ્લપનં વા, સહાયાભાવો, રહોપેક્ખતાતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનં, કિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, લોકવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, અકુસલચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

રત્તન્ધકારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. પટિચ્છન્નોકાસસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **પટિચ્છન્ને ઓકાસે**તિ કુટ્ટાદીસુ યેન કેનચિ પટિચ્છન્ને, ઇદમેવેત્થ નાનત્તં.

પટિચ્છન્નોકાસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. અજ્ઝોકાસસલ્લપનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **અજ્ઝોકાસે**તિ નાનં, સેસં ઉભયત્થાપિ પઠમસદિસમેવાતિ.

અજ્ઝોકાસસલ્લપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. દુતિયિકઉય્યોજનસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **રથિકાયા**તિ રચ્છાયં. **બ્યૂહે**તિ અનિવિદ્ધરચ્છાયં . **સિઙ્ઘાટકે**તિ ચચ્ચરે. **નિકણ્ણિકં વા જપ્પેય્યા**તિ કણ્ણમૂલે કિઞ્ચિ જપ્પેય્ય. **ઉય્યોજેય્યા**તિ અનાચારં ચરિતુકામતાય ''ગચ્છ ત્વ''ન્તિ દુતિયિકં ઉય્યોજેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ પુરિમનયેનેવ તાવ સન્તિટ્ઠનાદીસુ તીણિ પાચિત્તિયાનિ, ઉય્યોજેન્તિયા પન ઉય્યોજને ચ હત્થપાસવિજહને ચ દુક્કટં, વિજહિતે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એવં સન્તિટ્ઠનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં પુરિમત્તયસદિસમેવ. અનાપત્તિયં પન ''ન અનાચારં આચરિતુકામા, સતિ કરણીયે દુતિયિકં ભિક્ખુનિં ઉય્યોજેતી''તિ (પાચિ॰ ૮૫૨) એત્તકં અધિકન્તિ.

દુતિયિકઉય્યોજનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. અનાપુચ્છાપક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **પુરેભત્ત**ન્તિ અરુણુગ્ગમનં ઉપાદાય યાવ મજ્ઝન્હિકં. **આસને**તિ પલ્લઙ્કસ્સોકાસભૂતે. **સામિકે અનાપુચ્છા**તિ તસ્મિં કુલે યંકિઞ્ચિ વિઞ્ઞું મનુસ્સં અનાપુચ્છા. **પક્કમેય્યા**તિ એત્થ છન્નસ્સ અન્તો નિસીદિત્વા અનોવસ્સકં અજ્ઝોકાસે ઉપચારં અતિક્કામેન્તિયા પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ અનાપુચ્છા પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, પલ્લઙ્કસ્સ અનોકાસે દુક્કટં, તથા આપુચ્છિતે અનાપુચ્છિતસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ. આપુચ્છિતસઞ્ઞાય પન, અસંહારિમે, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પુરેભત્તતા, અન્તરઘરે નિસજ્જા, આસનસ્સ પલ્લઙ્કોકાસતા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા અનાપુચ્છનં, વુત્તપરિચ્છેદાતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

અનાપુચ્છાપક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. અનાપુચ્છાઅભિનિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **પચ્છાભત્ત**ન્તિ મજ્ઝન્હિકે વીતિવત્તે યાવ સૂરિયસ્સ અત્થઙ્ગમા. **અભિનિસીદેય્ય વા**તિ આદિમ્હિ નિસીદિત્વા ગચ્છન્તિયા એકા આપત્તિ, અનિસીદિત્વા નિપજ્જિત્વાવ ગચ્છન્તિયાપિ એકા, નિસીદિત્વા નિપજ્જન્તિયા દ્વે.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ આસને અભિનિસીદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં , સેસં પઞ્ચમસદિસમેવ. યથા પન તત્થ અસંહારિમે, એવમિધ ધુવપઞ્ઞત્તે અનાપત્તીતિ.

અનાપુચ્છાઅભિનિસીદનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. અનાપુચ્છાસન્થરણસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **વિકાલેતિ** અત્થઙ્ગતે સૂરિયે. **સેય્યન્તિ** અન્તમસો પણ્ણસન્થારમ્પિ, સેસં છટ્ઠસદિસમેવ.

ઇદં પન સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ વિકાલે કુલાનિ ઉપસઙ્કમિત્વા સામિકે અનાપુચ્છિત્વા સેય્યં સન્થરિત્વા અભિનિસીદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અનાપત્તિયઞ્ચેત્થ ધુવપઞ્ઞત્તં નામ નત્થીતિ.

અનાપુચ્છાસન્થરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. પરઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **દુગ્ગહિતેન દૂપધારિતેનાતિ** યં વુત્તં, તતો અઞ્ઞથા ગહિતેન ચ ઉપધારિતેન ચ. **પરન્તિ** ‘‘અહં કિરય્યે અય્યં ન સક્કચ્ચં ઉપટ્ઠહામી’’તિઆદિના (પાચિ॰ ૮૬૯) નયેન ઉપસમ્પન્નં ઉજ્ઝાપેન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ એવં પરં ઉજ્ઝાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં, ઉમ્મત્તિકાદીનંયેવ અનાપત્તિ. દુગ્ગહિતતા, ઉજ્ઝાપનં, યં ઉજ્ઝાપેતિ, તસ્સા ઉપસમ્પન્નતાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

પરઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. પરઅભિસપનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **અભિસપેય્યાતિ** સપથં કરેય્ય. તત્થ ‘‘નિરયે ઉપપજ્જામિ, નિરયે ઉપપજ્જતૂ’’તિએવમાદીનિ વદમાના **નિરયેન અભિસપતિ** નામ, અક્કોસતીતિ અત્થો. ‘‘ગિહિની હોમિ, ગિહિની હોતૂ’’તિએવમાદીનિ વદમાના **બ્રહ્મચરિયેન**. તસ્સા વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિં આરબ્ભ એવં અભિસપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં, તિરચ્છાનયોનિયા વા પેત્તિવિસયેન વા મનુસ્સદોભગ્ગેન વા અભિસપને દુક્કટં. અત્થધમ્માનુસાસનિપુરેક્ખારાનં ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નિરયેન વા બ્રહ્મચરિયેન વા અભિસપનં , ઉપસમ્પન્નતા, અત્થધમ્મપુરેક્ખારાદીનં અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અટ્ઠમસદિસાનેવાતિ.

પરઅભિસપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. રોદનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **વધિત્વાતિ** હત્થાદીહિ પહરિત્વા, ઉભયં કરોન્તિયાવ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિં આરબ્ભ અત્તાનં વધિત્વા રોદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, કેવલં વધન્તિયા વા રોદન્તિયા વા દુક્કટમેવ. ઞાતિરોગભોગબ્યસનેહિ ફુટ્ઠાય કેવલં રોદન્તિયા એવ ન વધન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અત્તાનં વધનઞ્ચેવ, રોદનઞ્ચાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયમેવાતિ.

રોદનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

રત્તન્ધકારવગ્ગો દુતિયો.

૩. નગ્ગવગ્ગો

૧. નગ્ગસિક્ખાપદવણ્ણના

નગ્ગવગ્ગસ્સ પઠમે **નગ્ગા**તિ અનિવત્થા વા અપારુતા વા. એવઞ્હિ નહાયન્તિયા સબ્બપ્પયોગેસુ દુક્કટં, નહાનપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ એવં નહાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ઉદકસાટિકચીવરે અચ્છિન્ને વા નટ્ઠે વા, ‘‘મહગ્ઘં ઇદં દિસ્વા ચોરાપિ હરેય્યુ’’ન્તિ એવરૂપાસુ આપદાસુ વા નહાયન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નગ્ગતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, નહાનપરિયોસાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

નગ્ગસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ઉદકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અપ્પમાણિકાયો ઉદકસાટિકાયો ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ સબ્બં રતનવગ્ગે નિસીદનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

ઉદકસાટિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **વિસિબ્બેત્વા**તિ દુસ્સિબ્બિતં પુનસિબ્બનત્થાય વિસિબ્બેત્વા. **અનન્તરાયિકિની**તિ દસસુ અન્તરાયેસુ એકેકસ્મિમ્પિ અસતિ. **અઞ્ઞત્ર ચતૂહપઞ્ચાહા**તિ વિસિબ્બિતદિવસતો પઞ્ચ દિવસે અતિક્કામેત્વા ‘‘નેવ સિબ્બિસ્સામિ , ન સિબ્બાપનાય ઉસ્સુક્કં કરિસ્સામી’’તિ ધુરં નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ચીવરં વિસિબ્બેત્વા ન સિબ્બનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં, તથા ઉભિન્નમ્પિ અઞ્ઞસ્મિં પરિક્ખારે. યા પન અન્તરાયિકિની વા હોતિ, પરિયેસિત્વા વા કિઞ્ચિ ન લભતિ, કરોન્તી વા પઞ્ચાહં અતિક્કામેતિ, તસ્સા ચ, ગિલાનાય ચ, આપદાસુ ચ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નિવાસનપારુપનુપગચીવરતા, ઉપસમ્પન્નાય સન્તકતા, સિબ્બનત્થાય વિસિબ્બનં વા વિસિબ્બાપનં

વા, અઞ્ઞત્ર અનુઞ્ઞાતકારણા પઞ્ચાહાતિક્કમો, ધુરનિક્ખેપોતિ ઇમાનેત્થ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. સઙ્ઘાટિચારસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે પઞ્ચ અહાનિ પઞ્ચાહં, પઞ્ચાહમેવ **પઞ્ચાહિકં**. સઙ્ઘાટીનં ચારો **સઙ્ઘાટિચારો**, પરિભોગવસેન વા ઓતાપનવસેન વા સઙ્ઘટિતટ્ઠેન ‘સઙ્ઘાટી’તિ લદ્ધનામં તિચીવરં, ઉદકસાટિકા, સંકચ્ચિકાતિ ઇમેસં પઞ્ચન્નં ચીવરાનં પરિવત્તનન્તિ અત્થો. **અતિક્કામેય્ય પાચિત્તિય**ન્તિ છટ્ઠે અરુણુગ્ગમને એકસ્મિં ચીવરે વુત્તનયેન અપરિવત્તિતે એકા આપત્તિ, પઞ્ચસુ પઞ્ચ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ચીવરં નિક્ખિપિત્વા સન્તરુત્તરેન જનપદચારિકં પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, પઞ્ચાહાનતિક્કન્તે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન અનતિક્કન્તસઞ્ઞાય, પઞ્ચમં દિવસં પઞ્ચ ચીવરાનિ નિવાસેન્તિયા વા પારુપન્તિયા વા ઓતાપેન્તિયા વા, ગિલાનાય, ‘‘ઇદં મે ચીવરં મહગ્ઘં ઈદિસે ચોરભયે ન સક્કા ધારેતુ’’ન્તિ એવરૂપાસુ આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પઞ્ચન્નં ચીવરાનં અઞ્ઞતરતા, પઞ્ચાહાતિક્કમો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, અપરિવત્તનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનીતિ.

સઙ્ઘાટિચારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ચીવરસઙ્કમનીયસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ચીવરસઙ્કમનીય**ન્તિ સઙ્કમેતબ્બં ચીવરં, અઞ્ઞિસ્સા સન્તકં અનાપુચ્છા ગહિતં પુન પટિદાતબ્બં પઞ્ચન્નં અઞ્ઞતરં ચીવરન્તિ અત્થો. **ધારેય્યા**તિ સચે તં નિવાસેતિ વા પારુપતિ વા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ ભિક્ખુનિયા ચીવરં આદાય અનાપુચ્છા પારુપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં. યા પન તાય વા દિન્નં, તં વા આપુચ્છા, અચ્છિન્નનટ્ઠચીવરિકા વા હુત્વા, ‘‘ઇદં મે ચીવરં મહગ્ઘં ઈદિસે ચોરભયે ન સક્કા ધારેતુ’’ન્તિ એવરૂપાસુ આપદાસુ વા ધારેતિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ચીવરસઙ્કમનીયતા, ઉપસમ્પન્નાય સન્તકતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, ધારણન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમકથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

ચીવરસઙ્કમનીયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ગણચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **ગણસ્સા**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ. **ચીવરલાભ**ન્તિ વિકપ્પનુપગમ્પિ પચ્છિમં લભિતબ્બં ચીવરં. **અન્તરાયં કરેય્યા**તિ યથા તે દાતુકામા ન દેન્તિ, એવં પરક્કમેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ સચે તસ્સા વચનેન તે ન દેન્તિ, ભિક્ખુનિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ગણસ્સ ચીવરલાભન્તરાયકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અઞ્ઞસ્મિં પરિક્ખારે દુક્કટં, સમ્બહુલાનં પન એકભિક્ખુનિયા વા ચીવરલાભેપિ દુક્કટમેવ. ''સમગ્ઘકાલે દસ્સથા''તિ એવં આનિસંસં દસ્સેત્વા નિવારેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વિકપ્પનુપગપચ્છિમતા, સઙ્ઘસ્સ પરિણતભાવો, વિના આનિસંસદસ્સનેન અન્તરાયકરણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

ગણચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. પટિબાહનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **ધમ્મિકં ચીવરવિભઙ્ગ**ન્તિ સમગ્ગેન સઙ્ઘેન સન્નિપતિત્વા કરીયમાનં ચીવરવિભઙ્ગં. **પટિબાહેય્યા**તિ પટિસેધેય્ય, એવં પટિસેધેન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ધમ્મિકં ચીવરવિભઙ્ગં પટિબાહનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ધમ્મિકે વેમતિકાય, અધમ્મિકે ધમ્મિકસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ દુક્કટં. ઉભયત્થ અધમ્મિકસઞ્ઞાય, આનિસંસં દસ્સેત્વા પટિબાહન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ચીવરવિભઙ્ગસ્સ ધમ્મિકતા, ધમ્મિકસઞ્ઞિતા, વિના આનિસંસેન પટિબાહનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનેવાતિ.

પટિબાહનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ચીવરદાનસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સમણચીવર**ન્તિ કપ્પકતં નિવાસનપારુપનુપગં, એવરૂપં ઠપેત્વા પઞ્ચ સહધમ્મિકે માતાપિતરો ચ યસ્સ કસ્સચિ ગહટ્ઠસ્સ વા પબ્બજિતસ્સ વા પરિચ્ચજિત્વા દેન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અગારિકસ્સ સમણચીવરદાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ભિક્ખુનો દુક્કટં. માતાપિતૂનં પરિચ્ચજિત્વાપિ, અઞ્ઞેસં તાવકાલિકમેવ દેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સમણચીવરતા, ઠપેત્વા સહધમ્મિકે ચ માતાપિતરો ચ અઞ્ઞેસં દાનં, અતાવકાલિકતાતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સઞ્ચરિત્તસદિસાનીતિ.

ચીવરદાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. કાલઅતિક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **દુબ્બલચીવરપચ્ચાસાયા**તિ દુબ્બલાય ચીવરપચ્ચાસાય, ''સચે સક્કોમ દસ્સામા''તિ એત્તકમત્તં સુત્વા ઉપ્પાદિતાય આસાયાતિ અત્થો . **ચીવરકાલસમયં અતિક્કામેય્યા**તિ વસ્સંવુટ્ઠભિક્ખુનીહિ કાલચીવરે ભાજિયમાને ''આગમેય્યાથ, અય્યે, અત્થિ સઙ્ઘસ્સ ચીવરપચ્ચાસા''તિ વત્વા તં ચીવરવિભઙ્ગં ચીવરકાલં અતિક્કામેય્ય, તસ્સા અનત્થતે કથિને વસ્સાનસ્સ પચ્છિમમાસં, અત્થતે કથિને કથિનુબ્ભારદિવસં અતિક્કામેન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ દુબ્બલચીવરપચ્ચાસાય ચીવરકાલસમયં અતિક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, દુબ્બલચીવરે વેમતિકાય, અદુબ્બલચીવરે દુબ્બલચીવરસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ દુક્કટં. ઉભયત્થ અદુબ્બલચીવરસઞ્ઞાય, કિઞ્ચાપિ 'ન સક્કોમા'તિ વદન્તિ, ''ઇદાનિ પન તેસં કપ્પાસો વા ઉપ્પજ્જિસ્સતિ, સદ્ધો વા પુરિસો આગમિસ્સતિ, તસ્મિં આગતે અદ્ધા દસ્સન્તી''તિ એવં આનિસંસં દસ્સેત્વા નિવારેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. દુબ્બલચીવરતા, દુબ્બલસઞ્ઞિતા, વિના આનિસંસેન નિવારણન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનીતિ.

કાલઅતિક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. કથિનુદ્ધારસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **ધમ્મિકં કથિનુદ્ધાર**ન્તિ સબ્બાસં ભિક્ખુનીનં અકાલચીવરં દાતુકામેન ઉપાસકેન યત્તકો અત્થારમૂલિકો આનિસંસો, તતો અધિકં વા સમકં વા દત્વા યાચિતેન સમગ્ગેન ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન યં કથિનં ઞત્તિદુતિયકમ્મેન અન્તરા ઉદ્ધરીયતિ, તસ્સ સો ઉદ્ધારો 'ધમ્મિકો'તિ વુચ્ચતિ, એવરૂપં કથિનુદ્ધારન્તિ અત્થો. **પટિબાહેય્યા**તિ નિવારેય્ય, તસ્સ એવરૂપં કથિનુદ્ધારં નિવારેન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ કથિનુદ્ધારં પટિબાહનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસં સત્તમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

કથિનુદ્ધારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

નગ્ગવગ્ગો તતિયો.

૪. તુવટ્ટવગ્ગો

૧. એકમઞ્ચતુવટ્ટનસિક્ખાપદવણ્ણના

તુવટ્ટવગ્ગસ્સ પઠમે **તુવટ્ટેય્યુ**ન્તિ નિપજ્જેય્યું. તાસુ પન એકાય વા નિપન્નાય અપરા નિપજ્જતુ, દ્વેપિ વા સહેવ નિપજ્જન્તુ, દ્વિન્નમ્પિ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ દ્વિન્નં એકમઞ્ચે તુવટ્ટનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સચે પન એકાય નિપન્નાય એકા નિસીદતિ, ઉભો વા નિસીદન્તિ, તાસં, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. એકમઞ્ચતા, દ્વિન્નં તુવટ્ટનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

એકમઞ્ચતુવટ્ટનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. એકત્થરણતુવટ્ટનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે એકં અત્થરણઞ્ચેવ પાવુરણઞ્ચ એતાસન્તિ **એકત્થરણપાવુરણા**, સંહારિમાનં પાવારત્થરણકટસારકાદીનં એકં અન્તં અત્થરિત્વા એકં પારુપિત્વા તુવટ્ટેન્તીનમેતં અધિવચનં. **પાચિત્તિય**ન્તિ તંયેવ અત્થરિત્વા તં પારુપિત્વા નિપજ્જન્તીનં પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ એવં તુવટ્ટનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અત્થરણે વા પાવુરણે વા એકસ્મિં દુક્કટં, નાનત્થરણપાવુરણે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન નાનત્થરણપાવુરણસઞ્ઞાય, વવત્થાનં દસ્સેત્વા નિપજ્જન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં પઠમસદિસમેવાતિ.

એકત્થરણતુવટ્ટનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. અફાસુકરણસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **અફાસુન્તિ** ''ઇમિના ઇમિસ્સા અફાસુ ભવિસ્સતી''તિ અનાપુચ્છા પુરતો ચઙ્કમનટ્ઠાનનિસ્સજ્જાદયો વા ઉદ્દિસઉદ્દિસાપનપરિપુચ્છનસજ્ઝાયં વા કરોન્તિયા ચઙ્કમને નિવત્તનગણનાય, ઠાનાદીસુ પયોગગણનાય, ઉદ્દેસાદીસુ પદગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ સઞ્ચિચ્ચ અફાસુકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં, ન અફાસુકામતાય, આપુચ્છા પુરતો ચઙ્કમનાદીનિ કરોન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, અફાસુકામતા, અફાસુકરણં, અનાપુચ્છનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયં, દુક્ખવેદનન્તિ.

અફાસુકરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. નઉપટ્ઠાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **દુક્ખિતન્તિ** ગિલાનં. **સહજીવિનિન્તિ** સદ્ધિવિહારિનિં. **નેવ ઉપટ્ઠહેય્યાતિ** તસ્સા ઉપટ્ઠાનં સયં વા અકરોન્તિયા, પરેહિ વા અકારેન્તિયા ધુરં નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ દુક્ખિતં સહજીવિનિં અનુપટ્ઠાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અન્તેવાસિનિયા વા અનુપસમ્પન્નાય વા દુક્કટં, દસસુ અઞ્ઞતરન્તરાયે સતિ પરિયેસિત્વા અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગિલાનતા, સદ્ધિવિહારિતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, ઉપટ્ઠાને ધુરનિક્ખેપોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

નઉપટ્ઠાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ઉપસ્સયં દત્વાતિ** સકવાટબદ્ધં અત્તનો પુગ્ગલિકવિહારં દત્વા. **નિક્કડ્ઢેય્યાતિ** બહૂનિપિ દ્વારાનિ એકપ્પયોગેન નિક્કડ્ઢેન્તિયા એકા આપત્તિ, નાનાપયોગેહિ પયોગગણનાય આપત્તિયો, આણત્તિયમ્પિ એસેવ નયો. સચે પન ''ઇમઞ્ચિમઞ્ચ દ્વારં અતિક્કામેહી''તિ આણાપેતિ, એકાય આણત્તિયા એવ દ્વારગણનાય આપત્તિયો.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એતાદિસે વત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અકવાટબદ્ધતો દુક્કટં, અનુપસમ્પન્નાય તિકદુક્કટં, સકવાટબદ્ધતો વા અકવાટબદ્ધતો વા ઉભિન્નમ્પિ પરિક્ખારનિક્કડ્ઢને દુક્કટમેવ, સેસં સઙ્ઘિકવિહારનિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદે વુત્તનયમેવાતિ.

નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. સંસટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠં ઉત્તાનપદત્થમેવ. સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિં આરબ્ભ સંસટ્ઠવિહારવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ પઠમઅરિટ્ઠસિક્ખાપદે વુત્તવિનિચ્છયસદિસમેવાતિ.

સંસટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. અન્તોરટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **અન્તોરટ્ઠે**તિ યસ્સ વિજિતે વિહરતિ, તસ્સ રટ્ઠે. **અસત્થિકા ચારિક**ન્તિ વિના સત્થેન ગચ્છન્તિયા, ગામન્તરગણનાય, અગામકે અરઞ્ઞે અદ્ધયોજનગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ વુત્તનયેનેવ દેસચારિકં પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. સત્થેન સહ ગચ્છન્તિયા, ખેમે અપ્પટિભયે, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અન્તોરટ્ઠતા, અખેમતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, ચારિકં પક્કમનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

અન્તોરટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. તિરોરટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **તિરોરટ્ઠે**તિ યસ્સ વિજિતે વિહરતિ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞસ્સ રટ્ઠે. સેસં સત્તમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, નગરં પનેત્થ રાજગહન્તિ.

તિરોરટ્ઠસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. અન્તોવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **અન્તોવસ્સ**ન્તિ પુરિમં વા તેમાસં, પચ્છિમં વા તેમાસં અવસિત્વા તસ્સ વસ્સસ્સ અન્તોયેવ. ઇધ સત્તાહકરણીયેન વા કેનચિ ઉબ્બળ્હાય વા આપદાસુ વા ગચ્છન્તિયા ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં અટ્ઠમસદિસમેવાતિ.

અન્તોવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. ચારિકનપક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **વસ્સંવુટ્ઠા**તિ પુરિમં વા તેમાસં, પચ્છિમં વા તેમાસં વુટ્ઠા. **છપ્પઞ્ચયોજનાની**તિ એત્થ પવારેત્વા પઞ્ચ યોજનાનિ ગન્તુમ્પિ વટ્ટતિ, છસુ વત્તબ્બમેવ નત્થિ. સચે પન તીણિ ગન્ત્વા તેનેવ મગ્ગેન પચ્ચાગચ્છતિ, ન વટ્ટતિ, અઞ્ઞેન આગન્તું વટ્ટતિ. ''વુત્તપ્પમાણં અદ્ધાનં ન ગચ્છિસ્સામી''તિ ધુરે નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

રાજગહે સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ વસ્સં વસિત્વા ચારિકં અપક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અન્તરાયે સતિ, પરિયેસિત્વા દુતિયિકં ભિક્ખુનિં અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વસ્સંવુટ્ઠતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, પઞ્ચયોજનાનતિક્કમોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન અકિરિયં, દુક્ખવેદનન્તિ.

ચારિકનપક્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

તુવટ્ટવગ્ગો ચતુત્થો.

૫. ચિત્તાગારવગ્ગો

૧. રાજાગારસિક્ખાપદવણ્ણના

ચિત્તાગારવગ્ગસ્સ પઠમે **રાજાગાર**ન્તિ રઞ્ઞો કીળનઘરં. **ચિત્તાગાર**ન્તિ કીળનચિત્તસાલં. **આરામ**ન્તિ કીળનઉપવનં. **ઉય્યાન**ન્તિ કીળનુય્યાનં. **પોક્ખરણિ**ન્તિ કીળનપોક્ખરણિં. **દસ્સનાયા**તિ ‘‘એતેસુ યંકિઞ્ચિ પસ્સિસ્સામી’’તિ ગચ્છન્તિયા પદે પદે દુક્કટં, યત્થ ઠત્વા પસ્સતિ, તત્થ પદં અનુદ્ધરિત્વા પઞ્ચાપિ પસ્સન્તિયા એકાવ આપત્તિ. સચે પન તં તં વિલોકેત્વા પસ્સતિ, ગીવં પરિવત્તનપ્પયોગગણનાય આપત્તિયો, ન ઉમ્મીલનગણનાય.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ચિત્તાગારં દસ્સનાય ગમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ભિક્ખુસ્સ સબ્બત્થ દુક્કટં, અવસેસો વિનિચ્છયો નચ્ચદસ્સનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બોતિ.

રાજાગારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. આસન્દિપરિભુઞ્જનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **આસન્દી** નામ અતિક્કન્તપ્પમાણા વુચ્ચતિ. **પલ્લઙ્કો** નામ સંહારિમેન વાળેન કતોતિ વુત્તો. **પરિભુઞ્જેય્યા**તિ એત્થ પન નિસીદનનિપજ્જનપ્પયોગગણનાય પાચિત્તિયં વેદિતબ્બં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ આસન્દિપલ્લઙ્કપરિભોગવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, આસન્દિયા પાદે છિન્દિત્વા, પલ્લઙ્કસ્સ વાળે ભિન્દિત્વા પરિભુઞ્જન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આસન્દિપલ્લઙ્કતા, નિસીદનં નિપજ્જનં વાતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

આસન્દિપરિભુઞ્જનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. સુત્તકન્તનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સુત્ત**ન્તિ છન્નં અઞ્ઞતરં. **કન્તેય્યા**તિ એત્થ યત્તકં હત્થેન અઞ્છિતં હોતિ, તસ્મિં તક્કમ્હિ વેઠિતે એકા આપત્તિ. ઇદઞ્હિ સન્ધાય પદભાજનીયે (પાચિ॰ ૯૮૮) ‘‘ઉજ્જવુજ્જવે’’તિ વુત્તં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ સુત્તં કન્તનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, કન્તનતો પુબ્બે કપ્પાસવિચિનનં આદિં કત્વા સબ્બપ્પયોગેસુ હત્થવારગણનાય દુક્કટં. કન્તિતસુત્તં કન્તન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અકન્તિતતા, કન્તનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

સુત્તકન્તનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ગિહિવેય્યાવચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **ગિહિવેય્યાવચ્ચન્તિ** ગિહીનં વેય્યાવચ્ચં. સચેપિ હિ માતાપિતરો અત્તનો કિઞ્ચિ કમ્મં અકારાપેત્વા તેસં યાગુપચનાદીનિ કરોન્તિ, પુબ્બપ્પયોગેસુ પયોગગણનાય દુક્કટાનિ આપજ્જિત્વા યાગુઆદીસુ ભાજનગણનાય, ખાદનીયાદીસુ પૂવગણનાય પાચિત્તિયં આપજ્જતિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ગિહીનં વેય્યાવચ્ચકરણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, મનુસ્સેહિ સઙ્ઘસ્સ યાગુપાને વા ભત્તે વા ચેતિયપૂજાય વા કરીયમાનાય તેસં સહાયભાવેન યાગુપચનાદીનિ, અત્તનો વેય્યાવચ્ચકરસ્સ ચ તાનિયેવ કરોન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગિહિવેય્યાવચ્ચકરણં, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

ગિહિવેય્યાવચ્ચસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. અધિકરણસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **અધિકરણન્તિ** ચતુન્નં અઞ્ઞતરં. **પાચિત્તિયન્તિ** ઇધ ચીવરસિબ્બને વિય ધુરં નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં, એકાહમ્પિ પરિહારો નત્થિ.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અધિકરણં નવૂપસમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

અધિકરણસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ભોજનદાનસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **સહત્થાતિ** કાયેન વા કાયપ્પટિબદ્ધેન વા નિસ્સગ્ગિયેન વા ઠપેત્વા પઞ્ચસહધમ્મિકે અવસેસાનં અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોના યંકિઞ્ચિ અજ્ઝોહરણીયં દદન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અગારિકસ્સ ખાદનીયભોજનીયદાનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ઉદકદન્તપોને દુક્કટં. યા પન દાપેતિ ન દેતિ, ઉપનિક્ખિપિત્વા દેતિ, બાહિરલેપં દેતિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અઞ્ઞત્ર ઉદકદન્તપોના અજ્ઝોહરણિયં, ઠપેત્વા પઞ્ચ સહધમ્મિકે અઞ્ઞસ્સ સહત્થા દાનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

ભોજનદાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. આવસથચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **આવસથચીવર**ન્તિ ‘‘ઉતુનિયો ભિક્ખુનિયો પરિભુઞ્જન્તૂ’’તિ દિન્નચીવરં. **અનિસ્સજ્જિત્વા**તિ ચતુત્થે દિવસે ધોવિત્વા અઞ્ઞિસ્સા અન્તમસો સામણેરિયાપિ ઉતુનિયા અદત્વા. **પાચિત્તિય**ન્તિ એવં અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ આવસથચીવરં અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, નિસ્સજ્જિતે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન નિસ્સજ્જિતસઞ્ઞાય, પુન પરિયાયેન વા, અઞ્ઞાસં ઉતુનીનં અભાવેન વા, અચ્છિન્નનટ્ઠચીવરિકાય વા, આપદાસુ વા પરિભુઞ્જન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. આવસથચીવરતા, ચતુત્થદિવસતા, ધોવિત્વા અનિસ્સજ્જનં, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

આવસથચીવરસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. આવસથવિહારસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **આવસથ**ન્તિ કવાટબદ્ધવિહારં. **અનિસ્સજ્જિત્વા**તિ રક્ખણત્થાય અદત્વા, ‘‘ઇદં જગ્ગેય્યાસી’’તિ એવં અનાપુચ્છિત્વાતિ અત્થો. **ચારિકં પક્કમેય્ય પાચિત્તિય**ન્તિ એત્થ સકગામતો અઞ્ઞં ગામં એકરત્તિવાસત્થાયપિ પક્કમન્તિયા પરિક્ખિત્તસ્સ આવસથસ્સ પરિક્ખેપં, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં પઠમપાદેન અતિક્કન્તમત્તે દુક્કટં, દુતિયેન પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ આવસથં અનિસ્સજ્જિત્વા ચારિકં પક્કમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અકવાટબદ્ધે દુક્કટં, નિસ્સજ્જિતે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં પન નિસ્સજ્જિતસઞ્ઞાય, સતિ અન્તરાયે, પટિજગ્ગિકં પરિયેસિત્વા અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સકવાટબદ્ધતા, વુત્તનયેન પક્કમનં, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનીતિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

આવસથવિહારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. તિરચ્છાનવિજ્જાપરિયાપુણનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **તિરચ્છાનવિજ્જ**ન્તિ યંકિઞ્ચિ બાહિરકં અનત્થસંહિતં હત્થિઅસ્સરથધનુથરુસિપ્પઆથબ્બણખિલનવસીકરણસોસાપનમન્તાગદપ્પયોગાદિભેદં પરૂપઘાતકરં વિજ્જં. **પરિયાપુણેય્યા**તિ એત્થ યસ્સ કસ્સચિ સન્તિકે તં પદાદિવસેન પરિયાપુણન્તિયા પદગણનાય ચેવ અક્ખરગણનાય ચ પાચિત્તિયન્તિ.

તિરચ્છાનવિજ્જાપરિયાપુણનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. તિરચ્છાનવિજ્જાવાચનસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **વાચેય્યા**તિ પદં વિસેસો. ઉભયમ્પિ સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ચેવ સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો ચ આરબ્ભ તિરચ્છાનવિજ્જં પરિયાપુણનવાચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. લેખે, ધારણાય ચ, ગુત્તત્થાય ચ યક્ખપરિત્તનાગમણ્ડલાદિકે સબ્બપરિત્તે, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. તિરચ્છાનવિજ્જતા, પરિયાપુણનવાચના, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ દ્વીસુપિ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પદસોધમ્મસદિસાનીતિ.

તિરચ્છાનવિજ્જાવાચનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ચિત્તાગારવગ્ગો પઞ્ચમો.

૬. આરામવગ્ગો

૧. આરામપવિસનસિક્ખાપદવણ્ણના

આરામવગ્ગસ્સ પઠમે **સભિક્ખુકં આરામ**ન્તિ યત્થ ભિક્ખૂ રુક્ખમૂલેપિ વસન્તિ, તં પદેસં. **અનાપુચ્છા**તિ એત્થ ભિક્ખુસામણેરઆરામિકેસુ યંકિઞ્ચિ અનાપુચ્છા, પરિક્ખિત્તસ્સ આરામસ્સ પરિક્ખેપં અતિક્કમન્તિયા, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં ઓક્કમન્તિયા પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયપાદે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અનાપુચ્છા આરામં પવિસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ‘‘સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા’’તિ ચ ‘‘જાનં સભિક્ખુક’’ન્તિ ચ ઇમાનેત્થ દ્વે અનુપઞ્ઞત્તિયો, સભિક્ખુકે વેમતિકાય, અભિક્ખુકે સભિક્ખુકસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ દુક્કટં. તસ્મિં પન દુવિધેપિ અભિક્ખુકસઞ્ઞાય, સન્તં ભિક્ખું આપુચ્છા પવિસન્તિયા, પઠમપ્પવિટ્ઠાનં વા ભિક્ખુનીનં સીસંનુલોકિકાય, યત્થ વા ભિક્ખુનિયો સન્નિપતિતા, તત્થ ‘‘તાસં સન્તિકં ગચ્છામી’’તિ સઞ્ઞાય, આરામેન વા મગ્ગો હોતિ, તેન ગચ્છન્તિયા, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સભિક્ખુકારામતા , સભિક્ખુકસઞ્ઞિતા, વુત્તપરિચ્છેદાતિક્કમો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમનુભાસનસમઉટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, સઞ્ઞાવિમોક્ખં, સચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

આરામપવિસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. ભિક્ખુઅક્કોસનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **અક્કોસેય્યા**તિ દસન્નં અક્કોસવત્થૂનં અઞ્ઞતરેન સમ્મુખા વા પરમ્મુખા વા અક્કોસેય્ય. **પરિભાસેય્યા**તિ ભયમસ્સ ઉપદંસેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ તસ્સા એવં કરોન્તિયા પાચિત્તિયં.

વેસાલિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ આયસ્મન્તં ઉપાલિં અક્કોસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, અનુપસમ્પન્ને તિકદુક્કટં, અત્થધમ્મઅનુસાસનિપુરેક્ખારાય, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉપસમ્પન્નતા, અક્કોસનપરિભાસનં, અત્થપુરેક્ખારતાદીનં અભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

ભિક્ખુઅક્કોસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. ગણપરિભાસનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **ચણ્ડિકતા**તિ કુદ્ધા. **ગણ**ન્તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘં. **પરિભાસેય્યા**તિ એત્થ ''બાલા એતા અબ્યત્તા એતા, નેતા જાનન્તિ કમ્મં વા કમ્મદોસં વા કમ્મસમ્પત્તિં વા કમ્મવિપત્તિં વા''તિ એવં યત્થ કત્થચિ પરિભાસન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ ગણં પરિભાસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સમ્બહુલા વા એકં વા અનુપસમ્પન્નં વા પરિભાસન્તિયા દુક્કટં. સેસં દુતિયસદિસમેવાતિ.

ગણપરિભાસનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. પવારિતસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે ગણભોજને વુત્તનયેન **નિમન્તિતા**, પવારણાસિક્ખાપદે વુત્તનયેન **પવારિતા** વેદિતબ્બા. **પાચિત્તિય**ન્તિ તસ્સા પુરેભત્તં ઠપેત્વા યાગુઞ્ચેવ સેસાનિ ચ તીણિ કાલિકાનિ અઞ્ઞં યંકિઞ્ચિ આમિસં અજ્ઝોહરણત્થાય પટિગ્ગણ્હન્તિયા ગહણે દુક્કટં, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અઞ્ઞત્ર ભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તીણિ કાલિકાનિ આહારત્થાય પટિગ્ગણ્હન્તિયાપિ અજ્ઝોહરન્તિયાપિ દુક્કટં. યા પન નિમન્તિતા અપ્પવારિતા યાગું પિવતિ, સામિકે અપલોકેત્વા ભુઞ્જતિ, તીણિ કાલિકાનિ સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જતિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. નિમન્તિતા વા પવારિતા વા તં ઉભયં વા, પુરેભત્તં વુત્તલક્ખણસ્સ આમિસસ્સ અજ્ઝોહારો, સામિકાનં અનાપુચ્છનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. અદ્ધાનસમુટ્ઠાનં, નિમન્તિતાય અનાપુચ્છા ભુઞ્જન્તિયા આપત્તિસમ્ભવતો સિયા કિરિયાકિરિયં, પવારિતાય કપ્પિયં કારેત્વાપિ અકારેત્વાપિ પરિભુઞ્જન્તિયા આપત્તિસમ્ભવતો સિયા કિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

પવારિતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. કુલમચ્છરિનીસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે કુલે મચ્છરો કુલમચ્છરો, કુલમચ્છરો એતિસ્સા અત્થિ, કુલં વા મચ્છરાયતીતિ **કુલમચ્છરિની**. **અસ્સા**તિ યા ઈદિસી ભવેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ તસ્સા ''યં કુલં ભિક્ખુનીનં પચ્ચયે દાતુકામં, કથં નામ તત્થ ભિક્ખુનિયો ન ગચ્છેય્યુ''ન્તિ ભિક્ખુનીનં વા સન્તિકે કુલસ્સ, ''કથં નામ ઇમે તાસં કિઞ્ચિ ન દજ્જેય્યુ''ન્તિ કુલસ્સ વા સન્તિકે ભિક્ખુનીનં અવણ્ણં ભાસન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ કુલમચ્છરાયનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અમચ્છરાયિત્વા સન્તંયેવ આદીનવં આચિક્ખન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ભિક્ખુનીનં અલાભકામતા, કુલસ્સ વા સન્તિકે ભિક્ખુનીનં ભિક્ખુનીનં વા સન્તિકે કુલસ્સ અવણ્ણભણનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

કુલમચ્છરિનીસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. અભિક્ખુકાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે સચે ભિક્ખુનુપસ્સયતો અદ્ધયોજનબ્ભન્તરે ઓવાદદાયકા ભિક્ખૂ ન વસન્તિ, મગ્ગો વા અખેમો હોતિ ન સક્કા અનન્તરાયેન ગન્તું , અયં **અભિક્ખુકો** નામ **આવાસો**. તત્થ ''વસ્સં વસિસ્સામી''તિ સેનાસનપઞ્ઞાપનપાનીયઉપટ્ઠાપનાદીનિ કરોન્તિયા દુક્કટં , સહ અરુણુગ્ગમના પાચિત્તિયં. અયમેત્થ સઙ્ખેપો, વિત્થારો પન સમન્તપાસાદિકાયં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૪ આદયો) વુત્તો.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અભિક્ખુકે આવાસે વસ્સં વસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, યત્થ પન વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ પક્કન્તા વા હોન્તિ વિબ્ભન્તા વા કાલઙ્કતા વા પક્ખસઙ્કન્તા વા તત્થ વસન્તિયા, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અભિક્ખુકાવાસતા, વસ્સૂપગમનં, અરુણુગ્ગમનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનેવાતિ.

અભિક્ખુકાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. અપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **વસ્સંવુટ્ઠા**તિ પુરિમં વા પચ્છિમં વા તેમાસં વુટ્ઠા. **ઉભતોસઙ્ઘે**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘે ચેવ ભિક્ખુસઙ્ઘે ચ. અયં પનેત્થ વિનિચ્છયકથા – ભિક્ખુનીહિ ચાતુદ્દસેયેવ સન્નિપતિત્વા ''સુણાતુ મે, અય્યે, સઙ્ઘો, અજ્જ પવારણા ચાતુદ્દસી, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો પવારેય્યા''તિ એવં સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિં વા, ''તેવાચિકં પવારેય્યા''તિ એવં તેવાચિકઞત્તિં વા, સતિ અન્તરાયે ''દ્વેવાચિકં, એકવાચિકં, સમાનવસ્સિકં પવારેય્યા''તિ એવં દ્વેવાચિકાદિઞત્તિં વા ઠપેત્વા સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિ ચે ઠપિતા, ''સઙ્ઘં, અય્યે, પવારેમિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદન્તુ મં અય્યાયો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તી પટિકરિસ્સામી''તિ (ચૂળવ॰ ૪૨૭) એવં સકિં વા, ''દુતિયમ્પિ, અય્યે, સઙ્ઘં...પે॰... તતિયમ્પિ, અય્યે, સઙ્ઘં...પે॰... પટિકરિસ્સામી''તિ એવં દ્વત્તિક્ખત્તું વા વત્વા પટિપાટિયા પવારેતબ્બં. તેવાચિકાય ઞત્તિયા વચનં ન હાપેતબ્બં, દ્વેવાચિકાદીસુ વડ્ઢેતું વટ્ટતિ, હાપેતું ન વટ્ટતિ. એવં ભિક્ખુનિસઙ્ઘે પવારેત્વા તત્થેવ એકા ભિક્ખુની ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૪૨૭) વુત્તેન ઞત્તિદુતિયકમ્મેન ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સત્થાય ભિક્ખુસઙ્ઘં પવારેતું સમ્મન્નિતબ્બા. તાય સમ્મતાય ભિક્ખુનિયા પન્નરસે ભિક્ખુનિસઙ્ઘં આદાય ભિક્ખુસઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો અય્ય ભિક્ખુસઙ્ઘં પવારેતિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતાય્ય ભિક્ખુસઙ્ઘો ભિક્ખુનિસઙ્ઘં અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતિ, દુતિયમ્પિ અય્ય...પે॰... તતિયમ્પિ અય્ય...પે॰... પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતી''તિ એવં પવારેતબ્બં.

સચે પઞ્ચવગ્ગો ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ન પૂરતિ, ચતૂહિ વા તીહિ વા ગણઞત્તિં ઠપેત્વા, દ્વીહિ વિના ઞત્તિયા અઞ્ઞમઞ્ઞં પવારેતબ્બં. એકાય ''અજ્જ મે પવારણા''તિ અધિટ્ઠાતબ્બં.

વિહારં પન ગન્ત્વા ''ભિક્ખુનિયો, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘં પવારેન્તિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતાય્ય ભિક્ખુસઙ્ઘો ભિક્ખુનિયો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તિયો પટિકરિસ્સન્તી''તિ ચ, ''અહં, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘં પવારેમિ

દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતુ મં, અય્ય, ભિક્ખુસઙ્ઘો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તી પટિકરિસ્સામી''તિ ચ એવં તિક્ખત્તું વત્તબ્બં.

સચે ભિક્ખુસઙ્ઘો ન પૂરતિ, ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, અય્ય, અય્યે પવારેતિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદન્તુ અય્યા ભિક્ખુનિસઙ્ઘં અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતી''તિ ચ, ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો, અય્ય, અય્યં પવારેતિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતાય્યો ભિક્ખુનિસઙ્ઘં અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતી''તિ ચ એવં તિક્ખત્તું વત્તબ્બં.

ઉભિન્નં અપરિપૂરિયા ''ભિક્ખુનિયો, અય્યા, અય્યે પવારેન્તિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદન્તાય્યા ભિક્ખુનિયો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તિયો પટિકરિસ્સન્તી''તિ ચ, ''ભિક્ખુનિયો, અય્ય, અય્યં પવારેન્તિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતાય્યો ભિક્ખુનિયો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તિયો પટિકરિસ્સન્તી''તિ ચ, ''અહં, અય્યા, અય્યે પવારેમિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા...પે॰... વદન્તુ મં, અય્યા, અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તી પટિકરિસ્સામી''તિ ચ, ''અહં, અય્ય, અય્યં પવારેમિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા...પે॰... વદતુ મં, અય્યો, અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તી પટિકરિસ્સામી''તિ ચ એવં તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. સબ્બાહેવ હિ ઇમિના નયેન ઉભતોસઙ્ઘે પવારિતા હોતિ, યા પન વસ્સંવુટ્ઠા ''ઉભતોસઙ્ઘે એવં ન પવારેસ્સામી''તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, તસ્સા સહ ધુરનિક્ખેપેન પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ વસ્સં વસિત્વા ન પવારણાવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અન્તરાયે પન સતિ, પરિયેસિત્વા ભિક્ખૂ અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વસ્સંવુટ્ઠતા, ન ઉભતોસઙ્ઘે પવારણા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

અપવારણાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. ઓવાદસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **ઓવાદાયા**તિ ગરુધમ્મસ્સવનત્થાય. **સંવાસાયા**તિ ઉપોસથપુચ્છનત્થાય ચેવ પવારણત્થાય ચ. **પાચિત્તિય**ન્તિ ''એતેસં અત્થાય ન ગચ્છામી''તિ ધુરં નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સક્કેસુ છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ઓવાદાય અગમનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અન્તરાયે પન સતિ, પરિયેસિત્વા દુતિયિકં અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઓવાદસંવાસાનં અત્થાય અગમનં, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન અકિરિયં, દુક્ખવેદનન્તિ.

ઓવાદસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. ઓવાદૂપસઙ્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **અન્વદ્ધમાસ**ન્તિ અદ્ધમાસે અદ્ધમાસે. **ઉપોસથપુચ્છક**ન્તિ ઉપોસથપુચ્છનં. **ઓવાદૂપસઙ્કમન**ન્તિ ઓવાદત્થાય ઉપસઙ્કમનં. **તં અતિક્કામેન્તિયા**તિ એત્થ ભિક્ખુનીહિ તેરસે વા ચાતુદ્દસે વા આરામં ગન્ત્વા ''અયં

ઉપોસથો ચાતુદ્દસો પન્નરસો''તિ પુચ્છિતબ્બં, ઉપોસથદિવસે નિદાનવણ્ણનાયં વુત્તનયેન ઓવાદૂપસઙ્કમનં યાચિતબ્બં. યા ભિક્ખુની વુત્તપ્પકારે કાલે તદુભયં ન કરોતિ, સા તં અતિક્કામેતિ નામ, તસ્સા ''ઉપોસથમ્પિ ન પુચ્છિસ્સામિ, ઓવાદમ્પિ ન યાચિસ્સામી''તિ ધુરં નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ઉપોસથઓવાદાનં અપુચ્છનઅયાચનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં , અનાપત્તિ અટ્ઠમસદિસાયેવ. ઉપોસથોવાદાનં અપુચ્છનઅયાચનાયં ધુરનિક્ખેપો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

ઓવાદૂપસઙ્કમનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. પસાખેજાતસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **પસાખે**તિ નાભિયા હેટ્ઠા જાણુમણ્ડલાનં ઉપરિપદેસે. તતો હિ યસ્મા રુક્ખસ્સ સાખા વિય ઉભો ઊરૂ પભિજ્જિત્વા ગતા, તસ્મા સો ''પસાખો''તિ વુચ્ચતિ, તસ્મિં પસાખે. **ગણ્ડ**ન્તિ યંકિઞ્ચિ ગણ્ડં. **રુધિત**ન્તિ વણં. **ભેદાપેય્ય વા**તિઆદીસુ સચે ''ભિન્દ ફાલેહી''તિ સબ્બાનિ આણાપેતિ, સો ચ તથેવ કરોતિ, છ દુક્કટાનિ છ ચ પાચિત્તિયાનિ. અથાપિ ''યંકિઞ્ચિ એત્થ કત્તબ્બં, તં સબ્બં કરોહી''તિ એવં આણાપેતિ, સો ચ સબ્બાનિપિ ભેદનાદીનિ કરોતિ, એકવાચાય છ દુક્કટાનિ છ ચ પાચિત્તિયાનિ. સચે પન ભેદનાદીસુ એકંયેવ ''ઇદં નામ કરોહી''તિ આણાપેતિ, સો ચ સબ્બાનિ કરોતિ. યં આણત્તં, તસ્સેવ કરણે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ પસાખે જાતં ગણ્ડં પુરિસેન ભેદાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, અપલોકેત્વા વા વિઞ્ઞું વા યંકઞ્ચિ દુતિયિકં ગહેત્વા એવં કરોન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પસાખે જાતતા, અનપલોકનં, દુતિયિકાભાવો, પુરિસેન ભેદાદીનં કારાપનન્તિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પસાખેજાતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

આરામવગ્ગો છટ્ઠો.

૭. ગબ્ભિનીવગ્ગો

૧. ગબ્ભિનીસિક્ખાપદવણ્ણના

ગબ્ભિનિવગ્ગસ્સ પઠમે ''**ગબ્ભિની**''તિ જાનિત્વા ઉપજ્ઝાયાય વુટ્ઠાપેન્તિયા ગણપરિયેસનાદીસુ ચ ઞત્તિકમ્મવાચાદ્વયે ચ દુક્કટં, કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ગબ્ભિનિં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ગબ્ભિનિયા વેમતિકાય અગબ્ભિનિયા ગબ્ભિનિસઞ્ઞાય ચેવ વેમતિકાય ચ દુક્કટં. ઉભોસુ અગબ્ભિનિસઞ્ઞાય, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ગબ્ભિનિતા, 'ગબ્ભિની'તિ જાનનં, વુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન પણ્ણત્તિવજ્જં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

ગબ્ભિનીસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. પાયન્તીસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **પાયન્તિ**ન્તિ થઞ્ઞં પાયમાનં, યં પાયેતિ, તસ્સ માતા વા, ધાતિ વા. ઇદં વત્થુમત્તમેવેત્થ વિસેસો, સેસં પઠમસિક્ખાપદસદિસમેવાતિ.

પાયન્તીસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. પઠમસિક્ખમાનસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **દ્વે વસ્સાની**તિ પવારણાવસેન દ્વે સંવચ્છરાનિ. **છસુ ધમ્મેસૂ**તિ પાણાતિપાતાવેરમણિઆદીસુ વિકાલભોજનાવેરમણિપરિયોસાનેસુ છસુ સિક્ખાપદેસુ. **અસિક્ખિતસિક્ખ**ન્તિ પદભાજને (પાચિ॰ ૧૦૭૭) વુત્તનયેનેવ અદિન્નસિક્ખં વા કુપિતસિક્ખં વા. **સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેય્યા**તિ તેસુ છસુ ધમ્મેસુ સિક્ખનતો, તે વા સિક્ખાસઙ્ખાતે ધમ્મે માનનતો એવંલદ્ધનામં અનુપસમ્પન્નં ઉપસમ્પાદેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ પઠમસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ એવરૂપં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ધમ્મકમ્મે તિકપાચિત્તિયં, અધમ્મકમ્મે તિકદુક્કટં. દ્વે વસ્સાનિ છસુ ધમ્મેસુ સિક્ખિતસિક્ખં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તનયેન અસિક્ખિતસિક્ખતા, ધમ્મકમ્મતા, કમ્મવાચાપરિયોસાનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમે વુત્તનયાનેવાતિ.

પઠમસિક્ખમાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. દુતિયસિક્ખમાનસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **સઙ્ઘેન અસમ્મત**ન્તિ યસ્સા સઙ્ઘેન અન્તમસો ઉપસમ્પદામાળકેપિ પદભાજને (પાચિ॰ ૧૦૮૬) વુત્તા ઉપસમ્પદાસમ્મુતિ ન દિન્ના હોતિ, તં ઇમા દ્વેપિ **મહાસિક્ખમાના** નામ. ઇધ સઙ્ઘેન સમ્મતં વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં તતિયે વુત્તસદિસમેવ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયં હોતીતિ.

દુતિયસિક્ખમાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. પઠમગિહિગતસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ગિહિગત**ન્તિ પુરિસન્તરગતં, ઇધાપિ ઇદં વત્થુમત્તમેવ વિસેસો. ઊનદ્વાદસવસ્સઞ્ચ પરિપુણ્ણસઞ્ઞાય વુટ્ઠાપેન્તિયા કિઞ્ચાપિ અનાપત્તિ, સા પન અનુપસમ્પન્નાવ હોતિ. સેસં પઠમસિક્ખાપદસદિસમેવાતિ.

પઠમગિહિગતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬-૭. દુતિયતતિયગિહિગતસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે સબ્બં તતિયે વુત્તનયેન. સત્તમેપિ સબ્બં ચતુત્થે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

દુતિયતતિયગિહિગતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮. પઠમસહજીવિનિસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમે **સહજીવિનિ**ન્તિ સદ્ધિવિહારિનિં. **નેવ અનુગ્ગણ્હેય્યા**તિ સયં ઉદ્દેસાદીહિ નાનુગ્ગણ્હેય્ય. **ન અનુગ્ગણ્હાપેય્યા**તિ ‘‘ઇમિસ્સા, અય્યે, ઉદ્દેસાદીનિ દેહી’’તિ એવં ન અઞ્ઞાય અનુગ્ગણ્હાપેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ ધુરે નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એવરૂપે વત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, સેસમેત્થ તુવટ્ટવગ્ગે દુક્ખિતસહજીવિનિસિક્ખાપદે વુત્તસદિસમેવાતિ.

પઠમસહજીવિનિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. નાનુબન્ધનસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **વુટ્ઠાપિતં પવત્તિનિ**ન્તિ વુટ્ઠાપિતં પવત્તિનિં યાય ઉપસમ્પાદિતા, તં ઉપજ્ઝાયિનિન્તિ અત્થો. **નાનુબન્ધેય્યા**તિ ચુણ્ણેન મત્તિકાય દન્તકટ્ઠેન મુખોદકેનાતિ એવં તેન તેન કરણીયેન ન ઉપટ્ઠહેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ નાનુબન્ધિસ્સન્તિ ધુરે નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ નાનુબન્ધનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. બાલં પન અલજ્જિનિં વા અનનુબન્ધન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુટ્ઠાપિતપ્પવત્તિનિતા, દ્વે વસ્સાનિ અનનુબન્ધને ધુરનિક્ખેપો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પઠમપારાજિકસદિસાનિ, ઇદં પન અકિરિયં, દુક્ખવેદનન્તિ.

નાનુબન્ધનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. દુતિયસહજીવિનિસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **નેવ વૂપકાસેય્યા**તિ ન ગહેત્વા ગચ્છેય્ય. **ન વૂપકાસાપેય્યા**તિ ‘‘ઇમં, અય્યે, ગહેત્વા ગચ્છાહી’’તિ અઞ્ઞં ન આણાપેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ ધુરે નિક્ખિત્તમત્તે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ સહજીવિનિયા અવૂપકાસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. સતિ પન અન્તરાયે, પરિયેસિત્વા દુતિયિકં અલભન્તિયા, ગિલાનાય , આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સહજીવિનિતા, વૂપકાસવૂપકાસાપને ધુરનિક્ખેપો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

દુતિયસહજીવિનિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

ગબ્ભિનીવગ્ગો સત્તમો.

૮. કુમારિભૂતવગ્ગો

૧-૨-૩. પઠમકુમારિભૂતાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

કુમારિભૂતવગ્ગસ્સ પઠમદુતિયતતિયાનિ તીહિ ગિહિગતસિક્ખાપદેહિ સદિસાનેવ. યા પન તા સબ્બપઠમા દ્વે મહાસિક્ખમાના, તા અતિક્કન્તવીસતિવસ્સાતિ વેદિતબ્બા. તા હિ ગિહિગતા વા હોન્તુ, અગિહિગતા વા, સમ્મુતિકમ્માદીસુ ''સિક્ખમાના''ઇચ્ચેવ વત્તબ્બા, ''ગિહિગતા''તિ વા ''કુમારિભૂતા''તિ વા ન વત્તબ્બા. ગિહિગતાય દસવસ્સકાલે સિક્ખાસમ્મુતિં દત્વા દ્વાદસવસ્સકાલે ઉપસમ્પદા કાતબ્બા, એકાદસવસ્સકાલે દત્વા તેરસવસ્સકાલે કાતબ્બા, દ્વાદસતેરસચુદ્દસપન્નરસસોળસસત્તરસઅટ્ઠારસવસ્સકાલે સિક્ખાસમ્મુતિં દત્વા વીસતિવસ્સકાલે ઉપસમ્પદા કાતબ્બા. અટ્ઠારસવસ્સકાલતો પટ્ઠાય ચ પનાયં ''ગિહિગતા''તિપિ ''કુમારિભૂતા''તિપિ વત્તું વટ્ટતિ. યા પનાયં ''કુમારિભૂતા''તિ વુત્તા સામણેરી , સા ''ગિહિગતા''તિ ન વત્તબ્બા, ''કુમારિભૂતા''ઇચ્ચેવ વત્તબ્બા. સિક્ખાસમ્મુતિદાનવસેન પન સબ્બાપિ ''સિક્ખમાના''તિ વત્તું વટ્ટતીતિ.

પઠમકુમારિભૂતાદિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ઊનદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **ઊનદ્વાદસવસ્સા**તિ ઉપસમ્પદાવસેન અપરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સા. **પાચિત્તિય**ન્તિ ઉપજ્ઝાયા હુત્વા વુટ્ઠાપેન્તિયા વુત્તનયેનેવ દુક્કટાનિ અન્તરા, કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયન્તિ.

ઊનદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **સઙ્ઘેન અસમ્મતા**તિ યસ્સા સઙ્ઘેન પદભાજને (પાચિ॰ ૧૧૩૨) વુત્તા વુટ્ઠાપનસમ્મુતિ ન દિન્ના. સેસં ઉભયત્થાપિ મહાસિક્ખમાનાસિક્ખાપદદ્વયસદિસમેવાતિ.

પરિપુણ્ણદ્વાદસવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. ખીયનધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **અલં તાવ તે અય્યે વુટ્ઠાપિતેનાતિ વુચ્ચમાના**તિ વુટ્ઠાપનસમ્મુતિયા યાચિતાય સઙ્ઘેન ઉપપરિક્ખિપિત્વા ''યસ્મા બાલા અબ્યત્તા ચ અલજ્જિની ચ હોતિ, તસ્મા અલં તાવ તુય્હં ઉપસમ્પાદિતેના''તિ એવં નિવારીયમાના. **પચ્છા ખીયનધમ્મ**ન્તિ પચ્છા અઞ્ઞાસં બ્યત્તાનં લજ્જિનીનં વુટ્ઠાપનસમ્મુતિં દિય્યમાનં દિસ્વા ''અહમેવ નૂન બાલા''તિઆદીનિ ભણમાના યત્થ કત્થચિ ખીયેય્ય. **પાચિત્તિય**ન્તિ એવં ખીયનધમ્મં આપજ્જન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં ચણ્ડકાળિં આરબ્ભ એવં ખીયનધમ્મં આપજ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, પકતિયા છન્દાદીનં વસેન કરોન્તીનં ખીયન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુટ્ઠાપનસમ્મુતિયા યાચનં, ઉપપરિક્ખિત્વા ન છન્દાદિવસેન પટિક્ખિત્તાય ''સાધૂ''તિ પટિસ્સવો, પચ્છાખીયનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદિન્નાદાનસદિસાનિ, ઇદં પન દુક્ખવેદનન્તિ.

ખીયનધમ્મસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭-૮. સિક્ખમાનનવુટ્ઠાપનપઠમદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **સા પચ્છા**તિ સિક્ખમાનાય ઉપસમ્પદાય યાચિયમાનાય સા ભિક્ખુની એવં વત્વા લદ્ધે ચીવરે પચ્છા અસતિ અન્તરાયે ''નેવ વુટ્ઠાપેસ્સામિ , ન વુટ્ઠાપનાય ઉસ્સુક્કં કરિસ્સામી''તિ ધુરં નિક્ખિપેય્ય, તસ્સા સહ ધુરનિક્ખેપેન પાચિત્તિયન્તિ. અટ્ઠમેપિ એસેવ નયો.

ઉભયમ્પિ સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એતેસુ વત્થૂસુ પઞ્ઞત્તં, દ્વીસુપિ સતિ અન્તરાયે, પરિયેસિત્વા અલભન્તિયા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉભયત્થ ''એવાહં તં વુટ્ઠાપેસ્સામી''તિ પટિઞ્ઞા, આકઙ્ખિતનિપ્ફત્તિ, પચ્છા ધુરનિક્ખેપો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ સમનુભાસનસદિસાનીતિ.

સિક્ખમાનનવુટ્ઠાપનપઠમદુતિયસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૯. સોકાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના

નવમે **સોકાવાસ**ન્તિ સઙ્કેતં કત્વા આગચ્છમાના પુરિસાનં અન્તોસોકં પવેસેતીતિ સોકાવાસા, તં સોકાવાસં. અથ વા ઘરં વિય ઘરસામિકા અયમ્પિ પુરિસસમાગમં અલભમાના સોકં આવિસતિ, ઇતિ યં આવિસતિ, સ્વાસ્સા આવાસો હોતીતિ સોકાવાસા. તેનેવસ્સ પદભાજને (પાચિ॰ ૧૧૬૦) ''સોકાવાસા નામ પરેસં દુક્ખં ઉપ્પાદેતિ, સોકં આવિસતી''તિ દ્વિધા અત્થો વુત્તો. **પાચિત્તિય**ન્તિ એવરૂપં વુટ્ઠાપેન્તિયા વુત્તનયેનેવ કમ્મવાચાપરિયોસાને ઉપજ્ઝાયાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એવરૂપં સિક્ખમાનં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અજાનન્તિયા , ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સોકાવાસતા, જાનનં, વુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ગબ્ભિનિવુટ્ઠાપનસદિસાનેવાતિ.

સોકાવાસસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૦. અનનુઞ્ઞાતસિક્ખાપદવણ્ણના

દસમે **માતાપિતૂહી**તિ વિજાતમાતરા ચ જનકપિતરા ચ. **સામિકેના**તિ યેન પરિગ્ગહિતા, તેન. **અનનુઞ્ઞાત**ન્તિ ઉપસમ્પદત્થાય અનનુઞ્ઞાતં. દ્વિક્ખત્તુઞ્હિ ભિક્ખુનીહિ આપુચ્છિતબ્બં, પબ્બજ્જાકાલે ચ

ઉપસમ્પદાકાલે ચ, ભિક્ખૂનં પન સકિં આપુચ્છિતેપિ વટ્ટતિ . તસ્મા યા ઉપસમ્પદાકાલે અનાપુચ્છા ઉપસમ્પાદેતિ, તસ્સા વુત્તનયેનેવ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં થુલ્લનન્દં આરબ્ભ અનનુઞ્ઞાતવુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. અપલોકેત્વા વુટ્ઠાપેન્તિયા, તેસં અત્થિભાવં અજાનન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અનપલોકનં, અત્થિભાવજાનનં, વુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. અનનુઞ્ઞાતસમુટ્ઠાનં, કિરિયાકિરિયં, નોસઞ્ઞાવિમોક્ખં, અચિત્તકં, પણ્ણત્તિવજ્જં, કાયકમ્મં, વચીકમ્મં, તિચિત્તં, તિવેદનન્તિ.

અનનુઞ્ઞાતસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૧. પારિવાસિકસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **પારિવાસિકછન્દદાનેના**તિ પારિવાસિયેન છન્દદાનેન. તત્થ ચતુબ્બિધં પારિવાસિયં પરિસપારિવાસિયં રત્તિપારિવાસિયં છન્દપારિવાસિયં અજ્ઝાસયપારિવાસિયન્તિ.

તત્થ પરિસપારિવાસિયં નામ ભિક્ખૂ કેનચિદેવ કરણીયેન સન્નિપતિતા હોન્તિ, અથ મેઘો વા ઉટ્ઠહતિ, ઉસ્સારણા વા કરીયતિ, મનુસ્સા વા અજ્ઝોત્થરન્તા આગચ્છન્તિ, ભિક્ખૂ ''અનોકાસા મયં, અઞ્ઞત્ર ગચ્છામા''તિ છન્દં અવિસ્સજ્જિત્વાવ ઉટ્ઠહન્તિ, ઇદં **પરિસપારિવાસિયં** નામ, કિઞ્ચાપિ પરિસપારિવાસિયં, છન્દસ્સ પન અવિસ્સટ્ઠત્તા કમ્મં કાતું વટ્ટતિ.

પુન ભિક્ખૂ ''ઉપોસથાદીનિ કરિસ્સામા''તિ રત્તિં સન્નિપતિત્વા ''યાવ સબ્બે સન્નિપતન્તિ, તાવ ધમ્મં સુણિસ્સામા''તિ એકં અજ્ઝેસન્તિ, તસ્મિં ધમ્મકથં કથેન્તેયેવ અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ. સચે ''ચાતુદ્દસિકં ઉપોસથં કરિસ્સામા''તિ નિસિન્ના, ''પન્નરસો''તિ કાતું વટ્ટતિ. સચે પન્નરસિકં કાતું નિસિન્ના, પાટિપદે અનુપોસથે ઉપોસથં કાતું ન વટ્ટતિ. અઞ્ઞં પન સઙ્ઘકિચ્ચં કાતું વટ્ટતિ, ઇદં **રત્તિપારિવાસિયં** નામ.

પુન ભિક્ખૂ ''કિઞ્ચિદેવ અબ્ભાનાદિસઙ્ઘકમ્મં કરિસ્સામા''તિ સન્નિસિન્ના હોન્તિ, તત્રેકો નક્ખત્તપાઠકો ભિક્ખુ એવં વદતિ ''અજ્જ નક્ખત્તં દારુણં, મા ઇદં કમ્મં કરોથા''તિ. તે તસ્સ વચનેન છન્દં વિસ્સજ્જેત્વા તત્થેવ નિસિન્ના હોન્તિ, અથઞ્ઞો આગન્ત્વા ''નક્ખત્તં પતિમાનેન્તં, અત્થો બાલં ઉપજ્ઝગા (જા॰ ૧.૧.૪૯), કિં નક્ખત્તેન કરોથા''તિ વદતિ, ઇદં **છન્દપારિવાસિયઞ્ચેવ અજ્ઝાસયપારિવાસિયઞ્ચ**. એતસ્મિં પારિવાસિયે પુન છન્દપારિસુદ્ધિં અનાહરિત્વા કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, ઇદં સન્ધાય વુત્તં ''પારિવાસિકછન્દદાનેના''તિ. **પાચિત્તિયન્**તિ એવં વુટ્ઠાપેન્તિયા વુત્તનયેનેવ કમ્મવાચાપરિયોસાને પાચિત્તિયં.

રાજગહે થુલ્લનન્દં આરબ્ભ એવં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. છન્દં અવિસ્સજ્જેત્વાવ અવુટ્ઠિતાય પરિસાય વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. પારિવાસિકછન્દદાનતા, વુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ ગબ્ભિનિસિક્ખાપદસદિસાનેવાતિ.

પારિવાસિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. અનુવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે **અનુવસ્સ**ન્તિ અનુસંવચ્છરં. એવં વુટ્ઠાપેન્તિયાપિ વુત્તનયેનેવ પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અનુવસ્સં વુટ્ઠાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. એકન્તરિકં વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અનુવસ્સતા, વુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એકાદસમે વુત્તનયાનેવાતિ.

અનુવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૩. એકવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે એકન્તરિકં એકં વુટ્ઠાપેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં દ્વાદસમેન સદિસમેવાતિ.

એકવસ્સસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

કુમારિભૂતવગ્ગો અટ્ઠમો.

૯. છત્તુપાહનવગ્ગો

૧. છત્તુપાહનસિક્ખાપદવણ્ણના

છત્તવગ્ગસ્સ પઠમે **છત્તુપાહન**ન્તિ પદભાજને (પાચિ॰ ૧૧૭૮-૧૧૮૨) વુત્તલક્ખણં છત્તઞ્ચ ઉપાહનાયો ચ. **ધારેય્યા**તિ પરિભોગવસેન મગ્ગગમને એકપ્પયોગેનેવ દિવસમ્પિ ધારેન્તિયા એકા આપત્તિ. સચે પન તાદિસં ઠાનં પત્વા છત્તમ્પિ અપનામેત્વા ઉપાહનાપિ ઓમુઞ્ચિત્વા પુનપ્પુનં ધારેતિ, પયોગગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ છત્તુપાહનધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ''અગિલાના''તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ , છત્તસ્સેવ ઉપાહનાનંયેવ વા ધારણે દુક્કટં, અગિલાનાય તિકપાચિત્તિયં, ગિલાનાય દ્વિકદુક્કટં. ગિલાનસઞ્ઞાય પન, આરામે આરામૂપચારે ધારેન્તિયા, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઉભિન્નં ધારણં, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

છત્તુપાહનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. યાનસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયે **યાનેના**તિ વય્હાદિના. એત્થાપિ ઓરોહિત્વા પુનપ્પુનં અભિરુહન્તિયા પયોગગણનાય પાચિત્તિયં. અનાપત્તિયં ''આરામે આરામૂપચારે''તિ નત્થિ, સેસં પઠમે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

યાનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૩. સઙ્ઘાણિસિક્ખાપદવણ્ણના

તતિયે **સઙ્ઘાણિન્તિ** યંકિઞ્ચિ કટૂપગં. **ધારેય્યાતિ** કટિયં પટિમુઞ્ચેય્ય. એત્થાપિ ઓમુઞ્ચિત્વા ઓમુઞ્ચિત્વા ધારેન્તિયા પયોગગણનાય પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ સઙ્ઘાણિં ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. આબાધપચ્ચયા કટિસુત્તં ધારેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, ઇદં પન અકુસલચિત્તન્તિ.

સઙ્ઘાણિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૪. ઇત્થાલઙ્કારસિક્ખાપદવણ્ણના

ચતુત્થે **ઇત્થાલઙ્કારન્તિ** સીસૂપગાદીસુ અઞ્ઞતરં યંકિઞ્ચિ પિળન્ધનં. ઇધ તસ્સ તસ્સ વસેન વત્થુગણનાય આપત્તિ વેદિતબ્બા.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ઇત્થાલઙ્કારં ધારણવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, આબાધપચ્ચયા કિઞ્ચિદેવ ધારેન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં વુત્તસદિસમેવાતિ.

ઇત્થાલઙ્કારસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૫. ગન્ધવણ્ણકસિક્ખાપદવણ્ણના

પઞ્ચમે **ગન્ધવણ્ણકેનાતિ** યેનકેનચિ ગન્ધેન ચ વણ્ણકેન ચ. ઇધ ગન્ધાદિયોજનતો પટ્ઠાય પુબ્બપયોગે દુક્કટં, નહાનપરિયોસાને પાચિત્તિયં. આબાધપચ્ચયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. સેસં ચતુત્થસદિસમેવાતિ.

ગન્ધવણ્ણકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૬. વાસિતકસિક્ખાપદવણ્ણના

છટ્ઠે **વાસિતકેનાતિ** ગન્ધવાસિતકેન. **પિઞ્ઞાકેનાતિ** તિલપિટ્ઠેન. સેસં પઞ્ચમસદિસમેવાતિ.

વાસિતકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૭. ભિક્ખુનિઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

સત્તમે **ઉમ્મદ્દાપેય્યાતિ** ઉબ્બટ્ટાપેય્ય. **પરિમદ્દાપેય્યાતિ** સમ્બાહાપેય્ય. એત્થ ચ હત્થં અમુઞ્ચિત્વા ઉબ્બટ્ટને એકાવ આપત્તિ, મોચેત્વા મોચેત્વા ઉબ્બટ્ટને પયોગગણનાય આપત્તિયો. સમ્બાહનેપિ એસેવ નયો.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ ભિક્ખુનિયા ઉમ્મદ્દાપનપરિમદ્દાપનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ઇધ મગ્ગગમનપરિસ્સમોપિ ગેલઞ્ઞં, ચોરભયાદીહિ સરીરકમ્પનાદયોપિ આપદા. સેસં ચતુત્થે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બન્તિ.

ભિક્ખુનિઉમ્મદ્દાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૮-૯-૧૦. સિક્ખમાનઉમ્મદ્ઠાપનાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

અટ્ઠમનવમદસમેસુપિ સિક્ખમાનાય સામણેરિયા ગિહિનિયાતિ એત્તકમેવ નાનં. સેસં સત્તમસદિસમેવાતિ.

સિક્ખમાનઉમ્મદ્ઠાપનાદિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૧. અનાપુચ્છાસિક્ખાપદવણ્ણના

એકાદસમે **ભિક્ખુસ્સ પુરતો**તિ ન અભિમુખમેવાતિ અત્થો, ઇદં પન ઉપચારં સન્ધાય કથિતન્તિ વેદિતબ્બં. તસ્મા ભિક્ખુસ્સ ઉપચારે અન્તમસો છમાયપિ ''નિસીદામિ, અય્યા''તિ અનાપુચ્છિત્વા નિસીદન્તિયા પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અનાપુચ્છા નિસીદનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, તિકપાચિત્તિયં, આપુચ્છિતે દ્વિકદુક્કટં. તસ્મિં આપુચ્છિતસઞ્ઞાય, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ભિક્ખુસ્સ અનાપુચ્છા, ઉપચારે નિસજ્જા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ કથિનસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

અનાપુચ્છાસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૨. પઞ્હાપુચ્છનસિક્ખાપદવણ્ણના

દ્વાદસમે **અનોકાસકત**ન્તિ ''અસુકસ્મિં નામ ઠાને પુચ્છામી''તિ એવં અકતઓકાસં, તસ્મા સુત્તન્તે ઓકાસં કારાપેત્વા વિનયં વા અભિધમ્મં વા પુચ્છન્તિયા પાચિત્તિયં. સેસેસુપિ એસેવ નયો, સબ્બસો અકારિતે પન વત્તબ્બમેવ નત્થિ.

સાવત્થિયં સમ્બહુલા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ અનોકાસકતં ભિક્ખું પઞ્હં પુચ્છનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. તત્થ તત્થ ઓકાસં કારાપેત્વા પુચ્છન્તિયા, અનોદિસ્સ ઓકાસં કારાપેત્વા યત્થ કત્થચિ પુચ્છન્તિયા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. ભિક્ખુસ્સ અનોકાસકારાપનં, પઞ્હં પુચ્છનન્તિ ઇમાનેત્થ દ્વે અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ પદસોધમ્મસદિસાનિ, ઇદં પન કિરિયાકિરિયન્તિ.

પઞ્હાપુચ્છનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧૩. અસંકચ્ચિકસિક્ખાપદવણ્ણના

તેરસમે **અસંકચ્ચિકા**તિ અધક્ખકઉબ્ભનાભિમણ્ડલસઙ્ખાતસ્સ સરીરસ્સ પટિચ્છાદનત્થં અનુઞ્ઞાતસંકચ્ચિકવિરહિતા. **ગામં પવિસેય્યા**તિ એત્થ પરિક્ખિત્તસ્સ ગામસ્સ પરિક્ખેપં, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં અતિક્કમન્તિયા વા ઓક્કમન્તિયા વા પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયે પાચિત્તિયં.

સાવત્થિયં અઞ્ઞતરં ભિક્ખુનિં આરબ્ભ અસંકચ્ચિકાય ગામં પવિસનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં. યસ્સા પન સંકચ્ચિકચીવરં અચ્છિન્નં વા નટ્ઠં વા, તસ્સા, ગિલાનાય, આપદાસુ, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. અસંકચ્ચિકતા, વુત્તપરિચ્છેદાતિક્કમો, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવોતિ ઇમાનેત્થ તીણિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ એળકલોમસદિસાનીતિ.

અસંકચ્ચિકસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

છત્તુપાહનવગ્ગો નવમો.

૧૦...પે॰...૧૬. મુસાવાદાદિવગ્ગો

મુસાવાદાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

ઇતો પરેસુ મુસાવાદવગ્ગાદીસુ સત્તસુ વગ્ગેસુ ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ.

સોળસમવગ્ગો.

ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો છસટ્ઠિસતા પાચિત્તિયા ધમ્માતિ ભિક્ખૂ આરબ્ભ પઞ્ઞત્તા સાધારણા સત્તતિ, અસાધારણા છન્નવુતીતિ એવં છસટ્ઠિસતા. સેસં સબ્બત્થ ઉત્તાનમેવાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે

સુદ્ધપાચિત્તિયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

તત્રાયં સઙ્ખેપતો અસાધારણસિક્ખાપદેસુ સમુટ્ઠાનવિનિચ્છયો – ગિરગ્ગસમજ્જા ચિત્તાગારસિક્ખાપદં સઙ્ઘાણી ઇત્થાલઙ્કારો ગન્ધવણ્ણકો વાસિતકપિઞ્ઞાકો ભિક્ખુનિઆદીહિ ઉમ્મદ્દનપરિમદ્દનાતિ ઇમાનિ દસ સિક્ખાપદાનિ અચિત્તકાનિ લોકવજ્જાનિ અકુસલચિત્તાનિ. અયં પનેત્થ અધિપ્પાયો, વિનાપિ ચિત્તેન આપજ્જિતબ્બત્તા અચિત્તકાનિ, ચિત્તે પન સતિ અકુસલેનેવ આપજ્જિતબ્બત્તા લોકવજ્જાનિ ચેવ અકુસલચિત્તાનિ ચાતિ. અવસેસાનિ સચિત્તકાનિ પણ્ણત્તિવજ્જાનેવ. ચોરિવુટ્ઠાપનં ગામન્તરં આરામસિક્ખાપદં ગબ્ભિનિવગ્ગો આદિતો પટ્ઠાય સત્ત, કુમારિભૂતવગ્ગો આદિતો પટ્ઠાય પઞ્ચ પુરિસાદિસંસટ્ઠં પારિવાસિકછન્દદાનં અનુવસ્સવુટ્ઠાપનં એકન્તરિકવુટ્ઠાપનન્તિ ઇમાનિ એકૂનવીસતિ સિક્ખાપદાનિ સચિત્તકાનિ પણ્ણત્તિવજ્જાનિ. અવસેસાનિ સચિત્તકાનિ લોકવજ્જાનેવાતિ.

પાટિદેસનીયકણ્ડો

૧. સપ્પિવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદવણ્ણના

પાટિદેસનીયેસુ પઠમે **સપ્પિન્તિ** પુબ્બે વુત્તવિનિચ્છયં પાળિઆગતં (પાચિ॰ ૧૨૩૦) ગોસપ્પિઆદિમેવ. **વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જેય્યા**તિ એત્થ ‘‘વિઞ્ઞત્તિયા પટિલદ્ધં ભુઞ્જિસ્સામી’’તિ ગહણે દુક્કટં, ગહિતસ્સ અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાટિદેસનીયં.

સાવત્થિયં છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખુનિયો આરબ્ભ સપ્પિં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જનવત્થુસ્મિં પઞ્ઞત્તં, ‘‘અગિલાના’’તિ અયમેત્થ અનુપઞ્ઞત્તિ, તિકપાટિદેસનીયં, ગિલાનાય દ્વિકદુક્કટં. યા પન ગિલાના ગિલાનસઞ્ઞા, ગિલાનકાલે વા વિઞ્ઞાપેત્વા પચ્છા અગિલાના હુત્વા ભુઞ્જતિ, ગિલાનાય વા સેસકં, ઞાતકપ્પવારિતટ્ઠાનતો વા વિઞ્ઞત્તં, અઞ્ઞસ્સ વા અત્થાય, અત્તનો વા ધનેન ગહિતં ભુઞ્જતિ, તસ્સા, ઉમ્મત્તિકાદીનઞ્ચ અનાપત્તિ. વુત્તલક્ખણસપ્પિતા, અનુઞ્ઞાતકારણાભાવો, વિઞ્ઞત્તિ, અજ્ઝોહારોતિ ઇમાનેત્થ ચત્તારિ અઙ્ગાનિ. સમુટ્ઠાનાદીનિ અદ્ધાનસદિસાનીતિ.

સપ્પિવિઞ્ઞાપનસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૨. તેલવિઞ્ઞાપનાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

દુતિયાદીસુપિ **તેલા**દીનિ પુબ્બે વુત્તવિનિચ્છયાનિ પાળિયં (પાચિ॰ ૧૨૩૬) આગતાનેવ, પાળિયં અનાગતેસુ પન અટ્ઠસુપિ દુક્કટમેવ. સેસં સબ્બત્થ પઠમે વુત્તસદિસમેવાતિ.

તેલવિઞ્ઞાપનાદિસિક્ખાપદવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે

પાટિદેસનીયવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

૧. પરિમણ્ડલાદિસિક્ખાપદવણ્ણના

ઇતો પરં પન સેખિયાનિ ચેવ અધિકરણસમથા ચ સબ્બપકારતો ભિક્ખુપાતિમોક્ખવણ્ણનાયં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બાતિ.

કઙ્ખાવિતરણિયા પાતિમોક્ખવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખવણ્ણના નિટ્ઠિતા.

નિગમનકથા

એત્તાવતા ચ –

વણ્ણનં પાતિમોક્ખસ્સ, **સોણત્થેરેન** યાચિતો;
વિનયે જાતકઙ્ખાનં, કઙ્ખાવિતરણત્થિકો.

આરભિં યમહં સબ્બં, સીહળટ્ઠકથાનયં;
મહાવિહારવાસીનં, વાચનામગ્ગનિસ્સિતં.

નિસ્સાય સા અયં નિટ્ઠં, ગતા આદાય સબ્બસો;
સબ્બં અટ્ઠકથાસારં, પાળિયત્થઞ્ચ કેવલં.

ન હેત્થ તં પદં અત્થિ, યં વિરુજ્ઝેય્ય પાળિયા;
મહાવિહારવાસીનં, પોરાણટ્ઠકથાહિ વા.

યસ્મા તસ્મા અકત્વાવ, એત્થ કઙ્ખં હિતેસિના;
સિક્ખિતબ્બાવ સક્કચ્ચં, **કઙ્ખાવિતરણી** અયં.

યથા ચ નિટ્ઠં સમ્પત્તા, કઙ્ખાવિતરણી અયં;
દ્વાવીસતિ ભાણવારપઅમાણાય પાળિયા.

એવં અનન્તરાયેન, નિટ્ઠં કલ્યાણનિસ્સિતા;
અચિરં સબ્બસત્તાનં, યન્તુ સબ્બે મનોરથાતિ.

પરમવિસુદ્ધસદ્ધાબુદ્ધિવીરિયપ્પટિમણ્ડિતેન સીલાચારજ્જવમદ્દવાદિગુણસમુદયસમુદિતેન સકસમયસમયન્તરગહનજ્ઝોગાહણસમત્થેન પઞ્ઞાવેય્યત્તિયસમન્નાગતેન તિપિટકપરિયત્તિપ્પભેદે સાટ્ઠકથે સત્થુસાસને અપ્પટિહતઞાણપ્પભાવેન મહાવેય્યાકરણેન કરણસમ્પત્તિજનિતસુવિનિગ્ગતમધઉરોદારવચનલાવણ્ણયુત્તેન યુત્તમુત્તવાદિના વાદીવરેન મહાકવિના પભિન્નપટિસમ્ભિદાપરિવારે છળભિઞ્ઞાદિપ્પભેદગુણપ્પટિમણ્ડિતે ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મે સુપ્પતિટ્ઠિતબુદ્ધીનં થેરવંસપ્પદીપાનં થેરાનં મહાવિહારવાસીનં વંસાલઙ્કારભૂતેન વિપુલવિસુદ્ધબુદ્ધિના **બુદ્ધઘોસો**તિ ગરૂહિ ગહિતનામધેય્યેન થેરેન કતા અયં **કઙ્ખાવિતરણી** નામ પાતિમોક્ખવણ્ણના –

તાવ તિટ્ઠતુ લોકસ્મિં, લોકનિત્થરણેસિનં;
દસ્સેન્તી કુલપુત્તાનં, નયં સીલવિસુદ્ધિયા.

યાવ ‘‘બુદ્ધો’’તિ નામમ્પિ, સુદ્ધચિત્તસ્સ તાદિનો;
લોકમ્હિ લોકજેટ્ઠસ્સ, પવત્તતિ મહેસિનોતિ.

કઙ્ખાવિતરણી-અટ્ઠકથા નિટ્ઠિતા.